

BÉKÉS VÁRMEGYE SZOLGÁLTATÁSI ÚT TÉRKÉPE

„Jövőnk Békés Vármegye”

TOP_Plusz-3.1.3-23

Helyi humán fejlesztések

2025. augusztus

Tartalom

I. Vezetői összefoglaló.....	5
1. Szolgáltatási Út Térkép tervezési környezete.....	21
1.1. Fejlesztéspolitikai környezet.....	21
1.2. Jogszabályi környezet.....	24
1.3. Módszertan.....	25
II. Helyzetkép.....	27
Járásokról/járások településeiről általánosságban.....	27
1. Általános vármegyei helyzetkép.....	29
1.1. Humán erőforrás.....	29
1.1.1. Demográfiai folyamatok.....	29
1.1.2. Nemzeti kisebbségek.....	38
1.1.3. Iskolázottság.....	39
1.1.4. Foglalkoztatottság, munkaerőpiac.....	41
1.2. Gazdasági helyzet.....	47
1.3. Infrastruktúra.....	52
1.3.1. A vármegyei közlekedés földrajzi helyzete.....	52
1.3.2. A vármegyei közutak állapota.....	52
1.3.3. Közlekedésbiztonság.....	54
1.3.4. Vasúti közlekedés.....	57
1.3.5. Közművekkel való ellátottság.....	57
III. Elérhető szolgáltatások a vármegyében.....	60
1. Egészségügyi alap- és szakellátás keretében nyújtott szolgáltatások.....	60
1.1. Alapellátások.....	60
1.1.1. Házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátások.....	60
1.1.2. Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások.....	76
1.1.3. Védőnői és az iskola-egészségügyi ellátások.....	80
1.1.4. Megelőző ellátások.....	89
1.1.5. Otthoni szakápolás és otthoni hospice ellátások.....	95
1.2. Szakellátás.....	98
1.2.1. Járóbeteg-szakellátások.....	98
1.2.2. Fogorvosi szakellátás.....	101
1.2.3. Fekvőbeteg szakellátások.....	102
1.2.4. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások.....	106
2. Szociális alap- és szakellátás, valamint gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás keretében nyújtott szolgáltatások.....	109
2.1. Szociális alapszolgáltatások.....	109
2.1.1. Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás.....	109
2.1.2. Utcai szociális munka.....	110
2.1.3. Étkeztetés.....	110
2.1.4. Házi segítségnyújtás.....	110
2.1.5. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.....	111
2.1.6. Családsegítés.....	116

2.1.7	Nappali ellátások.....	118
2.1.8	Közösségi szolgáltatások.....	129
2.1.9	Támogató szolgáltatás.....	129
2.2.	Szakosított ellátási formák.....	133
2.2.1.	Tartós bentlakást nyújtó intézmények.....	133
a)	Ápolást, gondozást nyújtó intézmények.....	133
aa)	Idősek otthona.....	134
ab)	Fogyatékos személyek otthona.....	138
ac)	Pszichiátriai betegek otthona.....	138
ad)	Szenvedélybetegek otthona.....	139
ae)	Hajléktalanok otthona.....	139
b)	Rehabilitációs intézmények.....	139
c)	Lakóotthonok.....	140
2.2.2.	Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények.....	141
2.2.3.	Támogatott lakhatás.....	143
2.2.4.	Akkreditált és fejlesztő foglalkoztatás.....	146
2.3.	Gyermejjóléti alapellátások.....	149
2.3.1.	Gyermekevédelem a járásokban.....	149
2.3.2.	Gyermejjóléti szolgáltatások.....	159
2.3.3.	Gyermekek napközbeni ellátása.....	161
2.3.4.	Gyermekek átmeneti gondozása.....	174
2.3.5.	Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai.....	178
2.4.	Gyermekevédelmi szakellátások.....	180
2.5.	A szociális és gyermekevédelmi szolgáltatások fenntartói szervezete szolgáltatástípusonként	187
3.	Oktatás és oktatási intézmények.....	189
3.1.	Köznevelési alapfeladatok.....	189
3.1.1.	Óvodai ellátás.....	189
3.1.2.	Általános iskolai ellátás.....	200
3.1.3.	Középfokú oktatás.....	219
3.1.4.	További köznevelési feladatok.....	227
3.1.5.	Felnőttoktatás.....	234
3.1.6.	Egyéb oktatási-képzési feladatok.....	240
4.	Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra.....	247
4.1.	Lakásállomány, lakáskörülmények.....	247
4.2.	Közszolgáltatások.....	261
4.3.	Infrastruktúra.....	273
4.4.	Bűnmegelőzést és közbiztonság.....	293
5.	Közösségi programok.....	307
5.1.	Szegénységi mutatók.....	307
5.2.	Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások.....	312
5.3.	Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások.....	315
5.4.	Ifjúságot célzó tevékenységek.....	328
5.5.	Helyi kulturális közösségfejlesztés.....	336

5.6.	Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések.....	344
5.7.	Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége.....	350
5.8.	Helyi kulturális intézményrendszer.....	352
5.9.	Digitális kompetenciafejlesztés.....	361
1.	sz. melléklet Felzárkózási Fórum tagjai.....	374
	Felzárkózási Fórum szavazati joggal rendelkező tagjai.....	374
2.	sz. melléklet Munkacsoportok és tagjai.....	376
	Ábrajegyzék.....	378
	Táblajegyzék.....	381

I. Vezetői összefoglaló

A TOP Plusz-3.1.3-23 felhívás keretében a Vármegyei Felzárkózási Fórum és a Vármegyei Közgyűlés által elfogadott Vármegyei Esélyteremtő Paktumhoz (VEP) illeszkedő tevékenységek megvalósítására kerül sor. A Vármegyei Esélyteremtő Paktum a Szolgáltatási Út Térkép (SZÚT) által azonosított szükségletekre reagál, hozzájárulva a szolgáltatáshiányok enyhítéséhez.

A helyi szükségletek feltárása, és pontos beazonosítása érdekében a Békés Megye Közgyűlése által 2021 januárjában elfogadott Békés Megyei Önkormányzat Szolgáltatási Út Térképének felülvizsgálata és módosítása történt meg a Békés vármegye TOP_Plusz-3.1.3-23 kódszámú pályázatának keretében.

A Szolgáltatási Út Térkép (SZÚT) egy **vármegyei szintű helyzetfeltáró dokumentum, amely stratégiai eszközként szolgál a szolgáltatásokhoz való hozzáférés vizsgálatában és a hiányosságok feltárásában**. Különös figyelmet fordít a helyi szinten nem elérhető, de szükséges szolgáltatások azonosítására. Átfogó képet nyújt a közszolgáltatások mennyiségi és minőségi jellemzőiről – különösen az egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális ellátórendszerek tekintetében.

Jelen dokumentum a TOP_Plusz-3.1.3-23 projekt keretében rendelkezésre bocsátott, a Vármegyei Szolgáltatási Út Térkép kidolgozásához, felülvizsgálatához kiadott módszertani útmutatók és sablonok alapján készült, a Szolgáltatási Út Térkép megújítását és aktualizálását szolgálva. A módszertani útmutató és a sablonok olyan strukturált keretrendszert mutattak, új megközelítésbe helyezve a szolgáltatási hiányok beazonosítását, melynek következtében a felülvizsgálat helyett gyakorlatilag egy új dokumentum készült el.

A helyzetfeltárás és a szolgáltatási hiányok azonosítása nagyban támaszkodik a megyei fejlesztési dokumentumok megállapításaira, a települési szintű helyi esélyegyenlőségi programokra, a Központi Statisztikai Hivatal, a Kormányhivatal Főosztályainak és más állami szervezetek statisztikai adatbázisaira.

A SZÚT dokumentumának alakításában kiemelt szerepet kaptak a **partnerségi együttműködések**. A statisztikai adatokat kiegészítik az önkormányzatok és a lakosság körében végzett kérdőíves felmérések. Az önkormányzatok körében végzett adatgyűjtés, az egyes településeken rendelkezésre álló eszközök, szolgáltatások, intézmények, programok rendelkezésre állását, esetleges hiányát térképezte fel, míg a lakossági kérdőívek elsősorban az elégedettségre vonatkozó tapasztalatokat gyűjtötték össze.

A **Vármegyei Felzárkózási Fórum** kulcsszerepet játszott a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózását segítő vármegyei szintű egyeztetési és konzultációs rendszer működtetésében. A Fórum 2025 februárjától júliusig rendszeresen ülésezett, teret biztosítva a helyi szereplők – önkormányzatok, intézmények, civil szervezetek – közötti tapasztalatcserének, valamint a szolgáltatási hiányok azonosítását és beavatkozási lehetőségek kidolgozását segítő közös gondolkodásnak.

A Fórum keretében működő **tematikus munkacsoportok** a négy fő tématerület köré szerveződve tartották meg üléseiket, munkájuk során széles körű szakmai és tapasztalati tudásbázis kapcsolódott be az ágazatközi információáramlásba és az együttműködés erősítésébe.

Az alábbiakban a Szolgáltatási Út Térkép (SZÚT) egyes tématerületeinek legfontosabb megállapításai kerülnek összefoglalásra:

Békés vármegyét gazdasági és társadalmi szempontból is jelentős heterogenitás jellemzi, amely területi különbségekben, demográfiai tendenciákban, valamint az infrastruktúra és szolgáltatások hozzáféréseiben egyaránt megmutatkozik.

A megye **5631 km²-es** területével Magyarország **hetedik legnagyobb megyéje**, az ország területének 6,1%-át fedi le. A közigazgatási egység **kilenc járásból áll**, ezek közül a Sarkadi és Mezőkovácsházai járások a komplex programmal fejlesztendő térségek, míg a Szeghalmi járás a fejlesztendő járások közé tartozik. További négy járás (Gyomaendrődi, Szarvasi, Orosházi, Békési) kedvezményezett járás besorolásban részesül.

A településszerkezetét az óriásfalvas- kismezővárosi hálózathoz a népességcsökkenés következtében az utóbbi két évtizedben **a kis- és aprófalvak** állományának növekedése jellemzi. A 75 településből 21 népessége nem éri el az ezer főt, köztük 8 aprófalva és 1 törpefalva is található. Ezzel párhuzamosan a városi rangú települések koncentrálnak a lakosság 60%-át, ami meghaladja az országos átlagot – ez is tükrözi a megye belső területi különbségeit.

A demográfiai folyamatok kedvezőtlenek: A lakónépesség 2011 és 2024 között 14,1%-kal csökkent, ami jelentősen meghaladja az országos átlagos csökkenés mértékét (4%). A kettős öregedési folyamat következményeként az öregedési index 2024-re 180,4%-ra emelkedett, ezzel a legidősebb korösszetételű megyék közé tartozik. A nők várható élettartama 79,6 év, a férfiaké 71,6 év.

A gazdaságilag aktívak aránya 10 év alatt 67%-ról 77,1%-ra nőtt, ugyanakkor a tartós munkanélküliség aránya továbbra is magas. A Mezőkovácsházai járásban ez eléri a 40,5%-ot – erős járási szintű eltérések jellemzők.

Békés vármegye gazdasági pozíciója az országos összevetésben gyenge, a 2023-as GDP-érték 1 371 milliárd Ft, ami az ország harmadik legalacsonyabb vármegyei teljesítménye. Az egy főre jutó GDP (4,39 millió Ft) az országos átlag csupán 56%-át éri el.

A közlekedési és közmű-infrastruktúra fejlődése vegyes képet mutat. A közúthálózat hossza 10 év alatt 5%-kal nőtt, de 62%-a rossz állapotú, míg országosan ez az arány 40,7%. A vasúthálózat csökkent (445 km-ről 407 km-re), ugyanakkor teljes mértékben kihasznált.

Az ivóvízhálózat elérhetősége stabil (93–94%), a szennyvíz-csatlakozottság aránya (77,3%) javult, de még mindig elmarad az országos átlagtól (83,6%).

Az **egészségügyre** nehezedő nyomás megmutatkozik az orvosi létszám alakulásában, mely az elmúlt évtizedben az országos átlagot jóval meghaladó mértékben, 18,3%-kal csökkent. 2023-ban összesen 188 orvos vett részt a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásban, közülük 44 fő házi gyermekorvosként dolgozott. A csökkenő orvosi létszám megmutatkozik a helyettesítéssel működtetett, betöltetlen körzetek magas arányában is, különösen a kisebb településeken. A vármegyében 2024-ben összesen 124 felnőtt háziorvosi körzet működött, melyek 13%-át (16 db) helyettesítéssel látnak el. A gyermekorvosi körzetek száma 56, ezek közül 12 (21%) betöltetlen. A felnőtt és gyermek ellátást egyaránt végző, területi ellátási kötelezettséggel rendelkező háziorvosi körzetek száma 59, közülük 44%-ban (26 db) nem biztosított a személyi állomány. A jelentős területi egyenlőtlenség, megmutatkozik abban, hogy míg a Szeghalmi járásban a felnőtt körzetek 36%-a, a gyermekorvosi körzetek, valamint a vegyes praxisok fele betöltetlen, vagy a Mezőkovácsházai, Sarkadi és Orosházi járásokban a vegyes körzetek betöltetlensége 40–71% közötti, addig a Békéscsabai és Gyulai járásban viszonylag alacsony a betöltetlen felnőtt praxisok aránya, és a vegyes körzetek mindegyike működik.

Jellemzően az 500 fő lakosságszámú településeken nincs önálló praxis, itt a szomszédos településsel összevont körzetek működnek. A helyettesítéssel működő háziorvosi körzetekben a rendelés jellemzően heti 1–2 alkalommal történik, az ellátás nem teljes körű, megelőzésre és egészségi állapotfelmérésre rendszerint nem jut kapacitás. Az elérést tovább nehezíti a települések közötti tömegközlekedés hiánya, így a hátrányos helyzetű lakosság számára – gépjármű és anyagi források nélkül – az ellátás gyakran fizikailag is akadályozott, ami hosszabb várakozási időt, ritkább rendelési időt és gyengébb orvos-beteg kapcsolatot eredményez, ami tovább fokozza a már meglévő bizalmatlanságot.

Békés vármegye 75 településén összesen **103 fogorvosi praxis** működik. A települések többségében van helyben elérhető fogorvosi rendelő, azonban 18 kisebb lélekszámú községben ez nem biztosított. Ahol nincs önálló fogorvosi praxis, ott az ellátást területi ellátási kötelezettséggel más települések rendelői biztosítják, továbbá gyakori, hogy csupán heti néhány alkalommal rendelő, több települést párhuzamosan ellátó „átjáró fogorvos” biztosítja az alapellátást, vagy a lakosság kénytelen a szomszédos városba utazni. Itt is jelentkeznek a közlekedésből adódó nehézségek, a fizikai korlátok mellett megjelennek az anyagi korlátok is. A fogásztanál több ellátás térítésköteles, emiatt gyakran elmaradnak a rendszeres kontrollvizsgálatok és megelőző kezelések.

A **védőnői feladatok** ellátásszervezésének változásával a védőnői szolgálatok 2023. július 1-jével az önkormányzatoktól az államhoz kerültek át. A védőnői álláshelyek száma 2019–2023 között alapvetően stabilitást mutatott. A területi védőnői szolgálatok száma 4 fővel csökkent, 2024-ben 142 volt. Az álláshelyek 96%-ban betöltöttek. A védőnői szolgálat kiemelt szerepet tölt be az egészségmegőrzésben és egészségfejlesztésben, különösen a gyermek- és nővédelem, valamint a prevenció területén. Munkájukban 56%-ra emelkedett a fokozott gondozást igénylő várandós anyák száma. A fokozott gondozás hátterében álló egészségügyi okok aránya 90%-ra növekedett. Megnőtt a 0–6 éves fokozott gondozást igénylő gyermekek aránya is, 2019 és 2023 között 12,8-ról 14%-ra változott, mely 3–4%-kal haladta meg az adott időszak országos átlagát. A fokozott gondozási igény egyre nagyobb arányban vezethető vissza egészségügyi okokra.

A **megelőző szűrésekhez való hozzáférés** lehetőségében mutatkozik leginkább a települési lejtő, azaz a központi települések és a kistelepülések közötti különbség. Jellemzően a járási központokban működő szakrendelőkben érhető el a népegészségügyi szűrések. A szűrésekhez való hozzáférés javításában, valamint a lakosság egészségtudatosságának növelésében kiemelt szerepet szántak az Egészségfejlesztési Irodáknak (EFI), amelyek hét járásközpontban, Békésen, Gyomaendrődön, Gyulán, Orosházán, Sarkadon, Szarvason, Mezőkovácsházán, valamint Füzesgyarmaton találhatók. Az egészségvédelem, az egészségtudatos életvitel, a megelőzésre vonatkozó ismeretek, az egészséges életmódhoz való hozzáférés területén jelenlévő számos hiányosságot kapacitás hiányában nem tudják kompenzálni. Ezáltal a kisebb, hátrányos helyzetű településeken rendszeres szűrési szolgáltatás jellemzően nem érhető el. A meglévő lehetőségek többnyire alkalmi jellegűek, szűrőbuszokhoz vagy civil kezdeményezésekhez kötődnek, amelyek megjelenése ritka és előre nem tervezhető. Ezáltal nem jelennek meg rendszeres és kiszámítható hozzáférési lehetőségek a lakosság számára.

A NEAK adatai szerint Békés vármegyében 15 szolgáltató **biztosít otthoni szakápolást**, három szolgáltató pedig **otthoni hospice ellátást**. Ellátási területük lefedi a vármegye valamennyi települését, a tényleges elérhetőségük viszont már jelentős különbségeket mutat. A városi térségekben, ahol az ellátás megszervezése könnyebben biztosítható, a szolgáltatások jellemzően igénybe vehetők, míg a kisebb településeken a kapacitáshiány és a nagy földrajzi távolság jelentősen korlátozza a hozzáférést. Ez a területi különbség elsősorban az idős, krónikus betegek ellátásában okoz súlyos hátrányt, és

akadályt jelent az egészségügyi és szociális ellátások integrált, összehangolt megszervezése szempontjából is.

A NEAK adatai szerint **mozgó szakorvosi szolgáltatást** jelenleg kizárólag a Békési Gyógyászati Központ és Gyógyfürdő nyújt a Békési járás területén, gyermekgyógyászati és nőgyógyászati ellátás keretében. A szolgáltatás ellátási területének bővítése mellett annak szakmai profiljának kiszélesítése is indokolt lenne, mivel a mozgó szakrendelések hatékonyan enyhíthetnék a kistelepüléseken jelentkező szakorvosi ellátáshiányt.

Békés vármegyében a **mentőesetek száma** 48 159 főre emelkedett, ami hat év alatt közel 16%-os növekedést jelent. A legnagyobb emelkedés 2022 és 2024 között történt, több mint 4500 új esettel. A növekedés összefügghet az orvosi ügyeleti rendszer országos átalakításával, amelynek keretében 2023-tól az alapellátási ügyeletek fokozatosan az Országos Mentőszolgálat (OMSZ) irányítása alá kerültek. Ezzel párhuzamosan 2023-ra a működő mentőgépkocsik száma 38-ról 36-ra csökkent, ami a kapacitások szűkülésére utal.

Az egészségügyi rendszer átalakítása az **egészségügyi szakellátásokat** két területen is érintette. 2023. január 1-jével a fekvőbeteg szakellátás ápolási ágynak fekvő, tartós ápolásra szoruló betegek ellátása átkerült a szociális ellátórendszer részeként működő állami fenntartású szakápolási központokhoz. Ezzel párhuzamosan a korábban túlnyomórészt önkormányzati fenntartásban működő szakrendelők esetében az állam – hasonlóan a védőnői szolgálathoz – átvette a szakellátások koordinációját és felügyeletét, így a társadalombiztosítás által finanszírozott szakellátások csak a járásközpontokban elérhetők, ami jelentős utazási terhet ró a kisebb települések lakosságára, különösen ott, ahol a helyközi közlekedési kapcsolat gyenge vagy ritka.

A járóbeteg-gondozói szakellátások igénybevételi adatai jelentős területi különbségeket mutatnak Békés vármegyén belül. A legnagyobb forgalom a központi kórházi háttérrel rendelkező városokban (Gyula, Békéscsaba) tapasztalható, ahol a szakmai és technikai kapacitások koncentráltabban állnak rendelkezésre. Emellett a Szeghalmi járás magas betegforgalma is kiemelendő, ahol a vizsgálatok nagy részét a járási szakrendelő végzi, komoly leterheltséggel.

A **fekvőbeteg-szakellátás** Békés vármegyében három kórházban – Gyulán, Békéscsabán és Orosházán – biztosított. Pándy Kálmán Tagkórház (Gyula) a vármegye súlyponti ellátóhelye több szakterületen. A legnagyobb ágykapacitással, a legtöbb szakterülettel, a legnagyobb specifikációval és a legtöbb orvossal rendelkezik.

Dr. Réthy Pál Tagkórház, Békéscsaba főként akut, belgyógyászati profilú intézmény (171 ágy), különösen kardiológiai és vesebetegségekre fókuszál. A legnagyobb ágykihasználtsággal (63,2%) működött 2024-ben.

A Dr. László Elek Kórház és Rendelőintézet kisebb fekvőbeteg-kapacitásokkal működik, és elsősorban kiegészítő vagy specializált ellátásokat nyújt. Az elmúlt öt év tartósan alacsony ápolási ideje megerősíti az intézmény akut és egy napos ellátásokra koncentrálni szándékát.

Lakossági visszajelzések szerint a szakrendelőkben és kórházi ellátásokban **hosszú várakozási idők** tapasztalhatók. Sok esetben több hónapos a várólista egy-egy vizsgálatra vagy beavatkozásra. Nincs olyan betegség, amelynek jól tenné a várakozás, de mindenképpen vannak olyanok, amelyek késleltetése növeli az állapotromlás kockázatát, sőt veszélyezteti az ellátás eredményességét is.

Utóbbi esetekben a lakosság egy része – társadalombiztosítási járulékfizetés mellett – kénytelen magánegészségügyi szolgáltatásokat igénybe venni, amelyek azonban az idősebb és alacsony jövedelmű páciensek számára jellemzően elérhetetlenek.

A **szociális szolgáltatások** tervezése a települési önkormányzatok számára kettős alapra épül: egyrészt jogszabályban meghatározott, lakosságszámhoz kötött feladatellátási kötelezettségük, másrészt a helyi lakosság igényei határozzák meg az ellátási formák kialakítását.

A legszélesebb körben igénybevett alapszolgáltatások közé tartozik az **étkeztetés** és a házi segítségnyújtás. Szociális étkeztetésben 2023-ban a **felnőttkorú lakosság 10%-a, összesen 26 940 fő** részesült a vármegyében.

A **házi segítségnyújtás** kapacitáskihasználtsága Békés vármegyében 2023-ban megközelítette a 80%-ot, ami a rendszer működőképességét jelzi. Ugyanakkor a szolgáltatás elérése alacsony: **ezer 60 év feletti lakosból átlagosan csak 93 fő részesült házi segítségnyújtásban**, azaz az időskorú népesség mindössze 9%-a. Ez az arány nem feltétlenül tükrözi a valós szükségleteket, mivel a kihasználtságot számos korlátozó tényező befolyásolja, például a szakképzett munkaerő hiánya, logisztikai nehézségek, elavult eszközpark és a lakosság tájékoztatásának hiányosságai. A rendes munkaidőn túli, hétvégi szolgáltatás nem biztosított, a demenciával élő idősök ellátására egyáltalán nincs felkészülve.

A vármegye idősödő népessége hosszú távon a szolgáltatási igények növekedését vetíti előre, ami indokoltá teszi a meglévő kapacitások hatékonyabb kihasználását és szükség szerinti bővítését.

Békés vármegyében a **jelzőrendszeres házi segítségnyújtás** öt diszpécserközponttal és 1079 készülékkel működik, az 1000 lakosra jutó készülékszám (3,3) meghaladja az országos átlagot. A szolgáltatás kapacitáskihasználtsága 91%. A kihasználtságot befolyásolhatja a 2022-ben indult Gondosóra program is, ami elsősorban a hozzátartozókkal való kapcsolatot segíti, nem tartalmaz olyan integrált szakgondozói háttérrel, mint a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás. **Szerencsés lenne a két program rendszerszintű összekapcsolása.**

Békés vármegyében 36 bejegyzett, önkormányzati fenntartású **családsegítő szolgálat** működik, jellemzően a városokban és a nagyobb lélekszámú községekben önállóan látva el a feladatot. A kisebb települések ellátása döntően társulások révén valósul meg.

Míg a városi térségekben általánosságban megfelelő a szakemberellátottság, addig a kistelepüléseken hiányosságok tapasztalhatók. E helyeken gyakran egyszemélyes családsegítők látják el a gyermekjóléti feladatokat is, sokszor több településen párhuzamosan, ami **korlátozza a személyes jelenlétet és az elérhetőséget**. Helyettesítésük szabadságolás vagy betegség esetén helyben többnyire nem megoldható. A **magas fluktuáció** tovább nehezíti a szolgáltatás folyamatosságát, akadályozza a bizalmi kapcsolat kialakulását, és csökkenti a beavatkozások hosszú távú eredményességét.

A települési adatbekérőben vezető problémaként kerültek megfogalmazásra az életviteli és megélhetési nehézségek (pl. anyagi gondok, lakhatási instabilitás), családi-kapcsolati konfliktusok, gyermeknevelési problémák, pszichés és mentális zavarok, szenvedélybetegségek, valamint az idősök elmagányosodása.

Ezek a problémák gyakran halmozottan jelentkeznek, **szegénységgel, alacsony iskolázottsággal, munkanélküliséggel, szocializációs nehézségekkel és szülői kontroll hiányával társulva**. Több esetben csak előrehaladott állapotban kerülnek a szolgálatok látókörébe, ami csökkenti a hatékony beavatkozás lehetőségét.

Valamennyi célcsoportspecifikus **nappali ellátási forma** – idősök, fogyatékkal élők, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek és hajléktalan személyek – megtalálható a vármegyében, jelentősen eltérő férőhelyszámmal és területi lefedettséggel. Az ellátás megszervezése alapvetően a települések népességszámához kötött: 3000 fő felett az idősök, 10 000 fő felett a speciális célcsoportok nappali ellátásának biztosítása önkormányzati kötelezettség. Ez az elvárás a gyakorlatban csak részlegesen teljesül, ugyanis nem minden települési önkormányzat képes gazdaságosan és szakmailag hatékonyan fenntartani a nappali ellátások ekkora rendszerét.

A legszélesebb körben elérhető szolgáltatás az idősök nappali ellátása, amely 3506 férőhellyel és 65 fenntartóval működik a vármegyében, tehát ellátási kötelezettségtől függetlenül, minden

önkormányzat igyekszik működtetni ezt a szolgáltatási formát. Az ellátás önálló telephelyen vagy ellátási terület formájában valósul meg – utóbbi különösen jellemző az aprófalvas térségekben, például a Mezőkovácsházai, Orosházai és Sarkadi járásokban.

A demens személyek nappali ellátása jelenleg 23 településen működik, többnyire az idősek klubjaihoz kapcsolódva, főként nagyobb városokban (pl. Békéscsaba, Gyula, Orosháza). A kisebb településeken élő, alacsony mobilitású idősek számára a hozzáférés erősen korlátozott. A demenciával élők ellátására számos szolgáltatás sem szakmailag, sem infrastrukturálisan nincs felkészülve.

Az **integrált, egészségügyi és szociális ellátásokra épülő, demens-barát szolgáltatások kiépítése sürgető** feladat, különösen a célcsoport számának növekedésére tekintettel.

A fejlesztést akadályozza a megfelelő szakképesítéssel rendelkező munkaerő hiánya, valamint a helyiségek korszerűtlensége, a demensbarát környezet és a digitális megoldások hiánya. Ezek együttesen gátolják a komplex szükségletekhez igazodó, hatékony gondozási tevékenység kialakítását.

Békés vármegyében 13 településen működik **támogató szolgálat**, összesen 25 fenntartó üzemeltetésében. Bár a szolgáltatók ellátási területei formálisan lefedik a vármegye teljes területét, a gyakorlati hozzáférés jelentősen korlátozott: a szolgáltatások jellemzően legfeljebb a települések 25 km-es körzetében érhetők el. A távolabbi, különösen a kistelepüléseken és tanyás térségekben élő fogyatékossgal élők számára a szolgáltatás gyakorlatilag nem hozzáférhető. Az Orosházi járásban egyetlen támogató szolgálat sincs bejegyezve, így ebben a térségben a fogyatékossgal élő emberek jelentős része nem áll kapcsolatban olyan szolgáltatással, amely saját otthonukban segítené őket a mindennapi életvitelben.

A területi lefedettség hiánya, a közlekedési nehézségek, valamint a kapacitáskorlátok súlyos ellátási egyenlőtlenségekhez vezetnek. A fogyatékossgal élők ellátása ezekben a térségekben jellemzően családtagokra vagy informális gondozókra hárul, ami fokozza a kiszolgáltatottságot és hosszú távon fenntarthatatlan megoldást jelent.

2025-ben Békés vármegyében összesen **4 484 férőhelyen** biztosítanak **bentlakásos intézményi ellátást** különböző szociális célcsoportok számára. Az ellátórendszer **túlnyomórészt az idősek gondozására épül**, az ápolást gondozást nyújtó férőhelyek **81%-át az idősek otthonainak férőhelyei** teszik ki (3 616 férőhely, 35 településen, 54 fenntartó működtetésében). A 64 év feletti lakosságra vetített férőhelymutató **48 férőhely/1000 fő**, amely **több mint másfélszerese** az országos átlagnak (29 férőhely/1000 fő).

A speciális szükségletű célcsoportok ellátása jóval korlátozottabb: **Fogyatékossgal élők** számára 355 férőhely érhető el három járásban, viszonylag egyenletes területi megoszlással (Békéscsaba, Dévaványa, Okány).

Pszichiátriai betegek számára 393 férőhely áll rendelkezésre, erőteljes területi koncentrációval.

Szenvedélybetegek ellátása 108 férőhelyen, **hajléktalan személyeké** mindössze 12 férőhelyen biztosított – utóbbi a teljes kapacitás csupán **0,3%-a**.

Az adatok arra utalnak, hogy a **bentlakásos szociális ellátások struktúrája nem tükrözi a komplex szükségletű célcsoportok növekvő igényeit**.

A szolgáltatásfejlesztésre vonatkozó igények túlnyomó része az idősek otthonai férőhelyek bővítésére irányul, ami tükrözi az időskorú népesség arányának növekedését és az otthonközeli szolgáltatások hiányosságait. Indokolt lenne a férőhelybővítés helyett **az idősek és enyhe fokú demenciával élők saját otthonukban történő ellátásának megerősítésére** irányuló fejlesztések ösztönzése. Ennek eszközei lehetnek a házi segítségnyújtás humánerőforrásának bővítése, a tárgyi és technikai feltételek javítása (pl. közlekedési eszközök, megfelelő munkakörülmények), valamint a digitális és okosotthon-

megoldások elterjesztése. Ez a szemléletváltás hozzájárulhatna a szolgáltatási rendszer hosszú távú fenntarthatóságához és a gondozott személyek életminőségének javításához.

Békés vármegyében az **átmeneti elhelyezést nyújtó** szociális szolgáltatások – időskorúak gondozóháza, éjjeli menedékhely, hajléktalanok átmeneti szállása – összesen 191 férőhelyet biztosítanak. Az intézmények kihasználtsága **74%, amely 12 százalékponttal** marad el az országos átlagtól (86%). Az alacsonyabb igénybevétel mögött keresleti tényezők (pl. lakossági preferenciák) és szolgáltatásszervezési sajátosságok (pl. hozzáférés, működtetési szempontok) egyaránt állhatnak.

A szolgáltatásokat jelenleg négy város működteti, Békéscsabán kívül Békésen, Gyulán és Orosházán érhető el a szolgáltatás. Az ellátási kötelezettség kizárólag Békéscsabát érinti, mivel ez az egyetlen település a vármegyében, amelynek lakosságszáma meghaladja a 30 000 főt. A többi település esetében az átmeneti elhelyezést nyújtó szolgáltatások fenntartása önként vállalt feladatnak minősül.

A nagylétszámú intézményektől való elszakadás és a lehetőségekhez igazodó, önálló életvitelt támogató életvitel biztosításának a kulcseleme a **támogatott lakhatás**. A vármegyében jelenleg 518 támogatott lakhatási férőhely működik, ezek közel 70%-a fogyatékossgal élő személyek, 20%-a pszichiátriai betegek, míg 10%-a szenvedélybetegek elhelyezését szolgálja.

A lakhatási ellátásban részesülő fogyatékkal élők 64%-a már valamilyen kislétszámú lakóotthonban, támogatott lakhatásban él, ami jelentősen kedvezőbb arány az országos átlagnál.

Ez mutatja, hogy Békés vármegye – strukturális kihívásai ellenére – az élvonalba tartozik az inkluzív lakhatási formák elterjesztésében és a kitagolási folyamat megvalósításában.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény (RGYK), a hátrányos helyzet (HH) és a halmozottan hátrányos helyzet (HHH) mutatók nemcsak a gyermekek egyéni szociális státuszát, hanem egy-egy település vagy térség **szociális, társadalmi és gazdasági hátrányainak mértékét** is jól tükrözik.

A mutatók területi eloszlása alapján megállapítható, hogy a Sarkadi, Mezőkovácsházi és Szeghalmi járásban súlyos társadalmi problémák koncentrálnak.

Ezekben a térségekben nemcsak a jövedelmi szegénység, hanem a strukturális leszakadás (iskolázatlanság, munkanélküliség, lakhatási kockázatok) is fokozottan jelen van. A **védelemben vett és veszélyeztetett gyermekek aránya** Mezőkovácsháza, Szarvas és Sarkadi járásokban emelkedik ki, jelezve, hogy ezekben a térségekben nemcsak a szociális hátrány, hanem a gyermekvédelmi beavatkozások szükségessége is fokozott. A mutatók alapján indokoltak a **komplex, összehangolt szociális, oktatási és gyermekvédelmi beavatkozások**.

A társadalmi hátrányokat és gyermekvédelmi kockázatokat jelző mutatók – így a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint a védelemben vett kiskorúak aránya – **szoros összefüggést mutatnak a család- és gyermekjóléti szolgáltatások igénybevételével és terheltségével**. Minél nagyobb arányban vannak jelen a szociális kockázatot hordozó gyermekek, annál erőteljesebb szakmai jelenlétet, intenzívebb esetmunkát és célzott beavatkozásokat igényel az alapellátási rendszertől.

Jelenleg azonban a szakember-ellátottság **nem igazodik a társadalmi hátrányok területi megoszlásához**, mivel a szolgáltatások finanszírozása és létszámkeretei jellemzően a lakosságszámhoz, illetve az ellátott családok számához kötődnek. Ennek következtében éppen azokban a járásokban jellemző az egyszemélyes családsegítő szolgálat és a szakemberhiány, ahol a legnagyobb szükség lenne a preventív és támogató munkára.

A szolgáltatások működését tovább nehezíti a magas fluktuáció, valamint az, hogy a családsegítőkön kívül nincs elegendő pszichológus, mentálhigiénés vagy más speciális szaktudással rendelkező szakember. A köznevelési intézményekben dolgozó óvodai és iskolai szociális segítők szerepe kulcsfontosságú, azonban jelenlétük megerősítésre szorul. A jelenlegi gyakorlat szerint az óraszámuk a gyermeklétszámhoz igazodik, azonban indokoltabb lenne azt a sajátos nevelési igényű, illetve beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók számához igazítani.

A gyermekvédelemben és családsegítésben dolgozó **szakemberekre jelentős szakmai és érzelmi nyomás nehezedik**, ezért különösen fontos a számukra biztosított **támogató szakmai háttér, a rendszeres szupervízió, valamint a mentális leterheltség csökkentését célzó intézkedések megerősítése.**

A gyermekek napközbeni ellátásában kiemelt szerepe van a **bölcsődéknek**, amelyek **sokoldalú társadalmi szerepet töltenek be** Magyarországon, egyszerre szolgálva a kisgyermek fejlődését, a családok támogatását, a nők munkaerőpiaci részvételét és a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését. A kisgyermekes családok támogatására irányuló fejlesztéspolitikai törekvések eredményeként az elmúlt két évtizedben érzékelhetően nőtt a bölcsődei férőhelyek száma, különösen az uniós és hazai források összehangolt felhasználásának köszönhetően. A vármegyében 1971 gyermekek nappali ellátását biztosító férőhely érhető el. Ennek 83%-a bölcsődei, 9%-a családi bölcsődei, 8%-a pedig mini bölcsődei férőhely. Munkahelyi bölcsőde egyedül Orosházán működik 8 férőhellyel. Családi bölcsődék fele az Orosházi és a Szarvasi járásban található, de a Sarkadi járásra is jellemző forma. Mini bölcsődék a Mezőkovácsházai és a Sarkadi járásban működnek a legnagyobb arányban.

Békés vármegyében a **100 bölcsődéskorú gyermekre jutó összes bölcsődei férőhely száma** – az elmúlt évtized intenzív fejlesztéseinek köszönhetően – Mezőkovácsházai járás kivételével minden járásban meghaladja az országos átlagot **(20 férőhely/100 fő)**. Ez a tendencia az uniós és hazai forrásból megvalósuló intézményfejlesztések hatékonyságát és a kisgyermekkor ellátásokhoz való hozzáférés javulását tükrözi.

A Mezőkovácsházai járás azonban 13 férőhelyet biztosít 100 bölcsődéskorú gyermekre, így jelentős elmaradást mutat a megye többi térségéhez, illetve az országos átlaghoz képest is. A hátrányos helyzetű járásban a bölcsődei szolgáltatások működtetése az önkormányzatok számára gyakran komoly forráshiányba ütközik, holott ezek a szolgáltatások éppen itt töltenének be kiemelt szociális és esélynövelő szerepet, különösen a kisgyermekes családok életében.

A **családok átmeneti otthona** kulcsszerepet játszik a gyermekek családban tartásában, különösen krízishelyzetek – például lakhatás elvesztése, bántalmazás vagy gondozási nehézségek – idején. Lehetővé teszi, hogy a szülő, elsősorban az anya, biztonságos körülmények között stabilizálja élethelyzetét, miközben a gyermeke vele maradhat. A szolgáltatás mentálhigiénés, nevelési és munkavállalást segítő támogatást nyújt a szülőnek, a gyermek számára pedig érzelmi biztonságot és a családi egység megőrzését biztosítja.

A szolgáltatást harmincezer fő állandó lakos felett kötelező biztosítani, ezért Békés vármegyében csak Békéscsaba Megyei Jogú Város kötelező feladata. Ugyanakkor öröndetes, hogy a szolgáltatás további három településen megtalálható (Békés, Orosháza, Zsadány) összesen 137 férőhellyel. A családok átmeneti otthona kihasználtsága az elmúlt években emelkedő tendenciát mutat, **a férőhelyek száma a vármegyében nem elegendő**, a szükséglet jelentősen meghaladja a rendelkezésre álló kapacitásokat.

Békés vármegyében **kilenc Biztos Kezdet Gyerekház működik**, ezek közül hét a Sarkadi járásban, ahol a szolgáltatás különösen fontos szerepet tölt be a gyermekek esélynövelésében. **Működésüket** azonban egyre inkább **vesélyezteteti a látogatottsági küszöbérték elérése**, amely a csökkenő születésszám és elvándorlás miatt sok helyen nehezen teljesíthető. Ez a támogatás megvonását, szélsőséges esetben a szolgáltatás megszűnését eredményezheti.

További problémát jelent, hogy a szakmai működéshez szükséges alapképzést évek óta nem szervezik meg, mivel az uniós finanszírozásról hazai forrásokra való áttérés során a képzés engedélyeztetése elakadt. A magas fluktuáció következtében sok új belépő munkatárs nem rendelkezik a szükséges képesítéssel, ami a szolgáltatás minőségének és fenntarthatóságának egyik legnagyobb kockázata.

A Biztos Kezdet Gyerekházak az óvodáskor alatti gyermekek számára biztosítanak esélynövelő, szociokulturális hátrányokat kompenzáló szolgáltatásokat, míg a **tanodák** célcsoportját az általános és középiskolás korú gyermekek alkotják.

Békés vármegyében jelenleg 5 tanoda működik: kettő a Szarvasi, egy-egy a Gyomaendrődi, Mezőkovácsházai és Sarkadi járásban. A szolgáltatás jelentősége miatt **indokolt a tanodák kapacitásának megerősítése, illetve számuk bővítése**, különösen a hátrányos helyzetű térségekben, ahol a tanulási lemaradás megelőzése és a továbbtanulás támogatása kiemelt feladat.

A **gyermekvédelmi szakellátásban** egyre több kihívás nehezíti a gyermekek megfelelő elhelyezését és ellátását. A nevelőszülők számának csökkenése és elöregedése miatt különösen a 0–3 éves gyermekek elhelyezése válik problémássá, sokan kórházban rekednek. Hiányoznak a speciális ellátási formák, például pszichiátriai vagy terápiás célú gyermekotthonok, így a pszichiátriai érintettséggel élő gyermekek számára nem biztosítható a megfelelő gondozás. Súlyos gondot okoz a nevelésbe vett gyermekek oktatása is, főként a sajátos nevelési igényű, magatartási és tanulási nehézséggel küzdők esetében, akiket sok intézmény elutasít, így nő az egyéni tanrendben tanulók száma. A gyermekek gyakran magas életkorban, több traumát követően kerülnek be a szakellátásba, nehezen együttműködők, nem motiváltak, és a rövid benttartózkodás miatt nem alakul ki bizalmi kapcsolat a gondozókkal. Ezzel párhuzamosan nő az engedély nélküli eltávozások száma, csökken az intézmények megtartó ereje. A rendszer működését a **szakemberhiány, a magas fluktuáció és – a jogszabály által előírt pszichológiai alkalmassági vizsgálat és a kifogástalan életvitel vizsgálat miatt – a felvételi eljárások elhúzódnása is nehezíti, ami jelentősen rontja az ellátás stabilitását.**

Békés vármegye óvodai ellátórendszere a 2024/2025 tanévben 163 feladatellátási helyen, mintegy 12 351 férőhellyel működik, 80,2%-os férőhely-kihasználtsággal,

A legmagasabb férőhely-kihasználtság a Gyulai járásban (85%) és a Békési járásban (76%) tapasztalható. A legalacsonyabb értékek a Szeghalmi járásban (64%), különösen Vésztőn (23%) figyelhetők meg.

Több kis településen 50% alatti beíratottság tapasztalható (pl. Körösújfalú, Mezőgyán, Nagykomarás), ami felveti a fenntarthatóság kérdését.

Az óvodai ellátás terén több járásban – különösen a **Szeghalmi, Sarkadi és Mezőkovácsházai járásokban** – kiemelkedő arányban fordulnak elő sajátos nevelési igényű (SNI), hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek. A Szeghalmi járásban az SNI gyermekek aránya 22%, a HH arány 19%, a HHH arány 12%. Ezzel együtt a gyermekcsoportok létszáma magas (20,5%), a pedagógusokra jutó gyermekek száma ugyan itt a legalacsonyabb (8,7 fő), ami kedvező, de a magas nevelési szükséglet miatt így is jelentős terhelést jelez.

A Sarkadi és Mezőkovácsházai járásokban szintén magas a szociális hátrányokkal küzdő gyermekek aránya, ugyanakkor az ellátórendszer kapacitása sem a pedagógusok számában, sem csoportlétszámban nem igazodik a nevelési szükségletekhez. A Gyulai járásban ezzel szemben kedvezőbbek a csoportlétszámok (15 fő/csoport), míg a Békéscsabai járásban találkozhatunk a legmagasabb a csoportterheléssel (22 fő/csoport).

A mutatók jelzik, hogy a három járásban nem kizárólag pedagógiai, hanem integrált szociális támogatási eszközök (szociális segítők, családgondozók, korai intervenció) bevonására is szükség van az óvodai intézmények fenntartható működtetése és a gyermekek esélyeinek javítása érdekében.

A vármegyében a 2024/25-ös tanévben 128 általános iskolai feladatellátási hely működik, több mint 21 300 tanulóval. Az elmúlt évtizedben a tanulólétszám folyamatos csökkenése – különösen a kistépüléseken – intézményi átszervezésekhez vezetett, amely során a feladatellátási helyek száma 140-ről 128-ra, a pedagóguslétszám pedig 9%-kal csökkent. Jelenleg 18 településen nem működik

helyben általános iskola, ami a tanulók számára napi szintű utazást jelent, különösen megterhelve a mélyszegénységben élő családokat.

A tanulók körében halmozottan jelentkeznek szociális hátrányok, tanulási és magatartási nehézségek, amelyek a pedagógusokat jelentős szakmai terhelés elé állítják. Bár a vármegye országos viszonylatban a 8. legkedvezőbb lemorzsolódási mutatóval rendelkezik, a hátrányos helyzetű tanulók különösen veszélyeztetettek a középfokú továbbtanulás szempontjából.

A Sarkadi járás mutatói a legkedvezőtlenebbek: a tanulók 20%-a hátrányos, 24%-a halmozottan hátrányos helyzetű, és 39% részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben. Hasonlóan kedvezőtlen helyzet jellemzi a Mezőkovácsházai, Orosházi és Szeghalmi járásokat is, ahol magas szociális hátrányok társulnak kiemelkedő SNI-arányokkal. A Békési járásban az integráltan oktatott SNI tanulók aránya 23%, ami a legmagasabb a vármegyében.

A tanuló–pedagógus arányban is jelentős területi különbségek mutatkoznak: a legkedvezőbb helyzet a Gyulai, Mezőkovácsházai és Békési járásokban tapasztalható (7 tanuló/pedagógus), míg a legnagyobb leterheltség az Orosházi járásban jelentkezik (10 tanuló/pedagógus). Ez a különbség különösen akkor válik kritikussá, ha magas szükségletsszinttel – SNI, RGYK, tanulási-magatartási nehézségek – párosul.

A déli és keleti járásokban halmozott szociális és pedagógiai hátrányok terhelik az intézményrendszert, amely célzott esélyteremtő beavatkozásokat indokol. Kiemelten fontos a nevelő-oktató munkát támogató szociális és fejlesztő szolgáltatások megerősítése: iskolai szociális segítők, gyermekvédelem, fejlesztőpedagógia és korai intervenció.

A vármegye középfokú oktatási rendszere erősen centralizált, a tanulók többsége a térségi központokban – elsősorban Békéscsabán, Gyulán és Orosházán – tanul. A vármegye 13 073 középiskolás tanulójának több mint fele naponta ingázik más településre, ami jól mutatja az oktatási ellátás térbeli koncentrációját.

A legnagyobb beiskolázási vonzaskörzettel Békéscsaba rendelkezik: gimnáziumaiban 1380 fő, technikumaiban és szakképző intézményeiben több mint 5300 fő tanul. Gyula szintén meghatározó szereplő, ahol közel 1400 középiskolás tanul, míg Orosházán komplex képzési kínálat érhető el, beleértve a készségfejlesztő iskolát is.

A gimnáziumi képzés kiemelt szerepet kap Mezőberényben, Szarvason és Szeghalmon is, míg a technikai és szakképző képzések számos kisebb településen – például Dévaványán, Sarkadon, Kétegyháza vagy Mezőhegyesen – is hozzáférhetők a Gyulai Szakképzési Centrum szervezésében. Ez elősegíti a szakképzés területi lefedettségét, ugyanakkor a szakiskolai és szakgimnáziumi képzések fokozatosan háttérbe szorulnak.

A készségfejlesztő iskolák ellátása néhány központi városra korlátozódik, ami a sajátos nevelési igényű tanulók ellátását területileg szűkössé teszi. Ezek jellemzően Békéscsabán, Gyulán, Békésen és Orosházán érhetők el.

A tanulók iskolatípusok szerinti eloszlása egyértelmű esélykülönbségeket tükröz. A hátrányos (HH), halmozottan hátrányos (HHH) és sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók nagy arányban a szakképző intézményekben és szakiskolákban tanulnak, míg a gimnáziumok inkább a jobb szociális helyzetű tanulók számára elérhetők. A különbség lemorzsolódási mutatókban is megjelenik: a szakképző iskolákban 6,25%, míg a gimnáziumokban csupán 0,86%, technikumokban pedig 0,7% a mutató.

A jelenlegi oktatási struktúra nem csökkenti, inkább újratermeli a társadalmi egyenlőtlenségeket. A gimnáziumok erősen szelektálnak, míg a szakképző intézmények túlterheltek a komplex tanuló-i szükségletekkel. Az oktatás esélykiegyenlítő szerepének megerősítéséhez elengedhetetlen a szakmaközi együttműködés, az iskolai szociális támogatórendszerek (pl. utazási támogatás, szociális

segítők, gyermekvédelem) megerősítése, a tanulók kulcskompetenciáinak – mint önállóság, együttműködés, döntéshozatal – fejlesztése.

A **felnőttképzés intézményi hálózata** részben állami, részben nonprofit fenntartókhoz kötődik, képzési kínálata főként gimnáziumi, technikumi és szakképző formákra épül.

A legelterjedtebb a gimnáziumi felnőttoktatás, amely több településen biztosít érettségit adó második esélyt – Békéscsabán öt helyszínen, valamint a Báthory István Gimnázium hálózatán keresztül térségi szinten is. A Gyula Szakképzési Centrum tagintézményei több járásban működtetnek felnőttképzést, összesen mintegy 1000 fő részvételével. A szakiskolai képzés visszaszorulóban van, az általános iskolai oktatást pótló program jelenleg csak Szarvason érhető el.

A **fejlesztő és nevelő oktatási formák**, valamint a kapcsolódó **speciális pedagógiai szolgáltatások** jellemzően a járásszékhelyekhez kötődnek, míg 38 településen teljes szolgáltatáshiány tapasztalható – különösen a Mezőkovácsházai és Sarkadi járásokban. Az SNI-s és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számára ez komoly akadályt jelent az oktatásban való részvételben. Az utazó gyógypedagógiai hálózat, a Hídprogramok és más szakosodott szolgáltatások hiánya rendszerszintű esélykülönbségeket eredményez. Az alapfokú művészetoktatás és kollégiumi ellátás szélesebb körben elérhető szintén jellemzően központi településekhez kötődik.

A **Békés Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat** biztosítja a **speciális oktatási-képzési feladatokat** (pl. korai fejlesztés, logopédia, gyógytestnevelés, pszichológiai ellátás, tehetséggondozás, pályaválasztási tanácsadás). A szolgáltatások teljeskörűen elérhetők Békéscsabán, a járásközpontokban pedig a legtöbb ellátás biztosított. A lefedettség javítása érdekében több településen (pl. Csorváson, Mezőberényben, Dévaványán, Eleken, Füzesgyarmaton, Körösladányban és Vésztőn) működnek további telephelyek. Ugyanakkor számos kistépelülés – főként a Sarkadi, Mezőkovácsházai és Orosházi járásokban – ellátatlan, ahol a szolgáltatásokhoz való hozzáférés utazáshoz kötött, ami különösen a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében jelent hátrányt.

A legnagyobb problémát a szakemberhiány jelenti. Egyfelől kevés a logopédus, gyógypedagógus, pszichológus, fejlesztőpedagógus, másfelől a meglévő szakemberek túlterheltek, sokszor utazó rendszerben több települést látnak el. Ez a területi lefedettség egyenetlenségéhez vezet, főként a kisebb településeken élő gyerekek és családok számára nehéz a hozzáférés. Emellett bizonyos szolgáltatások – például a mozgáskoordinációs fejlesztések, a speciális testnevelés vagy a tehetséggondozás – több térségben csak részlegesen, vagy egyáltalán nem elérhetők.

Békés vármegyében az elmúlt két évtizedben a **lakásállomány alig változott** (+0,4%), elmaradt az országos növekedési ütemtől. A gyarapodás elsősorban a városiasabb, központi és északkeleti járásokra jellemző (Gyulai: +6,2%; Békéscsabai: +5,5%), míg a déli és délkeleti térségekben jelentős csökkenés tapasztalható (Mezőkovácsházai: -6,6%; Sarkadi: -4,8%; Szeghalmi: -3,2%). A visszaesés mögött elvándorlás, népességfogyás és az előregedő, kiürülő lakóingatlanok számának növekedése áll, amely a lakhatási környezet fokozatos leépülését jelzi a periférikus térségekben.

Az **alacsony komfortfokozatú lakások aránya** 2001 és 2022 között **20,1%-ról 5,9%-ra csökkent**, ami jelentős javulást jelez. A legkedvezőbb helyzet Békéscsabán (2,5%) és Gyulán (3,0%) figyelhető meg, ahol az arány már az országos átlag alá süllyedt. Ugyanakkor a Mezőkovácsházai járásban továbbra is a lakások 12,4%-a komfort nélküli vagy szükséglakás, és hasonlóan kedvezőtlen mutatók jellemzik a Sarkadi (9,6%) és a Gyomaendrődi (8,4%) járásokat is.

A vármegye lakásállományának közel 38%-a az **1960–1980 közötti időszakban épült**, ami meghaladja az országos arányt, és jelzi az állomány előregedését. A 2000 utáni építkezések aránya mindössze 5,6% (országosan 13,9%), a 2010 után épült lakásoké pedig csupán 1,4% (országos: 5,1%). A legfiatalabb lakásállománnyal Békéscsaba és Gyula rendelkezik, míg a Mezőkovácsházai, Sarkadi és Orosházi

járásokban kiemelkedően magas az 1960 előtti építésű lakások aránya. A korszerűsítés hiánya és az alacsony lakásépítési dinamika a periférikus térségek lakhatási helyzetének romlásához és a fiatalok elvándorlásához járulhat hozzá.

A vármegye lakásállományának mindössze 53,4%-a épült téglá, kő vagy kézi falazóelemből – ez elmarad az országos átlagtól (64,9%). Ugyanakkor a vályog- és sárfalazatú lakások aránya 32,3%, amely több mint kétszerese az országos értéknek, különösen a Mezőkovácsházai, Szarvasi, Sarkadi és Orosházi járásokban. Ez a korszerűsítésre szoruló, energiahatékonyság szempontjából sérülékeny lakásállomány koncentrációját jelzi. A panelépítésű lakások főként Békéscsabán találhatók, míg a beton és egyéb falazatú lakások aránya alacsony.

A déli és keleti térségekben a lakhatási szegénység tartós problémát jelent, ami célzott lakásfelújítási programokat és szociális támogatásokat indokol.

A **közzolgáltatások elérésében** is érvényesül a települési lejtő. A helyi közösségi közlekedés – Gyomaendrőd kivételével – a járási központokra korlátozódik, illetve Vésztőn érhető el. A ritka helyközi járatok különösen az idősek és nem mobilis lakosok számára jelentenek akadályt.

A közművelődési intézmények minden településen jelen vannak valamilyen formában (közösségi ház, faluház). A könyvtári ellátás több kistépülésen hiányzik vagy mozgókönyvtári formában működik.

Pénzügyi és postai szolgáltatások 21 településen hiányoznak, 60%-ban a Mezőkovácsházai és Sarkadi járásokból. A hiány korlátozza a lakosság pénzügyi önállóságát, különösen az idősek és alacsony jövedelműek körében.

Bár élelmiszerboltok szinte mindenhol működnek, vendéglátóhelyek és szálláshelyek csak korlátozottan érhetők el, különösen a kisebb falvakban. Munkásszállók csak három városban – Békéscsabán, Gyulán és Orosházán – találhatók, ami korlátozhatja a munkaerő-mobilitást az iparosodottabb térségekben.

Színház Békéscsabán, Gyulán és Szarvason érhető el, a vármegye egyetlen mozija Békéscsabán található.

Békés vármegyében a **települési infrastruktúra kiépítettsége** erősen járásfüggő. A városias térségek – elsősorban Békéscsaba és Gyula – jó kiépítettségi mutatókkal rendelkeznek az utak, járdák, kerékpárutak és közösségi terek tekintetében, míg a periférikusabb járások – Mezőkovácsháza, Sarkad, Szeghalom – jelentős lemaradást mutatnak.

A burkolt belterületi utak és köztér aránya Békéscsabai járásban 80%, a legtöbb járásban azonban 56-67% közé esik. A járdahálózat főként a központi településeken rendelkezik burkolattal, a Békési, Szarvasi és Mezőkovácsházai járásokban meghaladta a 20-25%-ot a kiépítetlen járdák aránya. A kerékpárút-hálózat Békéscsabai, Szarvasi, Békési és Mezőkovácsházai járásokban a legkiterjedtebb (84-38%). A játszóterek és közösségi pihenőhelyek száma a kisebb településeken alacsony, különösen a Gyomaendrődi és Sarkadi járásban.

A zöldfelületek aránya is jelentős különbségeket mutat: míg Gyulán és Békéscsabán az önkormányzati zöldterületek aránya meghaladja az 5%-ot, addig Mezőkovácsházán és Sarkadon ez 1,1–1,6% körül alakul.

A térségi különbségek alapján **elsősorban a déli és keleti járásokban indokolt a közlekedési infrastruktúra, közösségi terek és zöldfelületek fejlesztése**, a hátrányos helyzetű települések felzárkóztatása érdekében.

Békés vármegye **közbiztonsági helyzete** országosan is kiemelkedően kedvező: **az 1000 lakosra jutó bűncselekmények száma (13,1)** jóval elmarad az országos átlagtól (18,6), amivel **a megye az országos rangsor élén áll**. 2014 és 2023 között a regisztrált bűncselekmények száma csaknem a felére csökkent (7 956-ról 4 112-re), különösen a lopásoké, amelyek 76%-kal estek vissza.

A járási adatok területi különbségeket mutatnak. A legkedvezőbb helyzet a Szeghalmi, Gyomaendrődi, Békési és Szarvasi járásokban figyelhető meg (9,6–10,0 bűncselekmény/1000 fő), ahol a kisebb településsűrűség és erősebb közösségi kapcsolatok mérséklék a konfliktusokat. Az Orosházi és Békéscsabai járások (10,7 és 12,7) a középmezőnyben helyezkednek el, míg a Sarkadi, Mezőkovácsházai és Gyulai járásokban a megyei átlagnál magasabb az arány (13,1–13,8). Ez utóbbi térségekben szociális hátrányok, gyenge rendészeti jelenlét vagy éppen turisztikai kitettség is növelheti az esetszámokat.

A regisztrált elkövetők kor szerinti összetétele jellemzően a felnőttek túlsúlyát mutatja (73–78%), ami országos összevetésben is kedvező. Ugyanakkor 2022–2023 között aggodalomra ad okot a fiatalkorúak (14–17 évesek) általi elkövetések emelkedése (2023: 6,6%), ami meghaladja az országos átlagot. A fiatal felnőttek (18–24 évesek) aránya is magas volt 2022-ben (20,6%), ami jelzi a korcsoport kockázati érintettségét. A gyermekkorú elkövetések továbbra is ritkák, de a jelenlétük szociális problémákra utal.

2019 és 2023 között évente 2 300–2 900 fő válik **bűncselekmények áldozatává**, többségük a **felnőtt lakosság köréből kerül ki**, arányuk 70–73% között ingadozik.

A gyermekkorú áldozatok aránya hullámzó: 2019-ben 2,9%, 2020-ban 5,4%, 2023-ban 2,0%, 2024-re ismét 3,5% lett. A változások hátterében a gyermekvédelmi jelzőrendszer működése, valamint az iskolai és online bántalmazás bejelentési dinamikája állhat. A vármegyei arányok jellemzően meghaladják az országos értékeket.

A **fiatalkorú sértettek** aránya 4,3–4,9% között mozgott, tartósan az országos szint (3,3–3,8%) felett. Ez fokozott kortárs vagy lakókörnyezetből eredő kockázatokra utal, különösen az iskolai zaklatás és családi konfliktusok terén.

Az időskorúak aránya országosan is magas, de Békés vármegyében következetesen **20% feletti**, míg országosan 18% körüli. Ez azt jelzi, hogy az idős lakosság sérülékenyebb, különösen a csalások, megtévesztések, trükkös lopások szempontjából.

A Dél-Alföldön **az egy főre jutó éves nettó jövedelem 2023-ban 2,3 millió forint volt**, ami elmarad az országos átlagtól, és **a régiókat tekintve a harmadik legalacsonyabb érték**. A havi nettó jövedelem (kb. 190 ezer Ft) alig haladja meg az átlagos megélhetési szintet, de nem elegendő a „jó” életszínvonal eléréséhez. A jövedelmi szint tartósan kedvezőtlen, és erősen befolyásolja a lakosság önálló megélhetési lehetőségeit, társadalmi mobilitását és a szociális szolgáltatások iránti igényeket.

A **fogyasztási szerkezetben** dominálnak az alapvető megélhetési kiadások: élelmiszerre (30%), lakhatásra (18%) és közlekedésre fordítják a háztartások többsége jövedelmük nagy részét, míg az oktatásra és szabadidőre szánt kiadások rendkívül alacsonyak.

A régióban a **relatív jövedelmi szegénység** aránya 20%, ami azt jelenti, hogy minden ötödik ember olyan háztartásban él, ahol az egy főre jutó jövedelem nem éri el az országos medián 60%-át. Ez az arány csak Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon kedvezőtlenebb.

A **súlyos anyagi és szociális depriváció** 8,3%-os arányt mutat, ami bár kedvezőbb a keleti régióknál, még mindig kétszerese a nyugati és fővárosi értékeknek.

A **nagyon alacsony munkaintenzitású háztartások** aránya 4,6% – ez közepesen kedvezőtlen mutató, a munkaerőpiaci részvétel területi és társadalmi egyenlőtlenségeire utal.

A három mutató (jövedelmi szegénység, depriváció, alacsony munkaintenzitás) együttesen a régió lakosságának **24,8%-át** érinti. Ez alapján a Dél-Alföld az ország **harmadik legrosszabb helyzetű térsége**, amely komplex társadalmi felzárkóztatási programokat indokol, különösen az alacsony jövedelmű háztartások támogatása, a foglalkoztatás bővítése és a területi különbségek csökkentése terén.

A **mélyszegénységben élő és roma gyermekek, valamint fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások** fő jellemzője a helyi kezdeményezésű, közösségépítő és integrációt támogató jelleg. A Helyi Esélyegyenlőségi Programok alapján 18 településen érhetők el célzott programok. A legtöbb

esetben a Roma Nemzetiségi Önkormányzatok, civil szervezetek, valamint a helyi önkormányzatok és közintézmények működtetik, az aktív közösségi részvétel, a szabadidő hasznos eltöltése, valamint a társadalmi felzárkózás elősegítését célozva.

A Békés vármegyei példák alapján a roma és mélyszegénységben élő gyermekek számára biztosított szolgáltatások elsősorban a szabadidős programokra, tanulástámogatásra, illetve korai gyermeknevelési támogatásra fókuszálnak. A meglévő programok több szinten erősítik a közösségi kötődést, fejlesztik a készségeket, és hozzájárulnak a társadalmi integrációhoz. Ugyanakkor a szolgáltatások területi lefedettsége egyenetlen, és strukturált, hosszú távú beavatkozások is szükségesek a tartós felzárkózáshoz.

A vármegye iskoláiban a **sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók** 75%-a integrált nevelésben-oktatásban vesznek részt. Az inkluzív nevelés elterjedtsége ugyanakkor jelentős járási eltéréseket és specifikus nehézség típusokat mutat, amelyek eltérő helyi beavatkozásokat és szakmai támogatást igényelnek.

Az integrációs törekvések legnagyobb kihívását a **súlyos tanulási zavarok kezelése** jelenti. Ez a diagnosztikai kategória minden járásban a leggyakoribb, különösen a Sarkadi (88,3%) és a Szeghalmi (86,3%) járásokban. Az érintett tanulók esetében kiemelt jelentőségű az egyéni tanulási utak biztosítása és a differenciált pedagógiai módszerek alkalmazása.

Az **autizmus spektrumzavarral élő** tanulók aránya elsősorban középvárosi környezetben magas, ahol jobban elérhetők a diagnosztikai és fejlesztő szolgáltatások. Békéscsabán (19,7%) és Gyulán (19,2%) kiemelkedően magas az arányuk, ami fokozott igényt teremt a strukturált tanulási környezetek, egyéni fejlesztési tervek és támogató szakemberek jelenlétére.

A **súlyos figyelem- és magatartásszabályozási zavarokkal** küzdő tanulók aránya elsősorban az Orosházi járásban magas (figyelemzavar: 9%). Az érintett gyermekek fokozott impulzivitása, szabályozási nehézségei jelentős kihívást jelentenek a pedagógusok számára a tanórai rend és az osztályközösségek működése szempontjából.

Az **enyhe értelmi fogyatékossgal élő tanulók** minden térségben jelen vannak, de különösen magas az arányuk a Mezőkovácsházai (7,2%) és a Békési (4,4%) járásokban. Az ő esetükben a szociális kompetenciák és az önálló életvezetési készségek fejlesztése kiemelt feladatot jelent az iskolák számára. Negyvennégy település Helyi Esélyegyenlőségi Programja tartalmaz *Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatásokat*, melyek szerint ellátásuk kiterjedt és sokszereplős rendszerben valósul meg. Ebben kulcsszerepet játszanak a **pedagógiai szakszolgálatok és tagintézményei**, az **önkormányzati fenntartású köznevelési intézmények**, valamint a **helyi család- és gyermekjóléti szolgálatok**. A fejlesztés jellemző formái az utazó gyógypedagógusi ellátás, logopédiai és mozgásterápia, korai fejlesztés, valamint tanoda- és napközis programokba történő integrálás.

Az ellátás több településen **komplex szakmai együttműködésben**, helyben dolgozó fejlesztőpedagógusokkal és külső szakemberek bevonásával történik. Egyes térségekben kiemelkedő a gyermekek részvétele a nyári táborokban, szabadidős és közösségi programokban, melyek a fejlesztés mellett hozzájárulnak a társadalmi integrációhoz is.

Az ismert kihívások alapján egyértelműen kirajzolódik a fejlesztő szakemberek – különösen a gyógypedagógusok, logopédusok és pszichológusok – létszámának növelésére irányuló szükséglet, különösen a kisebb településeken, ahol elengedhetetlen egy jól szervezett, utazó szakszolgálati rendszer kiépítése és megerősítése.

Békés vármegyében az **ifjúsági programok** lefedettsége és intenzitása jelentős területi különbségeket mutat. Csupán 23 település önkormányzata foglalkozik Helyi Esélyegyenlőségi Programjában ifjúságot célzó tevékenységekkel. Az ifjúsági korosztály támogatása főként a városi, oktatási központ szerepét

betöltő településekhez kötődik (pl. Békéscsaba, Gyula, Mezőberény, Szarvas), ahol aktív diákönkormányzatok, ifjúsági koncepciók és közösségi terek működnek. Ezeken a helyeken a fiatalok önszerveződése, közéleti részvétele, valamint közösségépítő aktivitása is magasabb.

A jellemző beavatkozások **célja a fiatalok helyben tartása, társadalmi részvételük erősítése, valamint a hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatása**. A leggyakoribb formák:

- Tanoda programok a szociális hátrányok csökkentésére (pl. Újkígyós, Battonya, Okány)
- Ifjúsági közösségi terek, klubok, centrumok (pl. Telekgerendás, Gyula, Orosháza)
- Önkormányzati támogatás és stratégiai koncepciók (pl. Ifjúsági Garancia Program, Ifjúsági Konferenciák, Diákpolgármester-választás Békéscsabán)
- Civil szervezetek szerepvállalása elsősorban a kisebb településeken (pl. Nagybánhegyes, Kevermes)
- Sport- és szabadidős programok, amelyek az egészséges életmódot és közösségi élményeket erősítik (pl. Szeghalom, Békésszentandrás)

Az alábbi főbb problémák rajzolódnak ki:

- A kistelepüléseken alacsony az ifjúság formális megszólításának szintje, gyakran hiányzik az ifjúságpolitikai célkitűzés, közösségi tér vagy koordinátor.
- Jelentős az elvándorlási szándék: a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 szerint a Békés vármegyei fiatalok mobilitási szándéka messze meghaladja az országos átlagot.
- A fiatalok közösségi kötődése gyenge, elsősorban az elszigeteltséggel és a lehetőségek hiányával magyarázhatóan.

Békés vármegye településein **gazdag és sokszínű kulturális közösségfejlesztési tevékenység zajlik**, amelyek minden Helyi Esélyegyenlőségi Programban megjelennek. A programok a helyi identitás megerősítésére, a hagyományápolásra, a generációk közötti kapcsolatok erősítésére és a társadalmi kohézió növelésére irányulnak. A közösségi eseményeket jellemzően önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek és helyi közösségek szervezik.

A rendezvények között kiemelkednek a hagyományos falunapok, adventi események, nemzetiségi ünnepségek, kézműves foglalkozások, helytörténeti vetélkedők, valamint az ifjúsági és idősek számára szervezett programok. Több településen működnek kulturális klubok, nyugdíjas egyesületek, ifjúsági táborok, melyek élénk közösségi életet biztosítanak. A kulturális sokszínűséget erősítik a roma, szlovák, román és német nemzetiségi hagyományokat ápoló események is.

A közösségfejlesztéshez hozzájárulnak a helyi könyvtárak, művelődési házak, civil pályázatok (pl. NKA, NEA, Magyar Falu Program) és megyei szintű szervezetek (pl. Népművészeti Egyesület, Néptáncosok Szövetsége) által támogatott kezdeményezések. A programkínálat számos településen tematikus táborokkal, sport- és gasztronómiai eseményekkel, kulturális fesztiválokkal bővült.

A Helyi Esélyegyenlőségi Programok feldolgozása alapján Békés vármegyében mindössze egy településen – Mezőberényben – azonosítható célzott program, amely **a roma nők munkaerőpiaci esélyeinek javítását** célozta. A Mécses Szolgáló Közösség Egyesület által megvalósított „Nő az esély – Képzés és foglalkoztatás” elnevezésű EFOP-projekt (2019–2020) egy 2016-ban indult országos, kiemelt projekt része volt, amely 2023 májusáig működött, és elsődlegesen a hátrányos helyzetű, különösen roma nők foglalkoztathatóságát segítette elő.

A vármegyében jelenleg is működnek foglalkoztatást támogató programok: a vármegyei kormányhivatal és a járási hivatalok foglalkoztatási osztályai GINOP_Plus, Ifjúsági Garancia_Plus és TOP_Plus forrásból bonyolítanak munkaerőpiaci integrációt segítő beavatkozásokat. E programok azonban nem specifikusan roma nőkre fókuszálnak, így célzott, hátránykompenzáló intézkedésekre továbbra is szükség van.

A kulturális intézményrendszerhez való hozzáférés az elmúlt másfél évtizedben több területen is szűkült, azonban a lakossági érdeklődés és részvétel bizonyos mutatók szerint újra erősödni látszik. A muzeális intézmények száma 2009-23 között 40-ről 35-re csökkent, és a kiállítások száma is jelentősen, mintegy 43%-kal visszaesett. Ugyanakkor a látogatottsági adatok a pandémiát követő években meredeken emelkedtek, 2023-ra meghaladva a régiós átlagot, ami a kínálat szűkülése ellenére is élénkülő közönségérdeklődést jelez.

A könyvtári ellátásban a szolgáltató intézmények száma viszonylag stabil maradt, ugyanakkor a használati mutatók jelentősen visszaestek: a beiratkozott olvasók száma 40%-kal, a kölcsönzéseké pedig 51%-kal csökkent 2009-hez képest. Ez a digitális tartalmak térnyerésére és a megváltozott olvasási szokásokra vezethető vissza. A COVID–19 járvány hatása ezen a területen is érezhető volt, és 2023-ban is nyomot hagyott a kulturális aktivitás alakulásán.

A pandémia megtörte a színházi előadások korábbi növekedési lendületét, míg a mozielőadások száma visszaesett, és a látogatottság továbbra sem érte el a járvány előtti szintet. Az ismeretterjesztő és közösségi rendezvények száma 2023-ra a bázisév felére csökkent, a részvételi arányok pedig csak lassan kezdenek visszarendeződni. A művelődési közösségek száma 2014 óta kevesebb mint felére esett vissza, ami a közösségi részvétel mérséklődésére utal.

Ezzel szemben a szórakoztató rendezvények esetében, bár a programkínálat szűkült, a lakossági részvétel továbbra is kiemelkedő: 2023-ban tízezer lakosra vetítve 1 253 fő vett részt ilyen eseményeken, meghaladva a régiós átlagot. Ez arra utal, hogy a megmaradó programok jelentős közösségi érdeklődést képesek mozgósítani.

Összességében a kulturális kínálat szűkülése ellenére több területen is újraéledő lakossági részvétel figyelhető meg. A hozzáférés javítása és a közösségileg beágyazott programok erősítése továbbra is kulcsfontosságú a társadalmi részvétel és a közösségi kohézió szempontjából.

A digitális kompetenciák napjainkban alapvető feltételét jelentik a társadalmi részvételnek, a munkaerőpiaci érvényesülésnek és a mindennapi ügyintézésnek. Az alacsony digitális jártasság fokozza a társadalmi leszakadás kockázatát, különösen az idősek, a vidéken élők és a hátrányos helyzetű csoportok körében. Ezért különösen fontos feltérképezni a területi eltéréseket, és célzott beavatkozásokkal elősegíteni a digitális esélyegyenlőséget.

Békés vármegyében jelentős térségi különbségek mutatkoznak a digitális kompetenciák terén, amelyek elsősorban az urbanizáltság, az oktatási háttér és az infrastruktúra fejlettsége szerint rajzolódhatnak ki. A járásközpontokban – különösen Békéscsabán és Gyulán – magasabb arányban élnek legalább középszintű digitális jártassággal rendelkező személyek, míg a periférikus térségekben – például a Mezőkovácsházai, Sarkadi és Gyomaendrődi járásban – a digitálisan inaktív lakosság aránya 24–26% közötti. Ezzel szemben a Békéscsabai járásban ez az arány csupán 19%.

A megye 6 éves és idősebb lakosságának 73%-a végez rendszeresen digitális tevékenységet, ebből 44% használja az online ügyintézés, vásárlás vagy szoftverhasználat lehetőségeit is, ami a KSH definíciója alapján legalább középszintű digitális kompetenciát jelent. Ugyanakkor Békés vármegye mutatói 10 százalékponttal elmaradnak az országos átlagtól, ami megerősíti a térségi alapú fejlesztési beavatkozások szükségességét.

A digitális kompetenciafejlesztésre irányuló beavatkozások 27 település Helyi Esélyegyenlőségi Programjában szerepelnek, amelyek elsősorban közösségi terekhez (könyvtárak, művelődési házak), Digitális Jólét Program Pontokhoz, valamint időszakos EFOP és GINOP projektekhez kapcsolódnak. A programok célzottan az idősek, a hátrányos helyzetűek és a digitálisan inaktív lakosság elérését szolgálják, ugyanakkor a megyei lefedettség területileg egyenetlen, különösen a kisebb települések esetében.

1. Szolgáltatási Út Térkép tervezési környezete

1.1. Fejlesztéspolitikai környezet

A Szolgáltatási Út Térkép több ágazati szakpolitika metszéspontjában helyezkedik el, amelyek meghatározzák a fejlesztéspolitikai és jogszabályi környezetet. Az alábbiakban az esélyteremtés szempontjából releváns, a tervezés időszakában hatályos stratégiák kerülnek bemutatásra a szociális, egészségügyi, oktatási ágazatokhoz, valamint a problématerkép által azonosított egyes vármegyei problématerületekhez kapcsolódóan.

„Egészséges Magyarország 2021–2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia

A stratégia megalkotásának célja „az ágazatot érintő jogszabályalkotási feladatok olyan egységes keretrendszerbe foglalása, amelynek alapját a Kormány által a 1722/2018. (XII. 18.) Korm. határozattal elfogadott 5 Nemzeti Egészségügyi Program céljai adják.”¹

1) Nemzeti Rákellenes Program (NRP)

A program konkrét célkitűzései:

- 1) a lakosság egészségi állapotának javítása az onkológiai ellátórendszer hatékonyságának és minőségének növelésével,
- 2) esélyegyenlőség és területi kiegyenlítődés biztosítása az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférésben a megfelelő ellátási szinten,
- 3) korszerű infrastruktúra-fejlesztéssel a diagnosztikai feltételek javítása, valamint a minőségi ellátás biztosítása korszerű és hatékony eszközök szinergiájának kialakításával,
- 4) a munkában egészségesen eltöltött évek számának növelése.

2) Nemzeti Keringési Program (NKP)

A program céljai:

- 1) a szív- és érrendszeri kockázati tényezők csökkentése
- 2) a szív- és érrendszeri megbetegedések kezelési célérték elérésének javítása
- 3) a gyermekkori kockázati tényezők kialakulásának csökkentése
- 4) a szív- és érrendszeri halálozás csökkentése és közelítése az EU-átlaghoz
- 5) a stroke megbetegedés és halálozás csökkentése
- 6) alsóvégtagi amputációk számának csökkentése
- 7) a szív- és érrendszeri betegségben szenvedők életminőségének javítása, az egészségben eltöltött életek számának emelése

3) Nemzeti Mozgásszervi Program (NMOP)

A program célkitűzései:

- 1) egyenes tartású, fizikailag terhelhető, rendszeres mozgásigényű egészséges generáció felnövekedésének elősegítése,

---

¹ <https://kormany.hu/dokumentumtar/egeszseges-magyarorszag-20212027-egeszsegugyi-agazati-strategia>

- 2) a mozgásszervi megbetegedések megelőzése felnőtt korban, a munkaképesség megőrzése és visszaállítása, a fogyatékossággal élők mozgásprogramjainak támogatása,
- 3) magasabb szakmai színvonalú, gyorsabb és hatékonyabb mozgásszervi ellátás biztosítása, a betegek életminőségének javítása
- 4) a mozgásszervi betegségek növekedésének megállítása, súlyosságuk csökkentése,
- 5) a betegek informáltságának és elégedettségének növelése, társadalmi összefogás elérése.

4) Nemzeti Mentális Egészségügyi Program (NMEP)

A program fejlesztési területei:

- 1) mentális egészség fejlesztés, mentális versenyképesség növelése, családközpontú szemlélettel;
- 2) pszichiátriai ellátórendszer fejlesztése, beleértve a közösségi-, a fekvő- és a járóbeteg ellátást;
- 3) addiktológiai ellátórendszer fejlesztése;
- 4) gyermek-és ifjúságpszichiátria fejlesztése;
- 5) pszichoterápia fejlesztése és jobb elérhetőségének biztosítása.

5) Nemzeti Gyermkegészségügyi Program (NGYP)

Fő célok:

- 1) civilizációs betegségek kialakulásának megelőzése (kardiovaszkuláris megbetegedések megelőzése, káros szerfogyasztás visszaszorítása, mozgásszegény életmódból és egészsételen táplálkozás adódó túlsúly megelőzése).
- 2) korai primer prevenciók elvek alkalmazása már megszületés előtt és után különös tekintettel az első 1000 nap jelentőségére a civilizációs betegségek hosszú távú megelőzésére.
- 3) az esélyegyenlőség megteremtése az alapellátás elérésében a gyermek lakosság számára.
- 4) jól definiált családbarát gyermekegészségügyi centrumok kialakítása, amelyek stabilan működtethetők finansziális és humán erőforrás tekintetében is.
- 5) koraszülések számának csökkentése interdiszciplináris, multiszektoriális megközelítéssel.
- 6) a gyermekegészségügyi ellátás emberi erőforrásának hosszú távú biztosítása a szakképzés megerősítésével.

Tartós Ápolás-Gondozásra Vonatkozó Stratégia 2030

A stratégia célja, hogy kezelje a társadalom előregedéséből fakadó kihívásokat, különösen a 65 éven felüli lakosság számának növekedése miatt megnövekedett ápolás-gondozási igényeket, gazdasági és morális szempontból egyaránt.

A stratégia alappillérei:

1. Az intézményrendszerek fejlesztése és működésének összehangolása, hogy hatékonyabbá váljon a tartós ápolás-gondozás ellátórendszere.
2. Krónikus ellátások átalakítása és a hospice ellátás fejlesztése, valamint szakápolási központok kialakítása az ápolást, gondozást nyújtó intézményekben.
3. A családban maradás erősítése és támogatása, az otthoni ápolás feltételeinek javítása, előtérbe helyezve, hogy az ellátottak lehetőleg saját otthonukban maradhassanak.
4. Kommunikáció fejlesztése, amely magában foglalja a szemlélet- és attitűdformálást, valamint a célzott információátadást a társadalom számára, különösen a fiatalabb generációk körében a gondoskodás erkölcsi kötelességének tudatosítására.

5. Az egészségügyi és szociális szakterületek szolgáltatásainak szorosabb összehangolása, komplex, egymásra épülő fejlesztések megvalósítása.
6. Az ellátási kapacitások növelése, például idősotthoni férőhelyek bővítése, szakápolási szolgáltatások fejlesztése.
7. Fenntartható finanszírozási és támogatási rendszer kialakítása, amely biztosítja a szolgáltatások folyamatos működését és fejlesztését.

Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030

A Stratégia átfogó, integrált cselekvési terv, amely a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését, a hátrányos helyzetű csoportok esélyeinek javítását és a társadalmi kohézió erősítését célozza meg.

„2030-ra általános jövőképként célunk, a roma emberek egyenlőségének, befogadásának és részvételének jelentős előmozdítása, amely a különböző szakterületeken (gyermekjólét, köznevelés-oktatás-képzés, foglalkoztatás, egészség, lakhatás és közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, közösségfejlesztés, kulturális és nemzeti jogok), valamint az említett horizontális területeken elért előrehaladásban válik valóra. Megközelítésünk alapja, hogy nem minden roma van társadalmilag kizorított helyzetben, de mindannyian tapasztalhatnak megkülönböztetést, továbbá meg kell erősíteni a roma népességet abban, hogy előmozdítói legyenek a változásnak. A valódi egyenlőséghez és befogadáshoz ugyanilyen fontos a többségi társadalom közreműködése is.”²

A stratégia kilenc fő beavatkozási területet foglal magában:

- Születés és gyermekkor
- Köznevelési, szakképzési, felsőoktatási rendszer – óvodától egyetemig
- Ifjúsági ügyek, gyermekvállalás, családalapítás, életmód
- Foglalkoztatás, munkavállalás, felnőttképzés, szociális gazdaság
- Területi egyenlőtlenségek, településfejlesztés – lakhatási- és energiaszegénység – környezettudatosság, környezetvédelem
- Teszi-lelki egészség, egészségügyi ellátás
- Roma identitás, közösségépítés, szemléletformálás, jogérvényesítés
- A Stratégia megvalósításának intézményrendszere, hazai és Kárpát-medencei partnerség
- A Stratégia nyomon követése, monitoring

Fontos eleme a társadalmi összetartozás és szolidaritás erősítése, a szegregáció csökkentése, valamint a hátrányos helyzetű térségek komplex fejlesztése.

Az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030

A *stratégia célja*, hogy meghatározza a köznevelés, mint állami közszolgálat alapvető fejlesztési irányait annak érdekében, hogy a változó külső környezet mellett is megteremthesse a magyar társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit.

A Stratégia jövőképe: „A köznevelés 2030-ban a nevelés és oktatás egyensúlyát megteremtő, méltányos állami közszolgálat, amely a felkészült és megbecsült pedagógusok közreműködésével, korszerű pedagógiai módszerek alkalmazásával és modern infrastruktúrával teszi lehetővé a magyar gyermekeknek, hogy felkészüljenek a XXI. század társadalmi, munkaerőpiaci, technológiai kihívásaira, megteremtve ezzel a nemzet hosszútávú fejlődésének alapját.”

A Stratégia célrendszere az átfogó cél mellett 5 specifikus célt, és 14 beavatkozási irányt jelöl meg.

---

² <https://kormany.hu/dokumentumtar/magyar-nemzeti-tarsadalmi-felzarkozasi-strategia-2030>

ÁTFOGÓ CÉL	
Méltányos, korszerű, nemzeti köznevelés	
SPECIFIKUS CÉL	A SPECIFIKUS CÉLKITŰZÉSEKHEZ RENDELTE BEAVATKOZÁSI IRÁNYOK
1. Az oktatás-nevelés belső egyensúlyának biztosítása	• Tanulók összehangolt értelmi, lelki és fizikai fejlesztése • Kisgyermekkori intézményes nevelés fejlesztése
2. A köznevelésben, mint állami közszolgáltatásban részt vevő emberi erőforrás fejlesztése	• Pedagógusok felkészültségének, megbecsültségének növelése • Nevelő-oktató munkát közvetlenül segítőik szerepének növelése • Intézményvezetők fejlesztése, támogatása
3. Méltányos, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő köznevelés	• Alulteljesítők, korai iskolaelhagyók arányának csökkentése – esélyteremtés, integráció, felzárkózás • Inkluzív nevelés-oktatás, sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fejlesztése • Tehetséggondozás megerősítése
4. A XXI. század kihívásaira reagáló köznevelés	• Digitális kompetenciák és szolgáltatások fejlesztése • Idegen nyelvi tudás fejlesztése • Tartalomfejlesztés • Korszerű köznevelési infrastruktúra
5. Külhoni magyarok – magyarországi nemzetiségek oktatásának-nevelésének fejlesztése	• Kárpát-medencei oktatási térség megvalósítása • Magyarországon élő nemzetiségek nevelésének oktatásának támogatása

1.2. Jogszabályi környezet

1. Szociális és gyermekjóléti ellátást szabályozó legfontosabb jogszabályok
  - 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
  - 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
2. Egészségügyi ellátást szabályozó legfontosabb jogszabályok
  - 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
  - 2015. évi CXXIII. törvény az egészségügyi alapellátásról
  - 1997. évi XLVII. törvény az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről
  - 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól
3. Az oktatást szabályozó legfontosabb jogszabályok
  - 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről
  - 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről
  - 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről
  - 2018. évi LXXXIX. törvény az oktatási nyilvántartásról

1.3. Módszertan

A szolgáltatási hiányokat feltáró dokumentum a TOP_Plusz-3.1.3-23 projekt keretében, a Vármegyei Szolgáltatási Út Térkép kidolgozásához és felülvizsgálatához kiadott módszertani útmutató és sablonok alapján készült. A tervezés során elengedhetetlen volt a hazai fejlesztéspolitikai dokumentumok

áttekintése annak érdekében, hogy a megfogalmazott fejlesztési javaslatok illeszkedjenek a stratégiai célkitűzésekhez, és ténylegesen hozzájáruljanak azok megvalósításához.

A Vármegyei Felzárkózási Fórum havi rendszerességgel megtartott ülései lehetőséget biztosítottak az együttműködésre és a szakmai párbeszédre. A célcsoportokat képviselő szervezetek, önkormányzatok, intézmények, civil szereplők megosztották tapasztalataikat, észrevételeiket és javaslataikat a helyi szükségletek, valamint a szolgáltatáshiányok feltárása érdekében. A Fórum tagjai – különösen az önkormányzati és civil szereplők –, valamint a meghívott szakértők értékes helyi tudást közvetítettek, amely érdemben kiegészítette a statisztikai adatokon alapuló helyzetelemzést. Ez munkamódszer elősegítette a valós szükségletek és hiányok pontosabb azonosítását.

A Vármegyei Felzárkózási Fórum keretében működő tematikus munkacsoportok szintén havi rendszerességgel üléseztek. A munkacsoportok elsődleges feladata az volt, hogy hozzájáruljanak a vármegyei szolgáltatási helyzet komplex feltárásához, a hiányterületek beazonosításához és a beavatkozási lehetőségek meghatározásához. A tagok – köztük önkormányzati, állami, civil szereplők – közvetlen tapasztalataikkal segítették az ágazatközi szemlélet érvényesülését.

A munkacsoportok emellett előmozdították a megyei szintű szakmai együttműködést, lehetőséget biztosítva az információmegosztásra, jó gyakorlatok bemutatására, valamint az egységes szempontrendszer mentén történő elemzésre és javaslattételre. Munkájuk révén a Szolgáltatási Út Térkép megalapozottabb, helyi realitásokra épülő, célzottabb dokumentummá válhatott.

A szolgáltatáshiányos területek beazonosítását jelentős mértékben segítették a települések által korábban elkészített Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP), amelyek releváns háttérinformációval szolgáltattak a tervezéshez. Ezen felül fontos adatforrást jelentettek a települési önkormányzatok számára összeállított és online kitöltési lehetőséggel elérhetővé tett adatbekérők, amelyek a SZÚT hat kiemelt tématerülete mentén kerültek strukturálásra:

1. egészségügy,
2. szociális ellátás,
3. gyermekjólét és gyermekvédelem,
4. oktatás és képzés,
5. lakhatás, közszolgáltatások és infrastruktúra,
6. közösségi programok.

A beérkezett válaszok tématerületenkénti megoszlása az alábbiak szerint alakult:

- **Egészségügy** témakörben 19 település küldött vissza kitöltött adatlapot, amelyek 8 járást fedtek le.
- **Szociális ellátás** témában 21 település válaszolt, összesen 7 járásból.
- **Gyermekjólét és gyermekvédelem** témakörében 23 településről érkezett kitöltött adatlap, lefedve az összes járást.
- **Oktatás és képzés** területén 35 településről érkezett válasz, a járások mindegyike hozzájárult a megyei szintű képhez.
- **Lakhatás, közszolgáltatások és infrastruktúra** témában 26 település szolgáltatott adatot, valamennyi járást képviselve.
- **Közösségi programok** vonatkozásában 20 település küldött vissza adatlapot, egy járás kivételével mindegyikből érkezett válasz.

A lakossági kérdőívet összesen **1546 fő töltötte ki**, ami a vármegye felnőtt lakosságának megközelítőleg **0,6%-át** jelenti. A beérkezett válaszok közvetlen lakossági tapasztalatokra épültek, és értékes kiegészítő információkat nyújtottak a statisztikai és önkormányzati adatok mellett, segítve a valós szükségletek és hiányterületek pontosabb beazonosítását.

II. Helyzetkép

Járásokról/járások településeiről általánosságban

Békés vármegye az ország déli, délkeleti részén, a Körös jelenlegi és a Maros egykori hordalékán terül el, a *Dél-alföldi régió* részeként. A vármegye természetföldrajzi, tájöldrajzi értelemben meglehetősen egységes képet mutat, amit az is jól jelez, hogy a vármegye viszonylag nagy területét mindössze 9 kistáj érinti részben vagy teljes egészében.

Északon Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok, nyugaton Csongrád-Csanád vármegyével határos, délkeletről pedig mintegy 140 km hosszan a magyar-román országhatár szegélyezi. A vármegye 5631 km² területével hazánk 7. legnagyobb vármegyéje, amely Magyarország teljes területének mintegy 6,1%-át teszi ki.

Békés vármegyében összesen kilenc járás található. A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014.(XI. 26.) Kormányrendelet alapján a Sarkadi (13)³ és a Mezőkovácsházai (19) járások a komplex programmal fejlesztendő járások közé tartoznak, a Szeghalmi (55) a fejlesztendő járások, míg a Gyomaendrődi (75), a Szarvasi (89), az Orosházi (90) és a Békési (92), a kedvezményezett járások között foglalnak helyet.

Békés vármegye lakónépessége, hasonlóan az ország egészére jellemző folyamatokhoz, az elmúlt bő évtizedben folyamatos csökkenést mutat. Lakónépessége 2011. és 2024. között 14%-kal, 361 802 főről 310 912 főre⁴ csökkent. Jelenleg az ország lakosságának 3,2 %-át teszi ki.

Míg a korábbi évtizedekben joggal volt elmondható, hogy Békés vármegyében a településhálózatot az óriásfalvas- kismezővárosi hálózat dominanciája jellemezte, addig a népességcsökkenés következtében az utóbbi két évtizedben a kis- és aprófalvak állományának növekedése, az óriásfalvak (5 ezer feletti lélekszám) eltűnése jellemezte elsődlegesen. A településhálózatban megszorodtak az ezer fő lélekszám alatti kistelepülések, amiből összesen 21 darabot találunk a megyében, közöttük 8 db 500 fő lélekszám alatti aprófalvat, és egy 200 fő alatti törpefalut számlálhatunk. Jelenleg ezek együttesen a településállomány kicsit több, mint 29%-át adják, ami egy hagyományos „alföldi” vármegye esetében kifejezetten magas hányadnak számít.

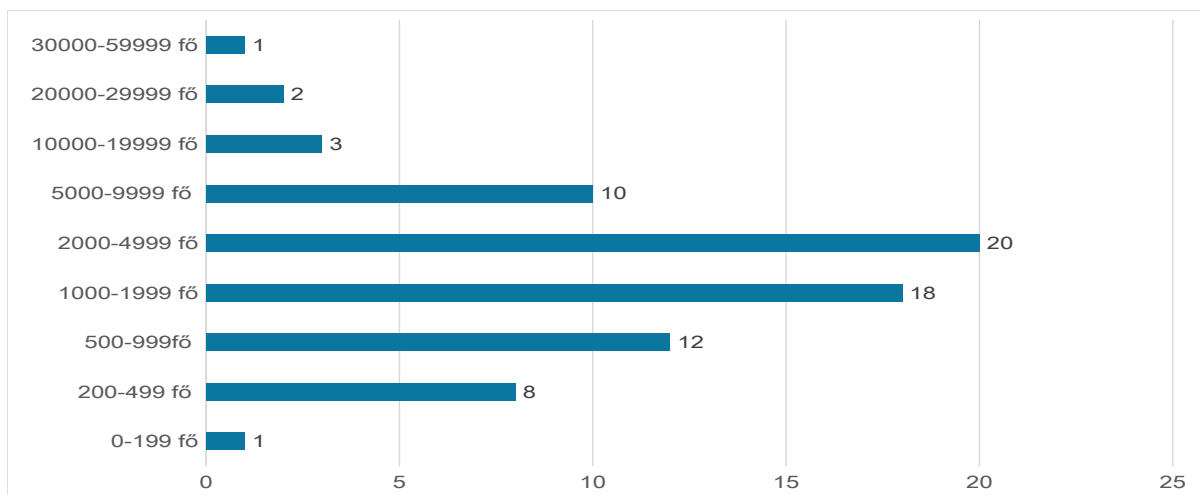
Az önkormányzati törvény rendelkezései szerint az önálló polgármesteri hivatal felállításához szükséges minimum 2000 fős lakosságszámot összesen 39 település nem éri el, így a települések kicsivel több, mint felében nincs helyben elérhető alapszintű ügyintézés.

A vármegye összes városa folyamatosan veszít népességéből. A vármegyeszékhely Békéscsaba népessége is 60 ezer fő alá csökkent. Gyula és Orosháza állandó népessége nem éri el a 30 ezer főt. 10 és 20 ezer fő közötti lélekszámot 3 településen, míg 5 és 10 ezer közötti mindössze 10 településen számlálunk.

1. ábra Települések száma népességszám kategóriák szerint, 2023. december 31.

³ A zárójelben jelzett értékek a Kormányrendelet szerinti rangsorszám a társadalmi és demográfiai, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, valamint infrastruktúra és környezeti mutatókból képzett komplex mutató alapján.

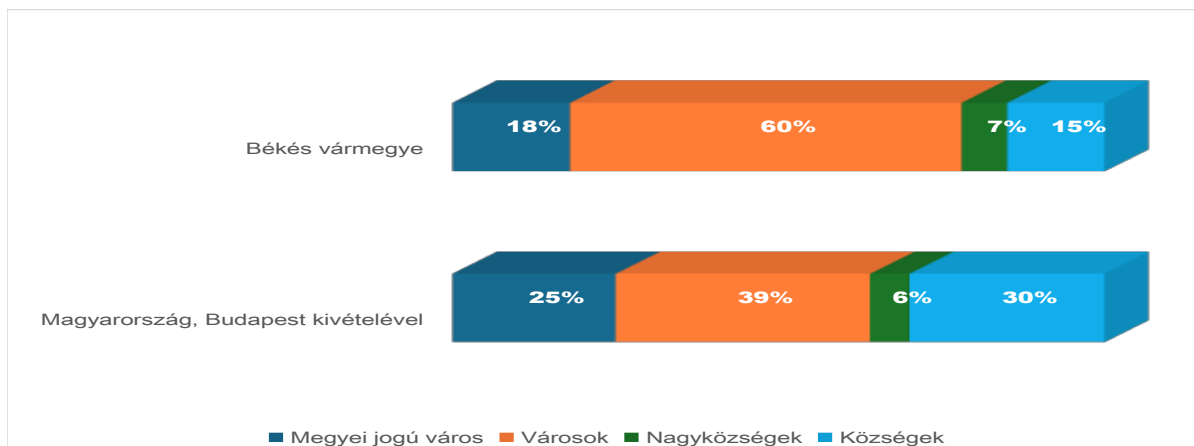
⁴ https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0034.html

Forrás: TEIR tablók

Békés vármegye mindemellett az ország egyik legelvárosiasodottabb megyéje. A területén található 75 településből 21 kapott városi rangot, melyekben a vármegye lakosságának 60%-a él. Ez az arány 21%-kal haladja meg az ország többi vármegyéjében élő városi lakosság átlagát. A vármegyeszékhely, Békéscsaba 56 732 fő állandó lakosával a vármegye legnépesebb városa. Azonban, míg az ország többi vármegyéjében a teljes népesség átlagosan negyede lakik vármegyei jogú városokban, addig Békéscsabán a vármegye lakosságának csupán 18%-a él.

2. ábra Népeség megoszlása a települések jogállása szerint, 2024.

Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/fol/hu/fol0007.html

A községekben élő lakosság részaránya 15%-kal éppen fele az erre vonatkozó országos átlagnak.

A vármegye településeinek átlagos népességszáma mind a városok, mind a nagyközségek esetében elmarad az országos átlagtól. A városok átlagos lakónépessége megközelíti a 9 ezer főt, ami mintegy 10%-kal alacsonyabb a vidéki városokra jellemző országos értéknél. A nagyközségek esetében az átlagos népességszám 3 ezer fő körül alakul, ami több mint 20%-os elmaradást jelent az országos átlaghoz képest.

A községek körében magas a kistelepülések aránya, a legtöbb település a 2000 fő alatti kategóriába tartozik. Ennek ellenére a községek átlagos lakónépessége 2024-ben meghaladta az országos értéket, a vármegyében 1300 fő körül alakult, míg országosan jellemzően ezer fő körüli ez a mutató.

Békés vármegye népsűrűsége viszonylag alacsony, az egy km²-re jutó 55 lakos alapján az országos átlagnál 48 fővel kevesebb⁵.

1. Általános vármegyei helyzetkép

1.1. Humán erőforrás

1.1.1. Demográfiai folyamatok

Az Európai Unió országaira, közöttük Magyarországra is jellemző kettős öregedés folyamata jól érzékelhető Békés vármegyében is, vagyis erősen csökkenő lakosságszám mellett emelkedik az idős korosztály aránya. A vármegye lakónépessége 2011 és 2024 között 361 802 főről 310 912 főre, összességében 14,07%-kal csökkent. A csökkenés üteme jóval meghaladja az országra jellemző 4%-os mértéket.

A vármegyén belül a népesség csökkenésének mértéke nem homogén. Az egyes járások viszonylag jelentős eltérést mutatnak ezen a téren, a legkevesbé kedvezőtlen a Békéscsabai járás helyzete, ahol 2011 és 2024 között 11,4%-kal fogyott a lakónépesség, míg a legrosszabb a Mezőkovácsházai járás adata, amely 21,04%-os visszaesést mutat ugyanebben az időszakban.

1. táblázat A lakónépesség Békés vármegyében és járásaiban, 2011 és 2024. évek

Területi egység	2011. év	2024. év	Változás 2011-hez képest
Békés vármegye	361 802 fő	310 912 fő	-14,07%
Békési járás	37 699 fő	32 645 fő	-13,41%
Békéscsabai járás	83 246 fő	73 756 fő	-11,40%
Gyomaendrődi járás	24 257 fő	20 512 fő	-15,44%
Gyulai járás	42 026 fő	36 812 fő	-12,41%
Mezőkovácsházai járás	41 007 fő	32 381 fő	-21,04%
Orosházi járás	51 927 fő	44 685 fő	-13,95%
Sarkadi járás	23 261 fő	19 757 fő	-15,06%
Szarvasi járás	28 931 fő	24 674 fő	-14,71%
Szeghalmi járás	30 308 fő	25 690 fő	-15,24%

Forrás: KSH T-STAR

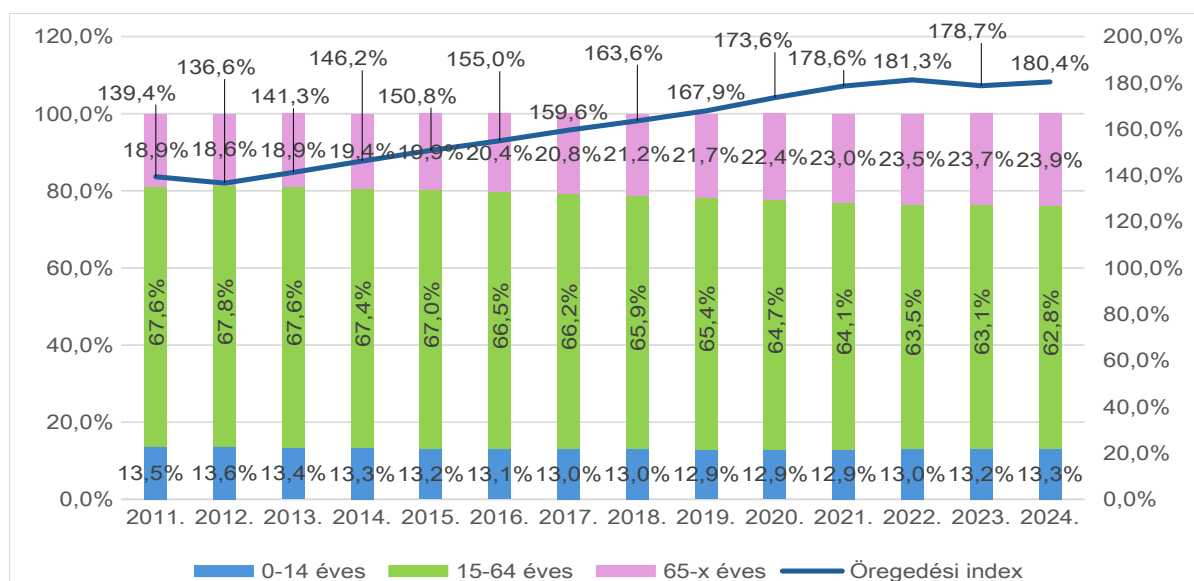
A vármegyében a 0-14 éves korcsoport létszámának 16%-os, 48 939 főről 41 222 főre történő csökkenése a fogyó lélekszámú lakosságon belül képviselt aránya alig változott, 13,6-12,9% körüli értéken mozog. A vizsgált időintervallumban szembetűnő a 15 és 64 év közötti populáció létszámának négyötödére, 244 642 főről, 195 323 főre való csökkenése, mely a teljes lakosságon belüli arányát tekintve közel 5%-os veszteséget eredményezett (67,6%-ról 62,8%). A 60 év feletti korosztály száma és aránya az összlakosságszámon belül egyaránt folytonosan emelkedő tendenciát mutat (68 221 főről 74 367 főre; 18,9%-ról 23,9%-ra).

A tendencia megmutatkozik az öregedési index⁶ változásában, mely 2024-re 180,4%-ra emelkedett, jóval meghaladva ezzel az országos (143,2%), de még a Dél-alföldi (161,9%) értékeket is. Vármegyénkben közel kétszer annyi időskorú él, mint gyermek.

3. ábra Békés vármegye népességének korszerkezeti alakulása, 2011-2024.

⁵ https://www.ksh.hu/stadat_files/fo/fo/fo0006.html

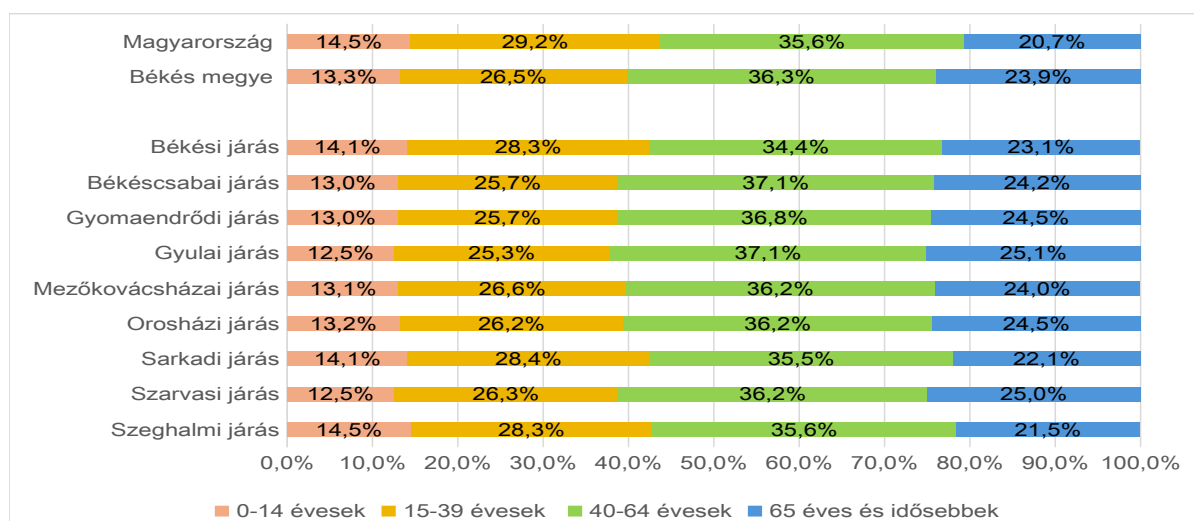
⁶ Öregedési index: a 65 éves és annál idősebb népesség és a 14 éves és annál fiatalabb gyermeknépesség aránya

Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0035.html

A vármegyén belül a járások kor megoszlását sem tekinthetjük homogénnek. A Gyulai és a Szarvasi járásban minden negyedik lakos betöltötte a 65. életévét, a Békéscsabai, Gyomaendrődi, Mezőkovácsházai, és Orosházi járásokban a 65 éves és idősebb lakosok aránya meghaladja a vármegyei átlagot. A Békési, a Sarkadi és a Szeghalmi járások a legfiatalabb járások közé tartoznak, a 0-14 éves és 15-39 éves korosztályok arányaiban megközelítik az országos átlagot.

4. ábra Lakónépesség korösszetétele főbb korcsoportok és járások szerint, 2024. január 1.

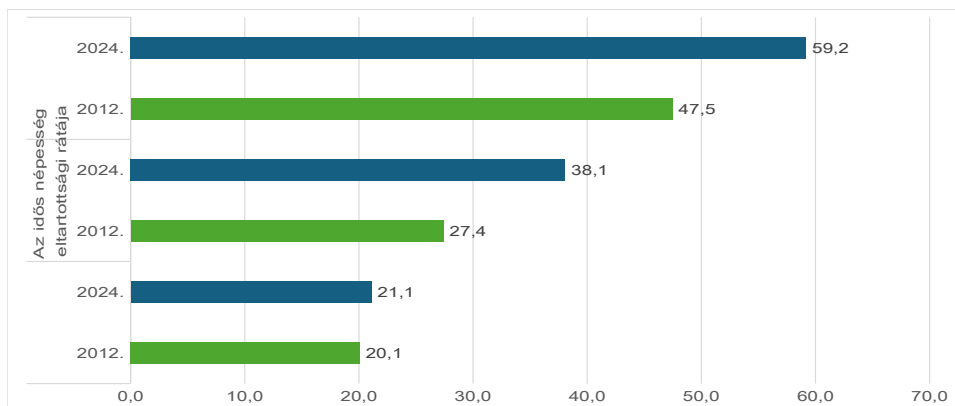
Forrás: KSH Statinfo

Vármegyénkben élő népesség korösszetételének kedvezőtlen alakulását mutatják az eltartottsági ráták emelkedése is. Az eltartottsági ráták számításánál a KSH három főbb korcsoportot emel ki⁷, a vármegyei szintű adatok, ezek egymáshoz viszonyított arányai jól érzékeltek a vármegye népességének elöregedését, az egyes korcsoportok függőségi viszonyait, és előrevetítik a változások társadalmi-gazdasági hatásait.

⁷ A három kiemelt korcsoport: a gyermekkorúak (0–14 évesek), a felnőtt vagy aktív korúak (15–64 évesek) és az időskorúak (65 évesek és annál idősebbek).

2012-ben az eltartottsági ráta 47,5% volt, ezer aktív (15–64 éves) korúra 475 fő nem aktív (14 éves és annál fiatalabb, valamint 65 éves és annál idősebb) korú személy jutott. 2024-ben ez közel 600 főre emelkedett. 2024-ben ezer aktív (15–64 éves) korúra 211 gyermek (14 éves és annál fiatalabb), ugyanakkor 381 fő időskorú (65 éves és annál idősebb) jutott. Az idős népesség eltartottsági rátája 2012 óta közel 40%-kal emelkedett.

5. ábra Az eltartottsági ráták alakulása a vármegyében, 2012 és 2024.

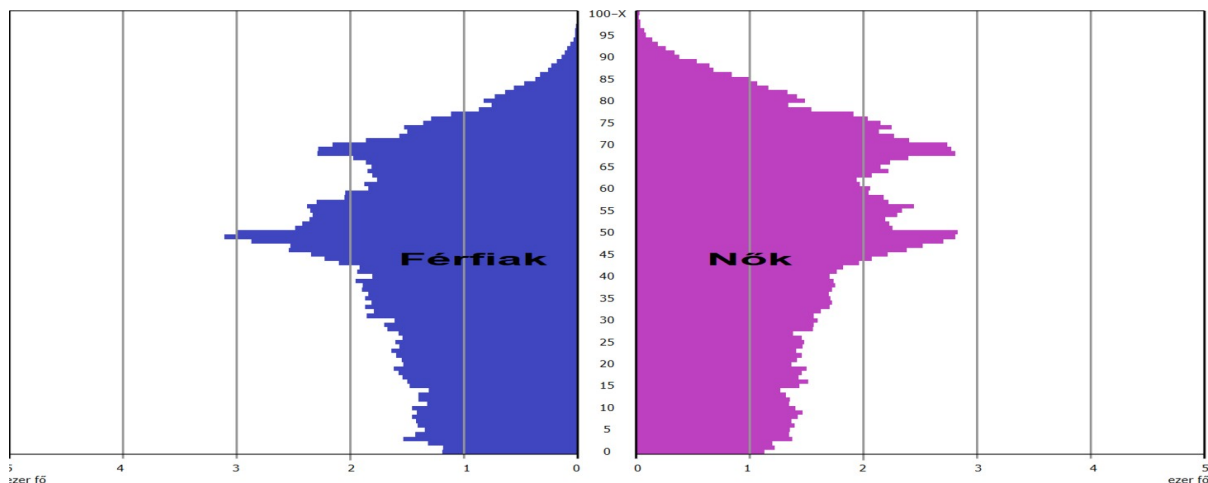

Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0038.html

A népesség összetételét szemlélteti a nők és a férfiak számát életkor szerint ábrázoló ún. korfa. A születések számának csökkenése miatt a korfa alja karcsúsodik.

A vármegye teljes népességén belül 2025. január 1-jén 51,7% volt a nők részaránya, vagyis ezer férfira – az országos adatokkal megegyezően – 1071 nő jutott. Fiatalabb korosztályokban általánosságban a férfiak aránya mutat enyhe többséget, azonban 60 éves kor felett a nemek közti arány egyértelműen eltolódik a nők javára, vagyis az életkor (illetőleg a születéskor várható átlagos élettartam) jelentősen befolyásolja a nemek egymáshoz viszonyított arányát.

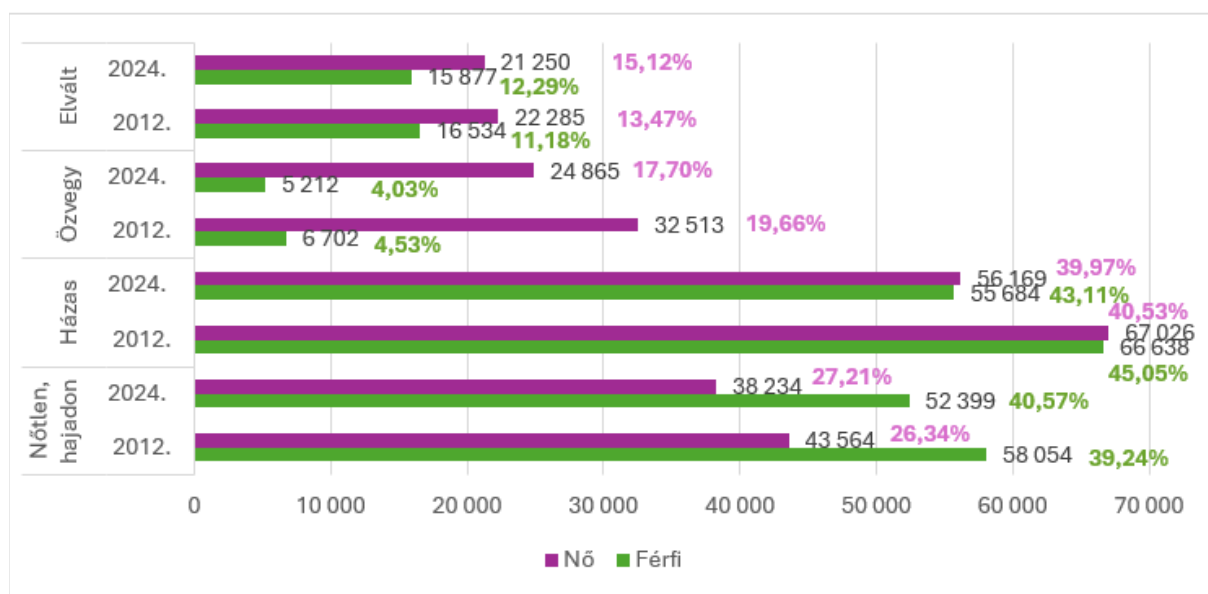
6. ábra Békés vármegye népességének száma nemek és életkor szerint, 2025. január 1.

Forrás: <https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/terulet.html>

Mindez természetesen kihat a 15 éves és idősebb népesség családi állapot szerinti megoszlására is, nemeként szembetűnő eltéréseket eredményezve. Az idősebb korosztályok nőbőbblete okán, a nők esetében sokkal magasabb – közel ötszöröse – az özvegyek aránya, miközben a nőtlen férfiak 25%-kal magasabb arányban vannak jelen Békés vármegyében. 2012 és 2024-es adatok vonatkozásában nincs jelentősebb eltérés, de tendenciájában megfigyelhető a vármegyében és országosan is, hogy minimálisan csökken a házasságok és özvegyek részaránya, miközben a nőtleneké/hajadonoké és az elváltaké lassan növekszik.

7. ábra A 15 éves és idősebb népesség nem, családi állapot szerinti megoszlása Békés vármegyében

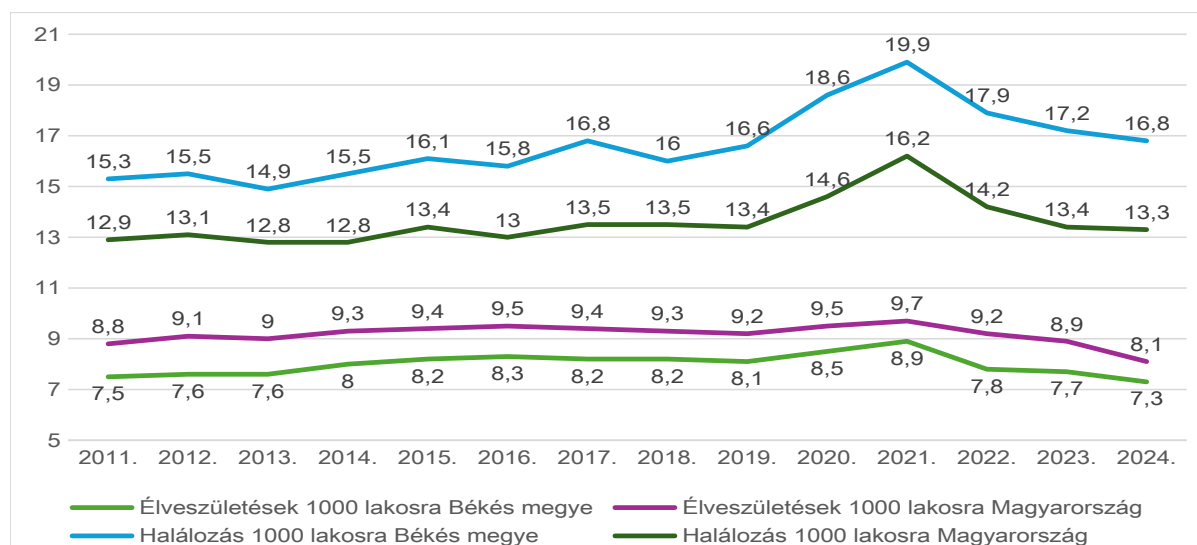
Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0036.html

Békés vármegye népességcsökkenésének okát vizsgálva, hangsúlyosan szerep jutott mind a természetes fogyásnak, mind a népesség elvándorlásából adódó negatív vándorlási különbözetnek.

Békés vármegyében a 2011 és 2024 közötti időszakban az ezer lakosra jutó elveszületések száma – utolsó évben elérve a legalacsonyabb értéket – 7,3 és 8,9 között ingadozott, de 0,8-1,5 fővel mindvégig alacsonyabb volt, mint az ország egészében.

A természetes fogyást felgyorsítva, az alacsonyabb születésszám magas, kétszer akkora halálozással párosult – több évben ezer lakosra vetítve 4 fővel –, szintén meghaladva az ország egészére jellemző értéket.

8. ábra Ezer lakosra jutó élveszületés és halálozás Békés vármegyében, 2011-2024

Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0041.html

A természetes fogyás az alacsony születési és az átlagosnál magasabb halálozási ráták következtében 2011 és 2024 között az országos átlag kétszeresét több alkalommal is meghaladva, mindvégig negatív egyenleget mutatott. Közülük is kiemelkednek az ezer lakosra jutó 10 fölötti értékekkel a 2020-2022-es évek, melyekre feltehetően a COVID-19 világjárványban megnövekedett halálozási mutatók adhatnak magyarázatot.

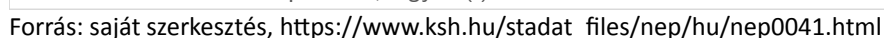
A természetes fogyást nem ellensúlyozta a belföldi vándorlási különbözet sem, mely kiemelkedően magasnak számít a Dél-alföldi régió belül is. A vizsgált időszakban az ezer lakosra jutó értékek általában dupláját, 2020-ban négyszeresét, 2023-ban pedig háromszorosát képezték a régiós értékeknek. Legmagasabb mutatószámot 2019-ben ért el, amikor 1 156 fő hagyta el a megyét (5,8/1000 lakos).

A vármegye járásai közül a legerőteljesebb elvándorlás a Mezőkovácsházai, a Sarkadi és a Szeghalmi járásokat érinti, ezek szintje azonban évenként jelentősebb eltéréseket is mutat.⁸

A nemzetközi vándorlási különbözetben viszont 2018 óta kisebb-nagyobb eltérésekkel folyamatosan pozitív egyenleget láthatunk.

9. ábra Ezer lakosra jutó természetes szaporodás /fogyás és vándorlási különbözet a Békés vármegyében 2011-2024

⁸ Megalapozó dokumentum Békés vármegye TOP_Plusz-3.1.3-23 kódszámú, Helyi humán fejlesztések c. felhívásra benyújtandó támogatási kérelméhez

Elmondható, hogy az országon belüli vándorlás egyik komoly vesztese Békés vármegye. A negatív elvándorlási egyenleg a fiatal és a középkorú réteg térségből való kiáramlására enged következtetni.

Természetes fogyás, ezrelék
Vándorlási különbözet, ezrelék

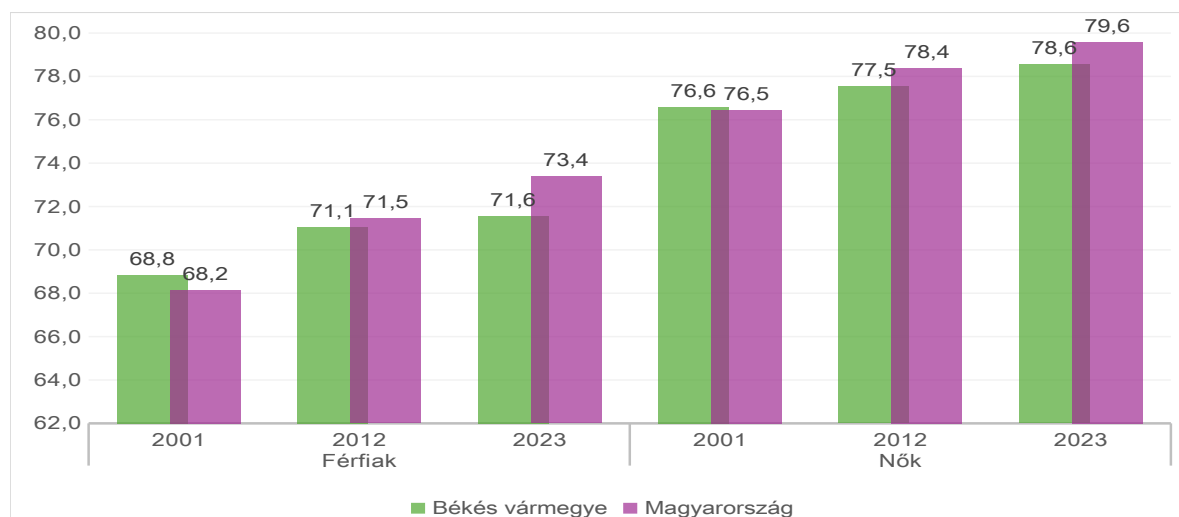
Tényleges szaporodás, fogyasztás, ezrelék

- 11,2 – -10,0
- 9,9 – -5,0
- 4,9 – 0,0
- 0,1 – 5,0
- 5,1 – 9,1

A **születéskor várható élettartam** egy országnak nemcsak a gazdasági-társadalmi fejlettségi szintjére mutat rá, hanem alapvető indikátora a lakosság egészségi állapotának is.

A lakosság egészségi állapota a rendelkezésre álló emberi erőforrások egyik meghatározó tényezője, ezért a várható élettartam növekedése a fenntartható fejlődésnek is kulcseleme. Ezen túlmenően a lakosság halandósági viszonyait is jellemzi, emelkedése az egészségi állapot javulásával és a halandóság csökkenésével jár együtt. (Központi Statisztikai Hivatal, 2024)

11. ábra Születéskor várható átlagos élettartam, 2001-2023

Forrás: KSH/STADAT, https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0039.html

A KSH adatsora alapján 2001 és 2023 között a születéskor várható élettartam emelkedő tendenciát mutatott mindkét nem esetében, mind Békés vármegyében, mind országos szinten. A nők születéskor várható élettartama 2023-ban a vármegyében 79,6 év volt, 7 évvel meghaladva a férfiak várható éveinek számát (71,6). Országosan kisebb a két nem közötti különbség, 6,2 év.

A nők továbbra is jelentős előnnyel élnek a férfiakhoz képest, bár ez a különbség az évek során mérséklődött. Országos szinten a férfiak várható élettartama 5,2 évvel, a nők 3,1 évvel nőtt, míg Békés vármegyében a férfiaknál 2,7 év, a nőknél 2 év javulás figyelhető meg. Ez arra utal, hogy Békés vármegye elmarad a férfiak várható élettartamának növekedési ütemében az országos átlagtól, míg a nőknél a különbség mérsékeltebb.

A születéskor várható élettartam általánosan emelkedő tendenciája az életkörülmények javulásának, az orvostudomány fejlődésének és az egészségtudatos magatartás terjedésének köszönhető. A nők várható élettartama jellemzően az egész világon magasabb, ami genetikai, hormonális és életmódbeli okokra vezethető vissza. A nemek életkilátásai közti mérséklődés hátterében, egyebek mellett, a férfiak és a nők egészségtudatos magatartásában mutatkozó különbség csökkenése állhat. (Központi Statisztikai Hivatal, 2024)

A roma és a nem roma népesség között a születéskor várható élettartam terén meglévő különbség az új romastratégiai keretben hivatkozott adatok szerint meglehetősen nagy: a roma nők 10,4, a férfiak 10,2 évvel élnek rövidebb ideig, mint nem roma társaik (Országgyűlés Hivatala, 2022). Bár a vármegyei szintű adatok nem állnak rendelkezésre, feltételezhető, hogy ez a különbség Békés vármegyében is érvényesül, tekintettel a térség szociális és egészségügyi mutatóira, valamint a roma népesség arányára.

A **csecsemőhalandóság** egyre kisebb szerepet játszik az összes halálozás mértékében, mégis kiemelkedő fontosságú mutató. Az adott ország egészségügyi ellátórendszerének fejlettségét, a

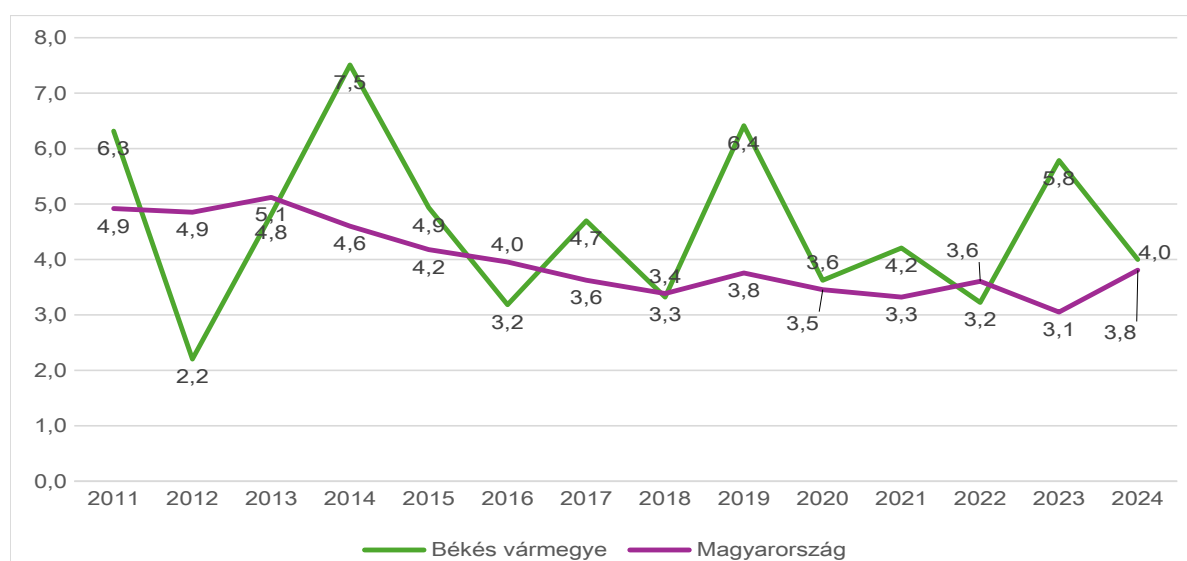
várandósgondozás és az újszülöttellátás színvonalát kifejező nemzetközileg számon tartott mérőszám. Kulcsszerepe van a születéskor várható átlagos élettartam alakulásában, mivel az 1 éves életkor elérése előtti elhalálozás valószínűsége kiemelkedően magas a későbbi életkorok halálozási kockázataihoz képest.

Magyarországon az újszülöttek halálozása kedvező tendenciát mutatva, először 2017-ben csökkent 4 ezrelék alá, majd a 2021. évi 3,3 ezreléket követően 2023-ban történelmi minimumra (3,1 ezrelék) süllyedt, innen emelkedett 2024-ben 3,8 ezrelékre.

Békés vármegye csecsemőhalandósági mutatója jellemzően meghaladja az országos átlagot, és a 2011–2024 közötti időszak során jelentős ingadozásokat mutatott. Mindössze négy évben (2012, 2016, 2018, 2022) regisztráltak kedvezőtlenebb mutatót (2,2; 3,2; 3,3; 3,2), mint az országos átlag.

A kilengések feltehetően a kisebb esetszámból, valamint a helyi egészségügyi ellátórendszer sajátosságaiból adódhatnak.

12. ábra Csecsemőhalandóság ezer élveszülöttre, 2011-2024

Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0041.html

Békés vármegyében 2023-ban az összes halálozás 13,7%-kal meghaladta az országos átlagot, különösen a **fertőző betegségek** (82,0%), a **COVID** (34,8%) és a **keringési rendszer betegségei** (24,5%), ezen belül is az a **koszorúér betegség** (41,6%) esetében. Ugyanakkor bizonyos betegségcsoportok – így a **mentális zavarok** (SHH: 72,8) és az **emésztőrendszeri betegségei** (SHH: 83,6) – esetében kedvezőbb adatok születtek.

Jelentős különbségek mutatkoznak a járások között, a halálozások tekintetében kiemelkedően kedvezőtlen adatokkal rendelkezik a két komplex programmal fejlesztendő Mezőkovácsházai és a Sarkadi járás. Ez megmutatkozik mind az összes halálozás mutatóiban – a Mezőkovácsházai (SHH: 139,3) és a Sarkadi járás (SHH: 128,3) – és csaknem valamennyi betegségcsoportban.

A **rosszindulatú daganatokhoz** köthető halálesetek száma a Mezőkovácsházai járásban közel másfélszerese az országos átlagnak, de a Sarkadi és a Szeghalmi járásban is 27,3-27,0%-kal többen halnak meg ebben a betegségcsoportban.

A **mentális és viselkedészavarok** vonatkozásában nagy a szórás, míg a Sarkadi járásban kiugróan magas (118,9), Orosházán nagyon alacsony (45,3) az SHH érték.

A **keringési rendszer betegségeihez** kapcsolódó halálozás különös tekintettel az **ischaemiás szívbetegségekre**, a Mezőkovácsházai járás (SHH: 153,5; 181,3) mellett a Békési (SHH: 125,6; 146,1) és az Orosházi járást (SHH: 153,4) érintik a legjobban. A légzőrendszer betegségcsoportban is kiemelkedik a Mezőkovácsházai (SHH: 150,5) és az Orosházi járás (SHH: 130,2).

Morbiditás és mortalitás külső okai – melybe beletartoznak a balesetek, öngyilkosságok és testi sértések –, a Sarkadi járásban (SHH: 173,9) okozzák a legtöbb tragédiát. A COVID által okozott halálozások 2023-ban a kiugróan magas értékeket vették fel a Gyulai (SHH: 257,9) és a Sarkadi járásban (SHH: 216,1).

Az összesített SHH (113,7) alapján a vármegye halandósági mutatói összességében kedvezőtlenebbek az országos átlagnál, de járásonként is erős szórást mutat, ami – akár területspecifikus – népegészségügyi beavatkozások szükségességére utal, különösen a szűrések, betegségmegelőzések területén.

2. táblázat Standardizált halálozási hányadosok (SHH)⁹ Békés vármegyében és járásaiban, 2023

	Összes halálozás	Rosszindulatú daganatok	Mentális és viselkedészavarok	Keringési rendszer betegségei	Ebből: Ischaemiás szívbetegség	A légzőrendszer betegségei	Az emésztőrendszer betegségei	A morbiditás és mortalitás külső okai	COVID	Fertőző és parazita betegségek
Békés vármegye	113,7	107,3	72,8	124,5	141,6	109,1	83,6	106,5	134,8	182,0
Békéscsabai járás	102,7	98,3	60,2	114,7	133,8	98,6	75,3	75,1	134,5	
Békési járás	112,0	99,0	94,5	125,6	146,1	86,0	97,4	103,5	122,2	
Gyomaendrődi járás	113,8	107,9	106,4	124,2	125,9	96,6	79,0	131,1	89,7	
Gyulai járás	109,6	94,2	100,8	121,2	132,7	75,5	72,9	95,9	257,9	
Mezőkovácsházai járás	139,3	142,7	62,6	153,5	181,3	150,5	81,4	124,8	31,9	
Orosházi járás	107,8	90,7	45,3	119,4	152,4	130,2	113,4	107,1	115,2	
Sarkadi járás	128,3	127,3	118,9	139,1	138,3	82,3	73,5	173,9	216,1	
Szarvasi járás	110,8	114,5	54,9	116,5	138,7	94,7	91,5	120,7	125,3	
Szeghalmi járás	126,6	127,0	59,2	130,9	122,5	180,7	58,0	107,5	106,7	

Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ

1.1.2. Nemzeti kisebbségek

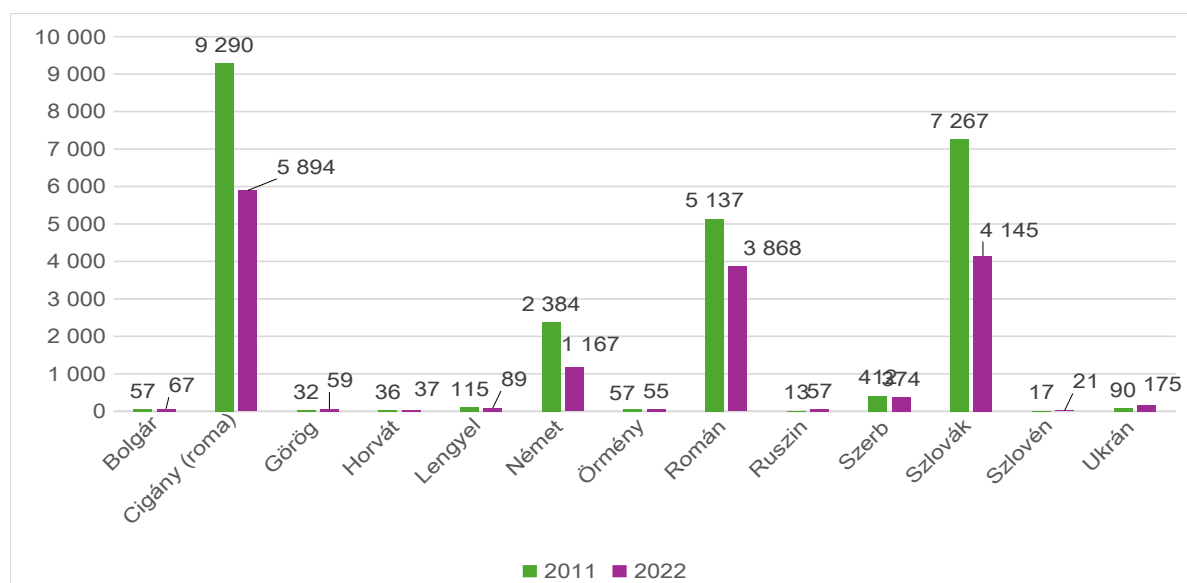
A 2011-es és 2022-es népszámlálási adatokat összevetve szembetűnő a nemzetiségek létszámának jelentős csökkenése. A szlovák nemzetiségűek aránya 43%-kal, a román nemzetiségűeké 25%-kal esett vissza, a német nemzetiségűek száma több mint felére csökkent.

⁹ SHH (standardizált halálozási hányados): valódi egészségügyi egyenlőtlenségek kimutatására alkalmas mutatószám, amely kifejezi, hogy egy adott térségben és betegségcsoportban hány százaléka a megfigyelt halálozások száma a várható halálozásoknak, figyelembe véve a lakosság életkor szerinti megoszlását.

Békés vármegyében a legnépesebb minoritás a cigány nemzetiség volt, 2022-ben 5 894 fő vallotta magát cigánynak. Ez jelentős csökkenést jelent a 2011-es népszámláláshoz képest, amikor még 9 290 fő tartozott ebbe a csoportba, ami 37%-os visszaesést jelent. Fontos azonban megjegyezni, hogy ezek az adatok valószínűleg nem tükrözik a valós helyzetet. A nemzetiségi hovatartozásról szóló kérdésekre ugyanis nem kötelező válaszolni, és 2022-ben Békés vármegyében 36 977 (13,3%) ember nem adott választ ezekre a kérdésekre.

Ezt igazolja, hogy az önbevalláson alapuló adatok szerint 2022-ben, országosan 189 984 roma élt, ami jelentősen elmarad a 2011-ben rögzített 308 957 főtől, illetve a 2001-ben összeírt 200 306 főtől. Amint arra az MNTFS dokumentuma is utal a KSH kutatóinak becslésére hivatkozva¹⁰, a romák tényleges száma 2022-ben 550 000 főre tehető, ezzel összefüggésben a vármegyei népszámlálási adatok is hasonló mértékben torzíthatnak.

13. ábra Nemzeti kisebbségek száma Békés vármegyében, 2011. 2022.

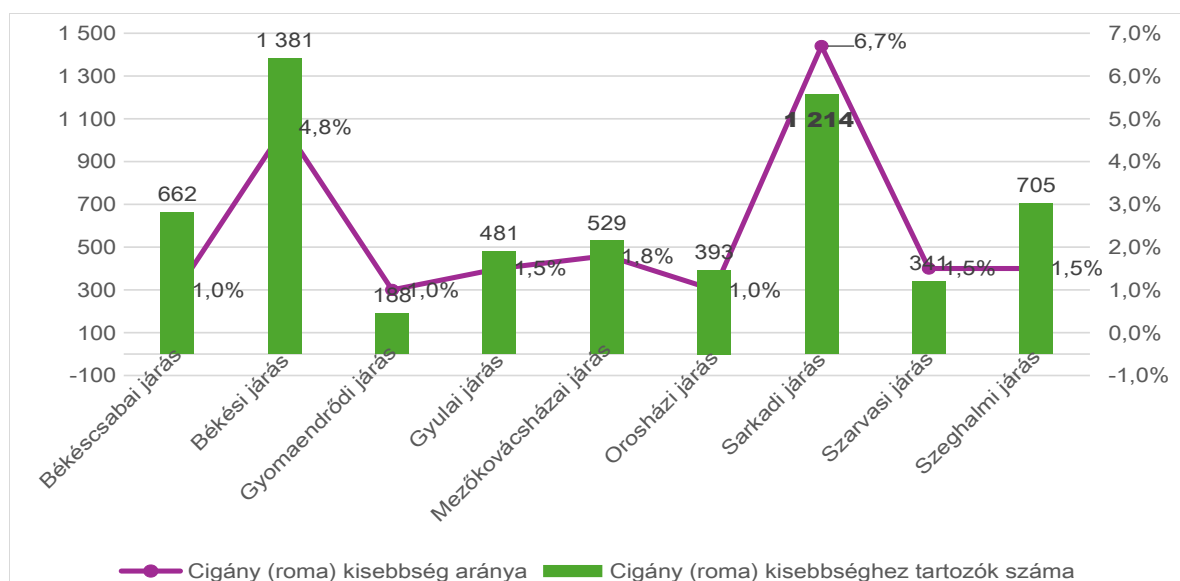
Forrás: KSH Népszámlálás adatbázis, 2022.

A roma kisebbséghez tartozók száma a 2022-es népszámláláskor két járásban volt kiemelkedően magas. A Békési járásban 1 381 fő, míg a Sarkadi járásban 1 214 fő vallotta magát cigány nemzetiségűnek. Őket követte a Szeghalmi járás 705 fővel. A népességen belüli arányokat¹¹ vizsgálva, a legnagyobb hozzájárulásuk a Sarkadi járásban volt, ahol a romák aránya a 7%-ot közelítette, a Békési járásban 4,8%-ot, míg a Szeghalmi járásban 1,5%-ot tett ki.

14. ábra Roma kisebbség száma és népességaránya járások szerint, 2022.

¹⁰ MNTFS, 10. oldal

¹¹ az önbevalláson alapuló nemzeti kisebbséghez tartozók számának a nemzetiségi kérdésre önként válaszolók számához viszonyított aránya

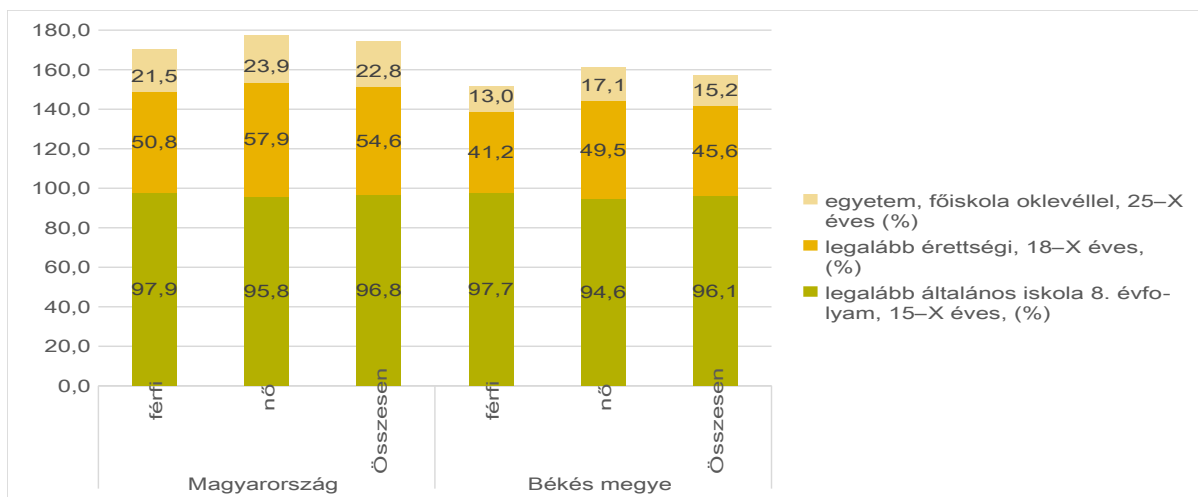
Forrás: KSH Népszámlálás adatbázis, 2022.

A roma népesség aránya Geszten (11,9%), Sarkadon (9,9%) Kevermesen (9,3%) és Mezőgyánban volt a legmagasabb, de Dobozon (7.5%), Kötegyánban (6.8%), Békésen (5.7%), Mezőberényben (5.1%), Kétegyházán és Lőkösházán (5.0 – 5,0%) is elérte, illetve meghaladta az 5%-ot.

1.1.3. Iskolázottság

A 2016. évi, a háztartások 10%-os mintáján végrehajtott mikrocenzus adatai szerint a vármegye lakosságának iskolázottsági mutatói elmaradnak az országos átlagtól. A nők átlagos iskolai végzettsége kedvezőbb, mint a férfiaké, ami nem tekinthető helyi sajátosságnak, hiszen ez az eltérés országosan is jellemző. Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a nők iskolázottsági szintje kisebb mértékben marad el az országos átlagtól, mint a férfiaké. Az adatok alapján megállapítható, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkező nők és férfiak arányában mutatkozó különbség a vármegyében nagyobb, mint az országosan. Emellett, bár kisebb mértékben, de a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező férfiak aránya a férfiak javára tolódik el.

15. ábra A népesség népesség megoszlása a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint és nemek szerint, 2016

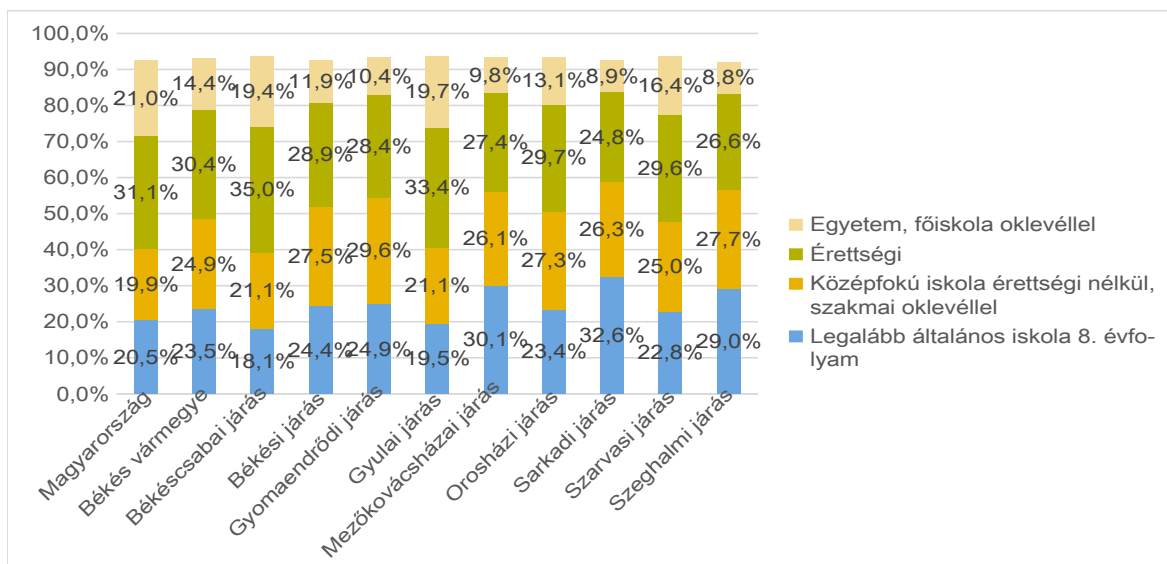

Forrás: KSH Mikrocenzus 2016 – 4. Iskolázottsági adatok

A 2022-es népszámlálás adatai is azt mutatják, hogy a vármegyében az egyetemi és főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya 14,4%, amely 6,6 százalékponttal marad el az országos átlagtól. Az érettséggel rendelkező népesség esetében a különbség mérsékeltebb, mindössze 0,7 százalékpont. Ugyanakkor az alapfokú végzettséggel, illetve az érettségi nélküli szakmai oklevéllel rendelkező személyek aránya a vármegyében 3, illetve 5 százalékponttal meghaladja az országos értéket.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a Gyulai (19,7%), a Békéscsabai (19,4%) és a Szarvasi (16,4%) járásokban a legmagasabb a vármegyén belül, ugyanakkor ezekben a térségekben is elmarad arányuk az országos átlagtól. Ezzel szemben a Szeghalmi, a Sarkadi és a Mezőkovácsházai járásokban a felsőfokú végzettséggel rendelkező népesség aránya nem éri el a 10%-ot. Ezekben a térségekben ugyanakkor a szakmunkás- és szakiskolai végzettséggel rendelkezők aránya meghaladja mind a vármegyeyei, mind az országos átlagot.

16. ábra A népesség megoszlása befejezett iskolai végzettség szerint, 2022.

Forrás: KSH Népszámlálás adatbázis, 2022.

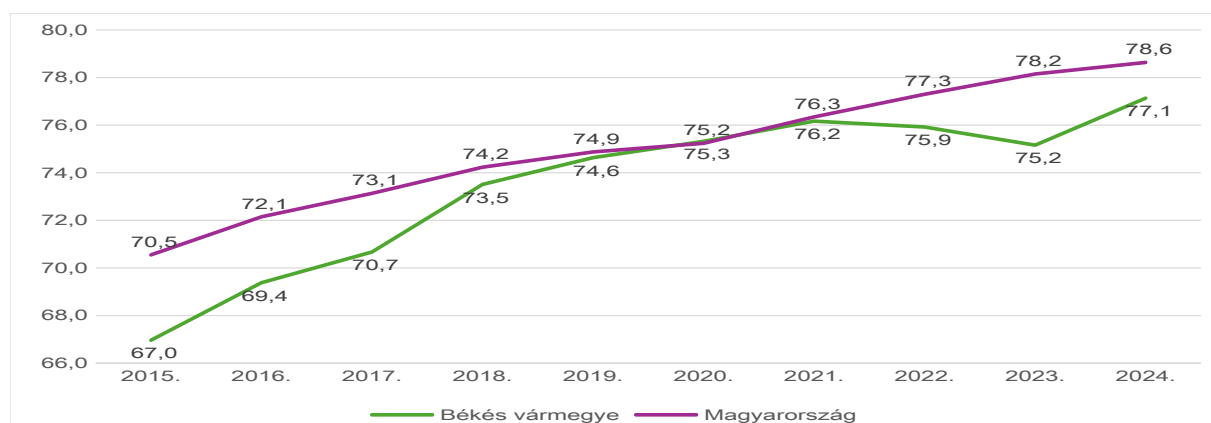
A térségen belül megfigyelhető iskolázottsági különbségek jól érzékeltek az oktatási és képzettségi struktúrák közötti regionális eltéréseket, amelyek jelentős hatással lehetnek a helyi munkaerőpiaci

folyamatokra, a gazdasági lehetőségek kihasználására és a társadalmi mobilitásra. A rendelkezésre álló adatok alapján feltételezhető, hogy elsősorban a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező személyek vándorolnak ki a vármegyéből, amely hosszú távon negatívan befolyásolhatja a térség társadalmi és gazdasági fejlődését. A diplomások jelenléte ugyanis nem kizárólag munkaerőpiaci szempontból bír jelentőséggel, hanem meghatározó szerepet tölt be a helyi kulturális élet formálásában, a társadalmi kohézió erősítésében, valamint a gazdasági aktivitás ösztönzésében. Ezen túlmenően a képzett értelmiség hozzájárul a térség népességmegtartó erejének növeléséhez, és közvetett módon befolyásolja az épített környezet minőségét is.

1.1.4. Foglalkoztatottság, munkaerőpiac

Az elmúlt évtizedben a vármegye gazdasági aktivitási aránya 67%-ról 77,1%-ra, összességében 10,1 százalékponttal növekedett. A 2015-ben az országos átlagtól mért -3,5%-os lemaradás 2021-ig fokozatosan csökkent, 2020-ban +0,1%-kal megelőzve az országosan mért adatot. Ebben feltehetően szerepet játszottak a helyi foglalkoztatáspolitikai, közmunka-programok és a térségi fejlesztések eredményei. A 2022-2023-as visszaesés következtében közel -3%-os lett a lemaradás, 2024-ben a vármegye gazdasági aktivitása újra emelkedő pályára tért (77,1%), miközben az országos érték is tovább nőtt (78,6%), így a különbség -1,5%-ra csökkent.

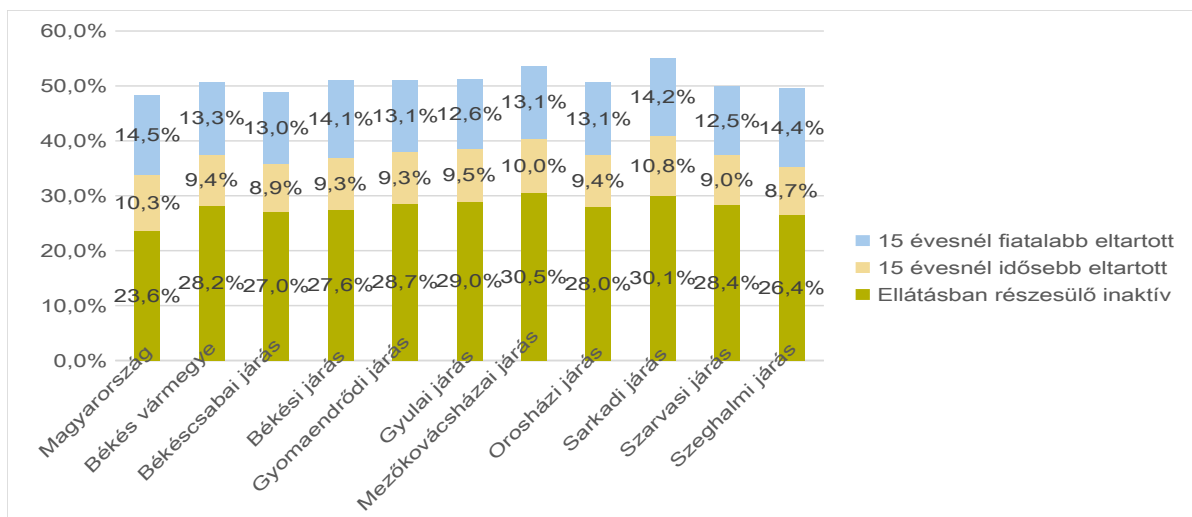
17. ábra A 15-64 éves korúak gazdasági aktivitási aránya, 2015-2024

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0077.html

A vármegyének még vannak munkaerő tartalékai, hiszen a teljes népességre számított inaktívák aránya 50,8% volt a 2022. évi népszámlálási adatok alapján, ami az országosnál 2,4 százalékponttal magasabb érték. Az inaktivitás mértéke a Sarkadi és a Mezőkovácsházai járásokban volt a legmagasabb, akik nem véletlenül tartoznak a komplex programmal fejlesztendő járások közé.

18. ábra Gazdasági szempontból inaktívák aránya Békés vármegye járosaiban, 2022

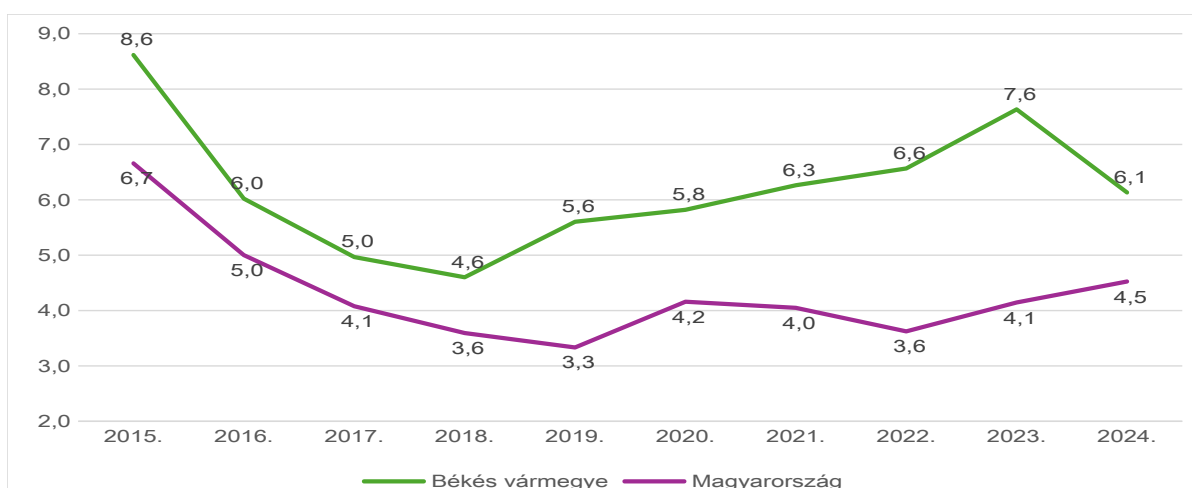
Forrás: KSH Népszámlálás adatbázis, 2022.

Az elmúlt tíz év munkanélküliségi adatai alapján megállapítható, hogy Békés vármegyében 2015 és 2018 között jelentős javulás következett be: a munkanélküliségi ráta, vagyis a munkanélkülieknek a gazdaságilag aktívakhoz viszonyított aránya, 8,6%-ról 4,6%-ra csökkent, így csaknem a felére esett vissza. Ebben az időszakban a vármegye ugyan 1–2 százalékponttal az országos átlag fölött mozgott, de a különbség mérséklődött, a két érték közeledett egymáshoz.

2019-től kezdődően, míg országosan tovább csökkent a munkanélküliség, addig Békés vármegyében ismét növekedésnek indult a munkanélküliségi ráta, és ez a tendencia egészen 2023-ig tartott, amikor elérte a 7,6%-os csúcsot, miközben az országos érték csak 4,1% volt. Ez a 3,5 százalékpontos különbség az utóbbi tíz év legnagyobb leszakadását jelentette a vármegye hátrányára. A romló mutatók mögött részben a COVID–19 járvány hatásai, részben pedig strukturális problémák (pl. szakképzettség hiánya, demográfiai előregedés, mobilitási nehézségek) állhatnak.

2024-re némi javulás figyelhető meg Békés vármegyében: a munkanélküliségi ráta 6,1%-ra csökkent, miközben az országos átlag 4,5%-ra emelkedett. Ennek eredményeként a különbség 1,6 százalékpontra mérséklődött, ami kedvező elmozdulást jelez a korábbi évekhez képest.

19. ábra Munkanélküliségi ráta alakulása a 15-64 éves korosztályban, 2015-2024

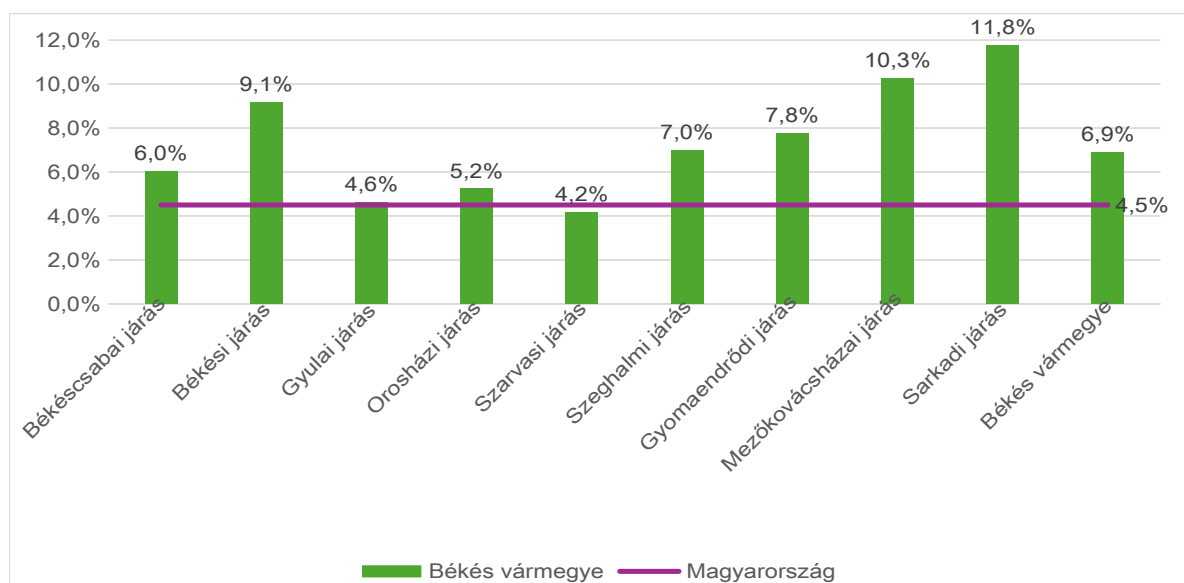
Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0077.html

2024-ben Békés vármegyében a nyilvántartott álláskeresők aránya a gazdaságilag aktív népességben belül **átlagosan 6,9%** volt, amely jelentősen meghaladja az országos **4,5%-os** értéket. A megyei átlag mögött ugyanakkor számottevő **területi különbségek** figyelhetők meg a járások között.

A **legalacsonyabb álláskeresői arányt** a Szarvasi járás (4,2%) mutatja, melynek értéke még az országos átlagnál is kedvezőbb. A Gyulai (4,6%), az Orosházi (5,2%) és a Békéscsabai járás (6,0%) a vármegyei átlag alatti kategóriába tartoznak.

Ezzel szemben a **legmagasabb munkanélküliségi arányok** a Sarkadi járásban (11,8%) és a Mezőkovácsházai járásban (10,3%) jelentkeztek. Ezek az értékek **több mint kétszeresei** az országos átlagnak, és jelentősen meghaladják a megyei átlagot is. Hasonlóan kedvezőtlen képet mutat a Békési (9,1%) és Gyomaendrődi (7,8%) járás.

20. ábra A nyilvántartott álláskeresők gazdaságilag aktív népességhez viszonyított aránya Békés vármegye járásaiban, 2024

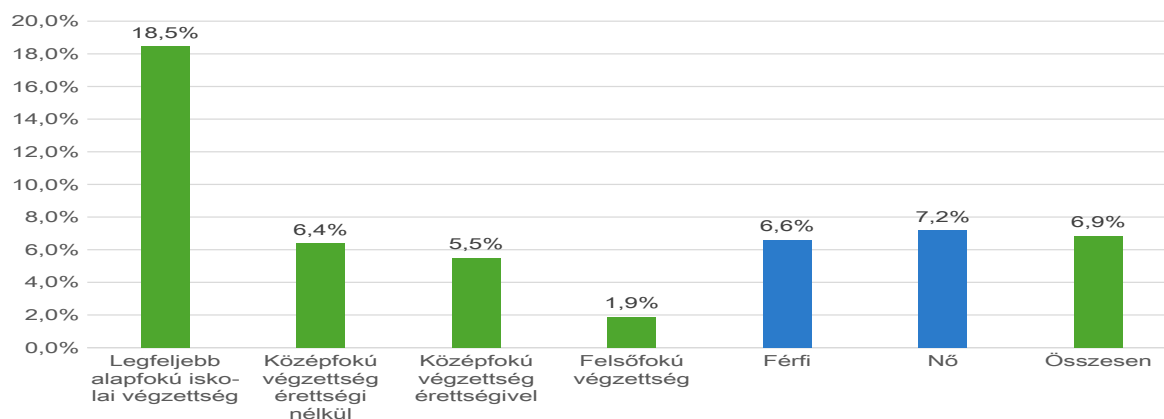
Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Foglalkoztatási, Foglalkoztatás-Felügyeleti és Munkavédelmi Főosztály

Az **iskolai végzettség szoros összefüggést mutat** a foglalkoztathatósággal Békés vármegyében is. A 2024. évi adatok szerint a felsőfokú végzettségűek körében az álláskeresők aránya mindössze 1,9%, ami a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva rendkívül kedvező mutató. Ezzel szemben a legalacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők, azaz a legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők körében 18,5% volt ez az arány – több mint 16 százalékponttal magasabb, mint a diplomások esetében.

Már a középfokú végzettség megléte is érdemben javítja az elhelyezkedési esélyeket: a szakképesítéssel rendelkezők esetében az álláskeresők aránya 6,4%, míg az érettségizetteknél csupán 5,5% volt. Ezek az adatok megerősítik, hogy a munkaerőpiacon való sikeres részvétel kulcsa a legalább középfokú végzettség megszerzése, míg a felsőfokú képzettség kiemelkedően stabil foglalkoztatási helyzetet biztosít.

A munkanélküliség a nőket jobban sújtja, mint a férfiakat. Ennek szociális-kulturális hátterében egyrészt a családi szerepek állnak, illetve megmutatkozik a munkaerőpiacon továbbra is jelenlévő, kisebb mértékű nemi különbségtétel is.

21. ábra A nyilvántartott álláskeresők gazdaságilag aktív népességhez viszonyított aránya iskolai végzettség szerint, Békés vármegye 2024

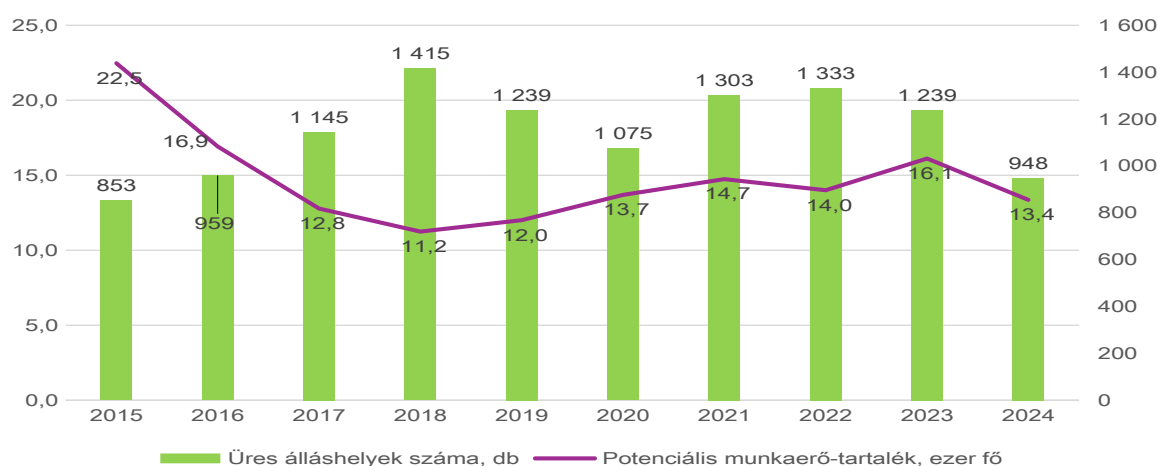
Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Foglalkoztatási, Foglalkoztatás-Felügyeleti és Munkavédelmi Főosztály

Az **üres álláshelyek** számát és a potenciális munkaerő-tartalékot az elmúlt évtized adatai alapján vizsgálva láthatjuk, hogy Békés vármegyében jelentős változások történtek a munkaerő-piaci kínálat és kereslet viszonyában. A 2015 és 2018 közötti időszakban a potenciális munkaerő-tartalék számottevően csökkent (22,5 ezer főről 11,2 ezer főre), miközben az üres álláshelyek száma fokozatosan emelkedett. Ez a **gazdasági aktivitás növekedésére és a munkaerőpiac élénkülésére utal**.

2019-től azonban fordulat figyelhető meg: a potenciális munkaerő-tartalék újbóli növekedése (2023-ban 16,1 ezer fő) és az üres álláshelyek stagnálása arra utal, hogy a kereslet és kínálat nem találkozik hatékonyan. A munkaerő és a betölthető állások közötti eltérés a COVID-19 hatása mellett – különösen képzettség, mobilitás és bérigény tekintetében – strukturális problémákra világíthat rá.

2024-ben az üres álláshelyek száma jelentősen visszaesett, míg a potenciális tartalék enyhén csökkent. Ez a gazdasági lassulás jele lehet, amely korlátozhatja az elhelyezkedés lehetőségeit, különösen a tartalékban lévő népesség számára. A rendelkezésre álló tartalék tehát nem minden esetben jelent valódi utánpótlást a nyitott pozíciókra, ami beavatkozást igényelhet a képzési rendszer oldaláról.

22. ábra Üres álláshelyek száma és a potenciális munkaerő-tartalék Békés vármegyében, 2015-2024

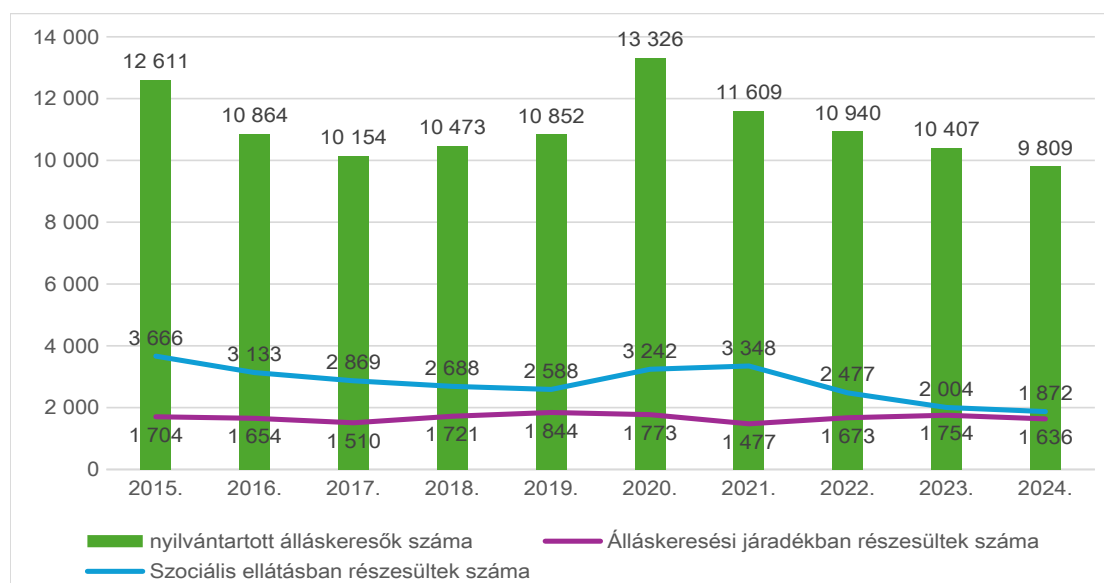

Forrás: KSH, STADAT táblák

A **nyilvántartott álláskeresők** száma 2015 és 2024 között összességében 22%-kal csökkent (12 611 főről 9 809 főre). A COVID–19 világjárvány hatására azonban 2020-ban több mint 20%-os emelkedés következett be, és csak 2022-re tért vissza a létszám a 2019-es szintre. Az álláskeresési járadékban részesülők aránya a vizsgált időszakban érdemben nem változott, továbbra is csak a nyilvántartottak kis hányada volt jogosult biztosítási alapú támogatásra. A szociális ellátásban részesülők száma a járvány utáni kiugrást követően (2020–2021) folyamatosan csökkent, és 2024-re a 2015-ös érték felére, 3 666 főről 1 872 főre esett vissza. A számok jól tükrözik, hogy a munkavállalók jelentős része munkáját elveszítve nem rendelkezett biztosított jogviszonnyal, vagy járulékköteles egyéb jövedelemmel, így álláskeresési járadékra sem váltak jogosulttá.

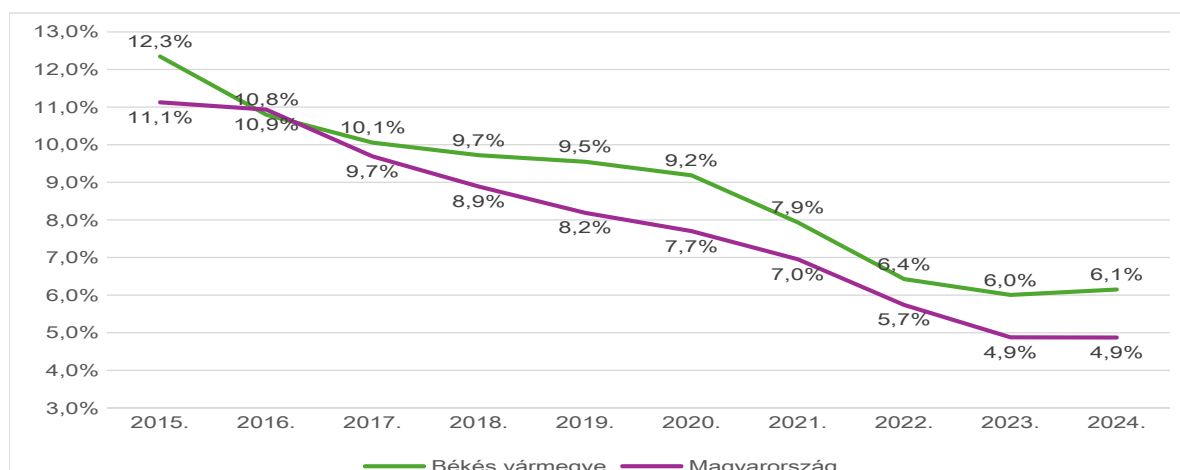
23. ábra Nyilvántartott álláskeresők, álláskeresési járadékban és szociális ellátásban részesülők száma Békés vármegyében, 2015-2024.

Forrás: KSH, STADAT táblák

A nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma Békés vármegyében a vizsgált időszakban 1 557 főről 603 főre csökkent, ami több mint 60%-os visszaesést jelent. Ezzel párhuzamosan a teljes álláskeresői körön belüli arányuk is több mint felére, 12,3%-ról 6,1%-ra csökkent. A tendencia összhangban van az országos folyamatokkal, ugyanakkor Békés vármegye hosszú ideig az országos átlag felett helyezkedett el. A csökkenés mögött több tényező is állhat, például a fiatalok elhelyezkedési esélyeinek javulása, vagy a térségből való elvándorlás. Az elmúlt években tapasztalható vármegyei és országos arányok közeledése mindenesetre biztatónak tűnik.

24. ábra Nyilvántartott pályakezdő állás keresőknek a nyilvántartott állás keresőkhöz viszonyított aránya, 2015-2024

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0087.html

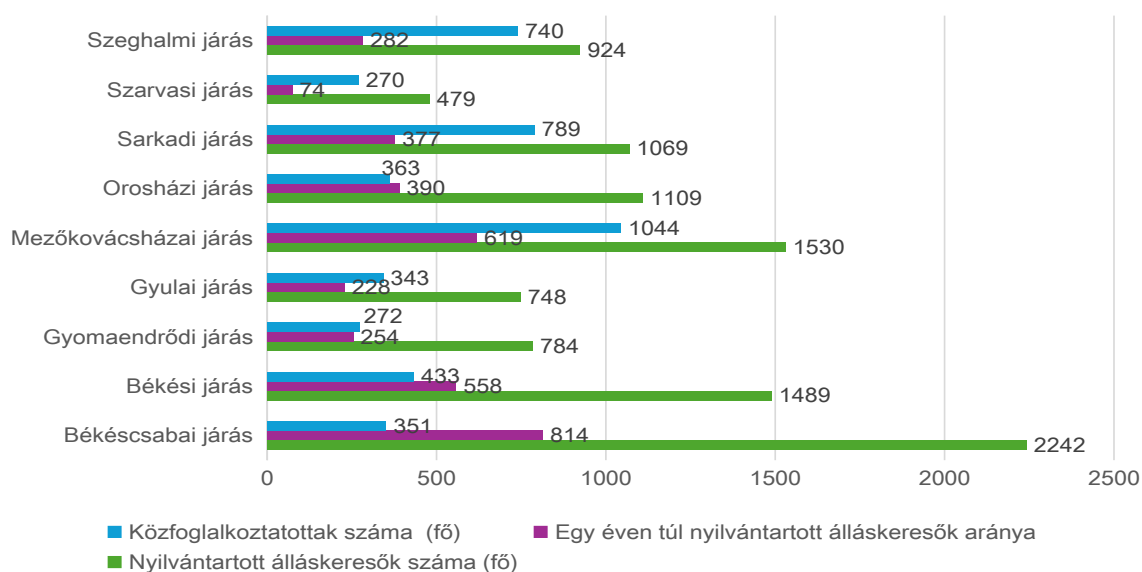
A vármegyében jelentős mértékű a tartós munkanélküliség: az állás keresők között **átlagosan minden harmadik fő egy éven túl** szerepel a nyilvántartásban. Különösen kedvezőtlen a helyzet a Mezőkovácsházai járásban, ahol az állás keresők 40,5%-a (619 fő) hosszú ideje munkanélküli, ami az egyik legmagasabb arány a vármegyében. Ezt követi a Békési (558 fő, 37,5%) és a Békéscsabai járás (814 fő, 36,3%).

Ezzel szemben a Szarvasi járás mutat kiugróan kedvező képet: itt mindössze az állás keresők 15,4%-a (74 fő) számít tartósan nyilvántartottnak, ami jóval elmarad a megyei átlagtól.

A közfoglalkoztatás továbbra is fontos szerepet játszik a munkanélküliség enyhítésében. Különösen a Mezőkovácsházai (1 044 fő), a Sarkadi (789 fő) és a Szeghalmi járásban (740 fő) magas a közfoglalkoztatásba bevontak száma, ami jelzi, hogy ezekben a térségekben **a piaci munkaerőpiacról kiszoruló rétegek csak közfoglalkoztatás keretében tudnak munkához jutni.**

Ugyanakkor ezekben a térségekben a közfoglalkoztatás gyakran **nem jelent valódi kiutat** a tartós munkanélküliségből, inkább **a foglalkoztatási kockázatok „tüneti kezelését”** jelzi. A közfoglalkoztatásból való visszajutás az elsődleges munkaerőpiacra továbbra is kihívást jelent, különösen az alacsony iskolai végzettségű, szakképzetlen vagy egészségkárosodott személyek esetében.

25. ábra Nyilvántartott állás keresők, közöttük az egy éven túl nyilvántartottak és a közfoglalkoztatottak száma Békés vármegye járaisaiban, 2023

Forrás: TEIR-KSH/STADAT

1.2. Gazdasági helyzet

Békés vármegye 2023-ban 1 371 milliárd forintnyi bruttó hazai terméket (GDP-t) állított elő, ami az országos gazdasági teljesítmény mindössze 1,8%-át tette ki. Ez a mutató az ország 19 vármegyéje közül az ország harmadik legalacsonyabb GDP-t előállító megyéje, csupán Tolna és Nógrád termelt kevesebbet 2023-ban. Ez is mutatja, hogy a térség gazdasági pozíciója rendkívül sérülékeny, és fokozott fejlesztéspolitikai figyelmet igényel.

3. táblázat Bruttó hazai termék (GDP) vármegyék szerint [piaci beszerzési áron, millió Ft], 2023

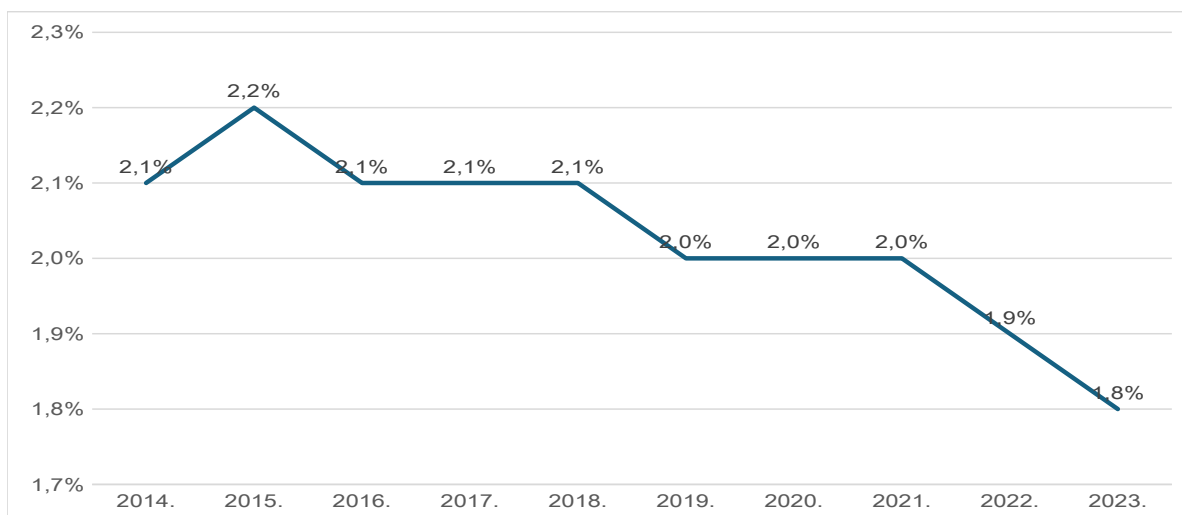
Területi egység neve	Bruttó hazai termék (GDP) [piaci beszerzési áron, millió Ft]	Bruttó hazai termék az országos átlag százalékában
Budapest	28 781 131	38,3%
Pest	8 886 198	11,8%
Győr-Moson-Sopron	3 814 828	5,1%
Borsod-Abaúj-Zemplén	3 096 838	4,1%
Hajdú-Bihar	2 959 425	3,9%
Fejér	2 895 269	3,9%
Bács-Kiskun	2 873 340	3,8%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	2 379 271	3,2%
Csongrád-Csanád	2 311 414	3,1%
Komárom-Esztergom	2 310 255	3,1%
Veszprém	2 036 316	2,7%
Baranya	1 903 951	2,5%
Jász-Nagykun-Szolnok	1 737 048	2,3%
Heves	1 631 920	2,2%
Vas	1 557 220	2,1%
Zala	1 401 088	1,9%
Somogy	1 392 534	1,9%
Békés	1 371 479	1,8%
Tolna	1 119 368	1,5%
Nógrád	627 702	0,8%

Ország összesen	75 086 595	100,0%

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0077.html

Békés vármegye részaránya a bruttó hazai termékből 2014 és 2023 között folyamatosan csökkent: a 2014. évi 2,1%-os arány 2023-ra 1,8%-ra mérséklődött. Ez közel 20%-os relatív visszaesést jelent, amely arra utal, hogy a vármegye gazdasági teljesítménye nem tudott lépést tartani az országos növekedéssel. A csökkenő arány a térség versenyképességének romlására, a beruházások és a termelési kapacitások alacsony szintjére utal.

26. ábra Békés megye részaránya Magyarország bruttó hazai termékéhez (%), 2014-2023

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0077.html

A vármegye egy főre jutó GDP-je 4 387 ezer Ft, amivel az országos átlagnak mindössze 56%-át éri el. Nála csak Nógrád teljesít gyengébben, ami a térség gazdasági leszakadását jelzi a fejlettebb megyékhez képest. A vármegye gazdasági teljesítménye jelentősen elmarad a Dél-alföldi régióhoz tartozó másik két vármegyétől is.

4. táblázat Egy főre jutó bruttó hazai termék vármegyék szerint, 2023

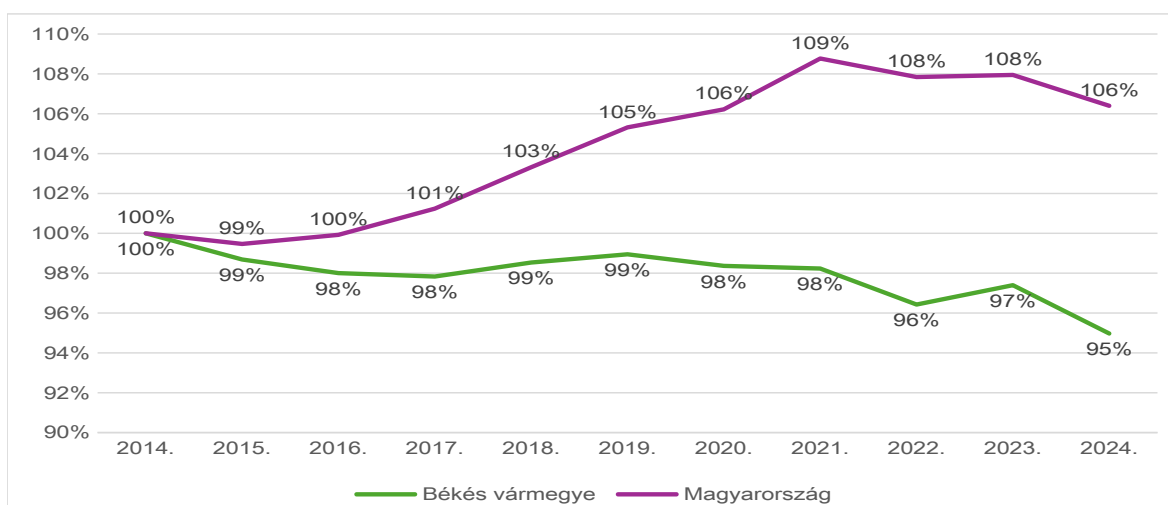
Területi egység neve	Egy főre jutó bruttó hazai termék, ezer Ft	Egy főre jutó bruttó hazai termék az országos átlag százalékában
Budapest	17 146	219,0%
Győr-Moson-Sopron	8 078	103,2%
Komárom-Esztergom	7 658	97,8%
Fejér	6 901	88,2%
Pest	6 676	85,3%
Vas	6 254	79,9%
Veszprém	6 040	77,2%
Csongrád-Csanád	5 922	75,7%
Bács-Kiskun	5 827	74,4%
Heves	5 700	72,8%
Hajdú-Bihar	5 685	72,6%
Tolna	5 402	69,0%
Baranya	5 373	68,6%
Zala	5 369	68,6%
Borsod-Abaúj-Zemplén	4 987	63,7%

Jász-Nagykun-Szolnok	4 894	62,5%
Somogy	4 736	60,5%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	4 521	57,8%
Békés	4 387	56,0%
Nógrád	3 463	44,2%
Ország összesen	7 828	100,0%

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0078.html

2014-ben még 70 168 regisztrált gazdasági szervezet működött, számuk azonban tíz év alatt folyamatosan csökkent, 2024-re 66 639-re mérséklődött, ami 5%-os visszaesést jelent. Ezzel szemben országos szinten ugyanebben az időszakban mintegy 6%-os növekedés volt tapasztalható, ami a vármegye gazdasági aktivitásának relatív gyengülésére utal.

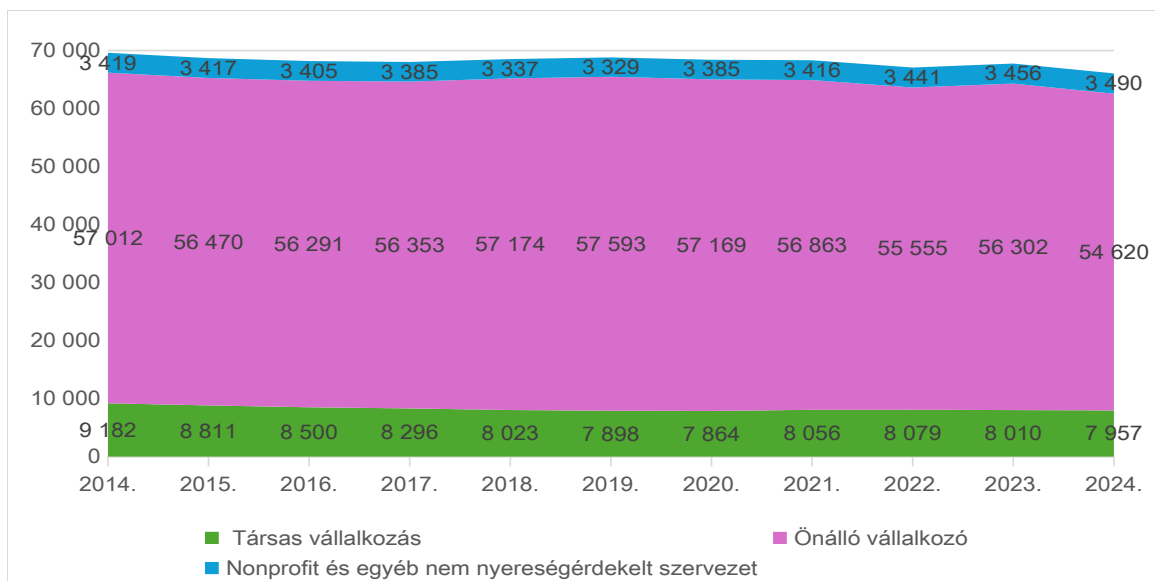
27. ábra Regisztrált gazdasági szervezetek számának változása Békés vármegyében és országosan 2014-2024 (2014=100,0%)

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0035.html

Békés vármegyét az önálló vállalkozások dominanciája jellemzi, az összes vállalkozáson belül arányuk 86-88%-ot képvisel. 2014-2024 között az önálló vállalkozások számában mérsékeltebb csökkenés is történt (-4%), míg a társas vállalkozások számában kifejezett visszaesés figyelhető meg (-13%). A nonprofit és egyéb nem nyereségérdekelt szervezetek száma viszonylag stabilnak mondható, tíz év alatt körükben 2 százalékpontos növekedést láthatunk (3 419-ről 3 490-re).

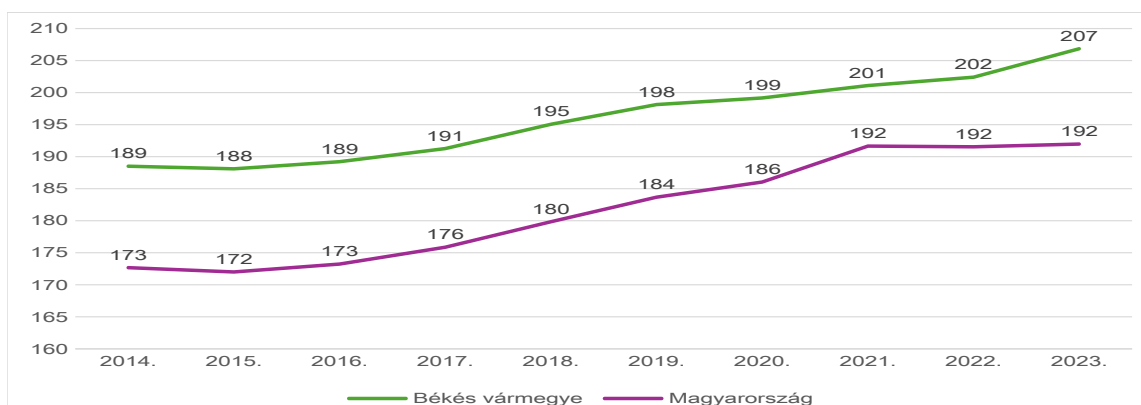
28. ábra Békés vármegyei regisztrált gazdasági szervezetek száma gazdálkodási forma szerint, 2014-2024. (december 31.)

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0035.html

A vármegyében az ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma 2014 és 2023 között 189-ről 207-re folyamatosan emelkedett, és mindvégig (5-9%-kal) meghaladta az országos átlagot. Míg országosan 192 vállalkozás jutott ezer főre 2023-ban, addig a megyében 207. – ez arra utal, hogy a térségben a népesség csökkenése és előregedése mellett magas a vállalkozási hajlandóság, még ha a gazdasági súlya csökkenő is.

29. ábra Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma, 2014-2023

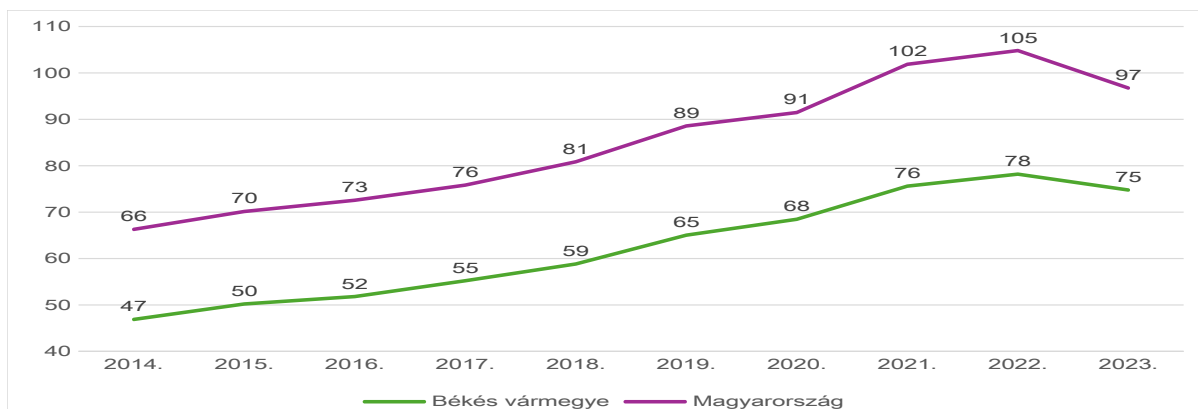

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0035.html

Békés vármegyében ugyan több regisztrált vállalkozás jut ezer lakosra, mint országosan, ezek azonban kisebb arányban működnek ténylegesen, vagyis a gazdasági aktivitás minden vizsgált évben elmarad a regisztrált jelenléttől.

Ugyanakkor a vármegyében az ezer főre jutó működő vállalkozások száma az 2014-2023 között 60%-kal nőtt (47-ről 75-re). Az országos trendhez hasonló különösen látványos ugrás 2018 és 2021 között történt (59-ről 76-ra, +29%). Az országos átlagtól való tartós elmaradás ugyanakkor azt jelzi, hogy ez a növekedés nem párosul megfelelő gazdasági súllyal vagy hatékonysággal – a vállalkozások feltehetően kis méretűek, alacsony hozzáadott értékkel működnek.

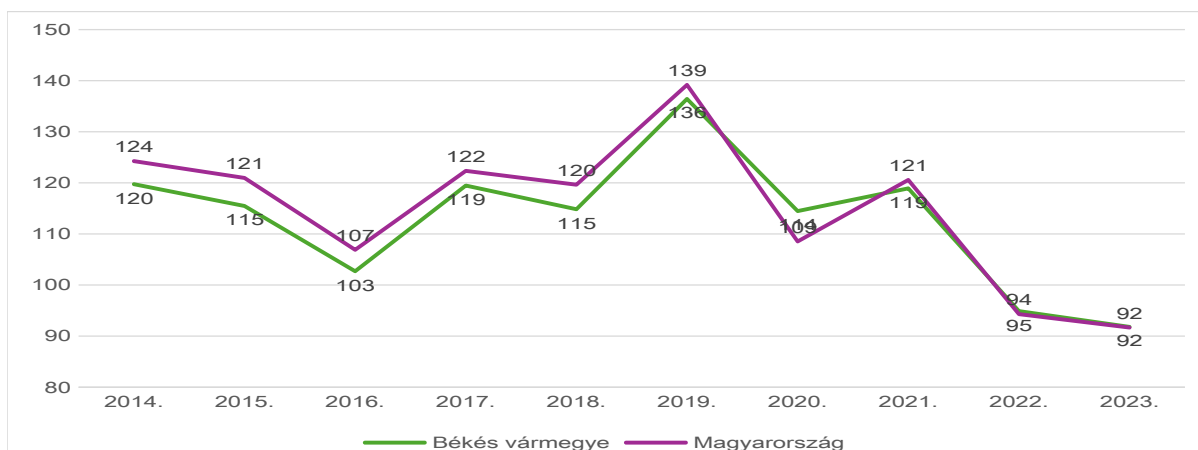
30. ábra Ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma, 2014-2023

Forrás: Forrás: KSH, STADAT táblák

Békés vármegyében az ezer működő vállalkozásra jutó új vállalkozások száma a vizsgált időszakban jellemzően az országos átlag alatt alakult, bár az eltérés nem jelentős. A mutató 2014-ben még 120 volt (országosan 124), majd kisebb ingadozásokkal 2023-ra 92-re csökkent, ami megegyezik az országos értékkel. A vállalkozásalapítási kedv a nemzeti átlaghoz hasonlóan a COVID-19 hatására megtört, majd a vizsgált időszak végére mérséklődött.

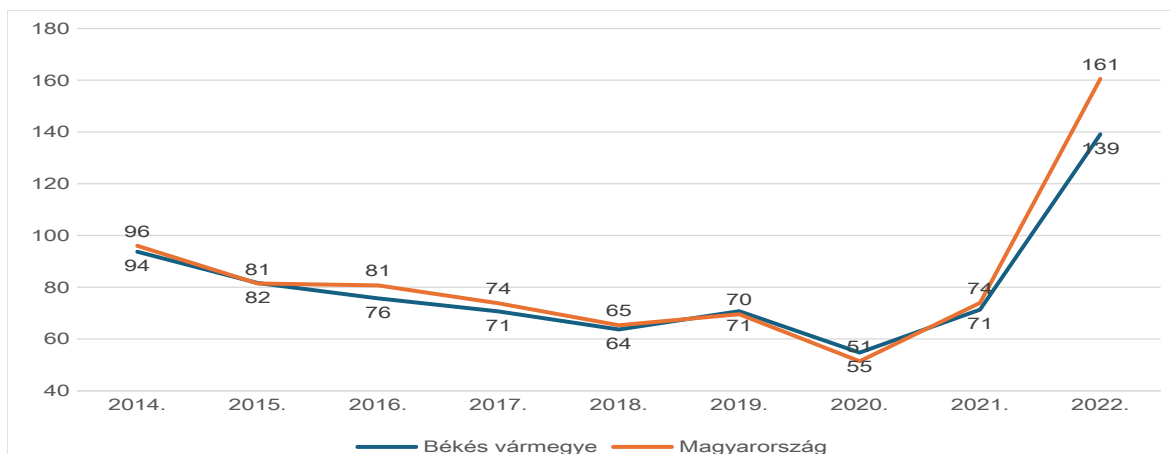
31. ábra Ezer vállalkozásra jutó új vállalkozások száma, 2014-2023

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0073.html

A megszűnő vállalkozások aránya ugyanebben az időszakban kezdetben kedvezőbben alakult Békés vármegyében, mint országosan (pl. 2014-ben 94 vs. 96), 2020-ban pedig kimondottan alacsony értéket ért el (55 vs. 51). Ugyanakkor 2022-ben hirtelen megugrott: Békésben 139, országosan 161 vállalkozás szűnt meg ezer működő vállalkozásra vetítve. Ez a kiugrás összhangban van az országos trenddel, vélhetően a COVID-19 utóhatása, a gazdasági bizonytalanság hatására.

32. ábra Ezer vállalkozásra jutó megszűnt vállalkozások száma, 2014-2023

Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0073.html

1.3. Infrastruktúra

1.3.1. A vármegyei közlekedés földrajzi helyzete

Békés vármegye az Alföld délkeleti részén, Románia határán helyezkedik el. Földrajzi elhelyezkedéséből adódóan központi szerepet tölt be a kelet–nyugati, valamint az észak–déli irányú közlekedési tengelyek találkozásánál. A vármegye közvetlen kapcsolattal rendelkezik Románia irányába, mind közúti (pl. Gyula, Battonya), mind vasúti (pl. Kötegyán, Lőkösháza) határátkelőkön keresztül. E határkapcsolatok fontos szerepet játszanak a régió nemzetközi gazdasági és társadalmi integrációjában.

A vármegye közúti közlekedését elsősorban a 44-es, 46-os és 47-es számú főutak biztosítják, míg vasúti elérhetőségét több térségi és országos jelentőségű vasútvonal garantálja, köztük egy nemzetközi vonal is. Az országos közlekedési vérkeringésbe történő bekapcsolódását jelentősen előmozdította az M44-es gyorsforgalmi út kiépítése. A beruházás több ütemben valósult meg, és 2021 áprilisában már elérhetővé vált Békéscsaba irányából is az autópálya-kapcsolat, jelentősen csökkentve a főváros elérhetőségéhez szükséges menetidőt. A fejlesztés mérföldkövének számít a legnyugatibb, Szentkirály és az M5-ös autópálya közötti 32,3 kilométeres szakasz 2025. április 15-ai forgalomba helyezése, amelynek révén az M44-es teljes, 127 kilométeres szakasza használatba vehetővé vált Kecskemét és Békéscsaba között. Ezzel – a menetidő 20–25 perces csökkenése mellett – megteremtődött a Viharsarok gyorsforgalmi bekötése az országos autópálya-hálózatba, ami jelentős mértékben javította a megye gazdasági, munkaerőpiaci és logisztikai pozícióját.

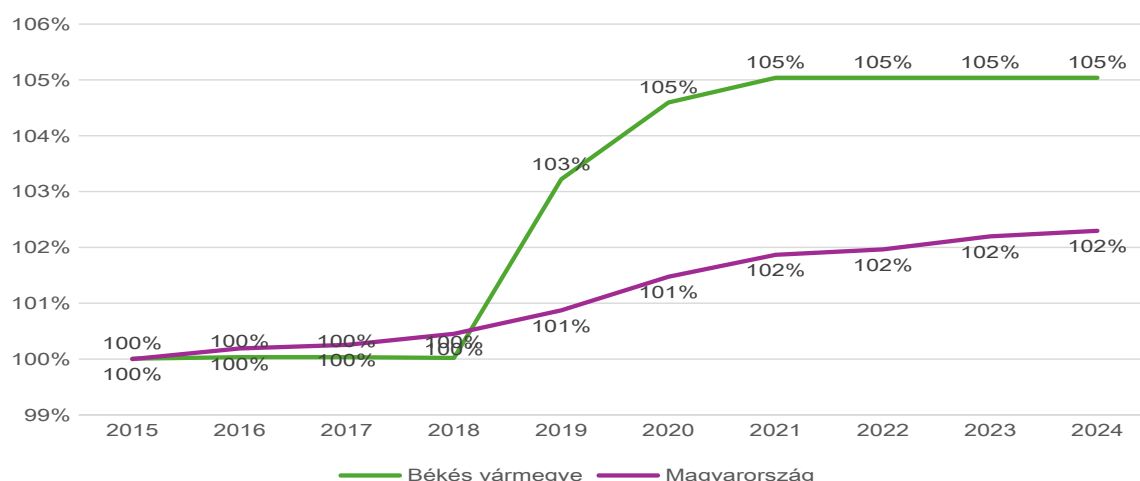
1.3.2. A vármegyei közutak állapota

Békés vármegye közúthálózatának hossza 2015 és 2018 között nem mutatott változást, az országos tendenciával összhangban ezen időszakban stagnálás volt jellemző. A jelentősebb bővülés 2019-től indult el, amikor a vármegye közúthálózata 3%-kal növekedett (**1469-ről 1516 km-re**), majd 2020-ra további 2%-kal (**1543 km-re**) bővült. Ez a 2015-ös bázisévhez viszonyítva összesen 5%-os növekedést jelentett, az országos 2%-os növekedéssel szemben.

Békés vármegyében a közúthálózat fejlesztése – különösen az M44-es gyorsforgalmi út megépítésével párhuzamosan – dinamikusabb volt az országos átlagnál. A megyére jellemző 5%-os növekedés kézzelfogható infrastrukturális fejlődést jelez, és hozzájárul a térség elérhetőségének javításához, valamint a gazdasági és társadalmi integráció erősítéséhez.

33. ábra Az országos közutak hosszának változása Békés vármegyében, 2015-2024 (2015=100%)

Forrás: KSH/STADAT

Magyar Közút Nonprofit Zrt. adatai szerint a 2022-ben Békés vármegyében **a teljes kiépített úthálózat 1 468,8 km-es hosszának 19%-át főhálózat, 81%-át mellékhalózat** tette ki. Országos szinten kedvezőbb a helyzet, itt **25%-75% a megoszlás**.

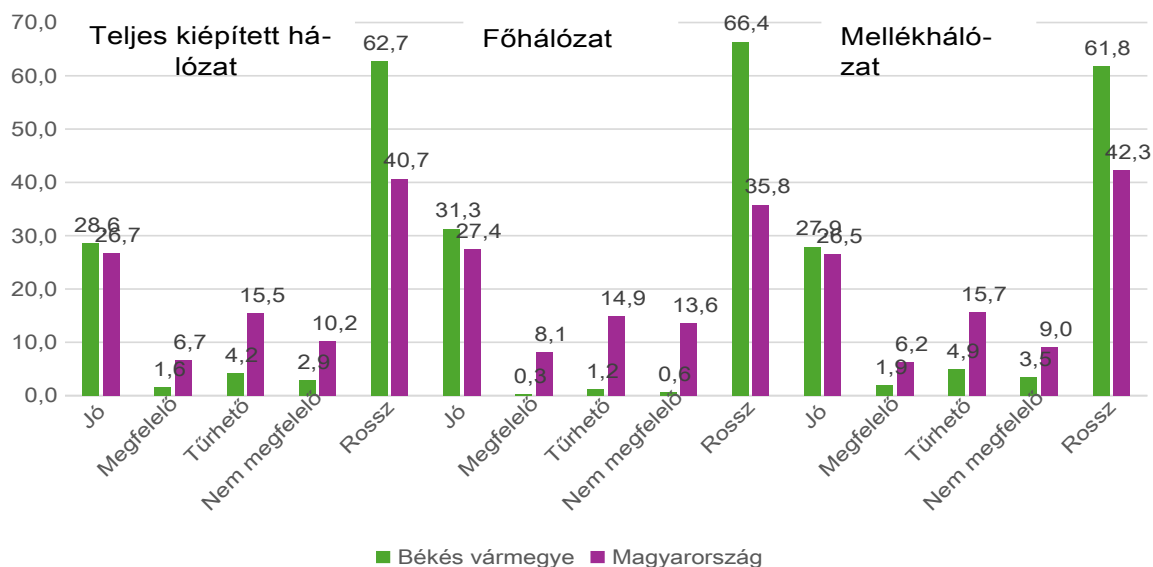
Békés vármegye közúthálózatának **műszaki állapota** országos összehasonlításban kedvezőtlenebb képet mutat. A teljes kiépített közúthálózatnak csupán **28,6%-a minősül jó állapotúnak**, míg **a hálózat több mint 62%-a rossz állapotú**. Ezzel szemben országos szinten a jó állapotú úthálózat aránya 26,7%, a rossz minősítésű útszakaszok aránya azonban a vármegyei értéknél lényegesen kedvezőbb, mindössze 40,7%.

A **főhálózat** vonatkozásában Békés vármegye helyzete még kedvezőtlenebb: a hálózat 66,4%-a rossz állapotú, szemben az országos 35,8%-os aránnyal. Bár a jó minősítésű főutak aránya a megyében 31,3%, mely érték meghaladja az országos átlagot (27,4%). Ugyanakkor a "megfelelő", "tűrhető" és "nem megfelelő" kategóriákban a megyei főúthálózat arányai lényegesen alacsonyabbak, ami a szélsőséges minőségi szórást tükrözi.

A **mellékhalózat** esetében a tendencia hasonló: Békés vármegye mellékútjainak 61,8%-a rossz állapotú, míg az országos átlag e tekintetben 42,3%. A jó állapotú mellékutak aránya ugyan némileg kedvezőbb a megyében (27,9%), mint országosan (26,5%), azonban az egyéb kategóriákban, különösen a "megfelelő" és "tűrhető" állapotú szakaszok esetében jelentős a megyei elmaradás.

Összességként megállapítható, hogy Békés vármegye közúthálózatának jelentős része rossz műszaki állapotban van, különösen a fő- és mellékhalózat esetében. A minőségi mutatók alapján a megye úthálózata komoly felújítási és korszerűsítési igényeket jelez, amelyek kezelése elengedhetetlen a biztonságos közlekedés, valamint a térségi versenyképesség és elérhetőség javítása érdekében.

34. ábra Békés vármegyei közutak burkolatállapot szerinti megoszlása (%), 2022

Forrás: Magyar Közút Nonprofit Zrt.

1.3.3. Közlekedésbiztonság

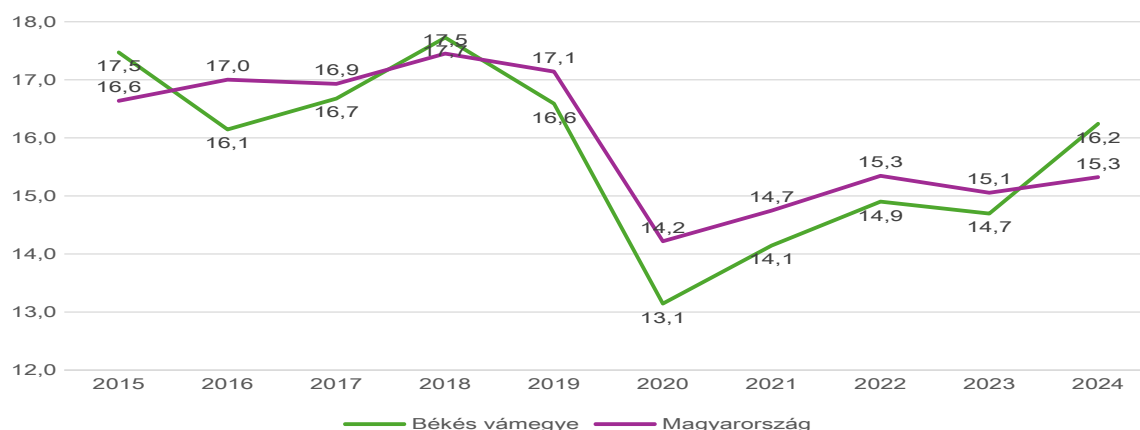
A tízezer lakosra jutó személysérüléses közúti közlekedési balesetek száma Békés vármegyében az elmúlt tíz év során ingadozó tendenciát mutatott, de összességében az országos átlag körül, több évben pedig annál kedvezőbben alakult.

A vizsgált időszakban a legmagasabb értékek 2015 és 2018 között jelentkeztek (17,5–17,7 baleset /tízezer fő), amelyek megfeleltek vagy enyhén meghaladták az országos szintet. A 2020-as évben – a COVID-19 járvány miatt jelentősen visszaesett közúti forgalom következtében – a mutató Békés vármegyében 13,1-re csökkent, ami az egész időszak legalacsonyabb értéke. Ez az országos 14,2-es értéknél is kedvezőbb volt.

2021-től újra fokozatos növekedés volt tapasztalható: 2024-re a mutató 16,2-re emelkedett, ezzel megközelítve a 2015–2019 közötti szintet. Ezzel szemben országosan a balesetek száma tízezer lakosra vetítve csak enyhébb növekedést mutatott (2024: 15,3).

Összegzésként Békés vármegye közúti közlekedésbiztonsági helyzete – lakosságarányos személysérüléses baleseti mutatói alapján – kedvezőbb képet mutat az országos átlagnál, különösen a 2020–2023 közötti időszakban.

35. ábra Személysérüléses közúti közlekedési balesetek száma tízezer lakosra, 2015-2024

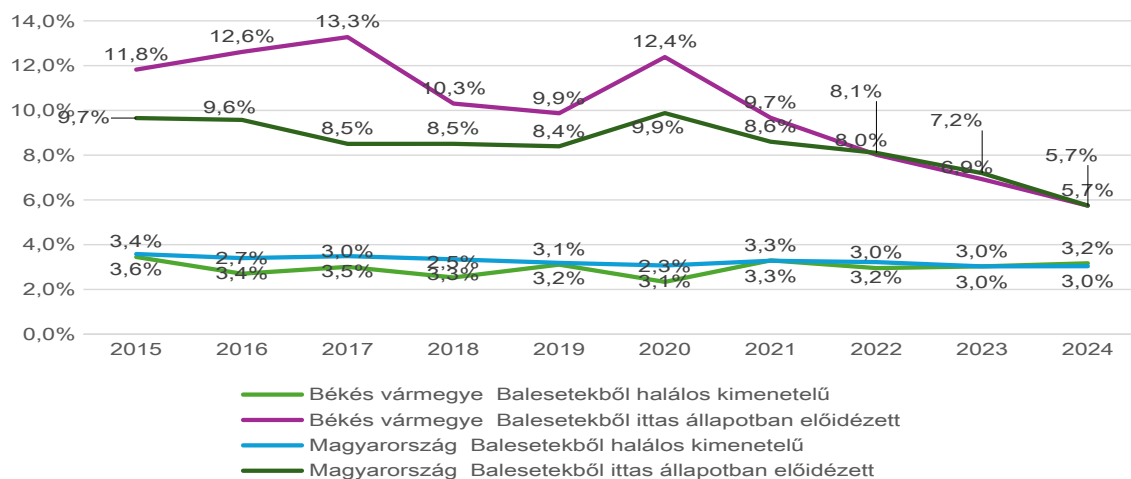

Forrás: KSH/STADAT

Békés vármegyében a személysérüléses közúti közlekedési balesetek **halálos kimenetelű aránya** Békés vármegyében lényegében az országos szinthez hasonlóan alakult, megyei és az országos értékek között csak kismértékű eltérések figyelhetők meg, de a vármegyében az ingadozások valamivel nagyobb amplitúdót mutatnak. A 2015 és 2024 közötti időszakban 2,3–3,4% között mozgott. A legalacsonyabb arány 2020-ban volt (2,3%), míg a legmagasabb 2015-ben (3,4%). A halálos balesetek arányának évenkénti változása mérsékelt, de az adatok alapján nem rajzolódik ki egyértelműen javuló tendencia. Jelentős pozitív elmozdulás viszont az ittas állapotban okozott személysérüléses balesetek arányában figyelhető meg. 2015-ben Békés vármegyében a balesetek 11,8%-át okozták ittasan, ez az érték 2017-ben 13,3%-ra emelkedett, majd ettől kezdve fokozatos és tartós csökkenés következett be. 2024-ben az arány mindössze 5,7%, ami kevesebb mint fele a 2017-es csúcértéknek. Ez 57%-os javulást jelent kilenc év alatt.

Országos viszonylatban is kedvező folyamat figyelhető meg, de a csökkenés üteme enyhébb: 2015-ben még 9,7%, 2024-ben 5,7% volt az arány. Az adatok alapján 2018 óta Békés vármegye minden évben az országos átlag alatt teljesített ezen a téren, ami a közlekedésbiztonsági intézkedések, prevenciók kampányok és rendészeti jelenlét eredményességére utalhat.

36. ábra Halálos kimenetelű, és ittasan okozott balesetek aránya, 2015-2024

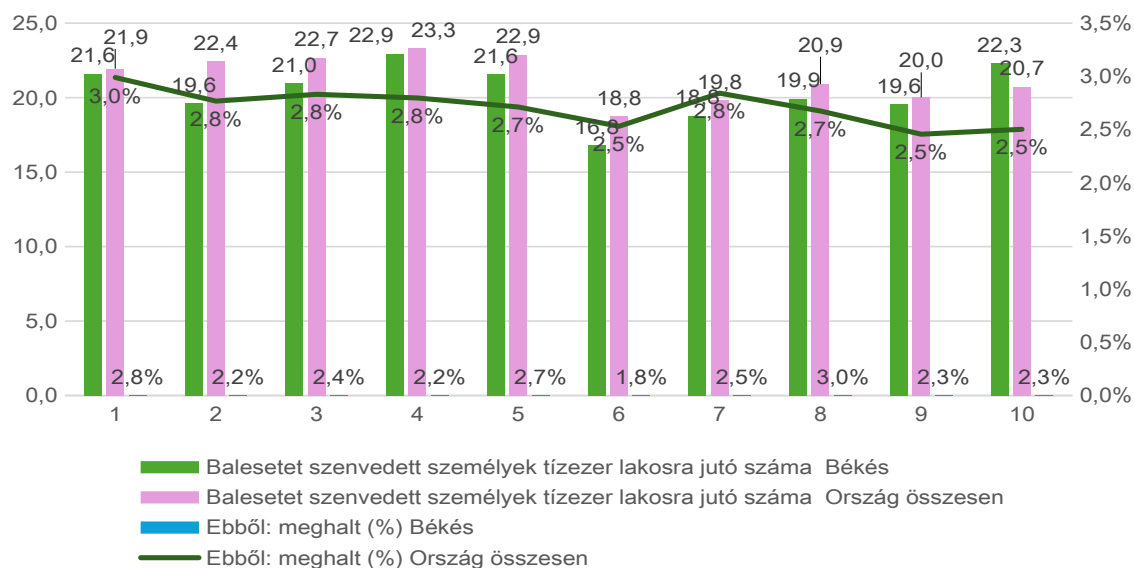
Forrás: KSH/STADAT

Békés vármegyében a tízezer lakosra jutó balesetet szenvedett személyek száma jellemzően az országos átlag alatt alakult. A legalacsonyabb értéket 2020-ban mérték (16,8 fő), míg 2024-re 22,3-ra emelkedett, így megközelítette az országos értéket (20,7 fő).

A halálos áldozatok aránya a balesetet szenvedetteken belül Békésben 1,8%–3,0% között mozgott, többnyire enyhén az országos átlag (2,5%–3,0%) alatt. 2024-ben ez az arány 2,3% volt a megyében, szemben az országos 2,5%-kal.

Összegzés: Békés vármegye közlekedésbiztonsági mutatói kedvezőbbek az országos átlagnál: alacsonyabb a balesetet szenvedettek aránya, és ritkább a halálos kimenetel.

37. ábra Balesetet szenvedett személyek száma tízezer lakosra, ebből meghaltak aránya, 2015-2024

Forrás: KSH/STADAT

1.3.4. Vasúti közlekedés

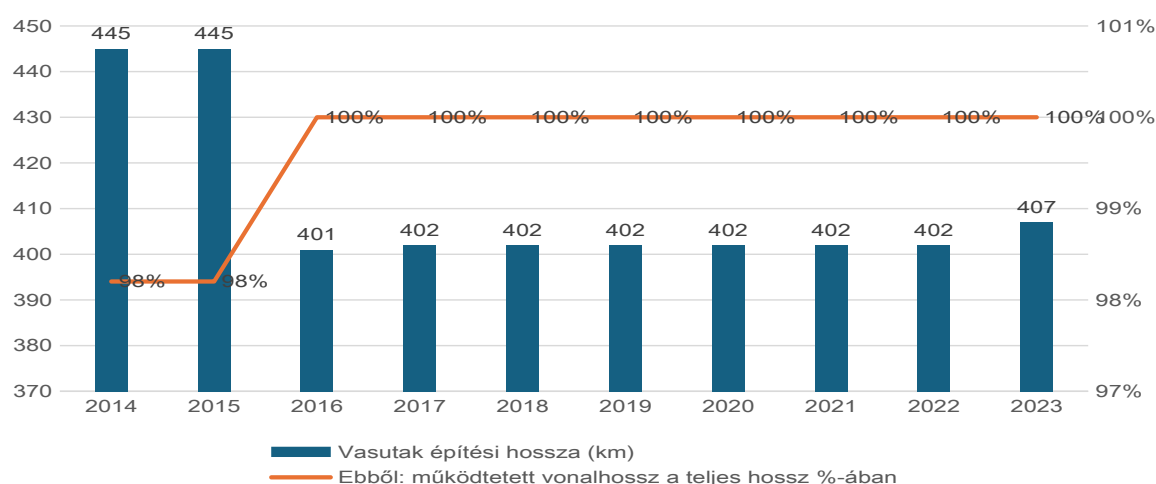
Békés vármegye vasúthálózata az országos normál nyomtávú vonalhálózat részét képezi. A vonalhossz 2015-höz képest 9%-kal csökkent: 445 kilométerről 407 kilométerre mérséklődött 2023-ra. A meglévő vonalak kihasználtsága azonban teljes körű: 2016 óta a működtetett szakaszok aránya 100%, vagyis a még meglévő hálózat minden eleme üzemben van – szemben a korábbi időszakokkal, amikor ez az arány alacsonyabb volt (2014–2015-ben 98%).

A megye vasúti közlekedési központja Békéscsaba, ahol több irányba indulnak járatok, beleértve az InterCity-vonatokat is. Ez a pozíció a várost a térség egyik legfontosabb közlekedési csomópontjává teszi.

A megye vasútvonalai elsősorban a térség meghatározó városait – Békéscsabát, Gyulát, Orosházát, Mezőberényt, Szarvast és Gyomaendrődöt – kapcsolják össze a regionális központokkal, például Budapesttel, Szolnokkal, Debrecennel és Szegeddel. Kiemelt jelentőséggel bír a 120-as számú fővonal, amely Budapestet köti össze Lőkösházán keresztül a romániai vasúthálózattal. Ez a vonal Békéscsabán és Mezőberényen is áthalad, és fontos szerepet tölt be a nemzetközi vasúti összeköttetés biztosításában.

E fővonal mellett több mellékvonal is szolgálja a kisebb települések vasúti elérését, azonban ezek egy része alacsony utasszám és forgalmi sűrűség mellett üzemel.

38. ábra Országos építésű normál nyomtávú vasutak építési hossza (km), ebből működtetett vonalhossz (%)
Békés vármegye, 2014-2023

Forrás: KSH/STADAT

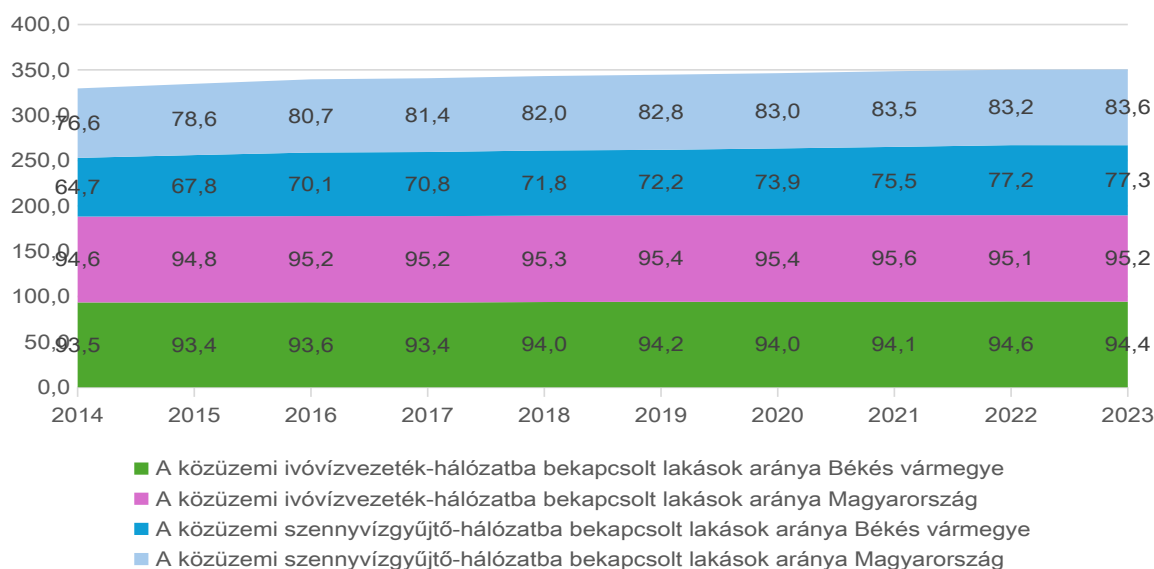
1.3.5. Közművekkel való ellátottság

A közüzem ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya Békés vármegyében stabilan 93–94% között alakult az elmúlt tíz évben, ami minimálisan elmarad az országos átlagtól (95–96%).

A szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások arányában ugyanakkor jelentős javulás történt: míg 2014-ben ez az arány 64,7% volt, 2023-ra 77,3%-ra nőtt. Ez közel 13 százalékpontos emelkedést jelent, bár továbbra is elmarad az országos értéktől (2023-ban: 83,6%).

Békés vármegye közműellátottsága javuló tendenciát mutat, különösen a szennyvízhálózatba bekapcsoltság terén, de az országos átlaghoz képest még van tér a felzárkózásra.

39. ábra Közüzem ivóvízvezeték- és szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2014-2023

Forrás: KSH/STADAT

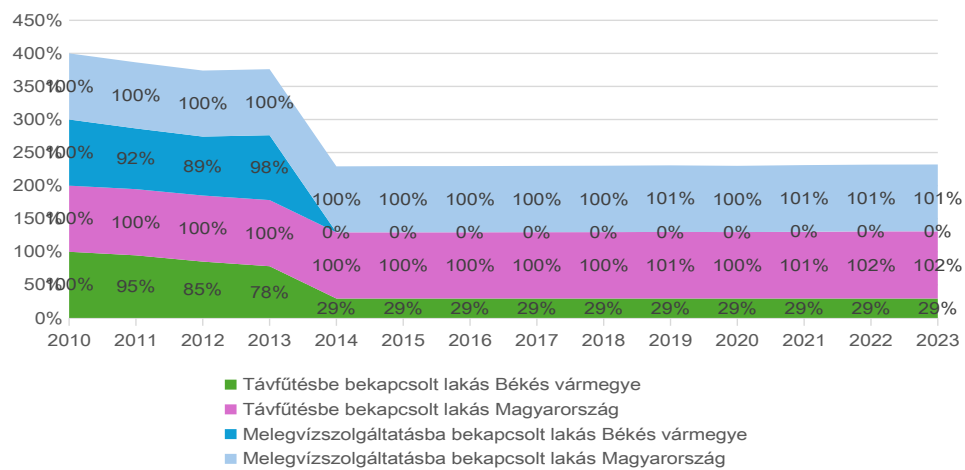
Békés vármegyében a **távfűtéshez kapcsolt lakások aránya** 2010-hez viszonyított aránya 2011 és 2013 között fokozatosan csökkent (95%-ról 78%-ra), majd 2014-től 29%-on, 151 lakással állandósult. Ez jelentős, több mint 70%-os visszaesést jelent, ami országos összehasonlításban kiugró – Magyarországon ugyanis a távfűtéssel ellátott lakások aránya 2010-es bázisévhez viszonyított aránya a vizsgált időszakban végén 102%-ra emelkedett.

A melegvíz-szolgáltatás esetében a visszaesés még markánsabb: míg 2010-ben 367 lakás kapcsolódott a szolgáltatáshoz, 2014 után ez az arány fokozatosan nullára csökkent, és azóta nem változott. Országosan ezzel szemben 2010-es bázisévhez viszonyítva 1%-kal növekedett a melegvíz-szolgáltatásba bekapcsolt lakások aránya.

Békés vármegyében 2010 óta jelentősen visszaszorult a központi hőszolgáltatásokhoz való hozzáférés, a távfűtés aránya kevesebb mint harmadára csökkent, a központi melegvíz-szolgáltatás pedig teljesen megszűnt. Ez a folyamat az energetikai struktúra átalakulását és az egyedi fűtési megoldások térnyerését tükrözi.

2023-ban távfűtésbe bekapcsolt lakások kizárólag Szarvason voltak, összesen 151.

40. ábra A távfűtésbe és a melegvízszolgáltatásba bekapcsolt lakások számának változása (2010. év =100%)

Forrás: KSH/STADAT

III. Elérhető szolgáltatások a vármegyében

1. Egészségügyi alap- és szakellátás keretében nyújtott szolgáltatások

1.1. Alapellátások

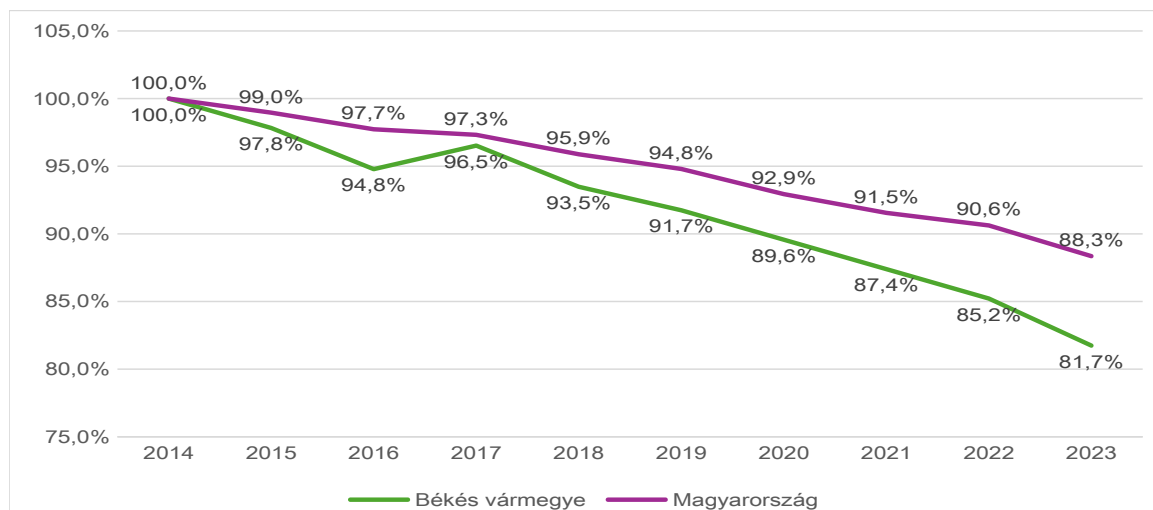
1.1.1. Háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátások

2023-ban Békés vármegyében összesen 188 orvos vett részt a háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátásban. Közülük 44 fő házi gyermekorvosként dolgozott, akik összesen 56 gyermekorvosi szolgáltatást láttak el, 12-t helyettesítéssel. A háziiorvosok száma 144 fő volt, ők összesen 183 háziiorvosi szolgáltatást működését biztosították, 42-t helyettesítés útján. A háziiorvosi szolgáltatások közül 59 vegyes praxisként működik, ahol az orvosok gyermekeket és felnőtteket egyaránt ellátnak. Itt 26 praxis betöltetlen, helyettesítéssel ellátott.

Az orvosi létszám alakulása Békés vármegyében az elmúlt évtizedben jelentős csökkenést mutatott. A 2014-es báziséhoz viszonyítva 2023-ra az orvosok száma 18,3%-kal esett vissza, szemben az országos átlag 11,7%-os csökkenésével.

Ez azt jelzi, hogy a vármegye az átlagnál súlyosabb kihívásokkal néz szembe az alapellátás biztosítása terén. A tendencia hosszú távon veszélyeztetheti az ellátásbiztonságot, különösen a háziiorvosi és gyermekorvosi praxisok folyamatos betöltése tekintetében.

41. ábra egészségügyi alapellátásban dolgozó háziiorvosok (gyermek és felnőtt) számának változása, 2014-2023 (2014=100%)

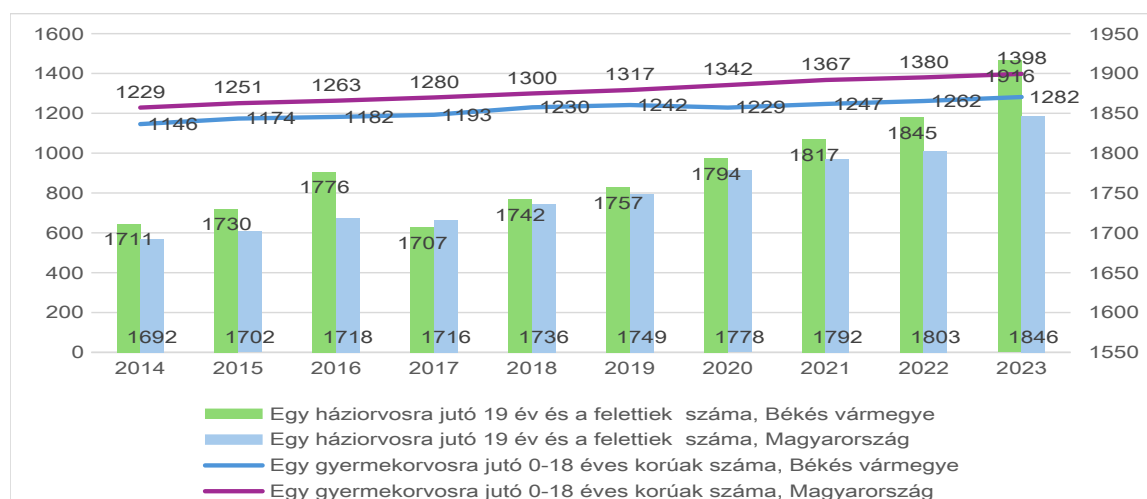
Forrás: TEIR adatbázis

A vármegyében a fogyatkozó gyermeklétszám ellenére az egy gyermekorvosra jutó, 19 év alatti gyermekek és fiatalok száma a 2014-ben mért 1 146 főről 2023-ra 1 282 főre emelkedett, ami közel 12%-os növekedést jelent. Noha a 2023-as országos átlagnál (1 398 fő) kedvezőbb a mutató, és a növekedés üteme is alacsonyabb, a tendencia a gyermekorvosok számának csökkenésére és az ellátási terhek fokozódására utal.

A háziorvosokra jutó, 19 éves és annál idősebb állandó lakosok átlagos létszáma 2023-ra elérte az 1 916 főt, ami 12%-kal magasabb a 2014-es értéknél (1 711 fő). A vizsgált időszakban a terhelés egy év kivételével mindvégig meghaladta az országos átlagot, és az emelkedés üteme is nagyobb volt, hiszen országos szinten az 1 692 főről 1846 főre való növekedés mértéke 9,1%-ot tett ki. A mutatók a háziorvosi praxisokra nehezedő egyre nagyobb terhelést, valamint az orvoshiány következményeként fellépő ellátási nehézségeket jelzik. A vármegye idősödő népessége várhatóan további terhet fog róni az ellátórendszerre, ami hosszabb távon az ellátás színvonalát és hozzáférhetőségét is veszélyeztetheti.

42. ábra Egy háziorvosra, és egy gyermekorvosra jutó lakosság szám Békés megyében és Magyarországon, 2014-2023

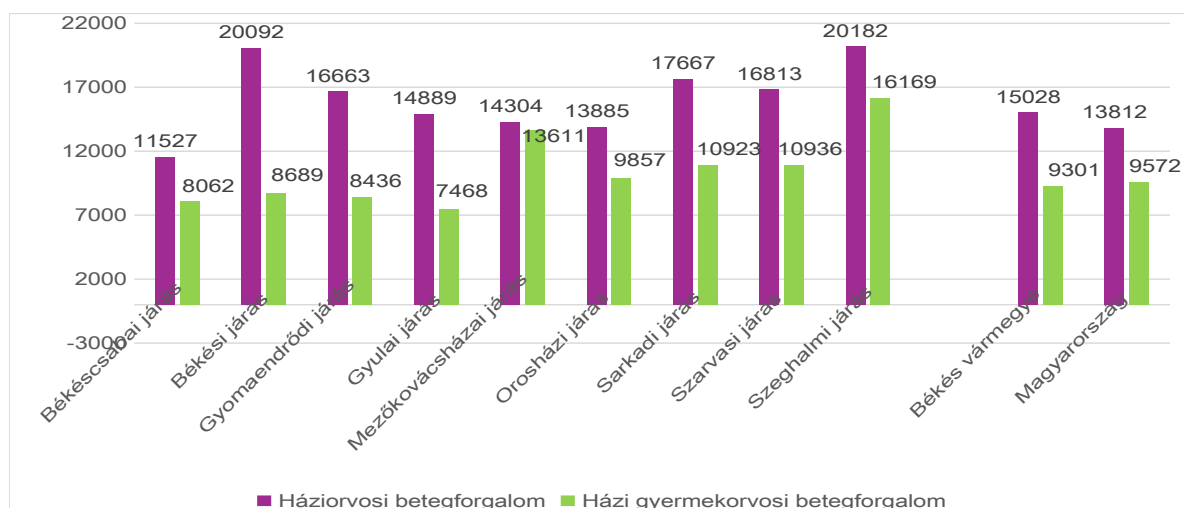

Forrás: TEIR adatbázis

Békés vármegyében a 2023. évi betegforgalmi adatok alapján a háziorvosi ellátásban egy orvosra átlagosan 15 028 fő jutott, ami 8,8%-kal meghaladja az országos átlagot (13 812 fő). A legnagyobb leterheltség a **Szeghalmi** (20 182 fő), a **Békési** (20 092 fő), és a **Sarkadi járásban** (17 667 fő) jelentkezett, míg a legalacsonyabb értéket a **Békéscsabai** (11 527 fő), az **Orosházi** (13 885 fő) és a **Mezőkovácsházai járás** (14 304) mutatta. A háziorvosokra jutó betegek számában járásonként jelentős eltéréseket láthatunk. A legnagyobb (Szeghalmi) és legkisebb (Békéscsabai) járási érték között közel 75%-os eltérés mérhető, ami egyenletlen terhelésre és az ellátórendszer kapacitásbeli különbségeire utal.

A házi gyermekorvosi ellátásban az egy orvosra jutó betegforgalom vármegyei átlaga 9 301 fő volt, amely kedvezőbb (2,8%) a 9 572 főt számláló országos átlagnál. Ugyanakkor a **Szeghalmi** (16 169 fő) és **Mezőkovácsházai járásban** (13 611 fő) kiemelkedően magas a gyermekorvosokra nehezedő teher, míg a legalacsonyabb érték a **Gyulai járásban** (7 468 fő) és a **Békéscsabai járásban** jelentkezett. Az adatok jelentős területi különbségeket tükröznek mindkét ellátási formában, a praxisok fokozódó leterheltségét és az ellátórendszer kiegyensúlyozatlanságát jelzik. Ez különösen igaz a hátrányosabb helyzetű, jelentősebb roma lakossággal élő térségekre.

43. ábra Háziorvosok, házi gyermekorvosok éves betegforgalma, 2023

Forrás: TEIR adatbázis

A jelentősen csökkenő orvosi létszám megmutatkozik a helyettesítéssel működtetett, betöltetlen körzetek magas arányában is, különösen a kisebb településeken.

A vármegyében a 3500 fő alatti településeken jellemző a felnőtteket és gyermekeket ellátó vegyes körzetek kialakítása. A településsoros adatokból jó látható, hogy összesen 51 vegyes praxis működik ezeken a településeken. E körzetek 47%-a (24) helyettesítéssel látja el a feladatokat, ami a hosszú távú ellátásbiztonság szempontjából aggodalomra adhat okot.

Az aprófalvakban (500 fő alatt) kétharmadában pedig nincs saját praxisjog, csak más településekről kijelölt ellátási kötelezettség.

A gyógyszerellátás szintén komoly kihívásokkal néz szembe. Noha a megyében 81 gyógyszertár és 22 fiókgyógyszertár működik, az 1200 fő alatti kistépülések 56%-ában (15 településen) fiókgyógyszertár sem található, így a helyi lakosság földrajzi és gazdasági hátrányt szenved a gyógyszerhez jutásban, különösen az idősek és mozgáskorlátozottak körében.

5. táblázat Békéscsabai járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerertári ellátottság, 2024

Békéscsabai járás								
A járás települései	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások	Gyermekorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró	Ebből betöltetlen állások	Gyógyszertárak	Fiókgyógyszertárak
Békéscsaba	23	0	11	1	0	0	16	2
Csorvás	3	0	1	1	0	0	1	0
Újkígyós	1	1	1	0	1	0	1	0
Doboz	2	0	1	1	0	0	1	0
Csabaszabadi	0	0	0	0	0	0	0	0
Gerendás	0	0	0	0	0	0	1	0
Kétsoprony	0	0	0	0	1	0	0	1
Szabadkígyós	0	0	0	0	2	0	1	0
Telekgerendás	0	0	0	0	2	0	0	1
Összesen	29	1	14	3	6	0	21	4

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

A Békéscsabai járásban összesen 29 általános (felnőtt) háziorvosi körzet működik, melyek közül mindössze egy körzet betöltetlen. Ez alapján a felnőtt háziorvosi ellátás területén a járásban kiemelkedően jó a betöltöttségi arány.

A gyermekorvosi ellátás területén 14 körzet került kialakításra, melyek közül 3 körzetben (Békéscsaba, Doboz és Csorvás) helyettesítő orvos biztosítja az ellátást. Békéscsabán kívül gyermekorvosi körzetek találhatók még Csorváson, Dobozon és Újkígyóson.

Gerendáson, Kétsopronyban, Szabadkígyóson és Telekgerendáson vegyes háziorvosi körzet működik, ahol ugyanaz a háziorvos látja el a felnőtt és gyermek pácienseket, területi ellátási kötelezettség mellett. Csabaszabadi az egyetlen település a járásban, amely sem felnőtt, sem gyermekorvosi, sem gyógyszerertári ellátással nem rendelkezik. Az itt élők egészségügyi alapellátása feladat-ellátási megállapodás alapján történik, vegyes praxisban dolgozó háziorvos által, akinek telephelye megtalálható Medgyesegyháza, Pusztatottlaka és Medgyesegyháza-Bánkút településeken is.

A járásban működő 21 gyógyszertár és 4 fiókgyógyszertár közül a legtöbb Békéscsabán található, de kisebb településeken is elérhető legalább egy gyógyszertár vagy fiókgyógyszertár.

6. táblázat Békési járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024

Békési járás								
A járás települései	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások	Gyermekorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró	Ebből betöltetlen állások	Gyógyszertárak	Fiókgyógyszertárak
Békés	8	1	4	0	0	0	4	0
Mezőberény	5	1	2	0	0	0	3	0
Bélmegyer	0	0	0	0	1	1	0	1
Kamut	0	0	0	0	1	1	0	0
Köröstarcsa	0	0	0	0	2	1	1	0
Murony	0	0	0	0	1	1	0	1
Tarhos	0	0	0	0	1	1	0	1
Összesen	13	2	6	0	6	5	8	3

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

A **Békési járásban** összesen 13 felnőtt háziorvosi körzet működik, melyek közül 2 körzetet helyettesítéssel látnak el (Békés és Mezőberény).

A gyermekorvosi ellátás 6 körzettel a két központi településhez kötött (Békés, Mezőberény), amelyek betöltöttek. Ez kedvező képet mutat a gyermek-alapellátás szempontjából.

A kisebb településeken – Bélmegyer, Kamut, Köröstarcsa, Murony és Tarhos – vegyes háziorvosi körzet működik, a hat vegyes praxisból öt helyettesítéssel ellátva, ami a járás vegyes körzeteinek 83%-át érinti.

A gyógyszerellátás szempontjából a járásban 8 gyógyszertár és 3 fiókgyógyszertár működik. A legtöbb gyógyszertár Békésen és Mezőberényben található. A kistelepüléseken fiókgyógyszertárak látják el a lakosságot. Kivételt képez ez alól Kamut, ahol még az is hiányzik.

7. táblázat Gyomaendrődi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024

Gyomaendrődi járás								
A járás települései	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások	Gyermekeorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró	Ebből betöltetlen állások	Gyógyszertárak	Fiókgyógyszertárak
Gyomaendrőd	7	2	4	1	0	0	3	0
Dévaványa	4	0	2	0	0	0	1	0
Csárdaszállás	0	0	0	0	0	0	0	0
Ecsefalva	0	0	0	0	1	1	0	0
Hunya	0	0	0	0	0	0	0	1
Összesen	11	2	6	1	1	1	4	1

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

A **Gyomaendrődi járásban** összesen 11 általános (felnőtt) háziorvosi körzet működik, ezek közül két Gyomaendrődön található körzet betöltetlen, így ott helyettesítés útján biztosított az ellátás. A többi településen a felnőtt alapellátás stabilan működik.

A gyermekorvosi ellátás keretében hat körzet került kialakításra, melyek közül egy (Gyomaendrőd) betöltetlen, további két körzet (Dévaványa) viszont működő státuszú. Csárdaszállás, Ecsefalva és Hunya nem rendelkezik önálló gyermekorvosi körzettel, az ott élők ellátása más településeken működő gyermekorvosi vagy vegyes körzetekhez tartozik.

A járásban egy településen – Ecsefalván – működik vegyes háziorvosi körzet, mely praxis jelenleg betöltetlen.

Csárdaszállás és Hunya esetében sem felnőtt, sem gyermekorvosi körzet nem működik, az ott élők ellátása más településekhez történő csatolt körzet formájában történik.

A gyógyszerelési ellátás a járásban összesen négy közforgalmú gyógyszerár és egy fiókgyógyszerár révén biztosított. A gyógyszerárak többsége Gyomaendrődön található, emellett Dévaványán és Hunyán is működik egy-egy ellátópont. Ecsefalván és Csárdaszálláson nem található gyógyszerár, így ott a lakosság más településeken elérhető szolgáltatásokra szorul.

8. táblázat Gyulai járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024

Gyulai járás								
A járás települései	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások	Gyermekorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró	Ebből betöltetlen állások	Gyógyszertárak	Fiókgyógyszertárak
Gyula	13	1	6	0	0	0	9	0
Elek	2	0	1	1	0	0	1	0
Kétegyháza	0	0	0	0	2	0	1	0
Lőkösháza	0	0	0	0	1	0	0	1
Összesen	15	1	7	1	3	0	11	1

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

A **Gyulai járásban** összesen 15 általános (felnőtt) háziorvosi körzet működik, ezek közül egy körzet betöltetlen, Gyulán. Eleken a két általános háziorvosi körzet betöltött.

A gyermekorvosi ellátás keretében Gyulán és Eleken hét körzet került kialakításra, amelyek közül egy – Eleken – betöltetlen.

Kétegyházán és Lőkösházán vegyes háziorvosi körzetek működnek, ahol a háziorvosok egyidejűleg látják el a felnőtt és gyermek lakosságot területi ellátási kötelezettséggel. Ezek a praxisok jelenleg betöltött státuszban működnek, így az ellátás folyamatosan biztosított.

A járásban 11 közforgalmú gyógyszerértár és 1 fiókgyógyszerértár működik. A legtöbb gyógyszerértár Gyulán található, azonban minden további településen – Eleken, Kétegyházán és Lőkösházán – elérhető legalább egy gyógyszerértár vagy fiókgyógyszerértár. Ez biztosítja az alapvető gyógyszerellátás hozzáférhetőségét a teljes járás területén.

Összességében a Gyulai járás háziorvosi és gyógyszerértári ellátottsága jónak mondható. A felnőtt praxisok többsége betöltött, és a gyermekorvosi körzetekben is csak minimális betöltetlenség tapasztalható. A vegyes praxisok működése stabil, a gyógyszerellátás minden településen biztosított.

9. táblázat Mezőkovácsházai járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerügyi ellátottság, 2024

Mezőkovácsházai járás								
A járás települései	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások	Gyermekorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró	Ebből betöltetlen állások	Gyógyszertárak	Fiókgyógyszertárak
Mezőkovácsháza	3	0	1	0	0	0	1	0
Battonya	3	2	1	1	0	0	1	0
Medgyesegyháza	1	0	1	0	1	0	1	0
Mezőhegyes	0	0	0	0	3	1	1	0
Dombegyház	0	0	0	0	2	1	1	0
Kevermes	0	0	0	0	2	0	0	1
Almáskamarás	0	0	0	0	1	0	0	0
Dombiratos	0	0	0	0	1	1	0	0
Kaszaper	0	0	0	0	1	0	0	1
Kisdombegyház	0	0	0	0	1	1	0	0
Kunágota	0	0	0	0	2	2	1	0
Magyarbánhegyes	0	0	0	0	1	0	1	0
Magyardombegyház	0	0	0	0	1	1	0	0
Medgyesbodzás	0	0	0	0	1	0	0	1
Nagybánhegyes	0	0	0	0	1	1	0	1
Nagykamarás	0	0	0	0	1	0	0	1
Pusztáottlaka	0	0	0	0	0	0	0	0
Végegyháza	0	0	0	0	1	0	0	1
Összesen	7	2	3	1	20	8	7	6

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

A **Mezőkovácsházai járásban** összesen 7 általános (felnőtt) háziorvosi körzet működik, ezek közül 2 betöltetlen. Mindkét betöltetlen körzet Battonyán található, ahol helyettesítő háziorvos biztosítja az ellátást. A fennmaradó működő körzetek közül három Mezőkovácsházán, egy Medgyesegyházán található.

Gyermekorvosi körzet három településen került kialakításra: Mezőkovácsházán, Battonyán és Medgyesegyházán. Ezek közül a battonyai gyermekorvosi körzet betöltetlen, így ott helyettesítés biztosítja az ellátást. A többi településen önálló gyermekorvosi körzet nem működik, az itt élő gyermekek ellátását vegyes praxisban dolgozó háziorvosok biztosítják.

A járás egészére jellemző a vegyes praxisok magas aránya: húsz olyan háziorvos tevékenykedik, aki felnőtteket és gyermekeket egyaránt ellát területi ellátási kötelezettséggel. Ezek közül nyolc praxis betöltetlen, így helyettesítésre szorul. A betöltetlen vegyes körzetek jellemzően kisebb településeken fordulnak elő, például Mezőhegyesen, Dombegyházon, Dombiratoson, Kisdombegyházán, Kunágótán, Magyardombegyházán és Nagybánhegyesen. Ez a magas számú, betöltetlen vegyes praxis komoly

ellátásbiztonsági kihívást jelent a járásban, különösen az előregedő, szociálisan hátrányos helyzetű lakosság esetében. Puszttaotlakán az orvosi ellátás más településről, csatolt körzetként működik.

A gyógyszerértékesítés összesen 7 közforgalmú gyógyszerházon és 6 fiókgyógyszertáron keresztül történik. A fiókgyógyszertárak jellemzően korlátozott nyitvatartással működnek, ami nehezítheti az állandó gyógyszerhez jutást, különösen az időskorú és krónikus betegségben szenvedő lakosság körében. Öt településen viszont egyáltalán nincs gyógyszerháza, ilyen Almáskamarás, Dombiratos, Kisdombgyház, Magyardombgyház és Puszttaotlaka.

Összességében a Mezőkovácsházai járás egészségügyi alapellátása erőteljesen támaszkodik a vegyes praxisokra, amelyek jelentős része betöltetlen. Az ellátás fenntarthatósága érdekében kiemelten fontos a háziorvosi utánpótlás támogatása, valamint a helyettesítő ellátások hosszú távú stabilizálása.

10. táblázat Az Orosházi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértékesítés, 2024

Orosházi járás								
A járás települései	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások	Gyermekorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró	Ebből betöltetlen állások	Gyógyszertárak	Fiókgyógyszertárak
Orosháza	13	0	6	0	0	0	7	0
Tótkomlós	4	2	1	0	0	0	2	0
Gádosos	0	0	0	0	1	1	1	0
Nagyszénás	3	0	1	1	0	0	1	0
Békéssámszon	0	0	0	0	2	1	1	0
Csanádapáca	0	0	0	0	2	2	1	0
Kardoskút	0	0	0	0	1	1	0	1
Puszttaföldvár	0	0	0	0	1	0	0	1
Összesen	20	2	8	1	7	5	13	2

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

Az **Orosházi járásban** összesen 20 általános (felnőtt) háziorvosi körzet működik, ezek közül kettő körzet betöltetlen, mindkettő Tótkomlóson található. A többi településen az ellátás biztosított, a legnagyobb ellátási kapacitással Orosháza rendelkezik, ahol 13 körzet működik, valamennyi betöltött státuszban.

A gyermekorvosi ellátás keretében nyolc körzet került kialakításra, ezek közül egy (Nagyszénás) betöltetlen. Gyermekorvosi praxisok működnek Orosházán, Tótkomlóson és Nagyszénáson, a többi településen vegyes háziorvosi körzetek biztosítják a gyermekek ellátását.

A járásban hét olyan háziorvos dolgozik, aki felnőtteket és gyermekeket egyaránt ellát területi ellátási kötelezettség mellett. Ezek közül öt praxis jelenleg betöltetlen, így helyettesítéssel működnek. A betöltetlen vegyes praxisok jellemzően kisebb településeken találhatók: Gádososon, Békéssámszonon, Csanádapácán és Kardoskúton. Ezen településeken nem működik önálló felnőtt vagy gyermekorvosi körzet, így az ellátás kiszolgáltatottabb a háziorvoshiánynak és a helyettesítések tartósságának.

A gyógyszerértékesítési ellátás a járásban 13 közfoglalkozású gyógyszerértékesítő és 2 fiókgyógyszerértékesítő révén biztosított. A legtöbb gyógyszerértékesítő Orosházán található, ugyanakkor minden további településen is elérhető legalább egy gyógyszerértékesítő vagy fiókgyógyszerértékesítő.

Összességében az Orosházi járásban a háziorvosi és gyógyszerértékesítési ellátás területileg jól strukturált, ugyanakkor a vegyes praxisok magas arányú betöltetlensége, valamint a gyermekorvosi körzet hiánya Nagyszénáson az ellátásbiztonság szempontjából aggodalomra adhat okot.

11. táblázat A Sarkadi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértékesítési ellátottság, 2024

Sarkadi járás								
A járás települései	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások	Gyermekorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró	Ebből betöltetlen állások	Gyógyszerértékesítők	Fiókgyógyszerértékesítők
Sarkad	6	0	3	1	0	0	2	0
Biharugra	0	0	0	0	1	0	0	1
Geszt	0	0	0	0	1	1	0	1
Körösnagyharsány	0	0	0	0	1	1	0	0
Kötegyán	0	0	0	0	1	0	0	1
Méhkerék	0	0	0	0	1	0	1	0
Mezőgyán	0	0	0	0	1	1	1	0
Okány	0	0	0	0	2	0	1	0
Sarkadkeresztúr	0	0	0	0	1	1	0	1
Újszalonta	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsadány	0	0	0	0	1	0	0	1
Összesen	6	0	3	1	10	4	5	5

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

Településszerkezetéből adódóan a **Sarkadi járás** egészségügyi alapellátása jelentős mértékben a vegyes praxisokra épül, és csak Sarkad városában található külön felnőtt és gyermekorvosi körzetek.

A Sarkadi járásban összesen 6 általános (felnőtt) háziorvosi körzet működik, amelyek mindegyike betöltött, így helyettesítésre nem szorul. Ez kedvező képet mutat a felnőtt háziorvosi ellátás területén. A gyermekorvosi ellátás keretében három körzet került kialakításra Sarkadon, ezek közül egy körzet betöltetlen, helyettesítéssel működik. A járás többi településén – önálló gyermekorvosi körzet hiányában – vegyes háziorvosi praxisok biztosítják a gyermekek ellátását.

Összesen tíz olyan háziorvos dolgozik a járásban, aki felnőtteket és gyermekeket egyaránt ellát, területi ellátási kötelezettséggel. Ezen praxisok közül négy betöltetlen (Geszt, Körösnagyharsány, Mezőgyán és Sarkadkeresztúr), az ellátás helyettesítéssel történik. Ezek a települések az egészségügyi alapellátás kiszolgáltatott a tartós helyettesítésnek, amely az ellátásbiztonság szempontjából hosszú távon kockázatot jelent. Újszalonta ellátása más településhez kapcsolt körzetként működik.

A gyógyszerértékesítés a járásban 5 közforgalmú gyógyszerértékesítő és 5 fiókgyógyszerértékesítő révén biztosított. Ez a hálózat területileg közel lefedi a járás településeit. Egyedül Körösnagyharsány és Újszalonta nem rendelkezik fiókgyógyszerértékesítővel sem.

Összességében a Sarkadi járásban a felnőtt háziorvosi körzetek stabilan működnek, azonban a gyermekorvosi praxisok egy része, valamint a vegyes háziorvosi körzetek közül több is betöltetlen, ami hosszabb távon ellátásbiztonsági problémát jelenthet.

12. táblázat A Szarvasi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértékesítési ellátottság, 2024

Szarvasi járás								
A járás települései	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások	Gyermekorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró	Ebből betöltetlen állások	Gyógyszerértékesítők	Fiókgyógyszerértékesítők
Szarvas	7	1	3	1	0	0	3	0
Kondoros	3	0	1	0	0	0	1	0
Békésszentandrás	2	1	1	1	0	0	1	0
Csabacsúd	0	0	0	0	1	0	0	1
Kardoskút	0	0	0	0	1	1	0	1
Örménykút	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	12	2	5	2	2	1	5	2

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

A **Szarvasi járásban** összesen 12 általános (felnőtt) háziorvosi körzet működik, amelyek közül kettő betöltetlen. Ezek Szarvason és Békésszentandrásán találhatók, ahol az ellátás helyettesítéssel biztosított.

A gyermekorvosi ellátás keretében öt körzet került kialakításra, ezek közül kettő (Szarvas és Békésszentandrás) betöltetlen, így helyettesítéssel működnek. Gyermekorvosi praxisok Szarvason, Kondoroson és Békésszentandrásán találhatók. Csabacsúdon és Kardoskúton vegyes körzetek működnek, melyek közül egy körzet – Kardoskúton – betöltetlen. Örménykút csatolt településként más településen működő körzethez kapcsolódik.

A gyógyszerellátás a járásban 5 közforgalmú gyógyszerértékesítő és 2 fiókgyógyszerértékesítő révén biztosított. Gyógyszerértékesítő található Szarvason, Kondoroson és Békésszentandrásán, valamint fiókgyógyszerértékesítő működik Csabacsúdon és Kardoskúton. A fiókgyógyszerértékesítők működése különösen fontos az alacsony népességszámú települések lakosságának gyógyszerhez jutása szempontjából, ugyanakkor a szolgáltatás hozzáférhetősége a nyitvatartási idő és a személyi feltételek függvényében korlátozott lehet.

Összességében a Szarvasi járásban az alapellátás terén tapasztalható néhány betöltetlenség, különösen a gyermekorvosi praxisokban és a vegyes körzetekben.

13. táblázat A Szeghalmi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024

Szeghalmi járás								
A járás települései	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások	Gyermekorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró	Ebből betöltetlen állások	Gyógyszertárak	Fiókgyógyszertárak
Szeghalom	3	1	1	1	1	0	2	0
Füzesgyarmat	3	0	1	0	0	0	1	0
Körösladány	2	1	1	0	0	0	1	0
Vésztő	3	2	1	1	1	1	2	0
Bucsa	0	0	0	0	2	1	0	1
Kertészsziget	0	0	0	0	0	0	0	0
Körösújfalú	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	11	4	4	2	4	2	6	1

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

A **Szeghalmi járásban** összesen 11 általános (felnőtt) háziorvosi körzet működik, amelyek közül négy betöltetlen. Ezek közül egy-egy körzet Szeghalom, Körösladány és Vésztő településeken található, ahol az ellátás helyettesítéssel biztosított. A járásban így a felnőtt háziorvosi praxisok több mint harmada betöltetlen, ami az alapellátás stabilitása szempontjából aggodalomra adhat okot.

A gyermekorvosi ellátás keretében négy körzet működik a járásban, ezek közül kettő betöltetlen (Szeghalom és Vésztő). Bucsán, a gyermekeket vegyes praxisok keretében látják el.

A járásban négy olyan háziorvos dolgozik, aki vegyes körzetben lát el felnőtteket és gyermekeket is, közülük két praxis betöltetlen, melyek Bucsán és Vésztőn található. Kertészsziget és Körösújfalú lakosságát csatolt körzetként egy másik település látja el.

A gyógyszerellátás a járásban összesen hat közforgalmú gyógyszertár és egy fiókgyógyszertár révén valósul meg. Gyógyszertár található Szeghalmon, Füzesgyarmaton, Körösladányban és Vésztőn. A fiókgyógyszertár Bucsa településen működik. A kisebb településeken, Kertészszigeten és Körösújfalun gyógyszertár sem működik, az itt élő lakosság gyógyszerellátása kizárólag más települések szolgáltatásaihoz kapcsolódik.

Összességében a Szeghalmi járásban a háziorvosi és gyermekorvosi ellátás jelentős kihívásokkal néz szembe: magas a betöltetlen praxisok aránya mind a felnőtt, mind a vegyes körzetek esetében. A gyógyszerellátás területileg többé-kevésbé biztosított, de a szolgáltatásokhoz való hozzáférés a kisebb településeken korlátozott.

Összegzés:

44. ábra Békés vármegye háziorvosi, házigyermekorvosi ellátottsága, 2024

Békés vármegye						
Járások	Általános orvosi körzetek száma	Betöltetlen felnőtt körzeti orvosi állások aránya	Gyermekeorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek körzeti orvosi állások aránya	Felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró házi orvosok	Ebből betöltetlen állások aránya
Békéscsabai járás	29	3%	14	21%	6	0%
Békési járás	13	15%	6	0%	6	83%
Gyomaendrődi járás	11	18%	6	17%	1	100%
Gyulai járás	15	7%	7	14%	3	0%
Mezőkovácsházai járás	7	29%	3	33%	20	40%
Orosházi járás	20	10%	8	13%	7	71%
Sarkadi járás	6	0%	3	33%	10	40%
Szarvasi járás	12	17%	5	40%	2	50%
Szeghalmi járás	11	36%	4	50%	4	50%
Összesen	124	13%	56	21%	59	44%

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

Háziorvosi ellátás helyzete Békés vármegyében

Békés vármegyében 2024-ben összesen 124 felnőtt háziorvosi körzet működött, melyek 13%-át (16 db) helyettesítéssel látják el. A gyermekorvosi körzetek száma 56, ezek közül 12 (21%) betöltetlen. A felnőtt és gyermek ellátást egyaránt végző, területi ellátási kötelezettséggel rendelkező háziorvosi körzetek száma 59, közülük 44%-ban (26 db) nem biztosított a személyi állomány.

A legkritikusabb helyzet a Szeghalmi járásban mutatkozik, ahol a felnőtt körzetek 36%-a, a gyermekorvosi körzetek, valamint a vegyes praxisok fele betöltetlen. Hasonlóan kedvezőtlen a helyzet a Mezőkovácsházai, Sarkadi és Orosházi járásokban, ahol a vegyes körzetek betöltetlensége 40–71% közötti. Ezzel szemben a Békéscsabai és Gyulai járásban viszonylag alacsony a betöltetlen felnőtt praxisok aránya, és a vegyes körzetek mindegyike működő.

Az adatok rávilágítanak arra, hogy a praxisok ellátottsága járásonként jelentős különbségeket mutat, és különösen a kistelepüléseket tömörítő térségekben komoly kihívást jelent az alapellátás fenntartása. A vegyes körzetek magas betöltetlenségi aránya jelzi, hogy **az orvoshiány a gyermek- és felnőtt ellátás együttes biztosítását is veszélyezteti**, így a lakosság hozzáférése az alapvető egészségügyi szolgáltatásokhoz nem egyenletes a vármegyében.

A Békés vármegyei háziorvosi ellátás egyik jelentős kihívása, hogy **különösen a kistelepüléseken számos praxis ellátását a nyugdíjkorhatárt betöltött orvosok végzik**. Az orvoshiány hátterében részben a **fiatal utánpótlás hiánya**, részben a praxisátvételhez szükséges **jelentős indulótőke** áll, amely a pályakezdő orvosok számára nem elérhető. Az állami támogatások jelenlegi szintje ezt nem kompenzálja kellőképpen.

A szakemberhiány miatt nem ritka, hogy **egy háziorvos egyszerre 2–3 praxist is kénytelen ellátni**, ami rendkívüli terhelést jelent még a fiatal orvosok számára is, az **idősebb kollégák esetében pedig súlyos egészségügyi kockázatokat is hordoz**. Mindez tovább nehezíti a háziorvosi ellátás fenntarthatóságát, különösen a vidéki térségekben, ahol a lakosság ellátáshoz való hozzáférése ezzel jelentősen sérül.

Gyógyszerellátási infrastruktúra

A vármegyében összesen 80 közforgalmú gyógyszertár és 25 fiókgyógyszertár működik. A gyógyszertárak túlnyomó része a városokban található, különösen Békéscsabán, Gyulán, Orosházán és Mezőberényben, amelyek a környező települések gyógyszerellátását is segítik. A fiókgyógyszertárak jelentik a hozzáférés fő formáját a kisebb településeken, azonban ezek nyitvatartása gyakran korlátozott, heti néhány alkalomra korlátozódik. A kisebb községekben élő idősek, krónikus betegek és mozgáskorlátozottak gyógyszerhez jutása emiatt nehezített. Az alacsony forgalmú patikák fenntartása gazdaságilag egyre nehezebb, ezért a jövőben szükségessé válhat az alternatív megoldások – például mobil gyógyszertári szolgáltatások vagy házhoz szállítás – ösztönzése.

Hátrányos helyzetű csoportok egészségügyi ellátáshoz való hozzáférése

Gyermekek és nők

Békés vármegyében a gyermekorvosi alapellátás elérhetősége a **nők és gyermekeik** számára több szempontból is korlátozott. A kistelepüléseken önálló gyermekorvosi praxisok hiányában a gyermekek ellátását jellemzően egyes körzetekben dolgozó, felnőtt háziorvosi szakvizsgával rendelkező orvosok végzik. Bár a törvényi szabályozás lehetővé teszi a gyermekek ilyen formában történő ellátását, bizonyos életkori sajátosságok és gyermekgyógyászati szakterületek speciális ismereteket igényelnek, amelyek nem minden esetben állnak teljeskörűen rendelkezésre. A komplexebb vizsgálatok vagy tanácsadások esetén a családoknak gyakran más településre kell utazniuk a megfelelő ellátás érdekében.

A **gyógyszerek kiváltásának nehézségei** ismertek, és megjelennek valamennyi célcsoport esetében, viszont a nőket érintően viszonylag új jelenség a **menstruációs szegénység**, mely a higiénés szükségleteinek kielégítését érinti a menstruáció idején. Az érintettek nem tudják biztosítani a megfelelő higiéniai feltételeket: nem férnek hozzá betéthez, tamponhoz vagy más menstruációs termékekhez, illetve nem áll rendelkezésükre megfelelő mosdóhelyiség, folyóvíz vagy tisztálkodási lehetőség. Ennek következményeként gyakran kényszerülnek iskolai vagy munkahelyi hiányzásra, illetve megalázó helyzetekbe kerülhetnek.

A menstruációs szegénység mögött több tényező húzódik meg. Az egyik legfőbb ok az anyagi nehézség: a menstruációs termékek ára sok család számára megfizethetetlen, különösen hátrányos helyzetű közösségekben. Emellett komoly problémát jelent az infrastruktúra hiánya is, hiszen iskolákban, közösségi terekben, vagy hajléktalanszállókon gyakran nem állnak rendelkezésre az alapvető higiéniai feltételek. A jelenséget súlyosbítják a menstruációt övező társadalmi tabuk és stigmatizáció, amelyek miatt sokan szégyellik, eltitkolják szükségleteiket, és nem mernek segítséget kérni. Továbbá gyakori az is, hogy a fiatal lányok megfelelő oktatás és tájékoztatás hiányában nincsenek felkészülve a menstruációval járó testi és higiénés változásokra, így nem tudják tudatosan kezelni ezeket a kihívásokat.

Idősek

Fizikai és közlekedési akadályok

Lakóhely és rendelő távolsága – sok idős ember kis településen vagy külterületen él, ahol nincs helyben háziorvos, így más településre kellene eljutniuk.

Tömegközlekedés hiánya vagy ritkasága – helyközi közlekedés még a járásszékhelyek mindegyikén sem érhető el, a települések közötti tömegközlekedés pedig sok helyen nem megfelelő, nem igazodik a rendelési időkhöz, főleg hétköznapi délelőtti korlátozott.

Mozgáskorlátozottság – az idősök egy része nehezen közlekedik, járókerettel, bottal vagy kerekesszéssel, így a fizikai távolság és az akadálymentesség hiánya különösen súlyos akadályt jelent.

Egészségi és mentális állapotból eredő korlátok

Krónikus betegségek, csökkent fizikai állóképesség – sok idős ember nem képes hosszabb utat megtenni, várakozni, vagy több lépcsőt megtenni.

Demencia, kognitív hanyatlás – a tájékozódás, időpont-egyeztetés, utazás és kommunikáció is nehézkessé válik, gyakran csak hozzátartozóval együtt lehetséges.

Társas támogatás hiánya

Egyedülélés – az idősök jelentős része magányosan él, nincs, aki elkísérje, segítsen az orvoshoz való eljutásban vagy az ottani ügyintézésben.

Hozzá tartozók távolsága – a családtagok sokszor más településen vagy megyében élnek, nem tudnak rendszeresen segíteni.

Rendelői és ellátási hiányosságok

Rövid rendelési idő, túlterhelt praxisok – egyes praxisokban nehéz időpontot kérni, sok a beteg, hosszú a várakozási idő, ami az idősöknek megterhelő.

Akadálymentesség hiánya – nem minden rendelő megfelelően akadálymentesített, a bejutás, mosdóhasználat vagy rendelőn belüli közlekedés is problémát okozhat.

Digitális kompetencia hiánya

Online ügyintézés nehézségei – az időpontfoglalás, e-recept letöltés, e-mail-es kommunikáció vagy felhőalapú dokumentumok használata nem minden idős számára megoldható segítség nélkül.

Összegzés:

Az idősök háziorvosi ellátáshoz való hozzáférést leginkább a közlekedés, fizikai akadályok, egyedüllét, egészségi állapotuk, és a rendszer működési sajátosságai nehezítik. Ezek miatt sok esetben csak külső segítséggel, vagy egyáltalán nem tudják igénybe venni a számukra szükséges alapellátást.

Mélyszegénységben élők

Békés vármegyében a mélyszegénységben élő lakosság jelentős része a kisebb, gyakran elzárt településeken él, ahol az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférés számos **strukturális és gazdasági akadályba** ütközik.

A **közlekedési nehézségek** – például a települések közötti tömegközlekedés hiánya vagy a személygépkocsi nélküli háztartások aránya – tovább nehezítik az egészségügyi szolgáltatások elérését. A lakosság egy része anyagi okok miatt sem tudja igénybe venni az ellátásokat, különösen akkor, ha azok nem helyben érhetők el.

Az alapellátás gerincét képező háziorvosi **szolgáltatások elérhetősége** Békés vármegye számos kistérségében problémás. Több praxis betöltetlen, tartós helyettesítéssel működik – például Kamut, Murony vagy Köröstarcsa esetében. Ezek a helyettesítések gyakran nem tudnak teljes körű ellátást nyújtani, ami hosszabb várakozási időt, ritkább rendelési időt és gyengébb orvos-beteg kapcsolatot eredményez, ami tovább fokozza a már meglévő bizalmatlanságot.

Az orvoshiányt súlyosbítja, hogy a háziorvosok átlagéletkora magas, és az utánpótlás kevés, így a következő években az ellátási problémák fokozódása várható.

A bizalmatlanság az egészségügyi intézményekkel szemben, valamint a funkcionális analfabetizmus, a kommunikációs és digitális készségek hiánya akadályozza az információkhoz és időpontfoglaláshoz való hozzáférést is.

A családok sok esetben nem rendelkeznek a szükséges információval, vagy nem érzik indokoltnak az orvosi ellátás igénybevételét, ha az nem sürgős.

Mindezek a tényezők együttesen azt eredményezik, hogy a mélyszegénységben élő lakosság körében az egészségügyi alapellátás nem tölti be prevenciós funkcióját, sokan csak sürgős esetekben fordulnak orvoshoz, és a korai felismerés, gondozás lehetőségei gyakran kihasználatlanok maradnak.

Romák

A roma lakosság Békés vármegyében jelentős arányban él kisebb, periférikus fekvésű településeken, gyakran szegregált vagy szegregálódó lakókörnyezetben. A **földrajzi elszigeteltség, a szűkös anyagi lehetőségek, az alacsony egészségtudatosság és az egészségügyi rendszerrel szembeni intézményi bizalmatlanság** egymást erősítő tényezőként jelentkeznek, így az alapellátáshoz – különösen a háziorvosi szolgáltatásokhoz – való hozzáférés számukra különösen nehéz.

A roma közösség egészségügyi szolgáltatásokhoz való kapcsolódása nemcsak fizikai, hanem társadalmi és kulturális akadályokba is ütközik. A hivatalos meghívók és tájékoztatók sok esetben nem jutnak el hozzájuk, vagy nem érthetők meg a funkcionális analfabetizmus, a nyelvi és kommunikációs korlátok miatt.

A **közlekedési lehetőségek** hiánya – különösen olyan településeken, ahonnan nem indul rendszeres buszjárat – tovább szűkíti a mozgásteret. Sok roma személy a **korábbi diszkriminatív tapasztalatok** miatt tartózkodik az intézményes ellátások igénybevételétől, és gyakran csak súlyos tünetek esetén fordul orvoshoz.

A roma közösségek egészségügyi ellátásba történő bevonását nehezíti a közvetítő szereplők – például **közösségi egészségfejlesztők, roma koordinátorok** – alacsony száma, illetve az, hogy az egészségügyi szolgáltatások nyújtói gyakran nincsenek felkészülve az interkulturális kommunikáció kihívásaira. A bizalomépítés és a hosszú távon fenntartható kapcsolattartás alapfeltétele lenne a személyre szabott, közösségi alapú megközelítés, amely jelenleg nem része a rendszeres alapellátási gyakorlatnak.

Fogyatékkal élők

A fogyatékoság megállapítása – egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés alapja

A fogyatékoság tényét orvosi szakvizsgálatok igazolják, amelyek alapján **felnőttek esetében komplex minősítési eljárás kezdeményezhető**. Ennek során az egészségi állapotot, a munkaképesség csökkenésének mértékét, a rehabilitálhatóság lehetőségét és a szükségleteket vizsgálják.

A minősítésről határozat születik, amely időszakos felülvizsgálatot is előírhat, ha az állapot nem végleges. Békés vármegyében ezt a Békés Vármegyei Kormányhivatal Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztályának Rehabilitációs Ellátási és Szakértői Osztálya végzi, amely a nyugdíjszerű ellátások jogosultságát is megállapítja.

Gyermekek esetében a fogyatékoság megállapítását a Békés Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat végzi. A szakértői bizottság komplex (pszichológiai, pedagógiai, gyógypedagógiai, orvosi) vizsgálat alapján javaslatot tesz az ellátás formájára, helyére, a szükséges fejlesztésekre és szakemberekre, valamint meghatározza a felülvizsgálat időpontját is. A vizsgálatok a megye mind a kilenc járási központjában elérhetők.

Ez a többlépcsős és szakmailag összetett folyamat képezi az alapját annak, hogy a fogyatékkal élők számára a megfelelő szolgáltatások és egészségügyi ellátások hozzáférhetővé váljanak, figyelembe véve egyéni szükségleteiket és rehabilitációs lehetőségeiket.

A fogyatékossgal élők kihívásai az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférésben

A fogyatékossgal élők egészségügyi szükségletei az átlagos szükségleteknél magasabbak és összetettebbek, ugyanakkor az ellátáshoz való hozzáférés számos akadályba ütközik.

Fizikai hozzáférés korlátai

A mozgásszervi fogyatékosok számára a bejutás akadályozott: bár a körzeti rendelők 80%-a akadálymentesített, a rámpák többsége túl meredek, önálló használatuk nem lehetséges.

A szakrendelők nem biztosítanak alacsonyan elhelyezett sorszámkiadókat, a kijelzés és behívás sem akadálymentes: a látássérültek nem látják, a hallássérültek nem hallják, ha ők következnek.

Kommunikációs akadályok

A siketek számára az egészségügyben nincs jelen jeltolmács, csak a SINOSZ által biztosított, előre megrendelt szolgáltatás érhető el, korlátozottan és költségtérítés mellett.

Az orvosok általában nem rendelkeznek vizuális kommunikációs eszközökkel, így az autista vagy nem beszélő betegek csak kísérő személy segítségével tudnak részt venni az ellátásban.

Tájékozódási nehézségek

A látássérültek számára alig állnak rendelkezésre Braille-írással vagy dombornyomott információs elemek, a megyei kórházakon kívül gyakorlatilag hiányoznak.

Függőség a kísérő személyektől

A legtöbb esetben a fogyatékossgal élő személy önállóan nem tudja igénybe venni az egészségügyi szolgáltatásokat, jelen kell lennie segítőnek, tolmácsnak, hozzátartozónak.

Életminőségre gyakorolt hatás

A hozzáférés nehézségei jelentős hatással vannak a fogyatékossgal élők életminőségére, egészségi állapotuk alakulására, valamint arra, hogy az egészségügyi rendszer kínálta lehetőségeket elérhetőnek vagy elérhetetlennek élik-e meg.

Segédeszközkhöz való hozzáférés kihívásai a fogyatékossgal élők körében

A fogyatékossgal élő emberek számára az orvosi ellátás mellett számos **segédeszköz** is elengedhetetlen az önálló életvitelhez és az egészségük megőrzéséhez. Ide tartoznak a gyógyászati, mozgást segítő, ápolási, gondozási, illetve higiénés eszközök, amelyek jellemzően a megyeszékhelyeken és nagyobb városokban működő gyógyászati segédeszköz boltokban érhetők el. Az eszközök ára azonban sok esetben meghaladja a társadalombiztosítás által támogatott mértéket, így a beszerzésük gyakran a fogyatékossgal élő személy saját jövedelmét terheli.

A **modern digitális megoldásokat** – például az okosotthon-technológiákat, amelyek a kerekesszékekkel közlekedők számára jelentős segítséget nyújtanának – a célcsoport túlnyomó többsége nem ismeri, és nem rendelkezik azok kiépítéséhez szükséges anyagi forrásokkal sem. Így ezek az innovatív lehetőségek – bár technikailag elérhetők lennének – **gyakorlatilag elérhetetlenek maradnak számukra**. Ennek következtében a mindennapi életvitelük sokkal több külső segítséget igényel, ami tovább növeli kiszolgáltatottságukat.

1.1.2. Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások

Békés vármegye 75 településén összesen 103 fogorvosi praxis működik. A települések többségében van helyben elérhető fogorvosi rendelő, azonban számos kisebb lélekszámú községben ez nem biztosított. Ahol nincs önálló fogorvosi praxis, ott az ellátást területi ellátási kötelezettséggel más települések

rendelői biztosítják, gyakran csak heti néhány rendelési nap keretében. Ez a helyzet különösen a vármegye déli és keleti térségeire jellemző.

A megoldás ellátási szempontból működőképes, azonban az ellátáshoz való földrajzi hozzáférés korlátozott lehet, növeli az ellátáshoz jutás idő- és költségterheit, főként a rossz közlekedési lehetőségekkel rendelkező, előregedő, hátrányos helyzetű aprófalvas térségekben élők számára.

Hosszabb távon rontja az itt élő lakosság egészségi állapotát, a prevenciós ellátásokhoz való hozzáférést, valamint fokozza az egészségügyi egyenlőtlenségeket.

Nem rendelkeznek önálló fogorvosi praxisjoggal a következő települések:

- Békéscsabai járás: *Csabasabadi és Gerendás* ellátása Békéscsabán biztosított.
- Békési járás: *Kamut* község lakossága számára a fogászati ellátást Murony település fogorvosa biztosítja, míg *Bélmegyer és Tarhos* esetében az ellátás Békés városában történik.
- Mezőkovácsházi járás: *Almáskamaráson* fogorvosi ellátás nem működik, de Önkormányzata, Nagykamarás Önkormányzatával közösen biztosítja a fogorvosi ellátást, a Nagykamaráson található rendelőben.
Dombiratos fogorvosi alapellátása Kevermes nagyközséggel egy körzetben működik, a kevermesi rendelőben történő igénybevételi lehetőséggel.
Kisdombegyház és Magyardombegyház fogorvosi ellátása Dombegyházán vehető igénybe.
Medgyesbodzás és Pusztaotlaka lakosait területi ellátási kötelezettséggel rendelkező Medgyesegyháza fogorvosa látja el.
Pusztaföldvár lakosainak fogászati ellátása Kardoskúton működő fogászati rendelőben biztosított.
Telekgerendás Önkormányzata vállalkozói szerződéssel foglalkoztatja a fogorvosát, heti két alkalommal történik rendelés.
- Sarkadi járás: *Újszalonta* ellátását Kőtegyán biztosítja,
- Szarvasi járás: *Kardos és Örménykút* lakosainak ellátását Csabacsúd biztosítja.
- Szeghalmi járás: *Körösújfalu* fogászati ellátása Vésztőn megoldott, míg *Kertészszigeten* élők Szeghalom fogászati rendelőjét kereshetik fel.

Fogorvosi ügyelet Békéscsabán, Gyulán, Orosházán Szarvason és Szeghalmon érhető el.

14. táblázat Fogorvosi alapellátások száma, fogorvosi ügyeletek elérhetősége települési bontásban, Békés vármegye 2024

Békéscsabai járás és települései	Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások száma	Fogorvosi ügyelet elérhető a településen	Békési járás és települései	Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások száma	Fogorvosi ügyelet elérhető a településen
Békéscsaba	17	igen	Békés	4	nem
Csorvás	2	nem	Mezőberény	3	nem
Újkígyós	1	nem	Bélmegyer	0	nem
Doboz	1	nem	Kamut	0	nem
Csabasabadi	0	nem	Köröstarcsa	1	nem
Gerendás	0	nem	Murony	1	nem
Kétsoprony	1	nem	Tarhos	0	nem

Szabadkígyós	1	nem	Összesen	9	
Telekgerendás	1	nem			
Összesen	24				

<i>Gyomaendrődi járás és települései</i>	<i>Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások száma</i>	<i>Fogorvosi ügyelet elérhető a településen</i>	<i>Gyulai járás és települései</i>	<i>Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások száma</i>	<i>Fogorvosi ügyelet elérhető a településen</i>
Gyomaendrőd	4	nem	Gyula	11	igen
Dévaványa	2	nem	Elek	1	nem
Csárdaszállás	1	nem	Kétegyháza	1	nem
Ecsefalva	1	nem	Lökösháza	1	nem
Hunya	1	nem	Összesen	14	nem
Összesen	9	nem			

<i>Mezőkovácsházai járás és települései</i>	<i>Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások száma</i>	<i>Fogorvosi ügyelet elérhető a településen</i>	<i>Orosházi járás és települései</i>	<i>Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások száma</i>	<i>Fogorvosi ügyelet elérhető a településen</i>
Mezőkovácsháza	2	nem	Orosháza	6	igen
Battonya	2	nem	Tótkomlós	2	nem
Medgyesegyháza	1	nem	Gádosoros	1	nem
Mezőhegyes	2	nem	Nagyszénás	1	nem
Dombegyház	1	nem	Békéssámszon	1	nem
Kevermes	1	nem	Csanádapáca	1	nem
Almáskamarás	0	nem	Kardoskút	1	nem
Dombiratos	0	nem	Pusztaföldvár	1	nem
Kaszaper	1	nem	Összesen	14	
Kisdombegyház	0	nem			
Kunágota	1	nem			
Magyarbánhegyes	1	nem			
Magyardombegyház	0	nem			
Medgyesbodzás	0	nem			
Nagybánhegyes	1	nem			
Nagykamarás	1	nem			
Pusztaszentlőrinc	0	nem			
Vétegyháza	0	nem			
Összesen	14				

<i>Sarkadi járás és települései</i>	<i>Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások száma</i>	<i>Fogorvosi ügyelet elérhető a településen</i>	<i>Szarvasi járás és települései</i>	<i>Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások száma</i>	<i>Fogorvosi ügyelet elérhető a településen</i>
Sarkad	3	nem	Szarvas	4	igen
Biharugra	1	nem	Kondoros	1	nem

Geszt	1	nem	Békésszentandrás	1	nem
Körösnyágy	0	nem	Csabacsúd	1	nem
Kötegyán	1	nem	Kardos	0	nem
Méhkerék	1	nem	Örménykút	0	nem
Mezőgyán	0	nem	Összesen	7	
Okány	1	nem			
Sarkadkeresztúr	1	nem			
Újszalonta	0	nem			
Zsadány	1	nem			
Összesen	10				

<i>Szeghalmi járás és települései</i>	<i>Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások száma</i>	<i>Fogorvosi ügyelet elérhető a településén</i>
Szeghalom	3	igen
Füzesgyarmat	2	nem
Körösladány	1	nem
Vésető	2	nem
Bucsa	1	nem
Kertészsziget	0	nem
Körösújfalú	0	nem
Összesen	9	

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Népegészségügyi Főosztály

Szolgáltatási hiányok

A háziorvosi ellátáshoz hasonlóan a fogorvosi alapellátásban is jelentős szakemberhiány tapasztalható, különösen a hátrányos helyzetű térségekben. A vármegye 18 településén jelenleg egyáltalán nincs fogorvosi ellátás, és több településen közel két évtizede nincs állandó fogorvos. Emiatt gyakori, hogy csupán heti néhány alkalommal rendelő, több települést párhuzamosan ellátó „átjáró fogorvos” biztosítja az alapellátást, vagy a lakosság kénytelen a szomszédos városba utazni.

A helyzetet tovább nehezíti, hogy a fogászati ellátás finanszírozása az elmúlt évtizedben jelentősen átalakult, a társadalombiztosítás által nem támogatott beavatkozások térítéskötelessé váltak. Ez különösen a 18 év feletti fiatalokat és az időseket érinti, akik körében emiatt gyakran elmaradnak a rendszeres kontrollvizsgálatok és megelőző kezelések. A megelőző ellátásokhoz való hozzáférés hiányosságai már gyermekkorban is megjelennek, sokan csak előrehaladott problémákkal fordulnak fogorvoshoz.

A sürgősségi (ügyeleti) fogászati ellátás hétvégén és ünnepnapokon elsősorban Békéscsabán érhető el meghatározott időszakokban, így a megyeszékhelytől távolabb élőknek sürgős panasz esetén jelentős távolságot kell megtenniük.

Összességében a fogorvosi alapellátás területén a legfőbb problémát a szakemberhiány, a területi hozzáférési egyenlőtlenségek és az ellátás anyagi terhei jelentik. Ennek következményeként a preventív fogászati ellátás nem biztosított maradéktalanul **sem a nők, sem a fiatalabb, sem az idősebb korosztály, sem a fogyatékkal élő emberek számára.**

Mélyszegénységben élő lakosság helyzete

Békés vármegye 18 településén nem érhető el helyben fogorvosi alapellátás, ezek közel 60%-a a Mezőkovácsházai és Sarkadi járásban található, ahol a mélyszegénységben élők aránya kiemelkedő. E térségekben a fogászati szolgáltatásokhoz való hozzáférést **strukturális, gazdasági, társadalmi és pszichológiai tényezők együttesen korlátozzák**.

Gazdasági oldalról a legnagyobb akadályt a járulékos költségek (utazás, nem támogatott kezelések, fogpótlás) jelentik, amelyek még az állami finanszírozás ellenére is elérhetetlenné teszik az ellátást számos család számára. A közlekedési lehetőségek korlátozottsága – különösen a periférius településeken – tovább nehezíti a rendszeres hozzáférést, miközben a praxisok gyakran túlterheltek, hosszabb várakozási idővel.

Társadalmi és egészségmagatartási szempontból jellemző az **alacsony egészségtudatosság, a prevenció szemlélet hiánya**, valamint a korábbi negatív tapasztalatokból és információhiányból fakadó bizalmatlanság az egészségügyi ellátórendszerrel szemben. Ezek következményeként a mélyszegénységben élők gyakran csak előrehaladott, akut fájdalommal járó esetekben fordulnak fogorvoshoz, így a kezeletlen problémák hosszú távon súlyosabb egészségi állapothoz vezetnek. Külön problémaként jelentkezik a **fogászati kezelésekkal szembeni mélyen gyökerező félelem**, amely csak hosszú távú, tudatos edukációs és bizalomépítő programok révén oldható.

Az **iskolafogászat** lefedettsége és a prevenció tevékenységek rendszeressége szintén hiányos, különösen a kistelepüléseken. Az edukációs lehetőségek elmaradása miatt a gyermekek szájjápolási szokásait gyakran az otthoni, alacsony tudatosságú minta határozza meg.

Roma lakosság specifikus akadályai

A roma közösségek a mélyszegénységből fakadó nehézségek mellett további akadályokkal is szembesülnek. A **nyelvi és kommunikációs nehézségek**, valamint az alacsony írásbeliség miatt gyakori a hivatalos információk megértésének hiánya. A **telepszerű lakókörnyezetből való közlekedés** sok esetben akadályozott, különösen olyan településeken, ahol nincs állandó fogorvosi rendelés. Az iskolafogászat elérhetősége korlátozott, a szűrések rendszertelenek, és sokszor hiányzik a célzott egészségfejlesztés. Az egészségügyi szolgáltatások iránti bizalmatlanság, valamint a prevenció szemlélet hiánya miatt a fogászati problémák hosszabb ideig kezeletlenül maradnak, ami tovább rontja a roma közösségek szájhigiénés állapotát.

1.1.3. Védőnői és az iskola-egészségügyi ellátások

Hazánkban a gyermek- és családvédelem a már alapintézménynek számító védőnői szolgálaton keresztül valósul meg. A több mint egy évszázados múltra visszatekintő rendszert 2024-ben hungarikummá nyilvánították. Az indoklás szerint „az európai ellátórendszerekben nincs ennyire komplex, a lakosság szinte teljes spektrumát érintő prevenció ellátás”, mint amelyet a magyar védőnői hálózat biztosít.

A védőnői szolgálat feladata napjainkban is az egészségvédelem, a betegségek kialakulásának megelőzése, valamint az egészségfejlesztés. A védőnők az egészségügy sajátos határterületén, a

különböző társszakmák képviselőivel együttműködve látják el meghatározott feladataikat. A védőnők strukturálisan az egészségügyi alapellátás részeként működnek, de tevékenykednek oktatási intézményekben, kapcsolódnak a szociális alapellátásokhoz, és a gyermekvédelemhez is.

Szakmai tevékenységüket önállóan látják el, azonban a védőnői feladatok ellátásszervezésének változásával a munkáltatói jogkör és működtetési feladatok 2023. július 1-jével az önkormányzatoktól az államhoz kerültek át, a szakmai irányítást az Országos Kórházi Főigazgatóság Védőnői Szakmai Osztálya látja el a vármegyei kollegiális védőnői mentorokon keresztül.

Békés vármegyében a területi és vegyes körzetű védőnők a Békés Vármegyei Központi Kórház munkavállalóivá váltak. A szolgálat működtetését a Védőnői Osztály irányítja az osztályvezető, a városi kollegiális védőnői mentor és 1 fő adminisztrátor segítségével. A Központi Kórház honlapján megosztott adatok szerint, jelenleg 142 területi és vegyes védőnői körzet működtetése a feladatuk. A védőnői létszám változó, 2024. április 1. napján összesen 132 fő védőnő 9 járásban összesen 74 telephelyen látta el feladataikat.¹²

A védőnői álláshelyek száma 2019–2023 között alapvető stabilitást mutatott. Az összes álláshely száma 188 és 191 között mozgott, a betöltöttség aránya jellemzően 94–97% között alakult.

Vezető védőnői állások esetében minden évben 5 állás állt rendelkezésre. 2023-ban – az időszakban először – kettő betöltetlen maradt, ami a legmagasabb számnak számít az ötéves periódusban.

Iskolaegészségügyi feladatokat ellátó védőnői állások 2022-től teljesen betöltésre kerültek. Korábban évi három, majd kettő üres álláshely volt ezen a területen.

A családvédelmi szolgálatnál 2023-ban először jelent meg betöltetlen állás, a három pozícióból egy maradt üresen.

A kórházi védőnői állások mind az öt év során betöltöttek voltak, itt nem történt változás.

A területi védőnői állások számában tapasztalható a legnagyobb elmozdulás: 2019-ben még 146 állás volt, ez 2023-ra 142-re csökkent. A betöltetlen állások száma ezen a területen minden évben 5–8 között alakult, 2023-ban éppen 5 pozíció maradt betöltetlen.

15. táblázat Védőnői állások összesítője Békés vármegyében, 2019-2023

Év	Vezető védőnői		Területi védőnői		Iskolaegészségügyi feladatot főállásban ellátó védőnői		Családvédelmi Szolgálat		Kórházi védőnői állások		Összes védőnői állás	Betöltött állások száma összesen
	állások száma	betöltött állások	állások száma	betöltött állások száma	állások száma	betöltött állások száma	állások száma	betöltött állások száma	állások száma	betöltött állások száma		
2019.	5	5	146	138	36	33	3	3	3	3	188	177
2020.	5	4	144	138	36	33	3	3	3	3	191	181
2021.	5	4	142	137	36	34	3	3	3	3	184	177
2022.	5	5	142	137	36	34	3	3	3	3	184	179

¹² <https://bmkk.eu/vedonoi-osztaly/>

2023.	5	3	142	137	36	34	3	2	3	3	184	178
2024.	n.a	n.a	142	136	36	34	n.a	n.a	n.a.	n.a.	n.a.	178

Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ

Az alábbi települési adatsor azt mutatja, hogy Békés vármegyében több olyan kistépülés is található, ahol nem alakítottak ki önálló védőnői körzetet.

Ilyen a Békéscsabai járásban Csabaszabadi, a Gyomaendrődi járásban Csárdaszállás és Hunya, a Mezőkovácsházai járásban Kisdombegyház és Magyardombegyház, a Sarkadi járásban Geszt, Körösnagyharsány és Újszalonta, a Szarvasi járásban Kardos és Örménykút, valamint a Szeghalmi járásban Kertészsziget és Körösújfaló.

Ezek a települések jellemzően 700 fő alatti népességszámmal rendelkeznek, s a védőnői ellátás valószínűsíthetően egy szomszédos nagyobb település csatolt körzeteként működik, ami nagyban befolyásolja az ellátás rendszerességét és elérhetőségét.

16. táblázat Betöltött védőnői álláshelyek járások és települések szintjén, 2022.

<i>Békéscsabai járás és települései</i>	<i>A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)</i>	<i>Békési járás és települései</i>	<i>A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)</i>
Békéscsaba	30	Békés	9,4
Csabaszabadi	0	Bélmegyer	1
Csorvás	2	Kamut	1
Doboz	2	Köröstarcsa	1
Gerendás	1	Mezőberény	6
Kétsoprony	1	Murony	0,5
Szabadkígyós	1	Tarhos	0,5
Telekgerendás	1	Összesen	19,4
Újkígyós	1,5		
Összesen	39,5		

<i>Gyomaendrődi járás és települései</i>	<i>A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)</i>	<i>Gyulai járás és települései</i>	<i>A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)</i>
Gyomaendrőd	6	Gyula	15,2
Csárdaszállás	0	Elek	1,5
Dévaványa	2,8	Kétegyháza	2
Ecsefalva	0,5	Lökősháza	0,5
Hunya	0	Összesen	19,2
Összesen	9,3		

<i>Mezőkovácsházai járás és települései</i>	<i>A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)</i>	<i>Orosházi járás és települései</i>	<i>A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)</i>
Mezőkovácsháza	2,5	Orosháza	14
Almáskamarás	0,6	Békéssámson	2
Battonya	3,6	Csanádapáca	2
Dombegyház	1	Gádosoros	2
Dombiratos	0,4	Kardoskút	0,5

Kaszaper	1	Nagyszénás	3
Kevermes	1	Pusztaföldvár	1
Kisdombegyház	0	Tótkomlós	3
Kunágota	2	Összesen	27,2
Magyarbánhegyes	0,5		
Magyardombegyház	0		
Medgyesbodzás	1		
Medgyesegyháza	2		
Mezőhegyes	2,7		
Nagybánhegyes	1		
Nagykamarás	1		
Pusztaszentlászló	0,25		
Végyegyháza	1		
Összesen	21,55		

<i>Sarkadi járás és települései</i>	<i>A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)</i>	<i>Szarvasi járás és települései</i>	<i>A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)</i>
Sarkad	4	Szarvas	7,6
Biharugra	0,5	Békésszentandrás	2
Geszt	0	Csabacsúd	1
Körösnagyharsány	0	Kardos	0
Kötegyán	1	Kondoros	3
Méhkerék	0,5	Örménykút	0
Mezőgyán	1	Összesen	13,6
Okány	1		
Sarkadkeresztúr	0,5		
Újszalonta	0		
Zsadány	1		
Összesen	9,5		

<i>Szeghalmi járás és települései</i>	<i>A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)</i>
Szeghalom	4
Bucsa	1
Füzesgyarmat	2,5
Kertészsziget	0
Körösladány	2
Körösújfalú	0
Véztő	4
Összesen	13,5

Forrás: TEIR/KSH

A Békés vármegyei **területi védőnői szolgálatok** nyilvántartása alapján a gondozott várandós anyák száma 2019 és 2023 között 4206 főről 3842 főre csökkent, ami mintegy 9%-os visszaesést jelent. Ezzel párhuzamosan a fokozott gondozást igénylő várandós anyák aránya tartósan meghaladva az országos átlagot, növekvő tendenciával 49,7%-ról 55,6%-ra emelkedett a vizsgált időszakban. Ez a folyamat súlyos népegészségügyi kihívást jelez, különös tekintettel arra, hogy a fokozott gondozás hátterében

álló egészségügyi okok aránya folyamatosan emelkedik (87,0%-ról 89,6%-ra), míg a környezeti tényezők szerepe csökken.

További kockázatot jelent, hogy a **dohányzó kismamák aránya** a kezdeti csökkenést követően 2023-ban ismét emelkedett, elérve a **14,5%-ot**, amely a teljes vizsgált időszakban mintegy 3 százalékponttal haladja meg az országos értékeket.

A védőnői látogatások száma 2020-ban – feltehetően a COVID-19 járvány hatására – jelentősen visszaesett (–28,6%), bár a csökkenés mértéke kisebb volt, mint országos szinten (–46%). Az ezt követő években a látogatások száma növekedésnek indult, de a 2023. évi érték (9369) még mindig nem éri el a 2019. évi szintet (11037). A látogatások jelentős része, mintegy 50%-a továbbra is a fokozott gondozást igénylő várandósokra irányul.

A vármegyei kedvezőtlen adatok alapján indokolt célzott megelőző és egészségfejlesztési programok kidolgozása, kiemelt figyelemmel az egészségügyi szűrésekre, a várandósok dohányzásról való leszokását támogató beavatkozásokra.

17. táblázat Nyilvántartott várandós anyákra és a területi védőnői látogatásra vonatkozó mutatók alakulása Békés vármegyében és országosan, 2019-2023

Év	száma összesen	Fokozott gondozást igénylők					Dohányzó várandós anyák száma	Védőnői látogatás	
		száma	aránya	egészségügyi ok miatt	környezeti ok miatt	eü.+környezeti okok miatt		Védőnői látogatások száma	Védőnői látogatásokból a fokozott gondozást igénylők száma
Békés vármegye									
2019.	4206	2089	49,7%	87,0%	6,3%	6,7%	15,7%	11037	49,3%
2020.	4330	2093	48,3%	89,1%	6,8%	4,1%	15,3%	7887	51,0%
2021.	4386	2163	49,3%	88,8%	5,6%	5,5%	13,0%	8459	49,2%
2022.	4081	2103	51,5%	89,3%	5,0%	5,7%	13,4%	9513	49,3%
2023.	3842	2138	55,6%	89,6%	3,7%	6,6%	14,5%	9369	52,5%
Magyarország									
2019.	144642	49218	34,0%	83,0%	9,4%	7,6%	11,9%	341362	37,8%
2020.	148512	50046	33,7%	84,0%	9,3%	6,7%	11,2%	204784	39,3%
2021.	148964	51814	34,8%	84,4%	8,6%	7,0%	11,5%	208997	40,1%
2022.	142998	51912	36,3%	85,3%	8,0%	6,7%	11,2%	269172	39,7%
2023.	134309	52499	39,1%	86,7%	6,8%	6,4%	11,4%	277719	42,3%

Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ

A **területi védőnői szolgálatok** adatai alapján a 0-6 éves fokozott gondozást igénylő gyermekek aránya Békés vármegyében 2019 és 2023 között 12,8 és 14% között alakult, mely 3-4%-kal haladta meg az adott időszak országos átlagát. Mind országos, mind vármegyei szinten megfigyelhető, hogy a fokozott gondozási igény egyre nagyobb arányban vezethető vissza egészségügyi okokra. Békés vármegyében az egészségügyi okokkal nyilvántartott esetek aránya 2019-ben 58,7% volt, amely 2023-ra 69,8%-ra emelkedett. Ezzel párhuzamosan a környezeti tényezőkre visszavezethető esetek aránya 32,3%-ról 24,4%-ra, míg a környezeti és egészségügyi okok együttes fennállása 9%-ról 5,9%-ra csökkent.

Az országos adatok hasonló mintázatot követnek, ugyanakkor arányaiban a környezeti tényezők hatása kissé hangsúlyosabb. A fenti adatok alapján megállapítható, hogy a fokozott gondozási igény okainak súlypontja fokozatosan az egészségügyi problémák irányába tolódik el, míg a környezeti tényezők szerepe mérséklődik, vagy más típusú – nem egészségügyi – ellátórendszerekben kerül kezelésre.

Békés vármegyében a **védőnői látogatások** száma a 2019–2023 közötti időszakban alapvetően enyhe növekedést mutatott, kivéve a 2020. évben bekövetkezett jelentős, 33%-os visszaesést. A látogatások száma 2019-ben 70 505 volt, míg 2023-ra 71 443-ra emelkedett. A védőnői tevékenységek 16–18%-a fokozott gondozási igényű gyermekekre irányult, ami jelzi e célcsoport kiemelt jelentőségét az ellátásban.

Országos szinten is megfigyelhető a 2020. évi látogatásszám jelentős csökkenése, amely minden bizonnyal a COVID–19 járvány következtében bevezetett korlátozásokkal hozható összefüggésbe. Ezt követően az adatok emelkedő tendenciát mutattak, azonban a 2023. évi látogatásszám (2 044 667) még mindig elmaradt a 2019. évi szinttől (2 276 056). A fokozott gondozási igényű gyermekekre irányuló látogatások aránya országos szinten 14,4–16% között alakult a vizsgált időszakban, ami némileg elmarad a Békés vármegyében regisztrált adatoktól. Ez arra utal, hogy a vármegyei védőnői szolgálatok a fokozott gondozási igényű gyermekek ellátására országos átlagnál nagyobb hangsúlyt fektetnek.

18. táblázat A 0–6 éves gyermekek fokozott gondozási igényei és a területi védőnői látogatások megoszlása Békés megyében és országosan, 2019-2023

Év	száma mindösszesen	Fokozott gondozást igénylők						Védőnői látogatások	
		száma összesen	aránya	havi átlagos száma	egészségügyi ok miatt	környezeti ok miatt	eü.+környezeti okok miatt	Látogatások összes száma	A látogatottakból fokozott gondozást igénylők száma
Békés vármegye									
2019.	215298	29997	13,9%	2500	58,7%	32,3%	9,0%	70505	16,9%
2020.	216666	30303	14,0%	2525	63,3%	29,3%	7,5%	47113	18,0%
2021.	213719	28364	13,3%	2364	66,0%	27,9%	6,1%	49119	16,7%
2022.	217782	27888	12,8%	2324	66,4%	28,0%	5,6%	64165	15,5%
2023.	214293	28767	13,4%	2397	69,8%	24,4%	5,9%	71443	16,2%
Magyarország									
2019.	7219786	741090	10,3%	61758	55,1%	36,9%	8,0%	2276056	14,4%
2020.	7209687	709651	9,8%	59138	57,6%	34,9%	7,5%	1279583	16,0%
2021.	7220961	683785	9,5%	56982	58,7%	33,9%	7,4%	1344831	15,7%
2022.	7160979	687212	9,6%	57268	61,0%	32,0%	7,0%	1854538	14,4%
2023.	7189558	708002	9,8%	59000	65,0%	28,4%	6,6%	2044667	14,4%

Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ

2023-ban Békés vármegyében a 0–6 éves korosztály 13,4%-a részesült fokozott gondozásban, amely minden életkori bontásban meghaladta az országos átlagot. A legmagasabb arány a csecsemők körében (0–11 hónap) jelentkezett (14,7%), de a 3–6 éves korcsoportban is számottevő (13,6%) volt az érintettség.

Az életkori bontásban is az adatok azt erősíti meg, hogy fokozott gondozási esetek legnagyobb hányadát egészségügyi problémák indokolták, ugyanakkor a környezeti tényezők sem elhanyagolhatók, különösen a kisdetek (12–35 hónap) körében, ahol a környezeti okok aránya Békés vármegyében 27%, míg országosan 31,2%.

A védőnői látogatások száma elérte a 71 443-at, és ezek 16,2%-a érintett fokozott gondozásban részesülő gyermeket, ami szintén meghaladja az országos átlagot. Ez alátámasztja a védőnői hálózat aktív jelenlétét és a rászorulókhöz való eljutást.

19. táblázat A 0–6 éves gyermekek fokozott gondozási igényei korcsoportonként, és a területi védőnői látogatások megoszlása Békés megyében és országosan, 2023

Gyermekek korcsoportja	száma mindösszesen	Fokozott gondozást igénylők						Védőnői látogatások	
		száma összesen	aránya a mindösszesenhez	havi átlagos száma	egészségügyi ok miatt	környezeti ok miatt	eü.+környezeti okok miatt	Látogatások összes száma	A látogatottakból fokozott gondozást igénylők száma
Békés vármegye									
0-11 hónapos csecsemők	29281	4311	14,7%	359	73,6%	19,8%	6,6%	30916	14,4%
12-35 hónapos kisdetek	64315	7997	12,4%	666	66,0%	27,0%	7,1%	21512	15,9%
3-6 éves gyermekek	120697	16459	13,6%	1372	70,6%	24,3%	5,1%	19015	19,3%
0-6 éves gyermekek	214293	28767	13,4%	2397	69,8%	24,4%	5,9%	71443	16,2%
Magyarország									
0-11 hónapos csecsemők	1036680	125899	12,1%	10492	72,9%	20,4%	6,7%	1012737	13,2%
12-35 hónapos kisdetek	2175625	201488	9,3%	16791	61,7%	31,2%	7,1%	589348	14,4%
3-6 éves gyermekek	3977253	380615	9,6%	31718	64,1%	29,5%	6,4%	442582	17,0%
0-6 éves gyermekek	7189558	708002	9,8%	59000	65,0%	28,4%	6,6%	2044667	14,4%

Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ

Az egészségügyi alapellátás feladatai közé tartozik az **iskola- és ifjúságegészségügyi (iskolaorvosi) ellátás**, amelynek jogszabályi háttérét az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet határozza meg, mely szerint a 3–18 éves, óvodás és iskolás korosztály, valamint a 18 év feletti, középfokú, nappali rendszerű iskolai oktatásban résztvevők megelőző jellegű iskolaegészségügyi ellátásáról e rendeletben foglaltak szerint gondoskodnak.

Az iskolaegészségügy lényege, hogy az ellátást a diákok közvetlenül a nevelési-oktatási intézményben vehetik igénybe. Az iskolaegészségügyi teendőket az iskolaorvos végzi – védőnő közreműködésével, a munkába bevonva a körzeti háziorvost és a fogorvost is. Az iskolavédőnői ellátás nem azonos az iskolaegészségügyi ellátással – az ugyancsak az oktatási intézményekben, de tanácsadói rendszerben, előre meghatározott időpontokban valósul meg.¹³

Békés vármegyében a 2023/24-es tanévben 67 orvos és 105 védőnő vett részt aktívan az iskolaegészségügyi feladatok ellátásában.

A 2023/24-es tanévben a 158 061 szűrésre kötelezett tanulóból 156 296 tanulót vizsgáltak meg a védőnők. Ez a tanulók közel 99%-át jelenti, ami kiemelkedően jó lefedettségi arányt jelez. A kiszűrt eseteket nagy arányban (95%) orvoshoz irányították, akik ezek közül az esetek 73%-ában igazolták a védőnők gyanúját. A gondozásba vétel aránya is magas, minden második kiszűrt gyermek további nyomonkövetésben részesült. Az adatok alapján az iskolavédőnők tevékenysége nemcsak a szűrésre, hanem a gondozás és az egészségügyi együttműködés erősítésére is kiterjed, ami jelentős hozzájárulást jelent a tanulók egészségének megőrzéséhez (Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ)

A válaszadó 21 település mindegyikén elérhető a védőnői szolgáltatás. A védőnők leterheltsége településenként eltérő: míg egyes helyeken elegendő a kapacitás, máshol a feladatellátás nehézségeiről számolnak be – különösen az adminisztratív terhek megnövekedése miatt (pl. Kardoskút).

A védőnők többsége figyelmet fordít a hátrányos helyzetű családokra, ugyanakkor több település kiemelte, hogy az együttműködés ezekkel a családokkal gyakran nehézségekbe ütközik – például a tudatosság hiánya vagy a szakmai protokollok korlátozott rugalmassága miatt. Több válasz arról is beszámolt, hogy a védőnők rendszeres családlátogatással és társszakmákkal való együttműködéssel támogatják a szociálisan rászorulókat.

A válaszok alapján a várandós anyák gondozásának színvonala többnyire megfelelő vagy kimagasló, a védőnők szakmai felkészültségét és elkötelezettségét többen is kiemelték. Ugyanakkor előfordul, hogy a szociálisan hátrányos helyzetű kismamák esetében a gondozás eredményessége elmarad a tudatosan gyermekeket vállalókhöz képest.

A legtöbb válaszadó településen a védőnői jelenlét az óvodákban és iskolákban biztosított, amit túlnyomórészt megfelelőnek vagy jónak értékelték. Ugyanakkor egyes települések jelezték, hogy például a higiéniai kontroll (pl. fejtetvesség-szűrés) kevésbé hangsúlyos, mint korábban volt.

Az iskola-egészségügyi szolgáltatások – így az iskolaorvosi és iskolafogorvosi ellátás, valamint a kötelező szűrések – jellemzően a jogszabályi előírásoknak megfelelően működnek.

A gyermekvédelmi jelzőrendszeri együttműködés a legtöbb településen jól szervezett és működőképes, több esetben bizalmon alapuló, napi szintű kapcsolatot jeleztek. Ugyanakkor néhány település felhívta a figyelmet arra, hogy szükség lenne aktívabb, formális kereteken túlnyúló kapcsolattartásra, különösen a szociálisan rászoruló gyermekek hatékony támogatása érdekében.

Fejlesztési javaslatok – A helyi válaszok alapján

a) További együttműködések szükségessége:

- Szorosabb kapcsolat kialakítása az oktatási-nevelési intézményekkel, gyermekjóléti szolgálattal, jegyzői gyámhatósággal, rendőrséggel és civil szervezetekkel.
- Szakmai háttér erősítése: pszichológus, logopédus, mentálhigiénés szakember, szakértői team bevonásának szükségességét vetették fel.

---

¹³ <https://beai.hu/site/egeszsegugy/iskola-egeszsegugyi-szolgalat/>

b) Szükséges eszközök és feltételek:

- Humánerőforrás-hiány: gyermekpszichológus, logopédus és más szakemberek elérhetősége több településen korlátozott vagy hiányzik.
- Adminisztrációs teher csökkentése: a dokumentációs kötelezettségek mérséklésével a segítő tevékenységre fordítható idő növelhető lenne.
- Tárgyi feltételek javítása: korszerűbb eszközök, jobb infrastruktúra (pl. szűrőbuszok, digitális fejlesztések).
- Egészségfejlesztési programok erősítése: több forrás és lehetőség biztosítása a helyi lakosságot célzó szűrések, prevenciós programok megvalósításához.

A **védőnői hálózat** szerepe meghatározó a gyermekek ellátásában, különösen a hátrányos helyzetű településeken. A védőnők kulcsszerepet játszanak az oltások nyomon követésében, a szűrések szervezésében és a családokkal való kapcsolattartásban. Ugyanakkor a hálózat leterheltsége, a kiterjedt körzetek és az utazási nehézségek következtében nem mindig tudják elérni a leginkább rászoruló gyermekeket és családokat.

Védőnői és iskola-egészségügyi ellátás a mélyszegénységben élő családok körében

A védőnői hálózat a mélyszegénységben élő családok egészségügyi ellátásában is kulcsszereplő, ugyanakkor túlterheltségük, valamint a közösségekkel való kapcsolatteremtés nehézségei miatt a leginkább rászoruló családok gyakran kimaradnak a rendszeres ellátásból. A személyes kapcsolatra épülő bizalmi viszony kiépítése időigényes, ugyanakkor elengedhetetlen lenne a szolgáltatás eredményességéhez. Az interkulturális kompetenciák hiánya a szakemberek körében tovább csökkenti az ellátás hatékonyságát.

A védőnők munkája messze túlmutat az egészségügyi feladatokon, **a szociális hátrányokkal küzdő családok komplex támogatása** is feladataik közé tartozik, ideértve a más ellátórendszerekbe való irányítást. Ugyanakkor túlterheltségük – főként a nagy lélekszámú, hátrányos helyzetű településeken – csökkentheti a preventív munka hatékonyságát, és korlátozhatja a személyes odafigyelést.

A mélyszegénységben élő családok körében **gyakoribb az egészségtelen életmód, az alultápláltság, a prevenciós ellátások elutasítása vagy elmaradása**, valamint az információhiányból eredő ellátatlanság. A védőnő sok esetben az egyetlen egészségügyi szereplő, akivel a család rendszeres kapcsolatban áll, így bizalmi szerepe különösen meghatározó.

Az **iskola-egészségügyi szolgáltatások** szintén fontos eszközei lennének az egészségügyi hátrányok mérséklésének, ugyanakkor kihívást jelent, hogy a mélyszegénységben élő gyermekek közül sokan rendszertelenül vagy egyáltalán nem járnak iskolába, így az egészségügyi szűrésekből és prevenciós programokból is kimaradnak. A célzott programok hatékonysága ezért csak akkor érvényesülhet, ha az oktatási, egészségügyi és szociális szereplők szorosan együttműködnek, és rugalmasabban alkalmazkodnak a helyi sajátosságokhoz.

Iskola-egészségügyi ellátás a roma közösségek körében

Az iskola-egészségügyi szolgáltatások – szűrések, védőoltások, prevenciós programok – elvileg minden tanuló számára elérhetők Békés vármegyében. A roma gyermekek esetében azonban az iskolai jelenlét hiányosságai, a lemorzsolódás és a rendszertelen iskolalátogatás korlátozza a szolgáltatások tényleges igénybevételét.

A hozzáférést tovább nehezíti, hogy a hátrányos helyzetű településeken gyakran hiányos az infrastruktúra és a humán erőforrás, így az ellátás nem mindenhol biztosított folyamatosan vagy megfelelő minőségben.

A roma családok körében megjelenő szegénységből fakadó stressz, bizalmatlanság és információhiány csökkenti az ellátás igénybevételének esélyét. Logisztikai akadályok, mint a szülők korlátozott mozgástere vagy alacsony iskolázottsága, tovább növelik a távolságot az ellátórendszer és a családok között.

Kulturális különbségek és kommunikációs nehézségek (pl. nyelvi akadályok, eltérő egészségügyi szemlélet) szintén befolyásolják a kapcsolatteremtést az egészségügyi szakemberek és a roma közösségek között, ami hatással lehet a gyermekek egészségügyi állapotának nyomon követésére, illetve a prevenciók tevékenységek hatékonyságára.

1.1.4. Megelőző ellátások

A megelőző ellátások keretében a szűrővizsgálatok, valamint a család- és nővédelmi gondozás elérhetőségét vizsgáltuk. Az elemzés alapjául a települések Helyi Esélyegyenlőségi Programjaiban (HEP) szereplő információk és a települések által kitöltött kérdőívek szolgáltak.

Számos krónikus, nem fertőző betegség hosszú ideig tünetmentesen zajlik, ezért a szűrések kiemelt szerepet játszanak a korai diagnózisban. A betegségek időben történő felismerése javítja a gyógyulás esélyét, meghosszabbíthatja az élettartamot és hozzájárul az életminőség javulásához.

A kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető, betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló szűrővizsgálatokat az 51/1997. (XII. 18.) NM rendelet 1. számú melléklete szabályozza. Az életkorhoz kötött gyermekkori szűrővizsgálatok Békés vármegye valamennyi településén elérhetők. A területi és iskolai védőnők, iskolaorvosok, valamint a háziorvosok biztosítják a 0–16 éves korosztály számára a megfelelő, életkornak megfelelő szűréseket.

20. táblázat Szűrővizsgálatok elérhetősége települési szinten, Békés vármegye

Békéscsabai járás		Békési járás		Gyomaendrődi járás	
Települések	Szűrések elérhetőek a településen	Települések	Szűrések elérhetőek a településen	Települések	Szűrések elérhetőek a településen
Békéscsaba	X	Békés	X	Gyomaendrőd	X
Csabasabadi		Bélmegyer		Csárdaszállás	X
Csorvás	X	Kamut		Dévaványa	
Doboz		Köröstarcsa	X	Ecsegfalva	
Gerendás	X	Mezőberény	X	Hunya	X
Kétsoprony	X	Murony			
Szabadkígyós	X	Tarhos			
Telekgerendás	X				
Újkígyós					

Gyulai járás járás		Mezőkovácsházai járás		Orosházi járás	
Települések	Szűrések elérhetőek a településen	Települések	Szűrések elérhetőek a településen	Települések	Szűrések elérhetőek a településen
Gyula	X	Mezőkovácsháza	X	Orosháza	X
Elek		Almáskamarás	X	Békéssámson	X
Kétegyháza	X	Battonya	X	Csanádapáca	X
Lőkösháza	X	Dombegyház		Gádos	X
		Dombiratos		Kardoskút	X
		Kaszaper		Nagyszénás	X
		Kevermes		Pusztaföldvár	X
		Kisdombegyház	X	Tótkomlós	X
		Kunágota			
		Magyarbánhegyes			
		Magyardombegyház	X		
		Medgyesbodzás			
		Medgyesegyháza			
		Mezőhegyes	X		
		Nagybánhegyes			
		Nagykamarás	X		
		Pusztaszentlőrinc			
		Végyegyháza	X		

Sarkadi járás		Szarvasi járás		Szeghalmi járás	
Települések	Szűrések elérhetőek a településen	Települések	Szűrések elérhetőek a településen	Települések	Szűrések elérhetőek a településen
Sarkad	X	Szarvas	X	Szeghalom	X
Biharugra		Békésszentandrás	X	Bucsa	X
Geszt	X	Csabacsúd		Füzesgyarmat	
Körösnagyharsány		Kardos		Kertészsziget	
Kötegyán	X	Kondoros		Körösladány	X
Méhkerék	X	Örménykút		Körösújfal	
Mezőgyán				Vésztő	
Okány	X				
Sarkadkeresztúr					
Újszalonta					
Zsádány	X				

Forrás: Települési adatbázis, Települési HEP

Szolgáltatási hiányok

A felnőtt lakosság megelőző és szűrési lehetőségei ugyanakkor **településméret szerint jelentős eltéréseket mutatnak**. A hozzáférés gyakorisága és minősége összefügg a helyi infrastruktúrával, humán erőforrás-kapacitásokkal és az egészségfejlesztési hálózat jelenlétével.

A járási központokban működő szakrendelőkben jellemzően elérhető a lakossági szűrések (tüdőszűrés, méhnyakrák-szűrés, kardiovaszkuláris rizikófelmérés). E szűrésekhez való hozzáférés javításában, valamint a lakosság egészségtudatosságának növelésében kiemelt szerepet töltenek be a vármegyében működő Egészségfejlesztési Irodák (EFI), amelyek hét járásközpontban, Békésen, Gyomaendrődön, Gyulán, Orosházán, Sarkadon, Szarvason, Mezőkovácsházán, valamint Füzesgyarmaton találhatóak. Az

egészségvédelem, az egészségtudatos életvitel, a megelőzésre vonatkozó ismeretek, az egészséges életmódhoz való hozzáférés területén jelenlévő számos hiányosságot kapacitás hiányában nem tudják kompenzálni.

A **nők** mammográfiai vizsgálaton történő részvételére a lehetőségek adottak, de a földrajzi és utazási távolságok jelentősen befolyásolják az elérését, hiszen a vizsgálatokra Békéscsabán, Gyulán és Orosházán van lehetőség.

A HEP-ek szerint több kistépülésen a méhnyakrák-szűrést a helyi védőnő végezte, különösen olyan településeken, mint Battonya, Mezőhegyes, Kisdombegyház, Magyardombegyház, Nagykamarás és Bucsá. Vastagbélrák-szűrést többnyire a háziorvosok szerveznek, akik vérnyomás- és vércukorszint-ellenőrzést is végeznek. E tevékenységet azonban gyakran nehezíti a helyettesítéssel működtetett szolgálatok száma.

Battonya, Nagykamarás és Szarvas jelezte a szűrőbuszok alkalmankénti megjelenését. Ezek során mammográfiás, ortopédiai, melanóma- és szájüregi szűrés, valamint általános egészségi állapotfelmérés valósult meg.

A **2 000–10 000 fős településeken** a szűrések jellemzően kampányszerűen, falunapok, egészségnapok keretében valósulnak meg. Ezek során vérnyomás-, vércukor- és koleszterinmérések, hallásvizsgálat, testsúly- és testmagasságmérés történik. (Pl. Csorvás, Méhkerék, Mezőkovácsháza, Mezőhegyes, Battonya.)

A **2 000 fő alatti településeken** jellemzően nincs rendszeres szűrési lehetőség, vagy csak alkalmi jelleggel történik. A legközelebbi szűrőpont gyakran 20–80 km távolságra található. Néhány település (pl. Kardoskút, Végegyháza) falunapokon próbálja biztosítani a szűrési lehetőségeket.

A települési kérdőívet 21 település töltötte ki. Eredményeik összhangban vannak a HEP-ekben megfogalmazott tapasztalatokkal:

Bucsá: a védőnői méhnyakrákszűrés 3 éve megszűnt,

Csorvás: 2024 őszén egyszeri szűrőbuszos alkalommal melanóma, szájüregi szűrés, vércukor, koleszterin, vérnyomás szűrés volt elérhető.

Tótkomlós: évente két-három alkalommal szerveznek szűrővizsgálatokat (vérnyomás- és vércukorszintmérés, testtömegindex mérés). Méhnyakrákszűrés éves rendszerességgel érhető el, ahogyan a hallásszűrést végző szűrőbusz is.

Hunya: szemészeti szűrés és emlőszűrés,

Békésszentandrás: mobil emlőszűrés érhető el.

Összegzőként megállapítható, hogy Békés vármegyében az egészségügyi szűrésekhez való hozzáférés területileg jelentős egyenlőtlenségeket mutat. A kisebb, hátrányos helyzetű településeken rendszeres szűrési szolgáltatás jellemzően nem érhető el. A meglévő lehetőségek többnyire alkalmi jellegűek, szűrőbuszokhoz vagy civil kezdeményezésekhez kötődnek, amelyek megjelenése ritka és előre nem tervezhető. Ezáltal **nem jelentenek rendszeres és kiszámítható hozzáférési lehetőséget** a lakosság számára.

Leggyakrabban megfogalmazott igények:

- Nőgyógyászati szűrések (különösen a hátrányos helyzetű falvakban),
- Szemészeti, ortopédiai, bőrgyógyászati, kardiológiai és fogászati vizsgálatok,
- Idősek rendszeres állapotfelmérése, gyermekkori allergiák szűrése.
- Szállítóeszköz biztosítása a szűrésekre.

Gyermekevédelmi és ifjúsági kockázatok – szenvedélybetegségek és prevenciók kihívások

A gyermekvédelem és a családsegítés terén komoly problémát jelent a szerhasználat, amely nemcsak a kamaszokat, hanem sok esetben a szülőket is érinti. A fiatalok 13–17 éves kor között találkoznak először tiltott szerekkel, a kipróbálás és a rendszeres használat aránya pedig az életkor előrehaladtával növekszik. A legális szerek (alkohol, dohány, koffeintartalmú italok) fogyasztása már kiskamasz korban jelen van.

A 2024. évi Békés Vármegyei Ifjúságkutatás¹⁴ szerint a lányok, valamint a szakiskolai és szakképző tanulók fokozottan veszélyeztetettek: rosszabbnak ítélik egészségi állapotukat, magasabb a pszichés tüneteik száma, életükkel elégedetlenebbek, és körükben gyakoribbak a szenvedélybetegségek. A háttérben jellemzően családi diszfunkciók, kortársnyomás, a jövőkép hiánya, szórakozási lehetőségek szűkössége, valamint mentális problémák állnak.

Mindez indokoltá teszi a célzott prevenciók tevékenységeit, mentálhigiénés támogatás és hátránykompenzáló programok megerősítését a veszélyeztetett tanulói csoportok körében.

A **gyermekek, fiatalok** nevelésével foglalkozó intézmények számára a prevenciók munkáját támogatására több szereplő is rendelkezésre áll: az egészségfejlesztési irodák, a kormányhivatal népegészségügyi főosztályának munkatársai, valamint a rendőrség bűnmegelőzési munkacsoportjai. Ezek a szereplők sokszínű, a gyermekek számára is befogadható módon dolgozzák fel a releváns témákat, mint a dohányzás, alkoholfogyasztás és kábítószer-használat.

A „**Közös érték az egészség**” című vármegyei program kiemelkedő példa, amelynek keretében a Békés Vármegyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya a települési, munkahelyi színtereken célzott szűréseket, egészségkockázat becslést végez; az oktatási-nevelési intézményekben interaktív egészségszocializációs foglalkozásokat tart. A program célja egyrészt a megyében élők egészségi állapotfelmérése (testsúly, derék/csípő hányados, testtömeg index, testzsír, vérnyomás, pulzus, véroxigén, vércukorszint, dohányzóknak a kilélegzett levegő CO tartalmának mérése), másrészt az egészségmegőrzésre, a betegségek megelőzésének fontosságára, a tudatos életmódra történő figyelemfelhívás (komplex életmód és mentálhigiénés tanácsadás). A program 2018. évi indítása óta 2025. év I. félévével bezárólag 10188 fő felnőtt és középiskolás korú gyerek egészségkockázat becslése történt meg. Csak a 2024-ben megtartott színtérprogramokon a résztvevő 1113 főből 282 főt irányítottak háziorvosi konzultációra, 131 fő esetében sikerült a dohányzásról való leszokás motivációját erősíteni.

Időskorúak szerhasználata – egy kevésbé látható, de súlyosbodó probléma.

Az idősödő társadalommal együtt Békés vármegyében is egyre gyakoribb az idősök körében jelentkező szerhasználat, amely elsősorban **gyógyszerfüggőség** (nyugtatók, altatók, fájdalomcsillapítók) és alkoholfogyasztás formájában jelenik meg, de ritkábban illegális szerekhez is nyúlnak. A jelenség mögött gyakran meghúzódik a magány, krónikus betegségek, depresszió, valamint az egészségügyi ellátórendszer túlterheltsége. A háziorvosi praxisokban sok esetben pszichoaktív szerekkel próbálják kezelni a mentális problémákat, ami időskorban különösen kockázatos.

A következmények súlyosak: fizikai állapotromlás, esések, kognitív hanyatlás, valamint a szociális kapcsolatok fokozódó beszűkülése. A gyógyszerfelírás gyakran helyettesíti a komplex pszichoszociális támogatást, így sürgető a megelőzés, az egészségügyi-szociális szakemberek érzékenyítése, valamint az idősök számára elérhető mentálhigiénés és közösségi szolgáltatások bővítése.

---

¹⁴ Békés Vármegyei Ifjúságkutatás 2024. Kutatási jelentés; Békés Vármegyei Kábítószerügyi Egyeztető Fórum 2024

A háziorvosi ellátás tartós hiánya – különösen az aprófalvas térségekben – negatívan hat az **időskorú lakosság** egészségi állapotára, mivel csökken a krónikus betegek rendszeres gondozása és **visszaesik a megelőző szűrések száma**. Ez különösen aggasztó a 65 év feletti korosztály esetében, ahol a leggyakoribb krónikus betegségek a magas vérnyomás, szív- és érrendszeri problémák, mozgásszervi elváltozások, valamint a cukorbetegség.

Bár ezen betegségek előfordulása járásonként nem mutat jelentős eltérést, az egészségügyi hozzáférés, valamint a halálozási mutatók alapján a Sarkadi és Mezőkovácsházi járások különösen sérülékenyek. Ezekben a térségekben magasabb az idős, krónikus betegek aránya, miközben az ellátórendszer kapacitása és fejlettsége elmarad a megye más területeitől.

A COVID-19 járvány (2020–2021) tovább súlyosbította a helyzetet: az idősek körében megugrott a halálozás, és bár 2022–2023-ra a kórházi ellátási terhelés csökkent, a halandósági mutatók nem javultak számottevően. Békés vármegye továbbra is a legalacsonyabb várható élettartammal rendelkező térségek közé tartozik, ami a megelőző ellátások megerősítésének sürgető szükségességére hívja fel a figyelmet.

Pozitív fejleményként emelhető ki, hogy 2021-től kezdődően Békés vármegye valamennyi járásában újra indultak a célzott népegészségügyi programok, amelyek hozzájárulnak az idősek egészségmegőrzéséhez. Ezek közé tartoznak a szűrőbuszos vizsgálatok, valamint a helyi egészségfejlesztési irodák tevékenységei, amelyek elsősorban a megelőző szűrésekhez való hozzáférést javítják. A programok az időskorú lakosság krónikus betegségeinek korai felismerésére irányulnak, ezáltal hosszú távon csökkenthetik a kórházi ellátás szükségességét, és támogatják a várható élettartam növekedését a térségben.

A megelőző ellátásokhoz való hozzáférésben, különösen a **roma közösségek és a mélyszegénységben élők** szenvednek hátrányt. Bár e két célcsoport között részleges átfedés van, számos sajátos akadálytípussal és eltérő szükséglettel rendelkeznek, amelyeket differenciált módon szükséges kezelni.

A mélyszegénységben élő lakosság helyzete

Békés vármegye több térségében – különösen a Sarkadi, Szeghalmi és Mezőkovácsházi járásokban – jelentős arányban élnek mélyszegénységben a lakosok, akik szociális helyzetükből adódóan fokozott egészségügyi kockázatoknak vannak kitéve. E csoport körében alacsonyabb a születéskor várható élettartam, gyakoribbak a krónikus és megelőzhető betegségek, és általánosan jellemző a korai halálozás. A megelőző ellátásokhoz és szűrővizsgálatokhoz való hozzáférés kulcsszerepet játszik a helyzet javításában, ugyanakkor a szolgáltatások elérését számos akadály nehezíti.

A **strukturális tényezők** között kiemelendő, hogy a legkisebb településeken sokszor nincs állandó háziorvosi jelenlét, a helyettesítéssel működő praxisok pedig korlátozott kapacitással rendelkeznek a szűrővizsgálatok szervezésére. Azokon a településeken, ahol nem működik egészségfejlesztési iroda, a lakosság kevésbé jut hozzá szervezett prevenciós programokhoz. A központilag szervezett szűrések elsősorban a városokban zajlanak, a földrajzilag elzárt, közlekedéssel nehezen megközelíthető falvak lakossága gyakran nem tud bekapcsolódni ezekbe az ellátásokba.

Társadalmi és kulturális szempontból jellemző, hogy az **egészségtudatosság alacsony szintű**, sok érintett nincs tisztában azzal, hogy a szűrővizsgálatok ingyenesen elérhetők. A hivatalos meghívók gyakran nem jutnak el hozzájuk, vagy nem érthetők meg, különösen a funkcionális analfabetizmussal küzdők körében. A hatóságokkal és intézményekkel szembeni bizalmatlanság is akadályt jelenthet, de

az elutasítás inkább az információhiányból és az intézményi kapcsolatok ritkaságából fakad. Mindez indokoltá teszi a személyes megszólításon alapuló, közösségi jelenléttel kísért tájékoztatást – amelynek azonban ma még nincs kijelölt, felelős szereplője a rendszerben.

A gazdasági nehézségek szintén meghatározók. Bár a szűrővizsgálatok térítésmentesek, az azokat kísérő költségek – például az utazás, a munkából való kiesés vagy a gyermekfelügyelet megszervezése – jelentős terhet rónak a háztartásokra. Emellett az időpontfoglaláshoz és tájékozódáshoz szükséges digitális ügyintézés is korlátozottan elérhető: az eszközök, az internetkapcsolat vagy az alapvető e-kompetenciák hiánya sokakat kizár a rendszerből.

A roma lakosság helyzete

A roma népesség – különösen a Sarkadi, Szeghalmi és Mezőkovácsházi járásokban – hasonlóan kedvezőtlen társadalmi és egészségi mutatókkal rendelkezik, mint a mélyszegénységben élők, azonban több ponton sajátos akadályokkal is szembesül. A roma közösségekben a születéskor várható élettartam alacsonyabb, a krónikus betegségek gyakorisága magasabb, ugyanakkor a prevenciók szolgáltatások igénybevételének mértéke elmarad az elvárttól. A megelőző ellátásokhoz való hozzáférés korlátozottsága ebben a célcsoportban több, kulturálisan is meghatározott tényezőtől fakad.

A **strukturális akadályok** részben megegyeznek a mélyszegénységben élőknel tapasztaltakkal, például a helyettesítésekkel történő háziorvosi ellátással, vagy a szűrések városközpontú szervezésével. Ugyanakkor a roma településrészek gyakran nem képeznek önálló célpontot az egészségfejlesztési tevékenységek számára, a közösségi egészségfejlesztők jelenléte rendszertelen, és a szűrőbuszok sem látogatják rendszeresen ezeket a területeket.

Társadalmi és kulturális szempontból azonban markáns különbségek figyelhetők meg. A roma közösségekben mélyebb és általánosabb a hatóságokkal, illetve az egészségügyi rendszerrel szembeni **bizalmatlanság**. A hivatalos levelek és meghívók sok esetben nemcsak el sem jutnak a címzettekhez, hanem azok értelmezése is nehézséget jelent a kommunikációs korlátok, illetve az alacsony szintű írásbeliség miatt. A személyes megszólítás és a közvetítő szereplők (pl. roma közösségi segítők) hiánya különösen súlyos probléma, mivel a részvétel szempontjából ezek kiemelt jelentőséggel bírnának.

Gazdasági értelemben a roma családokat sújtó akadályok szintén jelentősek. A szűrés helyszínére való eljutás gyakran elérhetetlen számukra a közlekedés hiánya, a magas költségek vagy a jogosítvány és saját jármű hiánya miatt. A szűrővizsgálatokkal kapcsolatos kiadások – még ha közvetve is – komoly visszatartó erőt jelentenek. Ezenfelül a digitális térben való tájékozódás és ügyintézés csak nagyon korlátozottan áll rendelkezésre: az eszközhasználat, az internetelérés és a szükséges készségek hiánya súlyosan korlátozza a hozzáférést.

A „Közös érték az egészség” mintaprogram során számos településen roma lakosokat is elértek, azonban az aktivitásuk alacsonyabb volt, részben a bizalmatlanság, részben az ismerethiány miatt. Az iskolai programok keretében tartott egészségnapok a roma gyerekek körében is hasznosnak bizonyultak, de ezek hatása hosszú távon csak akkor érvényesül, ha rendszeresek, következetesek, és a szülőket is megszólítják.

Összességében elmondható, hogy bár a mélyszegénységben élő lakosság és a roma közösségek egészségügyi hozzáférési nehézségei számos ponton átfedést mutatnak, utóbbi esetében a kulturális bizalmatlanság, az információs kirekesztettség, valamint a közvetítők hiánya fokozott figyelmet igényel.

Mindkét célcsoport esetében alapvető jelentőségű lenne a személyre szabott tájékoztatás, a közösségi kapcsolattartók bevonása, valamint az ellátások területi és pénzügyi elérhetőségének javítása.

1.1.5. Otthoni szakápolás és otthoni hospice ellátások

Az otthoni szakápolás és az otthoni hospice ellátás az egészségügyi ellátórendszer betegközpontú és integrált irányba történő elmozdulásának kulcsfontosságú elemei. Ezek a szolgáltatások kiegészítik a kórházi és járóbeteg-szakellátást, miközben lehetővé teszik, hogy a betegek megszokott otthoni környezetükben, biztonságban és méltósággal részesüljenek az ellátásban.

Otthoni szakápolás

Az otthoni szakápolás orvosi elrendelés alapján, szakképzett egészségügyi szakemberek által a beteg otthonában nyújtott ellátási forma. A szakápolási feladatok mellett speciális tevékenységként gyógytornát, fizioterápiát és logopédiai ellátást is biztosíthat. Célja a kórházi kezelés kiváltása vagy lerövidítése, a kórházi ellátást követő felépülés támogatása, valamint a krónikus betegségek menedzselése. Az ellátás hozzájárul a beteg mielőbbi önállóságának visszanyeréséhez, illetve önálló életvitelének hosszú távú fenntartásához.

A NEAK¹⁵ adatai szerint Békés vármegyében 15 szolgáltató biztosít otthoni szakápolást, ellátási területük lefedi a vármegye valamennyi települését.

Otthoni hospice ellátás

Az otthoni hospice ellátás egy komplex, multidiszciplináris gondozási forma, amelyet orvos, ápoló, pszichológus, szociális munkás, lelkész és önkéntesek alkotta szakmai team biztosít a beteg otthonában. Elsődleges célja a gyógyíthatatlan, végstádiumú betegek fájdalmának csillapítása, testi és lelki szenvedéseinek enyhítése, életminőségük javítása és a méltóságteljes életvégi gondozás biztosítása a megszokott környezetben.

A NEAK adatai szerint Békés vármegyében három szolgáltató nyújt otthoni hospice ellátást, teljes vármegyei lefedettséggel.

21. táblázat Otthoni szakápolás és otthoni hospice ellátás elérhetősége településenként, Békés vármegye

Békéscsabai járás			Békési járás			Gyomaendrődi járás		
Települések	Otthoni szakápolás elérhető	Otthoni hospice ellátás elérhető	Települések	Otthoni szakápolás elérhető	Otthoni hospice ellátás elérhető	Települések	Otthoni szakápolás elérhető	Otthoni hospice ellátás elérhető
Békéscsaba	X	X	Békés	X	X	Gyomaendrőd	X	X
Csabaszabadi	X	X	Bélmegyer	X	X	Csárdaszállás	X	X
Csorvás	X	X	Kamut	X	X	Dévaványa	X	X
Doboz	X	X	Köröstarcsa	X	X	Ecsefalva	X	X
Gerendás	X	X	Mezőberény	X	X	Hunya	X	X
Kétsoprony	X	X	Murony	X	X			
Szabadkígyós	X	X	Tarhos	X	X			
Telekgerendás	X	X						
Újkígyós	X	X						

¹⁵ https://www.neak.gov.hu/felso_menu/lakossagnak/szerzodott_szolgaltatok/otthoni_szakapolas

Gyulai járás			Mezőkovácsházai járás			Orosházi járás		
Települések	Otthoni szakápolás	Otthoni hospice ellátás elérhető	Települések	Otthoni szakápolás	Otthoni hospice ellátás elérhető	Települések	Otthoni szakápolás	Otthoni hospice ellátás elérhető
Gyula	X	X	Mezőkovácsháza	X	X	Orosháza	X	X
Elek	X	X	Almáskamarás	X	X	Békéssámszon	X	X
Kétegyháza	X	X	Battonya	X	X	Csanádapáca	X	X
Lőkösháza	X	X	Dombegyház	X	X	Gádosoros	X	X
			Dombiratos	X	X	Kardoskút	X	X
			Kaszaper	X	X	Nagyszénás	X	X
			Kevermes	X	X	Pusztaföldvár	X	X
			Kisdombgyház	X	X	Tótkomlós	X	X
			Kunágota	X	X			
			Magyarbánhegyes	X	X			
			Magyardombegyház	X	X			
			Medgyesbodzás	X	X			
			Medgyesegyháza	X	X			
			Mezőhegyes	X	X			
			Nagybánhegyes	X	X			
			Nagykamarás	X	X			
			Pusztaszentlaka	X	X			
			Végegyháza	X	X			

Sarkadi járás			Szarvasi járás			Szeghalmi járás		
Települések	Otthoni szakápolás	Otthoni hospice ellátás elérhető	Települések	Otthoni szakápolás	Otthoni hospice ellátás elérhető	Települések	Otthoni szakápolás	Otthoni hospice ellátás elérhető
Sarkad	X	X	Szarvas	X	X	Szeghalom	X	X
Biharugra	X	X	Békésszentandrás	X	X	Bucsa	X	X
Geszt	X	X	Csabacsúd	X	X	Füzesgyarmat	X	X
Körösnagyharsány	X	X	Kardos	X	X	Kertészsziget	X	X
Kötegyán	X	X	Kondoros	X	X	Körösladány	X	X
Méhkerék	X	X	Örménykút	X	X	Körösújfaló	X	X
Mezőgyán	X	X				Vésztő	X	X
Okány	X	X						
Sarkadkeresztúr	X	X						
Újszalonta	X	X						
Zsadány	X	X						

Forrás: NEAK

Annak ellenére, hogy az otthoni szakápolást szolgáltatók ellátási területe az egész vármegyére kiterjed, a tényleges elérhetősége területileg jelentősen egyenetlen Békés vármegyében. A városi térségekben az ellátás könnyebben megszervezhető, míg a kisebb településeken a kapacitáskorlát és a nagy földrajzi

távolságok nehezítik a hozzáférést. Ez a különbség elsősorban az idős, krónikus betegek ellátásában jelent súlyos hátrányt.

Otthoni szakápolás és hospice ellátás hozzáférési korlátai a hátrányos helyzetű csoportok vonatkozásában

Az **idősek** számára az otthoni szakápolás – például injekció beadása, sebkezelés, vagy gyógytorna otthoni biztosítása – jelentős segítséget nyújthatna a mindennapi életvitel fenntartásában és az önállóság megőrzésében. A szolgáltatások azonban a legtöbb településen szűkös kapacitásokkal működnek, és hiányzik a szociális ellátórendszerrel való összehangolt, komplex szolgáltatási struktúra. Ennek következtében sok rászoruló nem részesül megfelelő otthoni ellátásban, így gyakran kórházi kezelésre vagy bentlakásos szociális intézménybe kényszerül. Ez nemcsak az egészségügyi ellátórendszer leterheltségét fokozza, hanem az érintettek életminőségét is jelentősen rontja.

A végstádiumú betegek számára elérhető otthoni hospice ellátás a vármegyében jelenleg erősen korlátozott: kevés speciális hospice szolgálat működik, és ezek többsége is jellemzően kórházakhoz kötötten érhető el. Az önálló, térségi hospice szolgáltatások hiánya következtében a palliatív ellátásban részesülők többsége nem tud saját otthonában, méltó körülmények között maradni életének utolsó szakaszában.

Összességében az otthoni ápolás és hospice szolgáltatások legfőbb problémája a korlátozott kapacitás és a szakemberek közlekedési nehézségei miatt kialakuló szűkös területi lefedettség. Ez elsősorban az idős lakosságot érinti hátrányosan, pedig számukra lenne különösen indokolt és méltányos e szolgáltatások stabil és kiszámítható elérhetősége.

Az otthonközeli ellátások szűkös területi lefedettsége, valamint a szociális és egészségügyi szolgáltatások közötti komplex, integrált ellátási formák hiánya közvetlen hatással van a **nők helyzetére** is. A gondozási feladatok jellemzően a családtagokra, elsősorban a nőkre hárulnak, akik sok esetben láthatatlan ellátóként vállalják a beteg gyermekek, idősek vagy fogyatékkal élő hozzátartozók folyamatos gondozását. Ez a szerepvállalás tartós munkaerőpiaci kieséssel, anyagi bizonytalansággal és fokozódó szociális izolációval jár. A terhek viselését tovább nehezíti, hogy az érintettek általában nem részesülnek megfelelő mentálhigiénés támogatásban, így pszichés megterhelésük feldolgozása is magukra marad. A hagyományos női szerepeket erősítő társadalmi elvárások hozzájárulnak ahhoz, hogy ez az egyenlőtlen teherviselés fennmaradjon, ami hosszú távon rontja a nők életminőségét és társadalmi érvényesülési lehetőségeit.

A **mélyszegénységben élők és a roma közösségek** esetében az ellátás tényleges igénybevétele számos tényező miatt korlátozott.

A mélyszegénységben élők számára az ellátás legfőbb akadályát a lakhatási körülmények alkalmatlansága, a bizalom hiánya, valamint az egészségtudatosság alacsony szintje jelenti. Sok esetben az információhiány miatt nem is ismerik a szolgáltatások elérhetőségét, miközben a családi vagy közösségi támogatás is gyakran hiányzik.

A **roma közösségek esetében** a mélyszegénységből fakadó problémákhoz további társadalmi és kulturális akadályok társulnak. A szolgáltatásokkal szembeni bizalmatlanság, a halállal és a végstádiumú betegségekkel kapcsolatos tabuk, valamint a kommunikációs és nyelvi nehézségek különösen nehezítik a hospice ellátás elfogadását. A családi gondoskodás kiemelt szerepe mellett gyakori az ellátórendszerrel való távolságtartás is, ami csökkenti az együttműködés esélyét.

Mindkét célcsoport esetében közös kihívás az ellátórendszer túlterheltsége, különösen a vidéki, elzárt térségekben. A szolgáltatások valódi elérhetősége tehát nem csupán kapacitáskérdés, hanem **komplex**

szociális, társadalmi és kommunikációs kihívás, amelyhez célzott fejlesztésekre és érzékenyítő programokra van szükség.

1.2. Szakellátás

1.2.1. Járóbeteg-szakellátások

A járóbeteg szakellátások képezik az egészségügy komplex, szerteágazó rendszerének specializált gerincét. Az egészségügyi alapellátást kiegészítve, olyan egészségügyi szolgáltatásokat foglal magában, amelyek speciálizált szaktudást, valamint különleges anyagi, tárgyi feltételeket és technológiát igényelnek. Ezen ellátások célja, hogy a betegek speciális egészségügyi problémáira célzott, magas szintű diagnosztikai és terápiás megoldásokat kínáljanak, valamint krónikus betegségeikre folyamatos gondozást kapjanak, gyakran a fekvőbeteg-ellátást megelőző vagy kiváltó módon.

Ez a lépcsőzetes ellátási modell biztosítja, hogy a betegek a lehető legpontosabb diagnózist és a leghatékonyabb kezelést kapják, elkerülve a felesleges vizsgálatokat és beavatkozásokat.

Fontos elv, hogy az általános járóbeteg-szakellátást a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően a beteg lakóhelyéhez közel kell biztosítani, ezzel is elősegítve az ellátáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

Békés vármegyében a járóbeteg-szakellátás szervezése területi alapon történik, jellemzően járásonként működő szakrendelő intézetek keretében. Ezek a szakrendelők elsősorban a járás lakosságát látják el, és az elérhető szakterületek köre elsődlegesen a szakorvosi kapacitásokhoz, az infrastruktúra, valamint a fenntartható működtetés lehetőségeihez igazodik.

A központi városi intézmények mellett több járásban kisebb települési rendelő is működnek, több esetben heti néhány napos szakorvosi jelenléttel.

22. táblázat Járóbeteg-szakellátást nyújtó szolgáltatók Békés vármegye járásaiban

Járások	Szakrendelések
Békéscsabai	Békés Vármegyei Központi Kórház, Dr. Réthy Pál Tagkórház
Békési	Békési Gyógyászati Központ és Gyógyfürdő
Gyomaendrődi	Szakorvosi Rendelőintézet Gyomaendrőd
Gyulai	Békés Vármegyei Központi Kórház, Dr. Pándy Kálmán Tagkórház
Orosházi	Orosházi Dr. László Elek Kórház rendelőintézete
Mezőkovácsházai	Vis Medica Egészségügyi Kft.
Sarkadi	Sarkadi Kistérségi Járóbeteg Szakellátó Központ
Szarvasi	Szarvasi Szakorvosi Egészségügyi Szolgáltató Kft.
Szeghalmi	Békés Vármegyei Központi Kórház Szeghalmi Rendelőintézete

A járóbeteg-szakellátásban dolgozó orvosok létszámára vonatkozóan kizárólag 1995 és 2006 közötti adatok állnak rendelkezésre a TEIR-ben, amelyek az aktualitás hiánya miatt nem kerülnek bemutatásra.

Az egészségügyi rendszer átalakítása az egészségügyi szakellátásokat két területen is érintette. 2023. január 1-jével a fekvőbeteg szakellátás ápolási ágynak fekvő, tartós ápolásra szoruló betegek ellátása átkerült a szociális ellátórendszer részeként működő állami fenntartású szakápolási központokhoz.

Ezzel párhuzamosan a korábban túlnyomórészt önkormányzati fenntartásban működő szakrendelők esetében az állam – hasonlóan a védőnői szolgálathoz – átvette a szakellátások koordinációját és felügyeletét.

A továbbiakban a járóbeteg-szakellátást biztosító gondozók forgalmi adataira fókuszálunk. A járóbeteg-szakellátást nyújtó gondozók forgalmi adatai fontos információval szolgálnak az ellátórendszer terheltségéről, kapacitásairól és a lakossági igények alakulásáról. Az egyes szakellátási területekhez kapcsolódó vizsgálatszámok alapján következtetni lehet az ellátás igénybevételének gyakoriságára, területi eltéréseire, valamint arra, hogy a meglévő szolgáltatások mennyiben képesek lefedni a szükségleteket. Kiemelt figyelmet érdemel a forgalom területi eloszlása, mivel ez befolyásolja a hozzáférés esélyeit, különösen a vidéki térségek és a hátrányos helyzetű járások esetében.

23. táblázat Járóbeteg gondozók forgalma, 2024

Járások	Addiktológiai-gondozók forgalma (eset)	Az évi gyógykezelési vizsgálati esetek a járóbeteg ellátásban (MÁV-val együtt) (eset)	Bőr- és nemibeteg gondozók forgalma (eset)	Gyermekek- és ifjúsági pszichiátriai gondozók forgalma (betegmegjelenések száma/ 1000 0-18 év közötti lakos)	Onkológiai gondozók forgalma eset/ 1000 18 év feletti lakos	Pszichiátriai gondozók forgalma eset/ 1000 18 év feletti lakos	Tüdőbeteg gondozók vizsgálatok (szűrővizsgálatok nélkül) (eset)
Békéscsabai	10,9	390 078	0,6	19,3	7,9	57,7	6 635
Békési	3,1	118 421	0,6	41,0	7,8	7,0	169
Gyomaendrődi	4,4	62 246	0,5	28,0	10,0	11,8	407
Gyulai	30,5	249 147	2,7	26,1	12,0	152,4	3 218
Mezőkovácsházai	6,3	84 228	0,7	29,1	5,3	29,2	306
Orosházi	1,6	32 839	0,0	24,2	1,6	3,1	54
Sarkadi	27,9	98 027	3,7	20,7	6,1	42,2	166
Szarvasi	4,4	52 940	0,0	20,8	2,3	7,1	482
Szeghalmi	8,5	125 581	4,4	15,8	8,3	76,5	2 759
Összesen	10,5	1 213 507	1,2	24,7	6,8	46,2	14 196

Forrás: Békés Vármegyei Központi Kórház

A **gyermek- és ifjúsági pszichiátriai gondozás** forgalmi adatai jelentős különbségeket mutatnak Békés vármegye járásai között. Az esetszámok lakosságarányos vizsgálata alapján jól kirajzolódnak azok a térségek, ahol az ellátás iránti igény különösen magas.

A **Békési járásban** a legintenzívebb az ellátás igénybevétele: 1000 fő 0–18 éves lakosra vetítve **41 gondozói eset jut**, amely jóval meghaladja a megyei átlagot. Ezt követi a **Mezőkovácsházai járás** (29,1 eset/1000 fő), a **Gyomaendrődi járás** (28,0), valamint a **Gyulai járás** (26,1).

Az adatok többféle értelmezésre adnak lehetőséget:

Magasabb pszichés problématerheltség: Ezekben a térségekben gyakoribbak lehetnek azok a pszichés vagy viselkedési problémák, amelyek szakellátást igényelnek.

Tudatosabb beutalási gyakorlat: Az alapellátás (iskolaorvos, házi gyermekorvos, gyermekvédelmi rendszer) működése hatékonyabban irányítja a gyermekeket a megfelelő szakorvosi ellátásba.

Jobb hozzáférés és szolgáltatási jelenlét: A szülők könnyebben elérik az ellátást, ismerik annak lehetőségeit, és kevesebb akadályba ütközik az ellátás igénybevétele.

Ezzel szemben a **Szeghalmi (15,8), Sarkadi (20,7) és Szarvasi (20,8) járásban** az esetszámok lényegesen alacsonyabbak, ami részben alacsonyabb igénybevételre, részben ellátási hozzáférési nehézségekre is utalhat.

Az adatok arra hívják fel a figyelmet, hogy egyes térségekben különösen indokolt a gyermekpszichiátriai szolgáltatások kapacitásának bővítése, az alapellátással való együttműködés erősítése, valamint a szülői és pedagógusi érzékenyítés a mentális problémák korai felismerésére és kezelésére.

Békés Megyei Központi Kórház Pándy Kálmán Tagkórháza kifejezetten gyermek- és ifjúsági pszichiátriai ellátásra szakosodott a vármegyében.

A kórház mellett a Békéscsabai Egészségügyi Alapellátási Intézmény Pszichológiai Tanácsadó és Mentálhigiénés Gondozója fontos helyi kiegészítő ellátást nyújt.

A Békéscsabai Járásban működő **Egészségügyi Alapellátási Intézmény** keretében heti 90 órában biztosított a pszichiátriai és klinikai pszichológiai járóbeteg-ellátás, amely 2004 óta társadalombiztosítási alapon működik. A folyamatosan növekvő lakossági igényekre reagálva az intézmény gyermekpszichiátriai ellátást is bevezetett, és 2019 óta korszerű épületben működik.

A rendelésen jelenleg három pszichiáter szakorvos lát el heti 20 órában felnőtt- és gyermekpszichiátriai feladatokat, valamint tanácsadó és klinikai szakpszichológusok nyújtanak terápiás és diagnosztikai szolgáltatásokat. Mivel megyei szinten hiány van klinikai szakpszichológusokból, a háziorvosok és szociális intézmények gyakran ide irányítják a pácienseket, ami fokozza a leterheltséget.

A kapacitások bővítése és a területi lefedettség javítása indokolt lenne a megnövekedett szükségletek kielégítése érdekében.

A felnőtt szakellátások területi igénybevétele

A felnőtt lakosság körében elérhető járóbeteg-gondozói szakellátások igénybevételi adatai jelentős területi eltéréseket mutatnak Békés vármegyén belül. A lakosságarányos vizsgálat rámutat, hogy az egyes szakterületeken hol koncentrálódik a legnagyobb forgalom, illetve hol lehet alulhasznátság, ami mögött szolgáltatáshiány, hozzáférési akadály vagy eltérő igénybevételi szokások állhatnak.

Addiktológiai gondozás

Az ellátás lakosságarányos igénybevétele a Gyulai járásban a legmagasabb (30,5 eset / 1000 fő), amely jelentősen meghaladja a többi térség értékeit. Békéscsabán is viszonylag magas az igénybevétel (10,9 / 1000 fő), ezt követi Szeghalmi járás 8,5/ 1000 fő, és a Mezőkovácsházai járás 6,3/ 1000 fő míg a többi járásban 5 eset alatti arány jellemző.

A **Szeghalmi járás** magas forgalma kiemelendő, mivel nem rendelkezik kórházi központtal, így feltételezhető, hogy a vizsgálatok nagy részét a járási szakrendelő végzi, komoly leterheltséggel.

Az éves gyógykezelési vizsgálatok is jól mutatják, hogy a járóbeteg-szakellátás **földrajzilag erősen centralizált**. A legtöbb vizsgálatot végző szakrendelések Békéscsabán és Gyulán találhatók, amelyek ellátási vonzáskörzete messze túlterjed a saját járásuk határain. Ezzel szemben Orosházán, Szarvason és Gyomaendrődön alacsony a vizsgálati forgalom, amely mögött a rövidített rendelési idő, korlátozott kapacitás vagy a helyi lakosság részéről megnyilvánuló alacsonyabb igény is állhat, esetleg a szenvedélybetegségek kezelése több térségben nem kellően integrált az ellátórendszerbe.

Bőr- és nemibeteg gondozás

Kiemelkedő arány a Szeghalmi (4,4 eset / 1000 fő), és a Sarkadi járásban (3,7 eset / 1000 fő), mutatkozik, a Gyulai járásban is magasabb az esetszám (2,7 eset / 1000 fő), míg más járásokban az ellátás igénybevétele minimális. Az **Orosházi és Szarvasi járásokban** 2024-ben egyáltalán nem történt ilyen típusú gondozói megjelenés. Ez a szolgáltatás elérhetőségének hiányosságaira és alacsony ismertségére is utalhat.

Onkológiai gondozás

A lakosságarányos mutatók alapján a Gyulai (12,0), Gyomaendrődi (10,0) és Békéscsabai (7,9) és a Békési (7,8) járásokban intenzívebb az ellátás igénybevétele. A többi járásban jóval alacsonyabb az esetszám. ami részben a diagnosztikai és terápiás háttér elérhetőségével, részben az onkológiai szűrések és követés gyakorlatával magyarázható.

Pszichiátriai gondozás

A pszichiátriai ellátás tekintetében a Gyulai járás kiemelkedik a megye egészéből: itt 152,4 eset / 1000 fő a gondozói megjelenések aránya, amit Szeghalmi járás követ 76,5-el, majd Békéscsaba 57,7-tel. Ezek az adatok tükrözhetik a pszichés problémák magasabb előfordulási arányát, de a térségekben elérhető szolgáltatási kapacitásokra, jó beutalási gyakorlatra és magasabb egészségtudatosságra is utalhatnak. Az Orosházi járásban ezzel szemben kiemelkedően alacsony a gondozói megjelenés (3,1 / 1000 fő), ami ellátási hiányra vagy elérhetőségi problémára utalhat.

Tüdőbeteg gondozás

A **Békéscsabai (6635)** és **Gyulai (3218)** járásokban rendkívül magas az ellátás igénybevétele, ami a térségek erős egészségügyi intézményi jelenlétére utal. Kiemelkedik még a többi járás közül a **Szeghalmi** vizsgálatok száma **2759 esettel**. A Mezőkovácsházai, Békési és Sarkadi járásokban ezzel szemben alacsony a gondozói esetszám (10 eset / 1000 fő alatti értékek), ami szűkös kapacitásokra és csökkent hozzáférésre enged következtetni.

Összegzésként megállapítható, hogy a felnőtt szakellátások igénybevétele több szakterületen is erősen koncentrált a megyei centrumokban (Gyula, Békéscsaba), míg a periférikus térségekben jelentős az alulhasználat. Ez nem feltétlenül alacsony szükségletet tükröz, hanem szolgáltatáshiányt, földrajzi akadályokat, vagy a rendszerbe vetett bizalom hiányát is jelezheti. Indokolt a területi lefedettség bővítése, a szakemberellátottság javítása, valamint a mentális és addiktológiai ellátásokhoz való hozzáférés tudatos erősítése a hátrányos helyzetű térségekben.

1.2.2. Fogorvosi szakellátás

Békés vármegyében a fogorvosi ellátás alap- és szakellátási szinten egyaránt elérhető, azonban a hozzáférés területi és szolgáltatási szempontból is koncentrált. A járóbeteg-fogászati rendelések a vármegye 57 településén működnek, ugyanakkor a specializált ellátás elsősorban a megye központi városaiban koncentrálódik.

A sürgősségi fogorvosi ügyeleti ellátás kizárólag Békéscsabán érhető el rendszeresen, hétfővégeken és ünnepnapokon, ami a megyeszékhelytől távol élők számára jelentős utazási terhet és ellátási nehézséget jelent akut panasz esetén.

A fogorvosi szakellátás elérhető Békéscsabán, járóbeteg szakellátás keretei között. A vármegyei szájszsebészeti szakrendelés Gyulán működik, beutalóval igénybe vehető ellátásként. Itt végzik a komolyabb, műtéti beavatkozásokat, ami kiemelt szerepet ad a gyulai kórházi ellátóhelynek az egész megye fogászati ellátásában.

A legutolsó elérhető statisztika szerint **2021-ben 158 fogorvos dolgozott Békés vármegyében**, amely az alap- és szakellátást együttesen fedi le. Szakorvosok létszámára vonatkozó adat nem áll rendelkezésre.

24. táblázat Fogorvosok száma a fogászati rendelésen, Békés vármegye

	2018	2019	2020	2021
Fogorvosok (fő)	156	162	148	158

Forrás: KSH/TEIR

A fogászati járóbeteg-szakellátásban teljesített évi gyógykezelési esetekről kizárólag 1990 és 2004 közötti adatsor érhető el a TEIR rendszerben, amely az aktualitás hiánya miatt nem került felhasználásra.

1.2.3. Fekvőbeteg szakellátások

Békés vármegye egészségügyi fekvőbeteg-ellátását alapvetően több telephelyen működő intézményrendszer biztosítja, melynek központja a Békés Vármegyei Központi Kórház. Az intézmény két fő tagkórházzal rendelkezik, Dr. Réthy Pál Tagkórházzal Békéscsabán és Gyulán a Pándy Kálmán Tagkórházzal. Ezen felül az Orosházi Dr. László Elek Kórház és Rendelőintézet is jelentős szerepet játszik a regionális ellátásban, mint önálló, de a vármegyei hálózatba illeszkedő intézmény.

A fekvőbeteg-ellátáson túl biztosítják a sürgősségi ellátást, valamint a komplex diagnosztikai és terápiás szolgáltatásokat a vármegye lakossága számára. Jelentős szerepet játszanak a krónikus betegségek gondozásában, a rehabilitációban és a palliatív ellátásban is. A progresszív ellátási rendszer részeként ők fogadják azokat a betegeket, akiknek állapota vagy betegsége az alapellátásban már nem kezelhető, illetve akik magasabb szintű orvosi beavatkozást, műtétet, vagy folyamatos kórházi felügyeletet igényelnek.

25. táblázat Működő ágyak száma kórházanként, osztályonként, 2024

Mutatók	Békés Vármegyei Központi Kórház		Dr. László Elek Kórház és Rendelőintézet, Orosháza
	Pándy Kálmán Tagkórház, Gyula	Dr. Réthy Pál Tagkórház, Békéscsaba	
Betegfelvételi osztályon működő kórházi ágy (db)	8	12	0
Belgyógyászatban működő kórházi ágy (db)	304	171	74
Ebből:			
Angiológia	15	0	0
Endokrinológia	10	20	0
Gasztroenterológia	20	20	0
Nephrológia	5	20	0
Allergológia	10	0	0
Kardiológia	30	46	0
Krónikus	188	0	0
Bőr- és nemibeteg-gyógyászatban működő kórházi ágy (db)	20	0	0
Csecsemő- és gyermekgyógyászatban működő kórházi ágy (db)	57	30	15
Ebből:			
PIC	12		
Gyermekek intenzív	6		
Elme és ideggyógyászatban működő kórházi ágy (db)	60	0	0
Fertőzőbeteg-ellátó osztályon működő kórházi ágy (db)	30	0	0

<i>Ebből:</i>			
Gyermek fertőző	10		
Fogászaton és szájsebészetben működő kórházi ágy (db)	12	0	0
Fül-orr-gégészeten működő kórházi ágy (db)	0	31	5
Mátrix osztályokon működő kórházi ágy (db)	0	0	0
Működő önkormányzati kórházi ágyak (db)	0	0	0
Onkológián, onkoradiológián működő kórházi ágy (db)	60	0	0
Ortopédián működő kórházi ágy (db)	0	20	0
Pszichiátriai ágyak (db)	160	0	0
<i>Ebből:</i>			
Gyermek pszichiátria	20		
Tartós ápolási osztályon működő kórházi ágy (db)	0	0	0
Tüdőgyógyászatban működő kórházi ágy (db)	83	0	0
<i>Ebből:</i>			
Krónikus	34		
Kórházi ágykihasználási százalék (százalék)	54,7	63,2	56,26
Egynapos ellátási esetek száma (eset)	3840	1654	1474
Működő szülészeti és nőgyógyászati kórházi ágyak (db)	50	30	29
Rehabilitációs osztályon működő kórházi ágy (db)	195	84	26
<i>Ebből:</i>			
Mozgásszervi	20		
Stroke	20		
Addiktológia	30		
Tüdő	75		
Kardiológia	50		
Fekvőbeteg szakellátást végző orvosok (fő)	272	131	28

Forrás: Békés Vármegyei Központi Kórház és az Orosházi Dr. László Elek Kórház adatai

A Pándy Kálmán Tagkórház (Gyula) a vármegye súlyponti ellátóhelye több szakterületen. A legnagyobb ágykapacitással, a legtöbb szakterülettel, a legnagyobb specifikációval és a legtöbb orvossal rendelkezik.

Kiemelkedik a belgyógyászat (304 ágy), ebből is a krónikus ellátás (188 ágy), pszichiátria (160 ágy), valamint komplex rehabilitációs ellátás (195) és tüdőgyógyászat (83 ágy) terén. Intenzív gyermekellátást, gyermekfertőző és gyermekpszichiátriai ellátást biztosít. Vezet az egynapos sebészeti esetek számában (3840 eset), ami a központi műtéti kapacitások koncentrációját mutatja.

Dr. Réthy Pál Tagkórház, Békéscsaba főként akut, belgyógyászati profilú intézmény (171 ágy), különösen kardiológiai és vesebetegségekre fókuszál. Jelentős kapacitásokkal bír rehabilitáció (84 ágy) és fül-orr-gégészet (31 ágy) terén. A legnagyobb ágykihasználtsággal (63,2%) működött 2024-ben.

Orosháza kisebb fekvőbeteg-kapacitásokkal működik, inkább kiegészítő vagy specializált ellátásokat végez (pl. 15 gyermekágy, 29 nőgyógyászati ágy, 26 rehabilitációs ágy).

26. táblázat Kórházi ápolási napok átlagos száma kórházanként, 2019-2024

	A kórházi ápolás átlagos tartama (nap)					
Kórházak	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BVKK, Pándy Kálmán Tagkórház, Gyula.	9,1	9,3	9,8	9,0	8,8	9,2
BVKK, Dr. Réthy Pál Tagkórház,	10,2	10,3	10,2	9,7	10,9	6,2

Békéscsaba.						
Dr. László Elek Kórház és Rendelőintézet, Orosháza.	7,84	6,53	6,54	7,26	6,3	6,96

Forrás: Békés Vármegyei Központi Kórház és az Orosházi Dr. László Elek Kórház adatai

A Pándy Kálmán Tagkórházban a kórházi ápolás átlagos időtartama 2019 és 2024 között 9,0 és 9,8 nap között alakult. A leghosszabb tartózkodási idő 2021-ben volt megfigyelhető, ezt követően enyhe csökkenés történt, majd 2024-ben ismét 9 nap fölé emelkedett az átlag.

A Dr. Réthy Pál Tagkórházban az ápolási időtartam 2019 és 2023 között stabilan magasnak mondható volt (9,7–10,9 nap között), azonban 2024-ben közel 60%-kal visszaesett, 10,9 napról 6,2 napra. Ez arra utalhat, hogy a hosszabb ápolást igénylő, komplex vagy speciális esetek – mint például a rehabilitációs, krónikus, vagy súlyos állapotú betegek – ellátása egyre inkább a nagyobb szakmai kapacitással rendelkező Pándy Kálmán Tagkórházba koncentrálódik.

A Dr. László Elek Kórház és Rendelőintézet kiegyensúlyozott teljesítményt mutat, az ápolási idő tartósan alacsony értékei megerősítik az intézmény akut és egynapos ellátásokra specializált szerepét.

Szolgáltatási hiányok az egészségügyi szakellátások kapcsán

A szakellátások hozzáférhetősége Békés vármegyében területi egyenlőtlenségeket mutat. A szakorvosok túlnyomó többsége a megye nagyobb városaiban koncentrálódik, míg a kisebb járási központokban csak korlátozott számban érhetők el. Ez különösen hátrányosan érinti a vidéki lakosságot – köztük **az időseket és a gyermekkel utazó nőket, szülőket** –, akik gyakran hosszú utazásra kényszerülnek akár alapvizsgálatok miatt is.

Az orvosok és szakdolgozók leterheltsége, valamint az alacsony megtartóerő tovább nehezíti az ellátás stabilitását. A szakrendelőekben és kórházi ellátásokban hosszú várakozási idők tapasztalhatók. Sok esetben több hónapos a várólista egy-egy vizsgálatra vagy beavatkozásra, ami az állapotromlás kockázatát növeli, sőt egyes esetekben az ellátás eredményességét is veszélyeztetheti. A lakosság egy része kénytelen a magánegészségügyi ellátást választani, amit azonban az idősebb, alacsony jövedelmű páciensek jelentős része nem tud igénybe venni.

A fentiek hozzájárulnak a vármegye lakossága országos viszonylatban is kedvezőtlen egészségi állapotának kialakulásához, ami szükségessé teszi a szakorvosi ellátórendszer fejlesztését, a hozzáférés javítását és az egészségügyi infrastruktúra megújítását.

A szakellátásokhoz való hozzáférés akadályai a mélyszegénységgel élők körében

Infrastrukturális és ellátási hiányok

Békés vármegyében a szakellátások többsége a nagyobb városokban és járási székhelyeken érhető el, így a kisebb, elszigetelt településeken élők – különösen a mélyszegénységben élők – számára ezek elérése nehézségekbe ütközik. A hozzáférést leginkább a nagy távolság, a közlekedési hiányosságok, valamint az utazás költségei korlátozzák.

A túlterhelt ellátórendszer, a hosszú várólisták és az időpontfoglalás nehézségei tovább rontják az esélyeket, különösen a krónikus, pszichiátriai vagy addiktológiai ellátásra szoruló esetében.

A szociálisan hátrányos helyzetűek számára további akadályt jelentenek az **anyagi korlátok, az információhiány, az alacsony iskolázottság és a bizalmatlanság az egészségügyi rendszerrel szemben.**

A **stigmatizáció** miatt különösen nehéz az ellátás igénybevétele a mentális egészséget érintő problémák esetén.

A rendszer sokszor nem tud reagálni a szociális háttérből adódó speciális igényekre, és kevés a személyre szabott, koordinált segítség. Mindez együtt azt eredményezi, hogy a mélyszegénységben élők jelentős része nem jut időben, megfelelő szakellátáshoz, ami egészségi állapotuk romlásához vezethet.

A demenciával élő **idősek** számára jelenleg kizárólag Gyulán érhető el Demencia Ambulancia, ami jelentősen korlátozza az ellátás igénybevételét azok számára, akik kíséret nélkül nem képesek közlekedni. A mentális hanyatlással élő idősek mobilitása gyakran erősen beszűkült, így a távolság és a megfelelő kíséret hiánya komoly akadályt jelent a diagnózishoz és a gondozáshoz való hozzáférésben.

A roma közösségek helyzetének sajátossága

A mélyszegénységben élő roma családok jelentős része alulreprezentált a szakellátás igénybevevői között. Ennek oka nemcsak a szegénység és a társadalmi hátrány, hanem az egészségügyi rendszerrel szembeni bizalmatlanság, a korábbi negatív tapasztalatok, valamint a diszkriminációtól való félelem is. Az alacsony iskolázottság és egészségügyi ismeretek miatt sokan nem értik meg pontosan az orvosi utasításokat, nem tudják követni az ellátás menetét, így aktív részvételük a saját kezelésükben is nehezített.

A roma közösségek esetében a prevenciós programokhoz és szociális támogatásokhoz való hozzáférés is többszörösen korlátozott. Hiányoznak azok a kapcsolattartók – például egészségügyi mediátorok vagy közösségi asszisztensek –, akik képesek lennének segíteni a roma páciensek eligazodását az ellátórendszerben, támogatni őket a szolgáltatások elérésében, és elősegíteni a kölcsönös bizalom kialakítását az ellátók és a közösség között.

A szakellátásokhoz való hozzáférés akadályai a fogyatékossgal élők körében

A koronavírus-járványt követően jelentősen romlott az egészségügyi ellátórendszer működése, amely különösen hátrányosan érinti a fogyatékossgal élő embereket. A szakorvosi vizsgálatokra való **várakozási idő gyakorlatilag megduplázódott**, sok esetben **több hónapos** csúszást jelent. Például ortopédiai szakrendelésre **6–8 hónapos** előjegyzéssel lehet időpontot kapni, míg sürgősségi vizsgálatok – mint ultrahang, CT vagy röntgen – esetében is **hetek vagy hónapok** telhetnek el a vizsgálat elvégzéséig.

Különösen nehéz helyzetbe kerülnek azok a fogyatékossgal élők, akiknek a kezelésekhöz vagy segédeszközökhöz szakorvosi javaslat szükséges. Bár **jogosultak lennének** ezekre, a hozzáférés **indokolatlanul elhúzódik**, mivel az érintett szakorvosokhoz csak **hónapokkal későbbi időpontokra** lehet bekerülni. Ez a helyzet fokozza a betegek kiszolgáltatottságát és szenvedését, valamint akadályozza a rehabilitációhoz, önállósághoz vagy életminőség-javuláshoz vezető lépések időbeni megtételét.

Az állami egészségügyi ellátás mellett Békés megyében már nyolc éve működnek magánklinikák, amelyek hozzájárulnak a fogyatékossgal élők egészségügyi ellátásához. A magánszolgáltatók segítőkészen fogadják a fogyatékossgal élő pácienseket, és igyekeznek alkalmazkodni egyéni korlátaikhoz.

Békéscsabán az Oliva-Med Magánklinika, Gyulán pedig a Sanitas Diagnosztikai és Rehabilitációs Központ nyújt komplex diagnosztikai és egyes esetekben műtéti, illetve rehabilitációs szolgáltatásokat. A Sanitas intézményében kisebb ortopédiai műtétek és teljes mozgásrehabilitációs programok is elérhetők, míg az Oliva-Med többek között urológiai, bőrgyógyászati, nőgyógyászati, ortopédiai és pszichológiai ellátást biztosít.

Pozitívum, hogy a magánintézményekben rövid előjegyzési idővel, akár néhány napon belül biztosított a vizsgálat, és igény esetén – például értelmi sérült vagy autista személyeknél – altatásban is elvégzik a szükséges beavatkozásokat, többletdíj ellenében.

A legnagyobb akadályt azonban **az ellátás magas költsége** jelenti: egy vizsgálat ára gyakran eléri a fogyatékosági támogatás havi összegét, miközben ezekre a szolgáltatásokra **a társadalombiztosítás nem nyújt fedezetet**. Ezért a fogyatékossgal élők csupán nagyon kis hányada tudja igénybe venni ezeket az ellátásokat. Az érintettek számáról pontos statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre.

1.2.4. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások

A vármegye mindhárom kórházában működik szülészeti osztály. Békés Vármegyei Központi Kórház – Réthy Pál Tagkórház (Békéscsaba) a megye egyik kiemelt szülészeti centruma, ahol 30 szülészeti ágy áll rendelkezésre. A korszerű körülmények között működő osztályhoz jól felszerelt gyermekosztály is társul, amely biztosítja az újszülöttek komplex ellátását.

Békés Vármegyei Központi Kórház – Pándy Kálmán Tagkórház (Gyula) 50 ágyas szülészeti osztályt működtet, ahol mind a természetes szülés, mind a császármetszés feltételei korszerű módon biztosítottak.

Orosházi Dr. László Elek Kórház és Rendelőintézet szintén komplex szülészeti ellátást nyújt, 29 ágygal, és lehetőséget biztosít az apás szülésre is.

Mindhárom intézmény biztosítja az orvosi rehabilitációs ellátást, jelentős kapacitásokkal bír a Békés Megyei Központi Kórház, Pándy Kálmán Tagkórháza 195 működő kórházi ágygal, a Réthy Pál Tagkórház 84 ágygal, míg az Orosházi Dr. László Elek Kórház és Rendelőintézet 26 rehabilitációs ágygal rendelkezik.

Békés vármegyében mozgó szakorvosi szolgáltatást a Békési Gyógyászati Központ és Gyógyfürdő biztosít Békés járás ellátási területtel, gyermekgyógyászati és nőgyógyászati ellátásban.

27. táblázat Békési Gyógyászati Központ és Gyógyfürdő mozgó szakorvosi szolgáltatásának ellátási típusa és területe

	Ellátás típusa	
	Gyermekegyógyászat	Nőgyógyászat
Ellátási terület	Bélmegyer	Bélmegyer
	Kamut	Kamut
	Murony	Köröstarcsa
	Tarhos	Mezőberény
		Mezőberény
		Murony
		Tarhos

Forrás: NEAK

A mentőesetek száma Békés vármegyében 2019-ben 41 570 fő volt, 2024-re pedig 48 159 főre emelkedett, ami közel 16%-os növekedést jelent hat év alatt. A legjelentősebb emelkedés 2022 és 2024 között történt, ebben az időszakban az esetszám több mint 4 500 fővel nőtt. Ez az emelkedés összefüggésbe hozható az orvosi ügyeleti rendszer országos átalakításával, amelynek keretében 2023-tól az alapellátási ügyeletet fokozatosan az Országos Mentőszolgálat (OMSZ) irányítása alá kerültek.

A szüléssel kapcsolatos mentési feladatok száma továbbra is alacsony, évente 7–10 esetet érint. Ez arra utal, hogy a szülések döntő többsége intézményi keretek között, tervezetten történik, és nem jellemző sem az otthonaszülés, sem az útközbeni vajúdás vagy szülés.

A növekvő mentési esetszámok mellett a területi infrastruktúra változatlan maradt: továbbra is 12 mentőállomás és 1 mentési pont működik a vármegyében. Ugyanakkor a futó mentőgépkocsik száma

2023-ra kettővel csökkent (38-ról 36-ra), ami a rendelkezésre álló kapacitások csökkenésére utal. Ez a tendencia erőforrásbeli kihívásokat vet fel a mentési rendszer szempontjából, különösen a járművek, a személyi állomány és a reakcióidők tekintetében.

28. táblázat Mentőfeladatok paraméterei Békés vármegyében, 2019-2024

Békés vármegye	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mentőfeladatok (fő=esetszám)	41570	40295	43558	43577	46241	48159
Mentőfeladatok közül szülés (eset)	9	10	10	9	10	7
Mentőállomások (db)	12	12	12	12	12	12
Mentési pontok (db)	1	1	1	1	1	1
Futó mentőgépkocsik (db)	38	38	38	38	36	36

Forrás: OMSZ Dél-Alföld

Szolgáltatási hiányok

Békés vármegyében is megtörtént az országban 2023 májusában megkezdett egységes alapellátási ügyeleti rendszer bevezetése, amely a korábbi, helyi szinten szervezett ügyeleti ellátásokkal szemben térségi központokra épül. Az ügyeleti rendszer jellemzően hétköznapi délutánonként, valamint hétvégén és munkaszüneti napokon centralizált módon működik: a betegek a legközelebbi körzeti ügyeletet vehetik igénybe. Az ellátást a járáások intézményhálózata biztosítja, azonban ennek következtében a kisebb településeken élők számára minden sürgős esetben utazási kényszer áll fenn. Ez különösen **az idősebb lakosságot terheli**, mivel a távolság, a mozgáskorlátozottság és a közlekedési nehézségek – főként a korlátozott buszjáratok miatt – gyakran megakadályozzák az orvoshoz való eljutást.

A tartósan betöltetlen praxisok és a lakosság előregedő korösszetétele miatt az ügyeleti forgalom folyamatosan növekszik, ami további terhet ró az alapellátásra, miközben a megelőző ellátásokhoz való hozzáférés is szűkül. Ez a helyzet hosszú távon negatívan hat a krónikus betegségek korai felismerésére és kezelésére.

A mélyszegénységben élők helyzete

A mélyszegénységben élők számára – különösen a periférikus, tanyás jellegű településeken, például Mezőkovácsháza környékén – az ügyeleti rendszer elérhetősége jelentősen beszűkült. A nagy távolságok, rossz útviszonyok és a ritkán közlekedő tömegközlekedés miatt az ellátáshoz való fizikai hozzáférés nehezebbé vált. Sok érintett háztartás nem rendelkezik saját gépjárművel, így a térségi ügyeleti pontok elérése sok esetben csak elméletileg biztosított.

A helyi jelenlét megszűnésével csökkent a korábban kialakult bizalmi viszony, amelyet a helyismerettel rendelkező, ismert orvosok biztosítottak. A rendszer új struktúrája – különösen a személyes kapcsolat hiánya és az ismeretlen ügyeleti személyzet megjelenése – több térségben is bizalmatlanságot szült, és csökkentette az igénybevételi hajlandóságot. A hosszabb reakcióidők és a lakosság kiszolgáltatottságérzete a leginkább rászoruló csoportokat érinti hátrányosan.

Roma lakosság helyzete

Az egységes alapellátási ügyeleti rendszer bevezetése a roma lakosság számára is új kihívásokat hozott. A roma közösségek jellemzően olyan kisebb településeken vagy településrészekben élnek – például Mezőkovácsháza, Kevermes vagy Sarkad térségében –, ahonnan az ügyeleti központok földrajzilag

nehezen elérhető. A térségi központokba történő eljutást akadályozza a **tömegközlekedés** hiánya, a magas utazási költségek, valamint az, hogy sok érintett család nem rendelkezik gépjárművel.

A rendszer átalakulása során megszűnt a korábban megszokott, helyben vagy közelben elérhető ügyeleti szolgáltatás, amelynek személyessége – az ismert orvos, a helyi körülmények ismerete – különösen fontos volt a roma lakosság bizalmának fenntartásához. Az új ügyeleti rendszerben a személyes kapcsolat hiánya, a hosszabb várakozási idők és az ismeretlen ügyeleti személyzet megjelenése csökkenti a szolgáltatás iránti bizalmat, és visszatartó erőként hat a rendszer igénybevételére.

További nehézséget jelent a **kommunikációs akadályok** jelenléte. A roma közösségekben gyakori a funkcionális analfabetizmus, és alacsonyabb az írás-olvasási készség, ami megnehezíti a rendszer működésének megértését és a segítségkéréshez szükséges lépések megtételét. A telefonos tájékoztatás során tapasztalható nyelvi és kommunikációs nehézségek – különösen stresszhelyzetben – tovább csökkentik az ellátás tényleges hozzáférhetőségét.

2. Szociális alap- és szakellátás, valamint gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás keretében nyújtott szolgáltatások

2.1. Szociális alapszolgáltatások

A szociális alapszolgáltatások célja a rászoruló egyének és családok számára elérhető, személyre szabott támogatás nyújtása az önálló életvitel fenntartásához, a szociális beilleszkedés elősegítéséhez, valamint a krízishelyzetek megelőzéséhez és kezeléséhez. E szolgáltatások alapvető feladata a szociális kirekesztés kockázatának csökkentése, az életminőség javítása, és a társadalmi integráció erősítése. Mindezt olyan módon valósítják meg, hogy segítenek a mindennapi élet kihívásaival való megküzdésben, különös tekintettel a hátrányos helyzetű, idős, fogyatékkal élő vagy más okból veszélyeztetett csoportokra.

Az önkormányzatok szociális alapszolgáltatási feladataikat egyrészt jogszabályban meghatározott, lakosságszámhoz kötött feladatellátási kötelezettségük¹⁶, másrészt a lakosság helyi igényeihez igazítva tervezik meg.

2.1.1 Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás

A falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatások az alapvető szociális alapszolgáltatások körébe tartoznak, céljuk az elszigetelt, hátrányos helyzetű, valamint a kisebb településeken és külterületeken élő lakosság esélyegyenlőségének javítása, életminőségének megőrzése.

E szolgáltatások különösen fontosak olyan térségekben, ahol a tömegközlekedés hiányos, és az alapvető közszolgáltatások – például orvosi ellátás, gyógyszertár, élelmiszerbolt, posta – nehezen hozzáférhetők. A falugondnoki és tanyagondnoki hálózat hozzájárul a lakosság mindennapi életviteli nehézségeinek enyhítéséhez, az információhoz való hozzájutáshoz, és a helyi közösségek megerősítéséhez.

A **falugondnoki szolgáltatás** a jogszabályi kereteknek megfelelően az ezer lakosnál kisebb, előregedő vagy elnéptelenedő falvak lakóit támogatja.

A **tanyagondnoki szolgáltatás** pedig a külterületi, szórványos, elszigetelt tanyavilágban élő embereket éri el, jellemzően 70–400 fős külterületi vagy sajátos belterületi lakott helyeken, külön jogszabályi feltételek szerint.

Békés vármegyében 11 településen falugondnoki, míg 28 településen tanyagondnoki szolgálat működik, 12 falugondnoki és 31 tanyagondnoki szolgáltatást fenntartó szerepel a szolgáltatói nyilvántartásban. A vármegye lefedettségére jellemző, hogy Almáskamarás, Béli, Dombiratos és Hunya kivételével minden 1000 fő lakosságszám alatti kistépülés lakói számára elérhető valamelyik szolgáltatás. A tanyagondnoki szolgálatok elsősorban az Orosházi, Mezőkovácsházai és Szarvasi járás tanyavilágában biztosítanak ellátást.

Szolgáltatási hiányként jelentkezik, hogy a szolgáltatások fenntartása sok esetben önkormányzati társulásokon keresztül történik, azonban a társulások kapacitásai és anyagi lehetőségei korlátozottak. Emellett a humán erőforrás-hiány is egyre nagyobb kihívást jelent: nehéz megfelelő végzettséggel rendelkező falugondnokot találni, a munkakör gyakran alacsony presztízsű és rosszul fizetett. A folyamatos működést sok helyen nehéz biztosítani, így sok esetben éppen azok a rászorulóknak maradhatnak ellátás nélkül, akik leginkább igényelnék a segítséget.

---

¹⁶ a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 86.§

Össességében elmondható, hogy a tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatások stabil működése kulcsfontosságú lenne a külterületi és elzárt települések lakosságának szociális biztonsága szempontjából, azonban jelenleg a rendszer kiszolgáltatott a finanszírozási és munkaerőpiaci nehézségeknek.

2.1.2 Utcai szociális munka

Az utcai szociális munka egy speciális, közvetlen megkeresésen alapuló, alacsony küszöbű szociális szolgáltatás, melynek célja a hajléktalan emberek és az utcán élő, krízishelyzetben lévő, vagy a társadalmi kirekesztés szélén álló egyének felkutatása, elérése és támogatása.

A vármegyében jelenleg három szolgáltató szerepel az utcai szociális munka szolgáltatói nyilvántartásában:

A békéscsabai székhelyű szolgáltató, amely Békéscsaba, Szabadkígyós és Újkígyós településeken végez utcai szociális munkát.

A gyulai székhelyű szolgáltató, amely Gyula mellett Elek, Kétegyháza és Lökösháza településeket látja el.

A körösladányi szolgáltató a saját településen nyújt ellátást.

2.1.3 Étkeztetés

Az önkormányzatok feladatellátási kötelezettségébe tartozó étkeztetés célja azon személyek megfelelő napi ételmezésének biztosítása, akik koruk, egészségi állapotuk, fogyatékságuk vagy szociális helyzetük miatt nem képesek magukról gondoskodni, vagy ebben akadályozottak. A szolgáltatás hozzájárul a táplálkozási igények kielégítéséhez, az egészség megőrzéséhez és az önálló életvitel fenntartásához, ezáltal megelőzve az alultápláltságot és a szociális izolációt. Az étkeztetés történhet melegétel házhozszállításával, vagy intézményi (pl. nappali ellátás) keretében.

Békés vármegyében 65 telephelyen, 88 fenntartó biztosítja a szociális étkeztetést. Az ellátási forma teljes lefedettséget nyújt, vagyis a vármegye minden településén elérhető a szolgáltatás, amely jelentősen hozzájárul a széleskörű igénybevételhez.

2023-ban összesen **26 940 fő** részesült szociális étkeztetésben, ami **100 főt jelent 1000 felnőttkorú lakosra vetítve**. Ez az arány jól jelzi a szolgáltatás fontosságát a lakosság mindennapi életvitelének támogatásában, különösen az idős, beteg vagy szociálisan hátrányos helyzetű személyek körében.

2.1.4 Házi segítségnyújtás

A házi segítségnyújtás az önkormányzatok kötelező feladatellátási körébe tartozó szociális alapszolgáltatás, amelynek célja, hogy saját otthonukban nyújtson támogatást és gondoskodást, azoknak a személyeknek, akik idős koruk, betegségük, fogyatékságuk vagy egyéb okok miatt részben vagy egészben nem képesek önmaguk ellátására nem képesek, de nem indokolt bentlakásos intézményi elhelyezésük.

A szolgáltatás támogatja az önálló életvitel fenntartását a megszokott, otthoni környezetben. Segítséget nyújt a szociális kapcsolattartásban, az elszigetelődés megelőzésében.

A házi segítségnyújtás egyéni szükségletekre szabottan, a gondozási szükséglet mértékéhez igazodva történik. A gondozók és szociális szakemberek jelenléte nemcsak a mindennapi tevékenységek ellátásában nyújt segítséget, hanem hozzájárul az ellátottak biztonságérzetének fenntartásához és a társadalmi integrációjukhoz.

Békés vármegyében valamennyi önkormányzat teljesíti a házi segítségnyújtásra vonatkozó feladatellátási kötelezettségét, így a szolgáltatás minden településen elérhető. A kisebb lélekszámú

települések esetében jellemzően önkormányzati társulásokon keresztül, egy nagyobb szolgáltatóhoz kapcsolódva történik az ellátás biztosítása – ez a működési forma kevésbé elterjedt, mint a családsegítés esetében, de itt is jelen van. A szolgáltatói nyilvántartásban jelenleg 18 település szerepel ellátási területként megjelölve.

2025-ben **19 053 fő** volt bejegyezve ellátható személyként a házi segítségnyújtást nyújtó szolgáltatók nyilvántartásába Békés vármegyében. A Központi Statisztikai Hivatal legfrissebb, 2023-as adatai szerint azonban ténylegesen **13 558 fő vette igénybe** ezt az alapszolgáltatást a vármegyében.

Bár a két adat eltérő évből származik, az összevetés alapján megközelítőleg 80%-os kapacitáskihasználtság becsülhető, ami első ránézésre a rendszer működőképességét jelzi. Ugyanakkor a települési adatbekérő visszajelzései és a helyi tapasztalatok alapján ez az arány nem kizárólag a tényleges igény szintjét tükrözi. A kihasználtságot befolyásolhatják humánerőforrás-hiányból eredő ellátási nehézségek, a logisztikai problémák, valamint az infrastrukturális eszközpark (járművek, technikai felszerelések) elavultsága, amelyek szűk keresztmetszetet jelentenek a szolgáltatás bővítésében. Emellett az információhoz való hozzáférés, a lakosság elérésének nehézségei, illetve az egyre növekvő idős népesség is olyan tényezők, amelyek **hosszabb távon a meglévő kapacitások bővítését vagy hatékonyabb kihasználását tehetik szükségessé.**

Békés vármegyében **1000 hatvan év feletti lakosra 93 fő jutott**, aki részesült 2023-ban házi segítségnyújtásban. Ez az arány jól mutatja, hogy a szolgáltatás 9%-át érte el az idős népességnek, ugyanakkor további tartalékok és fejlesztési lehetőségek is azonosíthatók. Mindez különösen indokoltá válik annak ismeretében, hogy az idős lakosság aránya tartósan növekvő tendenciát mutat, ami hosszú távon a szolgáltatási igények emelkedésével járhat együtt.

2.1.5 Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

Az otthonközeli ellátásokat előtérbe helyező koncepciókban a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szerepe felértékelődött, a széles körű elterjedését ugyanakkor akadályozták a technológiai nehézségek és a rendszer költséges kiépítése.

„A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.”¹⁷

A szolgáltatás állami feladattá vált, 2013-tól a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SzGyF) hatáskörében. Mezőberényben ez alól kivételt képezve önkormányzati fenntartásban működik.

Békés vármegyében a szolgáltatás 5 diszpécserközponttal működik, a szolgáltatói nyilvántartásban **1079 készülék** szerepel bejegyzett kapacitásként. Az **1000 lakosra jutó készülékek száma 3,3**, mely meghaladja az országos átlagot.

A Központi Statisztikai Hivatal 2023-as adatai szerint azonban ténylegesen 984 fő vette igénybe a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást a vármegyében. Ez alapján a rendelkezésre álló kapacitások nincsenek teljes mértékben kihasználva. Ennek oka lehet a 2022-ben elindult Gondosóra program, ami számos tekintetben a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásra hasonlít, de annál (jelenleg még) szűkebb funkcióval működik. A Gondosóra első sorban a hozzátartozókkal való kapcsolatot segíti, nem tartalmaz olyan integrált szakgondozói háttérrel, mint a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás. Szerencsés lenne a két program rendszerszintű összekapcsolása.

A legkevesebb ellátott a diszpécserközponttal nem rendelkező járásokban található (Gyomaendrődi járás 23 fő, Sarkadi járás: 30 fő, Szeghalmi járás: 13 fő. Ezzel szemben az Orosházi járásban a legmagasabb az igénybevétel (306 fő), míg a Békéscsabai járásban, bár szintén nincs saját

---

¹⁷ 1993. évi III. tv 65. §

diszpécserközpont, mégis 163 fő részesült a szolgáltatásban – ez a második legmagasabb érték a vármegyében.

A járási szintű különbségek figyelmet érdemelnek. A kapacitáskihasználtság javítása érdekében indokolt lehet az információhoz jutás, tájékoztatás és eszközhoz jutás feltételeinek javítása különösen a hátrányos helyzetű vagy periférikus térségekben.

29. táblázat A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett szociális alapszolgáltatások megoszlása járásonként, településenként, Békés vármegye, 2025

Békéscsabai járás														
A járás települései	Falugondnoki szolgálat	Fenntartó	Tanyagondnoki szolgálat	Fenntartó	Utcai szociális	Fenntartó	családsegítés	Fenntartó	Szociális étkeztetés (fő)	Fenntartó	Házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó
Békéscsaba			X	2	X	2	X	1	X	5	3959	7	et	
Csabaszabadi	X	1					et		X	1	27	1	et	
Csorvás							et		X	1	27	1	et	
Doboz							X	1	X	1	50	1	et	
Gerendás							et		et		et		et	
Kétsoprony			X	1			et		X	1	27	1	et	
Szabadkígyós			X	1	et		X	1	X	1	45	1	et	
Telekgerendás							et		X	1	27	1	et	
Újkígyós					et		X	1	X	1	81	1	et	
Összesen	1	1	3	4	1	2		4	8	12	4243	14		

Békési járás														
A járás települései	Falugondnoki szolgálat	Fenntartó	Tanyagondnoki	Fenntartó	Utcai szociális	Fenntartó	családsegítés	Fenntartó	Szociális étkeztetés (fő)	Fenntartó	Házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó
Békés							X	1	X	2	579	2	et	
Bélmegyer							et		X	1	et		et	
Kamut			X	1			et		X	1	30	1	et	
Köröstarcsa							X	1	X	1	et		et	
Mezőberény			X	1			X	1	X	1	107	3	74	1
Murony							X	1	X	1	30	1	et	
Tarhos			X	1			et		X	1	et		et	
Összesen			3	3	0	0	4	4	7	8	746	7	74	1

Gyomaendrődi járás														
A járás települései	Falugondnoki szolgálat	Fenntartó	Tanyagondnoki	Fenntartó	Utcai szociális	Fenntartó	Családsegítés	Fenntartó	Szociális átkerítés (fő)	Fenntartó	Házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó	Jelzőrendszeres házi	Fenntartó
Gyomaendrőd			X	2			X	1	X	1	197	2	et	
Csárdaszállás	X	1					et		et		et		et	
Dévaványa							X	1	X	1	60	1	et	
Ecsefalva							et		X	1	et		et	
Hunya							et		X	1	et		et	
Összesen	1	1	1	2			2	2	4	4	257	3		

Gyulai járás														
A járás települései	Falugondnoki szolgálat	Fenntartó	Tanyagondnoki	Fenntartó	Utcai szociális	Fenntartó	Családsegítés	Fenntartó	Szociális átkerítés (fő)	Fenntartó	Házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó	Jelzőrendszeres házi	Fenntartó
Gyula			X	1	X	1	X	1	X	5	2164	5	139	1
Elek					et		X	1	X	2	4672	3	1	
Kétegyháza			X	1	et		X	1	X	1	200	1	et	
Lökősháza			X	1	et		et		X	1	210	1	et	
Összesen			3	3	1	1	3	3	4	9	7246	10	140	1

Mezőkovácsházai járás														
A járás települései	Falugondnoki	Fenntartó	Tanyagondnoki szolgálat	Fenntartó	Utcai szociális	Fenntartó	Családsegítés	Fenntartó	Szociális	Fenntartó	Házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó	Jelzőrendszeres házi	Fenntartó
Mezőkovácsháza							X	1	X	3	672	3	424	1
Almáskamarás							et		X	1	18	1	et	
Battonya							X	1	X	1	96	1	et	
Dombegyház							X	1	X	1	90	1	et	
Dombiratos							et		X	1	11	1	et	
Kaszaper			X	1			X	1	X	1	18	1	et	

Kevermes							X	1	X	2	36	1	et	
Kisdombegyház	X	1					et		et		et		et	
Kunágota							X	1	X	1	30	1	et	
Magyarbánhegyes							X	1	X	2	122	2	et	
Magyardombegyház	X	1					et		X		et		et	
Medgyesbodzás			X	1			et		et		et		et	
Medgyesegyháza			X	1			X	1	X	1	36	1	et	
Mezőhegyes			X	1			X	1	X	1	50	1	et	
Nagybánhegyes							et		et		400	1	et	
Nagykamarás							X	1	X	1	30	1	et	
Puszttaottlaka	X	1					et		et		et		et	
Végegyháza			X	1			et		X	1	71	2	et	
Összesen	3	3	5	5			10	10	14	17	1680	1 8	424	1

Orosházi járás

A járás települései	Falugondnoki szolgálat		Tanyagondnoki		utcai szociális		családsegítés		szociális		Házi segítségnyújtás (fő)		jelzőrendszeres	
	Fenntartó		Fenntartó		Fenntartó		Fenntartó		Fenntartó		Fenntartó		Fenntartó	
Orosháza			X	1			X	1	X	2	174	2	360	1
Békéssámson							et		X	1	54	1	et	
Csanádapáca							et		X	1	140	1	et	
Gádos			X	1			et		X	1	54	1	et	
Kardoskút			X	1			et		X	1	27	1	et	
Nagyszénás							X	1	X	1	99	1	et	
Pusztaföldvár			X	1			et		X	1	50	1	et	
Tótkomlós			X	1			et		X	2	162	2	et	
Összesen			5	5			2	2	9	10	760	10	360	1

Sarkadi járás

A járás települései	Falugondnoki szolgálat	Fenntartó	Tanyagondnoki	Fenntartó	utcai szociális	Fenntartó	családsegítés	Fenntartó	szociális	Fenntartó	Házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó	jelzőrendszeres	Fenntartó
Sarkad							X	1	X	2	1503	2	et	
Biharugra	X	1					et		X	2	45	1	et	
Geszt	X	1					et		et		et		et	
Körösnyárharsány	X	1					et		X	1	et		et	
Kötegyán							et		X	1	52	1	et	
Méhkerék							X	1	X	1	et		et	
Mezőgyán			X	1			et		X	1	56	1	et	
Okány							X	1	X	1	35	1	et	
Sarkadkeresztúr			X	2			et		X	1	305	1	et	
Újszalonta	X	1					et		et		et		et	
Zsadány							et		X	1	117	1	et	
Összesen	4	4	2	3			3	3	9	11	2113	8		

Szarvasi járás														
A járás települései	Falugondnoki szolgálat	Fenntartó	Tanyagondnoki	Fenntartó	utcai szociális	Fenntartó	családsegítés	Fenntartó	szociális	Fenntartó	Házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó	jelzőrendszeres	Fenntartó
Szarvas			X	2			X	1	X	2	373	2	82	1
Békésszentandrás			X	1			X	1	X	2	63	1	et	
Csabacsúd			X	1			et		X	1	36	1	et	
Kardos			X	1			et		X	1	18	1	et	
Kondoros			X	1			X	1	X	3	1240	2	et	
Örménykút	X	1					et		et		et		et	
Összesen	1	1	5	6			3	3	5	9	1730	7	82	1

Szeghalmi járás

A járás települései	Falugondnoki szolgálat	Fenntartó	Tanyagondnoki	Fenntartó	utcai szociális	Fenntartó	családsegítés	Fenntartó	szociális	Fenntartó	Házi segítségnyújtás (fő)	Fenntartó	jelzőrendszeres	Fenntartó
Szeghalom			X	1			X	1	X	1	56	1	et	
Bucsa							X	1	X	1	20	1	et	
Füzesgyarmat							X	1	X	1	20	1	et	
Kertészsziget	X	1					et		et		et		et	
Körösladány					X	1	X	1	X	1	88	2	et	
Körösújfalú	X	1					et		X	1	et		et	
Vésztő							X	1	X	3	94	3	et	
Összesen	2	2	1	1	1	1	5	5	6	8	278	8		

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

Jelmagyarázat: **et=ellátási terület**

3 000 fő feletti lakosságszám	10 000 fő feletti lakosságszám	20 000 fő feletti lakosságszám	30 000 fő feletti lakosságszám

2.1.6 Családsegítés

A családsegítés alapvető szociális alapszolgáltatás, melynek célja a családok és egyének működési zavarainak, krízishelyzeteinek megelőzése, felismerése és kezelése. A szolgáltatás komplex támogatást nyújt a szociális, pszichológiai, életvezetési és egzisztenciális problémák áthidalásában, kezelésében. A szociális munkások és más segítő szakemberek tanácsadással, közvetítéssel, információnyújtással, valamint a szükséges szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosításával segítik a családokat abban, hogy képessé váljanak saját problémáik megoldására, és önállóan, stabilan működjenek a társadalomban.

A családsegítés kötelező önkormányzati feladat, így a vármegye lefedettsége teljeskörű. A jellemzően nagyobb lélekszámú településeken bejegyzett 36 önkormányzati fenntartású szolgáltató a kisebb településeket jellemzően társulás formájában látja el. Ezáltal a kistélepülésen egyedül dolgozó családsegítő nem marad szakmai segítség nélkül.

A családsegítés kötelező önkormányzati feladat, ezért Békés vármegyében a szolgáltatás teljes körű lefedettséggel működik. A vármegyében 36 bejegyzett, önkormányzati fenntartású szolgáltató működik, jellemzően a városokban és a nagyobb lélekszámú községekben önállóan látva el a feladatot. A kisebb települések ellátása jellemzően társulás formájában történik, ahol a társulások révén a kistélepüléseken dolgozó családsegítők is szakmai támogatást kapnak.

Ez a modell lehetővé teszi a folyamatos szakmai kapcsolattartást, az esetmegbeszéléseket, a tudásmegosztást, ami hozzájárul a szolgáltatás egységes színvonalának egységesebb fenntartásához.

Ettől függetlenül az egyszemélyes családsegítő szolgálatok nehéz helyzetben vannak, a biztonságos feladatellátás nyilvánvalóan nem megoldható helyettesítés nélkül. De nagyon fontos lenne ezen családsegítőknél a szakmai konzultáció, segítségnyújtás és tehermentesítésük az egyéb szolgáltatásnyújtási feladatok alól, annak érdekében, hogy az alapellátásban, vagy védelemben vételben gondozott gyermekek, és családjaik ellátása ne szenvedjen csorbát.

A KSH 2020-as adatai szerint a szolgálat telephelye és az igénybe vevők lakóhelye szerinti bontásban nincs eltérés, ami azt mutatja, hogy minden településen biztosított a személyes ügyintézés. A szolgálattal kapcsolatban álló személyek száma háromszorosa a tényleges ellátotti körnek, ami azt jelzi, hogy sokan kerülnek kapcsolatba a szolgálattal információ-, tanácskérés, közvetítés vagy programok céljából.

A hozott problémák száma meghaladja az ellátott személyekét, ami a többproblémás esetek gyakoriságára utal (átlagosan több mint 1,2 probléma/fő), és a szakemberek tapasztalatai szerint **egyre komplexebb problémakörökkel találkoznak**.

A települési adatbekérőben vezető problémaként kerültek megfogalmazásra az életviteli és megélhetési nehézségek (pl. anyagi gondok, lakhatási instabilitás), családi-kapcsolati konfliktusok, gyermeknevelési problémák, pszichés és mentális zavarok, szenvedélybetegségek, valamint az idősek elmagányosodása. Jellemző a szegénység és az alulképzettség, amely gyakran munkanélküliséggel, szocializációs nehézségekkel és szülői kontroll hiányával társul. A problémák sok esetben csak előrehaladott állapotban kerülnek a szolgálatok látókörébe.

30. táblázat A családsegítő szolgálatok igénybevételi adatai Békés vármegyében, 2020

Családsegítő szolgálatok által ellátott települések	75
Családsegítő szolgálattal kapcsolatban álló összes igénybe vevő (a szolgálat telephelye szerint)	24 449 fő
Családsegítő szolgálattal kapcsolatban álló összes igénybe vevő (igénybe vevők lakóhelye szerint)	24 449 fő
Családsegítő szolgáltatást igénybe vevők	7818 fő
Családsegítő szolgáltatást igénybe vevők hozott problémáinak összesen	9778 eset

Forrás: KSH, MR-STAR

Szolgáltatási hiányok

A központi városokban általánosságban megfelelő a szakemberellátottság, míg a kistelepüléseken jelentős hiányosságok tapasztalhatók. Ezeken a településeken jellemzően egyetlen családsegítő lát el több települést, így a személyes jelenlét időben és elérhetőségben is korlátozott. A szolgáltatás kontinuitását nehezíti a szakemberek fluktuációja, ami akadályozza a hosszú távú segítő kapcsolat kialakítását, és csökkenti a beavatkozások hatékonyságát.

Mélyszegénységben élők és romák

A mélyszegénységben élők és a roma közösségek társadalmi leszakadása jelentősen befolyásolja a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférésüket. Bár a két célcsoport részben átfedést mutat, egyes akadályozó tényezők eltérő súllyal jelennek meg, míg mások rendszerszintű, közös kihívásokat tükröznek.

A szolgáltatások területi egyenlőtlensége miatt az aprófalvas és szórványtelepülések – ahol sok mélyszegénységben élő és roma család lakik – kevésbé ellátottak. A közlekedési infrastruktúra hiánya és az utazási költségek súlyosan akadályozzák különösen a speciális ellátásokhoz való hozzáférést.

Komplex problémák – integrált megközelítés hiánya: A célcsoportok többszörösen hátrányos helyzetűek, egyszerre szorulnak rá lakhatási, munkaerőpiaci, egészségügyi és gyermekjóléti támogatásra. Azonban a szociális ellátórendszer ritkán kínál valóban integrált, összehangolt szolgáltatáscsomagot.

A mélyszegénységben élők sajátos akadályai

Digitális és információs kirekesztettség: A célcsoport jelentős része nem rendelkezik sem megfelelő információval, sem digitális eszközökkel az elérhető szolgáltatásokról, illetve azok igénybevételének módjáról.

Szociális bizalmatlanság: Az intézményrendszerrel szembeni bizalmatlanság, a korábbi negatív élmények és az elutasítottság érzése gyakran visszatartja a rászorulókat attól, hogy segítséget kérjenek.

A roma közösségek specifikus nehézségei

Kulturális különbségek, előítéletek: A roma családok esetében a szolgáltatásokhoz való hozzáférést nehezítheti a kulturális eltérések, a korábbi diszkriminációs élmények és az ezekből fakadó fokozott bizalmatlanság. A rendszer gyakran nem elég érzékeny a roma közösségek szükségleteire és kulturális sajátosságaira.

Alacsony szolgáltatási adaptivitás: Kevés az olyan szociális szolgáltatás, amely célzottan vagy módszertanilag igazodik a roma lakosság igényeihez, legyen szó a kommunikáció módjáról, a bevonás technikáiról vagy a kapcsolattartás formáiról.

Adminisztratív akadályok: A roma lakosság számára különösen megterhelő lehet a bonyolult ügyintézési eljárásrend, amelyben gyakran hiányzik a támogatás, közvetítés, segítségnyújtás – például a dokumentumok értelmezésében vagy az időpontfoglalásban.

2.1.7 Nappali ellátások

A nappali ellátást biztosító intézmények az ellátást igénybe vevők számára szociális, egészségi, mentális állapotuknak megfelelő napi életritmust biztosító szolgáltatást nyújt, a helyi igényeknek megfelelő közösségi programokat szervez, valamint helyet biztosít a közösségi szervezésű programoknak, csoportoknak. Biztosítja, hogy a szolgáltatás nyitott formában, az ellátotti kör és a lakosság által egyaránt elérhető módon működjön.¹⁸

A nappali szolgáltatások lényege, hogy segítenek megelőzni az elszigetelődést, fenntartani az önállóságot, és tehermentesítik az otthon gondozó családtagokat. Az ellátás magában foglalhat étkezést, higiénés segítségnyújtást, foglalkozásokat, fejlesztő tevékenységeket és közösségi programokat, biztosítva ezzel a nappali felügyeletet és a szociális kapcsolatok ápolását.

Célcsoport szerint megkülönböztetünk **idősek, fogyatékkal élők, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek és hajléktalan személyek** nappali ellátását. A költségvetési törvény emellett külön típusként nevesíti a **demens személyek nappali ellátását**, amely tartalmában elsősorban az idősellátáshoz kapcsolódik.

A nappali ellátás jogi szabályozása szerint az ellátás megszervezése önkormányzati feladat, de meghatározó ebben a település lakosságszáma: háromezer főnél több állandó lakosú településen az idősek nappali ellátását, tízezer fő feletti lakosú településen a többi célcsoport ellátására alkalmas nappali ellátást köteles a települési önkormányzat megszervezni.

Ez az elvárás a vármegye gyakorlatában is csak részlegesen teljesül, ugyanis nem minden települési önkormányzat képes gazdaságosan és szakmailag hatékonyan fenntartani a nappali ellátások ekkora rendszerét.

Békés vármegyében a hat tízezer fő feletti település közül Gyomaendrődön jelentkezik szolgáltatási hiányként a hajléktalan személyek nappali melegezője és a demens személyek nappali ellátása, illetve Szarvas szintén a hajléktalan személyek nappali melegezőjét nem működteti.

a) Fogyatékos személyek nappali ellátása

---

¹⁸ 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

A fogyatékosok nappali intézményei a hároméves kortól idősebb személyek számára biztosítanak lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, a társas kapcsolatokra, az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére, valamint igény szerint megszervezik az ellátottak napközbeni étkeztetését is.

A fogyatékos személyek nappali ellátása a hat kötelezett városon kívül további 16 településen is elérhető, önként vállalt önkormányzati feladatként vagy civil fenntartó közreműködésével. A vármegye fennmaradó 53 települése ugyan ellátási területként kapcsolódik valamely szolgáltatóhoz, ám a gyakorlatban a lakosság feltehetően csak ritkán veszi igénybe az ellátást a nagy távolság és az utazási nehézségek miatt.

A vármegyében fogyatékos személyek nappali ellátásában összesen 1107 férőhely van bejegyezve. 2023-ban 1000 fő 18 éven felüli lakosra átlagosan 4 férőhely jutott.¹⁹

31. táblázat A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett fogyatékos személyek nappali ellátásának férőhelyei, kihasználtsága* települési bontásban, Békés vármegye, 2025

Járások, települések	Fogyatékos személyek nappali ellátása (fő)	Férőhely kihasználtsága*	Fenntartók száma	Járások, települések	Fogyatékos személyek nappali ellátása (fő)	Férőhely kihasználtsága*	Fenntartók száma
Békéscsabai járás				Orosházi járás			
Békéscsaba	204	121%	6	Orosháza	53	64%	2
Doboz	6	100%	1	Sarkadi járás			
Összesen	210	110%	7	Okány	16	119%	1
Békési Járás				Szarvasi járás			
Békés	76	91%	2	Szarvas	28	100%	2
Mezőberény	120	131%	3	Kondoros	38	100%	2
Összesen	196	111%	5	Örménykút	10	10%	1
Gyomaendrődi járás				Összesen	76	70%	5
Gyomaendrőd	30	83%	1	Szeghalmi járás			
Dévaványa	25	72%	1	Szeghalom	8	100%	1
Összesen	55	78%	2	Bucsa	8	100%	1
Gyula járás				Füzesgyarmat	30	100%	1
Gyula	73	70%	3	Vésztő	96	50%	2
Elek	40	80%	2	Összesen	142	88%	5
Kétegyháza	34	106%	2				
Lökősháza	15	100%	1				
Összesen	162	89%	8				
Mezőkovácsházai járás							
Mezőkovácsháza	60	5%	1				
Kevermes	16	69%	1				
Magyarbánhegyes	76	21%	2				
Nagybánhegyes	45	100%	1				
Összesen	197	49%	5				

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

¹⁹ A nappali ellátás szolgáltatói nyilvántartásába bejegyzett férőhelyek számára és a fenntartók számára vonatkozó adatokat a Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztálya bocsátotta rendelkezésünkre, míg a viszonyszámok számításához a Központi Statisztikai Hivatal 2023-as adatait használtuk fel.

Jelölés magyarázata:

10 000 fő feletti lakosságszám

20 000 fő feletti lakosságszám

30 000 fő feletti lakosságszám

A fogyatékos személyek nappali ellátása Békés vármegyében minden járásban elérhető, azonban jelentős területi egyenlőtlenségek tapasztalhatók mind az ellátóhelyek számában, mind a férőhelyek kihasználtságában.

Az Orosházi és a Sarkadi járásban mindössze egy-egy nappali ellátást nyújtó intézmény működik. Az okányi ellátóhely férőhely-kihasználtsága igen magas, ugyanakkor az Orosházi járásban működő két fenntartó által biztosított férőhelyek csupán kb. 60%-ban kerültek kihasználásra 2023-ban.

A Gyulai járásban található a legtöbb fenntartó és a legnagyobb férőhelyszám. Itt a kisebb kapacitású intézmények mutatják a legmagasabb kihasználtságot.

A legnagyobb túlterheltség Békéscsabán és Mezőberényben figyelhető meg, ahol a férőhelyek kihasználtsága tartósan meghaladja a 100%-ot.

Optimális vagy közel optimális működés jellemzi többek között Gyula, Orosháza és Szeghalom térségét, ahol a kihasználtság 64–89% között mozog.

A legnagyobb tartalékok Mezőkovácsháza térségében találhatók, ahol az átlagos férőhely-kihasználtság mindössze 49%, de egyes telephelyeken – például Magyarbánhegyesen (21%) és Mezőkovácsházán (5%) – ez még alacsonyabb értéket mutat.

b) Hajléktalanok nappali ellátása

Békés vármegyében öt járásban nem érhető el hajléktalan személyek számára nappali melegedő: a Gyomaendrődi, Mezőkovácsházi, Sarkadi, Szarvasi és Szeghalmi járásokban. Ezek közül két járásközpont – Gyomaendrőd és Szarvas – feladatellátási kötelezettséggel rendelkezik, ennek ellenére nincs megoldva a hajléktalanellátás. Szarvas Város Helyi Esélyegyenlőségi Programja alapján a településen 23 hajléktalan személy él, ami különösen indokoltá teszi a szolgáltatás kiépítését.

Békéscsabai járásban a szolgáltatás Békéscsabán érhető el, 20 férőhellyel, 110%-os kihasználtsággal, ami enyhe túlterheltséget jelez. A járás többi települése (Doboz, Szabadkígyós, Újkígyós) ellátási területként kapcsolódik a szolgáltatóhoz.

Békési járásban nappali melegedő kizárólag Békésen működik, 20 férőhellyel és szintén 110%-os kihasználtsággal. A többi település itt is csak ellátási területként jelenik meg.

Gyulai járásban a szolgáltatás csak Gyula városában érhető el, 90 férőhellyel és 68%-os kihasználtsággal, ami megfelelő kapacitáskihasználtságot mutat. A környező települések (Elek, Kétegyháza, Lökősháza) ellátási területként kapcsolódnak a szolgáltatóhoz.

Orosházi járásban a nappali melegedő Orosházán működik, 36 férőhellyel, 178%, ami erős túlterheltséget jelez, és arra utal, hogy a szolgáltatás jelenlegi kapacitása nem képes lekövetni a valós szükségleteket.

32. táblázat A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett hajléktalan személyek nappali ellátásának férőhelyei, kihasználtsága* települési bontásban, Békés vármegye, 2025

Járások, települések	Hajléktalan személyek nappali melegedője (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó száma
Békéscsabai járás			

Békéscsaba	20	110%	1
Doboz	et		
Szabadkígyós	et		
Újkígyós	et		
Békési járás			
Békés	20	110%	1
Bélmegyer	et		
Kamut	et		
Köröstarcsa	et		
Mezőberény	et		
Murony	et		
Tarhos	et		
Gyomaendrődi járás			
Gyomaendrőd	SZH		SZH
Csárdaszállás	et		
Gyulai járás			
Gyula	90	68%	1
Elek	et		
Kétegyháza	et		
Lőkösháza	et		
Orosházi járás			
Orosháza	36	178%	1
Szarvasi járás			
Szarvas	SZH		SZH

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai
Jelmagyarázat: et = ellátási terület, SZH = szolgáltatási hiány

c) Idősek és demens személyek nappali ellátása

Attól függetlenül, hogy az idősek nappali ellátásának működtetése a 3000 főt meghaladó lakosságszámú települések kötelező önkormányzati feladatai közé tartozik, minden önkormányzat igyekszik működtetni ezt az ellátási formát. Az önkormányzatok többsége önálló telephellyel, a kisebb lakosságszámú településeken pedig ellátási terület formájában. Ez az ellátási forma különösen jellemző az aprófalvas Mezőkovácsházai, Orosházai és Sarkadi járásokban.

A Békéscsabai járásban összesen 439 férőhely áll rendelkezésre az idősek nappali ellátására, amelynek átlagos kihasználtsága kiemelkedően magas: 136%. Ez jelentős túlterheltséget jelez, különösen a kisebb településeken, amelyek némelyikén extrém magas kihasználtság figyelhető meg. Kétsoprony: 217%, Csabaszabadi: 180%, Telekgerendás: 177%

Újkígyóson ezzel szemben alacsony a kihasználtság (29%), ami jelentős kapacitástartalékot jelez, és utalhat hozzáférési, ismertségi vagy elérhetőségi problémákra.

Doboz és Gerendás településeken az ellátás teljes kapacitással működik (100%).

Szabadkígyós nem rendelkezik bejegyzett nappali ellátással, csupán ellátási területként jelenhet meg. A demens személyek nappali ellátását is vállaló klubok a járás 8 településéből 7-ben elérhető, mindegyik esetben az idősek ellátásához kapcsoltnak, azonos fenntartónál működik. Ez jól mutatja, hogy a járásban a demens személyek ellátásában is teljesülnek a jogszabályi kötelezettségek.

33. táblázat A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett idősek és demens személyek nappali ellátásának férőhelyei, kihasználtsága* települési bontásban, Békés vármegye, 2025

Békéscsabai járás

Települések	Idősek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Demens személyek nappali ellátása (fh)	Fenntartó
Békéscsaba	233	143%	1	X	1
Csabaszabadi	10	180%	1	X	1
Csorvás	30	147%	1	X	1
Doboz	40	100%	1	X	1
Gerendás	15	100%	1		
Kétsoprony	30	217%	1	X	1
Szabadkígyós	et				
Telekgerendás	22	177%	1	X	1
Újkígyós	59	29%	1	X	1
Összesen	439	136%	8	7	7

A Békési járásban az ellátás összesen **384 férőhellyel** működik. Az ellátás **átlagos kihasználtsága 103,6%**, ami enyhe túlterheltséget jelez. A demens személyek nappali ellátása 5 településen érhető el, összesen 5 demens férőhellyel és 5 fenntartó közreműködésével.

A számok alapján a Békési járásban jól kiépített és kihasznált nappali ellátási rendszer működik, a demens ellátás is több településen elérhető.

Békési járás					
Települések	Idősek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Demens személyek nappali ellátása (fh)	Fenntartó
Békés	110	100%	1	X	1
Bélmegyer	40	100%	1	X	1
Kamut	30	107%	1		
Köröstarcsa	24	117%	1	X	1
Mezőberény	120	88%	3	X	1
Murony	30	110%	1		
Tarhos	30	103%	1	X	1
Összesen	384	104%	9	5	5

A Gyomaendrődi járásban összesen **165 férőhely** áll rendelkezésre az idősek nappali ellátásában, amelyet 4 fenntartó működtet. Az átlagos **férőhely-kihasználtság 85,2%**, amely egyenletes, stabil működést jelez, ugyanakkor mutat még némi mozgásteret a szolgáltatások fejlesztése és bővítése irányába.

A demens személyek nappali ellátása jelenleg nem elérhető a járásban, Gyomaendrőd városa szolgáltatáshiányos területnek számít ebben a tekintetben. Ez a hiány indokoltá teheti ennek a specializált ellátási formának a kialakítását.

Gyomaendrődi járás					
Települések	Idősek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Demens személyek nappali ellátása (fh)	Fenntartó
Gyomaendrőd	85	104%	1	SZH	SZH

Csárdaszállás	et				
Dévaványa	25	76%	1		
Ecsefalva	25	76%	1		
Hunya	30	85%	1		
Összesen	165	85%	3		

A Gyulai járásban az idősek nappali ellátása **540 férőhellyel** működik, 5 fenntartó közreműködésével. A **férőhely-kihasználtság átlagosan 109%**, ami a kapacitások jelentős telítettségére utal. Ez különösen Gyulán (370 férőhely, 112%-os kihasználtság) és Lőkösházán (50 férőhely, 120%-os kihasználtság) figyelhető meg.

A demens személyek nappali ellátása a járásban 3 településen elérhető (Gyula, Kétegyháza, Lőkösháza), összesen 4 fenntartó működtetésében, ami a régió szintjén kiemelkedőnek mondható. Különösen Gyula városában erős a kapacitás, ahol két fenntartó biztosítja az ellátást.

Össességében a Gyulai járásban az idősek nappali ellátása jól szervezett, de a túltelítettség miatt fejlesztési szükségletek mutatkoznak.

Gyulai járás					
Települések	Idősek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Demens személyek nappali ellátása (fh)	Fenntartó
Gyula	370	112%	2	X	2
Elek	40	98%	1		
Kétegyháza	80	105%	1	X	1
Lőkösháza	50	120%	1	X	1
Összesen	540	109%	5	3	4

A Mezőkovácsházai járásban összesen **365 férőhely** áll rendelkezésre az idősek nappali ellátásában, amelyet 10 fenntartó biztosít. Az **átlagos kihasználtság 88%**, ugyanakkor egyes telephelyek esetében jelentős eltérések figyelhetők meg. Például Nagybánhegyesen a 200%-os kihasználtság komoly túlterheltséget jelez, míg Kunágotán csupán 20%-os a kihasználtság, ami alacsony igénybevételre vagy hozzáférési nehézségekre utalhat. A kistelepülések közel fele ellátási területként van bekapcsolva a nagyobb településen szolgáltatókhoz. Az utazás korlátozhatja a szolgáltatásokban való részvételt.

A demens személyek nappali ellátása jelenleg csak két településen (Battonya és Végegyháza) érhető el, így a járás egészére nézve a szolgáltatási lefedettség korlátozott. A demens ellátás terén mutatkozó korlátozott hozzáférés különösen figyelemre méltó a járás nagyszámú települése és az idősödő lakosság aránya miatt.

Mezőkovácsházai járás					
Települések	Idősek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Demens személyek nappali ellátása (fh)	Fenntartó
Mezőkovácsháza	30	90%	1		

Almáskamarás	et				
Battonya	60	93%	1	X	1
Dombegyház	et				
Dombiratos	et				
Kaszaper	30	83%	1		
Kevermes	et				
Kisdombegyház	et				
Kunágota	20	20%	1		
Magyarbánhegyes	20	90%	1		
Magyardombegyház	et				
Medgyesbodzás	et				
Medgyesegyháza	30	60%	1		
Mezőhegyes	45	82%	1		
Nagybánhegyes	10	200%	1		
Nagykamarás	30	67%	1		
Pusztatottlaka	et				
Végegyháza	90	99%	1	X	1
Összesen	365	88%	10	2	2

Az Orosházi járásban összesen **460 férőhelyet** tartanak nyilván, amelyeket 7 fenntartó működtet. A **férőhelyek kihasználtsága összességében 101%**, ami telítettséget, sőt néhol enyhe túlterheltséget mutat. A szolgáltatások közvetlenül elérhetők Orosháza, Nagyszénás, Tótkomlós és Csanádapáca településeken, egyenletesen lefedik a térséget. Békéssámson, Kardokút és a 2000 fő fölötti lakosságszámmal rendelkező Pusztaföldvár ellátási területként biztosítja a szolgáltatást.

A demens személyek nappali ellátása a járás két településén érhető el (Orosháza és Tótkomlós), összesen két fenntartó működtetésében. Bár ez a jelenlét javítja az ellátási lehetőségeket, a többi településről történő hozzáférés korlátozott lehet, különösen tömegközlekedéssel vagy egyéni mobilitással küzdő személyek esetén.

Orosházi járás					
Települések	Idősek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Demens személyek nappali ellátása (fh)	Fenntartó
Orosháza	120	105%	2	X	1
Békéssámson	et				
Csanádapáca	90	96%	1		
Gádos	50	108%	1		
Kardokút	et				
Nagyszénás	125	100%	1		
Pusztaföldvár	et				
Tótkomlós	75	97%	2	X	1
Összesen	460	101%	7	2	2

A Sarkadi járásban az idősek nappali ellátása 7 településen érhető el, összesen **273 férőhellyel**. A szolgáltatásokat 7 fenntartó működteti. A férőhelyek kihasználtsága átlagosan **104%**, ami enyhe túlterheltséget jelez. Kiemelkedő kihasználtság tapasztalható Okányban (123%) és Sarkadon (118%), ami jelentős igénybevételre utal. A kisebb lélekszámú településeken (pl. Sarkadkeresztúr, Méhkerék) is jól szervezett szolgáltatás működik, míg több község (Geszt, Körösnagyharsány, Mezőgyán, Újszalonta és Zsadány) nem rendelkezik saját nappali ellátással, így más települések szolgáltatásaihoz kapcsolódnak.

A demens személyek nappali ellátása a járásban **egyik településen sem érhető el**, ami jelentős szolgáltatási hiányt jelez ebben az ellátási formában. Ez különösen problémás lehet egy olyan térségben, ahol az időskorú lakosság aránya növekszik, és ezzel párhuzamosan a demenciával élők száma is emelkedhet.

Sarkadi járás					
Települések	Idősek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Demens személyek nappali ellátása (fh)	Fenntartó
Sarkad	91	118%	2		
Biharugra	60	103%	1		
Geszt	et				
Körösnyágyhársány	et				
Kötegyán	42	102%	1		
Méhkerék	30	93%	1		
Mezőgyán	et				
Okány	30	123%	1		
Sarkadkeresztúr	20	85%	1		
Újszalonta	et				
Zsadány	et				
Összesen	273	104%	7		

A Szarvasi járásban az idősek nappali ellátása 6 településen elérhető, összesen **618 férőhellyel**, amelyeket 9 fenntartó működtet. A férőhelyek **átlagos kihasználtsága 103%**, ami jól működő, aktívan igénybe vett ellátórendszerre utal. A legnagyobb kapacitású intézmény Szarvason található, 354 férőhellyel és közel teljes kihasználtsággal (99%). A többi településen szintén magas (87–112% közötti) kihasználtság figyelhető meg, különösen Békésszentandrás és Kondoroson.

A demens személyek nappali ellátása **csak két településen – Szarvason és Örménykúton – működik**, így a járás egészének lefedettsége ezen a területen korlátozott. Ez szolgáltatási egyenlőtlenséget jelenthet a demenciával élők számára, különösen a kisebb településeken.

Szarvasi járás					
Települések	Idősek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Demens személyek nappali ellátása (fh)	Fenntartó
Szarvas	354	99%	2	X	1
Békésszentandrás	102	112%	2		
Csabacsúd	30	87%	1		
Kardos	25	108%	1		
Kondoros	80	110%	2		
Örménykút	27	100%	1	X	1
Összesen	618	103%	9		

A Szeghalmi járásban összesen **262 férőhely** áll rendelkezésre az idősek nappali ellátásában, amelyeket **7 fenntartó** működtet. Az ellátás **átlagos kihasználtsága 96%**, ami megfelelő működtetést és stabil szolgáltatási igénybevételt jelez. A férőhely-kihasználtság jellemzően közel teljes, különösen Bucsán, Körösladányban és Körösújfaluban, míg Vésztőn – ahol a legnagyobb férőhelyszám található – alacsonyabb (75%).

A demens személyek nappali ellátása kizárólag Körösladányban érhető el, így a járás többi településének lakossága ebből a szempontból hozzáférési nehézségekkel szembesül, különösen a nagyobb idős lakossággal rendelkező települések esetében.

Szeghalmi járás					
Települések	Idősek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Demens személyek nappali ellátása (fh)	Fenntartó
Szeghalom	50	98%	1		
Bucsa	37	100%	1		
Füzesgyarmat	50	98%	1		
Kertészsziget	et				
Körösladány	30	100%	1	X	1
Körösújfalú	30	103%	1		
Vésztő	65	75%	2		
Összesen	262	96%	7	1	1

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai
Jelmagyarázat: et = ellátási terület, SZH = szolgáltatási hiány

Békés vármegyében mind a kilenc járásban működik idősek nappali ellátása, így a szolgáltatás teljes járási lefedettséget mutat. A vármegyében összesen 3 506 férőhely áll rendelkezésre idősek nappali ellátására, amelyeket 65 fenntartó működtet. Az ellátás átlagos kihasználtsága 101%, ami teljes kapacitáskihasználást vagy enyhe túlterheltséget jelez, és az ellátási szükségletek általános meglétét tükrözi.

A legnagyobb férőhely-kapacitással rendelkező járás a Szarvasi (618 fő) és a Gyulai (540 fő) járás, míg a legkisebb kapacitás Szeghalomban (262 fő) található.

A legnagyobb kihasználtság a Békéscsabai járásban (136%), míg a legalacsonyabb a Gyomaendrődi járásban (85%) tapasztalható.

Több településen (pl. Kétsoprony, Nagybánhegyes, Telekgerendás, Csabaszabadi) 170–200% közötti túlterheltség figyelhető meg, ami fejlesztési szükségletet jelez.

A megyében összesen 23 településen elérhető el a demens személyek nappali ellátása, jellemzően idősek klubjainak szolgáltatását kiegészítve.

A demens ellátások túlnyomó többsége a nagyobb városokban (Gyula, Békéscsaba, Orosháza) koncentrálódik, míg a kisebb települések elérése nehezebb, különösen az utazási lehetőségek korlátozottságában.

d) Pszichiátriai- és szenvedélybetegek nappali ellátása

A pszichiátriai betegek nappali ellátása Békés vármegye valamennyi járásában elérhető, **jellemzően a járásközpontokban működik a szolgáltatás, a többi település általában az ellátási terület** részeként kerül kijelölésre. Kivételt képez ez alól a Mezőkovácsházai járás, ahol a szolgáltatás két kistépülésen – Kevermesen és Magyarbánhegyesen – működik.

A megyében összesen **808 férőhely** áll rendelkezésre, **19 fenntartó** közreműködésével. A férőhelyek **átlagos kihasználtsága 98%**, ami a szolgáltatás iránti jelentős igényt tükrözi. Az ezer felnőtt lakosra jutó férőhelyek száma 4,1, amely a pszichiátriai ellátások hozzáférhetőségének fontos mutatója.

A legmagasabb kihasználtság a Sarkadi járásban, Sarkadon figyelhető meg, ahol a 25 férőhelyes nappali ellátás 124%-os kihasználtsággal működik. A legnagyobb férőhelykapacitással a Békési járás rendelkezik, ahol 211 férőhely érhető el Békésen és Mezőberényben.

A Gyulai járás a bevont települések számát tekintve emelkedik ki, Gyula mellett Kétegyháza és Elek is rendelkezik férőhelyekkel. Utóbbi esetében azonban rendkívül alacsony kihasználtság (4%) tapasztalható, amely a szolgáltatás hatékonyságának vagy elérésének vizsgálatát teheti indokolttá.

45. ábra A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett pszichiátriai és szenvedélybetegek nappali ellátásának férőhelyei, kihasználtsága* települési bontásban, Békés vármegye, 2025

Járások, települések	Pszichiátriai betegek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó	Szenvedélybetegek nappali ellátása (fh)	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó
Békéscsabai járás						
Békéscsaba	175	107%	4	212	99%	5
Békési járás						
Békés	147	107%	3	10	110%	1
Mezőberény	64	95%	1	et		
Összesen	211	101%	4			
Gyomaendrődi járás						
Gyomaendrőd	50	98%	1	50	106%	1
Gyulai járás						
Gyula	30	113%	1	60	170%	1
Elek	72	4%	1	et		
Kétegyháza	10	100%	1	et		
Összesen	112	73%	2			
Mezőkovácsházai járás						
Kevermes	30	100%	1	et		
Magyarbánhegyes	25	108%	1	et		
Összesen	55	104%	2			
Orosházi járás						
Orosháza	20	100%	1	20	95%	1
Tótkomlós	et			15	113%	1
Összesen				35	104%	2
Sarkadi járás						
Sarkad	25	124%	1	25	192%	1
Szarvasi járás						
Szarvas	50	104%	1	45	69%	1
Szeghalmi járás						
Szeghalom	10	100%	1	et		
Füzesgyarmat	100	101%	1	et		
Összesen	110	100,05%	2			

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai
Jelmagyarázat: et = ellátási terület,

A szenvedélybetegek nappali ellátása nem minden járásban működik, ugyanakkor **Békés vármegye valamennyi települése valamely működő szolgáltató ellátási területéhez tartozik.**

A szolgáltatás kizárólag az Orosházi járásban érhető el két településen, míg a Mezőkovácsházai és Szeghalmi járásban jelenleg nem működik szolgáltató.

A megyében összesen 439 férőhely áll rendelkezésre, amely 119%-os kihasználtsággal működik, jelezve a meglévő kapacitások túltelítettségét. Az ezer felnőttkorú lakosra jutó férőhelyek száma 1,6, amely országos összehasonlításban alacsonynak tekinthető, különösen a pszichiátriai nappali ellátáshoz viszonyítva.

A legnagyobb kapacitással a Békéscsabai járás rendelkezik, ahol 212 férőhely áll rendelkezésre öt fenntartó közreműködésével. A férőhelyek kihasználtsága itt 99%, ami stabil igénybevételt mutat.

A férőhelyeket a legmagasabb arányban Sarkadon (192%) és Gyulán (170%) vették igénybe 2023-ban. Ez a magas kihasználtság elsősorban az ellátás iránti jelentős szükségletet, valamint a rendelkezésre álló alacsony férőhelyszámot tükrözi.

Ezzel szemben Szarvason a rendelkezésre álló 45 férőhely a helyi szükségletet meghaladó kapacitást biztosított, a kihasználtság itt lényegesen alacsonyabb volt, ami alacsonyabb szükségletre, vagy a szolgáltatás elérésének korlátaira utalhat.

Időseket, nőket érintő szolgáltatási hiányok

A nappali ellátások többsége **nincs felkészülve a demenciával élő idősök fogadására**, sem infrastrukturális, sem szakmai szempontból. A legnagyobb nehézséget a **szakképzett személyzet hiánya** jelenti, amely ellehetetleníti a célcsoport speciális igényeire szabott, megfelelő színvonalú gondozást. A szolgáltatások fizikai környezete jellemzően nem akadálymentes, hiányzik a tájékozódást segítő szíkontrasztos belső tér, valamint a biztonságot támogató bútorzat. További problémát jelent a demens személyek szállítása, mivel gyakran sem a hozzátartozók, sem az intézmények nem rendelkeznek ennek megoldására alkalmas kapacitással.

A demencia korunk egyik **legsúlyosabb közegészségügyi problémája**, globális népbetegségként tartják számon: világszinten **három másodpercenként** diagnosztizálnak valakinél demenciát. Magyarországon megközelítőleg **250 000 embert érint**, a hozzátartozókat is figyelembe véve ez mintegy 1 millió főre, vagyis a lakosság 10%-ára tehető. A demens betegek 65%-a nő, és 70%-ukat saját otthonukban gondozzák. Az őket ápoló családtagok döntő többsége (85%-ban szintén nők), akik jelentős pszichés és fizikai megterhelésnek vannak kitéve, jellemzően külső segítség, információ vagy támogatás nélkül.

A szolgáltatások megfelelő kialakítása és az egészségügyi ellátásokkal integrált, összehangolt struktúra kialakítása kiemelten sürgető. A jelenlegi rendszer nem képes válaszolni a növekvő szükségletekre, miközben a demenciával élők 75%-a nincs diagnosztizálva, részben a betegséghez kapcsolódó stigmatizáció miatt, részben a családok hallgatása okán.

Szükséges lenne:

- a gyógyszeres terápia melletti pszichoszociális támogatás biztosítása a demens idősök számára,
- a hozzátartozók információval való ellátása, pszichés tehermentesítése,
- a gondozói izoláció csökkentése, valamint
- a nappali ellátások célcsoport-specifikus, demencia-barát fejlesztése.

2.1.8 Községi szolgáltatások

A szociális szolgáltatások területén a szakmai trendeknek megfelelően egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a közösségi ellátási formák. Kiemelten két célcsoportra – a pszichiátriai betegekre és a szenvedélybetegekre – irányuló közösségi szolgáltatás működik, azonos elvek és módszertani keretek mentén.

E szolgáltatások célja a betegségből adódó károsodások és pszicho-szociális hátrányok enyhítése, a közösségi életbe való minél teljesebb visszaintegrálódás támogatása. A gondozás és a pszicho-szociális rehabilitáció az ellátott otthonában vagy lakókörnyezetében zajlik, személyre szabott célok és szükségletek mentén, a családtagok, természetes segítők és szakemberek bevonásával. A szolgáltatás igénybevétele önkéntes.

A közösségi alapellátás Békés vármegye szinte valamennyi településéről ellátási területként érhető el. A nagyobb településeken önállóan működő szolgáltatásként biztosítják, melyek ellátási területe kiterjed a kisebb településekre, sőt esetenként több járásra is. E szolgáltatási forma a család egészét képes kiszámítható módon gondozni, ami különösen fontos azokban az esetekben, amikor a család több tagja is érintett, például pszichoszociális problémákkal küzd. A kisebb településeken ugyanakkor kevésbé ismert ez a lehetőség, ezért indokolt a közösségi ellátások célzott népszerűsítése. A meglévő szolgáltatások minél szélesebb körben történő bemutatása és hirdetése révén több rászoruló juthatna hozzá a szükséges támogatáshoz.

A közösségi szolgáltatások járásszintű elérhetőségét a 2.1.9. fejezet tartalmazza.

2.1.9 Támogató szolgáltatás

A támogató szolgáltatás a fogyatékossgal élő személyek lakókörnyezetben történő ellátását biztosító alapszolgáltatás. Ennek keretében két fő támogatási forma valósul meg:

- a) **személyi segítség**, amely az igénybe vevő otthonában és lakókörnyezetében nyújt speciális segítséget,
- b) valamint **szállító szolgáltatás**, amely a közszolgáltatásokhoz – például egészségügyi, szociális, oktatási vagy munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz – való hozzáférést segíti.

A szolgáltatás fő feladata, a fogyatékossgal élő személy alapvető szükségleteinek kielégítése, a fogyatékossgal típusának megfelelő egészségügyi és szociális ellátásokhoz, illetve fejlesztő tevékenységekhez való hozzáférés támogatása, a társadalmi integráció, valamint a munkavállalás és munkavégzés feltételeinek elősegítése.

A támogató szolgáltatás célja, hogy hozzájáruljon a fogyatékos emberek önálló életvitelének fenntartásához, társadalmi részvételük erősítéséhez és életminőségük javításához.

A közösségi ellátások és a támogató szolgálatok elérhetősége Békés vármegyében járásonként:

A támogató szolgálatok szállító szolgáltatásainak ellátási területe lefedi a vármegye teljes területét. Ennek köszönhetően – a rendelkezésre álló kapacitások függvényében – elméletileg valamennyi fogyatékossgal élő személy számára biztosított az ellátáshoz való hozzáférés.

A személyi segítség, valamint a közösségi alapú ellátások és ellátási területei a mellékelt táblázatban kerültek feltüntetésre.

Az alábbi összefoglalás a településeken bejegyzett szolgáltatásokra koncentrál, kiemelve azok jelenlétét és lefedettségét.

Békéscsabai járás

Békéscsabán négy pszichiátriai és két szenvedélybetegek közösségi ellátása működik, valamint hat támogató szolgálat áll a fogyatékos személyek rendelkezésére. Békéscsabán kívül Csorváson és Dobozon is helyben biztosított a támogató szolgáltatás. A szolgálatok ellátási területe a személyi segítség kivételével lefedi a járási településeket.

Békési járás

Békésen mindkét célcsoport számára működik közösségi ellátás. Támogató szolgálat Békésen és Mezőberényben is elérhető, utóbbi helyszínen két fenntartói jelenléttel. A járás települései a személyi segítség kivételével ellátási területként kerültek bejegyzésre.

Gyomaendrődi járás

A járás két településén, Gyomaendrődön és Dévaványán van bejegyezve támogató szolgálat, mindkét település lakossága igénybe tudja venni a személyi segítséget.

Közösségi ellátás egyik célcsoport számára sem biztosított, viszont Dévaványa és Ecsegefalva a pszichiátriai betegek kapcsán, míg Csárdaszállás mindkét célcsoport vonatkozásában ellátási területként kapcsolódik a rendszerhez.

Gyulai járás

Gyulán mindkét célcsoport számára működik közösségi ellátás, valamint három támogató szolgálat közül lehet választani. Elek pszichiátriai betegek részére biztosítja a közösségi ellátást. Ellátási terület tekintetében megállapítható, hogy a járás teljes területe lefedett.

Mezőkovácsházai járás

A járásban három támogató szolgálat működik, kettő Mezőkovácsházán, egy Magyarbánhegyesen. Battonyán szenvedélybetegek közösségi ellátása található. A kistélepülések ellátási területként kapcsolódnak a szolgáltatókhoz.

Orosházi járás

A járás egyik településén sincs támogató szolgálat, a térség a szállító szolgáltatás tekintetében más szolgáltatók ellátási területéhez tartozik, viszont a személyi segítség nem érhető el a fogyatékkal élő számára.

Orosházán szenvedélybetegek számára biztosított a közösségi ellátás, a járásra kiterjedő ellátási területtel.

Szarvasi járás

Szarvason működik szenvedélybetegek közösségi ellátása, valamint két támogató szolgálat áll a fogyatékkal élők rendelkezésére.

Sarkadi járás

Sarkadon szenvedélybetegek közösségi ellátása, valamint két támogató szolgálat érhető el.

Szeghalmi járás

Füzesgyarmaton működik közösségi ellátás pszichiátriai betegek számára. Vésztőn három fenntartó biztosít támogató szolgáltatást.

Összesítés:

- Közösségi ellátások:** 13 szolgáltatás működik 11 településen – ebből 5 pszichiátriai, 8 szenvedélybetegek ellátását végzi.

A szolgáltatók minden járásban bejegyzésre kerültek, kivéve a Gyomaendrődi járást, ahol a közösségi ellátás mindkét célcsoport számára csupán ellátási területként biztosított. Ez a megoldás azonban a szolgáltatáshoz való tényleges hozzáférést erősen megkérdőjelezi. A jelenlegi kapacitások szűknek tekinthetők, a szenvedélybetegek és pszichiátriai betegek ellátásában pedig magas a látencia: sok érintett nem jut időben és megfelelő formában segítséghez, noha szélesebb körű beavatkozásra lenne szükség.

- Támogató szolgáltatás:** 13 településen érhető el, **25 fenntartó** működtetésében

46. ábra Közösségi ellátások (pszichiátriai, szenvedélybetegek) és támogató szolgáltatás elérhetősége a szolgáltatói nyilvántartás alapján, Békés vármegye, 2025

Települések	Pszichiátriai betegek	Szenvedélybetegek	Fenntartó	Támogató szolgálat	Fenntartó

	közösségi ellátása	ő	közösségi ellátása		személyi segítés	szállító szolgáltatás	
Békéscsabai járás							
Békéscsaba	X	4	X	2	X	et	6
Csabaszabadi	et		et			et	
Csorvás	et		et		X	et	1
Doboz	et		et		X	et	1
Gerendás	et		et			et	
Kétsoprony	et		et			et	
Szabadkígyós	et		et			et	
Telekgerendás	et		et			et	
Újkígyós	et		et			et	
Békés járás							
Békés	X	1	X	1	X	et	1
Bélmegyer	et		et			et	
Kamut	et		et			et	
Köröstarcsa	et		et			et	
Mezőberény	et		et		X	et	2
Murony	et		et			et	
Tarhos	et		et			et	
Gyomaendrődi járás							
Gyomaendrőd					X	et	1
Csárdaszállás	et		et			et	
Dévaványa	et				X	et	1
Ecsefalva	et					et	
Hunya						et	
Gyula járás							
Gyula	X	1	X	1	X	et	3
Elek	X	1	et			et	
Kétegyháza	et		et			et	
Lőkősháza	et		et			et	
Mezőkovácsházai járás							
Mezőkovácsháza	et		et		X	et	2
Almáskamarás	et		et			et	
Battonya	et		X	1		et	
Dombegyház	et		et			et	
Dombiratos	et		et			et	
Kaszaper	et		et			et	
Kevermes	et		et			et	
Kisdombegyház	et		et			et	
Kunágota	et		et			et	
Magyarbánhegyes	et		et		X	et	1
Magyardombegyház	et		et			et	
Medgyesbodzás	et		et			et	
Medgyesegyháza	et		et			et	
Mezőhegyes	et		et			et	
Nagybánhegyes	et		et			et	
Nagykamarás	et		et			et	
Pusztatottlaka	et		et			et	
Végegyháza	et		et			et	

Orosházi járás							
Orosháza	et		X	1		et	
Békéssámszon	et		et			et	
Csanádapáca	et		et			et	
Gádosos	et		et			et	
Kardoskút	et		et			et	
Nagyszénás	et		et			et	
Pusztaföldvár	et		et			et	
Tótkomlós	et		et			et	
Sarkadi járás							
Sarkad	et		X	1	X	et	2
Biharugra	et		et			et	
Geszt	et		et			et	
Körösnyágy	et		et			et	
Kötegyán	et		et			et	
Méhkerék	et		et			et	
Mezőgyán	et		et			et	
Okány	et		et			et	
Sarkadkeresztúr	et		et			et	
Újszalonta	et		et			et	
Zsadány	et		et			et	
Szarvasi járás							
Szarvas	et		X	1	X	et	2
Békésszentandrás	et		et			et	
Csabacsúd	et		et			et	
Kardos	et		et			et	
Kondoros	et		et			et	
Örménykút	et		et			et	
Szeghalmi járás							
Szeghalom	et					et	
Bucsa	et					et	
Füzesgyarmat	X	1				et	
Kertészsziget	et					et	
Körösladány	et					et	
Körösújfalu	et					et	
Vésztő	et				X	et	3

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

A fogyatékkal élő alapszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek problémái

A szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzés alapján Békés vármegyében a fogyatékkal élők nappali ellátása 23 településen érhető el, míg támogató szolgálat 13 településen került bejegyzésre, 26 fenntartó működtetésében. Ezek a szolgáltatások ténylegesen legfeljebb a szolgáltató települések 25 km-es körzetében érhetőek el. Ezen a távolságon kívül eső, főként kistelepülések és tanyás térségek lakói számára ezek a szolgáltatások gyakorlatilag elérhetetlenek.

A megye lakosságának 52%-a 10 ezer főnél kisebb településeken él, és ha a nagyobb városok vonzáskörzetét levesszük, a lakosság mintegy 40%-a – köztük a fogyatékkal élő jelentős része – nem jut hozzá a speciális alapellátásokhoz.

Különösen kedvezőtlen a helyzet az Orosházi járásban, ahol egyáltalán nem működik támogató szolgáltatás, nappali ellátás is csak egy biztosított. Ez azt jelenti, hogy ezekben a térségekben a

fogyatékossgal élő emberek túlnyomó többsége nincs kapcsolatban azokkal az alapszolgáltatásokkal, amelyek segítenék őket a mindennapi életvitelükben.

A területi lefedettség hiánya, a közlekedés nehézségei és a szolgáltatási kapacitások hiánya miatt a fogyatékossgal élők kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek, ellátásuk szinte kizárólag családtagokra vagy informális gondozókra hárul.

2.2. Szakosított ellátási formák

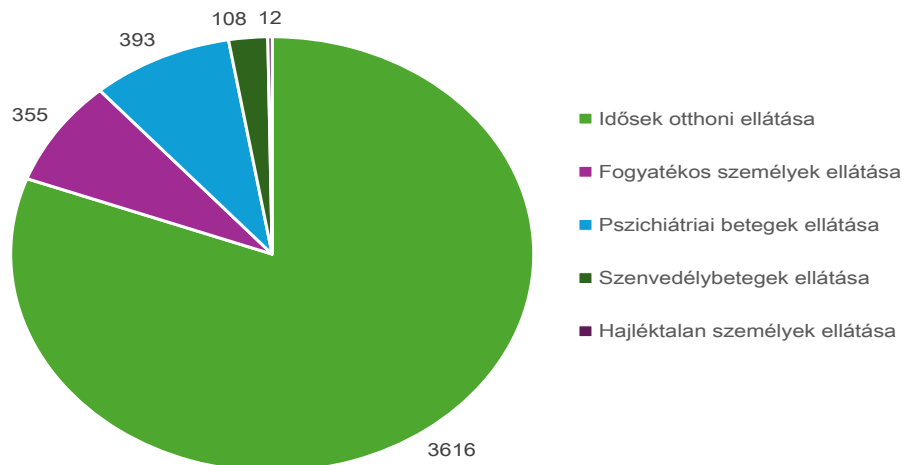
2.2.1. Tartós bentlakást nyújtó intézmények

a) Ápolást, gondozást nyújtó intézmények

Békés vármegyében 2025-ben összesen **4 484 férőhelyen** biztosítanak bentlakásos intézményi ellátást különböző szociális célcsoportok számára. Az ápolást gondozást nyújtó férőhelyek 81%-át az idősek otthonainak férőhelyei teszik ki. A fogyatékos személyek ellátása az összes kapacitás 7,9%-át kötik le. A pszichiátriai betegek ellátása 393 férőhelyen (8,8%), míg a szenvedélybetegeké 108 férőhelyen történik (2,4%). Különösen alacsony a hajléktalan személyek ellátására biztosított férőhelyek száma, amely a teljes ellátási kapacitás csupán 0,3%-át teszi ki.

Az adatok alapján megállapítható, hogy a vármegye ellátási rendszere jelentős mértékben az időskorú lakosság bentlakásos gondozására épül, a speciális szükségletű célcsoportok – fogyatékossgal élők, pszichiátriai és szenvedélybetegek, valamint hajléktalanok – ellátása korlátozottabb kapacitásokkal rendelkezik.

47. ábra Ápolást, gondozást nyújtó intézmények férőhelyeinek megoszlása az ellátotti csoportok között Békés vármegyében, 2025

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

aa) Idősek otthona

Békés vármegyében az idősek otthonai sűrű ellátási hálózatot alkotnak: a vármegye 35 településén működik bentlakásos intézmény, 54 fenntartó által üzemeltetve. Az ellátórendszer összesen 3 616 férőhelyet biztosít az idősek számára.

A szolgáltatás jelentőségét jól tükrözi, hogy a **64 év feletti népességre vetített** férőhelymutató a vármegyében **48 férőhely/1000 fő**, amely több mint másfélszerese az országos átlagnak (29

férőhely/1000 fő). Ez arra utal, hogy a vármegye – országos viszonylatban is – kiemelkedő ellátási kapacitással rendelkezik az idősek otthoni ellátása terén.

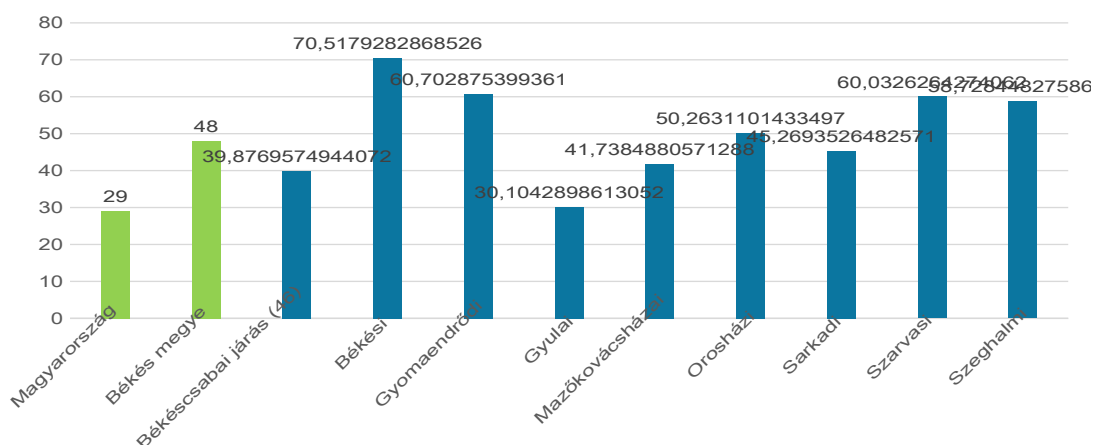
A járások közötti összehasonlítás jelentős különbségeket tár fel.

A Békési járás 71 férőhely/1000 fővel a legmagasabb értéket mutatva, kiemelkedő kapacitásbőséget jelez. Ez az érték több mint kétszerese a Gyulai járásának (30 férőhely/1000 fő 65-x éves), valamint a vele majd megegyező hazai arányszámnak.

Gyomaendrődi, Szarvasi és Szeghalmi járások szintén magas arányt mutatnak (60+ férőhely/1000 fő), ami a térségi ellátás földrajzi koncentrációjára utalhat.

A Békéscsabai (40), Sarkadi (45), Mezőkovácsházai (42) járások értékei az országos és vármegyei átlag között helyezkednek el – közepes férőhelyellátottságot jelezve.

48. ábra Az ezer fő 64 év feletti lakosra jutó idősek otthoni férőhelyek száma, 2023

Forrás: saját szerkesztés, TEIR-KSH TSTAR

A férőhelyek kihasználtsága vármegyei szinten 95%, mely 1%-kal haladja meg az országos férőhely-kihasználtságot (94%)

A **Békéscsabai járás** területén összesen **713 férőhely** áll rendelkezésre az idősek bentlakásos ellátására, **négy településen**. A férőhelyek **átlagos kihasználtsága 98%**, ami a szolgáltatás iránti **folyamatos és magas igényre** utal.

Vármegyei szinten is Békéscsaba rendelkezik a legnagyobb kapacitással (421 férőhely), amelyet négy fenntartó működtet. A kihasználtság 95%, vagyis a szolgáltatás stabilan működik, de van némi tartalék. Csorvason a 74 férőhelyre a 105%-os kihasználtság, túltelítettségére utal, ami hosszabb várakozási időt vagy kapacitáshiányt jelezhet.

Telekgerendáson a 44 férőhely teljes kapacitással működik, azaz minden hely betöltött.

Újkígyóson 174 férőhely található három fenntartó kezelésében, 90%-os kihasználtsággal – ez a járáson belül a legnagyobb szabad kapacitást jelzi, ugyanakkor még mindig megfelelő kihasználtsági arányt mutat.

34. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Békéscsabai járásban, 2025, 2023

Békéscsabai járás			
Települések	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó
Békéscsaba	421	95%	4
Csorvás	74	105%	1
Telekgerendás	44	100%	1

Újkígyós	174	90%	3
Összesen	713	98%	9

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

A Békési, a Gyomaendrődi és a Gyulai járások mindegyikében két-két településen érhető el az idősök bentlakásos ellátása.

A Békési járás területén nem tapasztalható magas általános telítettség, ami lehetőséget biztosít a szabad férőhelyek rugalmas kihasználására. Összesen 531 férőhellyel rendelkezik, és a vármegyében 81%-kal a legalacsonyabb átlagos kihasználtságot mutatja. Ez összefüggésbe hozható az ezer 64 év feletti lakosra jutó magas férőhelyszámmal.

Békésen érhető el a legnagyobb kapacitás (299 férőhely), amely egy fenntartó működtetésében van. Mezőberényben 232 férőhely érhető el két fenntartó által, 80%-os kihasználtsággal.

35. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősök otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Békési járásban, 2025, 2023

Békési járás			
Települések	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó
Békés	299	83%	1
Mezőberény	232	80%	2
Összesen	531	81%	3

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

Gyomaendrődön a 205 férőhely viszonylag telített, 98%-os kihasználtsággal működik.

Dévaványán 99 férőhely áll rendelkezésre, 88%-os kihasználtsággal, ami szintén egyensúlyban lévő szolgáltatási kapacitásra utal.

36. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősök otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Gyomaendrődi járásban, 2025, 2023

Gyomaendrődi járás			
Települések	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó
Gyomaendrőd	205	98%	2
Dévaványa	99	88%	1
Összesen	304	93%	3

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

A Gyulai járásban szintén két településen működik bentlakásos idősök otthona, összesen 280 férőhellyel. Az átlagos kihasználtság 95%, ami szinte teljes telítettséget jelent, és magas igénybevételt jelez a rendelkezésre álló kapacitásokhoz képest.

Gyulán található 205 férőhelyet négy fenntartó működteti csaknem teljes, 99%-os kihasználtsággal. Ez azt jelzi, hogy az intézmények gyakorlatilag teljes kapacitással üzemelnek, és nincs érdemi tartalék a rendszerben.

Eleken 75 férőhely érhető el, két fenntartó működtetésében. A 91%-os kihasználtság szintén magas, de némi mozgásteret biztosít.

37. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősök otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Gyulai járásban, 2025, 2023

Gyulai járás			
Települések	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó

Gyula	205	99%	4
Elek	75	91%	2
Összesen	280	95%	6

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

A **Mezőkovácsházai járás** sűrű hálózatot mutató 18 településéből 8 rendelkezik idősek otthonával, összesen **339 férőhellyel** és 10 fenntartóval. A férőhelyek **átlagos kihasználtsága 92%**, ami magas szintű igénybevételt mutat, de még biztosít némi rugalmasságot. A járás aránylag kiegyensúlyozott, jól hozzáférhető, de néhány ponton terheléskiegyenlítésre szorul.

A járás egyik legnagyobb ellátóhelye Mezőhegyes (92 férőhely), amely 100%-os kihasználtsággal működik. Battonya 47 férőhelyes intézménye 106%-os kihasználtságú, túlterhelt, ami ellátási nyomásra utal.

Mezőkovácsháza (43 férőhely, 88%), Kevermes (24 férőhely, 88%) és Kunágota (24 férőhely, 92%) viszonylag kiegyensúlyozott, de magas kihasználtságot mutatnak.

Dombegyház (28 férőhely, 82%) és Medgyesegyháza (30 férőhely, 80%) mutatja a legnagyobb tartalékot – itt érdemes vizsgálni, mi okozza az alacsonyabb kihasználtságot (pl. elhelyezkedés, szolgáltatásminőség).

Kaszaper 2000 fő alatti lakosságszámú kistelepülésként kiemelkedik 51 férőhellyel és 96%-os kihasználtsággal, nem elhanyagolható kapacitást biztosít a térségben.

38. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Mezőkovácsházai járásban, 2025, 2023

Mezőkovácsházai járás			
Települések	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó
Mezőkovácsháza	43	88%	1
Battonya	47	106%	1
Dombegyház	28	82%	1
Kaszaper	51	96%	2
Kevermes	24	88%	1
Kunágota	24	92%	1
Medgyesegyháza	30	80%	1
Mezőhegyes	92	100%	2
Összesen	339	92%	10

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

Az **Orosházi járásban** öt településen működik bentlakásos idősek otthona, összesen **554 férőhellyel**, amelyeket hat fenntartó működtet. Az ellátás **átlagos kihasználtsága 99%**, tehát a járás intézményei gyakorlatilag teljes kihasználtsággal működnek, ami magas ellátási igényt és feszes kapacitásviszonyokat jelez.

A járás központjában, Orosházán működik a legnagyobb intézmény 224 férőhellyel, teljes telítettséggel. Nagyszénás 176 férőhelyén szintén magas, 97%-os kihasználtság, egyetlen fenntartó által – jelentős szerepű intézmény a térségben.

Tótkomlóson, Gádoroson, Csanádapácán kisebb intézmények működnek, 33–77 férőhely közötti kapacitással, 97–102%-os kihasználtsággal. A kisebb településen is magas igény mutatkozik az ellátásra.

39. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága az Orosházi járásban, 2025, 2023

Orosházi járás			
Települések	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó
Orosháza	224	100%	1

Csanádapáca	44	102%	1
Gádos	33	97%	1
Nagyszénás	176	97%	1
Tótkomlós	77	97%	2
Összesen	554	99%	6

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

A **Sarkadi járásban** négy településen működik bentlakásos idősok otthona, összesen **200 férőhellyel**, négy különálló fenntartó működtetésében. A **97%-os átlagos kihasználtság** az ellátás iránti folyamatos és magas igényt jelzi, a férőhelyek túlnyomó többsége betöltött.

Sarkad a járás székhelyeként a legnagyobb intézménnyel rendelkezik (90 férőhely), 91%-os kihasználtság mellett.

Zsadány 60 férőhely, 105%-os kihasználtsággal túlterheltséget mutat, valószínűsíthető a várólisták tartós jelenléte.

Okány és Kötegyán kisebb kapacitású intézmények (30 és 20 férőhely), 95–97%-os kihasználtsággal – szinte teljesen kihasznál, de fenntartható működés.

40. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősok otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Sarkadi járásban, 2025, 2023

Sarkadi járás			
Települések	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó
Sarkad	90	91%	1
Kötegyán	20	95%	1
Okány	30	97%	1
Zsadány	60	105%	1
Összesen	200	97%	4

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

A **Szarvasi járásban** négy településen működik bentlakásos idősok otthona, összesen **368 férőhellyel**, **hat fenntartó** működtetésében. Az intézmények **99%-os átlagos kihasználtsága** magas, gyakorlatilag teljes kapacitáskihasználás tapasztalható a térségben.

Szarvas a járás központjaként a legnagyobb férőhelyszámmal rendelkezik (237 férőhely), amelyet két fenntartó üzemeltet. A 97%-os kihasználtság stabil, de csak minimális tartalékot enged meg.

Kondoroson a 73 férőhelyet 101%-os kihasználtság, túltelítettség jellemzi, amely ellátási nyomást jelez, valószínűsíthetően várólistával.

Békésszentandrán 24 férőhellyel kisebb intézmény, 100%-os kihasználtsággal működött.

Csabacsúd 34 férőhelyét 97%-os kihasználtsággal működtette 2023-ban.

41. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősok otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Szarvasi járásban, 2025, 2023

Szarvasi járás			
Települések	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó
Szarvas	237	97%	2
Békésszentandrás	24	100%	1
Csabacsúd	34	97%	1
Kondoros	73	101%	2
Összesen	368	99%	6

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

A Szeghalmi járásban **négy településen** működik idősek otthona, összesen **327 férőhellyel, hét fenntartó** működtetésében. Az intézmények **átlagos kihasználtsága 97%**, ami a kapacitások nagyon magas szintű igénybevételét jelzi, és alig hagy mozgásteret a rendszerben.

Szeghalmon található a legkisebb férőhelyszámú otthon (29 férőhely), azonban 103%-os kihasználtsággal működött, ami túlterhelt.

Füzesgyarmaton működik a legnagyobb férőhelyszámú intézmény (100 férőhely), 98%-os kihasználtsággal.

42. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Szeghalmi járásban, 2025, 2023

Szeghalmi járás			
Települések	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága*	Fenntartó
Szeghalom	29	103%	1
Füzesgyarmat	100	98%	1
Körösladány	79	92%	2
Vésztő	119	94%	3
Összesen	327	97%	7

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, *KSH-TSTAR, 2023. évi adatai

ab) Fogyatékos személyek otthona

A fogyatékos személyek ellátása három járás három településén érhető el, Békéscsabán 115 férőhellyel, Dévaványán és Okányban egyaránt 120 férőhellyel, így a fogyatékos személyek számára rendelkezésre álló **355 férőhely** területileg egyenletesen oszlik meg.

43. táblázat Fogyatékos személyek otthona férőhelyeinek száma, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Fenntartó
Békéscsabai járás	Békéscsaba	115	1
Gyomaendrődi járás	Dévaványa	120	1
Sarkadi járás	Okány	120	1
Összesen:		355	3

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

ac) Pszichiátriai betegek otthona

Békés vármegyében a pszichiátriai betegek számára nyújtott bentlakásos ellátás 2025-ben **összesen 393 férőhelyen** érhető el, **három járás öt településén**.

Az ellátás erős földrajzi koncentrációja figyelhető meg. A Mezőkovácsházai járásban Mezőkovácsháza (150 férőhely), Kevermes (50 férőhely) és Battonya (13 férőhely) összesen 213 férőhellyel rendelkezik, ami a vármegyei kapacitás több, mint 50%-át jelenti. Körösladányban 130 férőhely működik, Eleken 50 férőhely biztosított.

44. táblázat Pszichiátriai betegek otthona férőhelyeinek száma, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Fenntartó
Gyulai járás	Elek	50	1
Mezőkovácsházai járás	Mezőkovácsháza	150	1
	Battonya	13	1
	Kevermes	50	1
Szeghalmi járás	Körösladány	130	1

Összesen:	393	5

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

ad) Szenvedélybetegek otthona

A szenvedélybetegek számára biztosított ellátás összességében alacsony férőhelyszámmal van jelen a vármegyében. A férőhelyek három járás három településén koncentrálódnak, Békéscsabán 18 férőhely, Nagyszénás: 50 férőhely Szarvas: 40 férőhely áll rendelkezésre.

45. táblázat Szenvedélybetegek otthona férőhelyeinek száma, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Fenntartó
Békéscsabai járás	Békéscsaba	18	1
Orosházi járás	Nagyszénás	50	1
Szarvasi járás	Szarvas	40	1
Összesen:		108	3

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

ae) Hajléktalanok otthona

A hajléktalan személyek számára nyújtott bentlakásos elhelyezés **mindössze egy telephelyen**, a Szarvasi járásban, Szarvason érhető el 12 férőhellyel. A férőhelyek alacsony száma, és egy településen való koncentrációja nem teszi elérhetővé a vármegye területén a hajléktalan személyek számára a szolgáltatást.

46. táblázat Hajléktalanok otthona férőhelyeinek száma, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Fenntartó
Szarvasi járás	Szarvas	12	1
Összesen:		12	1

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

b) Rehabilitációs intézmények

A rehabilitációs intézmények azon személyek elhelyezését biztosítják, akinek az egészségi, a pszichés, a mentális, a szociális állapota a rehabilitáció több területén, együttesen zajló, komplex, átfogó segítséget igényel és ennek hatékony megoldása ambuláns formában vagy más intézményi keretek között nem valósítható meg.

A rehabilitációs intézmény feladata az önálló életvezetési képességek kialakítása, illetve helyreállítása, fejlesztése, továbbá a társadalomba történő be-, illetve visszailleszkedésének támogatása és az utógondozás megszervezése. A rehabilitációs intézmény az ellátást igénybe vevők rehabilitációja mellett biztosítja szükség szerint az egészségi állapot szerinti ápolást, gondozást is.

Békés vármegyében két rehabilitációs intézmény működik, amelyek két célcsoport számára nyújtanak bentlakásos, komplex ellátást.

Fogyatékos személyek részére Békéscsabán biztosított rehabilitációs elhelyezés 13 férőhelyen, országos beutalási körzettel.

Szenvedélybetegek számára Nagyszénáson működik rehabilitációs intézmény, 36 férőhellyel, szintén országos ellátási területtel.

47. táblázat Rehabilitációs intézményi férőhelyek fogyatékos személyek, és szenvedélybetegek részére 2025

Fogyatékos személyek részére				
Járás	Település	Férőhelyek száma	Ellátási terület	Fenntartó
Békéscsabai járás	Békéscsaba	13	Országos	1
Szenvedélybetegek részére				
Járás	Település	Férőhelyek száma	Ellátási terület	Fenntartó
Orosházi járás	Nagyszénás	36	Országos	1

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

Békés vármegyében pszichiátriai és hajléktalanok rehabilitációs intézménye nem érhető el.

c) Lakóotthonok

A lakóotthonok célja, hogy a fogyatékossgal élő személyek, pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek számára olyan otthonközeli, emberléptékű lakhatást biztosítsanak, amely támogatja az önálló életvitelt, elősegíti a társadalmi beilleszkedést és hozzájárul az életminőség javulásához. A lakóotthoni forma alternatívát kínál a korábbi, nagy létszámú, intézményi elhelyezéssel szemben. Az egyes lakóotthonokban jellemzően 8–12 fő él együtt, ezáltal személyesebb, családiasabb környezet valósul meg.

A fogyatékos személyek számára két típusú lakóotthoni szolgáltatás érhető el:

Az **ápoló-gondozó célú lakóotthon** tartós ellátást és folyamatos felügyeletet nyújt azon súlyosan fogyatékos személyek számára, akik önálló életvitelre nem képesek, és egészségi, mentális vagy szociális állapotuk miatt állandó segítségre szorulnak.

A **rehabilitációs célú lakóotthon** elsősorban pszichiátriai vagy szenvedélybetegek, illetve enyhébb fokban fogyatékos személyek számára biztosít elhelyezést, akiknek állapota fejleszthető. Itt a hangsúly a támogatott önállóságon, az életvezetési képességek fejlesztésén és a társadalmi reintegráció elősegítésén van.

Fogyatékos személyek lakóotthona

Békés vármegyében az **ápoló-gondozó célú lakóotthoni** ellátás hat járás hat településén érhető el, összesen 102 férőhely biztosításával. Ezek az intézmények elsősorban olyan személyek tartós ellátását szolgálják, akik önálló életvitelre nem képesek, és folyamatos ápolásra, gondozásra szorulnak.

A lakóotthonok egy része a korábbi, nagy létszámú, állami fenntartású bentlakásos intézmények kiváltását célzó folyamat részeként jött létre. A fenntartói sokszínűséget jelzi, hogy jelenleg három lakóotthont állami fenntartó, kettőt egyházi szervezet, míg kettőt egyéb, nem állami fenntartó működtet.

48. táblázat Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona férőhelyeinek száma, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Fenntartó
Békéscsabai járás	Békéscsaba	12	Központi kormányzati
Gyomaendrődi járás	Dévaványa	32	Központi kormányzati
Gyulai járás	Gyula	8	Egyéb, Nem állami
Mezőkovácsházai járás	Mezőkovácsháza	9	Központi kormányzati
Sarkadi járás	Okány	12	Egyházi
Szeghalmi járás	Vésztő	29	E. nem állami; Egyházi
Összesen:		102	7

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

Békés vármegyében a fogyatékos személyek számára biztosított rehabilitációs célú lakóotthoni ellátás jelenleg kizárólag a Békéscsabai járásban, Békéscsaba és Csorvás településeken érhető el. A két helyszínen összesen 26 férőhely áll rendelkezésre. Egy szolgáltatást az SZGYF, egyet pedig egyéb, nem állami fenntartó működtet.

49. táblázat Fogyatékos személyek rehabilitációs célú lakóotthona férőhelyeinek száma, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Fenntartó
Békéscsabai járás	Békéscsaba	12	Központi kormányzati
	Csorvás	14	Egyéb, Nem állami
Összesen:		26	2

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

Pszichiátriai betegek egyetlen **rehabilitációs célú lakóotthona** az SZGYF fenntartásában Eleken található, 9 férőhellyel.

Szenvedélybetegek számára Nagyszénáson működik **rehabilitációs célú lakóotthon** 9 férőhellyel, egyéb nem állami fenntartásban.

2.2.2. Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szerint azoknak az önkormányzatoknak, amelyeknek területén harmincezer főnél több állandó lakos él időskorúak gondozóházát, éjjeli menedékhelyet, hajléktalan személyek átmeneti szállását köteles biztosítani. Békés vármegyében egyedül Békéscsaba rendelkezik harmincezer főt meghaladó lakosságszámmal, így kizárólag a vármegyeszékhelyet érinti az ellátási kötelezettség. A többi település számára ezek a szolgáltatások nem kötelezőek, így az esetleges működtetésük önként vállalt feladatnak minősül.

A vármegyében az átmeneti ellátási formák közül három típus működik, az időskorúak gondozóháza, az éjjeli menedékhely és a hajléktalanok átmeneti szállása összesen 191 férőhellyel.

Fogyatékos személyek, valamint pszichiátriai és szenvedélybetegek részére átmeneti elhelyezést biztosító ellátások nem érhetők el a megyében, sem kötelező, sem önként vállalt formában.

a) Időskorúak gondozóháza

Békés vármegyében időskorúak átmeneti elhelyezését Békéscsaba és Gyula működtet meglehetősen alacsony, 19 férőhelyszámon, feltehetően az idősök otthonában kialakított férőhelyeken. Békéscsaba 4 átmeneti férőhelyet működtet, ellátási területe Csabaszabadi, Kétsoprony és Telekgerendás településekre.

Gyula 15 férőhellyel rendelkezik, ellátási területként Lőkősháza lakosságát is kiszolgálva.

Az időskorúak gondozóházainak **férőhely-kihasználtsága Békés vármegyében 74%**, amely 10 százalékponttal elmarad az országos átlagtól. A rendelkezésre álló férőhelyek alacsony száma és a gyenge kihasználtság egyaránt arra utal, hogy a vármegyében az idősök elhelyezésére irányuló kereslet elsősorban a tartós bentlakásos intézményi férőhelyek felé tolódott el, míg az átmeneti jellegű gondozóházi elhelyezés kevésbé preferált. Emellett feltételezhető, hogy fenntarthatósági és finanszírozási szempontból a szolgáltatók számára sem jelent vonzó működési formát ez az ellátástípus.

50. táblázat Időskorúak gondozóháza férőhelyeinek száma, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Férőhelyek kihasználtsága	Ellátási terület	Fenntartó
Békéscsabai járás	Békéscsaba	4	100%	Csabaszabadi,	1

				Kétsoprony, Telekgerendás	
Gyulai járás	Gyula	15	67%	Lőkősháza	1
Összesen:		19	74%		2

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály; TEIR-KSH-TSTAR

b) Éjjeli menedékhely

Éjjeli menedékhelyet Békés vármegyében Gyula és Orosháza biztosít összesen 60 férőhelyen. Gyula ellátási területe kiterjed Újkígyós, Szabadkígyós, Elek, Kétegyháza, Lőkősháza lakosságára is.

51. táblázat Éjjeli menedékhely férőhelyeinek száma, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Ellátási terület	Fenntartó
Gyulai járás	Gyula	34	Újkígyós, Szabadkígyós, Elek, Kétegyháza, Lőkősháza	1
Orosházi járás	Orosháza	26	-	1
Összesen:		60		2

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

c) Hajléktalan személyek átmeneti szállása

Hajléktalanok átmeneti szállása négy járás négy városában működik, összesen 112 férőhellyel. Legnagyobb, 50 fős férőhelyszámmal és területi lefedettséggel Békés rendelkezik, ellátása járási szintű, kiterjed a Békési járás összes településére.

Békéscsaba 30 férőhellyel, Doboz, Újkígyós, Szabadkígyós településeket is ellátja. Gyula és Orosháza 16-16 férőhelyen nyújt szolgáltatást Gyula Elek, Kétegyháza, Lőkősháza lakosságát

52. táblázat Hajléktalan személyek átmeneti szállása férőhelyeinek száma, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Ellátási terület	Fenntartó
Békéscsabai járás	Békéscsaba	30	Doboz, Újkígyós, Szabadkígyós,	1
Békési járás	Békés	50	Bélmegyer, Kamut, Köröstarcsa, Mezőberény, Murony, Tarhos	1
Gyulai járás	Gyula	16	Elek, Kétegyháza, Lőkősháza	1
Orosházi járás	Orosháza	16	--	1
Összesen:		112		4

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

Az összes átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények férőhely-kihasználtsága **Békés vármegyében 74%, amely 12 százalékponttal elmarad az országos átlagtól (86%)**. Ez az eltérés arra utal, hogy az átmeneti elhelyezést biztosító szolgáltatások alacsony kihasználtsággal működnek. A jelenség mögött keresleti és szolgáltatásszervezési tényezők egyaránt állhatnak, ideértve a lakossági preferenciákat, a szolgáltatások hozzáférhetőségét, valamint a fenntartók működtetési szempontjait is.

2.2.3. Támogatott lakhatás

A támogatott lakhatás szorosan kapcsolódik az intézménytelenítés és az önálló életvitel elősegítésének fogalmához, szemléletéhez. Célja a nagy létszámú, hagyományos bentlakásos intézmények kiváltása, és azok átalakítása kisebb, közösségi integrációt segítő lakhatási formákká, amelyek önálló vagy részben önálló életvitelre nyújtanak lehetőséget.

A támogatott lakhatás a fogyatékos személyek, a pszichiátriai és a szenvedélybetegek részére biztosított ellátás, amely az életkornak, egészségi állapotnak és önellátási képességnek megfelelően, az ellátott önálló életvitelének fenntartása, illetve elősegítése érdekében.

Békés vármegyében összesen 518 férőhely került kialakításra, legnagyobb arányban (közel 70%) fogyatékos személyek részére. Pszichiátriai betegek számára a férőhelyek közel 20%-án, míg 10%-án szenvedélybetegek számára biztosított az ellátás. Mindhárom szolgáltatás típus országos ellátási területtel rendelkezik.

a) Támogatott lakhatás fogyatékos személyek részére

A fogyatékos személyek számára nyújtott támogatott lakhatás Békés vármegyében a Sarkadi és Szarvasi járás kivételével valamennyi járásban elérhető, összesen 361 férőhelyen. A legnagyobb kapacitás a Mezőkovácsházai járásban található, ahol Mezőkovácsházán és Magyarbánhegyesen működnek nagyobb létszámú szolgáltatások.

Jelentős férőhelyszámmal rendelkezik továbbá Mezőberény (74 fő) és Vésztő (72 fő) is. Békéscsabán 45 fő, míg Gyulán, Orosházán és Dévaványán kisebb létszámú ellátás működik.

53. táblázat Támogatott lakhatás férőhelyek fogyatékos személyek részére, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Ellátási terület	Fenntartó
Békéscsabai járás	Békéscsaba	42	Országos	1
Békési járás	Mezőberény	74		1
Gyomaendrődi járás	Dévaványa	9		1
Gyulai járás	Gyula	24		1
Mezőkovácsházai járás	Mezőkovácsháza	60		1
	Magyarbánhegyes	60		1
Orosházi járás	Orosháza	20		1
Szeghalmi járás	Vésztő	72		1
Összesen:		361		8

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

b) Támogatott lakhatás pszichiátriai betegek részére

Békés vármegyében a pszichiátriai betegek támogatott lakhatása összesen 103 férőhelyen érhető el, három településen, két járásban. A férőhelyek döntő többsége Eleken található, ahol egyetlen telephely biztosítja a vármegyei szinten is jelentős kapacitást.

Békési járásban két településen Békésen és Mezőberényben is elérhető a szolgáltatás 18 illetve 13 férőhelyen.

54. táblázat Támogatott lakhatás férőhelyek pszichiátriai betegek részére, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Ellátási terület	Fenntartó
Békési járás	Békés	18	Országos	1
	Mezőberény	13		1
Gyulai	Elek	72		1
Összesen:		103		3

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

c) Támogatott lakhatás szenvedélybetegek részére

A vármegye három településén érhető el a szenvedélybetegek számára nyújtott támogatott lakhatás, összesen 54 férőhelyen.

55. táblázat Támogatott lakhatás férőhelyek szenvedélybetegek részére, 2025

Járás	Település	Férőhelyek száma	Ellátási terület	Fenntartó
Gyulai járás	Gyula	24	Országos	2
Orosházi járás	Tótkomlós	14		1
Szarvasi járás	Szarvas	16		2
Összesen:		54		5

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

Békés vármegyében 2024-ben összesen **946 fő** részesült fogyatékossgal élő személyek számára biztosított lakhatási ellátásban. Ebből 335 fő még mindig nagy létszámú, bentlakásos intézményben él, míg 611 fő már főként támogatott lakhatásban, vagy kis létszámú lakóotthonban került elhelyezésre. Bár az országos célkitűzés az, hogy minden fogyatékos személy emberléptékű, személyközpontú ellátást nyújtó, kis létszámú lakóformában élhessen, a kiváltási folyamat üteme országos szinten lassú: jelenleg a fogyatékos személyek mindössze egyharmada él ilyen típusú elhelyezésben.

Ezzel szemben Békés vármegyében a kiváltás előrehaladottabb szakaszban tart, hiszen a lakhatási ellátásban részesülők **64%-a már valamilyen kislétszámú lakóotthonban, támogatott lakhatásban él**, ami az országos átlagnál jelentősen kedvezőbb helyzetképet mutat. Ez azt jelzi, hogy a megye – a strukturális hátrányai ellenére – élen jár a kitagolás és az inkluzív lakhatási formák elterjesztésében.

Szolgáltatási hiányok

A szociális szakellátás területén **tartós munkaerőhiány** tapasztalható, amelynek hatását tovább súlyosbítják a célcsoport megváltozott szükségletei. Az ellátórendszerbe egyre nagyobb arányban kerülnek be magasabb ápolási és gondozási igényű, valamint mentális hanyatlással küzdő idősek, ami jelentősen növeli a munkatársak terhelését. Ez a fokozott igénybevétel emeli a kiegészítő kockázatát, erősíti a fluktuációt, és megnehezíti az idősek emberi méltóságát tiszteletben tartó, jól képzett, megbízható szakemberek toborzását és megtartását.

A szakápolási engedéllyel rendelkező szolgáltatóknak kötelező működtetniük a betegbiztonságot előtérbe helyező belső minőségügyi rendszert²⁰, melyhez semmilyen segítséget nem kapnak.

Nők körében jelentkező szolgáltatási hiányok

A beteg családtag otthoni gondozása jellemzően női feladatként jelenik meg, amelyet a gondozók sokszor kötelességként és erős érzelmi kötelékként élnek meg. A szakellátás igénybevételét gyakran szégyenként vagy saját alkalmatlanságuk bizonyítékként értelmezik, amit a betegséghez kapcsolódó társadalmi stigmatizáció is erősít. A gondozási feladatok vállalása sok esetben anyagi, munkaerőpiaci és biztosítási jogviszonnyal összefüggő hátrányokkal jár, különösen a hosszabb távon kieső jövedelem, a biztosítási jogviszony megszakadása és a rugalmas munkalehetőségek hiánya miatt. Az otthonápolási időszak befejezését követően a munkába való visszatérés komoly nehézségekbe ütközik a képzettség elavulása, a szakmai inaktivitás és az önbizalom csökkenése következtében.

A roma lakosság szociális szükségletei és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés akadályai Békés vármegyében

A roma közösségek körében halmozottan jelentkeznek szociális problémák, mint a tartós szegénység, lakhatási krízis, szülői kompetenzhiányok, szenvedélybetegségek, pszichés terheltség és az időskori gondozási szükségletek. E problémák ellenére sokan nem jutnak el a szakellátásokhoz – részben a hozzáférés strukturális és anyagi korlátai, részben az intézményekkel szembeni bizalmatlanság miatt. A

²⁰ 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről, 121. §

roma idősök a formális ellátórendszerekben gyakran alulreprezentáltak, elsősorban kulturális okok, másodsorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférés nehézségei miatt.

Hozzáférési nehézségek jellemző típusai:

- **Területi egyenlőtlenségek:** A legtöbb szociális szakellátás városokban jellemzően koncentrálódik, míg a roma lakosság jelentős része kistelepüléseken él, ahonnan ezek a szolgáltatások nehezen megközelíthetők.
- **Infrastrukturális és anyagi akadályok:** A közlekedési nehézségek, a buszjegyek költsége és a személygépkocsi hiánya sok család számára ellehetetleníti a szolgáltatások elérését. Emellett a digitális hátrány – internetkapcsolat, eszközök vagy digitális ismeretek hiánya – is korlátozza a tájékozódást.
- **Bizalomhiány és kulturális távolság:** Gyakori a félelem vagy elzárkózás az intézményi ellátásoktól, különösen az olyan típusú szolgáltatásoktól, mint az idősök otthona, ha az távol esik a lakóhelytől. A roma családok gyakran saját közösségen belül oldják meg az idősgondozást. A korábbi kudarcélmények, diszkriminációk is elriaszthatják őket a segítségkéréstől.
- **Adminisztratív akadályok:** A szolgáltatások igénybevételének feltételei (pl. jövedelemigazolás, TB-jogviszony, bejelentett lakcím) sok esetben nem teljesíthetők. A férőhelyhiány tovább nehezíti az alacsony státuszú családok hozzáférését például a családok átmeneti otthonához.

A szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében elengedhetetlen a helyi elérés erősítése, a közösségi mediáció és érzékenyítés, valamint az alacsony küszöbű, rugalmas szolgáltatási formák kialakítása.

Jó gyakorlatok a roma lakosság szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítására

- A **mobilszociális szolgáltatások**, mint a tanyagondnoki hálózat vagy a családsegítők kitelepülése, hozzájárulnak a kisebb településeken élők ellátáshoz való hozzáférésehez.
- Egyes intézményekben **roma származású közösségi segítők** dolgoznak, akik közvetítő szerepben segítik a kapcsolatfelvételt az intézmény és a roma családok között.
- Fontos szerepet töltenek be a **civil kezdeményezések**, például tanodák és közösségi házak, amelyek krízistámogatást, adományozást, ügyintézési segítséget is biztosítanak.
- Emellett több térségben működik a **lépcsőzetes ellátási modell**, amely helyi szintű alapszolgáltatásokra (pl. családsegítés, házi segítségnyújtás) épülve fokozatosan teszi elérhetővé a magasabb szintű szakellátásokat.

Ezek a modellek elősegítik a bizalom kialakítását és csökkentik a hozzáférési akadályokat a hátrányos helyzetű közösségekben.

2.2.4. Akkreditált és fejlesztő foglalkoztatás

Az aktív korú, fogyatékossgal élő vagy súlyosan korlátozott személyek száma Békés vármegyében a 2022. évi népszámlálási adatok szerint **11 759 fő volt**. E csoporton belül: 5 567 fő foglalkoztatottként van jelen a munkaerőpiacon, 5 816 fő inaktív, azaz kizárólag nyugdíjszerű vagy járadékszerű ellátásból él, 406 fő semmilyen ellátásban nem részesül, és regisztrált munkanélküliként szerepel.

Az adatok alapján megállapítható, hogy az aktív korú fogyatékossgal élő személyek 49,4%-a kizárólag inaktív ellátásokról él, ami a munkaerőpiaci integráció szempontjából jelentős kihívást jelez.

A fogyatékossgal élők körében mért foglalkoztatási ráta Békés vármegyében 47,7%, amely elmarad az országos átlagtól (49,9%), és jelentősen alacsonyabb a Budapesten mért 63,6%-os értéknél.

Bár a megye nem tartozik az országos összevetésben legkedvezőtlenebb helyzetű térségek közé, a foglalkoztatás bővítése és a munkaerőpiaci részvétel erősítése továbbra is kiemelt feladatot jelent a fogyatékossgal élő emberek esélyegyenlőségének megteremtése érdekében.

A foglalkoztatás a fogyatékossgal élő személyek számára nemcsak anyagi biztonságot jelent, hanem hozzájárul az önálló életvitelhez, a társadalmi integrációhoz és a mindennapi élet értelmének megtartásához is.

Jogsabályi változások hatása az ellátásokra

A rokkantsági és rehabilitációs ellátásokra való jogosultság szigorúbb orvosi felülvizsgálathoz kötött, melynek következtében növekszik azoknak a fiatal, enyhe vagy középsúlyos értelmi sérült személyeknek a száma, akik alanyi jogon már nem jogosultak ellátásra, és csak a szükséges szolgálati idő megszerzése után válhatnak jogosulttá. Egy részük jövedelem nélkül marad; számuk 2022-ben a munkaügyi központok adatai szerint mintegy 460 fő volt a vármegyében.

Foglalkoztatási formák és lehetőségek

A fogyatékossgal élő személyek kb. fele a nyílt munkaerőpiacon, másik fele rehabilitációs foglalkoztatásban dolgozik. A munkába állást támogató szervezeti háttér az alábbi formákban valósul meg:

a) Akkreditált foglalkoztatás

Nyílt piaci munkáltatóknál történik, munkaviszony keretében, a munkakörök kialakítása figyelembe veszi a fogyatékossgból eredő speciális szükségleteket. 2024-ben 27 akkreditált foglalkoztató működött Békés vármegyében, ugyanakkor ez a szám öt év alatt 41-ről csökkent a jelenlegi szintre. A csökkenés okai:

1. infrastrukturális hátrányok (nagy távolságok, fejletlen közlekedési hálózat),
2. magas működtetési költségek,
3. technológiai fejlődés, amely kiváltja a megváltozott munkaképességű munkaerőt.

56. táblázat Akkreditált tanúsítvánnyal rendelkező foglalkoztatók, Békés megye, 2025

Akkreditált foglalkoztató megnevezése	Telephelye
Kézmű Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	Dévaványa, Elek, Körösladány, Magyarbánhegyes
Vakok és Gyengénlátók Békés Megyei Egyesülete	Békéscsaba
ERFO Közhasznú Nonprofit KFT	Vésztő
Magyar Máltai Szeretetszolgálat	Békéscsaba
FŐNIX MMK Nonprofit és Közhasznú Kft.	Szarvas, Tótkomlós, Békéscsaba
Príma-Soft Korlátolt Felelősségű Társaság	Körösladány
Profi-Média Számítástechnikai és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Gyomaendrőd
Ösvény Esélynövelő Alapítvány	Békés, Biharugra, Bucsa, Doboz, Füzesgyarmat, Gyomaendrőd, Körösladány, Mezőberény, Mezőgyán, Sarkad, Szeghalom, Tarhos, Vésztő
BIM-PEL Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Békéscsaba
Szent Lázár Alapítvány	Békés

REHABIL Rehabilitációs Foglalkoztató és Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	Békéscsaba, Békés
Agria-Humán Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	Vésztő
Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesülete	Békéscsaba, Csorvás
DIG-BUILD Környezetvédelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Gyula, Sarkad
Mozgáskorlátozottak Dél-alföldi Regionális Egyesülete Gyula	Gyula
KOSZ-FALÓ Kft.	Békéscsaba
Mécses Szolgáltató Közösség Egyesülete	Mezőberény, Békéscsaba
ÉRME Élet-Remény-Munka-Esély Közhasznú Alapítvány	Békés, Gyula
Összefogás az Egyenlő Esélyekért Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	Csorvás
LIKER MOTORS Korlátolt Felelősségű Társaság	Pusztaföldvár
LIKER MOTORS Korlátolt Felelősségű Társaság	Dévaványa
Kreatív Formák Alapítvány	Békéscsaba
Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymisszió	Újkígyós, Békéscsaba
Magyar Református Szeretetszolgálat Alapítvány	Sarkad
Otthon Gondoz-Lak Szociális Közhasznú Egyesület	Békéscsaba
	Sarkad
GOLD MENÜ Vendéglátó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Gyomaendrőd
Semita Forte Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Füzesgyarmat
"SZARVASI ERGO-MED" Egészségügyi KFT	Szarvas

Forrás: <https://www.kormanyhivatal.hu/hu/budapest/jarasok/foglalkoztatasi-rehabilitacio>

b) Fejlesztő foglalkoztatás

Intézményi keretek között, védett környezetben működő műhelyekben, a munkavégzéshez kapcsolódó készségek fejlesztését célozza az 1993. évi III. törvény alapján szervezett tevékenység.

Jelenleg 14 fejlesztő foglalkoztató működik a megyében, ezek köre az elmúlt három évben egy egyházi és egy önkormányzati fenntartóval bővült.

57. táblázat Intézményi ellátási keretek között 2025 évben állami befogadással rendelkező fejlesztő foglalkoztatást biztosító szervezetek Békés megyében

Név	Székhely	Feladategység
Békés Manufaktúra Humán Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	Békés	17 700
Autpont Autista Fiatalokért és gyermekekért Alapítvány	Békéscsaba	8 500
Szent Lázár Alapítvány	Békés	38 800
„ÉRME” Alapítvány- Békés-Rehab Integrált Szociális Intézménye Harmóniaház	Békés	11 520
Csanádapáca- Gyöngyfüzér Szociális Szolgáltató	Csanádapáca	32 000
Orosháza Önkormányzata Egységes Szociális Központ	Orosháza	11 000
Vésztői Sérült Gyermekekért Egyesület	Vésztő	13 800
Gyula Város Önkormányzata- Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye	Gyula	27 700
Békés Város Önkormányzata- Békés Városi Szociális Szolgáltató Központ	Békés	23 500
Körösfront Szociális Szolgáltató és Kereskedelmi Kft	Mezőberény, Békés	52 000

Ösvény Esélynövelő Alapítvány- Integrált Szociális Intézménye	Füzesgyarmat	41 125
Mécses Szolgáló Közösség Egyesülete	Mezőberény, Békéscsaba	76 000
Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymisszió	Békés	5 000
Magyarbánhegyes Község Önkormányzata	Magyarbánhegyes	33 000

Forrás: <https://szocialisportal.hu/dontes-fejleszto-foglalkoztatasi-2024-2026-palyazat-ugyeben/>

A Békés vármegyében működő állami fenntartású, bentlakásos szociális intézmények – elsősorban a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság intézményei – közül több rendelkezik **fejlesztő foglalkoztatási jogosultsággal** a lakók számára. E foglalkoztatási forma célja a munkavégzéshez kapcsolódó készségek fejlesztése, valamint a strukturált napirend és aktív részvétel biztosítása a lakók számára.

Munkaközvetítési és szolgáltatói együttműködések

A megváltozott munkaképességű álláskereső munkaeerőpiaci elhelyezésével elsősorban a Mécses Egyesület foglalkozik, amely akkreditált foglalkoztatási szolgáltatásokat működtet. Feladataik:

1. munkakeresési támogatás a nyílt munkaerőpiacon,
2. amennyiben ez nem sikeres, a jelentkezők irányítása rehabilitációs foglalkoztatókhoz, főként védett munkahelyekre.

A Mécses Egyesület tevékenysége szoros együttműködésben zajlik a Békés Vármegyei Kormányhivatal Rehabilitációs Ellátási és Szakértői Osztályának munkatársaival.

Foglalkoztatási profilok és tevékenységi területek

A megváltozott munkaképességű és fogyatékossgal élő személyek számára **rehabilitációs foglalkoztatást végző munkáltatók** által kínált tevékenységi körök rendkívül változatosak, lefedik mind a termelő, mind a szolgáltatási szektor egyes területeit. Az alábbi fő tevékenységek jellemzők:

1. Ipar és gyártás: zöldségfélék termesztése, konfekcionált textiláru, munkaruházat, felsőruházat és egyéb ruházati termékek, kötéláru, fa- és parafatermékek, fonottáru, papír- és kartontermékek, csomagolóeszközök, villamos berendezések, járművillamossági és elektronikai eszközök gyártása.
2. Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás: éttermi és mozgó vendéglátás, rendezvényi étkeztetés, egyéb vendéglátás, üdülési és egyéb átmeneti szálláshely-szolgáltatás.
3. Tisztítás, üzemeltetés, környezetkarbantartás: építményüzemeltetés, általános épülettakarítás, zöldterület-kezelés, csomagolási tevékenységek.
4. Szociális és egészségügyi szolgáltatások: szociális ellátás bentlakás nélkül (ápolás, gondozás), idősek és fogyatékos személyek ellátása, egyéb humán-egészségügyi szolgáltatások, fizikai közérzetet javító szolgáltatások.
5. Közösségi szolgáltatások: személybiztonsági tevékenységek, közösségi és társadalmi tevékenységek, rendezvények szervezése.

E tevékenységi körök változatossága lehetőséget teremt arra, hogy a fogyatékossgal élő személyek képességeikhez igazodó munkaterületen kapcsolódhassanak be a munkavégzésbe, ugyanakkor a piaci versenyképesség és a hosszú távú fenntarthatóság érdekében szükséges a foglalkoztatási profilok rendszeres felülvizsgálata és fejlesztése.

2.3. Gyermekjóléti alapellátások

A társadalmi felzárkózás folyamatában kulcsszerepet játszik a gyermekkori hátrányok **korai felismerése és kezelése**, mivel ezek jelentősen befolyásolják a későbbi életkilátásokat. A hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek javítása, társadalmi integrációjuk elősegítése érdekében a gyermekjóléti és gyermekvédelmi rendszer **komplex és többszintű beavatkozási lehetőségeket kínál**. A gyermekvédelmi rendszerek összehangolt működése alapvető fontosságú ahhoz, hogy a nehéz sorsú gyermekek megfelelő támogatást kapjanak, és hosszú távon képesek legyenek bekapcsolódni a társadalmi-gazdasági folyamatokba.

Az alábbi táblázatban szereplő adatok áttekintést adnak a Békés vármegyében élő gyermekek gazdasági hátrányairól is

2.3.1. Gyermekvédelem a járásokban

A **Békéscsabai járásban** átlagosan 562,8 fő részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, amely a 20 év alatti korosztály²¹ 7%-át teszi ki. A legmagasabb arányban Dobozon és Gerendáson élnek olyan gyermekek, akik e kedvezményben részesülnek. Dobozon a 0–19 éves korosztály 22%-a érintett, vagyis minden ötödik gyermek olyan családban él, ahol az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg a 64 125 Ft-ot²², és a család vagyontalannak minősül. Gerendáson az érintettek aránya 14%.

58. táblázat Gyermekvédelem a Békéscsabai járásban, 2023

Békéscsabai járás

²¹ A gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 20. §-a alapján a nagykorúvá vált gyermek is jogosult lehet a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre: 22 éves koráig, amennyiben nappali oktatásban vesz részt, illetve 24 éves koráig, ha felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán tanul. Ugyanakkor a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) nyilvános adatbázisában az érintett életkori csoportokra – azaz a 18–24 éves korosztályra – nem állnak rendelkezésre bontott adatok. A legutolsó, kor szerinti elérhető bontás a 0–19 éves népességre vonatkozik. Ezért a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők számát a jelen elemzés során ehhez a 0–19 éves populációhoz viszonyítottuk, noha ez a módszer kis mértékben alulbecsülheti az arányokat, különösen azokban az esetekben, amikor a kedvezményre jogosultak között jelentősebb arányban szerepelnek 20 év feletti, nappali tagozatos tanulmányokat folytató fiatal felnőttek.

²² Gyermekét egyedül nevelő szülő, tartósan beteg, vagy fogyatékos, illetve nagykorúvá vált gyermek esetében a 69 825 Ft az egy főre jutó jövedelem határa.

A járás települései	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)		Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)		Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Védelembe vett gyermekek (fő)		Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan)	
	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya
Békéscsaba	242,8	3%	161	66%	118	49%	6	2%	138	2%	81	1%
Csabasabadi	2	5%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Csorvás	40	5%	17	43%	14	35%	2	5%	38	5%	4	1%
Doboz	185,5	22%	155	84%	128	69%	15	8%	20	2%	21	3%
Gerendás	27	14%	25	93%	7	26%	0	0%	10	6%	3	2%
Kétsoprony	20	8%	10	50%	7	35%	0	0%	14	5%	3	1%
Szabadkígyós	18	4%	3	17%	9	50%	0	0%	13	3%	7	2%
Telekgerendás	1	0%	0	0%	0	0%	1	100%	4	2%	3	1%
Újkígyós	26,5	3%	7	26%	6	23%	0	0%	23	3%	8	1%
Összesen	562,8	7%	378	42%	289	32%	24	13%	260	3%	130	1%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

A szünidei gyermekétkeztetést a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők 42%-a vette igénybe járási szinten. Ebben a tekintetben Gerendás emelkedik ki a legnagyobb aránnyal (93%), ezt Doboz követi 84%-kal.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők körében a hátrányos helyzetű gyermekek aránya közel 32%, vagyis majdnem minden harmadik gyermek olyan körülmények között él, ahol legalább az egyik szülő vagy alapfokú végzettséggel rendelkezik, vagy tartósan munkanélküli vagy inaktív, vagy elégtelen lakáskörülmények között neveli gyermekét.

Kiemelkedő a hátrányos helyzetűek aránya Dobozon (69%), Békéscsabán (49%), és Szabadkígyóson (50%).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők 13%-a halmozottan hátrányos helyzetű: esetükben a hátrányos helyzet több kritériuma egyszerre fennáll, és a gyermek nevelésbe vételben vagy utógondozásban részesülő tanuló, vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A védelembe vett gyermekek aránya járási szinten 3%. Az arány települési bontásban különösen magas, Gerendáson (6%), Csorváson és Kétsopronyban (egyenként 5%).

A veszélyeztetett kiskorúak aránya a járásban összességében 1%, azonban több településen ennél magasabb Dobozon (3%), Gerendáson és Szabadkígyóson egyaránt 2%.

Békési járás												
A járás települései	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)		Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)		Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Védelembe vett gyermekek (fő)		Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan)	
	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya
Békés	530	15%	235	44%	27	5%	413	78%	181	5%	45	1%
Bélmegyer	11	10%	2	18%	2	18%	0	0%	0	0%	0	0%
Kamut	2	1%	2	100%	2	100%	0	0%	3	2%	0	0%
Köröstarcsa	54	12%	23	43%	23	43%	4	7%	47	11%	10	2%
Mezőberény	183,5	9%	55	30%	29	16%	76	41%	153	8%	28	1%
Murony	28	13%	10	36%	17	61%	7	25%	7	4%	4	2%
Tarhos	18	12%	13	72%	11	61%	2	11%	2	1%	0	0%
Összesen	825,5	10%	340	63%	111	58%	502	23%	393	4%	87	1%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

A **Békési járásban** átlagosan 825,5 fő részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, ami a 20 év alatti lakosság 10%-ának felel meg.

Az kedvezményezettek legnagyobb arányban Békésen (15%), Muronyban (13%) élnek, Köröstarcsán és Tarhoson egyaránt 12%-os az érintettség.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek 41%-a vette igénybe a szünidei étkeztetést.

Békés városban a gyermekek 44%-a, Tarhoson 72%, Muronyban 36% élt a lehetőséggel. Köröstarcsa is kiemelkedik (43%), míg más kisebb településeken alacsonyabb az arány.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek 58%-a hátrányos helyzetű, ami azt jelzi, hogy ezen gyermekek többsége nemcsak jövedelmi, hanem szociális hátrányokkal is küzd. Kiemelkedő az arány Muronyban és Tarhoson – itt a jogosultak 61%-a hátrányos helyzetű, míg Köröstarcsán 43%.

A halmozottan hátrányos helyzetűek aránya szintén figyelemre méltó. Békésen a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek 78%-a tartozik ebbe a csoportba, Mezőberényben ez az arány 41%.

A járásban 393 gyermek lett védelembe véve, ami a fiatalok 4%-át jelenti. Köröstarcsán a gyermekkorúak 11%-át érinti az eljárás. Veszélyeztetett gyermekek legnagyobb arányban Köröstarcsán és Muronyban élnek.

60. táblázat Gyermekvédelem a Gyomaendrődi járásban, 2023

Gyomaendrődi járás

A járás települései	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)		Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)		Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Védelembe vett gyermekek (fő)		Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan)	
	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya
Gyomaendrőd	313	13%	65	21%	134	43%	94	30%	99	5%	32	1%
Csárdaszállás	13,5	18%	7	52%	8	59%	1	7%	4	6%	0	0%
Dévaványa	91	7%	41	45%	33	36%	15	16%	17	1%	13	1%
Ecsegfalva	28,5	14%	15	53%	10	35%	4	14%	6	3%	5	3%
Hunya	1,5	2%	0	0%	0	0%	0	0%	4	5%	0	0%
Összesen	447,5	11%	128	34%	185	35%	114	14%	130	4%	50	1%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

A **Gyomaendrődi járásban** 447,5 fő részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, amely a 0–19 éves népesség 11%-át teszi ki. Ez enyhén meghaladja a vármegyei átlagot, és több településen is komoly szociális hátrányokat jelez.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők közül 185 fő (41%) hátrányos helyzetű, 114 fő (25%) halmozottan hátrányos helyzetű. A legmagasabb arányban hátrányos helyzetű gyermekek Csárdaszálláson (59%), Gyomaendrődön (43%) élnek.

A halmozottan hátrányos helyzetűek aránya Gyomaendrődön kiemelkedő (30%), Dévaványán (16,5%) és Ecsegfalván (14%) is figyelemre méltó.

A kedvezményezettek 34%-a vett részt szünidei étkeztetésben. Legmagasabb igénybevételi arány Ecsegfalván (53%), Csárdaszálláson (52%), és Dévaványán (45%) mutatkozott. Gyomaendrődön az arány alacsonyabb (21%), ami korlátozott hozzáférésre vagy alacsonyabb igénybevételi hajlandóságra utalhat.

A járásban 130 gyermek védelembe vételére került sor, ez a 0–18 éves korosztály 4%-át érinti. A védelembe vett gyermekek aránya Gyomaendrődön a legmagasabb. A veszélyeztetett gyermekek száma 50 fő, ami 1%-os járási arányt jelent, leginkább és Ecsegfalvát, Dévaványát és Gyomaendrődöt érinti.

61. táblázat Gyermekvédelem a Gyulai járásban, 2023

Gyulai járás

A járás települései	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)		Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)		Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Védelembe vett gyermekek (fő)		Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan)	
	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya
Gyula	64,5	1%	38	59%	2	3%	17	26%	88	2%	15	0%
Elek	165	17%	99	60%	90	55%	47	28%	57	6%	6	1%
Kétegyháza	126,5	18%	62	49%	23	18%	27	21%	31	5%	19	3%
Lőkösháza	59	20%	46	78%	31	53%	15	25%	22	8%	4	1%
Összesen	415	14%	245	61%	146	32%	106	25%	198	5%	44	1%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

A **Gyulai járásban** 415 gyermek részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, amely a 0–18 éves népesség 14%-át teszi ki. A kedvezményezettek közül 146 fő (35%) hátrányos helyzetű, 106 fő (25%) halmozottan hátrányos helyzetű.

Kiemelkedő a hátrányos helyzetű aránya Eleken (55%) és Lőkösházán (53%). A halmozottan hátrányos helyzetűek aránya minden településen meghaladja a 20%-ot, legmagasabb Eleken (29%) és Gyulán (26%).

A kedvezményezettek közül Lőkösházán (78%) vettek részt legmagasabb arányban a szünidei gyermekétkeztetésben.

Ez a járásban az egyik legmagasabb igénybevételi arányt mutatja, különösen kisebb településeken. A gyermekvédelemben dolgozó szakemberek a járásban 198 gyermeket vettek védelembe, ez a 0–18 éves népesség 5%-át jelenti. Különösen magas az arányuk Lőkösházán (88 fő) és Eleken (57 fő). A veszélyeztetett gyermekek száma 44 fő, legnagyobb arányban Kétegyháza (3%) vannak kitéve az ártalmazó magatartásnak.

A **Mezőkovácsházai járásban** a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül 1366 gyermek, arányuk a 20 év alatti korcsoporton belüli 28%, ami a vármegye egyik legmagasabb értéke. A kedvezményezettek jelentős része kis- és aprófalvakból származik, ahol a szociális hátrányok fokozottan jelen vannak.

A rendszeres kedvezményezettek 53%-a hátrányos helyzetű. 100%-os arány Magyardombegyházon, Kisdombegyházon és Nagybánhegyesen, 80% feletti Végegyháza (80%) és Kaszaperen (89%). Számos településen is 40% feletti az arány (pl. Mezőkovácsháza, Kevermes, Dombegyház).

A halmozottan hátrányos helyzetűek aránya járási szinten 18%, de Magyarbánhegyesen (60%), Kunágótán (53%), Kevermesen (42%) kiugróan magas az arány.

A szünidei étkeztetésben a kedvezményezettek 54%-a részesült. Legnagyobb arányban kéri a térítésmentes étkeztetést Kisdombegyházán (91%), Magyardombegyházán (86%), Magyarbánhegyesen (85%), és Mezőhegyesen (75%).

A védelembe vett gyermekek aránya járási szinten 8%, de meghaladja a 30%-ot Magyardombegyházon, a 14%-ot Végegyházán és Kevermesen, és 11%-ot Medgyesegyháza esetében.

A veszélyeztetett gyermekek aránya járási szinten 4%. Különösen magas a veszélyeztetettség Magyardombegyházán (23%), Kisdombegyházon (7%), és Végegyházán (7%).

62. táblázat Gyermekvédelem a Gyomaendrődi járásban, 2023

Mezőkovácsházai járás												
A járás települései	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)		Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)		Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Védelembe vett gyermekek (fő)		Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan)	
	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya
Mezőkovácsháza	146	15%	62	42%	79	54%	15	10%	20	2%	17	2%
Almáskamarás	46	31%	33	72%	17	37%	10	22%	5	4%	0	0%
Battonya	158	15%	20	13%	6	4%	18	11%	23	2%	17	2%
Dombegyház	63	20%	43	68%	25	40%	19	30%	21	7%	3	1%
Dombiratos	21,5	33%	13	60%	12	56%	3	14%	4	6%	1	2%
Kaszaper	30,5	11%	17	56%	27	89%	0	0%	23	8%	9	3%
Kevermes	138	37%	46	33%	54	39%	58	42%	51	14%	15	4%
Kisdombegyház	32	44%	29	91%	32	100%	0	0%	6	9%	5	7%
Kunágota	161	30%	98	61%	29	18%	85	53%	18	4%	21	4%
Magyarbánhegyes	48	13%	41	85%	13	27%	29	60%	14	4%	6	2%
Magyardombegyház	22	52%	19	86%	22	100%	0	0%	12	30%	9	23%
Medgyesbodzás	118	62%	27	23%	55	47%	1	1%	9	5%	0	0%
Medgyesegyháza	85	14%	10	12%	26	31%	30	35%	66	11%	3	1%
Mezőhegyes	113	16%	85	75%	65	58%	18	16%	32	5%	28	4%
Nagybánhegyes	14	7%	7	50%	14	100%	0	0%	4	2%	0	0%
Nagykamarás	58,5	28%	18	31%	20	34%	14	24%	13	7%	7	4%
Pusztatottlaka	27,5	42%	18	65%	11	40%	1	4%	2	3%	1	2%
Végegyháza	84	33%	33	39%	67	80%	0	0%	34	14%	17	7%
Összesen	1366	28%	619	54%	574	53%	301	18%	357	8%	159	4%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

Az **Orosházi járásban** a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek aránya járási szinten 12%. A szociális kockázatokat mutató arányok több településen is meghaladják a vármegyei átlagot.

A kedvezményezettek 27%-a hátrányos helyzetű, legmagasabb arányban Gádoroson (58%), és Orosházán (46%) élnek szocializációs hátrányban.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya járási szinten 19%, de Tótkomlóson (44%), Orosházán 34%, és Nagyszénáson 32% kiemelkedő létszámban vannak jelen.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők 52%-a vett részt a szünidei gyermekétkeztetésben. Legmagasabb arány tapasztalható Békéssámsonon (104%), de Gádoroson (77%), Csanádapácán (64%), és Tótkomlóson (48%) is magas értékeket mutatnak.

A védelemben vett gyermekek aránya 6%, Tótkomlós (7%), Békéssámson (7%), Csanádapáca és Gádoros (7–7%) tartoznak a legmagasabb arányú települések közé. A veszélyeztetett gyermekek aránya 1% járási szinten, Gádoroson 3%, Tótkomlóson 1%, más településeken jellemzően alacsonyabb.

63. táblázat Gyermekvédelem az Orosházi járásban, 2023

Orosházi járás												
A járás települései	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)		Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)		Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Védelembre vett gyermekek (fő)		Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan)	
	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya
Orosháza	298	6%	165	55%	136	46%	100	34%	153	4%	60	1%
Békéssámson	37,5	7%	39	104%	10	27%	6	16%	34	7%	2	0%
Csanádapáca	85	18%	54	64%	28	33%	0	0%	31	7%	9	2%
Gádoros	124	17%	95	77%	72	58%	15	12%	47	7%	17	3%
Kardoskút	7	5%	1	14%	0	0%	1	14%	8	6%	2	1%
Nagyszénás	40,5	5%	12	30%	11	27%	13	32%	31	4%	7	1%
Pusztaföldvár	61	19%	17	28%	14	23%	0	0%	10	3%	4	1%
Tótkomlós	140,5	14%	68	48%	8	6%	62	44%	64	7%	5	1%
Összesen	793.5	12%	451	52%	279	27%	197	19%	378	6%	106	1%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

A **Sarkadi járásban** a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők aránya a járásban a Mezőkovácsházi járással megegyezően kiemelkedően magas, 28%. Több településen az ellátottak aránya meghaladja a 40%-ot, ami súlyos társadalmi hátrányokat jelez. A kedvezményezettek 49%-a hátrányos helyzetű, de Körösnagyharsányban és Újszalontán ez az arány 100% (kismintás torzítás lehetséges), Sarkadkeresztúron 67%, Méhkeréken 67%, Biharugrán és Kötegyánban 52%, Geszt (28%) és Okány (36%) is a vármegyei átlag felett van.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya járási szinten 32%. Geszt (68%), Zsadány (56%), Kötegyán (59%), Mezőgyán (64%), Sarkad (54%) településeken az arány meghaladja az 50%-ot.

A gyermekvédelmi kedvezményezettek 78%-a részesült szünidei étkeztetésben, ami a vármegyei viszonylatban is kiemelkedő részvételt mutat Geszt (120%), Újszalonta (100%), Biharugra és Kötegyán (89%).

Védelemben vett gyermekek aránya 7% járási szinten, azonban kiemelkedő egyes településeken, mint Sarkadkeresztúr (14%), Geszt és Mezőgyán (11%), Zsadány (11%), Kötegyán (10%).

A Veszélyeztetett gyermekek aránya járási szinten 3%, de kiemelkedően magas Geszt (9%), Zsadány (4%), Kötegyán és Sarkadkeresztúr (5%) településeken.

A Sarkadi járás a szociális hátrányok koncentrációjának egyik legmarkánsabb példája Békés vármegyében. A magas HHH-arány, a védelembe vett gyermekek nagy száma, valamint a szünidei étkeztetés erős igénybevétele egyaránt indokoltá teszik a célzott támogatási és prevenciós beavatkozásokat.

64. táblázat Gyermekvédelem a Sarkadi járásban, 2023

Sarkadi járás												
A járás települései	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)		Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)		Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Védelembe vett gyermekek (fő)		Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan)	
	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya
Sarkad	604	30%	278	46%	214	35%	328	54%	173	9%	61	3%
Biharugra	13,5	12%	12	89%	7	52%	0	0%	0	0%	0	0%
Geszt	76	42%	91	120%	21	28%	52	68%	20	11%	15	9%
Körösnagyharsány	16	23%	11	69%	11	69%	0	0%	2	3%	2	3%
Kötegyán	54	23%	48	89%	28	52%	32	59%	23	10%	11	5%
Méhkerék	72	21%	37	51%	48	67%	0	0%	0	0%	2	1%
Mezőgyán	72	38%	57	79%	9	13%	46	64%	19	11%	6	3%
Okány	171,5	40%	117	68%	61	36%	70	41%	24	6%	13	3%
Sarkadkeresztúr	46,5	22%	40	86%	31	67%	5	11%	27	14%	5	3%
Újszalonta	1	13%	1	100%	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%
Zsadány	188	49%	108	57%	45	24%	106	56%	40	11%	13	4%
Összesen	1314,5	28%	800	78%	476	49%	639	32%	328	7%	128	3%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

A **Szarvasi járásban** a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők napi átlagos száma 258,53 fő, arányul a 0-19 éves korosztályon belül 5%, ami a vármegyei átlag alatt van.

A rendkívüli gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek között a hátrányos helyzetű gyermekek 48%-os arányt képviselnek, Szarvason arányuk 52%.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek között a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya a járásban 41%. Kondoroson 25%, Szarvason 19% az arányuk.

A kedvezményezett 52%-a részesült a szünidei étkeztetésben. Örménykúton és Csabacsúdon minden kedvezményezett gyermek, Szarvason a gyermekek 72%-a, Kondoroson 29%-a, míg Békésszentandráson csak 12%-a.

A védelemben vett gyermekek aránya a járásban a fiatalok 8%-át teszi ki, kiemelkedően magas értéket mutat Örménykút 22%-kal. A veszélyeztetett gyermekek aránya: 3% járási szinten, a legmagasabb Örménykúton (11%), Szarvason és Csabacsúdon (2–3%).

65. táblázat Gyermekvédelem a Szarvasi járásban, 2023

Szarvasi járás												
A járás települései	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)		Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)		Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Védelemben vett gyermekek (fő)		Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan)	
	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya
Szarvas	177,03	7%	128	72%	92	52%	34	19%	186	8%	47	2%
Békésszentandrás	24,5	4%	3	12%	6	24%	0	0%	22	4%	4	1%
Csabacsúd	4,5	2%	4,5	100%	4	89%	0	0%	18	7%	5	2%
Kardos	1	1%	0	0%	1	100%	0	0%	5	7%	1	1%
Kondoros	48,5	6%	14	29%	10	21%	12	25%	25	3%	13	2%
Örménykút	3	8%	3	100%	0	0%	3	100%	8	22%	4	11%
Összesen	258,53	5%	160	52%	113	48%	52	41%	264	8%	74	3%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

A **Szeghalmi járásban** a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekeknek a 0-19 korosztályon belüli aránya 22%, amely a harmadik legmagasabb aránynak számít a vármegyei rangsorban. Ez súlyos szociális hátrányokra utal, különösen néhány kisebb település esetében.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek 64%-a vett részt szünidei étkeztetésben. Ez az arány viszonylag magas, és a települések között is differenciált. Körösladányban gyermekek 81%-a, míg Körösújfalun 74%-a igényelte ezt a támogatási formát. Különösen kiemelkedik a települések közül Kertészsziget, a legsérülékenyebb kicsi települések egyike, ahol a gyermekek 44%-a jogosult gyermekvédelmi kedvezményre, és szinte teljes arányban részt vettek a szünidei étkeztetésben.

Ez utalhat arra is, hogy a szülők a nyári időszakban jelentős mértékben támaszkodnak az ingyenes gyermekétkeztetésre.

Különösen magas a hátrányos helyzetűek aránya, hiszen a kedvezményezett gyermekek 63%-a tartozik ebbe a csoportba, ami vármegyei viszonylatban is magas arány. Vésztőn (70%), Kertészszigeten (86%) és Körösladányban (73%) A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya a kedvezményezettekben belül 15%, amelyben például Szeghalom (35%) kiemelkedik. Ez a mutató fontos, mivel ők a leginkább rászoruló, többféle hátrány együttes fennállása jellemzi őket.

A védelemben vett gyermekek aránya a 0–18 éves korosztályhoz viszonyítva 5%, amely átlag feletti, különösen Körösladányban (10%) és Vésztőn (8%). A veszélyeztetett kiskorúak aránya járási szinten 1%, ami közepes értéknek tekinthető, ugyanakkor Vésztőn (3%) és Szeghalmon (2%) magasabb.

66. táblázat Gyermekvédelem a Szeghalmi járásban, 2023

Szeghalmi járás												
A járás települései	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)		Szüneti étkeztetésben részesült gyermekek (fő)		Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)		Védelembe vett gyermekek (fő)		Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan)	
	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya	Száma	Aránya
Szeghalom	119,5	8%	51	43%	50	42%	42	35%	78	5%	33	2%
Bucsa	135,5	26%	71	52%	90	66%	7	5%	13	3%	4	1%
Füzesgyarmat	68	7%	38	56%	33	49%	10	15%	28	3%	11	1%
Kertészsziget	22	44%	22	100%	19	86%	0	0%	1	2%	0	0%
Körösladány	84	10%	68	81%	61	73%	2	2%	81	10%	15	2%
Körösújfalú	23	30%	17	74%	13	57%	10	43%	1	1%	0	0%
Vésztő	393	28%	139	35%	274	70%	20	5%	107	8%	44	3%
Összesen	845	22%	407	64%	540	63%	91	15%	309	5%	107	1%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

A vármegyében összesen 6828 gyermek részesül gyermekvédelmi kedvezményekben, melyben a járások között jelentős eltérések mutatkoznak, ahogyan a hatósági intézkedésekhez kapcsolódó mutatókban is. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek aránya **különösen magas a Sarkadi és Mezőkovácsházai járásban, egyaránt 28%**, ami azt mutatja, hogy minden negyedik gyermek olyan családban él, ahol az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg a 64 125 Ft-ot, és a család vagyontalannak minősül. A Szarvasi és Békéscsabai járásban jóval kedvezőbbek a mutatók (5%, illetve 7%). A mutatók a hátrányos helyzet területi koncentrációjára utalnak.

A **szüneti étkeztetés** elérésében is számottevő különbségek látszanak: a Sarkadi járásban a gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek 78%-a részesült ebben a támogatásban, míg a Gyomaendrődi járásban arányuk csupán 34%. A magas arányok részben a szociális szükségleteket, részben a helyi önkormányzatok aktivitását tükrözik.

A **hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek** aránya a Szeghalmi, Mezőkovácsházai és Sarkadi járásban a legmagasabb. A Szeghalmi járásban például a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek 63%-a hátrányos helyzetűként van nyilvántartva, mivel olyan körülmények között él, ahol legalább az egyik szülő vagy alapfokú végzettséggel rendelkezik, vagy tartósan munkanélküli vagy inaktív, vagy elégtelen lakáskörülmények között neveli gyermekét.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek között a **halmozottan hátrányos helyzetűek** aránya Szarvason érte el a csúcst (41%), esetükben a hátrányos helyzet több kritériuma egyszerre fennáll, és a gyermek nevelésbe vételben vagy utógondozásban részesülő tanuló, vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A **védelembe vett és veszélyeztetett gyermekek aránya** Mezőkovácsháza, Szarvas és Sarkadi térségében kiemelkedő. A Mezőkovácsházai járásban a gyermekek 8%-a védelem alatt áll, és 4%-uk veszélyeztetettként szerepel a nyilvántartásokban. Ugyanezek az arányok Szarvason 8% és 3%,

Sarkadon pedig 7% és 3%, jelezve, hogy ezekben a térségekben nemcsak a szociális hátrány, hanem a gyermekvédelmi beavatkozások szükségessége is fokozott.

A Békéscsabai járás mutatói ezzel szemben kedvezőbb képet mutatnak: alacsony a gyermekvédelmi kedvezményben részesülők (7%), ezen belül a hátrányos helyzetűek (32%) és a halmozottan hátrányos helyzetűek (13%) aránya is, a védelembe vett gyermekek aránya pedig csupán 3%. Ez a térség urbanizáltságával, jobb gazdasági mutatóival és szolgáltatáshoz való jobb hozzáféréssel magyarázható.

2.3.2. Gyermekjóléti szolgáltatások

2016. január 1-től a gyermekjóléti szolgáltatás és a családsegítés összevonásra került, és új szervezeti struktúrával, feladatmegosztással, valamint az ellátandó terület nagysága szerint differenciált szolgáltatási tartalommal létrejöttek a család- és gyermekjóléti szolgáltatások.

Szakmai és területi alapon is egymást kiegészítő feladatok és tevékenységek kialakítása céljából járási szinten megjelentek a **család- és gyermekjóléti központok**, melyek átfogó szakmai támogató és koordinációs feladatokat látnak el. Működtetik a hatósági feladatokhoz kapcsolódó, gyermekek védelmére irányuló tevékenységeket, valamint a speciális szolgáltatásokat. Emellett a központok egyfajta univerzális szolgáltatói platformmá is váltak, hiszen alapfeladataikon túl, de azokhoz kapcsolódóan szociális diagnózist készítenek, fogyatékosügyei tanácsadói, óvodai- és iskolai szociális segítő tevékenységet látnak el.

A **család- és gyermekjóléti szolgálatok** biztosítják a lakóhely szintű minimumszolgáltatásokat, a prevenciós és az általános segítő feladatokat.

A család- és gyermekjóléti központot minden járási önkormányzatnak, a család- és gyermekjóléti szolgálatot minden települési önkormányzatnak kötelezően működtetnie kell a szociális, mentálhigiénés problémákkal küzdő vagy egyéb krízishelyzet megoldásához segítséget igénylő gyermekek, egyének, családok számára.

Békés vármegye minden járásában és településén elérhetők a szolgáltatások.

67. táblázat Család- és gyermekjóléti szolgáltatások által lefedett területek

Család- és Gyermekjóléti Központ			Család- és gyermekjóléti szolgálat
Szolgáltató neve	Fenntartó	Ellátási területe	Szolgáltatáshiányos települések
Békéscsabai Családsegítő és Gyermekjóléti Központ	Békéscsaba és Térsége Többcélú Önkormányzati Kistérségi Társulás	Békéscsabai járás	Nincs
Békés Városi Szociális Szolgáltató Központ Család- és Gyermekjóléti Központ	Békési Kistérségi Intézményfenntartó Társulás;	Békési járás	Nincs
Gyomaendrődi Család- és Gyermekjóléti Központ	Gyomaendrőd Város Önkormányzata	Gyomaendrődi járás	Nincs
Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye	Gyula és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás	Gyulai járás	Nincs
Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti	Orosházi Kistérség Többcélú Társulása	Orosházi járás	Nincs

Központja és Családsegítő Szolgálat			
Mezőkovácsházi Humán Szolgáltató Központ	Mezőkovácsháza Város Önkormányzata	Mezőkovácsházi járás	Nincs
Kistérségi Humán Szolgáltató Központ- Sarkad Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ	Sarkad és környéke Többcélú Kistérségi Társulás	Sarkad járás	Nincs
Szarvasi Család- és Gyermekjóléti Központ	Szarvas Város Önkormányzata	Szarvasi	Nincs
Szeghalom Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézmény	Szeghalom Kistérség Többcélú Társulás	Szeghalmi járás	Nincs

A speciális szolgáltatások (pl. pszichológusi, mentálhigiénés tanácsadás) biztosítása jogszabály szerint csak a család- és gyermekjóléti központok számára kötelező. Emiatt ezeket a szolgáltatásokat a járási központokon kívül többnyire csak a nagyobb városok önkormányzatai tudják biztosítani, így a hátrányos helyzetű, vidéken élő családok csak utazással érik el, vagy gyakran kimaradnak ezekből az ellátásokból.

A gyermekjóléti szolgáltatásokba bekerülő gyermekek esetében egyre gyakrabban jelentkeznek súlyos pszichoszociális problémák, amelyek hátterében gyakran transzgenerációs mentális terhek, nem megfelelő gondozási környezet és a szülők hiányos nevelési kompetenciái állnak. A pszichés állapotromlás – mint például viselkedészavar, ADHD, érzelemszabályozási nehézségek – gyakori belépési ok a gyermekvédelembe. Ezeket a problémákat a pszichológiai ellátáshoz való nehéz hozzáférés és a gyermekpszichiátria túlterheltsége tovább súlyosbítja. A **védelemben vétel sok esetben nem elegendő** a helyzet kezeléséhez, ezért egyre több gyermek kerül szakellátásba.

A gyermekvédelmi munkatársak jogszabályi keretek között, a családok védelmét szem előtt tartva végzik munkájukat, de a mentálhigiénés problémák növekvő terhe jelentős kihívást jelent az ellátórendszer számára. **A szakemberellátottság nem igazodik a településeken élők problémáihoz.** Békés vármegyében minden járásszékhelyen működik család- és gyermekjóléti központ, azonban a járások eltérő szerkezete miatt a központokhoz különböző számú szolgálat tartozik. A jogszabályi létszámminimumok révén az esetmenedzserek számát a járások lakosságszámához és az ellátott családok számához igazítják, biztosítva az ellátás szakmai színvonalát.

Az igénybevételi adatok azonban azt igazolják, hogy az ellátások igénybevételének mértéke nem a településszámmal, hanem a járások eltérő társadalmi jellemzőivel – iskolázottsággal, foglalkoztatottsággal, jövedelmi viszonyokkal – mutat szoros összefüggést.

A Békéscsabai járásban, és a Gyulai járásban, amelyek a megye legkedvezőbb társadalmi, gazdasági mutatóval rendelkező térségei, a gyermekek mindössze **1,54%-a, illetve 1,75%-a** jelent meg a család- és gyermekjóléti központ 2025. májusi nyilvántartásában.

Ezzel szemben a Sarkadi járásban, amely a megye egyik legnagyobb társadalmi hátrányokat mutató térsége, az igénybevételi arány **5,75%**, vagyis több mint háromszorosa a megyei legkedvezőbb járás adatának. Az igénybevételi arány hasonlóan magas a Szeghalmi (3,97%) és a Mezőkovácsházai (2,75%) járásokban.

Szolgáltatási hiány a családsegítői létszámban, pszichológusi elérésben, egyes szolgáltatások biztosításában tapasztalhatók. Komoly kihívást jelent a felügyelt kapcsolattartásokhoz szükséges

kapacitások szűkössége is. Ezekre jellemzően konfliktusos szülői viszony, illetve gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek esetén van szükség. A szolgáltatási igények emelkedésével párhuzamosan azonban nem nőtt sem a megfelelően kialakított helyiségek száma, sem a szakemberek létszáma, ami a kapcsolatügyeletek túlterheltségéhez vezetett.

A köznevelésben **az óvodai és iskolai szociális segítők** jelenléte jelentősen támogatja a pedagógusok munkáját gyermekvédelmi feladatai ellátásában, erősítve az intézmények és a szociális ellátórendszer, valamint a családok közötti együttműködést.

Indokolt lenne a **jelenlétük megerősítése**, ezért a segítők óraszámát nem a gyermeklétszámhoz, hanem a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók számához igazítani, mivel bár a tanulók összlétszáma csökken, a magatartási zavarokkal küzdő gyermekek száma nő.

Munkájuk hatékonyságát nagymértékben erősítené, ha az iskolai rendszerben nagyobb számban lennének jelen mentálhigiénés szakemberek, akik a megelőzés, a kríziskezelés és a lelki támogatás területén nyújtanának célzott segítséget a gyermekeknek és a pedagógusoknak egyaránt.

A jelzőrendszer működése Békés vármegyében érezhetően erősödött, tagjai aktívabbá váltak: a bölcsődék, védőnők, iskolák és más köznevelési intézmények egyre érzékenyebben és gyorsabban reagálnak a problémás helyzetekre, és felelősségteljesen jelzik azokat a megfelelő szakemberek felé. Ugyanakkor megfogalmazódott az is, hogy **a gyermekvédelemben és családsegítésben dolgozó szakemberekre jelentős nyomás nehezedik, ezért kiemelten fontos számukra egy támogató háttér biztosítása és a mentális leterheltségük csökkentése.**

2.3.3. Gyermekek napközbeni ellátása

A gyermekek napközbeni ellátásának formáit a Gyermekvédelmi törvény határozza meg, amely életkori sajátosságok szerint különbséget tesz

- a) a bölcsődei ellátás,
- b) a napközbeni gyermekfelügyelet, valamint
- c) az alternatív napközbeni ellátás között.

a) Bölcsődei ellátás

A gyermekek napközbeni ellátásában kiemelt szerepe van a bölcsődéknek, amelyek **sokoldalú társadalmi szerepet töltenek be** Magyarországon, egyszerre szolgálva a kisgyermekek fejlődését, a családok támogatását, a nők munkaerőpiaci részvételét és a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését.

A bölcsődék 20 hetes kortól 3 éves korig (indokolt esetben 6 éves korig) biztosítják a gyermekek napközbeni szakszerű gondozását és nevelését. Céljuk a gyermeki önállóság, a szokásrendszerek, valamint a kommunikációs és szociális képességek megalapozása, támogatva a testi, érzelmi és értelmi fejlődést. A bölcsődei környezet lehetőséget teremt a korai szocializációra és kortárskapcsolatok kialakítására is. Ezáltal képes a hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi lemaradásának kompenzálására, elősegítve korai életútjuk során az egyenlő esélyek biztosítását. Ez a fajta korai intervenció hozzájárulhat a későbbi iskolai, társadalmi és munkaerőpiaci sikerességhez.

A bölcsődék különösen fontos szerepet játszanak a **kisgyermekes anyák foglalkoztatottságának növelésében**, lehetővé teszik a munkaerőpiacra való korábbi visszatérést. Segítenek az anyai szerep és a munkavégzés összehangolásában, csökkentik a társadalmi elszigetelődés és mentális túlterheltség kockázatát.

Ezen felül a bölcsődei ellátás hozzájárul a nők **gazdasági függetlenségéhez**, és csökkenti a gyermekvállalással járó munkapiaci hátrányokat.

A bölcsődei ellátás biztosítása alapvetően a települési önkormányzatok feladata. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyermekvédelmi törvény) egyrészt lakosságszámhoz, másrészt a szülői igényekhez igazítja a feladatellátási kötelezettséget. A települési önkormányzat köteles bölcsődét működtetni, ha a területén tízezernél több állandó lakos él, vagy a 3 év alatti lakosainak száma meghaladja a 40 főt, vagy legalább öt gyermekre vonatkozó bölcsődei ellátás iránti igény jelentkezik. Ezen feladatának bármelyik, törvény által nevesített bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltatás (bölcsőde, minibölcsőde, munkahelyi bölcsőde, családi bölcsőde) biztosításával eleget tehet, akár önállóan, akár társulásban vagy ellátási szerződés útján.

A bölcsődei ellátás működtetése **sokszínű szervezeti és szolgáltatási formában valósulhat meg**, lehetőséget adva a helyi sajátosságokhoz, erőforrásokhoz és igényekhez való rugalmas alkalmazkodásra.

Békés vármegyében – országos trendekhez hasonlóan – mind a négy bölcsődei ellátási forma megtalálható, azonban azok arányai jelentős eltérést mutatnak. A 2023-ban rendelkezésre álló 1929 bölcsődei férőhely túlnyomó többsége hagyományos, intézményi keretek között működött, az összes férőhely 85%-át biztosították. 176 intézmény működött családi környezetben, ez az összes ellátási forma 9%-át tette ki. A 111 mini bölcsőde az ellátási formák 6%-át képviselte. Munkahelyi bölcsődéből a 8 működő intézmény, az összes bölcsőde kevesebb mint 1%-át jelentette.

A bölcsődei ellátás formáiban a vármegyében **jelentős területi különbségek** figyelhetők meg.

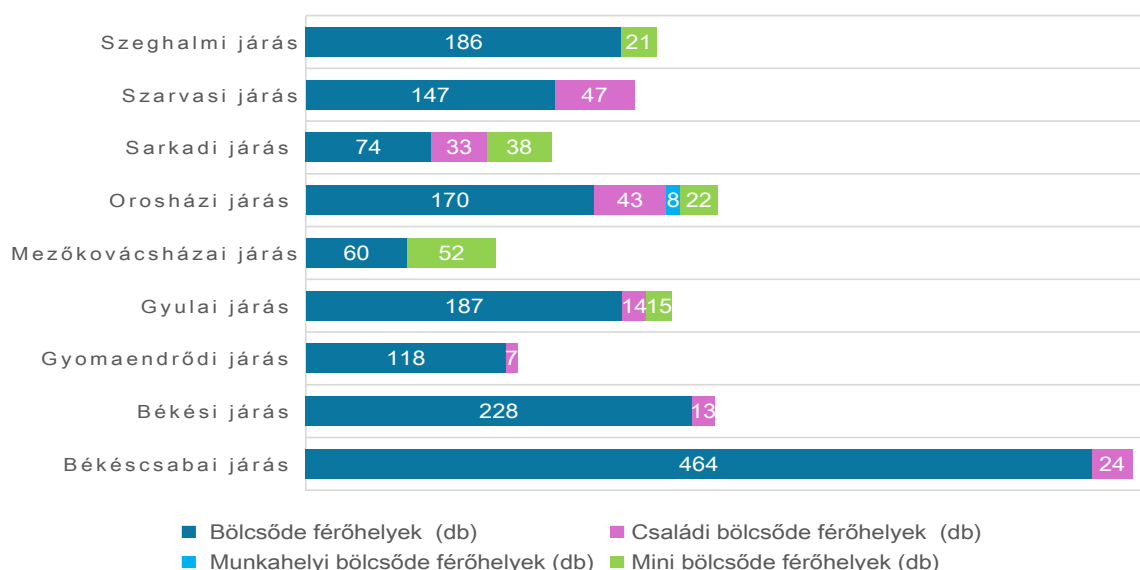
A legtöbb hagyományos bölcsődei férőhely a Békéscsabai járásban (464 fő) és a Békési járásban (228 fő) található.

Családi bölcsődék elsősorban az Orosházi (43 fő), Szarvasi (47 fő) és Sarkadi járásban (28 fő) vannak jelen. Mezőkovácsháza és Szeghalom esetében egyáltalán nincs ilyen típusú férőhely.

Mini bölcsődék kiemelten jellemzőek a Sarkadi (38 fő), Mezőkovácsházi (37 fő) és Szeghalmi járásban (21 fő), míg a többi járásban nem érhetők el.

Munkahelyi bölcsőde kizárólag az Orosházi járásban működik (8 férőhellyel), a vármegye többi részén ez az ellátási forma nem jelenik meg.

49. ábra Bölcsődei férőhelyek az ellátási formák szerint, Békés vármegye járásaiban, 2023

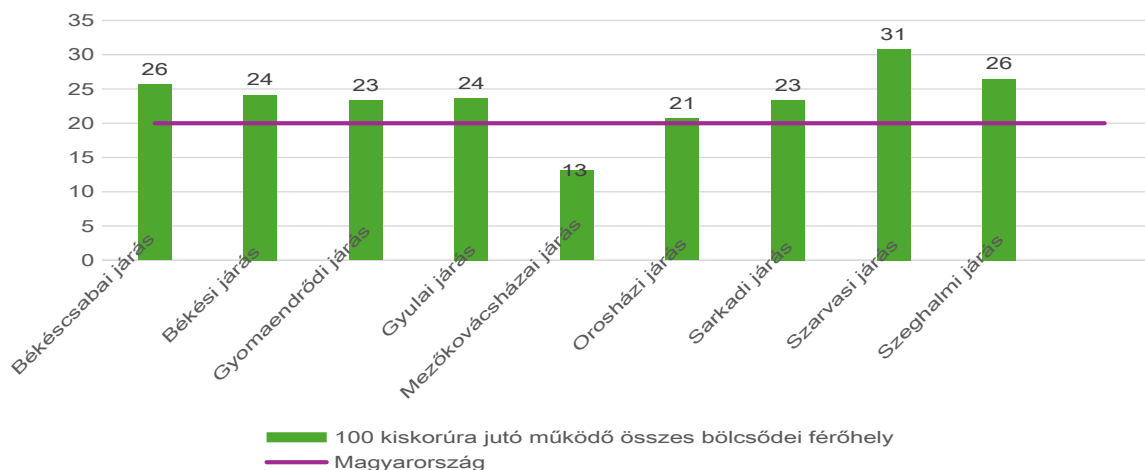
Forrás: TEIR-KSH-TSTAR; Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, 2025

Békés vármegyében a **100 bölcsődéskorú gyermekre jutó összes bölcsődei férőhely száma** – az elmúlt évtized intenzív fejlesztéseinek köszönhetően – Mezőkovácsházai járás kivételével minden járásban meghaladja az országos átlagot (20 férőhely/100 fő). Ez a tendencia az uniós és hazai forrásból megvalósuló intézményfejlesztések hatékonyságát és a kisgyermekkor ellátásokhoz való hozzáférés javulását tükrözi.

A legkedvezőbb férőhelyellátottság a Szarvasi (31/100 fő), a Szeghalmi és Békéscsabai (26/100 fő), valamint a Békési és Gyulai (24/100 fő) járásokban figyelhető meg. Az országos átlag feletti értékek jellemzik továbbá a Gyomaendrődi (23/100 fő), Sarkadi (23/100 fő) és Orosházi (21/100 fő) járásokat is, ami a bölcsődei szolgáltatási struktúra általánosan kedvező kiépítettségére utal a vármegyében.

A **Mezőkovácsházai járás azonban 13 férőhelyet biztosít 100 bölcsődéskorú gyermekre**, így jelentős elmaradást mutat a megye többi térségéhez, illetve az országos átlaghoz képest is. A hátrányos helyzetű járásban a bölcsődei szolgáltatások működtetése az önkormányzatok számára gyakran komoly forráshiányba ütközik, holott ezek a szolgáltatások éppen itt töltenének be kiemelt szociális és esélynövelő szerepet, különösen a kisgyermekes családok életében.

A korai életszakaszban biztosított szakszerű gondozás és fejlesztés jelentősen hozzájárulhat a gyermeki kompetenciák megalapozásához, a hátrányok kompenzálásához, ezáltal mérsékelve a szegénység újratermelődésének esélyét. A szolgáltatások elérhetőségének bővítése tehát nemcsak demográfiai és foglalkoztatáspolitikai szempontból, hanem társadalmi felzárkózást támogató célként is kiemelt jelentőségű.

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, 2025

Békéscsabai járásban összesen **464 bölcsődei férőhely** működött, amelyből **452 volt betöltve**, így a férőhelyek átlagos kihasználtsága **97%**. Ez az arány jól mutatja a szolgáltatás iránti stabil és magas keresletet. A járáson és a vármegyén belül egyaránt, Békéscsabán működik a legnagyobb kapacitás (350 férőhely, 95%-os kihasználtság). A járáson belül csak Békéscsabán működik családi bölcsőde, ahol a 24 férőhelyen 29 gyermeket láttak el, ami 121%-os kihasználtságot jelent – vagyis túltelítettség tapasztalható ebben az ellátási formában.

A mini és munkahelyi bölcsődei férőhelyek egyik településen sem jelennek meg, így a járás bölcsődei ellátása intézményi és részben családi formákra épül.

Túltelített a szabadkígyósi bölcsőde (125%), és a békéscsabai családi bölcsőde (121%). A dobozi, a telekgerendási és az újkígyósi bölcsődék teljes kihasználtsággal működnek. A bölcsődei ellátás egyik formája sem található meg Csabaszabadin, Gerendáson és Kétsopronyban. Ellátási területként jelennek meg.

68. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Békéscsabai járásban, 2023

Békéscsabai járás											
Települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beírtott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beírtott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beírtott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)
Békéscsaba	350	334	95%	24	29	121%					
Csabaszabadi	et	et									
Csorvás	24	22	92%								
Doboz	30	30	100%								
Gerendás	et	et									
Kétsoprony	et	et									

Szabadkígyós	24	30	125%								
Telekgerendás	12	12	100%								
Újkígyós	24	24	100%								
Összesen	464	452	97%	24	29	121%					

Forrás: TEIR-KSH-TSTAR

A **Békési járásban** összesen **228 férőhely** érhető el, kihasználtságuk összességében **93%-os** volt 2023-ban. A járásban családi bölcsőde kizárólag Békésen található, ahol 13 férőhelyen szintén 13 gyermeket gondoztak – így a családi bölcsődei kapacitás teljes mértékben kihasznált (100%).

Mini és munkahelyi bölcsőde nem működik a járásban.

Békésen a 144 intézményi férőhely, 97%-os kihasználtság működik, mellette egy 13 férőhelyes családi bölcsőde érhető el, ami teljes kihasználtság mellett működött.

Mezőberényben a 70 férőhelyből 2023-ban 58 volt betöltött, így csupán 83%-os kihasználtság működött, ami relatív alacsonyabb érték a térségi átlaghoz képest.

Köröstarcsa kisebb településként a 14 férőhelyet, 100%-os kihasználtság mellett működtette.

A járás egyik településén sem található munkahelyi bölcsőde és mini bölcsőde.

Kisgyermek napközbeni ellátása nem érhető el Bélmegyer, Kamut, Murony és Tarhos településeken, azok a három nagyobb település ellátási területét képezik.

69. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Békési járásban, 2023

Békési járás											
Települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)
Békés	144	139	97%	13	13	100%					
Bélmegyer	et	et									
Kamut	et	et									
Köröstarcsa	14	14	100%								
Mezőberény	70	58	83%								
Murony	et	et									
Tarhos	et	et									
Összesen	228	211	93%	13	13	100%					

Forrás: TEIR-KSH-TSTAR

A **Gyomaendrődi járásban** két településen – Gyomaendrődön és Dévaványán – működik bölcsődei ellátás, amelyek ellátási területként szolgálnak a kisebb környező települések számára is. A járás összesen **118 férőhellyel rendelkezik**, ezek kihasználtsága összességében **átlagosan 91%**.

Gyomaendrőd 76 férőhelyes hagyományos bölcsőde működik, 97%-os kihasználtsággal. Emellett 7 férőhelyes családi bölcsőde is elérhető, 100%-os kihasználtsággal – ez jól mutatja az alternatív forma iránti igényt.

Dévaványán 42 férőhelyes intézményi ellátás, 79%-os kihasználtsággal, ami a térségi átlagnál alacsonyabb.

A járás kisebb településein (Csárdaszállás, Ecsefalva, Hunya) nem működik saját bölcsőde, lakosaik a két városi intézmény vonzáskörzetébe tartoznak.

70. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Gyomaendrődi járásban, 2023

Gyomaendrődi járás												
Települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %
Gyomaendrőd	76	74	97%	7	7	100%						
Csárdaszállás	et	et										
Dévaványa	42	33	79%									
Ecsefalva	et	et										
Hunya	et	et										
Összesen	118	107	91%	7	7	100%						

Forrás: TEIR-KSH-TSTAR

A **Gyulai járás** minden településén működik kisgyermekek nappali ellátása. 2023-ban **összesen 187 bölcsődei férőhely** állt rendelkezésre, ezek átlagos kihasználtsága **80%** volt. A férőhelyek jelentős része Gyulán koncentrálódik, a kisebb településeken kisebb kapacitású, de jól kihasznált ellátási formák működnek.

A járás központjában Gyulán, 147 férőhelyes bölcsőde működik, 77%-os kihasználtsággal – ez térségi viszonylatban viszonylag alacsony.

Eleken Intézményi keretben 14 férőhely, 79%-os kihasználtságú, emellett 14 férőhelyes családi bölcsőde is működik, 100%-os kihasználtsággal. Mini bölcsőde is elérhető (7 férőhely), szintén teljes kapacitáskihasználással.

Kétegyháza 26 férőhelyének 96%-os kihasználtsága kiemelkedő a járáson belül.

Lőkösházán mini bölcsőde várja a kisgyermeket. A 8 férőhely, 88%-os kihasználtsága, viszonylag jól működő kisléptékű ellátás.

A Gyulai járásban a férőhelyek nagy része intézményi keretek között érhető el, de ezek kihasználtsága elmarad más járásokhoz képest. A kisebb településeken (Elek, Kétegyháza, Lőkösháza) működő családi és mini bölcsődék magas kihasználtságot mutatnak, ami a rugalmas formák iránti erős helyi igényt jelzi.

71. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Gyulai járásban, 2023

Gyulai járás												
Települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a családi	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a mini	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %
Gyula	147	113	77%									
Elek	14	11	79%	14	14	100%				7	7	100%
Kétegyháza	26	25	96%									
Lőkösháza										8	7	88%
Összesen	187	149	80%	14	14	100%				15	14	93%

Forrás: TEIR-KSH-TSTAR

A Mezőkovácsházai járásban összesen 60 intézményi bölcsődei férőhely állt rendelkezésre, ezek átlagos kihasználtsága 102%, vagyis a szolgáltatás túltelítetten működik. Ezen felül 37 mini bölcsődei férőhely is elérhető volt a járás több településén, ezek Kunágótán, Magyarbánhegyesen telítettek, Medgyesegyházán is magas (a 8 férőhelyből 7 volt betöltött). Kaszaperen a 14 férőhelyen, de csupán 1 gyermek beíratva (7%-os kihasználtság), ami kiugróan alacsony.

Mezőkovácsházán és Battonyán 100%-os, Mezőhegyes 110%-os kihasználtsággal működnek a hagyományos bölcsődei férőhelyek, telítettség feletti igénybevétel jellemzi.

A Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztályának 2025. évi adatai szerint Dombegyházán és Kevermesen is kialakításra került 8, illetve 7 férőhelyes nappali ellátás. Mivel ezek a férőhelyek a KSH adatbázisában még nem szerepelnek, feltételezhetően az elmúlt év során kezdte meg működését a két szolgáltatás. Működési adatok (kihasználtság, ellátottak száma) ugyanakkor jelenleg nem állnak rendelkezésre, így ezek értékelése a következő időszakban lesz lehetséges.

A járás többi 9 településén a legfrissebb adatok alapján bölcsőde nem működik.

72. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Mezőkovácsházai járásban, 2023

Mezőkovácsházai járás

Települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %
Mezőkovácsháza	38	38	100%									
Almáskamarás	et	et										
Battonya	12	12	100%									
Dombegyház										8*	n.a.	
Dombiratos	et	et										
Kaszaper										14	1	7%
Kevermes										7*	n.a.	
Kisdombegyház	et	et										
Kunágota										7	7	100%
Magyarbánhegyes										8	8	100%
Magyardombegyház	et	et										
Medgyesbodzás	et	et										
Medgyesegyháza										8	7	88%
Mezőhegyes	10	11	110%									
Nagybánhegyes	et	et										
Nagykamarás	et	et										
Pusztasótlaka	et	et										
Végegyháza	et	et										
Összesen	60	61	102%							52*	23	62%

Forrás: TEIR-KSH-TSTAR, *Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, 2025

Az **Orosházi járásban** a bölcsődei ellátás intézmény- és központorientált, a szolgáltatások főként **Orosházán koncentrálódnak**.

A járásban 2023-ban összesen 170 intézményi bölcsődei férőhely állt rendelkezésre, ezek átlagos kihasználtsága 95%, ami magas szintű szolgáltatáshasználatot jelez. Orosházán a 100 férőhely 95%-s kihasználtsággal működött. Tótkomlós 40 férőhelyének teljes kapacitása, míg Nagyszénás a 30 férőhelyének 90%-a volt kihasználva.

A járásban a három településen kívül Csanádapácán 7, Gádosron 15 új férőhely kialakítása történt meg, a többi település ellátatlan vagy ezekhez kapcsolódó ellátási területként jelenik meg.

Orosházán rugalmas ellátási formák is elérhetők. A családi bölcsőde túltelítettsége (105%) azt mutatja, hogy erre a rugalmas, kisebb léptékű formákra kiemelkedő helyi igény van – indokolt lehet a bővítésük. A munkahelyi bölcsőde jelenléte pozitív példaként emelhető ki, bár jelenleg csak kis léptékben működik.

73. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk az Orosházi járásban, 2023

Orosházi járás

Települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %
Orosháza	100	95	95%	43	45	105%	8	7	88%			
Békéssámszon	et	et										
Csanádapáca										7*		
Gádos										15*		
Kardoskút	et	et										
Nagyszénás	30	27	90%									
Pusztaföldvár	et	et										
Tótkomlós	40	40	100%									
Összesen	170	162	95%	43	45	105%	8	7	88%	22*	0	170

Forrás: TEIR-KSH-TSTAR, *Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, 2025

A Sarkadi járásban a kisgyermek nappali ellátásának férőhelyei három különböző ellátási formában oszlanak meg: intézményi, családi és mini bölcsődék.

2023-ban összesen **74 intézményi bölcsődei férőhely** állt rendelkezésre, a férőhelyek **átlagos kihasználtsága 96%**, amely magas szintű igénybevételre utal. Sarkadon 62 férőhely működik, 95%-os kihasználtsággal, Okányban pedig 12 férőhely érhető el, 100%-os kihasználtság mellett.

Családi bölcsőde Zsádosban 28 férőhellyel biztosított az ellátás, 32 beíratott gyermekkel. A 114%-os kihasználtság jelentős helyi igényt jelez.

Mini bölcsődék Sarkadon és Méhkeréken vannak jelen. Sarkadon a 24 férőhely 58%-os kihasználtságot mutatott, ami alacsonyabb igénybevételre utal. Méhkeréken a 14 férőhely, 100%-os kihasználtsággal működött.

A Békés Vármegyei Kormányhivatal 2025. évi adatai alapján Mezőgyánban újonnan létrehozásra került 5 férőhely a gyermekek nappali ellátására, feltehetően családi bölcsőde formájában. Mivel ezek a férőhelyek a KSH 2023. évi adatbázisában még nem szerepelnek, az intézmény működési adatairól (kihasználtság, ellátotti létszám) jelenleg nem áll rendelkezésre információ, így értékelésük a későbbi időszakban válik lehetségessé.

A járás többi hat településén nincs működő bölcsődei szolgáltatás, így ők ellátási területként kapcsolódnak a központi szolgáltatókhoz. Ez jelentősebb ellátási egyenlőtlenséget mutat.

74. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Sarkadi járásban, 2023

Sarkadi járás												
Települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (dh)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (dh)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (dh)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %
Sarkad	62	59	95%							24	14	58%
Biharugra	et	et										
Geszt	et	et										
Körösnyágyhársány	et	et										
Kötegyán	et	et										
Méhkerék										14	14	100%
Mezőgyán				5*								
Okány	12	12	100%									
Sarkadkeresztúr	et	et										
Újszalonta	et	et										
Zsadány				28	32	114%						
Összesen	74	71	96%	33*	32	114%				38	28	74%

Forrás: TEIR-KSH-TSTAR, *Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály, 2025

A **Szarvasi járásban** 2023-ban **összesen 147 intézményi bölcsődei férőhely** állt rendelkezésre, amelyhez **98%-os kihasználtság** társult. Ez a magas érték stabil szolgáltatás iránti keresletet jelez. Intézményi keretek között Szarvason 87 férőhely, 98%-os kihasználtsággal, Kondoroson a 40 férőhely, szintén 98%-os kihasználtsággal, Békésszentandrás 20 férőhelye teljes telítettséggel működik. Szarvas városában további 47 családi bölcsődei férőhely működik, teljes, 100%-os kihasználtság mellett. Ez a rugalmasabb ellátási forma a járás központjában szervesen kiegészíti az intézményi kapacitásokat. A kisebb településeken (Csabacsúd, Kardos, Örménykút) nem működik önálló bölcsődei ellátás, ezek a közeli településeken elérhető intézményeket veszik igénybe ellátási területként.

Szarvasi járás												
Települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékban (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékban (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %
Szarvas	87	85	98%	47	47	100%						
Békésszentandrás	20	20	100%									
Csabacsúd	et	et										
Kardos	et	et										
Kondoros	40	39	98%									
Örménykút	et	et										
Összesen	147	14 4	98%	47	47	100%						

Forrás: TEIR-KSH-TSTAR

A **Szeghalmi járás** Kertészsziget kivételével valamennyi településén elérhető a kisgyermek nappali ellátása. 2023-ban **összesen 186 intézményi bölcsődei férőhely** működött, **95%-os kihasználtság** mellett. Ez a magas mutató kiegyensúlyozott kapacitás-kihasználtságot jelez.

Az intézményi férőhelyek Füzesgyarmaton (48 férőhely), és Körösladányban (38 férőhely) 100% kihasználtság mellett működtek, míg Vésztőn a 36 férőhely 97%-os Szeghalom a 64 férőhely, 88%-os kihasználtságot mutatott.

A járásban 21 mini bölcsődei férőhely is működött, ezek összesített kihasználtsága 76% volt. A mini bölcsődék megjelenése, különösen Bucsán tűnik eredményesnek (16 férőhely, 14 beíratott gyermek), Jó példát mutat arra, hogy a kisebb településeken ez a rugalmas modell potenciális megoldást kínál az ellátási szükségletekre.

Körösújfalú 5 férőhelye a 2 beíratott gyermekkel rendkívül alacsony kihasználtság (40%) mellett működött.

Családi vagy munkahelyi bölcsődei forma a járásban nem volt jelen.

Szeghalmi járás												
Települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahalmi bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahalmi bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)	Kihasználtság %
Szeghalom	64	56	88%									
Bucsa										16	14	88%
Füzesgyarmat	48	48	100%									
Kertészsziget	et	et										
Körösladány	38	38	100%									
Körösújfalú										5	2	40%
Vésető	36	35	97%									
Összesen	186	177	95%							21	16	76%

Forrás: TEIR-KSH-TSTAR

Jelmagyarázat: 10 000 fő feletti település

Békés vármegyében jelenleg összesen 32 település található, ahol a bölcsődei ellátás egyetlen formája sem érhető el. A szolgáltatáshiányos települések járásonkénti megoszlása jelentős területi különbségeket mutat: ezek csaknem fele a Mezőkovácsházi és a Sarkadi járásokhoz tartozik.

A Mezőkovácsházi járás kilenc ellátatlan települése jellemzően előregedő település, ezek egyikében sem haladja meg a 40 főt a 3 év alatti gyermekek száma, így jogszabályi kötelezettségük bölcsőde fenntartására jelenleg nincs.

A Sarkadi járás hat érintett települése közül azonban Kötégánban a 3 év alatti gyermekek száma meghaladja a 40 főt, így a település ellátási kötelezettséggel rendelkezne bölcsődei szolgáltatás biztosítására.

További három településen szintén meghaladja a 3 év alatti gyermekek száma a 40 főt, így szintén indokolt lenne bölcsődei ellátás biztosítása. Ilyen az Orosházi járásban Békéssámson és Pusztaföldvár, a Szarvasi járásban Csabacsúdok.

Bár a települések formálisan ellátási területként kapcsolódnak működő bölcsődékhez, a gyakorlatban a szolgáltatás igénybevétele gyakran akadályozott, elsősorban a közlekedési nehézségek miatt. Ennek következtében az érintett családok számára valódi hozzáférés nem biztosított, különösen a kisebb, peremhelyzetű településeken.

Mindezek fényében célszerű lenne a bölcsődei ellátás rugalmasabb formáit elérhetővé tenni ezekben a térségekben – például mini bölcsődék, családi bölcsődék vagy mobil szolgáltatási modellek bevezetésével –, hogy a gyermekek korai fejlődése és a szülők munkavállalása ne szenvedjen hátrányt.

77. táblázat Ellátatlan települések járásonkénti bontásban Békés vármegyében – minden bölcsődetípus figyelembevételével, 2025

Járás	Település	Állandó népességből a 0-2 évesek száma (fő)
Békéscsabai járás	Csabaszabadi	7
	Gerendás	28
	Kétsoprony	40
Békési járás	Bélmegyer	20
	Kamut	22
	Murony	32
	Tarhos	31
Gyomaendrődi járás	Csárdaszállás	5
	Ecsefalva	26
	Hunya	13
Mezőkovácsházi járás	Almáskamarás	14
	Dombiratos	12
	Kisdombegyház	5
	Magyardombegyház	4
	Medgyesbodzás	27
	Nagybánhegyes	25
	Nagykamarás	19
	Pusztaszlók	10
	Végegyháza	31
Orosházi járás	Békéssámson	74
	Kardoskút	24
	Pusztaszlók	53
Sarkadi járás	Biharugra	12
	Geszt	29
	Körösnagyharsány	12
	Kötegyán	46
	Sarkadkeresztúr	32
	Újszalonta	1
Szarvasi járás	Csabacsúd	45
	Kardos	11
	Örménykút	7
Szeghalmi járás	Kertészsziget	5

b) Napközbeni gyermekfelügyelet

A napközbeni gyermekfelügyelet egy rugalmas, nem oktatási-nevelési célú szolgáltatás, amely a gyermekek életkorának és szükségleteinek megfelelő nappali ellátást biztosít azok számára, akik nem járnak bölcsődébe, óvodába, vagy iskolába, illetve ezekből felmentést kaptak, vagy az intézmények nyitvatartási idején kívül igényelnek felügyeletet.

Napközbeni gyermekfelügyeletet a vármegyében egyedül Gyulán működik 7 férőhellyel.

c) Alternatív napközbeni ellátás

Békés Vármegyei Kormányhivatal adatai szerint ez az ellátási forma a vármegyében nincs bejegyezve.

2.3.4. Gyermekek átmeneti gondozása

1. Helyettes szülői ellátás

A helyettes szülői ellátás során a helyettes szülő saját háztartásában biztosítja a gyermek teljes körű, ideiglenes ellátását és nevelését. Ez a szolgáltatás olyan helyzetekben nyújt megoldást, amikor a gyermek szülei valamilyen okból – például életvezetési problémák, betegség vagy más krízishelyzet miatt – átmenetileg nem tudják ellátni gyermeküket, de a gyermek családi kapcsolatai nem szűnnek meg, és a törvényes képviselő továbbra is a szülőknél marad.

Békés vármegyében mindössze 27 helyettes szülői férőhely áll rendelkezésre, a szolgáltatás földrajzi elérhetősége jelentős egyenlőtlenségeket mutat. A Békéscsabai, az Orosházi és a Szarvasi járásokban egyáltalán nem biztosított ez az ellátási forma, míg a Mezőkovácsházi járás három településén koncentrálódik a férőhelyek 33%-a. A fennmaradó öt járásban a férőhelyek eloszlása ugyan kiegyenlítettebb, azonban a vármegye egészét tekintve a kapacitás alacsony és területileg nem kellően lefedett.

A Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály ellenőrzési tapasztalatai alapján a szolgáltatás tényleges igénybevétele nem történik meg. Az ellenőrzések alkalmával nem volt kihelyezett gyermek. Ezt támasztják alá a KSH adatai is, mely szerint a férőhelyek kihasználtsága országosan csökken, 2023-ban az országosan engedélyezett 314 férőhelyen mindössze 5, a 2024-es adatok szerint pedig az országosan engedélyezett 301 férőhelyen mindössze 1 igénybevétel történt.

2. Gyermekek átmeneti otthona

A gyermekek átmeneti otthonának célja, hogy átmeneti, támogató környezetet nyújtson a veszélyeztetett vagy otthontalanná vált gyermekek számára, miközben segíti a családokat a krízishelyzetek megoldásában, a gyermekek fejlődésének biztosításában és a társadalmi integráció előmozdításában.

Ezek az intézmények átmeneti, biztonságos lakhatást és teljes körű ellátást biztosítanak azoknak a gyermekeknek, akik családi krízis, életvezetési nehézségek vagy egyéb okok miatt ideiglenesen nem élhetnek otthonukban.

A szolgáltatást húszezer fő állandó lakos felett kötelező biztosítani, ezért Békés vármegyében három település érintett: Békéscsaba, Gyula és Orosháza. Gyermekek átmeneti otthonát csak Békéscsabán hoztak létre 6 férőhellyel, Gyulán és Orosházán nem, így ezeken a területeken jelenleg szolgáltatási hiány tapasztalható.

A gyermekek átmeneti otthonának kihasználtsága nem jelentős, a KSH²³ adatai szerint Békés vármegyében 2020-ban 6, 2021-ben 3, 2022-ben és 2023-ban 5-5, 2024-ben pedig 4 fő vette igénybe az év folyamán a szolgáltatást.

3. Családok átmeneti otthona

A családok átmeneti otthona olyan intézményes ellátási forma, amely lehetővé teszi, hogy a gyermek a szülőjével együtt kerüljön elhelyezésre lakhatási krízishelyzet esetén. Az ellátás igénybe vehető abban az esetben is, ha a gyermek nagykorú testvére – amennyiben tanuló, hallgató vagy felnőttképzési jogviszonnyal rendelkezik – még nem töltötte be a 24. életévét, és lakhatása másként nem megoldható. A családok átmeneti otthonában nyújtott ellátás célja, hogy az ideiglenesen lakhatási gondokkal küzdő családok számára lehetőséget biztosítson a család egységének megtartására, és a szociális munka eszközeivel támogassa a családot önálló életvitele megtartásában vagy annak visszaállításában. A családok átmeneti otthonának célcsoportja az átmenetileg otthontalanul maradt, veszélyeztető

---

²³ https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0041.html

környezetből menekülő, családon belüli erőszak áldozatává vált gyermek és szülője, illetve a válsághelyzetben lévő várandós anya. Sajnálatos tény, hogy az utóbbi évtizedekben a lakás elvesztése, a kilakoltatás, a hajléktalanság mint tartós állapot egyre hangsúlyosabban jelenik meg az átmeneti gondozási okok között, különösen a családok átmeneti otthonában.

A szolgáltatást harmincezer fő állandó lakos felett kötelező biztosítani, ezért Békés vármegyében csak Békéscsaba Megyei Jogú Város kötelező feladata. Ugyanakkor öröndetes, hogy a szolgáltatás több Békés vármegyei településen is megtalálható. Így a békéscsabai 22 férőhely mellett Orosházán 40 és Zsadányban 35 férőhely áll rendelkezésre. 2022. évben pedig a szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzésre került Békésen egy új családok átmeneti otthona 40 férőhellyel. A családok átmeneti otthona kihasználtsága az elmúlt években emelkedő tendenciát mutat. Míg Orosháza járási ellátási területtel működik, a többi intézmény országos hatáskörrel látja el a feladatot.

78. táblázat Gyermek átmenei gondozását biztosító férőhelyek száma településenként, 2025

Békéscsabai járás						
Település	Helyettes szülői ellátás		Gyermekek átmeneti otthona		Családok átmeneti otthona	
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó
Békéscsaba			6	1	22	1
Csabasabadi			et		et	
Csorvás			et		et	
Doboz			et		et	
Gerendás			et		et	
Kétsoprony			et		et	
Szabadkígyós			et		et	
Telekgerendás			et		et	
Újkígyós			et		et	
Összesen			6	1	22	1

Békési járás						
Település	Helyettes szülői ellátás		Gyermekek átmeneti otthona		Családok átmeneti otthona	
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó
Békés					20	1
Bélmegyer					et	
Kamut					et	
Köröstarcsa					et	
Mezőberény	3	1			et	
Murony					et	
Tarhos					et	
Összesen	3	1			20	1

Gyomaendrődi járás						
Település	Helyettes szülői ellátás		Gyermekek átmeneti otthona		Családok átmeneti otthona	
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó

Gyomaendrőd	4	1			et	
Csárdaszállás					et	
Dévaványa					et	
Ecsefalva					et	
Hunya					et	
Összesen	4	1				

Gyulai járás

Település	Helyettes szülői ellátás		Gyermekek átmeneti otthona		Családok átmeneti otthona	
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó
Gyula	2	1	SZH		et	
Elek					et	
Kétegyháza					et	
Lőkösháza					et	
Összesen	4	1				

Mezőkovácsházai járás

Település	Helyettes szülői ellátás		Gyermekek átmeneti otthona		Családok átmeneti otthona	
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó
Mezőkovácsháza					et	
Almáskamarás					et	
Battonya	2	1			et	
Dombegyház					et	
Dombiratos					et	
Kaszaper					et	
Kevermes					et	
Kisdombegyház	4	1			et	
Kunágota					et	
Magyarbánhegyes					et	
Magyardombegyház					et	
Medgyesbodzás					et	
Medgyesegyháza					et	
Mezőhegyes	3	1			et	
Nagybánhegyes					et	
Nagykamarás					et	
Pusztatottlaka					et	
Végegyháza					et	
Összesen	9	1				

Orosházi járás

Település	Helyettes szülői ellátás		Gyermekek átmeneti otthona		Családok átmeneti otthona	
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó
Orosháza			SZH		40	1
Békéssámszon					et	
Csanádapáca					et	
Gádos					et	
Kardoskút					et	
Nagyszénás					et	
Pusztaföldvár					et	

Tótkomlós					et	
Összesen					40	1

Sarkadi járás

Település	Helyettes szülői ellátás		Gyermekek átmeneti otthona		Családok átmeneti otthona	
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó
Sarkad	4	1			et	
Biharugra					et	
Geszt					et	
Körösnagyharsány					et	
Kötegyán					et	
Méhkerék					et	
Mezőgyán					et	
Okány					et	
Sarkadkeresztúr					et	
Újszalonta					et	
Zsadány					35	1
Összesen	4	1			35	1

A **Szarvasi járásban** nem található egyik szolgáltatástípus sem. A családok átmeneti ellátása tekintetében ellátási területként van megjelölve.

Szeghalmi járás

Település	Helyettes szülői ellátás		Gyermekek átmeneti otthona		Családok átmeneti otthona	
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó
Szeghalom					et	
Bucsa					et	
Füzesgyarmat	5	1			et	
Kertészsziget					et	
Körösladány					et	
Körösújfalú					et	
Vésető					et	
Összesen	5	1				

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

Jelölés magyarázata:

SZH = szolgáltatási hiány

20 000 fő feletti lakosságszám

30 000 fő feletti lakosságszám

A **családok átmeneti otthona** (CSÁO) a három vizsgált szolgáltatástípus közül a legjobban kiépült forma, azonban csak négy járásban érhető el (Békéscsabai, Békési, Orosházi és Sarkadi járás). A 117 férőhelyből 40 Orosházán, 35 Zsadányban, 22 Békéscsabán, 20 pedig Békésen található. A többi járás kizárólag ellátási területként szerepel, vagyis a tényleges hozzáférés korlátozott, távolsághoz és szabad férőhelyhez kötött.

Szolgáltatási hiányok:

A gyermekekkel foglalkozó munkacsoport megállapítása szerint a **családok átmeneti gondozását nyújtó férőhelyek** száma a vármegyében nem elegendő, a kereslet jelentősen meghaladja a rendelkezésre álló kapacitásokat.

A családok átmeneti otthona kiemelt szerepet játszik a gyermekek családban tartásának elősegítésében. Legnagyobb előnye, hogy krízishelyzetben – például otthontalanná válás, bántalmazás vagy gondozási nehézségek esetén – lehetőséget biztosít arra, hogy a szülő, elsősorban az anya, biztonságos körülmények között rendezze életét, miközben gyermeke vele maradhat. A szolgáltatás keretében a szülő mentálhigiénés támogatást, szülői kompetenciáit erősítő segítséget és a munkavállaláshoz szükséges támogatást is kap. A gyermek számára ez biztonságot, érzelmi stabilitást, valamint a család egységének megőrzését jelenti.

A **gyermekek átmeneti otthonainak férőhelyszáma** – különösen 12 év feletti gyermekek esetében – szintén szűkös, bővítésük indokolt. A helyettes szülői ellátás az elmúlt években fokozatosan kiszorult, gyakorlati jelentősége minimális, a munkacsoport nem tartja fejlesztendő területnek.

2.3.5. Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai

3. Biztos Kezdet Gyerekházak

A Biztos Kezdet Gyerekházak kiemelt szerepet játszanak a hátrányos helyzetű, különösen kistelepüléseken élő családok és kisgyermek **korai fejlesztésében**. Célja, hogy az érintett gyermekeknél minél előbb felismerjék a problémákat, és minél előbb megkezdődhessen képességeik fejlesztése, hozzájárulva a gyermekek sikeres óvodai beilleszkedéséhez, javítva későbbi iskolai és munkaerőpiaci esélyeiket, miközben közösségi térként támogatja a társadalmi integrációt is

Biztos Kezdet Gyerekházak nem csupán a gyermek, hanem a szülő számára is nyújt együttesen szolgáltatást. Céljuk a szegénység újratermelődésének megelőzése, a szülői kompetenciák erősítése, valamint a társadalmi kirekesztődés csökkentése, különösen azoknál a családoknál, amelyek számára a minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozott. Békés vármegyében a Mezőkovácsházai járásban Battonyán, a Sarkadi járásban Biharugrán, Geszten, Kötgyánban, Mezőgyánban, Okányban, Sarkadkeresztúron és Zsadányban, a szarvasi járásban pedig Szarvason található Biztos Kezdet Gyerekház.

4. Tanodák

Míg a Biztos Kezdet Gyerekház az óvodáskor alatti gyermekek számára nyújt esélynövelő, szociokulturális hátrányokat kompenzáló szolgáltatásokat, addig a tanoda célcsoportját az általános és középiskolás korú gyermekek képezik.

A tanodák komplex, személyre szabott támogatást nyújtanak a hátrányos helyzetű gyermekek számára az iskolai sikeresség, a személyiségfejlődés és a társadalmi integráció elősegítése érdekében, ezáltal fontos eszközei a méltányos oktatás megvalósításának. A köznevelési rendszer nem minden esetben tud megfelelően reagálni a hátrányos helyzetű, gyakran roma származású gyermekek speciális szükségleteire, de alulról jövő kezdeményezésként, sok esetben uniós forrásból, vagy egyházi, civil támogatással létrehozott tanodák képesek voltak megszólítani őket és családjaikat.

A tanodák rugalmas, iskolán kívüli, de az iskolákkal együttműködésben zajló fejlesztőprogramokat kínálnak, amelyekben a tanulást támogató tevékenységek mellett hangsúlyosak a közösségfejlesztő, identitáserősítő és szabadidős programok is.

Békés vármegyében ugyanakkor csupán öt tanoda működik – kettő a Szarvasi, egy-egy pedig a Gyomaendrődi, Mezőkovácsházai és Sarkadi járásokban –, ami az ellátottság szempontjából területi egyenlőtlenségeket mutat. Ez különösen a Békési és a Szeghalmi járásokban jelenthet problémát, ahol

magas a roma származású, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya, de nem érhető el ilyen típusú szolgáltatás.

Szolgáltatási hiányterület

A Biztos Kezdet Gyerekházak működését veszélyezteti, hogy a finanszírozás feltételeként előírt minimális látogatottsági szintet – a csökkenő születésszám és elvándorlás következtében – egyre nehezebb teljesíteni, ami **a szolgáltatás megszűnéséhez vezethet**. Emellett súlyos problémát jelent, hogy az alapképzést évek óta nem szervezik meg, mivel az uniós finanszírozásból hazai finanszírozásba való áttérés miatt a képzés engedélyezése még nem történt meg. A fluktuáció miatt újonnan belépő dolgozók **nem rendelkeznek a szükséges képesítéssel**.

79. táblázat Tanodák, Biztos Kezdet Gyerekházak a Békés vármegyei járásokban, 2025

Gyomaendrődi járás				
Település	Tanoda		Biztos Kezdet Gyerekház	
	Elérhető szolgáltatás	Fenntartó	Elérhető szolgáltatás	Fenntartó
Gyomaendrőd	X	1		
Mezőkovácsházai járás				
Battonya	X	1	X	1
Sarkadi járás				
Sarkad	et			
Biharugra	et		X	1
Geszt	et		X	1
Körösnagyharsány	et			
Kötegyán	et		X	1
Méhkerék	et			
Mezőgyán	et		X	1
Okány	X	1	X	1
Sarkadkeresztúr	et		X	1
Újszalonta	et			
Zsadány	et		X	1
Szarvasi járás				
Szarvas	X	1	X	1
Békésszentandrás	X	1	et	
Csabacsúd	et		et	
Kardos	et		et	
Kondoros	et		et	
Örménykút	et		et	
Mindösszesen	5	5	9	9

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

Szolgáltatási hiányok és rendszerszintű kihívások a roma gyermekek ellátásában

Békés vármegyében a gyermekjóléti szolgáltatások **területi lefedettsége és kapacitása korlátozott**, így a roma gyermekek számára nehezen érhető el. A bölcsődei ellátás a vármegye 32 településén nem működik, a Biztos Kezdet Gyerekházak mindössze kilenc, a tanodák csupán öt településen érhetők el. A **társadalmi hátrányok** is hozzájárulnak a szolgáltatások alacsony kihasználtságához. A roma családok sok esetben nem rendelkeznek elegendő információval az elérhető lehetőségekről, bizalmatlanok az intézményekkel szemben – különösen, ha korábban negatív tapasztalatokat szereztek a gyermekvédelmi rendszerben. A szülők alacsony iskolai végzettsége, tartós munkanélkülisége és lakhatási bizonytalansága szintén csökkenti a motivációt az ellátások igénybevételére.

A rendszerszintű problémák tovább nehezítik az ellátórendszer működését

- A szolgáltatások között kevés az integráció és az együttműködés, párhuzamosan működnek az óvodák, tanodák és gyermekjóléti szolgálatok, átfedések és összehangolt munkavégzés nélkül.
- Érezhető a szakemberhiány, különösen a kulturálisan érzékeny, roma származású szakemberekből.
- A szolgáltatások fenntarthatósága gyakran pályázati forrásoktól függ; ha a projekt lezárul, az adott szolgáltatás (pl. tanoda vagy gyerekház) megszűnik.
- A beavatkozások gyakran túl későn történnek: sok gyermek csak akkor kerül szakemberek látókörébe, amikor már súlyos veszélyeztetettség – például elhanyagolás vagy tartós iskolai hiányzás – áll fenn.

E problémák rendszerszintű kezelése, a szolgáltatások elérhetőségének bővítése, fenntarthatóságuk biztosítása, valamint a szakmaközi együttműködés erősítése elengedhetetlen a roma gyermekek esélyeinek javítása érdekében.

2.4. Gyermekvédelmi szakellátások

2.4.1. Otthont nyújtó ellátások

4. Nevelőszülői ellátás

A nevelőszülői családias, szeretetteljes környezetben biztosít gondoskodást a családjukból kiemelt gyermekek számára, elősegítve testi-lelki fejlődésüket és társadalmi integrációjukat. A szolgáltatás célja nem csupán az átmeneti elhelyezés, hanem a gyermeki jogok érvényesülése, a szocializáció támogatása, valamint a vér szerinti családhoz való visszakerülés lehetőségének megőrzése.

A nevelőszülői ellátás hosszú távon csökkenti az intézményi elhelyezés szükségességét, javítja az érintett gyermekek életkilátásait, és hozzájárul a társadalmi esélyegyenlőség megteremtéséhez. Mindezek ellenére a nevelőszülők anyagi és társadalmi elismerése sokszor nem arányos a vállalt felelősséggel, ami hosszú távon kihívásokat jelent a rendszer fenntarthatósága szempontjából.

Békés vármegyében a gyermekek otthont nyújtó ellátását elsősorban a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató egyházi fenntartású nevelőszülői hálózata biztosítja, amely 2020 júliusában vette át a feladatellátást az állami fenntartótól. 2025 márciusában a hálózat 434 férőhellyel rendelkezett.

Emellett a vármegyében további hét nevelőszülői hálózat is működik, amelyek együttesen 103 férőhelyet biztosítanak. Fontos megjegyezni, hogy ezen hálózatok ellátási területe nem kizárólag Békés vármegyére korlátozódik – más megyékből érkező gyermekek elhelyezésére is sor kerülhet.

Békés vármegyében a szolgáltatói nyilvántartás szerint így összesen 537 nevelőszülői férőhely működik. A férőhelyek közel egyharmada a Szeghalmi járásban található, míg jelentős arányban fordulnak elő a Békéscsabai (16%), az Orosházi (15%) és a Békési (14%) járásban is. A fennmaradó férőhelyek megoszlása: Gyomaendrődi járás 8%, Mezőkovácsházai járás 6%, Sarkadi és Szarvasi járás egyaránt 4%, Gyulai járás 2%. Az adatok alapján a nevelőszülői férőhelyek területi eloszlása egyenetlen, ami hatással

lehet a gyermekek lakóhely közeli elhelyezésének lehetőségeire, valamint a gondozás folytonosságára és minőségére.

5. Gyermekotthon

A gyermekotthonok átmeneti vagy tartós bentlakásos ellátást biztosítanak azoknak a gyermekeknek, akiket családi környezetükből kiemelve veszélyeztetettség – például bántalmazás, elhanyagolás vagy súlyos szociális problémák – miatt. A gyermekotthoni ellátás célja, hogy biztonságos és fejlesztő környezetet nyújtson a gyermekek számára, amíg vissza nem térhetnek családjukba, vagy tartós nevelésük más módon nem rendeződik.

A Békés vármegyében gyermekotthonok öt járásban érhetők el, összesen 206 férőhellyel. A férőhelyek negyede a Békési járásban működik, Békésen 44, Tarhoson 8. Gyulán ugyancsak magas a vármegyén belüli férőhelyek aránya (23%), Gyulán és Eleken összesen 48 férőhellyel működnek a gyermekotthonok. A Mezőkovácsházai járásban összesen 40 férőhely érhető el, Magyarbánhegyes és Pusztatölke között egyenlő arányban megosztva. A Gyomaendrődi járásban Dévaványán működik gyermekotthon 34 férőhellyel. Békéscsabán a vármegye férőhelyeinek 16%-a, összesen 32 férőhelyet működtet az állami fenntartó.

Szakellátásba kerülés okai

Jelenleg a leggyakoribb okok:

1. a szülők szociális helyzete (rossz lakhatási körülmények, alacsony jövedelem)
2. a szülők addiktológiai érintettsége (különböző függőségek)
3. a szülők pszichés problémái (egyre több szülő pszichátriai gondozott)

További bekerülési okok:

1. a gyermek elhanyagolása
2. bántalmazás
3. a gyermek kriminalizálódása
4. tankötelezettség nem teljesítése

2024-ben összesen **116 gyermek került szakellátásba**. A legnagyobb arányban a 0–3 éves korosztályból történt kiemelés, 42 fővel, ami a teljes bekerülési szám több mint egyharmadát teszi ki. A 4–12 éves korosztályból 33, míg a 12 év felettiek közül 41 gyermek került szakellátásba. (Forrás: SZGYF)

80. táblázat Gyermekvédelmi szakellátások járásonként Békés vármegyében, 2025

Békéscsabai járás					
Települések	Nevelőszülői ellátás		Gyermekotthon		Utógondozói ellátás
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	
Békéscsaba	53	3	32	1	X
Csabasabadi	et		et		
Csorvás	5	1	et		
Doboz	5	1	et		
Gerendás	12	1	et		
Kétsoprony	et		et		
Szabadkígyós	5	1	et		
Telekgerendás	et		et		
Újkígyós	7	2	et		
Összesen	87	9	32	1	1

Békési járás			
Települések	Nevelőszülői ellátás	Gyermekotthon	Utógondozói

	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	ellátás
Békés	53	1	44	1	X
Bélmegyer	et		et		
Kamut	et		et		
Köröstarcsa	15	1	et		
Mezőberény	6	2	et		
Murony	et		et		
Tarhos	et		8	1	X
Összesen	74	4	52	2	2

Gyomaendrődi járás					
Települések	Nevelőszülői ellátás		Gyermekotthon		Utógondozói ellátás
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	
Gyomaendrőd	8	1	et		
Csárdaszállás	et		et		
Dévaványa	30	2	34	1	X
Ecsefalva	et		et		
Hunya	7	2	et		
Összesen	45	5	34	1	1

Gyulai járás					
Települések	Nevelőszülői ellátás		Gyermekotthon		Utógondozói ellátás
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	
Gyula	et		30	1	X
Elek	3	1	18	1	X
Kétegyháza	6	1	et		
Lőkösháza	3	1	et		
Összesen	12	3	48	2	2

Mezőkovácsházai járás					
Települések	Nevelőszülői ellátás		Gyermekotthon		Utógondozói ellátás
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	
Mezőkovácsháza	et		et		
Almáskamarás	et		et		
Battonya	28	2	et		
Dombegyház	et		et		
Dombiratos	et		et		
Kaszaper	et		et		
Kevermes	et		et		
Kisdombegyház	et		et		
Kunágota	et		et		
Magyarbánhegyes	et		20	1	X
Magyardombegyház	et		et		
Medgyesbodzás	et		et		
Medgyesegyháza	3	1	et		
Mezőhegyes	2	1	et		
Nagybánhegyes	et		et		
Nagykamarás	et		et		
Pusztatottlaka	et		20	1	

Végegyháza	et		et		
Összesen	33	4	40	2	1

Orosházi járás

Települések	Nevelőszülői ellátás		Gyermekotthon		Utógondozói ellátás
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	
Orosháza	53	2	et		
Békéssámson	5	1	et		
Csanádapáca	4	2	et		
Gádos	et		et		
Kardoskút	et		et		
Nagyszénás	8	1	et		
Pusztaföldvár	et		et		
Tótkomlós	11	2	et		
Összesen	81	8	0		

Sarkadi járás

Települések	Nevelőszülői ellátás		Gyermekotthon		Utógondozói ellátás
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	
Sarkad	6	2	et		
Biharugra	6	1	et		
Geszt	et		et		
Körösnagyharsány	et		et		
Kötegyán	et		et		
Méhkerék	6	1	et		
Mezőgyán	4	1	et		
Okány	et		et		
Sarkadkeresztúr	et		et		
Újszalonta	et		et		
Zsadány	et		et		
Összesen	22	5			

Szarvasi járás

Települések	Nevelőszülői ellátás		Gyermekotthon		Utógondozói ellátás
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	
Szarvas	18	3	et		
Békésszentandrás	5	2	et		
Csabacsúd	et		et		
Kardos	et		et		
Kondoros	et		et		
Örménykút	et		et		
Összesen	23	5			

Szeghalmi járás

Települések	Nevelőszülői ellátás		Gyermekotthon		Utógondozói ellátás
	Férőhely	Fenntartó	Férőhely	Fenntartó	
Szeghalom	7	1	et		
Bucsa	et		et		
Füzesgyarmat	et		et		

Kertészsziget	et		et		
Körösladány	137	2	et		
Körösújfalú	et		et		
Vésztő	16	2	et		
Összesen	160	5	0		

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

A fogyatékossgal élő gyermekek szülei számára 2019-ben bevezetett Gyermekek Otthongondozási Díja (GYOD) jelentős előrelépést hozott a családok anyagi támogatásában. A havi nettó 261.720 Ft összegű juttatás lehetővé tette, hogy sok szülő lemondjon gyermeke bentlakásos elhelyezéséről, vagy törölje kérelmét az intézményi várólistáról.

Ennek eredményeként a fogyatékos személyek lakhatást nyújtó intézményeinek várólistái jelentősen megrövidültek, és ma már a legtöbb kérelmező néhány hónapon belül férőhelyhez jut – kivéve a magas viselkedéskockázatú személyeket, akiknek elhelyezése továbbra is jelentős kihívást jelent.

A GYOD nemcsak anyagi biztonságot teremt, hanem **új igényt is generál**, a szülők egyre nagyobb arányban keresik a napközbeni szociális alapszolgáltatásokat, ahol a gyermek közösségbe kerülhet és folytatódhat habilitációja. A rendszer kiegészítő támogatásként emelt összegű családi pótlékot és személyi jövedelemadó-kedvezményt is biztosít.

A fogyatékos gyermekek állami gondozása továbbra is speciális gyermekotthonokban vagy speciális nevelőszülőknél történik. Békés vármegyében ezt a feladatot a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Gyöngyház Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Központja látja el. A családokat a járási központokban működő fogyatékosügyi szakértők segítik a megfelelő szolgáltatások elérésében.

2.4.2. Utógondozói ellátás

Az utógondozói ellátás a gyermekvédelmi szakellátás szerves része, amely kulcsszerepet tölt be a nevelésbe vett fiatal felnőttek önálló életre való felkészítésében. Elsődleges célja, hogy a nevelésbe vétel megszűnését követően személyre szabott tanácsadással és támogatással segítse a társadalmi beilleszkedést, az önálló életkezdést, illetve – lehetőség szerint – a családi környezetbe való visszatérést.

Az utógondozás tehát olyan komplex támogatási forma, amely előmozdítja a gyermekvédelmi gondoskodásból kilépő fiatalok társadalmi integrációját és önálló életvitelét, hozzájárulva ezzel a hosszú távú esélyteremtéshez, a krízishelyzetek megelőzéséhez és a társadalmi kirekesztődés kockázatának csökkentéséhez.

A szolgáltatás keretében a fiatal felnőttek támogatást kapnak az életvezetési készségek fejlesztésében, a hiányzó kompetenciák pótlásában, tanulmányok folytatásának segítségével, a munkaerőpiacra történő belépés támogatásában, családi és társas kapcsolatok fenntartásában és megerősítésében, társadalmi beilleszkedésük elősegítésében.

Az utógondozói ellátás a gyermekotthonok feladatkörébe tartozik, így ezekhez az intézményekhez kapcsolódva érhető el a fiatal felnőttek számára. Békés vármegyében – hogyan a fenti táblázatban bemutatásra került – jelenleg Békéscsabán, Békésen, Tarhoson, Dévaványán, Gyulán, Eleken és Magyarbánhegyesen biztosított az utógondozói ellátás.

Szakellátást érintő nehézségek

Gyermekek elhelyezése a szakellátásban:

- a nevelőszülők számának csökkenése, életkoruk emelkedése (előregedés)

- 0-3 éves korú gyermekek elhelyezése (kórházba rekedés)
- ápoló, gondozó otthonba való elhelyezés nehézsége
- szolgáltatási formák hiánya (pl.: pszichiátriai gyermekotthon)
- az engedély nélküli eltávozások számának növekedése.

Egyre több gondot okoz a nevelésbe vett gyermekek oktatásának problémája, különösen a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, magatartási, viselkedési nehézséggel küzdő vagy kettős szükségletű gyermekek esetében. Az óvoda, általános iskola nem akarja fogadni, kirekeszti vagy elutasítja őket. Emelkedik az egyéni tanrendben tanulók száma. Aggályos, hogy a gyermekek maguk döntenek arról, hogy tankötelezettségüknek mikor és hogyan tesznek eleget.

A gyermekotthonban, lakásotthonban dolgozó szakemberek az intézménybe be sem kerülő, vagy ott mindössze néhány napot töltő gyermekekkel nem tudnak bizalmi kapcsolatot kialakítani, így az intézménynek nincs, nem is lehet megtartó ereje. A magasabb életkorban szakellátásba kerülő gyermekek többnyire **többszörösen traumatizáltak**, nagyon nehezen megközelíthetők, nem motiváltak arra, hogy elfogadják az intézményi szabályokat, az általuk nyújtott lehetőségeket.

A gyermekek magas életkorban történő bekerülése a gyermekvédelmi szakellátásba, illetve az éppen 12. életévét betöltött gyermekek elhelyezése a gyermekotthonokban, lakásotthonokban.

Egyre több olyan gyermek kerül be a szakellátásba, aki komoly pszichiátriai érintettséggel élő és a jelenlegi ellátási formák nem tudják biztosítani a gyermek számára a megfelelő gondozást, nevelést. Nagy szükség lenne a **terápiás célú gyermekotthoni szolgáltatások (pszichológiai, pszichiátriai, drogrehabilitációs ellátás) bevezetésére**, valamint arra, hogy **pszichiátriai gyermekotthonok nyíljanak**.

Nagy a fluktuáció a szakellátásban. Nehéz pótolni a távozó szakembereket.

Az üres álláshelyekre pályázók felvételi eljárásának időtartama meghosszabbodott a jogszabály által előírt pszichológiai alkalmassági vizsgálattal és a kifogástalan életvitel vizsgálattal. Sok esetben kettő-három hónap, mire a pályázó munkába állhat.

A jó szakemberek megtalálása nehéz, a pedagógus életpálya ellenére a köznevelési intézmények elszívó hatása erős, náluk nincsenek iskolai szünetek, a megterhelőbb gyermekvédelmi feladatot nem vállalják a pedagógusok.

A pszichológus, pszichológiai tanácsadó munkakör betöltése minden szakmai egységben nagyon nehéz az álláshelyek pályáztatása mellett is.

A lakásotthonokban, gyermekotthonokban szükséges lenne a **szakmai létszám jogszabály általi felülvizsgálatára**. A speciális gondozási helyekhez hasonlóan valamennyi gyermekotthonra, lakásotthonra vonatkozó **dolgozói létszámminimum megemelésére lenne szükség**.

Indokolt lenne jogszabályi szinten újra kialakítani a család- és utógondozói munkaköröket a szakellátásban.

Kiemelten fontos lenne, hogy a gyermekotthonokban, lakásotthonokban dolgozók – a felmerülő igények szerint – **kapjanak folyamatos képzést**, különös figyelemmel a **traumatudatos szemléletre**, a gyermekek szükségleteire.

Gyermekek állapotáról

Évről évre nő a kettős szükségletű gyermekek száma. A kettős nevelési szükségletű fiatalok esetében nehéz arra vonatkozóan álláspontot kialakítani, hogy milyen ellátási formában lenne ideális a nevelésük, hiszen kimondottan a kettős szükségletűek nevelésére fókuszáló lakásotthonok, gyermekotthonok az országban nagyon kevés számban jöttek létre.

A különleges lakásotthonok nehezen vállalják fel a speciális (és különleges) szükségletű fiatalokat, hiszen fokozottan jelentkeznek náluk magatartási, viselkedési problémák, gyakran akár társaik, sőt már a felnőttek testi épségét is veszélyeztetik. Ugyanakkor a speciális lakásotthonokban/gyermekotthonokban könnyen kiszolgáltatott helyzetbe kerülhetnek a különleges nevelési szükséglettel is érintett gyermekek, hiszen nagyobb testi erejű társaik könnyen befolyásolják őket, rá vehetik deviáns cselekmények elkövetésére is. Nagyobb az esély arra, hogy áldozattá váljanak. Egyre több olyan gyermek kerül be a szakellátásba, aki komoly pszichiátriai érintettséggel él.

Személyiségük fejlődésének zavarai emocionális labilitásban, teljesítményproblémákban, figyelemzavarban, magatartási és viselkedési zavarban, kötődési problémákban nyilvánul meg. A gyermekek megnyilvánulási formái közül különösen jellemző **a kitartás hiánya, az érdeklődés, életperspektíva beszűkülése, a jövőkép hiánya, a nagyfokú egoizmus, az agresszió, függőségek.** A gondozási hely **szabályaihoz nehezen, vagy egyáltalán nem akarnak alkalmazkodni** ez napi szinten konfliktust, dühkitöréseket, rongálást, tombolást okoz. Az effajta cselekmények száma az előző évekhez képest még nagyobb mértékben fordult elő.

A gyermekotthonokban/lakásotthonokban elhelyezett gyermekek szükséglet szerinti megoszlása 2024. évben:

1. átlagos szükségletű gyermekek száma 47 fő,
2. különleges szükségletű gyermekek száma 49 fő,
3. speciális szükségletű gyermekek száma 11 fő,
4. kettős szükségletű gyermekek száma 29 fő,
5. utógondozói ellátottak száma 18 fő.

A **gyermekvédelmi szakellátás** területét az elmúlt időszakban jelentős társadalmi és szakmai nyomás érte, miközben a különböző ellátási szinteken dolgozó szakemberek mindennapi munkája gyakran láthatatlan marad. A gyermekvédelmi szakellátásban dolgozó szakemberek – nevelők, családsegítők, esetmenedzserek, pszichológusok – gyakran erejüket meghaladó módon dolgoznak azon, hogy a gyermekek családban maradhassanak, vagy hazakerülésük biztosított legyen. Ennek ellenére gyakran tapasztalható az érintett családok részéről együttműködési hiány, ami tovább nehezíti az eredményes beavatkozást.

Egyre gyakoribb, hogy súlyos pszichiátriai érintettséggel élő gyermekek kerülnek szakellátásba, akik számára a jelenlegi rendszer nem tud egészségügyi kompetenciával megerősített, felépülésközpontú ellátást nyújtani. Az ilyen esetekben a pszichiátriai krízisek – megfelelő háttér hiányában – gyakran kórházi elhelyezést igényelnek, amely további traumákat okozhat.

A szakemberek szerint kiemelten fontos a **traumaérzékeny szemlélet** erősítése. Bár elérhetők belső képzések, hiányoznak a traumaorientált szakmai továbbképzések, különösen a felsőoktatásban. Emellett a gyermekvédelemben dolgozók **mentális egészségének védelme** is elengedhetetlen, hiszen csak megfelelő szakmai és érzelmi támogatással tudják hosszú távon ellátni kiemelkedően nehéz feladataikat.

2.5. A szociális és gyermekvédelmi szolgáltatások fenntartói szerkezete szolgáltatástípusonként

Az összesen 1283 nyilvántartásba vett szociális és gyermekvédelmi szolgáltatás közül a döntő többség – **72%-os** arányban – a **szociális alapszolgáltatások körébe** tartozik (924 szolgáltatás). Ez a területi

lefedettség kiterjedtségét is tükrözi, amelyet elsősorban az magyaráz, hogy az önkormányzatok túlnyomó többségének e szolgáltatási csomagon belül van ellátási kötelezettsége. Ugyanakkor a fenntartói struktúra jelentős szóródást mutat, amely eltérő működési színvonalakat eredményezhet.

A **szociális szakellátások** az ellátási struktúra **17,5%-át** teszik ki (224 szolgáltatás), amely – tekintettel a magasabb szintű szakmai és infrastrukturális követelményekre – arányában jelentősnek tekinthető.

A **gyermekjóléti alapellátások** a szolgáltatások **9,9%-át** adják (127 ellátás), ami viszonylag alacsony arálynak számít. Ez különösen azokban a térségekben jelent kockázatot, ahol a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és korai feltárása már alapszinten is akadályokba ütközik.

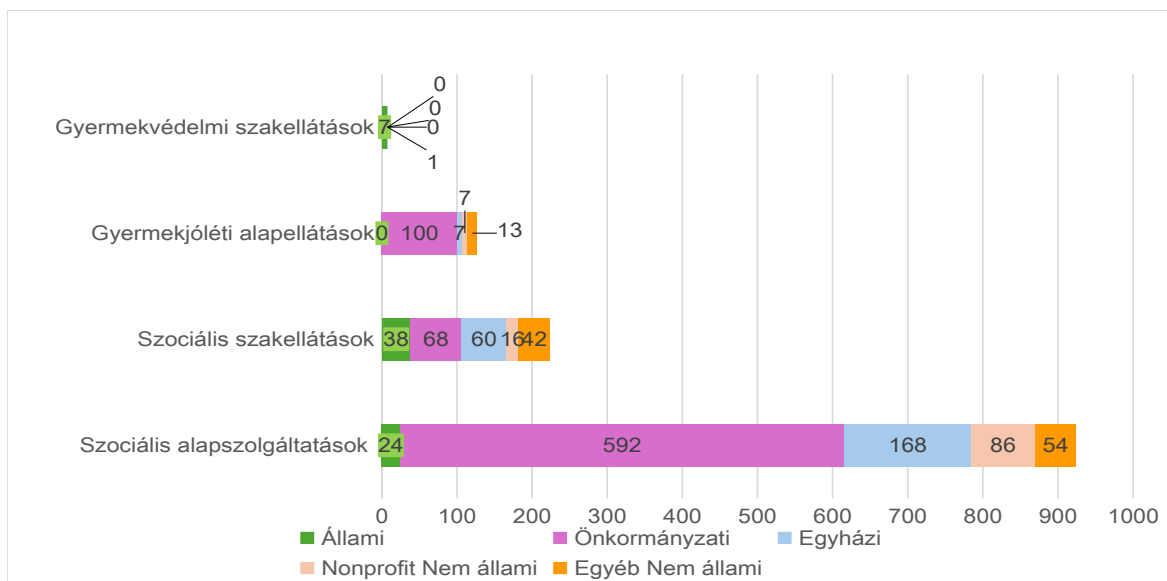
A **gyermekvédelmi szakellátások** mindössze **0,6%-os aránnyal** vannak jelen (8 szolgáltatás), ami az állami fenntartású, szigorúan szabályozott, központosított ellátási forma jellegéből adódik.

A **szociális alapszolgáltatások** területén a fenntartói szerkezet nagymértékben önkormányzati dominanciát mutat: az összes 924 ellátás több mint 64%-át **önkormányzatok** működtetik (592). Jelentős még az egyházi (168) és a nonprofit nem állami (86) fenntartók szerepe is, míg az állami fenntartás (24) ebben a szolgáltatástípusban elhanyagolható.

A **szociális szakellátások** körében sokkal kiegyenlítettebb a fenntartói megoszlás. Az összesen 224 ellátásból az önkormányzatok csupán 68-at tartanak fenn, az állami (38), egyházi (60) és egyéb nem állami (42) fenntartók jelentősebb súllyal jelennek meg. A szakosított ellátások működtetésében tehát a nem önkormányzati fenntartók szerepe különösen hangsúlyos.

A **gyermekjóléti alapszolgáltatások** döntően önkormányzati fenntartásúak (100 a 127 ellátásból), de jelen van az egyházi (7), nonprofit (7) és egyéb nem állami (13) szereplők kisebb arányú hozzájárulása is. Állami fenntartásban nem működik ilyen típusú szolgáltatás.

A gyermekvédelmi szakellátások esetében szinte kizárólag az állam és egyház lát el fenntartói szerepet. A nyolc ellátásból hetet állami, egyet egyházi fenntartó működtet, ami a magas szintű szakmai szabályozottságot és az állami felelősségvállalást tükrözi.

Forrás: Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

3. Oktatás és oktatási intézmények

3.1. Köznevelési alapfeladatok

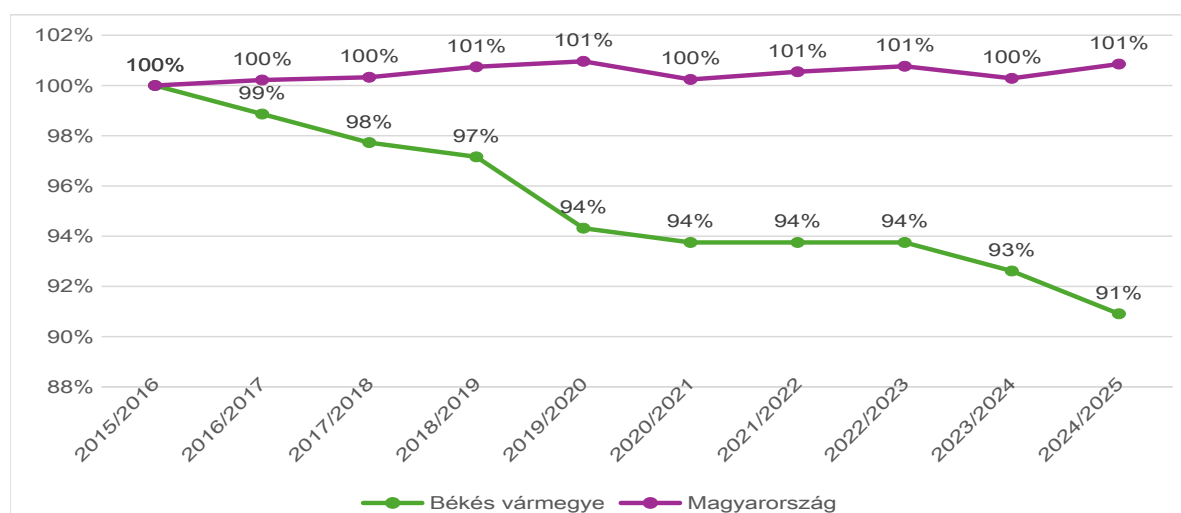
3.1.1. Óvodai ellátás

Az óvoda a köznevelési rendszer keretén belül az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján nevelő intézmény, a gyermekek nappali felügyeletén túl fontos szerepet játszik a hátrányos helyzetű családok gyermekeinek szocializációjában, valamint – hasonlóan a bölcsődékhez – segíti a nők gyermekgondozással töltött időszakát követő visszatérést a munkaerőpiacra. Az óvodai nevelés biztosítása a települési önkormányzatok feladata, ami megvalósulhat az önkormányzat saját intézményében, más önkormányzattal kötött feladatellátási szerződés alapján, illetve társulásban fenntartott intézményben, vagy nem állami/önkormányzati fenntartóval kötött köznevelési szerződés alapján.

Békés vármegyében a 2024/2025-ös tanévben összesen **163 óvodai feladatellátási hely** működött, míg tíz évvel korábban még 181, így a feladatellátási helyek száma közel 10%-kal csökkent. Ez a csökkenés folyamatos, évről évre történő visszaesést jelez. Ezzel szemben országos szinten az óvodai feladatellátási helyek száma az elmúlt évtizedben stabilnak tekinthető, egyes tanévekben pedig enyhe növekedés is tapasztalható volt.

A vármegyei csökkenés hátterében elsősorban demográfiai folyamatok (csökkenő gyermeklétszám), valamint a racionalizálási és intézményösszevonási törekvések állhatnak. Ez a trend különös figyelmet igényel a térségi hozzáférhetőség és a szolgáltatási lefedettség tervezésekor, különösen a kisebb települések esetében.

52. ábra Az óvodai feladatellátási helyek számának változása a vármegyében és országosan, 2015/2016=100%

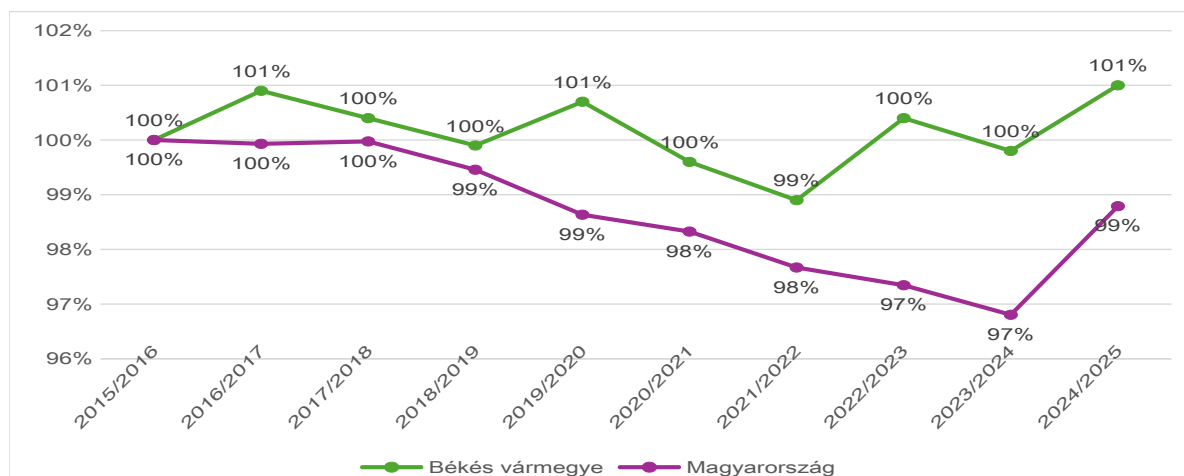

Forrás: KSH-STADAT

A 2024/2025-ös tanévben **983 óvodapedagógus** dolgozott az óvodai ellátórendszerben. A pedagóguslétszám az elmúlt tíz év során alapvetően stabilnak tekinthető: a 2015/2016-os bázisévhez képest csak enyhe éves ingadozások voltak tapasztalhatók, a létszám jellemzően a kiinduló érték 99–101%-a között mozgott. A jelenlegi adat újra a 101%-os szintet jelenti, ami a korábbi évekhez képest enyhe növekedésnek tekinthető.

Ezzel szemben országos szinten az óvodapedagógusok száma fokozatos csökkenést mutatott: a 2015/2016-os tanévi 100%-os kiindulótól értékhez képest 2022/2023-ra és 2023/2024-re 97%-ra csökkent, majd a 2024/2025-ös tanévre kissé emelkedve 99%-ra korrigált.

53. ábra Az óvodapedagógusok számának változása a vármegyében és országosan, 2015/2016=100%

Forrás: KSH-STADAT

A Békéscsabai járásban 2024/2025-ben összesen 31 óvodai feladatellátási hely működik, amelyek 2903 férőhelyet biztosítanak. Az óvodába beíratott gyermekek száma 2474 fő, ami a férőhelyek 74%-os kihasználtságát jelzi. A járás központja, Békéscsaba adja a kapacitások csaknem 80%-át.

81. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Békéscsabai járásban, 2024/2025

Békéscsabai járás											
Település	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai gyermekcsoportok*	Óvodai férőhelyek száma	Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	Beíratott gyermekek aránya (%)	Ebből				Pedagógusok létszáma teljes munkaidős	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítőik száma
						Gyógypedagógiai oktatásban részesülő átlagosan	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek	Hátrányos helyzetű	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások aránya		
Békéscsaba	22	84	2208	1908	86%	3%	9%	1%	1%	183	147
Csabasabadi											
Csorvás	2	6	150	136	91%	0%	5%	1%	2%	13	10
Doboz	2	6	140	137	98%	0%	10%	21%	2%	13	9
Gerendás	1	2	45	21	47%	0%	14%	5%	10%	3	2
Kétsoprony	1	2	60	8	13%	0%	0%	13%	0%	4	2
Szabadkígyós	1	3	75	58	77%	19%	5%	0%	0%	6	6
Telekgerendás	1	2	50	41	82%	2%	2%	0%	0%	4	3
Újkígyós	1	7	175	165	94%	0%	5%	2%	0%	15	9
Összesen	31	112	2903	2474	74%	3%	6%	5%	2%	241	188

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR, 2023.

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A települések között jelentős eltérések figyelhetők meg. Míg Dobozon (98%), Újkígyóson (94%) és Csorváson (91%) közel teljes a kapacitások kihasználtsága, addig Kétsopronyban a beíratottság rendkívül alacsony, mindössze 13%, ami az intézmény fenntarthatóságát is megkérdőjelezheti.

Csabaszabadiban nem működik óvoda, a gyermekeket Békéscsaba óvodáiban látják el.

A járásban az óvodások 3%-a részesül gyógypedagógiai oktatásban, azonban kiemelkedően magas arány mutatkozik Szabadkígyóson (19%). Ugyanakkor az adatok azt mutatják, hogy több településen (Csorvás, Doboz, Gerendás, Kétsoprony, Újkígyós) egyáltalán nincs gyógypedagógiai ellátásban részesülő gyermek, ami vagy alacsony szükségletet, vagy az ellátáshoz való hozzáférés hiányát jelezheti. A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek aránya átlagosan 6%. Több, mint kétszeresével a járási átlagnak, kiemelkedően magas arány mutatkozik Gerendáson (14%), továbbá Dobozon és Békéscsabán is, ahol az SNI gyermekek aránya 10 és 9%-ot ért el.

A hátrányos helyzetű (HH) óvodások aránya a járásban átlagosan 5%, míg a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek aránya 2%. Kiemelkedően magas a HH arány Dobozon (21%), de Kétsopronyban (13%) is közel háromszorosa a járási átlagnak. Gerendáson (10%) a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya emelkedik ki a többi település adatai közül.

82. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Békési járásban, 2024/2025.

Békési járás											
Település	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai gyermekcsoportok*	Óvodai férőhelyek száma	Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	Beíratott gyermekek aránya (fő)	Ebből				Pedagógusok létszáma teljes munkaidős	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítőik száma
						Gyógypedagógiai oktatásban részesülő átlagosan	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek aránya	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások aránya		
Békés	8	30	690	667	97%	11%	13%	1%	13%	64	49
Bélmegyer	1	1	50	14	28%	0%	0%	0%	0%	2	1
Kamut	1	2	40	29	73%	0%	7%	0%	0%	3	3
Köröstarcsa	1	3	75	68	91%	0%	13%	10%	6%	5	4
Mezőberény	6	17	422	347	82%	0%	5%	3%	4%	33	26
Murony	1	2	50	36	72%	0%	0%	8%	3%	3	3
Tarhos	1	1	25	23	92%	0%	4%	9%	4%	2	1
Összesen	19	56	1352	1184	76%	2%	6%	4%	4%	112	87

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR, 2023.

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Békési járásban** 2024/2025. tanévben 19 óvodai feladatellátási hely működik, amelyek 1352 férőhelyet biztosítanak. A beíratott gyermekek száma 1184 fő, ami 76%-os férőhely-kihasználtságot jelent. A járási központ, Békés városa önmagában 8 ellátási helyet működtet, a férőhelyek közel felét (690 férőhely) biztosítva, és 97%-os kihasználtsággal kiemelkedik a térségi átlagból.

A kisebb települések közül Bélmegyer (28%) és Murony (72%) alacsonyabb kihasználtságot mutatnak, míg Köröstarcsa (91%), Tarhos (92%) és Kamut (73%) értékei meghaladják a járási átlagot.

A gyógypedagógiai oktatásban részesülő gyermekek aránya járási szinten 2%, ám Békés városában ez eléri a 11%-ot, ami kiemelt ellátási súlypontot jelez. A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek aránya a járásban átlagosan 6%, a legmagasabb arányt Köröstarcsán (13%) és Békésen (13%) regisztrálták. Ez a koncentráltág indokoltá teszi a gyógypedagógiai és fejlesztő szolgáltatások megerősítését ezeken a településeken.

A hátrányos helyzetű (HH) óvodások aránya a járásban 4%, míg a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek aránya szintén 4%. A legnagyobb arány Köröstarcsán (HH: 10%, HHH: 6%) és Tarhoson (HH: 9%, HHH: 4%) mutatkozott, jelezve a szociális hátrányok koncentrált jelenlétét.

83. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Gyomaendrődi járásban, 2024/2025

Gyomaendrődi járás											
Települések	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai gyermekcsoportok*	Óvodai férőhelyek száma	Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	Beíratott gyermekek aránya (fő)	Ebből				Pedagógusok teljes létszáma munkaidős	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítőik száma
						Gyógypedagógiai oktatásban részesülő gyermekek aránya	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek aránya	Hátrányos helyzetű óvodások aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások aránya		
Gyomaendrőd	6	16	442	380	86%	0%	8%	9%	5%	34	25
Csárdaszállás	1	1	36	36	100%	0%	6%	8%	0	1	1
Dévaványa	4	9	223	196	88%	0%	11%	5%	4%	19	14
Ecsefalva	1	2	50	32	64%	0%	6%	13%	3%	4	2
Hunya	1	1	25	16	64%	0%	19%	0%	6%	1	1
Összesen	13	29	776	624	75%	0%	11%	7%	4%	59	43

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR, 2023.

<https://dari.oktatasi.hu/kirpub/index>

A **Gyomaendrődi járásban** 2024/2025-ben 13 óvodai feladatellátási hely működik, amelyek összesen 740 férőhelyet biztosítanak. A beíratott gyermekek száma 624 fő, a férőhely-kihasználtsága 75%-os, kissé elmaradva a vármegyei átlagtól.

A legnagyobb intézményi kapacitás Dévaványán található (4 helyszín, 223 férőhely), ahol a kihasználtság 88%. A járásközpont Gyomaendrőd 6 feladatellátási helyen 442 férőhelyet működtet, melyeknek 86%-át töltik be. Ugyanakkor Ecsefalva és Hunya esetében alacsonyabb, 64%-os kihasználtság tapasztalható, ami az intézmények fenntarthatóságát érintő kérdéseket is felvethet.

Csárdaszálláson működik óvoda, azonban az intézmény a Gyomaendrőd–Csárdaszállás–Hunya Kistérségi Óvoda és Bölcsőde tagintézményeként látja el feladatait, így a telephelyekre lebontott adatok nem állnak rendelkezésre.

A gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodások nincsenek regisztrálva, ami vagy az ellátatlanságot, vagy az adatjelentés hiányát jelzi. Ezzel szemben a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek aránya 11%, ami a vármegyei átlag feletti érték, és legmagasabb Hunyán (19%) és Dévaványán (11%). Ez arra utalhat,

hogy a térségben valós szükség van gyógypedagógiai kapacitások megerősítésére, különösen a kis településeken.

A hátrányos helyzetű (HH) gyermekek aránya a járásban 7%, ami szintén meghaladja a vármegyei átlagot. Gyomaendrődön és Ecseghalván 13%, illetve 5% az SNI arány mellett 9%, illetve 13% a HH arány, ami a szociális hátrányok koncentrált jelenlétére utal. A halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek aránya a járásban 4%, legmagasabb értéket Hunyán regisztrálták (6%).

84. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Gyulai járásban, 2024/2025

Gyulai járás											
Települések	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai gyermekcsoportok*	Óvodai férőhelyek száma	Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	Beíratott gyermekek aránya (fő)	Ebből				Pedagógusok létszáma teljes munkaidős	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítők száma
						Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermek	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek aránya	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások aránya		
Gyula	13	43	1101	872	79%	3%	10%	1%	0%	93	64
Elek	3	6	150	146	97%	5%	6%	10%	8%	4	2
Kétegyháza	2	6	145	117	81%	3%	3%	4%	3%	13	7
Lőkösháza	1	25	75	62	83%	8%	8%	11%	2%	7	4
Összesen	19	80	1471	1197	85%	5%	7%	7%	3%	117	77

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR, 2023.

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Gyulai járásban** összesen 19 óvodai feladatellátási hely működik a 2024/2025. tanévben, amelyek 1471 férőhelyet biztosítanak. A beíratott gyermekek száma 1197 fő, ez 85%-os férőhely-kihasználtságot jelent, meghaladva a vármegyei átlagot.

A legnagyobb kapacitású település a járásközpont Gyula, ahol 13 feladatellátási helyen 1101 férőhely áll rendelkezésre. Az intézmények kihasználtsága itt 79%, ami kissé elmarad a járási átlagtól. Ezzel szemben Elek 97%-os, Lőkösháza 83%-os, Kétegyháza pedig 81%-os kihasználtságot mutat, ami kedvező egyensúlyt képez a férőhelyek és a gyermeklétszám között.

A gyógypedagógiai oktatásban részesülő gyermekek aránya a járásban 5%, a legmagasabb arány Lőkösházán (8%) és Eleken (5%) figyelhető meg. A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek aránya 7%, a legmagasabb Gyulán (10%), míg a többi településen 3–8% között alakul. Ez azt mutatja, hogy a térségben jelen van az SNI gyermekek ellátási igénye, de a kapacitások településszintű eloszlása eltérő. A hátrányos helyzetű (HH) gyermekek aránya a járásban 7%, a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekeké pedig 3%. Ezek az értékek Eleken (HH: 10%, HHH: 8%) és Lőkösházán (HH: 11%, HHH: 2%) kiemelkedők, és jelzik a szociális hátrányok koncentrált jelenlétét a kisebb településen.

85. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Mezőkovácsházai járásban, 2024/2025.

Mezőkovácsházai járás											
Település	Ó	Ó	Ó >	Ó >	B e	Ebből				Pedagógusok létszáma teljes	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítőik száma
						Gyógypedagógiai oktatásban részesülő átlagosan	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya		
Mezőkovácsháza	3	8	218	187	86%	0%	4%	3%	2%	17	13
Almáskamarás	1	1	40	21	53%	0%	10%	10%	0%	1	2
Battonya	4	9	208	160	77%	3%	5%	0%	4%	18	12
Dombegyház	1	3	72	58	81%	14%	9%	17%	12%	6	5
Dombiratos		0									
Kaszaper	1	2	60	45	75%	20%	4%	0%	0%	4	2
Kevermes	1	3	75	58	77%	0%	2%	16%	14%	5	4
Kisdombegyház		0									
Kunágota	1	4	110	76	69%	28%	5%	9%	25%	7	5
Magyarbánhegyes	2	6	109	66	61%	67%	39%	6%	14%	6	9
Magyardombegyház		0									
Medgyesbodzás	1	5	30	17	57%	0%	0%	35%	0%	2	1
Medgyesegyháza	1	5	125	113	90%	0%	7%	8%	8%	11	8
Mezőhegyes	2	5	125	112	90%	18%	8%	8%	5%	9	7
Nagybánhegyes	1	2	40	40	100%	0%	5%	5%	0%	3	3
Nagykamarás	1	2	50	17	34%	0%	6%	12%	18%	2	2
Pusztatottlaka		0									
Végegyháza	1	2	48	30	63%	0%	7%	27%	0%	3	3
Összesen	21	57	1310	1000	72%	11%	8%	11%	7%	94	76

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR, 2023.

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Mezőkovácsházi járásban** 2024/2025-ben 21 óvodai feladatellátási hely működik, amelyek összesen 1310 férőhelyet biztosítanak. A férőhely-kihasználtsága 72%-os, nem éri el a vármegyei átlagot az 1000 fő beíratott gyermeklétszám mellett.

A kihasználtság szélsőségesen ingadozik: míg Nagybánhegyesen 100%, Mezőkovácsházán 86%, Medgyesegyháza és Mezőhegyes 90% feletti kihasználtsággal működnek az óvodák, addig Nagykarász (34%), Almáskamarás (53%) és Végegyháza (63%) esetében a kapacitás jóval alacsonyabb szinten hasznosul.

A járás szétaprózott településszerkezete kihívások elé állítja az önkormányzatokat a férőhelyek kihasználtsága, az óvodák fenntartása tekintetben. Az Oktatási Hivatal adatbázisa szerint négy településen nem működik helyben óvoda – Dombiratos, Kisdombegyház, Magyardombegyház, Pusztatottlaka. Ezeken a településeken társulásban, vagy köznevelési szerződés útján látják el az óvodai nevelés feladatait. Több kistépülésen egyházi fenntartásban működnek az óvodák.

A gyógypedagógiai oktatásban részesülő gyermekek aránya járási szinten 11%, ami a vármegyei átlag feletti érték. A legmagasabb arányokat Magyarbánhegyesen (67%), Kunágótán (28%) és Kaszaperen (20%) találjuk. Ez súlyos területi koncentrációra utal, és jelentős szakmai kapacitások iránti igényt jelez. A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek aránya átlagosan 8%, de Magyarbánhegyesen 39%, ami messze kiemelkedő. Emellett Dombegyház (9%), Végegyháza (7%) és Mezőhegyes (8%) is magasabb értéket mutatnak.

A hátrányos helyzetű (HH) gyermekek aránya 11%, a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekeké 7%. A legmagasabb HHH arány Végegyházán (27%), Dombegyházon (17%) és Kevermesen (16%) található, míg Medgyesbodzásán 35%-os HH arányt regisztráltak, ami kiemelkedően magas. Ezek az értékek összetett szociális és fejlesztési szükségletekre utalnak.

86. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya az Orosházi járásban, 2024/2025.

Orosházi járás											
Település	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai gyermekcsoportok*	Óvodai férőhelyek száma	Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	Beíratott gyermekek aránya (fő)	Ebből				Pedagógusok létszáma teljes munkaidős	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítőik száma
						Gyógypedagógiai oktatásban részesülő	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások aránya		
Orosháza	14	43	1137	831	73%	2%	11%	1%	2%	88	60
Békéssámszon	1	4	120	83	69%	0%	12%	6%	1%	9	4
Csanádapáca	1	4	100	82	82%	0%	10%	10%	0%	9	5
Gádosros	1	4	100	104	104%	0%	19%	16%	3%	10	6
Kardoskút	1	1	44	19	43%	32%	26%	0%	0%	2	1
Nagyszénás	2	5	140	115	82%	0%	13%	3%	0%	14	7
Pusztaföldvár	1	2	55	36	65%	0%	8%	6%	0%	4	2
Tótkomlós	3	8	225	148	66%	9%	11%	1%	4%	5	4
Összesen	24	71	1921	1418	73%	5%	14%	5%	1%	141	89

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR, 2023.

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

Az **Orosházi járásban** 2024/2025-ben 24 óvodai feladatellátási hely működik, amelyek 1921 férőhelyet biztosítanak. A beíratott gyermekek száma 1418 fő, ami 73%-os férőhely-kihasználtságot jelent, megfelelve a vármegyei átlagnak.

A járási központ, Orosháza, 14 helyszínen 1137 férőhellyel működteti az ellátást, 73%-os kihasználtsággal. A terhelés egyenlőtlen, több kisebb település mutat kiugró adatokat: Gádosrosen például túltelítettség tapasztalható (104%), míg Kardoskúton csupán 43% a férőhelyek kihasználtsága, ami rendkívül alacsony érték.

A gyógypedagógiai oktatásban részesülő gyermekek aránya járási szinten 5%, de Kardoskúton 32%, Tótkomlóson 9%, míg Orosházán csak 2%.

A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek aránya a járásban 14%, ami vármegyei viszonylatban is magas érték. Kardoskúton (26%), Gádosrosen (19%), Nagyszénáson (13%) és Békéssámszonon (12%) különösen jelentős az arányuk, ami fokozott fejlesztési szükségletet jelez.

A hátrányos helyzetű (HH) gyermekek aránya 5%, míg a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekeké 1%. A legmagasabb HH arányt Gádoroson (16%) és Csanádapácán (10%) regisztrálták, ami területi egyenlőtlenségekre utal, különösen a periférikus fekvésű településeken.

87. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Sarkadi járásban, 2024/2025

Sarkadi járás														
Település	Ö	Ö	Ö	v	Ö	v	B	e	Ebből				Pedagógusok létszáma teljes munkaidős	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítők száma
									Gyógypedagógiai oktatásban részesülő	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek aránya	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások aránya		
Sarkad	6	14	318		296		93%		12%	13%	15%	18%	29	20
Biharugra	1	1	25		15		60%		0%	13%	0%	7%	2	1
Geszt	1	2	50		33		66%		12%	12%	12%	45%	3	2
Körösnyárharsány	1	1	20		10		50%		10%	10%	20%	0%	1	1
Kötegyán	1	2	50		29		58%		7%	7%	21%	10%	3	2
Méhkerék	1	3	75		58		77%		12%	12%	14%	0%	6	5
Mezőgyán	1	1	50		24		48%		13%	13%	29%	38%	2	2
Okány	1	3	75		69		92%		0%	9%	13%	17%	7	4
Sarkadkeresztúr	1	2	46		36		78%		3%	6%	11%	6%	3	3
Újszalonta		0												
Zsadány	1	3	95		63		66%		0%	13%	13%	19%	5	4
Összesen	15	32	804		633		69%		7%	11%	15%	16%	61	44

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR, 2023.

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Sarkadi járásban** 2024/2025-ben összesen 15 óvodai feladatellátási hely működik, amelyek 804 férőhelyet biztosítanak. A beíratott gyermekek száma 633 fő, ami 69%-os férőhely-kihasználtságot jelent – ez a vármegyei átlag alatti érték, és több településen nagyon alacsony beíratottságot jelez.

A járási központ, Sarkad, 6 intézményi helyszínen 93%-os kihasználtsággal működik, ami stabil, jól kihasznált intézményi ellátást tükröz. Ezzel szemben Mezőgyán (48%), Körösnagyharsány (50%) és Kötegyán (58%) kihasználtsági szintje kifejezetten alacsony, ami az intézmények fenntarthatóságát veszélyeztetheti.

Újszalontán nem működik helyben óvoda, Sarkad-Kötegyán-Újszalonta Köznevelési Intézményfenntartó Társulás biztosítja a gyermekek óvodai ellátását másik településen.

A gyógypedagógiai oktatásban részesülő gyermekek aránya járási szinten 7%, de Sarkadon, Geszten és Méhkeréken ez az arány 12%, amely az átlagos igény fölötti terhelést mutat. A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek aránya a járásban 11%, azonban több településen is 13%: Sarkadon, Biharugrán, Mezőgyánon és Zsadányban. Ez a területi koncentráció a gyógypedagógiai és fejlesztő szolgáltatások iránti kiemelt szakmai szükségletet jelez.

A hátrányos helyzetű (HH) gyermekek aránya 15%, a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekeké pedig 16% – ez a legmagasabb érték a vármegye járásai között. Kiemelkedő arányok:

Mezőgyán: HH 29%, HHH 38%, Geszt: HHH 45%, HH 12%, Kötegyán és Körösnagyharsány: HH arány 20% fölött

Fontos hangsúlyozni, hogy a kirívóan magas arányokat részben az alacsony óvodás létszám torzító hatása is magyarázza, ugyanakkor ezek az értékek valós és koncentrált szociális hátrányokat tükröznek. Különösen az elmaradottabb, periférikus fekvésű településeken érzékelhetőek a halmozott kockázatok.

88. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Szarvasi járásban, 2024/2025

Szarvasi járás											
Település	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai gyermekcsoportok*	Óvodai férőhelyek száma	Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	Beíratott gyermekek aránya (fő)	Ebből				Pedagógusok létszáma teljes	Nevelő és oktató munkát
						Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermek	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek aránya	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások aránya		
Szarvas	7	21	459	413	90%	0%	8%	6%	3%	50	36
Békésszentandrás	1	3	75	67	89%	0%	10%	1%	0%	7	4
Csabacsúd	1	2	70	58	83%	0%	7%	0%	0%	6	4
Kardos											
Kondoros	1	6	135	130	96%	0%	11%	0%	2%	12	9
Örménykút											
Összesen	10	32	739	668	60%	0%	9%	2%	1%	75	53

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR, 2023.

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Szarvasi járásban** 2024/2025-ben összesen 7 óvodai feladatellátási hely működik, amelyek 459 férőhelyet biztosítanak. A beíratott gyermekek száma 413 fő, ami hatékony, 90%-os kapacitáskihasználtságot jelent – ez a vármegye egyik legmagasabb értéke.

A legnagyobb kapacitású intézmény Szarvason működik, ahol 413 férőhelyből 90% van betöltve. Kondoroson kiemelkedően magas, 96%-os a kihasználtság, míg Békésszentandrás (89%) és Csabacsúdon (83%) is magas értékek mutatkoznak. Ennek magyarázata lehet, hogy Kardos település óvodáskorú gyermekei Kondoroson veszik igénybe az ellátást, intézményfenntartó társulás keretében. Örménykút gyermekei pedig Csabacsúdra járnak, szintén társulási megállapodás alapján.

Ez a működési struktúra lehetővé teszi a férőhelyek hatékonyabb kihasználását és az ellátás központi biztosítását, ami a kis lélekszámú települések szempontjából különösen előnyös lehet.

A járásban gyógypedagógiai oktatásban részesülő gyermek hivatalosan nincs nyilvántartva (0%), ami vagy alacsony ellátási igényt, vagy a szolgáltatás hiányát tükrözi. Ezzel szemben a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek aránya 8%, a legmagasabb érték Kondoroson (11%) és Békésszentandrás (10%).

A hátrányos helyzetű (HH) gyermekek aránya a járásban 6%, míg a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekeké 3%. Ezek az értékek mérsékeltnek számítanak vármegyei szinten, de Szarvason (HH 6%, HHH 3%) és Kondoroson (HH 0%, HHH 2%) így is figyelmet igényelhetnek.

89. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Szeghalmi járásban, 2024/2025

Szeghalmi járás															
Település	Ó	v	Ó	v	Ó	v	Ó	v	B	e	Ebből				
											Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermekek aránya	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek aránya	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások aránya	Pedagógusok létszáma teljes
Szeghalom	3	6	300	298	99%	5%	5%	4%	4%	26	19				
Bucsa	1	4	90	82	91%	0%	4%	18%	0%	7	3				
Füzesgyarmat	1	7	200	143	72%	12%	6%	6%	1%	12	10				
Kertészsziget	1	1	20	13	65%	0%	15%	15%	0%	1	1				
Körösladány	1	6	180	115	64%	0%	17%	13%	9%	15	9				
Körösújfalu	1	1	20	7	35%	0%	43%	0%	29%	1	1				
Vésztő	3	10	265	60	23%	0%	63%	77%	40%	21	15				
Összesen	11	35	1075	718	64%	2%	22%	19%	12%	83	58				

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR, 2023.

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A Szeghalmi járásban 2024/2025-ben összesen 21 óvodai feladatellátási hely működik, amelyek 1075 férőhelyet biztosítanak. A beíratott gyermekek száma 718 fő, ami mindössze 64%-os férőhely-kihasználtságot eredményez – ez az egyik legalacsonyabb érték a vármegyei összevetésben.

A legjobban kihasznált intézmények Szeghalmon (99%) és Bucsán (91%) található. Ezzel szemben több településen alacsony vagy kifejezetten kritikus a beíratottság. Körösladány (64%) és Kertészsziget (65%), közepesen kihasználtak a férőhelyekkel működik, Körösújfalu (35%) – alacsony, Vésztő (23%) pedig rendkívül alacsony értéket mutat, a férőhelyek közel 80%-a kihasználatlan.

A gyógypedagógiai oktatásban részesülő gyermekek aránya járási szinten 2%, azonban Füzesgyarmaton ez az arány 12%, míg más településeken az adat ellátottat.

A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek aránya 22%, ami messze meghaladja a vármegyei átlagot. Vésztőn (63%) és Körösújfalu (43%) kiugróan magas értékeket mértek, de Körösladány (17%) és Kertészsziget (15%) is az átlag fölé esik. Ez súlyos, helyileg koncentrálnak a fejlesztési szükségletet jelez. A hátrányos helyzetű (HH) gyermekek aránya 19%, a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekeké 12% – ezek szintén a legmagasabbak közé tartoznak a megyében. Vésztő kiemelkedik: HH 77%, HHH 40%. Körösújfalu esetében 29%-os HHH arány szerepel. Ezek az értékek halmozottan jelentkező szociális problémákra és ellátási kihívásokra utalnak.

Békés vármegye óvodai ellátórendszere 2024/2025-ben 163 feladatellátási helyen, mintegy 12 351 férőhellyel működik, amelyből 9 916 gyermek vett ténylegesen részt az óvodai nevelésben. Ez átlagosan 80,2%-os kihasználtságot jelent, amely mögött jelen vannak területi eltérések.

A legmagasabb férőhely-kihasználtság a Gyulai járásban (85%) és a Békési járásban (76%) tapasztalható. A legalacsonyabb értékek a Szeghalmi járásban (64%) és különösen Vésztőn (23%) figyelhetők meg.

Több kis településen 50% alatti beíratottság tapasztalható (pl. Körösújfalú, Mezőgyán, Nagykamarás), ami felveti a fenntarthatóság kérdését.

A jó gyakorlatként emelhető ki a Szarvasi járásban működő intézményfenntartó társulási rendszer, ahol kisebb települések (Kardos, Örménykút) ellátása hatékonyan történik közeli központi intézményekben (Kondoros, Csabacsúd).

Az óvodai ellátórendszer adatai alapján három járásban – a Mezőkovácsházai, a Sarkadi és a Szeghalmi járásban – koncentrálódnak a legnagyobb terhelést és szakmai kihívást jelentő mutatók. Ezek a térségek nemcsak az óvodás korú gyermekek társadalmi-szociális hátrányai szempontjából mutatnak kiugró értékeket, hanem a pedagógusellátottság és a speciális szükségletű gyermekek aránya alapján is jelentős szakmai beavatkozást igényelnek.

A **Szeghalmi járásban** a sajátos nevelési igényű gyermekek aránya eléri a 22%-ot, a hátrányos helyzetűeké 19%, a HHH gyermekeké 12%. A szükségletekhez való alkalmazkodást mutatja, hogy egy pedagógusra átlagosan 8,7 gyermek jut, ami a legkedvezőbb arány a vármegyében – különösen fontos ez a pedagógiai és szociális szükségletek halmozott jelenléte mellett. A gyermekcsoportonkénti létszám azonban közel 20,6 fő, amely az SNI gyermekek magas aránya mellett komoly szakmai kihívást jelent.

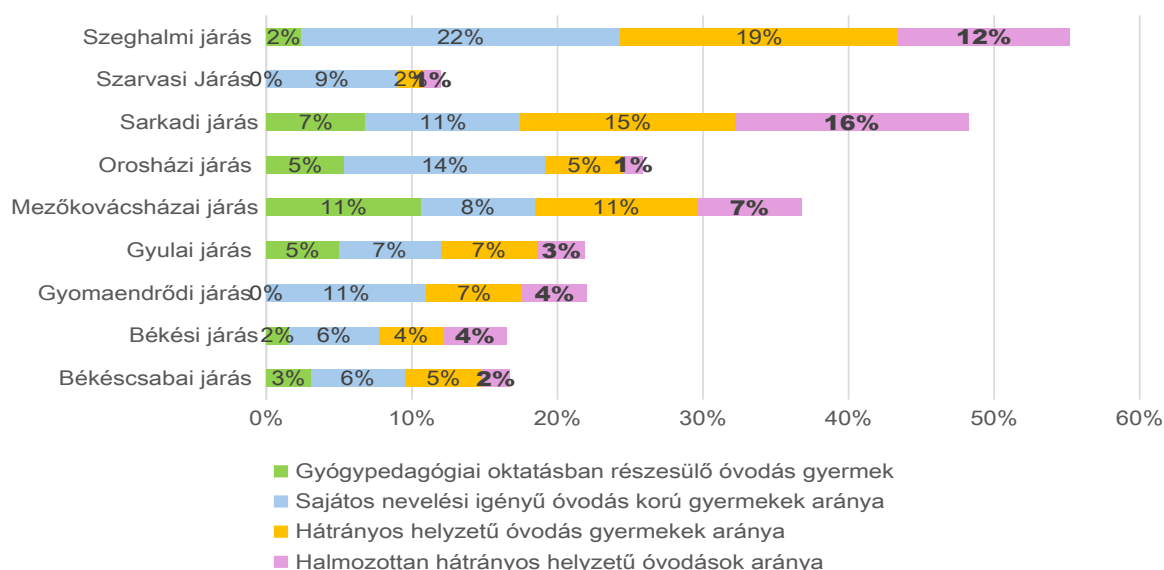
A **Sarkadi járásban** a HHH arány 16%, az SNI gyermekeké 11%, a hátrányos helyzetűeké 15%. A gyermek/pedagógus arány 10,4, ami meghaladja a megyei átlagot. A csoportonkénti gyermeklétszám 19,8 fő, amely szintén indokolja a nevelői kapacitás erősítését.

A **Mezőkovácsházai járásban** 11% a gyógypedagógiai ellátásban részesülők aránya, az SNI arány 8%, a HH arány 11%, a HHH arány 7%. A gyermek/pedagógus arány 10,6, a csoportonkénti létszám 17,5 fő. A kedvezőtlen társadalmi háttér és a nevelési igények együttes jelenléte indokoltá teszi mind a pedagóguslétszám, mind a csoportszám rugalmas tervezését.

Pozitív példa a **Gyulai járás**, ahol a legalacsonyabb a gyermekcsoportonkénti létszám (átlagosan 15 fő), ami kedvező feltételeket teremt az egyéni bánásmódra épülő nevelési gyakorlat számára. Ezzel szemben a **Békéscsabai járásban** a legmagasabb a csoportlétszám (átlagosan 22 fő), ami a pedagógusok részéről fokozott terhelést, a gyermekek számára pedig kevesebb egyéni figyelmet jelenthet.

Az adatok összességében arra utalnak, hogy a szociális hátrányokkal és speciális nevelési igényekkel leginkább érintett járásokban – különösen Szeghalomban, Sarkadon és Mezőkovácsházán – szükséges a pedagóguslétszám bővítése, a csoportlétszámok mérséklése, valamint a kiegészítő szakemberek (gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, mentálhigiénés szakemberek) rendszeres elérhetőségének biztosítása. Érdemes integrált szociális támogatási eszközökkel is megsegíteni (szociális segítők, családgondozók, gyermekvédelmi együttműködések, korai intervenciók hálózata) a gyermekek esélyeinek javítása érdekében.

54. ábra Gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya az óvodai nevelésben járásonként, 2024/2025

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály,
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A roma gyermekek óvodai ellátáshoz való hozzáféréseinek jellemzői és kihívásai

Békés vármegye szinte minden településén elérhető óvodai ellátás, azonban az intézmények minősége, férőhelyszáma és infrastrukturális állapota között jelentős eltérések vannak.

Több kistelepülésen elavult, rossz állapotú épületekben működnek az óvodák. A roma gyermekek korai óvodába történő beíratása – különösen 3 éves korban – gyakran elmarad, aminek okai között szerepel a szülői bizalmatlanság, a tájékozatlanság, valamint a közlekedési nehézségek.

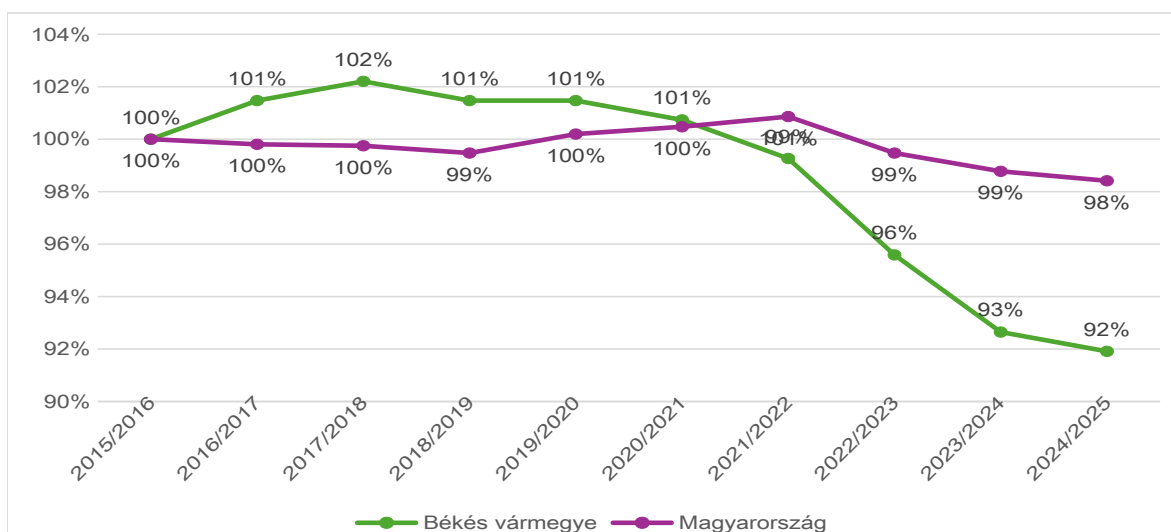
A roma származású óvodapedagógusok hiánya tovább nehezíti a családok és intézmények közötti kapcsolat kialakítását.

3.1.2. Általános iskolai ellátás

Békés vármegye általános iskoláiban a 2024/25-ös tanévben összesen 128 feladatellátási hely működik, több, mint 21300 tanulói létszámmal. Az általános iskolai feladatellátási helyek száma a 2015/2016-os tanévet alapul véve az elmúlt tíz tanév során kezdetben stabilitást mutatott, azonban a 2021/2022-es tanévtől kezdődően folyamatos csökkenés tapasztalható. A 2024/2025-ös tanévre a feladatellátási helyek száma már csupán a bázisév 92%-át éri el, ami 8 százalékpontos csökkenést jelent. Ezzel szemben az országos adatok szerint mindössze 2%-os visszaesés történt ugyanezen időszak alatt, ami arra utal, hogy a megyében az országos átlagnál jelentősebb mértékű szerkezeti szűkülés zajlott le az általános iskolai ellátási hálózatban.

A visszaesés hátterében több, egymással összefüggő tényező állhat. Különösen a demográfiai csökkenésnek leginkább kitett kistelepüléseken figyelhető meg az érintett intézmények átszervezése, a szakemberellátottság korlátai, a működtetési források szűkössége, valamint a fenntartók racionalizálási törekvései. Ezek a tényezők együttesen hozzájárulnak a feladatellátási helyek számának csökkenéséhez. A folyamat különösen azokban a térségekben okozhat súlyos ellátási nehézségeket, ahol az oktatáshoz való hozzáférés már eleve korlátozott – elsősorban a kistelepüléseken és a hátrányos helyzetű régiókban.

55. ábra Az általános iskolai feladatellátási helyek számának változása a vármegyében és országosan, 2015/2016=100%

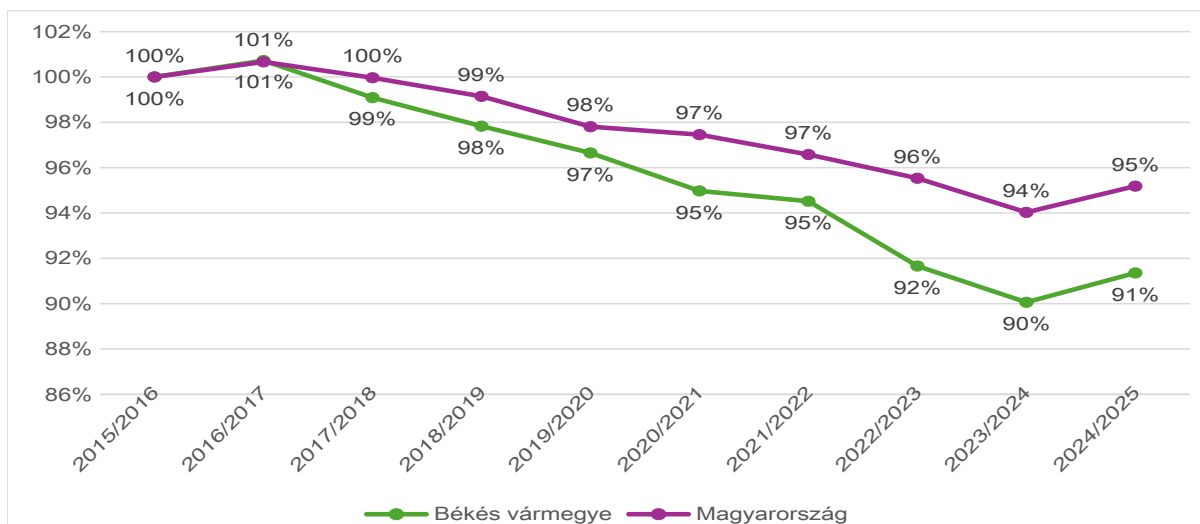

Forrás: KSH/STADAT

A pedagóguslétszám csökkenése országosan is érzékelhető probléma, azonban Békés vármegyében az országos átlagnál nagyobb mértékű az elapadás. A 2015/2016-os tanévhez viszonyítva Békés vármegyében a pedagógusok száma összességében 9 százalékponttal csökkent, míg országosan a visszaesés mértéke 5 százalékpont volt. A 2024/2025-ös tanévre ugyan 1 százalékpontos emelkedés mutatkozik mind országosan, mind a megyében az előző évhez képest, azonban ez még nem elegendő a kialakult hiány érdemi enyhítésére.

A helyzet különösen negatív hatású a kisebb, periférikus településeken, ahol a pedagógusok hiánya közvetlenül veszélyeztetheti az oktatás színvonalát és elérhetőségét.

56. ábra A pedagógusok számának változása a vármegyében és országosan, 2015/2016=100%

Forrás: KSH/STADAT

A **Békéscsabai járásban** a 2024 októberi adatok szerint összesen 23 feladatellátási helyen, 5 193 általános iskolás tanuló vesz részt a nevelés-oktatásban, közülük a tanulók közel 83%-a Békéscsaba város intézményeiben tanul.

A járás egészére jellemző az országos átlagot meghaladó SNI-arány (17%), és az ehhez társuló 16%-os arányú beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTM) tanulói csoport is jelentős. Különösen magas az SNI-arány Gerendáson (28%) és Kétsopronyon (20%), bár Kétsoprony alacsony tanulói létszáma miatt az arányok torzító hatásúak.

A Békéscsabai járás szociálisan erősen tagolt, Doboz település kiemelkedik szociális hátrány szempontjából, a tanulók 48%-a hátrányos helyzetű, 6%-a halmozottan hátrányos helyzetű, és 60%-uk részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben. Emellett itt a legmagasabb a BTM tanulók aránya is (31%), ami jelentős terhelést ró az intézményekre és a pedagógusokra.

A járásban Csabaszabadi kivételével minden településen helyben érik el a tanulók az általános iskolákat. A mutatók összességében arra utalnak, hogy a járás központi települése mellett a kisebb falvakban is megjelennek a sajátos nevelési és szociális szükségletek, ami differenciált, helyi szükségletekre reagáló fejlesztési beavatkozásokat indokol.

90. táblázat Általános iskolák a Békéscsabai járásban, 2024

Békéscsabai járás													
	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban*	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanuló száma *	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Ebből:						Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
					Gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya az általános iskolákban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók aránya			
Békéscsaba	15	204	20,7	4297	4%	14%	1%	1%	4%	17%	17%	489	115
Csabaszabadi													
Csorvás	2	14	19,0	287	0%	8%	1%	1%	5%	16%	3%	29	4
Doboz	1	10	17,4	167	0%	13%	48%	6%	60%	31%	1%	21	5
Gerendás	1	8	7,3	61	0%	28%	8%	7%	8%	0%	0%	12	0
Kétsoprony	1	8	9,8	10	20%	20%	10%	0%	0%	20%	0%	16	2
Szabadkígyós	1	8	14,5	122	0%	18%	7%	0%	7%	21%	18%	15	3
Telekgerendás	1	2	6,0	12	0%	17%	0%	0%	0%	0%	0%	4	0
Újkígyós	1	14	18,5	237	0%	16%	3%	0%	6%	22%	3%	33	5
Összesen	23	268		5193	3%	17%	10%	2%	11%	16%	15%	619	134

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR (2023) ; <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>;

A **Békési járásban** összesen 2 301 általános iskolás tanuló vett részt a nevelés-oktatásban. A járás iskolaszervezete városközpontú, a tanulók többsége Békés és Mezőberény településein tanul, míg Bélmegyer és Murony esetében helyben nem működik általános iskola. A más településről bejáró tanulók aránya összességében (7%), de Békésen eléri a 10%-ot, ami a város központi ellátó szerepét mutatja.

A járásban kiemelkedően magas az SNI tanulók aránya (23%), különösen Békésen (27%) és Köröstarcsán (24%), valamint a gyógypedagógiai oktatásban részesülők aránya is meghaladja a vármegyei átlagot. Mindez fokozott szakemberigényt és differenciált pedagógiai ellátást jelez.

A hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók aránya Békésen kiemelkedő (20%), ami jelentős szociális hátránykoncentrációra utal. Ezt erősíti, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők aránya járási szinten 12%, Békésen azonban 24%, Mezőberényben 16%.

A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók (BTM) aránya szintén meghaladja a vármegyei átlagot: Békésen 21%, Köröstarcsán 18%, Mezőberényben 14%. Ez jelentős pszichológiai és szociális támogatási szükségletet vetít előre.

91. táblázat Általános iskolák a Békési járásban

Békési járás													
	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban *	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma *	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Ebből:						Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
					Gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya az általános iskolákban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók aránya			
Békés	7	68	18,4	1272	16%	27%	1%	20%	24%	21%	10%	149	37
Bélmegyer		1	3,0										
Kamut	1	8	9,9	77	0%	19%	4%	4%	4%	0%	0%	12	0
Köröstarcsa	1	8	20,0	151	24%	24%	10%	3%	14%	18%	3%	19	4
Mezőberény	3	38	19,4	733	0%	19%	4%	7%	16%	14%	5%	93	15
Murony													
Tarhos	1	4	9,3	68	0%	26%	1%	3%	0%	0%	0%	17	0
Összesen	13	127		2301	8%	23%	4%	7%	12%	10%	7%	290	56

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR (2023)

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index;>

A **Gyomaendrődi járásban** összesen 1 431 tanuló iratkozott be az általános iskolai nevelés-oktatásba, túlnyomó többségük Gyomaendrőd (884 fő) és Dévaványa (510 fő) intézményeibe. A kisebb településeken (pl. Hunya, Csárdaszállás) nem működik helyben általános iskola. A járásban a más településről bejáró tanulók aránya 7%, ami mérsékelt, de a két városban jól érzékelhető központi szerepet tükröz.

A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók aránya Gyomaendrődön és Dévaványán 14–15% között alakul, ami kissé meghaladja a vármegyei átlagot. A gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya alacsonyabb (2%), de Gyomaendrődön eléri a 4%-ot.

A hátrányos helyzetű tanulók aránya (7%) nem kirívó, de Gyomaendrődön (10%) és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek (HHH) aránya (4%).

Külön figyelmet érdemel, hogy Gyomaendrődön a tanulók 20%-a, Dévaványán pedig 9%-a részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, ami egyértelműen jelzi a szociális hátrány jelenlétét a térségben. Emellett a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő (BTM) tanulók aránya a járásban 13%, Dévaványán pedig 15%, ami a nevelőtestületekre komoly terhet ró.

92. táblázat Általános iskolák a Gyomaendrődi járásban, 2024

Gyomaendrődi járás														
	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban*	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma *	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Ebből:						Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma	
					Gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya az általános iskolákban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók aránya				
Gyomaendrőd	4	43	20,6	884	4%	14%	10%	7%	20%	13%	6%	92	10	
Csárdaszállás														
Dévaványa	2	25	20	510	3%	15%	5%	5%	9%	15%	8%	48	8	
Ecsegfalva	1	2	22	37	0%	8%	5%	0%	5%	11%	0%	4	0	
Hunya														
Összesen	7	70		1431	2%	12%	7%	4%	12%	13%	7%	144	18	

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR (2023)

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Gyulai járásban** 2024 októberi adatok szerint 2 398 tanulót oktatnak az iskolák. A tanulók több mint háromnegyede Gyula város iskoláiban tanul, amely a térség domináns központja. A más településről bejáró tanulók aránya magasnak mondható (12%), és alátámasztja Gyula térségi központi szerepét.

Ugyanakkor Lökösháza esetében is 21%, ami a határ menti elhelyezkedésből és sajátos beiskolázási vonzáskörzetből is adódhat.

A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók aránya a járásban 13%, amely összhangban van a vármegyei átlaggal, de Lökösházán 20%-ot is elér, míg Gyulán is viszonylag magas (11%). A gyógypedagógiai oktatásban részesülők aránya különösen Lökösházán (20%) és Eleken (10%) jelentős.

A hátrányos helyzetű (HH) tanulók aránya a járásban 8%, de Elek (16%) és Lökösháza (10%) esetében számottevő. A halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók aránya is meghaladja a vármegyei átlagot (6%), főként Lökösházán (8%) és Kétegyházán (6%).

Kiemelendő a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők aránya, amely járási szinten 19%, de Elek (27%) és Kétegyháza (26%) kiugró értékeket mutat. Ez jelentős szociális kitérítettséget jelez.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók aránya (BTM) szintén figyelemre méltó, különösen Elek (14%) és Gyula (9%) esetében.

93. táblázat Általános iskolák a Gyulai járásban, 2024

Gyulai járás													
	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban *	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma *	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Ebből:						Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
					Gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya az általános iskolákban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók aránya			
Gyula	13	119	17,9	1835	6%	11%	0%	2%	4%	9%	12%	260	45
Elek	3	17	17,1	271	10%	9%	16%	6%	27%	14%	3%	33	3
Kétegyháza	3	15	11,5	185	4%	14%	6%	6%	26%	4%	3%	28	4
Lökösháza	1	8	12,6	107	20%	20%	10%	8%	20%	5%	21%	17	5
Összesen	20	159		2398	10%	13%	8%	6%	19%	8%	10%	338	57

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR (2023);
https://dari.oktatas.hu/kirpub/index*

A **Mezőkovácsházai járásban** összesen 2 172 tanuló tanul az általános iskolákban. A legnagyobb tanulólétszám Mezőkovácsházán, Battonyán és Medgyesegyházán található, ugyanakkor öt kisebb településen nem működik helyben általános iskola (Dombiratos, Kisdombegyház, Magyardombegyház, Medgyesbodzás és Pusztatottlaka).

A más településről bejáró tanulók aránya járási szinten 14%, de néhány településen kiemelkedően magas: Almáskamaráson 47%, Medgyesegyházán 33%, Dombegyházon 31%. Ez az iskolaközpontok térségi vonzáskörzetét és a mobil tanulólétszám jelentőségét mutatja.

A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók aránya a járásban 10%, de egyes településeken – különösen Nagykamaráson (26%), Mezőhegyesen (15%), Dombegyházon (14%) – az arány meghaladja a vármegyei átlagot. A gyógypedagógiai oktatásban részesülők aránya különösen magas Magyarbánhegyesen (48%) és Kaszaperen (25%), ami speciális szakmai felkészültséget és kapacitást feltételez. Magyarbánhegyesen működik az Esély Pedagógiai Központ tagintézménye, melynek fő profilja a kiemelt figyelmet igénylő tanulók nevelése-oktatása.

A hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók aránya járási szinten 12%, de Kevermes (HH: 26%, HHH: 28%), Nagykamarás (HHH: 42%) és Kunágota (HHH: 25%) településeken súlyos szociális hátránykoncentráció figyelhető meg. Ezeken a településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők aránya is rendkívül magas: Kevermesen 64%, Kunágotán 59%.

A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő (BTM) tanulók aránya 12%, de több településen – így Medgyesegyházán (22%), Almáskamaráson (20%), Kunágotán (18%) – jóval az átlag feletti, ami jelentős pedagógiai és pszichoszociális támogatási igényt jelez.

Összességében a Mezőkovácsházai járásban az adatok jelentős oktatási egyenlőtlenségeket, kiemelkedő hátrányhalmozódást, valamint magas gyógypedagógiai és gyermekvédelmi szükségleteket mutatnak.

94. táblázat Általános iskolák a Mezőkovácsházai járásban, 2024

Mezőkovácsházai járás													
	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban*	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanuló száma*	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Ebből:						Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
					Gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya az általános iskolákban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók aránya			
Mezőkovácsháza	1	16	21,3	358	0%	4%	8%	2%	20%	15%	17%	32	4
Almáskamarás	1	8	13,4	106	0%	10%	14%	9%	39%	20%	47%	15	3
Battonya	3	25	14,4	357	6%	8%	0%	4%	22%	16%	2%	52	8
Dombegyház	1	7	16,6	114	0%	14%	25%	15%	6%	13%	31%	14	4
Dombiratos		0											
Kaszaper	1	8	14,1	106	25%	8%	11%	0%	12%	16%	24%	18	2
Kevermes	1	8	12,5	96	0%	3%	26%	28%	64%	13%	3%	16	1
Kisdombegyház		0											
Kunágota	1	8	17,9	145	0%	8%	15%	25%	59%	18%	9%	17	4
Magyarbánhegyes	2	13	12,1	163	48%	5%	7%	18%	13%	17%	1%	34	20
Magyardombegyház													
Medgyesbodzás													
Medgyesegyháza	2	16	17,4	297	1%	10%	15%	7%	31%	22%	33%	37	5

Mezőhegyes	0	17	15,1	255	7%	15%	13%	2%	7%	13%	3%	31	8
Nagybánhegyes	1	8	9,6	75	0%	9%	5%	0%	5%	0%	0%	14	0
Nagykamarás	1	8	5,8	31	0%	26%	0%	42%	0%	0%	0%	9	1
Pusztaszentlőrinc		0											
Végyháza	1	8	8,5	69	0%	13%	22%	0%	22%	0%	0%	12	0
Összesen	16	150		2172	7%	10%	12%	12%	23%	12%	14%	301	60

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR (2023);
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

Az **Orosházi járásban** 2 953 általános iskolai tanuló vesz részt a nappali oktatásban. A tanulók közel 60%-a Orosháza város iskoláiban tanul, amely a járás oktatási súlypontját képezi. A más településről bejáró tanulók aránya 12%, de Orosházán 16%, Csanádapácán 15%, Tótkomlóson 14% – ezek a települések térségi iskolaközpontként is működnek. Kardoskúton helyben nem működik általános iskola.

A járásban a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók aránya kiemelkedően magas (18%), több településen – például Pusztaföldváron (26%), Tótkomlóson és Nagyszénáson (19%) – meghaladja a vármegyei átlagot.

A hátrányos helyzetű (HH) tanulók aránya Gádoroson (HH: 14%), Csanádapácán (13%) és Pusztaföldváron (10%) különösen magas, akárcsak a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő – Pusztaföldvár (49%), Gádoros (28%), Csanádapáca (24%) – ez az érték jóval meghaladja a járási átlagot, jelezve a szociális rászorultság súlypontjait.

A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő (BTM) tanulók aránya a járásban átlagosan 18%, de Pusztaföldváron (28%), Nagyszénáson (19%), Gádoroson (18%) fokozott pedagógiai figyelmet és fejlesztést igényel.

95. táblázat Általános iskolák a Orosházi járásban, 2024

Orosházi járás													
	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban *	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanuló száma *	Általános iskolai tanuló a nappali oktatásban	Ebből:						Más településről bejáró általános iskolai tanuló aránya a nappali oktatásban	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
					Gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya az általános iskolákban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanuló aránya a nappali oktatásban	Halmazottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanuló aránya a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók aránya			
Orosháza	8	102	18,6	1682	4%	18%	4%	5%	11%	10%	16%	245	44
Békéssámszon	1	9	19,7	179	0%	15%	4%	2%	10%	23%	0%	20	3
Csanádapáca	1	11	17,3	189	0%	11%	13%	0%	24%	13%	15%	31	3
Gádoros	1	8	23,6	200	0%	19%	14%	6%	28%	18%	1%	17	3
Kardoskút													
Nagyszénás	2	12	17,5	222	0%	19%	2%	3%	7%	19%	4%	26	8

Pusztaföldvár	1	8	8,6	68	0%	26%	10%	0%	49%	28%	0%	24	1
Tótkomlós	2	22	18,9	413	1%	19%	2%	7%	17%	12%	14%	47	8
Összesen	16	172		2953	1%	18%	7%	3%	21%	18%	12%	410	70

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR (2023);
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Sarkadi járás** összesen 9 ellátási helyen működő általános iskolákban 1 258 tanuló jár. A tanulók közel fele Sarkadon tanul, további jelentős tanulólétszám Zsadányban és Okányban található. Biharugrán, Körösnagyharsányban és Újszalontán nem működik helyben általános iskola. A más településről bejáró tanulók aránya járási szinten 8%, ami közepes értéknek számít, de Okányban és Zsadányban eléri a 19%-ot.

96. táblázat Általános iskolák a Sarkadi járásban, 2024

Sarkadi járás														
	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban*	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma *	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Ebből:							Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkatársak dologiától látetzáma
					Gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya az általános iskolákban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők tanulók aránya az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdők tanulók aránya				
Sarkad	2	33	19,0	539	4%	20%	17%	27%	54%	13%	3%	61	11	
Biharugra		0												
Geszt	1	8	8,0	66	20%	20%	18%	41%	59%	17%	14%	9	3	
Körösnagyharsány		0												
Kötegyán	1	5	8,6	50	0%	20%	26%	26%	26%	0%	0%	10	2	
Méhkerék	1	8	10,5	87	0%	3%	18%	9%	33%	3%	10%	15	1	
Mezőgyán	1	8	7,5	48	0%	25%	31%	29%	60%	6%	0%	11	2	
Okány	1	8	19,6	162	22%	15%	15%	27%	59%	9%	19%	15	3	
Sarkadkeresztúr	1	6	12,2	91	0%	11%	20%	1%	20%	4%	0%	11	2	
Újszalonta		0												
Zsadány	1	8	25,0	215	20%	20%	14%	29%	3%	13%	19%	21	1	
Összesen	9	84		1258	8%	17%	20%	24%	39%	8%	8%	153	25	

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR (2023);
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók aránya magas, a járási átlag 17%, de több településen – mint Mezőgyán (25%), Sarkad, Kötegyán, Zsadány – eléri vagy meghaladja a 20%-ot. A gyógypedagógiai oktatásban részesülők aránya is kiemelkedő Okányban (22%) és Gesztben (20%), ami a járásban fokozott szakember- és kapacitásigényt jelez.

A hátrányos helyzetű (HH) tanulók aránya járási szinten 20%, míg a halmozottan hátrányos helyzetűek (HHH) aránya eléri a 24%-ot, amely az egyik legmagasabb a megyében. Kiemelten magas értékeket

mutat Geszt (HHH: 41%), Mezőgyán (29%), Okány (27%) és Sarkad (27%). Ezek a számok szociális hátránykoncentrációt tükröznek.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya is rendkívül magas (39% járási átlag), egyes településeken Mezőgyán (60%), Geszt és Okány (59%), Sarkad (54%) – ezek országosan is kiemelkedő rászorultságot jeleznek. Az adatok rávilágítanak arra, mi az oka annak, hogy Geszt településének egésze a Helyi Esélyegyenlőségi Programban szegregátumként szerepel.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók (BTM) aránya járási szinten 8%, de Geszt (17%), Zsadány (13%), Sarkad (13%) településeken kiemelt fejlesztési szükséglet mutatkozik.

Összességében a Sarkadi járásban komplexen jelentkeznek az oktatási és szociális hátrányok, magas a HHH, RGYK és SNI tanulók aránya. A helyi oktatási rendszert jelentős nevelési, gyógypedagógiai és gyermekvédelmi kihívások terhelik, így a térség ezen adatok alapján is, kiemelt beavatkozási célterületként kezelendő a vármegyei programban.

A **Szarvasi járásban** a 2024. év októberi adatai alapján 1 644 tanuló vesz részt általános iskolai nevelés-oktatásban. A tanulók közel 70%-a Szarvas városában tanul, amely a térség meghatározó oktatási központja, ezt a más településről bejáró tanulók magas aránya is mutatja, ami 14%.

97. táblázat Általános iskolák a Szarvasi járásban, 2024

Szarvasi járás													
	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban*	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanuló száma *	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Ebből:						Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
					Gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya az általános iskolákban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmazottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők tanulók aránya az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdők tanulók aránya			
Szarvas	6	58	19,7	1118	1%	13%	4%	3%	6%	13%	14%	154	26
Békésszentandrás	1	8	14,6	118	0%	15%	2%	0%	8%	9%	4%	20	3
Csabacsúd	2	8	12,6	90	0%	13%	2%	1%	3%	8%	17%	17	5
Kardos		0											
Kondoros	2	16	18,8	318	0%	15%	1%	2%	8%	12%	6%	34	8
Örménykút		0											
Összesen	11	90		1644	0%	14%	2%	1%	7%	10%	10%	225	42

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR (2023);

<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók aránya a járásban 14%, ami megfelel a vármegyei átlagnak. Az SNI-tanulók legnagyobb arányban Kondoroson és Békésszentandrason (15%) fordulnak elő.

A hátrányos (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók aránya a legalacsonyabbak közé tartozik megyén belül: HH arány 2%, HHH arány 1%, a legmagasabb érték is csupán Szarvason (HH: 4%, HHH: 3%) jelentkezik.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya (járási átlag: 7%) sem számít kiugrónak, a legmagasabb érték Kondoroson és Békésszentandrásan 8%.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTM) tanulók aránya viszont magasabb, különösen Szarvason (13%) és Kondoroson (12%), ami utalhat a nagyobb intézményi terhelésre és a fokozott fejlesztési igényekre ezekben az iskolákba

98. táblázat Általános iskolák a Szeghalmi járásban, 2024

Szeghalmi járás													
	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban *	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma *	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Ebből:						Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
					Gyógypedagógiai oktatásban részesülő tanulók aránya	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya az általános iskolákban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók aránya			
Szeghalom	2	42	13,7	558	3%	12%	5%	4%	13%	7%	4%	57	7
Bucsa	3	10	19,7	206	0%	22%	17%	3%	9%	9%	10%	22	4
Füzesgyarmat	3	17	19,5	329	1%	10%	6%	1%	4%	3%	2%	35	8
Kertészsziget		0											
Körösladány	2	19	17,6	336	5%	28%	10%	24%	14%	12%	3%	44	9
Körösújfalu		0											
Vésztő	3	29	18,8	545	23%	23%	18%	10%	31%	8%	14%	78	10
Összesen	13	117		1974	7%	19%	11%	8%	14%	8%	7%	236	38

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *KSH/TEIR (2023);
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Szeghalmi járás** általános iskoláiba 1 974 tanuló jár. A tanulók közel egyenletesen oszlanak el a járás iskolái között. Kertészszigeten és Körösújfalun nem működik helyben általános iskolai oktatás.

A gyógypedagógiai oktatásban részesülők aránya 7%, az SNI-s tanulók aránya 19%, ami kiemelkedően magas, különösen Körösladányban (28%) és Vésztőn (23%). Ugyanitt a gyógypedagógiai oktatás aránya is jelentős (23%).

A hátrányos helyzetű (HH) tanulók aránya járási szinten 11%, a halmozottan hátrányos helyzetűeké (HHH) pedig 8%. A legnagyobb arányban Vésztőn (18% HH, 10% HHH) és Körösladányban (10% HH, 24% HHH) fordulnak elő. Ez a koncentráció szoros összefüggést mutat a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők arányával is, amely a járásban átlagosan 14%, de Vésztőn eléri a 31%-ot.

A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók aránya 8%, ami átlag körüli, de Körösladányban kiemelkedő (12%). A más településről bejáró tanulók aránya összességében 7%, de például Vésztőn és Bucsán eléri a 10–14%-ot.

A hátránykompenzációs szükségletek Békés vármegyében járasonként

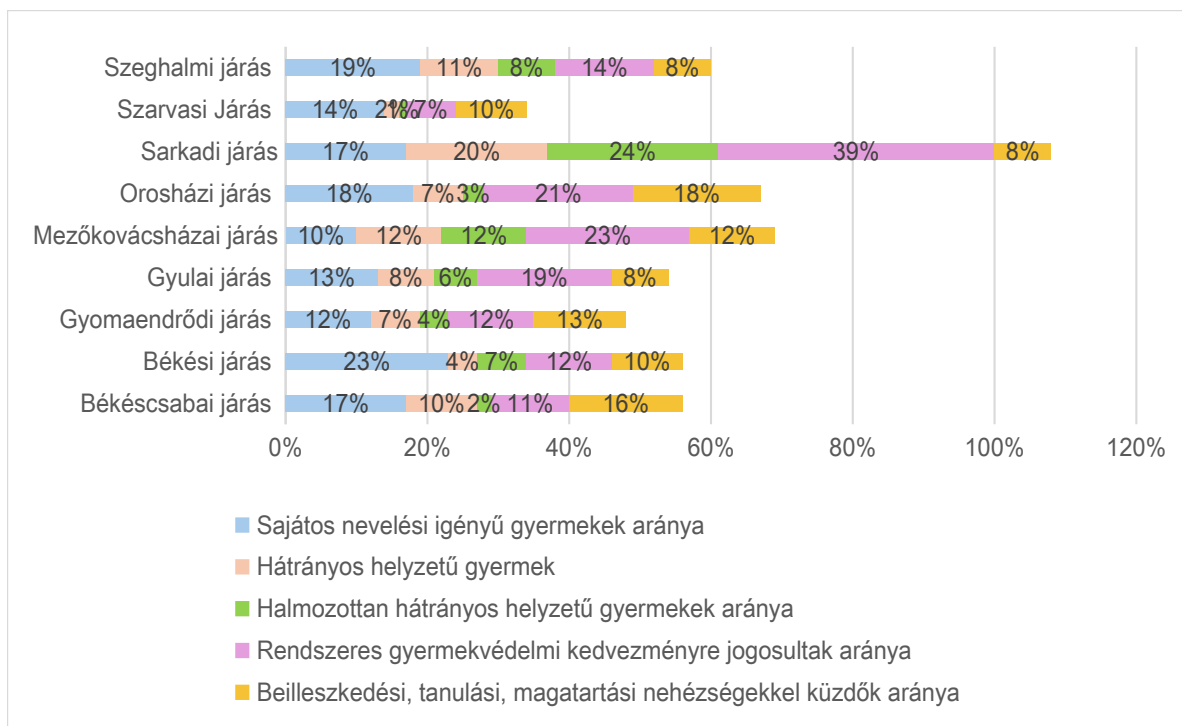
Békés vármegye járásai között jelentős eltérések mutatkoznak az általános iskolás korosztály szociális és tanulási hátrányainak előfordulásában. A Sarkadi járás mutatói minden vizsgált dimenzióban kiemelkedően magasak: a hátrányos helyzetű (20%), halmozottan hátrányos helyzetű (24%) és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek aránya (39%) messze meghaladja a vármegyei átlagot, amely súlyos területi hátrányokra utal. Ehhez hasonlóan a Mezőkovácsházai és Orosházi járásban is a szükségletek komplex mintázata rajzolódik ki, magas SNI-arány mellett jelentős szociális hátrány tapasztalható, különösen a Mezőkovácsházai járás 23%-os RGYK arányával.

A Békési járás SNI-mutatója kiugróan magas (23%), de a szociális hátrányt jelző mutatók kedvezőbbek. A Békéscsabai és Gyomaendrődi járásban szintén kedvezőbb képet mutatnak az adatok, közepes mértékű SNI és RGYK arány, ugyanakkor a tanulási, magatartási nehézségek (BTMN) előfordulása itt is meghaladja a vármegyei átlagot. A Gyulai járásban elsősorban a szociális hátrányok és az SNI jelenléte emelkedett, míg a BTMN aránya kedvezőbb. A Szeghalmi járás i helyzetet mutat, ahol az SNI és halmozott hátrány előfordulása magasabb az átlagnál, de a többi mutató inkább közepes szinten mozog. Kiemelendő a Sarkadi járás, amely minden vizsgált mutató tekintetében a vármegye legkedvezőbb helyzetű térsége.

Összességében elmondható, hogy a vármegye déli és keleti térségeiben – különösen a Sarkadi, Mezőkovácsházai és Orosházi járásban – fokozott szükség van a célzott hátránykompenzációs intézkedésekre. Ezekben a járásokban nemcsak a szociális rászorultság, hanem a sajátos nevelési igények és tanulási nehézségek együttesen is jelentkeznek, ami megnövekedett pedagógiai és szociális támogató kapacitást indokol.

57. ábra Sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményezett, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel gyermekek aránya az óvodai nevelésben járasonként, 2024/2025

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

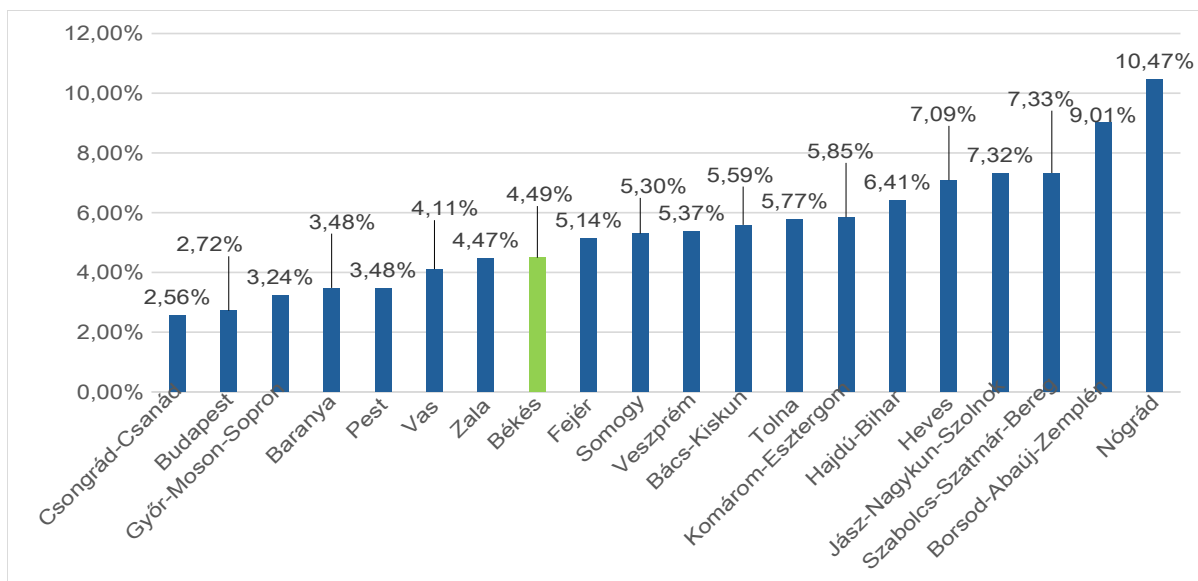
Békés vármegyében az általános iskolai lemorzsolódás aránya országos viszonylatban a középmezőnybe sorolható: a vármegye a 8. legkedvezőbb mutatóval rendelkezik. Ugyanakkor a hátrányos helyzetben élő tanulók fokozottan ki vannak téve a lemorzsolódás veszélyének, ami hosszú távon a középfokú tanulmányok megkezdését és a szakmaszerzést is veszélyeztetheti.

A lemorzsolódás nemek szerinti bontása jelentős eltérést mutat: a veszélyeztetett tanulók mintegy kétharmada fiú, míg a lányok aránya mind országosan, mind vármegyei szinten alacsonyabb – utóbbi esetben csupán 28%-ot tesz ki. Ez felhívja a figyelmet arra, hogy a megelőzési és támogatási beavatkozásoknak nemcsak szociális, hanem nemek szerinti érzékenyítésre is szüksége van.

A lemorzsolódás egyik súlyos előjele az igazolatlan iskolai hiányzás. A 2024/2025. tanév első félévében Békés vármegyében 33 tanuló haladta meg az 50 óra, 85 fő pedig a 100 óra igazolatlan hiányzási küszöböt. Ezek a gyerekek jellemzően már az iskolai közegből is kisodródhatnak, szüleik vagy intézményi felügyelet nélkül pedig számos veszélynek lehetnek kitéve, legyen szó devianciáról, bűnözésről vagy egészségkárosító magatartásformákról.

58. ábra Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók az általános iskolákban vármegyék szerint, 2024/25 tanév I. félév

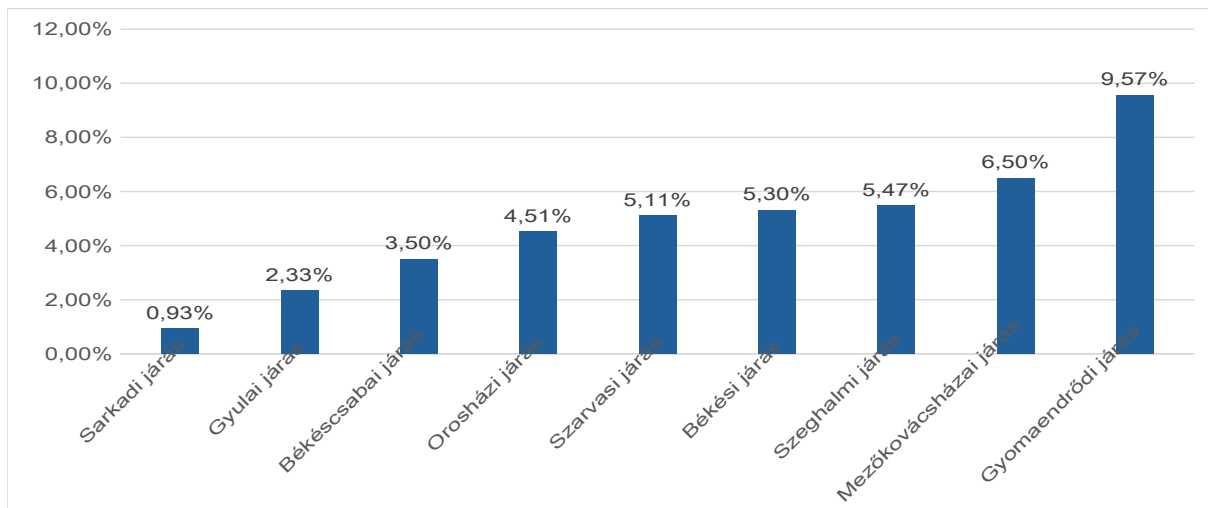

Forrás: <https://esl.kir.hu/Kimutatas/VeszelyeztetettTanulokMegoszlasa>

A lemorzsolódásnak való kitettség szempontjából Békés vármegyében jelentős területi különbségek figyelhetők meg. A legkedvezőbb helyzet a Sarkadi járásban mutatkozik, ahol az érintett tanulók aránya mindössze 0,93%, annak ellenére, hogy a társadalmi mutatók a legrosszabbak, míg a Gyulai járás is kedvező értéket mutat (2,33%).

A vármegyei átlagnál rosszabb helyzetben van a Gyomaendrődi járás, ahol a tanulók 9,57%-a veszélyeztetett a lemorzsolódás szempontjából – ez a legmagasabb érték a megyében. Szintén figyelmet érdemel a Mezőkovácsházai járás (6,50%), a Szeghalmi járás (5,47%) és a Békési járás (5,30%) mutatója is.

59. ábra Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók az általános iskolákban járások szerint, 2024/25 tanév I. félév

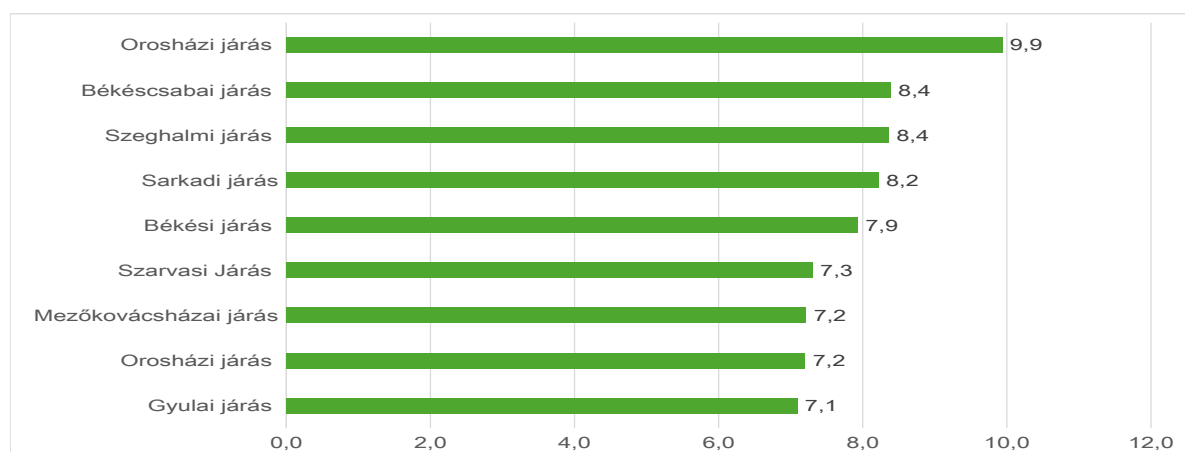

Forrás: <https://esl.kir.hu/Kimutatas/VeszelyeztetettTanulokMegoszlasa>

A pedagógus-ellátottság területi különbségei

A pedagógus-ellátottság egyik – bár nem kizárólagos – mutatója az egy pedagógusra jutó gyermekek száma, amely járásonként számottevő eltéréseket mutat. A legkedvezőbb arány a Gyulai járásban figyelhető meg (7,1 fő/pedagógus), ezt követi a Mezőkovácsházai és az Orosházi járás (egyenként 7,2 fő), valamint a Szarvasi járás (7,3 fő). E térségek pedagógusellátottsága kiegyensúlyozottnak tekinthető. A legmagasabb gyermek/pedagógus arány az Orosházi járásban mutatkozik (9,9 fő/pedagógus), ami a pedagógusok fokozottabb leterheltségére utalhat. A Békéscsabai és Szeghalmi járásban az arány szintén meghaladja a 8 főt (egyenként 8,4), míg a Sarkadi járásban 8,2 fő jut egy pedagógusra. Ezek a mutatók a közép magas tartományba sorolhatók, ami – a gyermeklétszám és alakulásával együtt – befolyásolhatja a nevelési-oktatási munka minőségét.

60. ábra Egy pedagógusra jutó gyermekek száma járásonként, 2024

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

Fiatalok, mélyszegénységben élő gyermekek oktatáshoz való hozzáféréseinek akadályai

Békés vármegyében a köznevelési intézmények elérhetősége jelentős területi egyenlőtlenségeket mutat, amelyek különösen hátrányosan érintik a **gyermeket, fiatalokat, és még inkább a mélyszegénységben élő** családokat. A népességszökkenés és a fiatal korosztály arányának folyamatos szűkülése következtében az iskoláskorú gyermekek száma tartósan csökken. Ez a folyamat elsősorban azokon a kistérségeken okozott súlyos következményeket, ahol alacsony tanulói létszám mellett az iskolabezárások, illetve tagintézmények megszüntetése vált szükségessé, vagy kizárólag alsó tagozatos oktatás maradt elérhető.

A kisiskolákban gyakori jelenség az összevont osztályok működtetése, ahol a szakos ellátottság és a tanulási lehetőségek korlátozottabbak, ezáltal a pedagógiai munka hatékonysága is csökkenhet. Jelenleg a vármegye **18 településén nem működik helyben általános iskola**, így az ott élő gyermekek csak napi utazással – iskolabusz vagy szülői fuvarozás segítségével – tudják elérni a legközelebbi oktatási intézményt. Azok a családok, amelyek nem rendelkeznek saját közlekedési eszközzel, gyakran komoly nehézségekbe ütköznek az iskolába járás megszervezésében és anyagi fedezésében.

Különösen a **mélyszegénységben élő gyermekek** körében jelent problémát a rendszeres iskolalátogatás biztosítása. A szociálisan hátrányos környezet, a családok alacsony iskolai végzettsége, valamint a támogató családi háttér hiánya hozzájárulnak a magas hiányzási arányhoz és a tanulmányok idő előtti megszakításához. Egyes térségekben – így például a Sarkadi, Mezőkovácsházai és Orosházi járásban – a

tanulók naponta hosszú utat tesznek meg, gyakran közvetlen járat nélkül, ami tovább nehezíti az iskoláztatást.

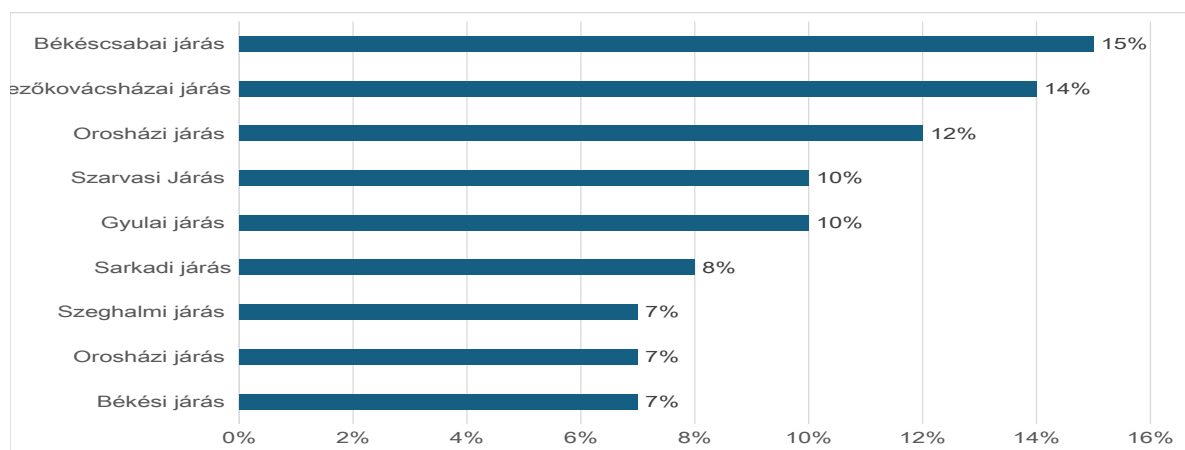
A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya egyes iskolákban (pl. Nagykamarás, Geszt), meghaladja a 40%-ot, ami a szociális problémák koncentrálódásához, szegregált iskolai környezet kialakulásához és az integrált oktatás megvalósításának nehézségeihez vezet. A minőségi oktatás biztosítása ezekben az intézményekben különösen összetett kihívás, amely hosszú távon hozzájárulhat a társadalmi különbségek fennmaradásához és mélyüléséhez.

A **tanulók ingázása** a vármegyén belül járásonként eltérő, jól tükrözi az intézmények térségi vonzóképeségét, illetve a helyi iskolahálózat elérhetőségét.

A legmagasabb arány a Békéscsabai járásban (15%) és a Mezőkovácsházai járásban (14%) figyelhető meg, amelyek központi szerepük révén több környező kisebb településről vonzanak tanulókat. Ezt követi az Orosházi járás egyik térsége (12%). Közepes bejárási arány jellemzi a Gyulai és Szarvasi járásokat (10%), valamint a Sarkadi járást (8%), amelyek a kisebb települések számára részben szolgálnak ellátó funkcióként, de saját iskolai infrastruktúrával is rendelkeznek.

A legalacsonyabb arányokat a Békési, Orosházi és Szeghalmi járások egyes területein találjuk (7%), ami arra utal, hogy az iskolai szolgáltatások elsősorban a helyben élő gyermekeket látják el, és kisebb a térségi beiskolázás mértéke.

61. ábra Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya Békés vármegye járásaiban, 2024

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály,

Ellátási hiányok

Komoly problémát jelent a tanulói lemorzsolódás: a tankötelezettség 16 éves korra történő csökkentése, a hátrányos helyzetű gyermekek hiányos támogatása, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek iskolai újratemelődése hozzájárul ahhoz, hogy a **fiatalok közül sokan** már **az általános iskolában lemorzsolódnak** az oktatási intézményekből. A falvakban élő gyermekek esetében halmozottan jelentkezik a szegénység, munkanélküliség és etnikai hátrány, ami tovább nehezíti az iskolai előmenetelt.

A pedagógusállomány országosan is válsághelyzetben van, de Békés vármegyében különösen súlyos a helyzet. Az általános iskolai tanárok közel fele 50 év feletti, fiatal utánpótlás alig van. A kisiskolákban

különösen nehéz fiatal tanárokat toborozni, több tantárgy esetében szaktanári ellátatlanság tapasztalható. Helyettesítésekre utazó tanárokat, nyugdíjas pedagógusokat vonnak be, hogy biztosítsák az alapvető oktatási funkciókat.

A **gyermekkel** foglalkozó munkacsoport megállapítása szerint a **családszerkezetek átalakulása** és a köznevelésből **kikopó gyakorlati jellegű nevelési formák** következtében egyre inkább hiányzik a gyermekek **életre való felkészítése**. Míg korábban a család és az iskola együttesen közvetítette az alapvető életvezetési készségeket, gondozási ismereteket és közösségi mintákat, ma egyik közeg sem képes ezt a szerepet teljeskörűen betölteni. Ennek következményeként a gyermekek egyre gyakrabban **nélkülöznek olyan alapképességeket**, amelyek az önálló életvitelhez és társas beilleszkedéshez szükségesek. A probléma különösen élesen jelentkezik a gyermekvédelmi szakellátásba kerülő fiataloknál, akiknél ez a hiány tartós és generációs hátrányokat idézhet elő.

A gyermekekkel foglalkozó munkacsoport fontos fejlesztési irányként jelölte meg a **szülők aktívabb bevonását az iskolai közösségi életbe**, különösen annak fényében, hogy a pandémia idején bevezetett korlátozások feloldása után is jelentős távolságtartás maradt fenn az oktatási intézmények és a szülők között. Az iskolák több esetben zárttá váltak: elmaradnak a hagyományos ünnepek (pl. anyák napja), a szülők csak előre egyeztetett időpontban léphetnek be, a kommunikáció jellemzően digitális felületeken (pl. Messenger) zajlik, személyes kapcsolattartásra szinte kizárólag a ritkán megtartott szülői értekezleteken van lehetőség.

A munkacsoport szerint meg kell nyitni az iskolákat a szülők előtt, és lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy jelen lehessenek az intézmény közösségi tereiben. Jó gyakorlatként említhetők azok a kezdeményezések, ahol a szülők szabadidős játékokon keresztül kapcsolódhatnak az iskolai élethez – nemcsak saját gyermekükhöz, hanem az osztály- és iskolatársakhoz is. Az olyan eszközök, mint a pingpongasztal, csocsó vagy kosárlabda palánk, biztonságos és közösségépítő módon segíthetik elő a kötetlen jelenlétet például az aula vagy az udvar kijelölt részein.

Ez a fajta kötetlen jelenlét és részvétel erősíti a szülő-gyermek kapcsolatot az iskolai környezetben, lehetőséget ad a szülőknek, hogy megismerjék gyermekük kortársait és az iskola közösségét, teret ad rövid, informális beszélgetésekre a pedagógusokkal, ami oldottabbá, rugalmasabbá teszi az együttműködést, elősegíti az információáramlás gördülékenyebbé tételét az iskola és a család között.

Jó gyakorlatok a hátrányos helyzetű gyermekek oktatási integrációjának elősegítésére Békés vármegyében

Békés vármegyében több olyan jó gyakorlat is megvalósult, amelyek célzottan segítik a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, elsősorban mélyszegénységben élő gyermekek iskolai integrációját, motivációját és tanulási esélyeinek javítását. Ezek a kezdeményezések elsősorban élménypedagógiai megközelítéseken, tehetséggondozáson, illetve az oktatási infrastruktúra fejlesztésén alapulnak.

Települési szintű jó gyakorlatok:

- **Népzenei műhelyek általános iskolákban (TÁMOP-3.2.13)**

A Békés Megye Népművészetéért Alapítvány 7 köznevelési intézményben (óvodák, általános és középiskolák) valósított meg népzenei témaheteket és műhelyfoglalkozásokat, összesen 2 429 gyermek bevonásával. A program élménypedagógiai eszközökkel javította az iskolai közösségi élményt, a tanulási motivációt és az identitáserősítést.

- **Tornaszoba és logopédiai fejlesztés – Békés város, Teleky utcai tagóvoda**

A TOP Plusz támogatással megvalósult infrastrukturális fejlesztés javította az intézmény befogadóképességét és szakmai felszereltségét. A fejlesztés közvetetten segíti a mélyszegénységben élő gyermekek óvodai integrációját, az inkluzív pedagógia feltételeinek biztosításával.

- **„Mini csodák palotája” – Vésztő**

A Szabó Pál Általános Iskola élménypedagógiai szemlélettel természettudományos oktatást valósít meg. A demonstrációs kísérletek segítségével befogadhatóbbá válnak az elvont tananyagtartalmak, ami különösen fontos a lemaradó, motiválatlan tanulók számára.

- **Két tanítási nyelv és kalandpedagógia – Békéscsaba, Jankay Tibor Általános Iskola**

A környezeti nevelést angol nyelven, interaktív módon és szülői bevonással valósítják meg. A program segíti a szociális készségek fejlődését és előmozdítja a hátrányos helyzetű tanulók integrációját.

- **Tehetséggondozó napok – Orosháza**

A Vörösmarty és Táncsics iskolák rendszeresen tartanak élménypedagógiai alapú tehetségnapokat, amelyek nemcsak a tehetséges, hanem a hátrányos helyzetű tanulók önbizalmát és közösségi részvételét is fejlesztik.

Térségi szintű fejlesztési irányok és adaptációs lehetőségek:

- **Élményalapú oktatási modulok elterjesztése:**

A „Mini csodák” és élménypedagógiai gyakorlatok adaptálása a Sarkadi, Mezőkovácsházi és Dévaványai járás általános iskoláiban.

- **Mobil tanoda és élményegységek működtetése**

Szakemberek által vezetett utazó egységek járnak a hátrányos helyzetű kistelepüléseket, biztosítva az élménypedagógiai foglalkozásokat, szociális segítséget és tanulástámogatást.

- **Pedagógus továbbképzések – „Békés Iskolák” program keretében**

Élményalapú, békítő és inkluzív pedagógiai módszerek bevezetése a pedagógusképzés és intézményi működés szintjén.

- **Civil-önkormányzati együttműködések**

Népzenei, mozgásos és közösségépítő foglalkozások elindítása tanoda-ház formában a leghátrányosabb településeken.

Összegzés:

A bemutatott jó gyakorlatok több szempontból is hozzájárulnak az oktatási esélykülönbségek csökkentéséhez:

- Javítják a tanulási motivációt és csökkentik a lemorzsolódást;
- Erősítik a társadalmi integrációt és az aktív közösségi részvételt;
- Növelik a hozzáférhetőséget azokon a településeken, ahol gyenge a szülői támogatás;
- Esélynövelő hatással bírnak a mélyszegénységben élő gyermekek számára;
- Több helyszínen adaptálhatók, így rendszerszintű megoldásokat kínálnak a térségi oktatási hátrányok mérséklésére.

A roma gyermekek általános iskolai ellátáshoz való hozzáféréseinek jellemzői és kihívásai

A munkacsoport kiemelte a legsúlyosabb problémákat, roma gyermekek oktatáshoz való hozzáféréssel kapcsolatban.

Békés vármegyében a roma gyermekek oktatási esélyei jelentősen korlátozottak, amelynek hátterében strukturális, társadalmi és földrajzi tényezők egyaránt állnak.

Szegregáció – a roma gyermekek jelentős része etnikailag homogén osztályokban vagy iskolákban tanul, ami több településen formális iskolai szegregáció formájában is megjelenik. A szegregált oktatási környezet nemcsak társadalmi elkülönülést eredményez, hanem az oktatás minőségét is rontja.

Lemorzsolódás és korai iskolaelhagyás – a roma tanulók körében kiemelkedően magas a lemorzsolódás aránya, különösen a felső tagozatban és a tankötelezettség felső határának elérését követően. Ennek hátterében gyakran a gyenge tanulmányi eredmények, a szülői támogatás hiánya és az iskola részéről érkező negatív visszajelzések állnak.

Előítéletek és alacsony tanári elvárások – a pedagógusok egy része nem rendelkezik megfelelő módszertani eszköztárral a roma gyermekekkel való inkluzív munkához. Az alacsony tanári elvárások gyakran önbeteljesítő jóslatként hatnak, csökkentve a tanulók motivációját és teljesítményét.

Fejlesztő szolgáltatások hiánya – számos intézményben nem áll rendelkezésre logopédus, fejlesztőpedagógus vagy pszichológus, illetve az ellátás rendszertelen. Ez különösen problémás, mivel a roma gyermekek körében gyakori a nyelvi és szociális készségek elmaradása, amely célzott fejlesztést igényelne.

Hiányzó szülői támogatás és iskolával szembeni bizalmatlanság – egyes roma szülők nem tudják, vagy nem merik képviselni gyermekük érdekeit az oktatási rendszerben. Az intézményekkel szembeni bizalmatlanság – különösen korábbi negatív tapasztalatok, például gyermekvédelmi beavatkozás miatt – tovább nehezíti az együttműködést.

Térségi sajátosságok és hozzáférési akadályok

Földrajzi elérhetőség – a tanyás térségekben és aprófalvakban élő roma családok – például Mezőhegyes, Battonya, Körösnagyharsány – gyakran közlekedési nehézségek miatt nem tudják rendszeresen iskolába juttatni gyermekeiket.

Túlzsúfolt, alacsony színvonalú iskolák, több településen (pl. Sarkad, Békés, Vésztő) a roma gyermekek által látogatott intézmények túlterheltek, hiányoznak a korszerű taneszközök, informatikai és fejlesztő eszközök.

A roma tanulók koncentrációja – egyes iskolákban a roma gyermekek aránya eléri a 80–90%-ot, míg a környező intézményekben szinte teljesen hiányoznak, ami tovább növeli a társadalmi elkülönülést és csökkenti az interkulturális tanulás lehetőségét.

Életkori eltérések – gyakori jelenség a késői iskolakezdés, valamint az évismétlés az alsó tagozaton, ami torzítja az életkor szerinti osztályösszetételt, és fokozza a lemorzsolódás kockázatát.

A roma gyermekek oktatási hátrányainak mérsékléséhez elengedhetetlen az inkluzív pedagógiai gyakorlatok elterjesztése, a fejlesztő szolgáltatások megerősítése, a közlekedési akadályok enyhítése, valamint a szülőkkal való bizalomépítő együttműködés.

Jó gyakorlatok a roma gyermekek oktatási integrációjának támogatására Békés vármegyében

Békés vármegyében több eredményes kezdeményezés is működik a roma gyermekek oktatási esélyeinek javítása és az integráció elősegítése érdekében.

Tanodaprogramok – a tanodák délutáni foglalkozásai segítik a tanulást, fejlesztik a gyerekek készségeit, és bizalmi kapcsolatot alakítanak ki a szülőkkel. Különösen előnyös, hogy több helyen **helyi roma mentorokat is alkalmaznak**, akik példaképként is szolgálnak a tanulók számára.

Iskolai szociális segítők alkalmazása – az oktatási intézményekben működő szociális munka hozzájárul a család és az iskola közötti kapcsolat megerősítéséhez, valamint segíti az iskolai konfliktusok kezelését, prevencióját.

„Szülők iskolája” program – egyes településeken civil szervezet és iskola együttműködésében indult el olyan kezdeményezés, amely a roma szülők tudatosságát és részvételét növeli az oktatásban, hozzájárulva az együttműködő nevelési környezet kialakításához.

Érzékenyítő tréningek pedagógusok számára – néhány iskola külső szakmai partnerek bevonásával érzékenyítő képzéseket szervez a pedagógusoknak, amelyek a roma kultúra, kommunikációs szokások és társadalmi háttér mélyebb megértését támogatják.

Roma tanulók ösztöndíjprogramjai – a célzott ösztöndíjak segítik a rendszeres iskolába járást, motiválják a tanulókat a továbbtanulásra, és csökkentik a lemorzsolódás kockázatát.

Ezek a jó gyakorlatok a korai beavatkozás, a közösségi együttműködés és a kultúraérzékeny oktatás területén is hozzájárulnak a roma gyermekek iskolai sikerességéhez és hosszú távú társadalmi integrációjához.

3.1.3. Középfokú oktatás

Békés vármegyében a középfokú oktatás jellemzően a központi városokra épül, ahol magas a tanulólétszám (összesen 13 073 fő), és átlagosan 50% feletti a bejáró tanulók aránya. A beiskolázási adatok alapján jól azonosíthatók a térségi oktatási központok, valamint azok a kisebb települések, amelyek korlátozott képzési kínálattal rendelkeznek, és jellemzően tanulókat „bocsátanak ki” más városokba.

A középfokú oktatás három legnagyobb központja Békéscsaba, Gyula és Orosháza. Ezeken a településeken érhető el a legszélesebb képzési kínálat, és itt található a legtöbb tanuló:

Békéscsaba a vármegye meghatározó oktatási központja. Gimnáziumai 1380 tanulót fogadnak, a technikumi és szakképző intézményeiben pedig több mint 5300 fő tanul. A város a vármegye legnagyobb beiskolázási vonzáskörzetével rendelkezik.

Gyula szintén kiemelkedő szereplő: 783 gimnazista és 609 technikumi tanuló jár ide. A város tudásközpontként és térségi ellátóként is funkcionál.

Orosháza komplex oktatási ellátást biztosít: gimnáziumi (747 fő), technikumi (453 fő) és készségfejlesztő képzés is elérhető.

Kiemelt szerepe van a gimnáziumi képzésnek Mezőberényben, Szarvason és Szeghalmon (mindegyikben 300 fő feletti tanulólétszámmal), de elérhető Mezőkovácsházán, Gyomaendrődön, Battonyán és Tótkomlóson is.

A középiskolai tanulók legnagyobb része technikumban vagy szakképző iskolában tanul, amely a szakképzés rendszer 2019-es átalakítását követően országosan is megfigyelhető tendencia. A Gyulai Szakképzési Centrum szervezésében a központi városokon túl több kisebb településen is elérhető ez a képzési forma, Dévaványa (111 fő), Sarkad (102 fő), Szarvas (382 fő), Szeghalom (163 fő), de megtalálható Kétegyháza (90 fő), és Mezőhegyesen is (307 fő).

Ezek a települések a szakképzés térségi elérhetőségének biztosításában játszanak fontos szerepet.

A szakgimnáziumi és szakiskolai képzések visszaszorulóban vannak: ezekben az iskolatípusokban csupán néhány településen tanulnak jelentősebb létszámban diákok (pl. Békéscsabán, Békésen). A készségfejlesztő iskolák, amelyek a sajátos nevelési igényű tanulók ellátását szolgálják, elszórtan vannak jelen: főként Gyulán, Békésen, Békéscsabán, Orosházán, és kisebb mértékben Magyarbányhegyesen érhetők el.

Összességében megállapítható, hogy a vármegye középfokú oktatási rendszere centralizált, a kisebb települések tanulói jellemzően ingázásra kényszerülnek. Ez különösen érinti a szakképzéshez és a speciális oktatáshoz való hozzáférést. A tanulólétszámok és a bejárási adatok alapján a technikumi és gimnáziumi képzések iránti kereslet dominál, míg a szakiskolai forma háttérbe szorult.

A közlekedési lehetőségek, a férőhelyek megléte, valamint a képzési kínálat sokszínűsége alapvetően befolyásolja a középfokú oktatás elérhetőségét és az oktatási esélyegyenlőség megvalósulását. A kisebb településeken élő diákok számára a tanulás szinte minden esetben iskolaváltoztatással és napi szintű utazással jár.

99. táblázat Közoktatást jellemző mutatók iskolatípusonként, Békéscsabai járás, Békési járás, 2024/25

Települések		Gimnázium	Szaggimnázium	Technikum, szakképző iskola	Szakisola és kétségfejlesztő iskola
Békéscsabai járás					
Békéscsaba	Feladatellátási helyek száma (db)	5	4	1	1
	Pedagógusok száma (fő)	153	78	263	20
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	9	6	81	6
	Tanulók száma (fő)	1380	155	5325	57
Békési járás					
Békés	Feladatellátási helyek száma (db)	2		3	1
	Pedagógusok száma (fő)	35		47+28*	16
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	3		1	7
	Tanulók száma (fő)	210		462	68
Mezőberény	Feladatellátási helyek száma (db)	1			
	Pedagógusok száma (fő)	38			
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	3			
	Tanulók száma (fő)	321			

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály, *óraadó;
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; Szakképzési Centrumok

100. táblázat Közoktatást jellemző mutatók iskolatípusonként, Gyomaendrődi járás, Gyulai járás, 2024/25

Települések		Gimnázium	Szaggimnázium	Technikum, szakképző iskola	Szakisola és kétségfejlesztő iskola
Gyomaendrődi járás					
Gyomaendrőd	Feladatellátási helyek száma (db)	1		1	
	Pedagógusok száma (fő)	16		50	
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	2		2	
	Tanulók száma (fő)	71		234	
Dévaványa	Feladatellátási helyek száma (db)			1	
	Pedagógusok száma (fő)			32	
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő			4	

	munkakörben dolgozók létszáma (fő)				
	Tanulók száma (fő)			111	
Gyulai járás					
Gyula	Feladatellátási helyek száma (db)	3		2	1
	Pedagógusok száma (fő)	90		127	10
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	7		8	3
	Tanulók száma (fő)	783		1820	41
Kétegyháza	Feladatellátási helyek száma (db)			1	
	Pedagógusok száma (fő)			21	
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)			3	
	Tanulók száma (fő)			90	

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály,
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; Szakképzési Centrumok

101. táblázat Közoktatást jellemző mutatók iskolatípusonként, Mezőkovácsházai járás, Orosházi járás, 2024/25

Települések		Gimnázium	Szaggimnázium	Technikum, szakképző iskola	Szakiskola és kétségfejlesztő iskola
Mezőkovácsházai járás					
Mezőkovácsháza	Feladatellátási helyek száma (db)	1			
	Pedagógusok száma (fő)	18			
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	2			
	Tanulók száma (fő)	155			
Battonya	Feladatellátási helyek száma (db)	1			
	Pedagógusok száma (fő)	13			
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	0			
	Tanulók száma (fő)	49			
Magyarbánhegyes	Feladatellátási helyek száma (db)				1
	Pedagógusok száma (fő)				13
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)				2
	Tanulók száma (fő)				41
Mezőhegyes	Feladatellátási helyek száma (db)				
	Pedagógusok száma (fő)			29	
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)			7	
	Tanulók száma (fő)			307	
Orosházi járás					
Orosháza	Feladatellátási helyek száma (db)	2		1	1
	Pedagógusok száma (fő)	81		91	2
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	10		5	0
	Tanulók száma (fő)	747		453	11
Tótkomlós	Feladatellátási helyek száma (db)	1			

	Pedagógusok száma (fő)	6			
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	0			
	Tanulók száma (fő)	81			

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály,
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; Szakképzési Centrumok

102. táblázat Közoktatást jellemző mutatók iskolatípusonként, Sarkadi járás, Szarvasi járás, Szeghalmi járás, 2024/25

Települések		Gimnázium	Szaggimnázium	Technikum, szakképző iskola	Szakiskola és kétségfejlesztő iskola
Sarkadi járás					
Sarkad	Feladatellátási helyek száma (db)	1		1	
	Pedagógusok száma (fő)	69		22	
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	2		3	
	Tanulók száma (fő)			102	
Szarvasi járás					
Szarvas	Feladatellátási helyek száma (db)	1		1	
	Pedagógusok száma (fő)	31		82	
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	5		5	
	Tanulók száma (fő)	324		382	
Szeghalmi járás					
Szeghalom	Feladatellátási helyek száma (db)	1		1	
	Pedagógusok száma (fő)	31		51	
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	3		2	
	Tanulók száma (fő)	328		163	

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály,
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; Szakképzési Centrumok

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók arányának vizsgálatakor megállapítható, hogy a szociális hátrány jelentősen összefüggésbe hozható a képzési struktúrával és az intézményi hozzáféréssel.

Békés vármegyében a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók elsősorban a szakképző intézményekben, a készségfejlesztő és szakiskolákban koncentrálódnak. A gimnáziumi oktatásban való részvételük aránya alacsony.

A gimnáziumi képzés – mint a továbbtanulás felé nyitó középfokú képzési forma – viszonylag alacsony arányban szolgálja ki a hátrányos helyzetű tanulókat. Békéscsaba és Gyula esetében szinte elhanyagolható mértékű a HHH tanulók aránya (0–0,4%). Enyhén magasabb értékek jellemzik Mezőberényt (HH: 4%, HHH: 1,6%) és Békést (HH: 3%, HHH: 4%). A legmagasabb HHH-arány Tótkomlóson (5%) fordul elő, ami kiugró adat a vármegye többi gimnáziumához képest. Ez az eloszlás jól

mutatja a szelektív hozzáférés problémáját, a gimnáziumi oktatás főként a jobb szociális helyzetű tanulók számára érhető el.

A technikai és szakképző képzésekben – különösen kisebb városokban és hátrányos helyzetű térségekben – lényegesen magasabb a HH és HHH tanulók aránya, Dévaványa technikuma kiemelkedik, a tanulók 18%-a halmozottan hátrányos helyzetű. Békés és Gyomaendrőd technikumaiban a HHH tanulók aránya eléri a 15%-ot és 8%-ot, Gyula (HHH: 12%), Kétegyháza (HHH: 7%) és Orosháza (HHH: 4%) szintén jelentős arányokat mutatnak.

Ezek az arányok rámutatnak arra, hogy a technikumok inkább a hátrányos helyzetű tanulók alternatív oktatási útvonalát jelentik – ugyanakkor kérdéses, hogy mennyire képesek kompenzálni az induló hátrányokat.

A szakiskolai tanulók körében a legmagasabb a HHH arány (Békéscsabán 8%, Békésen 24%, Gyulán 10%, Orosházán pedig 36%). A készségfejlesztő iskolákban (pl. Magyarbánhegyesen) vármegyei szinten legsérülékenyebb tanulói csoport jelenik meg, sajátos nevelési igényük kapcsán.

Több településen magas a más településről érkező tanulók aránya is. Kétegyháza (91%), Dévaványa (62%), Szeghalom és Békéscsaba (57%) esetében a bejárók aránya kiemelkedő. Ez a képzési kínálat koncentráltságát jelzi. Feltételezhetően a kistépelülésekről érkezik a hátrányos helyzetű tanulók többsége, számukra az ingázás jelentős többletterheket jelenthet.

103. táblázat Hátrányos helyzetű tanulók tanulói létszámhoz viszonyított aránya Békés vármegye járásában, 2024/2025

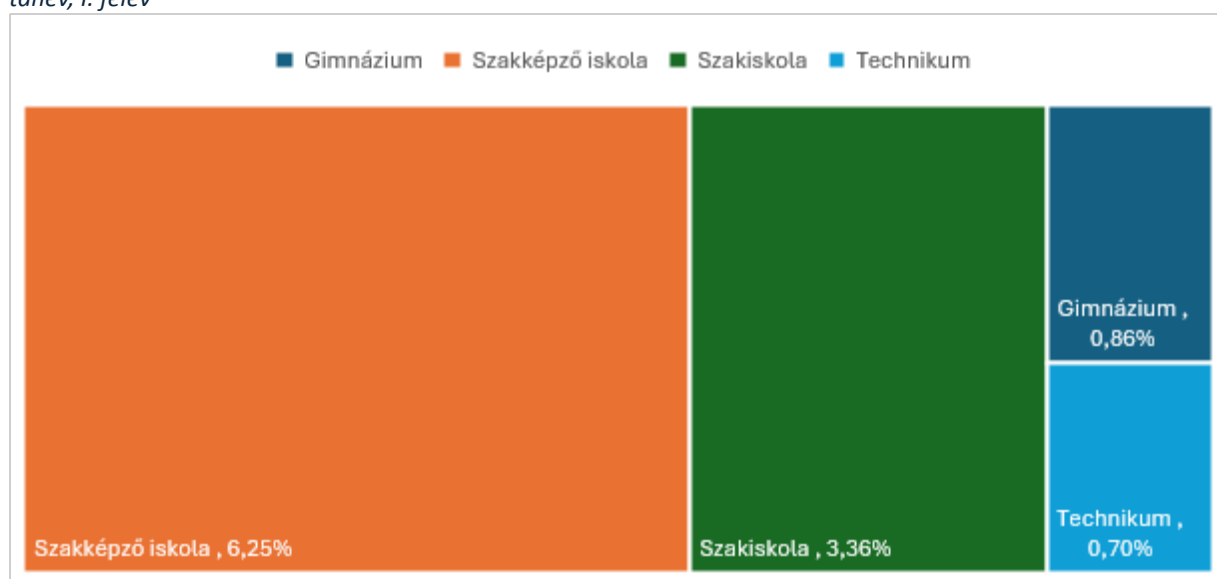
Járási települések	Más településről bejáró középiskolai tanulók aránya (%)	Hátrányos helyzetű tanulók aránya					Halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya				
		Gimnáziumokban	Szakgimnáziumokban	Technikumokban, szakképző iskolákban	Szakiskolákban	Készségfejlesztő iskolákban	Gimnáziumokban	Szakgimnáziumokban	Technikumokban, szakképző iskolákban	Szakiskolákban	Készségfejlesztő iskolákban
Békéscsabai járás											
Békéscsaba	57%	0,1%	1%	2%	6%		0,1%	0%	1%	8%	
Békési járás											
Békés	37%	3%		15%	12%		4%		15%	24%	
Mezőberény	24%	4%					1,6%				
Gyomaendrődi járás											
Gyomaendrőd	40%	1,4%		12%			0%		8%		
Dévaványa	62%			5%					18%		
Gyulai járás											
Gyula	44%	1,1%		6%			0,4%		12%		10%
Kétegyháza	91%			6%					7%		
Mezőkovácsházai járás											
Mezőkovácsháza	58%	5%					3,2%				
Battonya	18%	6%					2%				
Magyarbánhegyes	45%									34%	
Mezőhegyes	41%			7%					2%		

Orosházi járás											
Orosháza	37%	0,7%		3%			0,5%		4%		36%
Tótkomlós	33%	5%					4,9%				
Sarkadi járás											
Sarkad	48%										
Szarvasi járás											
Szarvas	49%	0,3%					0,0%				
Szeghalmi járás											
Szeghalom	57%	0,9%					1,2%				

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály,

A hátrányos helyzetű fiatalok szakiskolákban, szakképző iskolákban történő nagyobb koncentrációja a lemorzsolódással veszélyeztetett fiatalok iskolatípusok szerinti bontásában is tükröződik. Ezeknek a fiataloknak a családi, anyagi és kulturális háttere kevésbé támogatja az iskolai előmenetelt, ami háttér erősen befolyásolja a tanulmányi eredményeiket és növeli a lemorzsolódás kockázatát. Békés vármegyében a szakképző iskolák lemorzsolódási aránya 6,25%, míg a gimnáziumokban 0,86%, technikumokban pedig 0,7%.

62. ábra Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók iskolatípusok szerinti aránya Békés vármegyében, 2024/25. tanév, I. félév

Forrás: <https://esl.kir.hu/Kimutatas/VeszelyeztetettTanulokMegoszlasa>

A vármegyei adatok alapján az iskolatípusok között jelentős különbségek figyelhetők meg az integráltan oktató sajátos nevelési igényű (SNI-s), valamint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő (GYVK-s) tanulók arányában.

A gimnáziumokban jellemzően alacsony az SNI-s és a hátrányos helyzetű tanulók aránya (többnyire 2–7%, illetve 0,3–9%). Ugyanakkor néhány településen – például Tótkomlóson (SNI: 14%) vagy Sarkadon (GYVK: 29%) – ezek az értékek kiugróan magasak, ami a helyi társadalmi sajátosságokat és az iskolák befogadó szerepét is tükrözheti.

A technikumok és szakképző iskolák esetében mindkét vizsgált mutató lényegesen magasabb. Az SNI-s tanulók aránya elérheti a 21%-ot, míg a GYVK-s tanulóké akár a 20%-ot is. Ez az iskolatípus látja el

legnagyobb arányban az alacsony jövedelmi helyzetű, illetve speciális támogatást igénylő tanulókat, így kiemelten érintett a szociális és tanulási hátrányok kezelésében.

A készségfejlesztő iskolákban a tanulók döntő többsége külön nevelési-oktatási igényű, súlyosan és halmozottan sérült fiatal. Bár az integrált oktatás itt nem értelmezhető, a GYVK-s tanulók aránya ebben az iskolatípusban a legmagasabb (20–25%), ami a tanulói populáció súlyosabb szociális hátrányait is jól jelzi.

104. táblázat Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók, tanulói létszámhoz viszonyított aránya Békés vármegye járásában, 2024/2025

Járási települések	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók aránya					Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók aránya				
	Gimnáziumokban	Szakgimnáziumokban	Technikumokban, szakképző iskolákban	Szakiskolákban	Készségfejlesztő iskolákban	Gimnáziumokban	Szakgimnáziumokban	Technikumokban, szakképző iskolákban	Szakiskolákban	Készségfejlesztő iskolákban
Békéscsabai járás										
Békéscsaba	2%	16%	8%			0,3%	1%	4%	10%	20%
Békési járás										
Békés	7%		19%			9%		19%	20%	20%
Mezőberény	3%					6%				
Gyomaendrődi járás										
Gyomaendrőd	0%		21%			1%		15%		
Dévaványa			19%					12%		
Gyulai járás										
Gyula	3%		18%			2%		15%		7%
Kétegyháza			17%					18%		
Mezőkovácsházai járás										
Mezőkovácsháza	5%					14%				
Battonya	6%					10%				25%
Magyarbánhegyes									10%	
Mezőhegyes			11%					8%		
Orosházi járás										
Orosháza	2%		12%			2%		10%		9%
Tótkomlós	14 %					9%				
Sarkadi járás										
Sarkad								29%		
Szarvasi járás										
Szarvas	3%		14%			0,6%		13%		
Szeghalmi járás										
Szeghalom	3%		12%			2%		1%		

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály,

A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel (BTM) küzdő tanulók aránya a gimnáziumokban jellemzően alacsony, a legtöbb intézményben 2–5% között mozog, néhány kivételtől eltekintve (pl. Mezőkovácsháza és Battonya, ahol 10%).

Ez arra utal, hogy a gimnáziumok inkább szelektálnak, és a tanulói összetételükben kisebb arányban jelennek meg azok, akik sajátos pedagógiai támogatást igényelnek. A nulla százalékos arány (pl. Gyomaendrőd, Szeghalom) ugyanakkor inkább az ellátás vagy az azonosítás hiányára, mint a probléma teljes hiányára utalhat.

A technikumok és szakképző iskolák viszont jelentősen nagyobb arányban fogadnak BTM tanulókat, a legtöbb intézményben 6–11% közötti értékekkel. A legmagasabb arányok Szarvason és Békésen jelentkeznek (11%). Ezek az adatok azt tükrözik, hogy ezen iskolatípusok fokozott szerepet vállalnak a hátrányos helyzetű tanulók oktatásában, akiknek az iskolai sikerességét gyakran tanulási vagy magatartási nehézségek is befolyásolják. A magasabb arány mögött ugyanakkor gyakran a környezeti és szociális hátrányok is meghúzódnak, amelyek szoros összefüggésben állnak a BTM státusz megállapításával.

A szakiskolákra vonatkozóan nem állnak rendelkezésre adatok, vagy nulla értéket mutatnak, ami szintén inkább az azonosítás hiányát tükrözi, mint a probléma hiányát.

A készségfejlesztő iskolákban nem szerepelnek adatok, az integrált oktatás itt nem értelmezhető.

A szakgimnáziumok mindössze Békéscsabán működnek, itt a BTM arány 8%, ami magasabb, mint a gimnáziumi értékek.

Az iskolatípusok közötti különbségek alapján megállapítható, hogy a BTM tanulók aránya az oktatási rendszer hierarchiájában lefelé haladva emelkedik: míg a gimnáziumokban jellemzően alacsony, addig a technikumokban és szakképző iskolákban már jelentősen magasabb.

Ez a szerkezeti eloszlás is jól tükrözi a hazai középfokú oktatás rejtett szelekciós mechanizmusait, ahol a tanulási vagy magatartási nehézséggel küzdő fiatalok nagyobb arányban szorulnak be az alacsonyabb presztízsű iskolatípusokba. A magasabb BTM arány pedagógiai szempontból nagyobb kihívást jelent, és fokozott szakmai támogatást igényel a tanárok, gyógypedagógusok és segítő szakemberek részéről.

105. táblázat Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók száma, és a tanulói létszámhoz viszonyított aránya Békés vármegye járásában, 2024/2025

	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók									
Járások, települések	száma	aránya	száma	aránya	száma	aránya	száma	aránya	száma	aránya
	Gimnáziumokban		Szakgimnáziumokban		Technikumokban, szakképző iskolákban		Szakiskolákban		készségfejlesztő iskolákban	
Békéscsabai járás										
Békéscsaba	37	3%	12	8%	321	6%				
Békési járás										
Békés	11	5%			51	11%				
Mezőberény	10	3%								
Gyomaendrődi járás										

Gyomaendrőd	0	0%			14	6%				
Dévaványa					5	5%				
Gyulai járás										
Gyula	19	2%			48	8%				
Kétegyháza					5	6%				
Mezőkovácsházai járás										
Mezőkovácsháza	15	10%								
Battonya	5	10%								
Mezőhegyes					31	10%				
Orosházi járás										
Orosháza	19	3%			42	9%				
Tótkomlós	6	7%								
Sarkadi járás										
Sarkad					4	4%				
Szarvasi járás										
Szarvas	9	3%			41	11%				
Szeghalmi járás										
Szeghalom	0	0%			14	9%				

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály,
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

Hiányterületek

Nők, romák,

A hátrányos helyzetű és roma származású lányok és asszonyok iskolai előmenetele sajnos még mindig korlátozottak. A középfokú és felsőfokú végzettség megszerzése sokak számára elérhetetlen, ami hosszú távon beszűkíti a munkaerőpiaci lehetőségeiket, és továbbörökíti a társadalmi egyenlőtlenségeket.

A korai iskolaelhagyás mögött több, egymást erősítő tényező áll:

Földrajzi elszigeteltség – kisebb településeken nem mindig elérhetők a továbbtanulási lehetőségek, különösen közép- vagy felsőfokon.

Szociokulturális hatások – a lányok iskoláztatását gyakran kevésbé támogatja a család, mint a fiúkét.

Anyagi nehézségek – az oktatással járó költségek (utazás, taneszközök, digitális eszközök hiánya) visszatartó erőt jelentenek.

Társadalmi szerepelvárások – a lányoknál korábban jelentkeznek a családi kötelezettségek, a gyermekvállalás, és sok esetben elvárásként jelenik meg a tanulmányok feladása a családi szerepek javára.

E tényezők együttes hatása akadályozza az iskolai előmenetelt és a felnőttkori továbbtanulás lehetőségét, amely nélkülözhetetlen lenne a gazdasági és társadalmi mobilitáshoz, valamint az önrendelkezés erősödéséhez.

3.1.4. További köznevelési feladatok

Békés vármegyében a fejlesztő és nevelő oktatási formák, valamint a kapcsolódó speciális pedagógiai szolgáltatások hozzáférése jelentős területi különbségeket mutat. A szolgáltatások túlnyomó része a járasszékhelyekhez kötődik, míg a kisebb településeken – különösen a Mezőkovácsházai és Sarkadi járásokban – jelentős szolgáltatáshiány jellemző, pedig ezeken a településeken lenne rá a legnagyobb szükség.

A 38 településen tapasztalható teljes szolgáltatáshiány különösen problémás a speciális szükségletű, SNI-s vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esetében, akik számára az utazás sokszor fizikailag, anyagilag és logisztikailag is akadályozott. A szakosodott szolgáltatások hiánya (pl. utazó gyógypedagógiai hálózat, Hídprogram, tartós gyógykezelés melletti oktatás) nem teszi lehetővé az oktatásban való egyenlő részvételt, ezáltal rendszerszintű esélykülönbségeket termel újra.

Bár az alapfokú művészetoktatás és kollégiumi ellátás szélesebb körben elérhető, ezek is elsősorban a központi településekre koncentrálódnak. A Hídprogramok hiánya különösen problémás, mivel ezek épp a korai iskolaelhagyás megelőzését szolgálják.

A hozzáférési egyenlőtlenségek földrajzi eloszlása strukturális társadalmi különbségekkel is átfed, így a szolgáltatáshiány hosszabb távon mélyíti a területi hátrányokat és csökkenti a társadalmi mobilitás esélyét.

106. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Békéscsabai járásban, 2024/25

Békéscsabai járás										
Települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nevelőoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szolgáltatások	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat	Pedagógiai-szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, fiatalok
Békéscsaba	X	X	X	X	X	X	X	X		
Csorvás			X							
Újkígyós			X							
Doboz										
Csabaszabadi										
Gerendás			X							
Kétsoprony										
Szabadkígyós			X							
Telekgerendás			X							

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; G oszlop

107. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Békési járásban, 2024/25

Békési járás										
Települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú nevelés-oktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nevelőoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai nevelés-oktatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat	Pedagógiai-szakmai szolgálatok	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, fiatalok
Békés	X	X	X	X		X		X		
Mezőberény			X	X						
Bélmegyer										
Kamut			X							
Köröstarcsa			X							
Murony										
Tarhos										

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; G oszlop

108. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Gyomaendrődi járásban, 2024/25

Gyomaendrődi járás										
Települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú nevelés-oktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nevelőoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai nevelés-oktatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat	Pedagógiai-szakmai szolgálatok	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, fiatalok
Gyomaendrőd			X							
Déványa			X							
Csárdaszállás										
Ecsefalva			X							
Hunya										

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; G oszlop

109. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Gyulai járásban, 2024/25

Gyulai járás										
Települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú műveltségterületi oktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szaktanácsadói szolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat	Pedagógiai-szakmai szolgálatok	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, fiatalok
Gyula	X	X	X	X	X	X		X		
Elek			X							
Kétegyháza										
Lőkösháza			X							

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; G oszlop

110. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Mezőkovácsházai járásban, 2024/25

Mezőkovácsházai járás										
Települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú műveltségterületi oktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szaktanácsadói szolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat	Pedagógiai-szakmai szolgálatok	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, fiatalok
Mezőkovácsháza				X						
Battonya			X							
Medgyesegyháza			X							
Mezőhegyes			X	X						
Dombegyház			X							
Kevermes										
Almáskamarás										
Dombiratos										
Kaszaper			X							
Kisdombegyház										
Kunágota										
Magyarbánhegyes	X	X		X				X		
Magyardombegyház										
Medgyesbodzás										
Nagybánhegyes										
Nagykamarás										
Pusztáotlaka										
Végegyháza										

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; G oszlop

111. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások az Orosházi járásban, 2024/25

Orosházi járás										
Települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai-szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelése, oktatása
Orosháza	X	X	X	X		X				
Tótkomlós			X							
Gádos										
Nagyszénás			X							
Békéssámsón			X							
Csanádapáca			X							
Kardoskút										
Pusztaföldvár										

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; G oszlop

112. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Sarkadi járásban, 2024/25

Sarkadi járás										
Települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai-szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelése, oktatása
Sarkad			X							
Biharugra										
Geszt										
Körösnagyharsány										
Kötegyán										
Méhkerék			X							
Mezőgyán										
Okány										
Sarkadkeresztúr										
Újszalonta										
Zsadány										

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; G oszlop

113. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Szarvasi járásban, 2024/25

Szarvasi járás										
Települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés- oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai-szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelése, oktatása
Szarvas				X						
Kondoros			X	X						
Békésszentandrás										
Csabacsúd										
Kardos										
Örménykút										

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; G oszlop

114. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Szeghalmi járásban, 2024/25

Szeghalmi járás										
Települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés- oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai-szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelése, oktatása
Szeghalom			X	X						
Füzesgyarmat			X							
Körösladány			X							
Vésztő		X	X			X				
Bucsa			X							
Kertészsziget										
Körösújfalú										

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>; G oszlop

Fogyatékossgal élő gyermekek oktatásának helyzete és hiányterületei Békés vármegyében

A fogyatékossgal élő gyermekek és fiatalok számára a nevelés-oktatás nemcsak fejlesztési és rehabilitációs lehetőség, hanem alapvető jog is. A tankötelezettség megkezdésekor a pedagógiai

szakszolgálatok Pedagógiai Képességeket Vizsgáló Bizottsága határozza meg, hogy a gyermek integrált oktatásra alkalmas-e, vagy kizárólag fejlesztő iskolában tanítható.

Az oktatási intézmények szabadon megjelölhetik, hogy milyen fogyatékossgal élő gyermekeket tudnak fogadni integrált nevelésre-oktatásra. Békés vármegyében 2024-ben 4293 sajátos nevelési igényű (SNI-s) gyermek tanul az oktatási rendszerben. Közülük 3250 fő (75%) integrált oktatásban vesz részt, míg 1043 fő (25%) fejlesztő iskolákban tanul.

Integrált oktatást biztosító iskola vagy óvoda 15 településen működik a megyében.

Az ép mentális képességgel rendelkező, szervi fogyatékossgal élő tanulók számára a közoktatás integrált formában történő elérése közlekedési nehézségek árán, de biztosított.

A felsőfokú tanulmányokba való bekapcsolódás és azok sikeres elvégzésének támogatása érdekében a békéscsabai és gyulai felsőoktatási intézményekben esélyegyenlőségi koordinátorok („mentorok”) segítik a hallgatókat a hátránykompenzációban.

A látássérült gyermekek és fiatalok számára Békéscsabán (Luther u. 13/a) biztosított a Braille-írás, informatika és eszközhasználat oktatása, valamint a betanítást és rehabilitációt célzó szolgáltatások.

A súlyos fogyatékossgal élő gyermekek számára kialakított **fejlesztő iskolák** száma négy, amelyek öt telephelyen látják el feladataikat.

Ez az arány országos összevetésben kedvező képet mutat az integrált nevelés lehetőségeiről, ugyanakkor a fejlesztő iskolák területi lefedettsége és kapacitása továbbra is korlátozó tényező lehet a súlyosabb állapotú gyermekek ellátásában.

115. táblázat Gyógypedagógiai intézmények, fejlesztő iskolák Békés megyében

A feladat ellátási hely megnevezése
Esély Pedagógiai Központ Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola
Dr. Illyés Sándor Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium, valamint Magyarbánhegyesi Tagintézménye
Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesülete Napraforgó Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Pedagógiai Szakszolgálat, Óvoda és Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola
Pánczél Imre Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Forrás: KIR, Hivatalos Intézménytörzs

Két fejlesztő iskola végez értelmi fogyatékossgal élők számára szakmaképzést, az alábbi szakmákban **Esély Pedagógiai Központ Szakiskola**: családellátó, élelmiszer-eladó, faiskolai kertész, falazó kőműves, kerékpárszerelő, kerti munkás, koszorúköttő, Parkgondozó, szobafestő, számítógépes adatrögzítő szakmaképzések

Dr. Illyés Sándor Szakiskola: szakácssegéd, népi kézműves-szőnyegszövő, számítógépes adatrögzítő, sütőipari és gyorspékési munkás szakmaképzések.

A két szakiskolában 24 éves korig tanulhatnak a fiatalok, két szakma elvégzésére jogosultak.

Hiányterületek humánerőforrás- és eszközellátottság terén

Oktatás, fejlesztés, habilitáció és rehabilitáció területén Békés vármegye több szempontból is elmarad az országos átlagtól, különösen a Közép-Magyarországi régióhoz képest.

1. Kevés a megfelelően képzett fejlesztő szakember
2. A **tiflopedagógusok hiánya** nehezíti a vak és gyengénlátó gyermekek iskolai integrációját
3. Új iskolák, fejlesztő és oktatási központok nem jöttek létre részükre és a legkorszerűbb fejlesztési, rehabilitációs és oktatási eszközök és megfelelő épületek, oktatótermek hiányoznak
4. A meglévő fejlesztő iskolák felszereltsége eszköztára és alkalmazott módszertana jelentős fejlesztésre szorul

Egyre nagyobb az igény a speciális nevelési igényű és fogyatékkal élő gyermekek fejlesztésére, oktatására, korszerű eszközökre és intézményekre, mivel számuk folyamatosan növekszik. Ennek hátterében több tényező áll: a szülési életkor kitolódása, a koraszülöttek magasabb túlélési aránya, akiknél gyakrabban jelentkeznek idegrendszeri, látási vagy egyéb fejlődési eltérések; a környezeti ártalmak, amelyek bizonyos genetikai hajlamokat aktiválhatnak; valamint a magzati korban elszenvedett káros hatások, például alkohol- vagy drogfogyasztás következményei.

1. Az **AAK (alternatív és augmentatív kommunikációs)** eszközök oktatása – különösen a nem beszélő vagy autizmusban érintett gyermekek esetében – **nem elérhető** a megyében, kizárólag **Szegeden biztosított**
2. Autizmussal spektrum zavarral élő gyermekek oktatása, fejlesztése csak néhány városban érhető el
3. **Siketek iskolája nincs** Békés vármegyében, a régió belül csak **Szegeden** működik
4. Az izom- és mozgásproblémával élő tanulók számára **iskolai keretek között nem biztosított** a szükséges mozgásterápia (pl. tangentor, vízitorna, járógép).

Hozzáférés és elérhetőség

1. Az **integrált oktatás** elérhető a szervi fogyatékkal élő tanulók számára, azonban a **közlekedési nehézségek** továbbra is akadályt jelentenek a rendszeres iskolába járásban.
2. A vak és gyengénlátó gyermekek részére működik **speciális oktatás és rehabilitáció Békéscsabán**, de a szolgáltatásokhoz való hozzáférés **területileg nem egyenletes**.

3.1.5. Felnőttoktatás

Békés vármegyében a felnőttképzési lehetőségek elsősorban a vármegyeszékhelyhez és a járásközpontokhoz kapcsolódnak, ugyanakkor több járásban kisebb településeken is elérhetők különféle képzési formák. A felnőttképzés intézményi hálózata részben állami, részben nonprofit fenntartású szervezetekhez köthető, kínálatát tekintve pedig elsősorban gimnáziumi, technikumi és szakképző képzésekre épül.

A legelterjedtebb forma a gimnáziumi felnőttoktatás, amely több településen biztosít második esélyt az érettségi megszerzésére. Békéscsabán öt képzőhelyen érhető el gimnáziumi és szakgimnáziumi oktatás, amely a vármegyeszékhely térsége számára kedvező képzési lefedettséget biztosít. A kínálatot jelentősen bővíti a nonprofit fenntartású Báthory István Gimnázium, amely több olyan településen működtet tagintézményeket (pl. Csorvás, Dévaványa, Füzesgyarmat, Köröstarcsa, Medgyesegyháza, Nagyszénás, Vésztő), ahol nappali rendszerű oktatás nem működik. Ezzel a felnőttek számára lokálisan is elérhetővé válik az érettségire felkészítő képzés.

A technikumi és szakképző képzések szintén elérhetők a vármegye több pontján. Gyula kiemelkedő felnőttképzési központként működik: a Szakképzési Centrum és annak tagintézményei (pl. Dévaványa, Sarkad, Orosháza, Szarvas, Szeghalom) jelentős létszámú felnőtt hallgatót képeznek, a megyében összesen több mint 1000 fő vesz részt ilyen jellegű képzésben. Ezek a pontok térségi szinten is fontos

szerepet töltenek be a szakképzéshez való hozzáférés biztosításában, különösen az alacsony iskolai végzettségű vagy szakképzettséggel nem rendelkező felnőttek körében.

A szakgimnáziumi és szakiskolai képzések szerepe ugyanakkor visszaszorulóban van, részben az intézménytípusok strukturális átalakulása, részben a szakképzési rendszer centralizációja miatt. E képzések jellemzően már csak néhány településen érhetők el.

Általános iskolai oktatás befejezését kínáló képzés csupán Szavason érhető el.

A felnőttképzési szolgáltatások területi koncentrációja miatt a kisebb településeken élők számára a tanulás jelentős logisztikai nehézségekkel jár. Az utazás, az időbeli és anyagi többletterhek csökkentik a bekapcsolódási hajlandóságot, különösen a hátrányos helyzetű térségekben.

Fejlesztési irányként indokolt a digitális kompetenciák erősítése és a hibrid tanulási formák (jelenléti és online képzés kombinációja) szélesebb körű elterjesztése. Ezek révén a szolgáltatáshiányos térségek lakói számára is hozzáférhetőbbé válhat a felnőttképzés, támogatva a munkaerőpiaci mobilitást és az élethosszig tartó tanulás lehetőségét.

116. táblázat Felnőttképzés Békés vármegye járásaiban, 2024/25

Járás és települések	Általános iskola	Gimnázium	Szakgimnázium	Technikum, Szakképző iskola	Szakiskola
Békéscsabai járás					
Békéscsaba		514	131		
Csorvás		61			
Békési járás					
Békés		161			
Köröstarcsa		154			
Gyomaendrődi járás					
Gyomaendrőd		58			
Dévánýa		19		68	
Gyulai járás					
Gyula				560	
Mezőkovácsházai járás					
Medgyesegyháza		102			
Orosházi járás					
Orosháza		50		101	
Nagyszénás		77			
Sarkadi járás					
Sarkad				58	
Szarvasi járás					
Szarvas	75	215		68	
Szeghalmi járás					
Szeghalom				147	
Füzesgyarmat		56			
Vésztő		98			

Forrás: Békés Vármegyei Kormányhivatal, Hatósági, Felügyeleti és Oktatási Osztály,
<https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

Felnőttképzés és kompetenciafejlesztés iskolarendszeren kívül

Békés vármegye gazdasági-társadalmi mutatói – különösen az iskolázottság, foglalkoztatottság és digitális készségek területén – tartós hátrányt jeleznek az országos átlaghoz képest. Ezért a formális,

iskolarendszerű képzések mellett különösen nagy jelentőséggel bírnak az iskolarendszeren kívüli képzések azokban a térségekben, ahol magas a mélyszegénységben élők aránya, alacsony a képzettségi szint, és korlátozott a munkaerőpiaci integráció lehetősége.

A hátrányos helyzetű csoportok – különösen az alacsony végzettségű, inaktív felnőttek – számára a tanuláshoz való hozzáférés esélyteremtő szerepet tölt be: nemcsak a kompetenciák bővítését szolgálja, hanem hozzájárul a generációs szegénység megtöréséhez, az önbecsülés visszaépítéséhez és a közösségi aktivitás megerősítéséhez. A szülők tanuláshoz való viszonya hatással van a gyermekek iskolai sikerességére is.

A felnőttképzés terén Békés vármegyében meghatározó szerepet játszik a **Békés Vármegyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya**, amely rendszeresen indít támogatott tanfolyamokat a regisztrált álláskeresők számára, elsősorban az elhelyezkedési esélyek javítása érdekében. Ezek a képzések túlnyomórészt a járási központokban, különösen a Békéscsabai járásban koncentrálódnak, ami a kisebb településeken élők számára nehezíti az elérhetőséget. A közlekedési és anyagi nehézségek enyhítésére a munkaügyi szervezet utazási költségtérítést és ösztöndíjat biztosít.

Békés Megyei Népművészeti Egyesület (Békéscsaba) az elmúlt években jelentős tapasztalatot szerzett akkreditált felnőttképző intézményként. Oktatási tevékenysége lefedi a **népi kézművesség teljes spektrumát**, 2024-ben 27 szakterületen 62 csoportban összesen 617 fő vett részt a képzésekben, melyekre a Kárpátmedence 206 településéről érkeztek résztvevők. A programok között szerepeltek államilag elismert szakképesítést adó, akkreditált, valamint nyitott műhelyes foglalkozások, melyekben a tudás és a közösségi élmény egyaránt hangsúlyos szerepet kapott.

A kézműves szakmák – megfelelő képzés és piaci orientáció mellett – alternatív megélhetési formát jelenthetnek, különösen a gazdaságilag hátrányos térségekben.

A kézműves tevékenységek gyakorlati, élményalapú jellege különösen alkalmas a társadalmi integráció elősegítésére. A mesterségek tanulása kézzel fogható sikerélményt nyújt, amely motiválhatja a formális oktatásban sikertelen, vagy azoktól leszakadó fiatalokat. A „mester-inas” alapú képzési forma személyes figyelmet, bizalmi kapcsolatot és életvezetési mintát biztosít a résztvevőknek. Ez különösen fontos hátrányos helyzetű csoportok – például alacsony iskolai végzettségűek, romák vagy tartósan munkanélküliek – társadalmi és gazdasági felzárkóztatásában.

A résztvevők a képzés után nagyobb önállóságot szereznek, helyi termékkészítőként, vállalkozóként vagy közösségi alkotóként tudnak tevékenykedni.

A kézműves szakmák felnőttképzésben való elsajátítása komplex társadalmi hatással bír. Hozzájárul a felzárkóztatáshoz, a kompetenciafejlesztéshez, a közösségépítéshez és a fenntartható életmódhoz. A népi kézművesség élő tudásként szolgálja az oktatást, a kultúrát és a társadalmi integrációt.

A megyében jelen vannak piaci szereplők is, akik tandíjköteles képzéseket kínálnak, valamint **időseknek** szóló tanulási lehetőségek is elérhetők – például digitális alapismereteket fejlesztő tanfolyamok, illetve előadássorozatok civil szervezetek szervezésében.

Területi egyenlőtlenségek és akadályok:

Békés vármegyében a felnőttképzési rendszer működését jelentős területi egyenlőtlenségek és strukturális akadályok jellemzik. Különösen hátrányosan érinti ez a mélyszegénységben élő, alacsony iskolai végzettségű felnőtteket, akik gyakran elszigetelt térségekben élnek, korlátozott lehetőségekkel a tanulás, önfejlesztés és munkaerőpiaci érvényesülés terén.

A képzési lehetőségekhez való hozzáférés nehézségei és a képzések utáni sikeres elhelyezkedés hiánya egyaránt komoly kihívást jelent. A felnőttképzési fejlesztések során kiemelt cél a képzési kínálat összehangolása a helyi munkaerőpiaci igényekkel, valamint a tanulás iránti motiváció erősítése, különösen a fiatal felnőttek körében.

Hozzáférési akadályok és motivációs korlátok

A vármegye több kistélepülésén korlátozottan vagy egyáltalán nem elérhetők a felnőttképzések. A közösségi **közlekedés hiányosságai**, a képzési helyszínek távolsága és az infrastruktúra hiánya egyaránt gátolják a tanfolyamokon való részvételt. Emellett a **digitális kompetencia** hiánya és az **információhoz való szűkös hozzáférés** – például alacsony szintű internethasználat vagy információs tudatosság – tovább csökkenti a tanulási aktivitást.

A motiváció hiányának hátterében gyakran korábbi negatív iskolai tapasztalatok, szociális elszigetelődés, mentális vagy egészségügyi problémák állnak. Az „alkalmatlan vagyok a tanulásra” attitűd különösen jellemző a tartós munkanélküliségben élő felnőttek körében.

Nők részvétele a felnőttoktatásban

A nők, különösen a gyermeknevelésben, idős hozzátartozók gondozásában vagy részmunkaidős foglalkoztatásban érintettek, korlátozottan tudnak részt venni a felnőttoktatásban és felnőttképzésekben, mivel **hiányoznak a rugalmas tanulási formák**, amelyek alkalmazkodnának az élethelyzetükhöz.

Az **esti, távoktatási, online vagy moduláris képzések** csak korlátozottan elérhetők, különösen vidéken, ami tovább csökkenti az esélyt az iskolázottság növelésére, a szakmai előrelépésre vagy pályamódosításra.

További akadályt jelent:

Információhiány a rendelkezésre álló lehetőségekről,

Képzések elérhetőségének földrajzi és anyagi korlátai, valamint

Saját képességekbe vetett alacsony önbizalom, amely sok esetben visszatartja a nőket attól, hogy éljenek a tanulás második esélyével.

E tényezők együttesen járulnak hozzá ahhoz, hogy a nők **alacsony arányban vesznek részt a felnőttképzésben**, különösen a hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettséggel rendelkező csoportok körében.

Szolgáltatási hiány a fogyatékossgal élők felnőttképzésében

A megyében működő két szakiskola 24 éves korig biztosít képzést, azonban többségében **a megszerzett szakmák nem felelnek meg a munkaerőpiaci igényeknek**, illetve nem segítik a fiatalokat az elhelyezkedésben.

Értelmi sérültek számára Békés vármegyében a következő speciális szakmaképzések érhetők el: Családellátó, Élelmiszer-eladó, Faiskolai kertész, Falazó kőműves, Kerékpárszerelő, Kerti munkás, Koszorúkotó, Parkgondozó, Szobafestő, Szakácssegéd, Népi kézműves szőnyegszövő, Számítógépes adatrögzítő, Sütőipari és gyorspékségi munkás

Ezzel szemben a számukra védett foglalkoztatást biztosító cégek a következő munkakörökben keresnek dolgozókat: szabász és varrónő, kosárfonás, csuhéfonás, takarító, konyhai kisegítő, pincér, kertész, karbantartó, szociális gondozó, segédápoló, szobalány, portás.

Állásbörzék, munkaerő-piaci találkozási lehetőségek nem szervezettek fogyatékossgal élő fiatalok számára.

Az **intellektuális képességgal élő és halmozottan fogyatékos tanulók** a tankötelezettségi kor végéig **sok esetben nem jutnak el szakmaképzésig**, így elesnek a foglalkoztatás lehetőségétől.

A közoktatásból való kikerülés után a fogyatékossgal élő fiatalok **további tanulási és átképzési lehetőségek híján maradnak**.

A megyében **nincs olyan felnőttképzési intézmény**, amely figyelembe venné a fogyatékos személyek speciális igényeit (pl. adaptált tananyag, vizuális kommunikációs eszközök használata).

Nincs lehetőség **alternatív szakmaképzésekre**, ha a fiatal az eredetileg tanult szakmájában nem tud elhelyezkedni.

Békés vármegyében nem működik olyan **iskolarendszeren kívüli** felnőttképzést nyújtó intézmény, amely a fogyatékossgal élő személyek sajátos szükségleteihez igazodó szakmaképzést, átképzést vagy továbbképzési lehetőséget biztosítana. Ez azt jelenti, hogy a felnőttkorban pályát módosítani vagy szakmát tanulni kívánó érintettek számára a képzésbe való visszalépés lehetősége gyakorlatilag nem adott.

Az e területen fennálló ellátatlanság jelentős mértékben korlátozza a megváltozott munkaképességű személyek munkaerőpiaci reintegrációját, és hozzájárul a tartós inaktivitáshoz, szociális kiszolgáltatottsághoz. A fogyatékos személyek számára elérhető, rugalmas, támogató képzési modellek kialakítása elengedhetetlen lenne a foglalkoztathatóságuk javításához és az élethosszig tartó tanulás lehetőségének biztosításához.

A roma lakosság részvétele a felnőttoktatásban – helyzetkép és kihívások

Békés vármegyében a roma felnőtt lakosság körében alacsony az iskolai végzettség, különösen az 1960–1980 között született korosztály esetében. Jelentős arányban vannak olyanok, akik nem fejezték be az általános iskolát, ami jelentősen korlátozza munkaerőpiaci esélyeiket és továbbtanulási lehetőségeiket. A felnőttoktatásban való részvétel aránya a roma közösségekben alacsony. Az érintettek számára a tanulás sokszor nem jelent valódi tudásszerzést vagy előrelépést, mivel egyes képzések formálisan biztosítanak végzettséget, de gyakorlati hasznosíthatóságuk csekély. A tanulási **motivációt** gyakran csak **külső kényszerek** – például közfoglalkoztatási feltételek vagy ellátáshoz kapcsolt kötelezettségek – tartják fenn.

A felnőttképzési kínálat és az infrastrukturális hozzáférés szintén korlátozott: a kisebb településeken nem működik elérhető oktatási helyszín, a tanfolyamok többsége csak a nagyobb városokban, például Békéscsabán vagy Orosházán érhető el. A képzések sok esetben nem igazodnak a roma felnőttek élethelyzetéhez, például a kisgyermekes szülők igényeihez vagy a mobilitási nehézségekhez.

A felnőttoktatás fejlesztése érdekében szükséges lenne olyan **rugalmas, helyben elérhető és gyakorlatorientált képzési formák** kialakítása, amelyek **valós tudást, elhelyezkedési lehetőséget és társadalmi mobilitást biztosítanak** a hátrányos helyzetű roma felnőttek számára.

A roma felnőttek körében a felnőttképzésben való részvétel számos akadályba ütközik, amelyek egy része a tanulási előzményekhez, más része a társadalmi és infrastrukturális feltételekhez kapcsolódik.

Kiemelt kihívások:

Digitális kompetenciahiány: Számos roma felnőtt nem rendelkezik alapszintű digitális ismeretekkel, nem tud számítógépet használni, nincs e-mail címe, így kizorul a digitális ügyintézésből és az e-learning lehetőségekből.

Kommunikációs nehézségek: A funkcionális analfabetizmus sokakat érint, ami akadályozza az összetett szövegek értelmezését és a kompetenciaalapú képzésekbe való bekapcsolódást.

Motivációhiány és kudarcélmények: A korábbi iskolai sikertelenségek miatt sokan bizalmatlanok a tanulással szemben, félnek a megalázástól. A képzésbe való belépést megelőzően szükség lenne az önbizalom, önhatékonyság megerősítésére.

Hozzáférési akadályok: Anyagi okokból sokan nem tudják fedezni az útiköltséget, taneszközöket vagy gyermekfelügyeletet. A **roma nők** különösen hátrányos helyzetben vannak a háztartási és gondozási terhek miatt.

Jó gyakorlatok a kompetenciafejlesztés területén:

EFOP és TOP projektek keretében megvalósuló alapkompentencia-fejlesztések – szövegértés, számolás, digitális alapismeretek, önéletrajz-írás. A résztvevők visszajelzései szerint ezek a programok motiválóak és önbizalom-növelők voltak („Alapkészségek fejlesztése a foglalkoztathatóságért” Orosháza, Gyula, Mezőberény).

Közösségi házakban szervezett kompetenciafejlesztő tanfolyamok – helyben zajló, gyakorlatorientált képzések roma mentorok bevonásával („Híd a munka világába” program keretében Sarkad, Vésztő, Dombegyháza).

Roma nemzetiségi önkormányzatok által szervezett háztartásvezetési és pénzügyi képzések a résztvevők közvetlenül alkalmazható ismeretekhez jutottak pl. családi költségvetés-készítés, ügyintézés terén (Battonya, Mezőkovácsháza).

Közösségi mentorhálózat kialakítása a mentorok motiválták és segítették a tanulókat a kapcsolattartásban, adminisztrációban, és közvetítették a képzőintézmények felé (Békéscsaba, Mezőhegyes).

„Mester és inas” jellegű együttműködések

A Békés Megyei Népművészeti Egyesület programja a kézműves mesterségek átörökítésével nyújt akkreditált képzési lehetőséget azoknak, akik kizorultak a formális oktatásból – különösen a tartósan munkanélküli, szociálisan hátrányos helyzetű, roma, illetve alacsony iskolai végzettségű személyek számára.

A „Mester és inas” együttműködés egy mentorált tanulási folyamat, amely az elméleti és gyakorlati tudás átadása mellett önismereti és kommunikációs tréningeket is biztosít. A programot személyre szabott, mentorált utánkövetés egészíti ki, ezzel támogatva a résztvevők önálló jövedelemszerzését és társadalmi integrációját.

E jó gyakorlatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetű felnőttek képzéséhez elengedhetetlen a helyben elérhető, gyakorlatorientált és támogató környezetet biztosító tanulási formák erősítése, amelyek a tanulók önbizalmára és valós élethelyzetére építenek.

3.1.6. Egyéb oktatási-képzési feladatok

Békés vármegyében az egyéb oktatási-képzési feladatokat – így a korai fejlesztést, logopédiai ellátást, gyógytestnevelést, óvodai-iskolai pszichológiai ellátást, tehetséggondozást és pályaválasztási tanácsadást – a Békés Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat biztosítja.

A szolgáltatások teljeskörűen elérhetők Békéscsabán, míg a járásek székhelyein működő tagintézményekben a pályaválasztási tanácsadáson kívül valamennyi biztosított.

A lefedettség bővítése és a hozzáférés javítása érdekében a szakszolgálat további telephelyeket is üzemeltet Csorváson, Mezőberényben, Dévaványán, Eleken, Füzesgyarmaton, Körösladányban és Vésztőn. Ezeken a pontokon részleges vagy közel teljes körű szolgáltatási portfólió érhető el a környező települések számára.

Ugyanakkor a kistelepülések jelentős része – különösen a Sarkadi, Mezőkovácsházai és Orosházi járásekban – ellátatlan, ahol a felsorolt szolgáltatások közül egyik sem érhető el helyben. Ezen települések lakossága számára a szolgáltatások kizárólag utaztatás révén hozzáférhetők, ami különösen a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében jelent komoly akadályt a korai intervenció, tanulástámogatás és pályaválasztás terén.

117. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Békéscsabai járáseban, 2024/2025

Békéscsabai járás						
	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Békéscsaba	X	X	X	X	X	X
Csorvás		X	X	X		
Újkígyós						
Doboz						
Csabaszabadi						
Gerendás						
Kétsoprony						
Szabadkígyós						
Telekgerendás						

Forrás: <https://dari.oktatás.hu/kirpub/index>

118. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Békési járáseban, 2024/2025

Békési járás

	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Békés	X	X	X	X	X	
Mezőberény	X	X	X		X	
Bélmegyer						
Kamut						
Köröstarcsa						
Murony						
Tarhos						

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

119. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Gyomaendrődi járásban, 2024/2025

Gyomaendrődi járás						
	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Gyomaendrőd	X	X	X	X	X	
Dévaványa	X		X	X	X	
Csárdaszállás						
Ecsefalva		X				
Hunya						

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

120. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Gyulai járásban, 2024/2025

Gyulai járás						
	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Gyula	X	X	X	X	X	
Elek	X	X	X	X	X	
Kétegyháza						
Lőkösháza						

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

121. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Mezőkovácsházai járásban, 2024/2025

Mezőkovácsházai járás						
	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Mezőkovácsháza	X	X	X	X	X	
Battonya						
Medgyesegyháza						
Mezőhegyes						
Dombegyház						
Kevermes						
Almáskamarás						
Dombiratos						
Kaszaper						
Kisdombegyház						
Kunágota						
Magyarbánhegyes						
Magyardombegyház						
Medgyesbodzás						
Nagybánhegyes						
Nagykamarás						
Pusztasótlaka						
Végegyháza						

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

122. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások az Orosházi járásban, 2024/2025

Orosházi járás						
	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Orosháza	X	X	X	X	X	
Tótkomlós						
Gádos						
Nagyszénás						
Békéssámsón						
Csanádapáca						
Kardoskút						

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

123. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Sarkadi járásban, 2024/2025

Sarkadi járás

	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Sarkad	X	X	X	X	X	
Biharugra						
Geszt						
Körösnagyharsány						
Kötegyán						
Méhkerék						
Mezőgyán						
Okány						
Sarkadkeresztúr						
Újszalonta						
Zsadány						

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

124. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Szarvasi járásban, 2024/2025

Szarvasi járás						
	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Szarvas	X	X	X	X	X	
Kondoros						
Békésszentandrás						
Csabacsúd						
Kardos						
Örménykút						

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

125. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Szeghalmi járásban, 2024/2025

Szeghalmi járás

	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Szeghalom	X	X	X	X	X	
Füzesgyarmat	X	X	X	X	X	
Körösladány	X	X	X	X	X	
Vésztő	X	X	X	X	X	
Bucsa						
Kertészsziget						
Körösújfalú						

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

Szolgáltatási hiányok

A pedagógiai szakszolgáltatások Békés vármegyében kulcsfontosságúak az oktatási esélykülönbségek csökkentésében, különösen a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók támogatásában. A szolgáltatások köre kiterjed a pályaaorientációra, mozgásfejlesztésre, tehetséggondozásra, speciális testnevelésre, valamint pszichés és tanulási nehézségek kezelésére. Ugyanakkor a rendszer komoly kihívásokkal küzd.

A legnagyobb problémát a szakemberhiány jelenti. Egyfelől kevés a logopédus, gyógypedagógus, pszichológus, fejlesztőpedagógus, másfelől a meglévő szakemberek túlterheltek, sokszor utazó rendszerben több települést látnak el. Ez a területi lefedettség egyenlenségehez vezet, főként a kisebb településeken élő gyerekek és családok számára nehéz a hozzáférés. Emellett bizonyos szolgáltatások – például a mozgáskoordinációs fejlesztések, a speciális testnevelés vagy a tehetséggondozás – több térségben csak részlegesen vagy egyáltalán nem elérhetők.

Pozitívum, hogy a szakszolgálat együttműködik a gyermekjóléti alapellátással, és komplex segítséget nyújt olyan esetekben, ahol családi vagy mentális problémák állnak fenn.

A pályaaorientációs tanácsadás kiemelt támogatást nyújt azoknak a **fiataloknak**, akiknek nincs erős családi háttere. Ez a szolgáltatás azonban csak Békéscsabán érhető el.

Összességében a pedagógiai szakszolgáltatás jelenléte és megerősítése elengedhetetlen a hátránykompenzációhoz és az inkluzív oktatás megvalósításához a vármegye teljes területén.

A szakszolgálatok több csatornán is igyekeznek elérhetővé tenni szolgáltatásaikat:

- A személyes ügyintézés előzetes egyeztetés alapján történik, míg telefonos tájékoztatás délutáni időintervallumban is elérhető
- A vizsgálatok, terápiák és fejlesztések egyéni órarend szerint zajlanak, igazodva a gyermek és a család időbeosztásához,
- A szakemberek együttműködnek az intézményekkel és családsegítő szolgáltatásokkal a gyermekek ellátásának koordinálása érdekében.

A mélyszegénységben élő családok hozzáférési nehézségei

Mindezek ellenére a mélyszegénységben élő gyermekek és családjaik számára a szolgáltatások elérése továbbra is számos akadályba ütközik:

- **Földrajzi és közlekedési korlátok:** A járásközpontoktól távol eső kistelepülésekről a szakszolgálati telephelyek gyakran csak jelentős utazással érhetők el. Sok esetben hiányzik a megfelelő tömegközlekedési összeköttetés, különösen reggeli vagy délutáni időszakban.
- **Anyagi nehézségek:** Az utazási költségek, illetve a kísérő szülők kieső munkajövedelme akadályozza a rendszeres részvételt a vizsgálatokon, terápiákon.
- **Információhiány és bizalmatlanság:** A szakszolgálati rendszer működéséről, jogosultságokról és elérhető szolgáltatásokról sok esetben hiányos vagy pontatlan információval rendelkeznek a családok, különösen az alacsony iskolázottságú, hátrányos helyzetű szülők körében. A diagnosztikai folyamat érzékenysége további bizalmi nehézségeket vet fel.
- **Kulturális különbségek:** Egyes roma vagy más marginalizált közösségek esetében a szakszolgálatokkal szembeni tartózkodás, a korábbi negatív tapasztalatok, vagy a nem megfelelő kommunikációs gyakorlat akadályozhatja a szolgáltatások igénybevételét.

Összegzés

A szakszolgálatok elkötelezettségük mellett a szolgáltatások elérhetőségének javítása mellett, és a jelenlegi struktúra számos ponton támogatja a hozzáférést. Ugyanakkor a mélyszegénységben élő családok sajátos élethelyzetéből adódó akadályok továbbra is célzott beavatkozásokat igényelnek – különösen a tájékoztatás, a mobilizálhatóság, az interkulturális érzékenység és a térségi lefedettség terén.

Roma gyermekek hozzáférése a pedagógiai szakszolgáltatásokhoz – kihívások

Békés vármegyében a roma gyermekek számára a pedagógiai szakszolgáltatásokhoz – mint a logopédia, fejlesztőpedagógiai ellátás, nevelési tanácsadás vagy korai fejlesztés – való hozzáférés több szinten is akadályozott.

Területi egyenlőtlenségek az elérhetőségben – a pedagógiai szakszolgálatok és tagintézményei jellemzően járásszékhelyeken működnek, miközben a roma gyermekek nagy arányban kisebb, szegregált településeken élnek (pl. Dombegyház, Méhkerék, Vésztő környéke). A közlekedési nehézségek, valamint a mobil szakszolgálati ellátás ritka igénybevételi lehetősége – amely gyakran csak a minimumkötelezettség teljesítésére korlátozódik – jelentős akadályt jelent a szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférésben.

Tájékozatlanság és információhiány – a roma szülők gyakran nem ismerik a szakszolgálatok által nyújtott lehetőségeket, szerepüket és a fejlesztési javaslatok hasznosságát. A tájékozatlanságot sok esetben bizalmatlanság is kíséri: a szülők attól tartanak, hogy a vizsgálat „megbélyegzi” gyermeküket, és hátrányba hozza őket az iskolában.

Kommunikációs és kapcsolattartási akadályok – az intézményi kommunikáció nyelvezete gyakran túl szakmai, amit a szülők nehezen értenek meg, így a vizsgálatok célja, eredménye és a javasolt fejlesztések sem válnak számukra világossá. Emellett kölcsönös előítéletek is nehezíthetik az együttműködést: az intézmények részéről gyakran megjelenik az előfeltételezés, hogy a roma családok nem lesznek együttműködők.

Alul- és túldiagnosztizálás egyidejű jelenléte – a vármegyében tapasztalható, hogy egyes térségekben aránytalanul magas a roma gyermekek körében a sajátos nevelési igény (SNI) vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség (BTMN) megállapítása, amely sok esetben a kulturális és nyelvi különbségek félreértelmezéséből fakad. Más területeken viszont éppen az aluldiagnosztizáltság jellemző: a gyermekeknél nem történik meg időben a vizsgálat vagy fejlesztés, mert elmarad a jelzés, vagy nem jutnak el a megfelelő szakellátásba.

Fejlesztési irányok - a roma gyermekek számára a szakszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében szükség van a helyi elérés megerősítésére, a mobil ellátás bővítésére, közérthető kommunikációra, valamint érzékenyítő képzésekre a szakszolgálati szakemberek számára. Emellett elengedhetetlen a túldiagnosztizálás és alulvizsgálat kiegyensúlyozása, a szakmai döntések kulturális kompetenciával történő megalapozása

4. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra

4.1. Lakásállomány, lakáskörülmények

A népszámlálási adatok alapján Békés vármegye lakásállománya 2001 és 2022 között gyakorlatilag alig változott, mindössze 0,4%-kal, azaz 164 924-ről 165 635-re nőtt, ami elmarad az országos lakásállomány-növekedés ütemétől. A vármegye egésze szempontjából tehát a lakásépítések száma alacsony volt az elmúlt két évtizedben, ugyanakkor a járási bontás jelentős területi különbségeket tár fel.

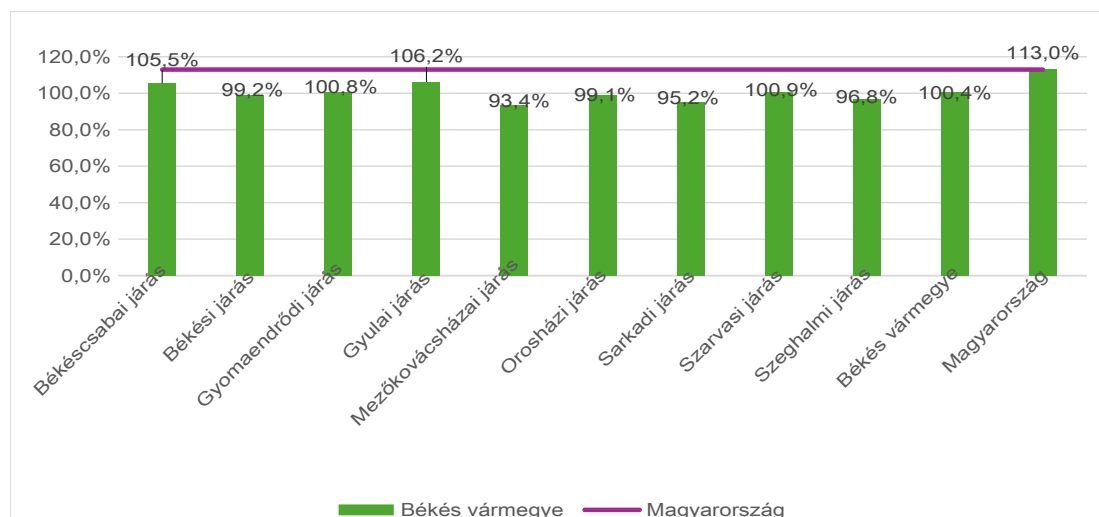
A lakásállomány emelkedése elsősorban a vármegye északkeleti és középső járásaiban jelentkezett, különösen a Gyulai járásban (106,2%), és a Békéscsabai járásban (105,5%). Enyhe növekedés tapasztalható a Szarvasi (100,9%) és Gyomaendrődi (100,8%) járásokban.

Ez a tendencia a városiasodottabb, munkaerőpiaci szempontból is aktívabb térségekre jellemző, ahol a népességmegtartó képesség valamivel kedvezőbb volt, illetve új lakóingatlanok is épültek.

Ezzel szemben a Békési (99,2%) és az Orosházi (99,1%) járásokban minimális csökkenés figyelhető meg, ami a stagnáló vagy enyhén fogyó lakosságszám mellett a lakásállomány enyhe elöregedésére és alacsony megújulási rátájára utal.

A legnagyobb mértékű lakásállomány-csökkenés a vármegye déli és délkeleti periférikus térségeiben keletkezett, ilyen a Mezőkovácsházai járás (93,4%) Sarkadi járás (95,2%) és a Szeghalmi járás (96,8%). Ezekben a járásokban a lakásállomány csökkenése szorosan összefügg a folyamatos elvándorlással, a népességcsökkenéssel, valamint azzal, hogy az elnéptelenedő kistélepüléseken tartósan üresen álló, leromló állapotú ingatlanok válnak ki a lakáspiac körforgásából.

63. ábra Lakásállomány változása Békés vármegyében 2001 és 2022 között, 2001=100%

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>

Bár az országos átlagnál mindvégig kedvezőtlenebb helyzetben volt, Békés vármegyében 2001 és 2022 között jelentős javulás figyelhető meg a **lakásállomány komfortfokozatában**. A 2001. évi népszámlálás adatai szerint a lakások 20,1%-a minősült komfort nélkülinek vagy szükséglakásnak. Ez az arány 2011-re felére csökkent (10,0%), majd 2022-re tovább mérséklődött, 5,9%-ra.

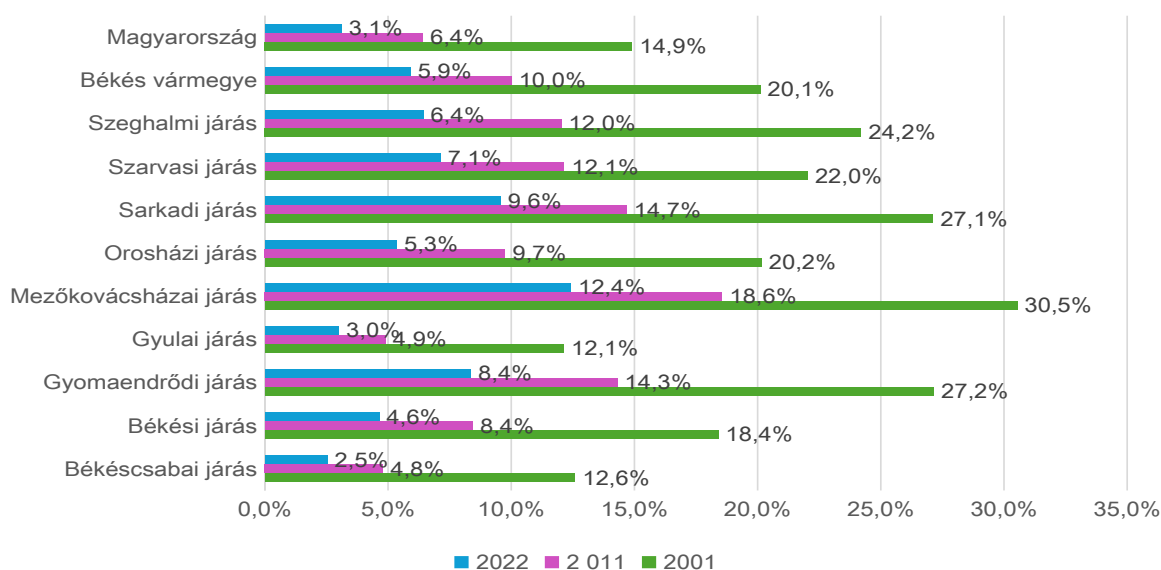
A legtöbb járásban 60–70%-os csökkenés ment végbe. A legkedvezőbb helyzetben a Békéscsabai (2,5%) és a Gyulai járás (3,0%) van, ahol az arány már 2022-re az országos átlag (3,1%) alá csökkent. E városias térségekben valószínűsíthető, hogy a lakásállomány korszerűsítése hatékonyabban zajlott, és a hátrányos helyzetű lakosság aránya is alacsonyabb.

A Békési (4,6%) és Orosházi (5,3%) járások a vármegye középmezőnyébe sorolhatók, ahol a vármegyei átlaghoz viszonyítva kedvezőbb, de még nem teljesen megoldott a lakásminőségi felzárkózás.

A legsúlyosabb lakhatási helyzet a Mezőkovácsházai járásban tapasztalható, ahol 2022-ben is a lakások 12,4%-a komfort nélküli vagy szükséglakás. Jelentős a lemaradás a Sarkadi (9,6%) és a Gyomaendrődi járásban (8,4%) is, ahol az arány kétszerese-háromszorosa az országos átlagnak.

A strukturálisan hátrányos helyzetű déli és keleti járásokban (Mezőkovácsházai, Sarkadi, Szeghalmi) a lakásminőség javulása ellenére a lakhatási szegénység továbbra is komoly és tartós problémát jelent. Ezekben a térségekben célzott beavatkozásra van szükség a lakásállomány korszerűsítése, a lakhatási körülmények javítása és a szociálisan rászoruló háztartások támogatása érdekében.

64. ábra Komfort nélküli szükség és egyéb lakások aránya Békés vármegye járásaiban, 2001, 2011, 2022

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>

A 2022. évi népszámlálás adatai alapján Békés vármegyében a lakásállomány jelentős része az 1960–1980 közötti időszakban épült, a teljes állomány 37,8%-a ebben az időszakban létesült. Ez valamivel meghaladja az országos arányt (35,4%), és rávilágít arra, hogy a vármegye lakásállománya döntően a szocialista iparosítás és urbanizáció időszakában épült ki.

A 2000-es évek utáni lakásépítési aktivitás viszont jelentősen elmarad az országos átlagtól: míg országosan a lakások 13,9%-a épült 2001 után, addig Békés vármegyében ez az arány mindössze 5,6%. Különösen alacsony a 2010 után épült lakások aránya, amely vármegyei szinten csupán 1,4% (szemben az országos 5,1%-kal). Ez a tendencia a vármegye építési piacának gyengeségére és a fiatal családok helyben tartásának nehézségeire utal.

Legfiatalabb lakásállománnyal a Békéscsabai és a Gyulai járások rendelkeznek, ahol az újabb építésű lakások aránya (1981 után) eléri a 33–34%-ot. Itt az elmúlt évtizedekben is volt némi lakásépítési dinamika.

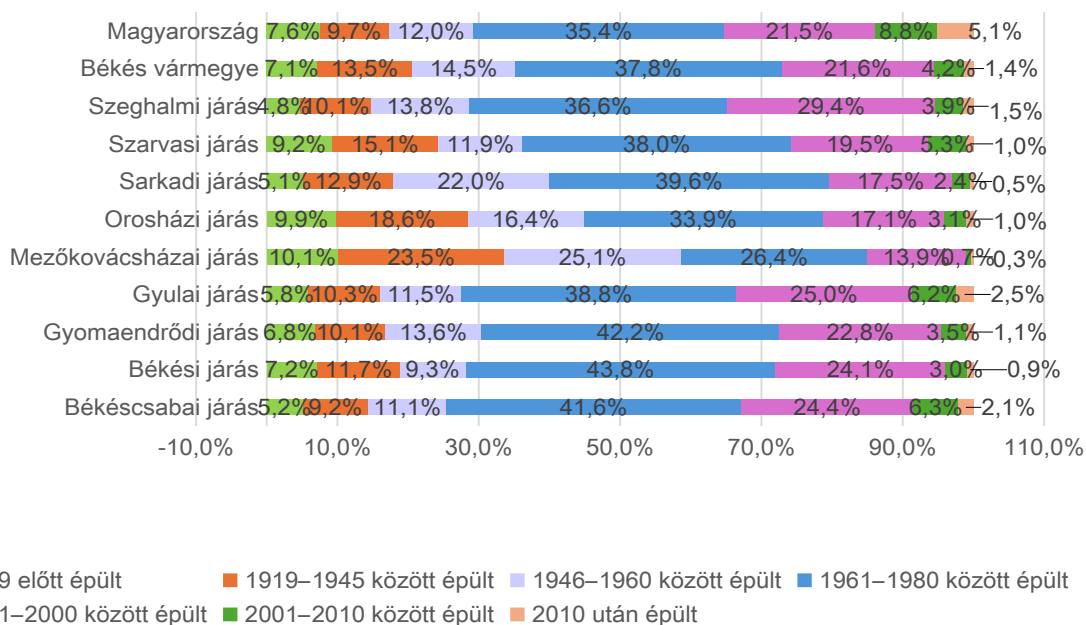
Legelőregedetebb lakásállomány a Mezőkovácsházai járásban található, ahol a lakások több mint fele 1960 előtt épült (közel 59%). Hasonlóan kedvezőtlen a helyzet az Orosházi és Sarkadi járásokban is, ahol a lakásállomány jelentős része 1945 előtti vagy 1960-as évek elején épült, korszerűsítésük sok esetben feltehetően elmaradt.

A legújabb építések aránya (2010 után) minden járásban elmarad az országos szinttől. A legaktívabb Gyulai (2,5%) és Békéscsabai (2,1%) járások is csupán az országos átlag felét érik el. A Mezőkovácsházai (0,3%) és Sarkadi (0,5%) járásokban pedig szinte teljesen hiányzik az új lakásépítés.

Mindezek alapján elmondható, hogy Békés vármegye lakásállománya öregedő, kevésbé megújuló, különösen a periférikus térségekben. A lakásépítési aktivitás alacsony, ami hosszú távon a lakhatási körülmények romlásához, valamint a fiatal népesség elvándorlásához vezethet.

Fontos megjegyezni, hogy a lakás építésének időpontja önmagában nem tükrözi pontosan a lakás aktuális műszaki állapotát. A régebben épült otthonok is lehetnek megfelelő komfortfokozatúak, amennyiben azokat felújították, korszerűsítették, illetve modern szigetelőanyagokat alkalmaztak. Ugyanakkor a lakásállomány korösszetétele áttételesen mégis információval szolgál a térségi korszerűsítési igények mértékéről, illetve arról, hogy mekkora mértékben volt jelen a lakásépítési konjunktúra az elmúlt évtizedekben.

65. ábra Lakások építési év szerinti összetétele Békés vármegye járásaiban, 2022

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>

A lakásállomány falazati összetétele fontos jelzője az épületek műszaki állapotának, felújíthatóságának és energiahatékonysági potenciáljának. A 2022-es népszámlálás alapján Békés vármegyében a lakások közel fele (53,4%) tégl, kő vagy kézi falazóelemből épült, ami elmarad az országos aránytól (64,9%). Ugyanakkor a vályog- és sárfalazatú lakások aránya (32,3%) több mint kétszerese az országos átlagnak (13,4%), ami jelentős korszerűsítési szükségletet jelez.

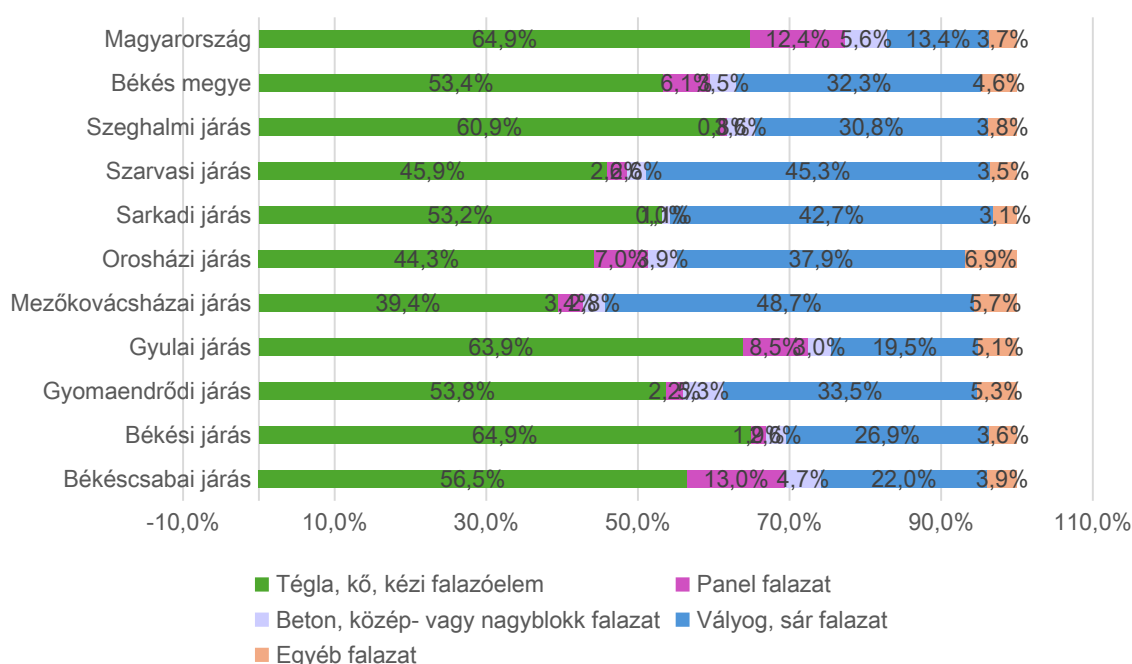
A tégl falazatú lakások aránya a legmagasabb a Békési (64,9%) és a Gyulai járásban (63,9%), míg a Mezőkovácsházai (39,4%), Orosházi (44,3%) és Szarvasi járásban (45,9%) ez az arány 50% alá csökken, jelezve, hogy ezekben a térségekben az elavultabb falazati típusok dominálnak.

A **vályog és sárfalazat** aránya kiemelkedően magas a Mezőkovácsházai (48,7%), Szarvasi (45,3%), Sarkadi (42,7%) és Orosházi (37,9%) járásokban. Ezekben a térségekben a lakhatás minősége és energetikai fenntarthatósága különösen sérülékeny. Ez a lakásállomány súlyosan érintett lehet a hőszigetelési problémákban, nedvességérzékenységben, valamint a korszerűsítés gazdaságossági akadályaiiban. E térségekben a lakásfelújítás és a lakhatási támogatás integrált kezelése különösen indokolt.

A panel építésű lakások aránya vármegyei szinten 6,1% (országosan 12,4%), ami főként a Békéscsabai járásra (13%) koncentrálódik, míg a többi járásban jellemzően 0–3% közötti. A beton falazatú lakások aránya szintén alacsony (vármegyei átlag: 3,5%, országosan: 5,6%), tehát a megyére jellemző a hagyományos falazati technológiák túlsúlya.

Az egyéb (pl. fa, fém, konténer, ismeretlen) falazatú lakások aránya vármegyei szinten 4,6%, kissé meghaladva az országos átlagot (3,7%), de nem képvisel jelentős hányadot.

66. ábra Lakások megoszlása a falazat anyaga szerint Békés vármegye járásaiban, 2022

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>

Békéscsabai járás lakásállománya 39 497 lakásból áll, amely a vármegye lakásállományának közel egynegyedét teszi ki. A nem lakott lakások aránya a járásban 15%, amely megegyezik a járási központ, Békéscsaba értékével, de egyes kisebb településeken (pl. Gerendás, Csabaszabadi) ennél is magasabb. Ez a mutató meghaladja az országos (12,5%) és közelíti a vármegyei (15,7%) átlagot, ami a járáson belüli belső perifériák előregedésére, elvándorlására utal.

A lakások komforthiánya elsősorban néhány kisebb települést érint jelentősen, Gerendáson 10,9%, Csabaszabadin 9,9%, Kétsopronyban 8,8% a komfort nélküli, vagy szükséglakások aránya, míg Békéscsabán ez az arány mindössze 1,5%.

A lakások túlszűfolttsága alacsony, a 10 m²-nél kisebb egy főre jutó alapterület mindössze a lakások 0,3%-ára jellemző.

A vezetékes vízellátottság kiemelkedően jó a járásban (97,8%), meghaladva az országos és vármegyei szintet. A szennyvízelvezetés szinte teljes körű (99,8%), de a közcatornába bekötött lakások aránya már

eltéréseket mutat: a járási érték 86,1%, amely kedvezőbb a vármegyei átlagnál (81,5%), de néhány településen (pl. Gerendás, Csabaszabadi) teljesen hiányzik a közcsatorna-hálózat.

126. táblázat Lakásállomány jellemzői a Békéscsabai járásban, 2022

Települések	Lakások száma	Nem lakott lakások aránya	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások aránya	Lakások aránya, ahol 10 m ² -nél kisebb terület jut egy lakóra	Vízvezetékekkel ellátott lakások aránya	Ebből:		Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Háztartási villamosenergia fogyasztók (db)*	Vezetékes internettel ellátott lakások aránya	Bérleti jogviszonnyal rendelkező lakások aránya (lakások számából)
						Csatornával rendelkező lakások aránya	Közcsonnahálózatba bekapcsolt lakások aránya				
Békéscsaba	29 950	15%	1,5%	0,4%	98,7%	99,9%	90,0%	88,1%	36295	69,3%	490
Csabaszabadi	151	20%	9,9%	0,0%	90,1%	100,0%	0,0%	51,0%	174	46,4%	0
Csorvás	2 329	14%	6,5%	0,3%	94,1%	99,5%	94,4%	74,2%	2296	59,9%	23
Doboz	1 893	12%	6,3%	0,4%	94,4%	99,3%	91,0%	63,0%	2173	54,9%	0
Gerendás	649	23%	10,9%	0,0%	89,7%	99,3%	0,0%	74,6%	661	46,8%	0
Kétsoprony	571	10%	8,8%	0,5%	92,6%	98,3%	0,0%	65,1%	664	56,2%	0
Szabadkígyós	1 086	7%	1,8%	0,0%	98,7%	99,3%	93,0%	72,5%	1157	63,5%	0
Telekgerendás	662	9%	6,9%	0,0%	94,0%	99,0%	0,0%	71,0%	740	60,7%	0
Újkígyós	2 206	10%	3,0%	0,3%	97,6%	99,6%	90,5%	78,6%	2309	59,7%	0
Összesen	39 497	15%	2,5%	0,3%	97,8%	99,8%	86,1%	84,1%	46469	66,6%	513

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>; *TEIR-KSH/TSTAR, 2023.

A járásban kiemelkedően magas a hálózati gázzal fűtött lakások aránya (84,1%). Ez az energiahordozó azonban nem minden településen érhető el, több községben (pl. Csabaszabadi, Kétsoprony, Telekgerendás) nincs vezetékes gázfűtés.

A vezetékes internettel ellátott lakások aránya a járásban 66,6%, amely meghaladja a vármegyei átlagot (59,7%), de elmarad az országos szinttől (68,3%). A lefedettség tekintetében jelentős különbségek figyelhetők meg: míg Békéscsabán a lakások közel 70%-a rendelkezik vezetékes internet-hozzáféréssel, addig Gerendáson és Csabaszabadin ez az arány 50% alatt marad.

Össességében a Békéscsabai járás lakáshelyzete kedvezőbb képet mutat a vármegyei átlaghoz viszonyítva, különösen a komfortfokozat, a közműellátottság és a digitális infrastruktúra szempontjából.

A **Békési járás** 15 814 lakásának 11%-ában nem laknak. Ez kedvezőbb arány, mint a vármegyei vagy országos átlag, ugyanakkor Békéscsabán a nem lakott lakások aránya kiugróan magas (25%), ami az elöregedés és az elvándorlás fokozott kockázatát jelzi.

A komforthiány jellemzően kisebb településeken (pl. Békéscsaba, Kamut, Köröstarcsa) koncentrálódik. A zsúfoltság gyakorlatilag nem jelentkezik problémaként.

A közműellátottság összességében jónak mondható: a vezetékes vízellátás és szennyvízelvezetés közel teljes körű. Ugyanakkor a közcsatorna-hálózatba való bekötöttség aránya (75,2%) jelentősen elmarad a vármegyei és országos átlagtól, mivel több településen (Békéscsaba, Kamut, Murony) a közcsatorna teljes mértékben hiányzik.

A vezetékes gázzal történő fűtés aránya a járásban 75,2%, amely meghaladja az országos szintet, de az elérhetőség településszinten egyenetlen. Tarhoson és Bélmegyeren a hálózati gázfűtés rendkívül alacsony arányban van jelen.

127. táblázat Lakásállomány jellemzői a Békési járásban, 2022

Települések	Lakások száma	Nem lakott lakások aránya	Kömfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások aránya	Lakások aránya, ahol 10 m ² -nél kisebb terület jut egy lakóra	Vízvezetékek ellátott lakások aránya	Ebből:		Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Háztartási villamosenergia fogyasztók (db)*	Vezetékes internettel ellátott lakások aránya	Bérleti jogviszonnyal rendelkező önkormányzati lakások (városok) (db)	
						Csatornával rendelkező lakások aránya	Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya					
Békés	8 262	10%	2,7%	0,7%	97,6%	99,9%	93,9%	79,6%	1037	5	64,0%	174
Bélmegyer	503	25%	12,9%	0,0%	88,1%	98,4%	0,0%	46,5%	510	42,5%	0	0
Kamut	504	16%	9,5%	0,0%	91,3%	99,1%	0,0%	60,9%	568	48,2%	0	0
Köröstarcsa	1 191	14%	9,6%	0,7%	91,6%	98,9%	93,4%	68,3%	1319	60,5%	0	0
Mezőberény	4 453	11%	5,1%	0,4%	95,5%	99,5%	88,5%	78,0%	5198	63,2%	122	0
Murony	546	11%	6,4%	0,0%	94,3%	99,2%	0,0%	61,4%	572	56,4%	0	0
Tarhos	355	13%	5,4%	0,0%	94,9%	99,4%	65,9%	41,4%	392	49,0%	0	0
Összesen	15 814	11%	4.6%	0.5%	95.9%	99.6%	83.0%	75.2%	1893	4	61.7%	296

Forrás: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/*TEIR-KSH/TSTAR, 2023.

A digitális elérhetőség (vezetékes internet) a járásban 61,7%, amely meghaladja a vármegyei átlagot, de elmarad az országos szinttől. Bélmegyeren és Tarhoson a lakások kevesebb mint fele rendelkezik internet-hozzáféréssel, amely akadályozza a digitális szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Össességében a Békési járás lakáshelyzete a vármegyei átlaghoz képest kedvezőbb komfort- és lakottsági mutatókkal rendelkezik, azonban a közcatorna-ellátottság és a digitális infrastruktúra egyes településeken komoly fejlesztési igényt jelez.

A **Gyomaendrődi járásban** 11 093 lakás található, a nem lakott lakások aránya 17%, amely meghaladja a vármegyei (15,7%) és az országos (12,5%) átlagot. Hunya esetében különösen magas ez az arány (26%), de Gyomaendrődön is jelentős (21%).

A komfort nélküli és szükség-lakások aránya 8,4%, amely a vármegye egyik legkedvezőtlenebb mutatója, jelentős strukturális problémákra utal. A legrosszabb helyzet Hunyán (9,4%) és Gyomaendrődön (9,4%) figyelhető meg.

A közműellátottság szempontjából a vezetékes víz- és szennyvízellátás viszonylag magas, de a közcatornába bekötött lakások aránya (77,9%) elmarad a vármegyei és országos átlagtól. Három település (Csárdaszállás, Ecsefalva, Hunya) esetében a közcatorna-hálózat teljes mértékben hiányzik. A vezetékes gázzal történő fűtés a lakások 72,2%-ában biztosított, ami országos szinten kedvező mutató, de továbbra is mutat területi eltéréseket. A digitális infrastruktúra lefedettsége 55,7%, amely elmarad mind a vármegyei, mind az országos szinttől. Hunyán a lakások kevesebb mint 40%-a rendelkezik vezetékes internet-hozzáféréssel.

Össességében a Gyomaendrődi járás lakáshelyzete kedvezőtlenebb képet mutat, különösen a komfortfokozat, a közcatorna-ellátottság és a digitális infrastruktúra területé

128. táblázat Lakásállomány jellemzői a Gyomaendrődi járásban, 2022

Települések	Lakások száma	Nem lakott lakások aránya	Kömfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások aránya	Lakások aránya, ahol 10 m ² -nél kisebb terület jut egy lakóra	Vízvezetékekkel ellátott lakások aránya	Ebből:		Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Háztartási villamosenergia fogyasztók (db)*	Vezetékes internettel ellátott lakások aránya	Bérleti jogviszonnyal rendelkező önkormányzati lakások (városok) (db)
						Csatornával rendelkező lakások aránya	Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya				
Gyomaendrőd	6 777	21%	9,4%	0,3%	91,9%	99,4%	82,0%	69,8%	8299	56,1%	61
Csárdaszállás	217	16%	6,0%	0,0%	94,9%	99,0%	0,0%	63,1%	422	53,9%	0
Dévaványa	3 210	10%	6,7%	0,2%	93,8%	99,5%	96,3%	76,7%	3268	58,7%	33
Ecsefalva	504	8%	5,6%	0,0%	95,4%	99,0%	0,0%	74,6%	529	46,6%	0
Hunya	385	26%	9,4%	0,0%	90,9%	99,4%	0,0%	80,5%	379	37,7%	0
Összesen	11 093	17%	8,4%	0,2%	92,6%	99,4%	77,9%	72,2%	12897	55,7%	94

Forrás: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/*TEIR-KSH/TSTAR, 2023.

A **Gyulai járás** 18 891 db lakásállományából a nem lakott lakások aránya 14%, amely ugyan meghaladja az országos átlagot (12,5%), de kedvezőbb, mint a vármegyei érték (15,7%). A komfort nélküli lakások aránya (3,0%) mérsékelt, és a települések többségében kedvező képet mutat. Gyula város ebben is kiemelkedik (2,4%), míg Kétegyházán és Lőkösházán magasabb (5% körüli) értékek találhatók.

129. táblázat Lakásállomány jellemzői a Gyulai járásban, 2022

Települések	Lakások száma	Nem lakott lakások aránya	Kömfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások aránya	Lakások aránya, ahol 10 m ² -nél kisebb terület jut egy lakóra	Vízvezetékekkel ellátott lakások aránya	Ebből:		Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Háztartási villamosenergia fogyasztók (db)*	Vezetékes internettel ellátott lakások aránya	Bérleti jogviszonnyal rendelkező önkormányzati lakások (városok) (db)
						Csatornával rendelkező lakások aránya	Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya				
Gyula	14 437	14%	2,4%	0,3%	98,0%	99,8%	95,9%	85,1%	17722	68,9%	167
Elek	1 993	10%	4,4%	0,3%	96,1%	99,7%	97,2%	73,3%	2103	60,1%	38
Kétegyháza	1 674	12%	5,2%	0,2%	95,2%	99,6%	86,1%	70,1%	1679	54,2%	0
Lőkösháza	787	13%	4,8%	0,0%	95,4%	99,6%	77,8%	64,9%	808	56,0%	0
Összesen	18 891	14%	3,0%	0,2%	97,4%	99,8%	94,5%	81,7%	22312	66,1%	205

Forrás: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/*TEIR-KSH/TSTAR, 2023.

A közműellátottság a járás egészében kimagasló. A vezetékes víz- és szennyvízellátás szinte teljes körű, a közcatorna-hálózatba bekötött lakások aránya 94,5%, amely az egyik legjobb mutató a megyében. A települések között Elek és Gyula kiemelkedően jól ellátott e tekintetben.

A fűtési infrastruktúra szintén jól kiépített: a vezetékes gázzal fűtött lakások aránya a járásban 81,7%, amely jóval meghaladja a vármegyei és országos átlagot. Bár Lőkösházán ez az arány alacsonyabb (64,9%), Gyulán meghaladja a 85%-ot.

A digitális infrastruktúra is kedvező képet mutat. A vezetékes internettel ellátott lakások aránya 66,1%, amely meghaladja a vármegyei átlagot (59,7%), és közelít az országos értékhez (68,3%). Gyula ebben is élen jár.

Összességében a Gyulai járás lakáshelyzete kiegyensúlyozott és a vármegyei viszonylatban kimondottan kedvező. A komfortfokozat, a közműellátottság és a digitális elérés terén kiemelkedő ellátottság figyelhető meg, különösen Gyula város esetében. A járás a lakhatási feltételek szempontjából a vármegye egyik legjobb mutatóival rendelkező térsége.

130. táblázat Lakásállomány jellemzői a Mezőkovácsházi járásban, 2022

Települések	Lakások száma	Nem lakott lakások aránya	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások aránya	Lakások aránya, ahol 10 m ² -nél kisebb terület jut egy lakóra	Vízvezetékkel ellátott lakások aránya	Ebből:		Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Háztartási villamosenergia fogyasztók (db)*	Vezetékes internettel ellátott lakások aránya	Bérleti jogviszonnyal rendelkező önkormányzati lakások (városok) (db)
						Csatornával rendelkező lakások aránya	Közcsonahálózatba bekapcsolt lakások aránya				
Mezőkovácsháza	2 878	17%	7,3%	0,3%	93,3%	99,4%	88,7%	82,6%	2994	58,7%	56
Almáskamarás	422	24%	17,3%	0,0%	84,4%	98,3%	28,7%	52,1%	365	36,7%	0
Battonya	2 887	21%	9,1%	0,7%	91,8%	99,1%	81,2%	69,1%	2857	46,9%	13
Dombegyház	1 012	24%	12,9%	0,6%	87,5%	99,7%	62,0%	77,0%	954	48,7%	0
Dombiratos	394	41%	31,0%	0,0%	72,3%	95,4%	0,0%	60,4%	325	31,2%	0
Kaszaper	860	15%	9,3%	0,0%	91,4%	99,5%	85,1%	76,3%	798	49,8%	0
Kevermes	970	29%	17,6%	0,3%	84,0%	98,3%	64,7%	63,8%	921	42,4%	0
Kisdombegyház	257	32%	21,8%	0,0%	81,7%	95,7%	0,0%	58,0%	228	38,5%	0
Kunágota	1 242	17%	10,2%	0,6%	90,4%	99,4%	78,6%	60,4%	1193	51,5%	0
Magyarbánhegyes	1 045	24%	13,3%	0,0%	88,2%	98,2%	88,4%	74,3%	977	47,0%	0
Magyardombegyház	153	44%	41,2%	0,0%	62,1%	94,7%	0,0%	71,2%	116	16,3%	0
Medgyesbodzás	534	28%	21,7%	0,6%	79,8%	98,1%	0,0%	61,4%	523	36,3%	0
Medgyesegyháza	1 808	22%	8,4%	0,3%	93,2%	98,6%	78,9%	68,9%	1817	49,3%	11
Mezőhegyes	2 834	24%	10,5%	0,6%	90,0%	99,5%	71,7%	53,9%	2634	48,6%	32
Nagybánhegyes	780	35%	18,2%	0,0%	82,6%	98,9%	0,0%	80,5%	784	43,8%	0
Nagykamarás	782	31%	21,9%	0,0%	80,2%	97,4%	60,8%	67,8%	731	40,7%	0
Pusztasótlaka	210	31%	24,3%	0,0%	76,7%	98,8%	0,0%	35,7%	210	26,7%	0
Végegyháza	695	24%	12,4%	0,4%	88,3%	99,2%	47,4%	65,2%	637	40,3%	0
Összesen	19 763	23%	12,4%	0,4%	88,7%	98,9%	68,0%	68,1%	19064	47,4%	112

Forrás: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/*TEIR-KSH/TSTAR, 2023.

A **Mezőkovácsházi járás** lakásállománya 19 763 lakásból áll, amelyből 23% nem lakott. Ez az arány messze meghaladja az országos és vármegyei átlagot, ami az elvándorlás, előregedés és a térségi leszakadás súlyos jele. A komfort nélküli és szükség-lakások aránya szintén kiemelkedően magas (12,4%), különösen a kisebb településeken. A lakásállomány minősége számos településen aggasztó, különösen Magyardombegyházon, Medgyesbodzáson és Dombiratoson.

A vezetékes vízellátottság a járás egészében 88,7%, azonban több településen még mindig nem biztosított teljeskörűen ez az alapszolgáltatás. A közcsonahálózatba bekötött lakások aránya 68,1%,

amely szintén jelentős elmaradást jelez az országos szinthez képest. A szennyvízelvezetés fejlesztése a járás egyik sürgető prioritása.

A vezetékes gázzal történő fűtés aránya technikai értelemben magas (98,9%), azonban ez az érték csak azon lakásokra vonatkozik, ahol elérhető a gáz. A járáson belül azonban nem minden településen van kiépítve a hálózat, és alternatív megoldások sem mindenhol hozzáférhetők.

A digitális ellátottság súlyosan elmarad a kívánatostól: a lakások mindössze 47,4%-a rendelkezik vezetékes internettel, és több településen ez az arány 0%. Ez jelentős gátja a digitális szolgáltatások elérésének, különösen a fiatalabb korosztályok és a hátrányos helyzetű csoportok esetében.

Összességében a Mezőkovácsházi járás lakáshelyzete a vármegye egyik legsérülékenyebb térségét mutatja. A komforthiány, az alacsony lakottság, a gyenge infrastrukturális ellátottság és a digitális leszakadás súlyos kihívásokat jelentenek. A térség célzott, összetett beavatkozásokat igényel, különös tekintettel a lakhatási körülmények javítására, a közművesítés bővítésére és az internetelés fejlesztésére.

Az **Orosházi járás** 24 603 lakásból álló lakásállományának 16%-a nem lakott, amely meghaladja az országos és a vármegyei átlagot. Ez különösen Csanádapácán és Pusztaföldváron magas, ami a térségi leszakadás és az elvándorlás egyértelmű jele.

131. táblázat Lakásállomány jellemzői a Orosházi járásban, 2022

Települések	Lakások száma	Nem lakott lakások aránya	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya	Lakások aránya, ahol 10 m ² -nél kisebb terület jut egy lakóra	Vízvezetékkel ellátott lakások aránya	Ebből:		Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Háztartási villamosenergia fogyasztók (db)*	Vezetékes internettel ellátott lakások aránya	Bérelti jogvissonnyal rendelkező lakások aránya (lakások lakóinak aránya)
						Csatornával rendelkező lakások aránya	Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya				
Orosháza	14 135	16%	3,2%	0,5%	97,2%	99,9%	88,9%	84,0%	16618	61,2%	291
Békéssámszon	1 086	13%	7,7%	0,4%	92,6%	99,4%	87,7%	56,7%	1063	51,0%	0
Csanádapáca	1 318	23%	10,9%	0,0%	90,5%	98,4%	72,3%	72,0%	1350	47,1%	0
Gádosros	1 700	15%	9,2%	0,2%	92,1%	98,8%	81,5%	74,0%	1661	48,5%	0
Kardoskút	404	19%	7,9%	0,0%	94,1%	97,4%	0,0%	65,3%	444	51,0%	0
Nagyszénás	2 281	15%	6,3%	0,0%	94,3%	99,3%	92,5%	74,4%	2410	58,2%	0
Pusztaföldvár	824	21%	10,3%	0,0%	91,1%	98,7%	0,0%	69,1%	796	52,3%	0
Tótkomlós	2 855	17%	7,6%	0,0%	93,1%	99,4%	88,1%	75,5%	2929	55,2%	9
Összesen	24 603	16%	5,3%	0,3%	95,3%	99,5%	83,5%	78,8%	27271	57,7%	300

Forrás: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/*TEIR-KSH/TSTAR, 2023.

A zsúfoltság aránya alacsony, nem jelentős probléma.

A vezetékes vízellátás a járás egészére nézve 95,3%-os, ami megfelelőnek mondható. A közcatornahálózatba bekötött lakások aránya 78,8%, amely a vármegyei átlaghoz közelít, de néhány településen (pl. Kardoskút) elmaradás tapasztalható.

A vezetékes gázzal fűtött lakások aránya magas (99,5%), ami stabil fűtési infrastruktúrára utal. Ugyanakkor egyes településeken (Kardoskút, Pusztaföldvár) a gázfűtés technikai vagy gazdasági okokból nem minden háztartás számára elérhető.

A vezetékes internettel ellátott lakások aránya 57,7%, amely bár meghaladja a vármegyei átlagot, elmarad az országos szinttől. A digitális elérés terén különösen Kardoskúton és Pusztaföldváron tapasztalható elmaradás, míg Orosháza viszonylag jól ellátott.

A **Sarkadi járás** lakásállománya 10 162 lakásának 15% nem lakott. A mutató több településen is jelentősen meghaladja az országos átlagot, ami az előregedés és elvándorlás jele. A komfort nélküli és szükség-lakások aránya járási szinten 9,6%, amely a vármegye egyik legkedvezőtlenebb értéke. Geszt, Mezőgyán, Okány és Újszalonta a komforthiány által legsúlyosabban érintett települések.

132. táblázat Lakásállomány jellemzői a Sarkadi járásban, 2022

Települések	Lakások száma	Nem lakott lakások aránya	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya	Lakások aránya, ahol 10 m ² -nél kisebb terület jut egy lakóra	Vízvezetékekkel ellátott lakások aránya	Ebből:		Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Háztartási villamosenergia fogyasztók (db)*	Vezetékes internettel ellátott lakások aránya	Bérleti jogviszonnyal rendelkező lakások aránya
						Csatornával rendelkező lakások aránya	Közcsonakhálózatba bekapcsolt lakások aránya				
Sarkad	4 295	9%	4,9%	0,6%	95,9%	99,3%	86,2%	70,8%	4383	61,9%	93
Biharugra	528	33%	13,6%	0,0%	86,7%	99,6%	0,0%	70,6%	529	39,0%	0
Geszt	327	19%	18,3%	0,0%	83,2%	97,8%	0,0%	48,6%	299	51,7%	0
Körösnagyharsány	333	35%	9,9%	0,0%	90,7%	99,0%	0,0%	70,3%	315	20,4%	0
Kötegyán	685	21%	11,1%	0,0%	91,7%	97,0%	0,0%	64,8%	636	46,1%	0
Méhkerék	844	12%	4,0%	0,0%	96,3%	99,8%	85,1%	86,1%	1022	61,6%	0
Mezőgyán	469	20%	15,4%	0,9%	84,6%	99,5%	0,0%	46,9%	458	45,0%	0
Okány	1 142	20%	16,4%	0,6%	87,0%	96,4%	55,9%	54,9%	1070	48,9%	0
Sarkadkeresztúr	761	16%	14,6%	0,0%	86,7%	98,8%	21,8%	61,4%	763	47,7%	0
Újszalonta	71	34%	18,3%	0,0%	83,1%	98,3%	0,0%	40,8%	83	43,7%	0
Zsadány	707	15%	14,0%	0,0%	88,0%	97,7%	0,0%	44,0%	703	47,1%	0
Összesen	10 162	15%	9,6%	0,4%	91,7%	98,7%	53,0%	65,2%	10261	53,5%	93

Forrás: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/*TEIR-KSH/TSTAR, 2023.

A közműellátottság tekintetében a vezetékes vízellátás járási szinten megfelelő, de nem teljes körű. A csatornázottság jelentősen elmarad az országos átlagtól, a közcsonakhálózatba csatlakozott lakások aránya mindössze 53,5%, ami a legalacsonyabb értékek közé tartozik a megyében.

A fűtési infrastruktúra technikailag magas hálózati gázhasználatot mutat (98,7%), de valójában több településen nem elérhető a gázhálózat, vagy nem használják fűtésre. Ez alternatív fűtési megoldások alkalmazására kényszeríti az ott élőket.

A digitális infrastruktúra fejlettsége szintén elmarad a kívánatostól: a vezetékes internettel ellátott lakások aránya 53%, a járás több településén pedig ez az érték 50% alatt van, így a digitális hozzáférés erősen korlátozott.

Összességében a Sarkadi járás lakáshelyzete súlyos területi egyenlőtlenségeket mutat. A komforthiány, a csatornázottság hiánya, a digitális elérés alacsony szintje és a bérlet-lakás-ellátottság hiánya célzott, térség-specifikus beavatkozásokat tesz szükségessé a hátrányos helyzetű települések felzárkóztatása érdekében.

A **Szarvasi járás** lakásállományának (13 400 lakás) 17%-a lakatlan. Ez meghaladja az országos és vármegyei átlagot, különösen Kardoson és Örménykúton magas a lakatlanság aránya, ami az elvándorlás és demográfiai apály jele.

A komfort nélküli vagy szükséglakások aránya Kardoson 16%, Örménykúton pedig 31% feletti ez az arány, súlyos lakásminőségi problémákat jelez.

A vezetékes vízellátottság a járás egészére nézve 93,5%, de Örménykúton súlyos hiányosságok mutatkoznak. A szennyvízelvezetés elméletileg teljes körű, azonban a közcsontra bekötött lakások aránya csak 71,6%, ami elmarad az országos és vármegyei szinttől. Két település (Kardos, Örménykút) egyáltalán nem kapcsolódik a közcsontra-hálózathoz.

A fűtési infrastruktúra technikailag erős, azonban Kardoson és Örménykúton a vezetékes gázzal való fűtés nem elérhető. Ez alternatív és kevésbé korszerű megoldásokra kényszeríti az ott élőket.

A vezetékes internet-hozzáférés aránya 58,1%, amely alacsonyabb, mint az országos érték. A digitális szakadék különösen Örménykúton (29,6%) és Kardoson (39,9%) figyelhető meg, amely erőteljesen befolyásolja az oktatáshoz, munkavállaláshoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Összességében a Szarvasi járás lakáshelyzete több szempontból átlag alatti. A komforthiány, a közcsontrázottság hiánya, valamint a digitális elérhetőség terén komoly települési különbségek mutatkoznak, amelyek célzott fejlesztési beavatkozásokat indokolnak, különösen Kardos és Örménykút esetében.

133. táblázat Lakásállomány jellemzői a Szarvasi járásban, 2022

Települések	Lakások száma	Nem lakott lakások aránya	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya	Lakások aránya, ahol 10 m ² -nél kisebb terület jut egy lakóra	Vízvezetékekkel ellátott lakások aránya	Ebből:		Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Háztartási villamosenergia fogyasztók (db)*	Vezetékes internettel ellátott lakások aránya	Bérleti jogviszonnyal rendelkező lakások aránya (lakások)
						Csatornával rendelkező lakások aránya	Közcsontrahálózatba bekapcsolt lakások aránya				
Szarvas	7 758	18%	6,1%	0,4%	94,4%	99,5%	83,4%	76,5%	10122	61,3%	248
Békésszentandrás	1 843	16%	6,9%	0,2%	93,5%	99,5%	90,3%	57,8%	3122	57,5%	0
Csabacsúd	837	15%	8,0%	0,4%	93,0%	99,4%	37,7%	61,9%	834	57,7%	0
Kardos	338	26%	16,0%	0,0%	86,4%	97,6%	0,0%	42,3%	322	39,9%	0
Kondoros	2 425	16%	6,9%	0,2%	93,9%	99,3%	88,3%	76,2%	2568	53,7%	21
Örménykút	199	32%	31,2%	0,0%	70,4%	97,9%	0,0%	40,2%	205	29,6%	0
Összesen	13 400	17%	7,1%	0,3%	93,5%	99,4%	79,5%	71,6%	17173	58,1%	269

Forrás: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/*TEIR-KSH/TSTAR, 2023.

A **Szeghalmi járásban** 12 412 lakás található, amelyek 12%-a nem lakott, ami kedvezőbb az országos és vármegyei átlagnál. A komforthiányos lakásokproblémák különösen Körösújfaluban és Kertésszigeten koncentrálódnak, ahol a komfort nélküli lakások aránya meghaladja a 14–19%-ot.

A vezetékes vízellátottság a járás egészében megfelelő, azonban a közcsontra csatlakoztatott lakások aránya alacsonyabb az országos szintnél. Körösújfaluban a közcsontrával való ellátottság súlyosan elmarad a kívánatostól. A víz- és csatornahálózat fejlesztése továbbra is indokolt több településen.

A vezetékes gázzal történő fűtés általánosan elterjedt, de néhány településen a szolgáltatás nem érhető el vagy nem használják fűtésre. A digitális hozzáférés terén vegyes a kép: a járás átlaga 59,4%, ami

vármegyei szinten átlagosnak mondható, de több településen (pl. Kertészsziget, Körösújfalú) alig van hozzáférés a vezetékes internethez.

Az önkormányzati bérlakások száma összesen 136, amely döntően négy városra koncentrálódik (Szeghalom, Füzesgyarmat, Körösladány, Vésztő). A kisebb településeken ez a lehetőség hiányzik, ami korlátozza a lakhatási mobilitást.

Összességében a Szeghalmi járás lakáshelyzete kiegyensúlyozottabb képet mutat, mint számos más vármegyei térség, ugyanakkor a periférius települések lakásminősége, a közműellátottság és a digitális infrastruktúra elmaradása további fejlesztéseket indokol.

134. táblázat Lakásállomány jellemzői a Szeghalmi járásban, 2022

Települések	Lakások száma	Nem lakott lakások aránya	Köfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya	Lakások aránya, ahol 10 m ² -nél kisebb területet iut egy lakóra	Vízvezetékekkel ellátott lakások aránya	Ebből:		Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Háztartási villamosenergia fogyasztók (db)*	Vezetékes internettel ellátott lakások aránya	Bérleti jogviszonnyal rendelkező lakások aránya (lakások lakóinak aránya)
						Csatornával rendelkező lakások aránya	Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya				
Szeghalom	3 879	11%	3,3%	0,5%	97,0%	99,8%	97,4%	71,2%	4376	64,8%	59
Bucsa	936	8%	6,4%	0,5%	93,9%	99,7%	91,4%	73,1%	934	55,3%	0
Füzesgyarmat	2 385	11%	5,4%	0,6%	95,2%	99,4%	94,8%	73,6%	2459	62,4%	23
Kertészsziget	185	23%	14,1%	0,0%	85,9%	100,0%	0,0%	45,9%	163	39,5%	0
Körösladány	1 899	12%	7,6%	0,3%	93,3%	99,1%	86,4%	68,0%	1972	60,7%	39
Körösújfalú	262	32%	19,1%	0,0%	82,4%	98,1%	0,0%	51,9%	240	26,3%	0
Vésztő	2 866	11%	9,1%	0,5%	92,0%	98,8%	82,2%	62,1%	2879	54,2%	15
Összesen	12 412	12%	6,4%	0,5%	94,2%	99,4%	88,2%	68,4%	13023	59,4%	136

Forrás: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/*TEIR-KSH/TSTAR, 2023.

Békés vármegye lakásállománya országos összevetésben vegyes képet mutat. A lakottság átlagosan magas, azonban a **nem lakott lakások aránya** (15,7%) meghaladja az országos átlagot (12,5%), különösen a Mezőkovácsházai (23%) és a Gyomaendrődi járásban (17%). Ez a lakásállomány kihasználatlanságára, elvándorlásra és funkciójukat veszített ingatlanokra utalhat, különösen a perifériás térségekben.

A komfort nélküli és szükség-lakások aránya (5,9%) szintén kedvezőtlenebb, mint az országos átlag (3,1%), és egyértelműen a Mezőkovácsházai (12,4%) és a Sarkadi járásban (9,6%) koncentrálódik, ahol a **hátrányos helyzetű lakosság aránya is magasabb**. Ezek a településeken a lakáskörülmények közvetlenül hozzájárulhatnak a társadalmi leszakadáshoz.

A 10 m²-nél kisebb alapterületű lakások aránya a megyében országos összevetésben kedvező (0,4%), a legmagasabb értékek (0,5%) a Békési és Szeghalmi járásban jelennek meg, de ezek mértéke kedvezőbb az országos 1,0%-os szinttől.

Infrastrukturális ellátottság tekintetében vegyes a helyzet: bár a vezetékes vízellátás és szennyvízelvezetés szinte teljes körű a megyében, a közcatorna-hálózatra való csatlakozás csak 81,5%-os, ami elmarad az országos 85,4%-os aránytól. A legrosszabb helyzet a Sarkadi (53%) és a Mezőkovácsházai (68%) járásban tapasztalható, ami jelentősen csökkenti az ott élők lakhatási komfortját, egészségügyi biztonságát és esélyeit.

A vezetékes gázzal való fűtés megyei aránya (76,1%) meghaladja az országos átlagot (62,6%), viszont az internettel ellátott lakások aránya (59,7%) alacsonyabb, különösen a Mezőkovácsházai (47,4%) és Sarkadi (53,5%) járásokban. Ez jelentős digitális egyenlőtlenségre utal, amely hátráltathatja az oktatásban, ügyintézésben, egészségügyi és szociális szolgáltatások elérésében való részvételt, főként a **mélyszegénységben élők és romák esetében**.

A bérleti jogviszonnyal rendelkező önkormányzati lakások száma járásonként jelentős eltérést mutat, a legnagyobb arányban Békéscsabán (513 db) és Orosházán (300 db) állnak rendelkezésre, míg a kisebb járásokban (pl. Gyomaendrődi, Sarkadi, Mezőkovácsházai) alacsonyabb ez az érték. Ez **korlátozza a szociálisan rászoruló családok lakhatási mobilitását és elérhető alternatíváit**.

Idősek lakhatási helyzete

Békés vármegyében számos kihívást rejt magában, különösen a kisebb településeken. Az érintettek jelentős része korszerűtlen, alacsony komfortfokozatú, gyakran vályogfalazatú, régi építésű otthonokban él, melyek többsége 1960 előtt épült, korszerű fűtés és esetleg fürdőszoba nélkül. Ezek az ingatlanok magas rezsiköltséggel járnak, fenntartásuk nehézséget okoz az idős lakóknak.

A városiasabb térségekben kedvezőbbek a lakáskörülmények, ugyanakkor gyakori probléma, hogy az idős emberek olyan házakban élnek, amelyekhez nagy udvar és kert tartozik – ezek karbantartása meghaladja fizikai és anyagi lehetőségeiket. A leromlott állapotú lakókörnyezet nehezíti a lakóhelyközeli szolgáltatások – például a házi segítségnyújtás vagy otthoni szakápolás – igénybevételét is. Az idősek nem megfelelő lakáskörülményei jelentősen rontják életminőségüket, és fokozzák társadalmi kiszolgáltatottságukat.

Lakhatási helyzet a mélyszegénységben élő és roma lakosság körében

A mélyszegénységben élők és a roma lakosság lakhatási helyzete számos ponton átfedést mutat, ugyanakkor a specifikus problémák is megjelennek. Ezek az alábbiakban foglalhatók össze:

Közös jellemzők

Alacsony komfortfokozat és túlszűfolttság – mindkét csoport esetében gyakoriak a komfort nélküli vagy félkomfortos lakások, amelyekben gyakran több generáció – akár 5–10 fő – él együtt, súlyosan korlátozva az életminőséget és a gyerekek tanulási lehetőségeit.

Infrastrukturális hiányosságok – jellemző a vezetékes víz, csatornahálózat, közvilágítás és közösségi közlekedés hiánya, különösen külterületi vagy településszéli utcákban. A lakókörnyezet sokszor statikailag is leromlott állapotú, beázással, penészesedéssel, fűthetlenséggel terhelt.

Előregedett lakásállomány – a vályog- vagy sárfalazatú, korszerűtlen ingatlanok magas arányban vannak jelen a leginkább érintett járásokban (pl. Mezőkovácsháza, Sarkad).

Korlátozott bérlakásállomány – az önkormányzati lakások száma alacsony, állapotuk gyakran nem megfelelő, így nem jelentenek hosszú távon fenntartható megoldást a rászorulóknak számára.

Lakhatási szegregáció – mindkét csoport esetében megfigyelhető a szegregált lakókörnyezetek kialakulása, amelyek nem felelnek meg az alapvető építésügyi és egészségügyi feltételeknek.

A lakhatás összefüggése más társadalmi kockázatokkal – a lakókörnyezet állapota szorosan összefügg az egészségi állapottal, iskolai sikerességgel, munkavállalási esélyekkel és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel is.

A roma lakosságot érintő specifikus kihívások

Területi koncentráció – a roma népesség döntően kisebb településeken, perifériás térségekben, gyakran telepszerű, szegregált utcákban él (pl. Dombegyház, Geszt, Mezőgyán).

Tulajdonjogi rendezetlenség – sok roma család nem rendelkezik tulajdoni lappal vagy hivatalos bérleti szerződéssel, ami megnehezíti a felújítási vagy támogatási programokhoz való hozzáférést.

Településpolitikai hiányosságok – több településen hiányzik a célzott, helyi esélyegyenlőségi programhoz illeszkedő lakhatási stratégia.

Diszkrimináció a lakáspiacon – a roma családok gyakran kiszorulnak a bérlakás- és albérletpiacról még fizetőképesség esetén is, az előítéletek miatt.

A mélyszegénységben élő lakosságot érintő specifikus kihívások

Járási koncentráció – a legsúlyosabb lakhatási kirekesztettség a Mezőkovácsházi és Sarkadi járásokban tapasztalható, ahol az alacsony komfortfokozat és infrastrukturális hiányosságok különösen magas arányban fordulnak elő.

Rejtett szegregáció fejlettebb településeken – még a kedvezőbb társadalmi-gazdasági mutatókkal rendelkező városokban (pl. Békéscsaba, Békés, Szarvas) is előfordulnak közművektől elzárt, szegregált lakóterületek.

Generációs reprodukció – a lakáskörülmények súlyos hatással vannak a gyermekek iskolai előmenetelére, hozzájárulva a szegénység öröklődéséhez.

Jó gyakorlat javaslatok a lakhatási helyzet javítására Békés vármegyében

A romák és a mélyszegénység témában dolgozó tematikus munkacsoportok az alábbi jó gyakorlatokat azonosították:

A Habitat for Humanity Magyarország 2024-ben megjelent gyűjteményében²⁴ számos olyan jó gyakorlatot mutatott be, amelyek az „Önkormányzatok a lakhatásért” címmel országosan meghirdetett pályázati kiírásukra érkeztek be, és a lakhatási válság települési szintű megjelenési formáira kínáltak válaszokat. A benyújtott kezdeményezések között szerepeltek például **szociális bérlakásprogramok, üresen álló ingatlanok hasznosítását célzó modellek, energiahatékonysági felújítások, valamint helyi rendeletalkotással támogatott lakhatási stratégiák is.**

A bemutatott példák rávilágítanak arra, hogy a lakhatás biztosítása nem csupán szociálpolitikai feladat, hanem a helyi közösségek hosszú távú fenntarthatóságának kulcseleme. Az önkormányzati szerepvállalás, az intézményközi együttműködések és a civil szféra bevonása együttesen járulhatnak hozzá a lakhatási szegénység mérsékléséhez.

Esélyteremtő szolgáltatások kialakítása szociális bérlakások felújításával – Dobozon a Magyar Falu Program és az EFOP-2.4.1 pályázati program 2022-ben kertében szociális bérlakásokat újítottak fel és utaltak ki a mélyszegénységben élőknek, akik szociális munkásoktól lakhatási és életviteli mentortámogatást is kaptak, ezáltal erősödött az önállóságuk és javultak életkörülményeik.

Békés városban a szociális bérlakások odaítélése a rászorultság és a munkaerőpiaci együttműködés vállalása alapján történik. Az önkormányzat energetikai korszerűsítéseket is végrehajtott a bérlakásokban, csökkentve ezzel a rezsiterheket és javítva a lakhatás fenntarthatóságát.

Szociális bérlakás-programok elindítása a meglévő, nem lakott, vagy leromlott ingatlanállomány felújításával, mentorálással támogatva a lakásmegtartást. A települések civil partnerekkel

---

²⁴ [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://habitat.hu/wp-content/uploads/2024/11/Onkormanyzatok_a_lakhasert_Jo_gyakorlatok_gyujtemenye_2024.pdf](https://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://habitat.hu/wp-content/uploads/2024/11/Onkormanyzatok_a_lakhasert_Jo_gyakorlatok_gyujtemenye_2024.pdf)

együttműködve lakásfenntartási tanácsadást és háztartás-gazdálkodási ismereteket biztosítottak az új bérlők számára.

Szociális lakásügynökségek létrehozása a kiadatlan magánlakások és rászorulóknak összekapcsolására önkormányzati garanciavállalással.

A **„segítő falu” program** kiterjesztése, amely lakhatási támogatást biztosít közösségi munkáért cserébe.

Komplex szociális és lakhatási programok (pl. TOP Plusz) megvalósítása infrastruktúra-fejlesztéssel és szociális munkával kombinálva.

Energiahatékony felújítások ösztönzése alacsony jövedelmű háztartásokban a rezsiköltségek és egészségügyi kockázatok csökkentésére.

Lakhatási tanácsadás és támogatott lakhatás fejlesztése a lakásvesztéssel veszélyeztetett családok számára.

Közösségi lakásépítés támogatása hátrányos helyzetű térségekben, szakmai segítséggel, közösségfejlesztési célokkal összekötve.

Lakhatási pályázatok – helyi együttműködés keretében – egyes önkormányzatok (pl. Méhkerék, Vésztő) sikeresen pályáztak EFOP- vagy TOP-forrásokra **önkormányzati bérlakások felújítására**, amelyeket roma családok vehettek birtokba.

Telepfelszámolási és lakáscsere-programok – korábban volt példa az önkéntes telepfelszámolásra (pl. Orosházán), ahol családok cserelakáshoz jutottak városon belül jobb körülmények között.

Ezek a beavatkozások hozzájárulhatnak a társadalmi kirekesztettség csökkentéséhez, a lakhatási biztonság növeléséhez, különösen a mélyszegénységgel sújtott településeken.

4.2. Közzolgáltatások

Békéscsaba, mint megyei jogú város, a közzolgáltatások teljes spektrumát kínálja. A vármegye kulturális központjaként itt működik a Békéscsabai Jókai Színház, amely a Békés vármegyei lakosság egészét megszólítja előadásaival. Szintén itt található a megye egyetlen mozija, amely tovább erősíti a város kiemelt szerepét a térség kulturális életében. A **Békéscsabai járás** szolgáltatásellátottsága erőteljesen Békéscsabára koncentrálódik, ahol valamennyi vizsgált közösségi, kulturális és gazdasági szolgáltatás elérhető. A járás többi településén azonban többfunkciós ellátási hiányok tapasztalhatók. A közművelődési intézmények (művelődési ház, közösségi ház) a járás minden településén megtalálhatók. Nyilvános könyvtári ellátás Csabasabadi kivételével valamennyi településen elérhető. Közlekedési ellátottság tekintetében csak Békéscsabán működik helyi közösségi közlekedés, a többi településen ez nem biztosított, ami különösen az idősek és a közlekedésben korlátozott lakosság szempontjából jelenthet akadályt.

Pénzügyi és postai szolgáltatások tekintetében bankautomata és postai szolgáltatás hiányzik Gerendásról és Csabasabadiól.

Élelmiszerbolt minden településen működik, míg vendéglátóegység Csabasabadiiban nincs. Szálláshely (pl. panzió, magánzálláshely) tekintetében Gerendás, Kétsoprony és Csabasabadi ellátatlan. Munkásszálló kizárólag Békéscsabán érhető el.

135. táblázat Közzolgáltatások elérhetősége a Békéscsabai járásban

Békéscsabai járás

	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta	Élelmiszer vásárlási lehetőségek (élelmiszer áruház, bolt, vegyesbolt)	Vendéglátó egységek, vendéglátóhelyek (étterem, büfé, cukrászda, kávézó, italüzlet/bár, zenés-táncos szórakozóhely, munkahelyi/közéleti kávéház, vendéglátóhely, gyorsétterem, alkalmi vendéglátóhely, mozgó vendéglátóhely)	Szálláshely (szálloda, panzió, kemping, üdülőháztel, ...)	Munkásszálló bel- és külföldi vendégmunkások számára
Békéscsaba	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Csabaszabadi				X				X			
Csorvás	X			X		X	X	X	X	X	
Doboz	X			X		X	X	X	X	X	
Gerendás	X			X				X	X		
Kétsoprony	X			X		X	X	X	X		
Szabadkígyós	X			X		X	X	X	X	X	
Telekgerendás	X			X		X	X	X	X	X	
Újkígyós	X			X		X	X	X	X	X	
Összesen	8	1	1	9	1	7	7	9	8	6	1

A **Békési járásban** általánosságban véve jól kiépített közszolgáltatási hálózat működik. Minden településen elérhető a közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház), a nyilvános könyvtári ellátás, valamint az élelmiszervásárlás lehetősége. Ez lehetővé teszi az alapvető kulturális, információs és mindennapi szükségletek helyben történő kielégítését.

Helyi közösségi közlekedés jelenleg csak Békésen működik. Mezőberényben a szolgáltatás 2025. július 1-jén megszűnt a kihasználatlanság miatt.

Kamuton és Tarhoson nem működik posta és bankautomata, ami problémát jelenthet a lakosság számára a pénzügyek intézésében és a készpénzhez való hozzáférésben.

A vendéglátóhelyek (pl. étterem, büfé, kávézó) Muronyt kivételével a településeken elérhetők, szálláshely szolgáltatások Kamuton és Muronyban nem állnak rendelkezésre.

A járás egész területén nem található munkásszálló, így a vendégmunkások elszállásolására nincs kialakított, célzott infrastruktúra.

136. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Békési járásban

Békési járás											
	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta	Élelmiszer vásárlási lehetőségek (élelmiszer áruház, bolt, vegyesbolt)	Vendéglátó egységek, vendéglátóhelyek (étterem, büfé, cukrászda, kávézó, italüzlet/bár, zenés-táncos szórakozóhely, munkahelyi/közfelügyeleti végző vendéglátóhely, gyorsétterem, alkalmi vendéglátóhely, mozgó vendéglátóhely)	Szálláshely (szálloda, panzió, kemping, üdülőháztel, ...)	Munkásszálló bel- és külföldi vendégmunkások számára
Békés	X			X	X	X	X	X	X	X	
Bélmegyer	X			X		X	X	X	X	X	
Kamut	X			X				X	X		
Köröstarcsa	X			X		X	X	X	X	X	
Mezőberény	X			X		X	X	X	X	X	
Murony	X			X		X	X	X			
Tarhos	X			X				X	X	X	
Összesen	7			7	1	5	5	7	6	5	

Forrás: Internetes keresés

A **Gyomaendrődi járás** településeinek többségében jól kiépült az alapszintű kulturális és kereskedelmi infrastruktúra. Nyilvános könyvtári ellátás valamennyi településen elérhető, kivéve Csárdaszállást, ahol ilyen típusú szolgáltatás nem működik.

Közművelődési intézmény (pl. művelődési ház, közösségi ház) minden településen megtalálható, ami lehetőséget teremt a közösségi élet szervezésére.

Ugyanakkor a helyi közösségi közlekedés hiánya minden településre jellemző. A mobilitás korlátozottsága különösen hátrányos a nem autóval közlekedők számára, nehezítve az eljutást oktatási, egészségügyi, szociális és egyéb szolgáltatásokhoz.

Pozitívum, hogy bankautomata, postai szolgáltatás és élelmiszerbolt minden településen működik, így az alapvető pénzügyi, kommunikációs és vásárlási szükségletek helyben kielégíthetők.

Vendéglátóhely valamilyen formában (pl. étterem, büfé, cukrászda, kávézó) mindegyik településen elérhető, hozzájárulva a lakosság helyi igényeinek kiszolgálásához és a társas élet lehetőségeihez. Szálláshely a járás legtöbb településén elérhető, egyedül Hunyán nem működik ilyen jellegű szolgáltatás.

137. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Gyomaendrődi járásban

Gyomaendrődi járás											
	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta	Élelmiszer vásárlási lehetőségek (élelmiszer áruház, bolt, vegyesbolt)	Vendéglátó egységek, vendéglátóhelyek (étterem, büfé, cukrászda, kávézó, italüzlet/bár, zenés-táncos szórakozóhely, munkahelyi/közterületi végző vendéglátóhely, gyorsétterem, alkalmi vendéglátóhely, mozgó vendéglátóhely)	Szálláshely (szálloda, panzió, kemping, üdülőháztel, ...)	Munkásszálló bel- és külföldi vendégmunkások számára
Gyomaendrőd	X			X		X	X	X	X	X	
Csárdaszállás				X		X	X	X	X	X	
Dévaványa	X			X		X	X	X	X	X	
Ecsefalva	X			X		X	X	X	X	X	
Hunya	X			X		X	X	X	X		
Összesen	4			5		5	5	5	5	4	

A négy települést magában foglaló **Gyulai járásban** a közművelődési és alapellátási infrastruktúra viszonylag jól kiépült. Nyilvános könyvtári ellátás Gyulán, Eleken és Kétegyházán elérhető, ugyanakkor Lőkösháza lakosai nem férnek hozzá e szolgáltatáshoz. Közművelődési intézmények valamennyi településen működnek, ez kedvez a közösségi rendezvények megszervezésének.

A járás kulturális életének kiemelkedő eleme a Gyulai Várszínház, amely nemcsak a megye, hanem az ország egyik jelentős kulturális intézménye.

Helyi közösségi közlekedés kizárólag Gyulán működik, a kisebb települések ebből a szempontból ellátatlanok.

Bankautomata, posta és élelmiszerbolt minden településen biztosított, így az alapvető pénzügyi, postai és vásárlási szükségletek kielégítéséhez megfelelő infrastruktúra áll rendelkezésre.

A vendéglátóhelyek (pl. étterem, büfé, kávézó, cukrászda) mind a négy településen jelen vannak, és lefedik a lakosság igényeit. Szálláshely szintén valamennyi településen elérhető, különösen Gyula emelkedik ki, amely országos szinten is jelentős turisztikai célpontként sokféle szálláslehetőséget kínál. Munkásszálló csak Gyulán található, így a vendégmunkások elhelyezésére szolgáló célzott férőhelyek kizárólag a járási székhelyen érhetők el.

Gyulai járás											
	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta	Élelmiszer vásárlási lehetőségek (élelmiszer áruház, bolt, vegyesbolt)	Vendéglátó egységek, vendéglátóhelyek (étterem, büfé, cukrászda, kávézó, italüzlet/bár, zenés-táncos szórakozóhely, munkahelyi/közterületi végző vendéglátóhely, gyorsétterem, alkalmi vendéglátóhely, mozgó vendéglátóhely)	Szálláshely (szálloda, panzió, kemping, üdülőháztel, ...)	Munkásszálló bel- és külföldi vendégmunkások számára
Gyula	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Elek	X			X		X	X	X	X	X	
Kétegyháza	X			X		X	X	X	X	X	
Lőkösháza				X		X	X	X	X	X	
Összesen	3		1	4	1	4	4	4	4	4	1

Forrás: Internetes keresők

A **Mezőkovácsházai járás** Békés vármegye **leginkább szolgáltatásihiányos térségeként** jellemezhető. Bár minden településen működik közművelődési intézmény (művelődési ház vagy közösségi ház), más alapszolgáltatások elérhetősége jelentős területi különbségeket mutat.

A nyilvános könyvtári ellátás négy településen – Kevermes, Kunágota, Nagybánhegyes és Végegyháza – nem érhető el, ami korlátozza az információhoz, olvasáshoz és tanuláshoz való hozzáférést.

Bankautomatával és postával a 16 településből csupán nyolc rendelkezik, a következő helyeken ezek nem elérhetők: Almáskamarás, Dombiratos, Kisdombegyház, Magyardombegyház, Medgyesbodzás, Nagybánhegyes, Pusztatottlaka, Végegyháza. A pénzügyi és postai szolgáltatások hiánya komoly nehézséget jelenthet a lakosság mindennapi ügyeinek intézésében.

Vendéglátóhely a járás településeinek felében nem működik: Kevermes, Kisdombegyház, Magyarbánhegyes, Magyardombegyház, Medgyesbodzás, Medgyesegyháza, Mezőhegyes, Nagykamarás és Végegyháza is a szolgáltatás szempontjából hiányos területek közé tartoznak. Ez a közösségi élet és turisztikai vonzerő szempontjából is hátrányt jelent.

Szálláshely csupán hat településen érhető el: Mezőkovácsháza, Battonya, Dombegyház, Kunágota, Mezőhegyes és Nagybánhegyes biztosít valamilyen szállásolási lehetőséget, ami korlátozza a térség idegenforgalmi potenciálját.

A felsorolt szolgáltatásihiányok különösen hátrányosan érintik a kisebb falvakat, amelyek esetében az alapszolgáltatások helyben történő elérhetősége kulcsfontosságú lenne a lakosság megtartásában, különösen az idősebb korosztály számára.

139. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Mezőkovácsházai járásban

Mezőkovácsházai járás

	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta	Élelmiszer vásárlási lehetőségek (élelmiszer áruház, bolt, vegyesbolt)	Vendéglátó egységek, vendéglátóhelyek (étterem, büfé, cukrászda, kávézó, italüzlet/bár, zenés-táncos szórakozóhely, munkahelyi/közületkezettést végző vendéglátóhely, gyorsétterem, alkalmi vendéglátóhely, mozgó vendéglátóhely)	Szálláshely (szálloda, panzió, kemping, üdülőháztel, ...)	Munkásszálló bel- és külföldi vendégmunkások számára
Mezőkovácsháza	X			X	X	X	X	X	X	X	
Almáskamarás	X			X				X	X		
Battonya	X			X		X	X	X	X	X	
Dombegyház	X			X		X	X	X	X	X	
Dombiratos	X			X				X	X		
Kaszaper	X			X		X	X	X	X		
Kevermes				X		X	X	X			
Kisdombegyház	X			X				X			
Kunágota				X		X	X	X	X	X	
Magyarbánhegyes	X			X		X	X	X			
Magyardombegyház	X			X				X			
Medgyesbodzás	X			X				X			
Medgyesegyháza	X			X		X	X	X			
Mezőhegyes	X			X		X	X	X		X	
Nagybánhegyes				X				X	X	X	
Nagykamarás	X			X		X	X	X			
Pusztaszentlőrinc	X			X				X	X		
Végegyháza				X				X			
Összesen	14	0	0	18	1	10	10	18	9	6	0

Az **Orosházi járás** 8 településének mindegyikében elérhető a nyilvános könyvtári szolgáltatás, közművelődési intézmény, posta, bankautomata és élelmiszer-vásárlási lehetőség. Emellett vendéglátóhely is működik minden településen, ami azt mutatja, hogy a legalapvetőbb szolgáltatások viszonylag jól lefedik a járás településeit.

Orosháza, mint járásközpont, rendelkezik a legtöbb szolgáltatással, köztük egyedülként helyi közösségi közlekedéssel, valamint munkásszállóval. Szálláshely szolgáltatás Gádoson, Nagyszénáson és Tótkomlóson érhető el.

140. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége az Orosházi járásban

Orosházi járás

	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta	Élelmiszer vásárlási lehetőségek (élelmiszer áruház, bolt, vegyesbolt)	Vendéglátó egységek, vendéglátóhelyek (étterem, büfé, cukrászda, kávézó, italüzlet/bár, zenés-táncos szórakozóhely, munkahelyi/közüéletetést végző vendéglátóhely, gyorsétterem, alkalmi vendéglátóhely, mozgó vendéglátóhely)	Szálláshely (szálloda, panzió, kemping, üdülőháztel, ...)	Munkásszálló bel- és külföldi vendégmunkások számára
Orosháza	X			X	X	X	X	X	X	X	X
Békéssámson	X			X		X	X	X	X		
Csanádapáca	X			X		X	X	X	X		
Gádos	X			X		X	X	X	X	X	
Kardoskút	X			X		X	X	X	X		
Nagyszénás	X			X		X	X	X	X	X	
Pusztaföldvár				X		X	X	X	X		
Tótkomlós	X			X		X	X	X	X	X	
Összesen	8			8	1	8	8	8	8	4	1

A **Sarkadi járás** 11 településéből a legtöbbször elérhetők az alapvető közösségi és infrastrukturális szolgáltatások, különösen az élelmiszer-vásárlás lehetősége, amely valamennyi településen biztosított. Szintén minden településen működik közművelődési intézmény, így a helyi közösségi élet számára alapot nyújtó terek rendelkezésre állnak.

A vendéglátóhelyek és szálláshelyek is viszonylag jó lefedettséggel vannak jelen: 9 településen megtalálhatók valamilyen formában. A járásközpont, Sarkad emelkedik ki a szolgáltatások koncentrációja szempontjából, itt működik a térség egyetlen helyi közösségi közlekedési szolgáltatása is. Ezzel szemben Mezőgyán és Újszalonta településeken a legalacsonyabb a közszolgáltatások elérhetősége, a szolgáltatási hiány leginkább itt koncentrálódik. Emellett Geszt, Körösnagyharsány és Kötegyán sem rendelkezik bankautomatával és postai szolgáltatással, ami különösen az idősebb vagy nem mobilis lakosság számára jelenthet problémát.

141. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Sarkadi járásban

Sarkadi járás

	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta	Élelmiszer vásárlási lehetőségek (élelmiszer áruház, bolt, vendéglátóhely)	Vendéglátó egységek, vendéglátóhelyek (étterem, büfé, cukrászda, kávézó, italüzlet/bár, zenés-táncos szórakozóhely, munkahelyi/közterveztetést végző vendéglátóhely, gyorsétterem, alkalmi vendéglátóhely, mozgó vendéglátóhely)	Szálláshely (szálloda, panzió, kemping, üdülőháztel, közösségi szálláshely, magánzálláshely)	Munkásszálló bel- és külföldi vendégmunkások számára
Sarkad	X			X	X	X	X	X	1	1	
Biharugra	X			X		X	X	X	1	1	
Geszt	X			X				X	1	1	
Körösnyágyharsány				X				X	1	1	
Kötegyán	X			X				X	1	1	
Méhkerék	X			X		X	X	X	1	1	
Mezőgyán				X				X			
Okány	X			X		X	X	X	1	1	
Sarkadkeresztúr				X		X	X	X	1	1	
Újszalonta				X				X			
Zsadány				X		X	X	X	1	1	
Összesen	6			11	1	6	6	11	9	9	

A **Szarvasi járás** központja, Szarvas városa a térség legnagyobb települése, és egyben a járás közigazgatási központja is. Itt található a Szarvasi Vízi Színház, amely Békés vármegye három színházának egyike, kulturális vonzereje kiemelkedő.

A nyilvános könyvtári ellátás, a közművelődési intézmények és az élelmiszervásárlás lehetősége a járás minden településén biztosított, ami stabil közszolgáltatási alapinfrastruktúrát jelez. Helyi közösségi közlekedés viszont kizárólag Szarvason működik, a többi településen ez a szolgáltatás nem elérhető.

Kardos és Örménykút a járás legszolgáltatásihiányosabb települései. E két településen nem érhető el a bankautomata és posta mellett vendéglátóhely és szálláshely sem. Emellett szálláshelyet Kardos és Csabacsúd, míg vendéglátóhelyet Örménykút nem kínál.

A járás egészét tekintve munkásszálló egyik településen sem található, így a külföldi vagy belföldi vendégmunkások szervezett elhelyezésére nincs kialakított lehetőség.

142. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Szarvasi járásban

Szarvasi járás

	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta	Élelmiszer vásárlási lehetőségek (élelmiszer áruház, bolt, vegyesbolt)	Vendéglátó egységek, vendéglátóhelyek (étterem, büfé, cukrászda, kávézó, italüzlet/bár, zenés-táncos szórakozóhely, munkahelyi/közüéletetést végző vendéglátóhely, gyorsétterem, alkalmi vendéglátóhely, mozgó vendéglátóhely)	Szálláshely (szálloda, panzió, kemping, üdülőháztel, ...)	Munkásszálló bel- és külföldi vendégmunkások számára
Szarvas	X		1	X	X	X	X	X	1	1	
Békésszentandrás	X			X		X	X	X	1	1	
Csabacsúd	X			X		X	X	X			
Kardos	X			X				X			
Kondoros	X			X		X	X	X	1	1	
Örménykút	X			X				X		1	
Összesen	6		1	6	1	4	4	6	3	4	

A **Szeghalmi járás** hét települése kiegyensúlyozott ellátottságot mutat a legalapvetőbb szolgáltatások tekintetében. Minden településen működik művelődési intézmény, nyilvános könyvtár és elérhető élelmiszerüzlet, posta, vendéglátóhely és szálláshely. Ez különösen fontos a lakosság mindennapi életminősége és önellátási képessége szempontjából.

Helyi közösségi közlekedés csak Szeghalmon és Vésztőn működik. A bankautomaták két településen – Körösújfalun és Kertésszigeten – nem érhetők el, a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés területileg korlátozott.

A járás központi szereplője Szeghalom és Vésztő, amelyekben a legtöbb szolgáltatás egyidejűleg megtalálható.

143. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Szeghalmi járásban

Szeghalmi járás

	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta	Élelmiszer vásárlási lehetőségek (élelmiszer áruház, bolt, vegyesbolt)	Vendéglátó egységek, vendéglátóhelyek (étterem, büfé, cukrászda, kávézó, italüzlet/bár, zenés-táncos szórakozóhely, munkahelyi/közétközvetített végző vendéglátóhely, gyorsétterem, alkalmi vendéglátóhely, mozgó vendéglátóhely)	Szálláshely (szálloda, panzió, kemping, üdülőháztel, ...)	Munkásszálló bel- és külföldi vendégmunkások számára
Szeghalom	X			X	X	X	X	X	X	X	
Bucsa	X			X		X	X	X	X	X	
Füzesgyarmat	X			X		X	X	X	X	X	
Kertészsziget	X			X				X	X	X	
Körösladány	X			X		X	X	X	X	X	
Körösújfalú	X			X				X	X	X	
Vésztő	X			X	X	X	X	X	X	X	
Összesen	7			7	2	4	4	7	7	7	

A közösségi, kulturális és gazdasági alpinfrastruktúra elérhetősége Békés vármegye járásaiban

Békés vármegyében jelentős területi különbségek mutatkoznak a közösségi, kulturális és alapellátási szolgáltatások elérhetősége terén. A megye központi települései – különösen Békéscsaba, Gyula, Orosháza és Szarvas – komplex szolgáltatási környezetet biztosítanak, míg a kisebb falvakban – főként a Mezőkovácsházai, Sarkadi és részben a Szeghalmi járásban – többfunkciós ellátási hiányok jellemzőek. A **közművelődési intézmények** minden járásban és valamilyen formában valamennyi településen jelen vannak, ám ezek felszereltsége, programkínálata erősen változó. A fiatalok elvándorlása és forráshiány miatt gyakran kihasználatlanok.

A **nyilvános könyvtári ellátás** azonban már erőteljesebb területi különbségeket mutat, különösen a Mezőkovácsházai járás több településén, illetve egyes kistelepüléseken hiányzik. A működő kistelepülési könyvtárak gyakran információs pontként és közösségi térként is funkcionálnak. Ugyanakkor a szolgáltatás színvonala eltérő, a városokban önálló könyvtár épület és rendszeres programok vannak, míg a legkisebb falvakban csak könyvtári szekció vagy mozgó mozgókönyvtári rendszer (Békés Megyei Könyvtár koordinálásával) működik.

A **helyi közösségi közlekedés** szinte kizárólag a járási központokra – Békéscsaba, Gyula, Orosháza, Sarkad, Szeghalom és Vésztő – korlátozódik. A közlekedési hiányosság különösen a nem mobilis, időskorú lakosság számára jelent akadályt az alapellátásokhoz való hozzáférésben.

A települések között **helyközi buszjáratok** biztosítják az összeköttetést, de gyakoriságuk korlátozott. A legkisebb falvakból naponta csak néhány busz indul a központi településekre, gyakran kora reggel és délután, a diákok és munkába járók igényeihez igazodva, megnehezítve a hivatalos ügyek intézését, esetleges bevásárlást. A járatok ritkasága és a vasútvonalak megszüntetése miatt a helyközi mobilitás

súlyosan korlátozott, különösen azok számára, akik nem rendelkeznek gépjárművel – ilyenek jellemzően a **mélyszegénységben élők, idősek és nők**.

Pozitív fejlemény, hogy 2023-tól bevezetésre került az ország- és vármegyebérlet, amely kedvező áron korlátlan utazást biztosít a buszokon – ez anyagilag segíti az időseket, de a járatok hiányát nem pótolja.

A **bankautomaták és posták** számos kisebb településen hiányoznak. Ez a helyzet főként a Mezőkovácsházai és Sarkadi járásban koncentrálódik, de egyes településeken (pl. Kamut, Tarhos, Kertészsziget, Körösújfalú) más járásokban is jelentkezik a pénzügyi és postai szolgáltatásokhoz való hozzáférés nehézsége. A kisebb falvakban posta heti néhány órában érhető csak el, ami **az időseknek** problémás lehet (például a nyugdíj felvételénél). Bankautomaták nélkül a készpénzhez való hozzáférés korlátozott a legkisebb falvakban, ami különösen problémás az **alacsony jövedelmű és idős lakosság** számára.

Élelmiszerüzletek szinte mindenhol megtalálhatók. **Vendéglátóhelyek és szálláshelyek** viszont már csak a települések egy részén működnek – különösen hiányos a lefedettség a Mezőkovácsházai, Sarkadi és Szarvasi járás kisebb településein, ami korlátozza a gazdasági fejlődést és a helyi turizmus kialakítását, fejlesztését.

A **munkásszállók** jelenléte erőteljesen szórt, mindössze három városban – Békéscsaba, Gyula, Orosháza – állnak rendelkezésre ilyen jellegű férőhelyek. Ez korlátozhatja a vendégmunkások szervezett elhelyezésének lehetőségét, főként az ipari munkaerő-igényesebb térségekben.

A helyi közügyek és közfeladatok ellátásának sajátosságai Békés vármegyében

A kistépülési önkormányzatok gyakran forráshiányosak, így jellemzően csak a legalapvetőbb közfeladatokat képesek ellátni, például a közfoglalkoztatás vagy szociális segélyezés területén. Ez a korlátozott kapacitás a célzott felzárkózási programok elindítását is akadályozza

Békés vármegye számos kistépülésén a helyi közügyek és közfeladatok ellátását egyre inkább a személyi és anyagi erőforrások szűkössége jellemzi. A települési önkormányzatok jellemzően közös hivatalokban működnek, azonban az alapvető önkormányzati feladatok – mint az ügyfélszolgálat, a településüzemeltetés vagy a közigazgatási ügyintézés – ellátása nehézségekbe ütközik. Sok esetben egy jegyző több települést szolgál ki, és hiányzik a helyben elérhető szociális munkás, védőnő vagy közművelődési szakember. Ez a működési forma hosszú távon a közszolgáltatások elérhetőségét és minőségét is rontja, különösen a kisebb, periférikus településeken.

A helyi társadalom sok esetben polarizált, a **roma lakosság közösségi szerepvállalása gyenge, a döntéshozatalból jórészt kimaradnak**.

Kiemelt problémát jelent a roma képviselő hiánya: kevés a roma önkormányzati képviselő, ritkák a roma civil szervezetekkel való együttműködések. Ennek következtében a közszolgáltatások tervezése és működtetése során ritkán történik meg a **roma lakosság bevonása**, igényeinek célzott feltérképezése, és az intézkedések kevésbé reflektálnak e közösségek sajátos szükségleteire. Ez hosszú távon tovább növelheti a társadalmi kirekesztettséget és az intézményekkel szembeni bizalmatlanságot.

Hiányterületek a hátrányos helyzetű csoportok közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseiben

Békés vármegyében a **mélyszegénységben élő családok, és a roma közösségek** különösen érintettek a közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseben tapasztalható egyenlőtlenségekben. Az alábbi tényezők jelentik a legfőbb akadályokat:

- **Földrajzi elérhetetlenség:** a szolgáltatások döntő része városokban koncentrálódik, az utazási költségek pedig sok esetben meghaladják az érintettek anyagi lehetőségeit.

- **Digitális lemaradás:** az internet- és eszközhiány miatt az elektronikus ügyintézés, online tájékozódás nem elérhető számukra.
- **Bizalmatlanság és információhiány:** a szolgáltatások ismeretének hiánya, valamint az intézményektől való félelem sok esetben visszatartja az érintetteket a kapcsolatfelvételtől.
- **Nyelvi és kulturális akadályok:** Egyes roma közösségek esetében a hivatalos ügyintézés nyelvezete és formális jellege további elidegenítő tényezőt jelent.

Összességében elmondható, hogy míg a járási székhelyek és a nagyobb városok biztosítják az integrált szolgáltatási környezetet, addig a periférikus, falusias térségek kisebb települései jelentős hiányokat mutatnak. A hátrányos helyzetű csoportok számára ezek a hiányok tovább mélyítik a társadalmi egyenlőtlenségeket, és gátolják a helyi közösségek fejlődését. A közszolgáltatások elérhetősége nemcsak infrastrukturális kérdés, hanem **alapvető társadalmi egyenlőségi és integrációs kihívás is**. Célzott beavatkozások és szolgáltatásbővítések nélkül a helyben élők alapvető szükségleteinek kielégítése sok esetben akadályokba ütközik.

Hiányterületek a fogyatékossgal élő személyek közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseben

A vármegye 75 települési önkormányzata közül **53 település** – köztük több városi rangú település is – önkormányzata a Helyi Esélyegyenlőségi Programjában egyértelműen nevesíti a közintézmények, oktatási és kulturális létesítmények **fizikai akadálymentesítésének hiányát**.

A megfogalmazott problémák az alábbiakban összegezhetők:

1. a kerekesszékekkel közlekedő mozgáskorlátozott személyek számára az intézmények nagy részében nem biztosított az akadálymentes hozzáférés,
2. a kulturális és közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozott vagy teljes mértékben akadályozott,
3. a kistelepülések esetében az akadálymentesítés leggyakrabban csak a fejlesztési tervek szintjén jelenik meg, annak konkrét megvalósítása nem történt meg.

Az érintett települések számából és a beazonosított problémátípusok gyakoriságából egyértelműen látható, hogy a közszolgáltatásokhoz való **fizikai hozzáférhetőség hiánya** továbbra is az egyik legsürgetőbb beavatkozást igénylő terület a fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségének megteremtése szempontjából.

22 település jelezte, hogy a fogyatékossgal élő lakosok számára nincs megfelelő hozzáférés az őket érintő információkhoz. A probléma jellemző elemei:

1. digitális írástudás hiánya és informatikai eszközökkel való ellátatlanság,
2. nem értesülnek a számukra elérhető pályázati, támogatási vagy szolgáltatási lehetőségekről,
3. kommunikációs akadályok és az érthető, célzott tájékoztatás hiánya jellemző.

Ez a hiány jelentős mértékben **korlátozza az érintettek önrendelkezését** és lehetőségeit a támogatásokhoz és **a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésben**.

4.3. Infrastruktúra

Úthálózat és járdák

A Békéscsabai járásban **összesen 912,9 km** önkormányzati út és köztér található, amelynek **kevesebb mint fele (46%) kiépített**. A **belterületi kiépítettség** viszont ennél jóval kedvezőbb, az összesített **80%-os arány** alapján elmondható, hogy az alapvető lakóövezeti közlekedés általánosságban biztosított, azonban a külterületi szakaszok fejlesztésére továbbra is jelentős szükség mutatkozik.

A járás székhelye, **Békéscsaba** 325,9 km-es önkormányzati úthálózatával dominál, és 69,3%-os kiépítettségi arányával kimagaslik a környező települések közül. A **belterületi útszakaszok** döntő többsége (87,4%) kiépített, ami jelentős infrastruktúra-fejlettséget tükröz.

Ezzel szemben több községben – például **Csabasabadi, Kétsoprony és Gerendáson** – az utak túlnyomó része kiépítetlen. Csabasabadi esetében mindössze az úthálózat 3,7%-a kiépített, míg a kiépítetlen szakaszok aránya eléri a 96,3%-ot. Ugyanakkor a belterületeken itt is kedvezőbb a helyzet, az utak több mint 85%-a kiépített, ami az alapvető lakossági közlekedés biztosítását szolgálja.

Újkígyóson az önkormányzati utak 93,3%-a kiépített, és a belterületi szakaszok 98,9%-a megfelelő burkolattal rendelkezik – ez a térségi infrastrukturális különbségek egyik legjobb mutatója.

A **járdahálózat** jó állapotú: 608,5 km járdaszakasz található, ennek 97%-a kiépített, ami kedvező képet fest a gyalogos infrastruktúra minőségéről.

Kerékpáros infrastruktúra

A járás egészére vetítve több mint 84 km hosszú kerékpárút és gyalog-kerékpárút áll rendelkezésre. Legnagyobb arányban Békéscsaba és Újkígyós területén található kerékpáros infrastruktúra, míg több településen (pl. Csabasabadi, Kétsoprony) egyáltalán nincs kiépített kerékpárút.

Szabadidős lehetőségek és zöldfelületek

A játszóterek, tornapályák és pihenőhelyek száma összesen 102, ezek túlnyomó többsége Békéscsabán található (91 db), míg több községben (pl. Csabasabadi, Doboz, Kétsoprony) egyáltalán nem szerepel ilyen létesítmény a nyilvántartásban.

A zöldterületek kiterjedése összesen 2,69 millió m². A belterületen belüli arány viszont jelentős eltérést mutat: Békéscsabán 7,4%, míg például Telekgerendáson mindössze 0,9%. Ez jól érzékelteti a településszerkezetből és urbanizációs szintből adódó különbségeket.

144. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Békéscsabai járás, 2023

Békéscsabai járás										
Települések	Önkormányzati kiépített és kiépítetlen út és köztér hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kiépített és kiépítetlen járda hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek (db)	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület (m ²)*	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület a belterület arányában (%)*
		Önkormányzati kiépített út és köztér aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér aránya (%)		Önkormányzati kiépített járda aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen járda aránya (%)				
Békéscsaba	325,9	69,3%	30,7%	352,1	99,8%	0,2%	63,7	91	2280262	7,4%
Csasababadi	57,2	3,7%	96,3%	3,4	100,0%	0,0%	0	0	0	0,0%

Csorvás	153	32,3%	67,7%	78,9	87,5%	12,5%	6	1	72069	1,6%
Doboz	55,5	62,9%	37,1%	43,7	81,5%	18,5%	2,3	0	0	0,0%
Gerendás	70,4	14,8%	85,2%	15,8	100,0%	0,0%	4,8	3	80554	6,9%
Kétsoprony	109,4	8,7%	91,3%	13	97,7%	2,3%	0	0	31974	4,2%
Szabadkígyós	54,2	74,7%	25,3%	25,1	100,0%	0,0%	0,7	1	120397	4,4%
Telekgerendás	47,1	17,4%	82,6%	14,2	100,0%	0,0%	2,1	2	10379	0,9%
Újkígyós	40,2	93,3%	6,7%	62,3	100,0%	0,0%	4,6	4	96216	2,0%
Összesen	912,9	45,8%	54,2%	608,5	96,9%	3,1%	84,2	102	2691851	5,4%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; *2022. évi adatok

Úthálózat és járdák

A Békési járás egészében összesen **956 km** hosszúságú önkormányzati út és köztér található, amelyek **23,1%-a kiépített**, míg a maradék 76,9% burkolatlan. Ez különösen a kisebb településeken – például **Kamuton vagy Bélmegyeren** – szembetűnő, ahol a kiépített utak aránya nem éri el a 15%-ot. Kamut esetében ez az arány csupán 8,3%, ami komoly infrastrukturális hátrányt jelenthet a mindennapi közlekedés szempontjából.

A **belterületi kiépítettség** terén már kedvezőbb képet mutat a járás. **Mezőberény** például kimagasló értékkel – 98,9%-kal – rendelkezik, ami a városi környezet infrastruktúrájának fejlettségére utal. Muronyban pedig a belterületi utak teljes egészében kiépítettek. Ezzel szemben Tarhos kiemelkedik alacsony belterületi kiépítettségi arányával (27,8%), amely jelentős fejlesztési igényre utal.

A **járdahálózat** hossza **409 km**, amelynek **háromnegyede (73,5%) kiépített**. Ugyanakkor néhány településen (pl. Kamut) kizárólag kiépítetlen járdák találhatók, míg másutt (pl. Mezőberény és Köröstarcsa) a járdák teljes egészében burkoltak, ami a belső közlekedés szempontjából kedvező.

Kerékpárutak

A kerékpáros infrastruktúra kevésbé fejlett, mindössze **39 km** kerékpárút vagy gyalog-kerékpárút került bejelentésre az egész járásban. Ez különösen alacsony érték, figyelembe véve a járás kiterjedt úthálózatát.

A játszóterek, tornapályák és pihenőhelyek száma **összesen 26 db**, amelyek közül kiemelkedik Tarhos tíz ilyen létesítménnyel. Ugyanakkor több településen (pl. Bélmegyer, Kamut, Murony) egyáltalán nem szerepel ilyen jellegű közösségi tér.

Szabadidős lehetőségek és zöldfelületek

A járásban található önkormányzati tulajdonú zöldfelület **mintegy 713 ezer m²**, amely a belterületeknek **átlagosan 3%-át** fedi le. Legmagasabb arányt Békés város mutat (4,7%), míg a legalacsonyabb érték Kamuton figyelhető meg (0,9%). Ezek az adatok a zöld infrastruktúra fejlesztésének szükségességére utalnak, különösen az alacsony ellátottságú községekben.

145. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Békési járás, 2023

Békési járás										
Települések	Összesen	Ebből:		Összesen	Ebből:		Járdák	Játszóterek	Zöldterületek	Összesen
		Önkormányzati kiépített út és köztér aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér aránya (%)		Önkormányzati kiépített járda aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen járda aránya (%)				
Békés	341,9	25,6%	74,4%	233,8	65,6%	34,4%	18	3	473230	4,7%
Bélmegyer	133,6	13,8%	86,2%	22,2	68,5%	31,5%	0	3	28922	2,4%
Kamut	59,9	8,3%	91,7%	13,7	0,0%	100,0%	0	5	10629	0,9%
Köröstarcsa	113,5	20,0%	80,0%	24,9	99,6%	0,4%	1,1	1	29457	1,3%
Mezőberény	261,2	27,2%	72,8%	88,8	100,0%	0,0%	20	3	127854	1,9%
Murony	34,4	36,9%	63,1%	17,8	68,0%	32,0%	0	1	20946	2,2%
Tarhos	11,5	32,2%	67,8%	7,8	84,6%	15,4%	0	10	22626	2,1%
Összesen	956	23,1%	76,9%	409	73,5%	26,5%	39,1	26	713664	3,0%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; *2022. évi adatok

Úthálózat és járdák

A Gyomaendrődi járás összesen **1097 km** önkormányzati út- és köztérhálózattal rendelkezik, amelynek **mindössze 16%-a kiépített**, míg **84% burkolatlan**, ami jelentős közlekedési nehézségeket eredményezhet, főként kedvezőtlen időjárási körülmények között.

A **belterületi úthálózat** kiépítettsége terén valamivel kedvezőbb a helyzet, bár itt is számottevő a szórás. Gyomaendrőd, mint a járás központja, kiemelkedik 79,3%-os belterületi kiépítettségével, amely biztosítja az alapinfrastruktúra meglétét a városi lakosság számára. Ezzel szemben a kisebb településeken – mint **Csárdaszállás** (45,5%), **Ecsefalva** (46,9%) vagy **Hunya** (47,5%) – az arányok már az alacsonyabb fejlettségi szintet tükrözik. Különösen figyelemre méltó, hogy utóbbi három községben a teljes úthálózat csupán 7–8%-a burkolt, ami az alapvető közlekedési lehetőségeket is korlátozza.

Dévaványa valamivel kedvezőbb értékeket mutat, az utak 19,1%-a kiépített, a belterületi szakaszok burkoltsága pedig 63,6%, ám ez is elmarad az optimálisnak tekinthető szinttől.

A **járdahálózat** hossza **204 km**, amelynek **több mint 97%-a burkolt**, ami kedvező képet fest a gyalogos közlekedés feltételeiről. Különösen Gyomaendrőd, Dévaványa és Ecsefalva jár elöl a járdák burkoltságát tekintve. Hunyán és Csárdaszálláson viszont még jelen vannak kiépítetlen járdaszakaszok.

Kerékpárutak

A járásban összesen **18,5 km** kerékpárút vagy közös gyalog- és kerékpárút található. Bár Gyomaendrőd önmagában több mint 10 km-t jelent, a többi településen csak kisebb, szakaszos kiépítettség figyelhető meg. Dévaványán és Csárdaszálláson is van ugyan kerékpáros infrastruktúra, ám annak hossza mérsékelt.

Szabadidős létesítmények, zöldfelületek

A járásban **9 játszótér, tornapálya vagy pihenőhely** található, ezek közül Gyomaendrődön van a legtöbb (5), míg Dévaványán és Hunyán jelenleg egyetlen ilyen létesítmény sem található.

A teljes járásban **683 ezer m²** önkormányzati zöldterület található, amely a belterületek **átlagosan 3,1%-át** fedi le. A legmagasabb arány Gyomaendrődön mérhető (4,8%), míg a legalacsonyabb Dévaványán (0,8%). A zöldfelület eloszlása alapján több településen indokolt lehet a városképi és ökológiai szempontból is fontos zöldterületek bővítése.

146. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Gyomaendrődi járás, 2023

Gyomaendrődi járás										
Települések	Önkormányzati kiépített és kiépítetlen út és köztér hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kiépített és kiépítetlen járda hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	Játszóterek, tornapályák, nihenőhelyek (db)	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület (m ²)*	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület a belterület arányában (%)*
		Önkormányzati kiépített út és köztér aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér aránya (%)		Önkormányzati kiépített járda aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen járda aránya (%)				
Gyomaendrőd	663,7	17,7%	82,3%	113,3	100,0%	0,0%	10,1	5	549990	4,8%
Csárdaszállás	70,9	7,8%	92,2%	4,5	88,9%	11,1%	3,7	2	17459	2,5%
Dévaványa	206,2	19,1%	80,9%	63,4	94,8%	5,2%	3,8	0	60334	0,8%
Ecsegefalva	99,8	7,5%	92,5%	12,3	99,2%	0,8%	0,9	2	30200	1,6%
Hunya	56,4	6,7%	93,3%	10,9	88,1%	11,9%	0	0	25360	2,5%
Összesen	1097	15,9%	84,1%	204,4	97,5%	2,5%	18,5	9	683343	3,1%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; *2022. évi adatok

Úthálózat és járdák

A Gyulai járás úthálózatának szerkezete vegyes képet mutat, a közel **975 km** önkormányzati fenntartású út és köztér csupán **22%-a kiépített, míg 78% burkolatlan**.

A járás központja **Gyula**, 609 kilométernyi úthálózatával dominál a járásban, azonban ennek is csupán 25,1%-a számít kiépítettnek. A város **belterületi útjainak** burkoltsága 67%, ami az alapellátáshoz megfelelő, de a belső városi közlekedés szempontjából még így is tartogat fejlesztési lehetőségeket.

A kisebb települések közül **Eleken** és **Kétegyháza**n is hasonló kiépítettség, az utak 12,1%-a, illetve 16,7%-a kiépített, míg a belterületeken a burkoltság szintje 68,2% és 78,1% között alakul.

Kivételt képez **Lőkősháza**, ahol ugyan csak 20 km hosszúságú az úthálózat, de annak több mint fele (54,7%) burkolt. Ezzel a település kiemelkedik a járás többi részéhez képest, jóllehet a belterületi utak kiépítettsége itt alacsonyabb, mindössze 53,4%.

A járdák hossza 324 km, amelyből **több mint 99% burkolt**, ami kimondottan kedvező képet mutat a gyalogos közlekedés feltételeiről. A települések többsége teljes mértékben kiépített járdahálózattal rendelkezik – különösen Kétegyháza és Lőkősháza –, és Gyulán is csupán minimális a kiépítetlen szakaszok aránya (0,6%).

Kerékpárutak

A kerékpáros infrastruktúra teljes hossza **22,2 km**, amelynek túlnyomó többsége Gyula területén található (17,2 km). A többi településen csupán kisebb szakaszok állnak rendelkezésre, Lőkősházán például jelenleg nincs nyilvántartott önkormányzati kerékpárút.

Szabadidős infrastruktúra, zöldfelületek

A **játszóterek, tornapályák és pihenőhelyek száma** összesen **284**, amelyek szinte teljes egészében Gyula városához köthetők (281 darab). Ez kiugró értéknek számít, és egyben jelzi a közösségi terekbe történő erőteljes beruházást. A többi településen ilyen létesítmények száma elenyésző vagy egyáltalán nem szerepel az adatok között.

Az önkormányzati tulajdonú zöldterületek összterülete meghaladja az **1,5 millió négyzetmétert**, amely a belterületek **5,6%-át fedi le**. E tekintetben Gyula jár az élen 7,5%-os belterületi zöldterületi aránnyal. A kisebb települések – például Elek és Kétegyháza – esetében ez az érték lényegesen alacsonyabb (1,7–1,8%).

147. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Gyulai járás, 2023

Gyulai járás										
Települések	Önkormányzati kiépített és kiépítetlen út és köztér hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kiépített és kiépítetlen járda hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kerékpárút, közös eვალოგ- és kerékpárút hossza (km)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek (db)	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület (m ²)*	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület a belterület arányában (%)*
		Önkormányzati kiépített út és köztér aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér aránya (%)		Önkormányzati kiépített járda aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen járda aránya (%)				
Gyula	609,3	25,1%	74,9%	234,5	99,4%	0,6%	17,2	281	1303809	7,5%
Elek	198,2	12,1%	87,9%	32,6	97,9%	2,1%	2,1	1	57273	1,7%
Kétegyháza	147,6	16,7%	83,3%	41,3	100,0%	0,0%	2,9	1	83964	1,8%
Lőkösháza	20,1	54,7%	45,3%	15,5	100,0%	0,0%	0	1	62923	3,3%
Összesen	975,2	21,8%	78,2%	323,9	99,3%	0,7%	22,2	284	1507969	5,6%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; *2022. évi adatok

Úthálózat és járdák

Mezőkovácsházai járás településszerkezetéből adódóan nagy kiterjedésű, sokszor tanyás térségekkel jellemezhető, ami az úthálózat kiépítettségén is nyomot hagy. A járás teljes önkormányzati úthálózata több mint **1050 km**, amelynek csupán **27%-a kiépített**, míg a **burkolatlan szakaszok** aránya **73%** körül alakul.

A járásközpont, Mezőkovácsháza viszonylag kedvező arányokat mutat: az utak 37,4%-a kiépített, míg a **belterületi burkolt szakaszok** aránya kiemelkedően magas, 91%. Ezzel a település a járás egyik legjobban ellátott központjának számít.

Battonya és Medgyesegyháza kiépítettségi mutatói vegyes képet mutatnak. Battonya a járás egyik legnagyobb úthosszúságú települése, és több mint felét (54,6%) burkolt utak adják. Ugyanakkor a belterületi utaknak csupán 54,5%-a kiépített, ami fejlesztési lehetőséget jelez a városon belüli közlekedésben.

Mezőhegyes, Magyarbánhegyes és Kaszaper települések kiemelkednek a belterületi kiépítettség tekintetében: 75% feletti arányokat mutatnak, sőt, Magyarbánhegyesen ez az érték meghaladja a 94%-ot. Ezzel szemben a külterületeken még mindig túlsúlyban vannak a burkolatlan szakaszok.

Szembevetve ugyanakkor, hogy **Dombegyház, Ecsefalva, Kunágota** és **Almáskamarás** településeken rendkívül alacsony a kiépített úthálózat aránya – ezekben az esetekben a burkolt utak részaránya nem

éri el a 15%-ot. Dombegyház esetében különösen alacsony a belterületi kiépítettség is (38,9%), ami a helyi infrastruktúra lemaradását jelzi.

A **járdák összhossza** meghaladja az **500 km-t**, amelyből közel **80% burkolt**. Bár sok település magas kiépítettségi aránnyal rendelkezik (pl. Mezőkovácsháza, Dombiratos, Kevermes – 100%), több helyen még mindig jelentős a burkolatlan járdák aránya (pl. Battonya – csupán 1,3% kiépítettség, Nagykamarás – 51%).

Kerékpárutak

A kerékpáros infrastruktúra hossza **38,2 km**, amely eloszlásában szintén jelentős egyenlőtlenségeket mutat. Mezőhegyes (11 km), Medgyesegyháza, Magyarbánhegyes és Kunágota említhetők a hosszabb kerékpárutakkal rendelkező települések között, míg több községben (pl. Kisdombegyház, Pusztatottlaka) egyáltalán nem található ilyen létesítmény.

Szabadidős infrastruktúra, zöldterületek

A járás területén összesen **23 játszótér, tornapálya vagy pihenőhely** található. Ezek területi eloszlása igen aránytalan: Mezőhegyesen például 5, míg Mezőkovácsházán egy ilyen létesítmény sincs nyilvántartva, noha ez utóbbi járási székhely. Több település (pl. Kevermes, Kunágota, Végegyháza) szintén nem rendelkezik nyilvántartott közösségi pihenőhellyel.

A teljes önkormányzati tulajdonú zöldterület meghaladja a **646 ezer négyzetmétert**, amely a járás belterületének átlagosan **1,1%-át fedi le**. Ez az arány kifejezetten alacsonynak mondható. Kiemelkedik Mezőhegyes (5,1%) és Dombiratos (3,0%), míg több településen (pl. Magyardombegyház, Kevermes) a belterületi zöldfelületek aránya mindössze 0,2–0,3%.

148. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszótérek és zöldterületek, Mezőkovácsházai járás, 2023

Mezőkovácsházai járás										
Települések	Önkormányzati kiépített és kiépítetlen út és köztér hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kiépített és kiépítetlen járda hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kerékpárút, közös önkormányzati és kerékpárút hálózata (km)	Játszóterek, tornapályák, szabadidős sporttelepek (m ²)	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület (m ²)*	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület a belterület arányában (%)*
		Önkormányzati kiépített út és köztér aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér aránya (%)		Önkormányzati kiépített járda aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen járda aránya (%)				
Mezőkovácsháza	54,5	37,4%	62,6%	42,9	100,0%	0,0%	11	0	77261	1,1%
Almáskamarás	57	13,7%	86,3%	25,7	90,3%	9,7%	0	1	4446	0,3%
Battonya	120,8	54,6%	45,4%	63,2	1,3%	98,7%	0	2	52291	0,6%
Dombegyház	83,4	10,6%	89,4%	14,3	95,8%	4,2%	3,5	3	67245	1,6%
Dombiratos	33	27,3%	72,7%	9	100,0%	0,0%	0	2	54799	3,0%
Kaszaper	23,1	66,2%	33,8%	26,3	100,0%	0,0%	2,6	0	14587	0,8%
Kevermes	48,6	24,1%	75,9%	19,3	100,0%	0,0%	1,1	0	11336	0,2%
Kisdombegyház	17	20,6%	79,4%	7,1	54,9%	45,1%	0	0	8712	0,8%

Kunágota	141,5	13,7%	86,3%	36,3	100,0 %	0,0%	2,1	0	11212	0,2%
Magyarbánhegyes	91,6	28,2%	71,8%	51,3	93,2%	6,8%	2,3	4	32291	1,1%
Magyardombegyház	3,2	84,4%	15,6%	4,7	70,2%	29,8%	0	0	0	0,0%
Medgyesbodzás	78,3	10,6%	89,4%	22,4	100,0 %	0,0%	0	0	4810	0,2%
Medgyesegyháza	35,5	65,6%	34,4%	60,6	82,7%	17,3%	2	3	42838	1,2%
Mezőhegyes	54,5	37,4%	62,6%	42,9	100,0 %	0,0%	11	5	185752	5,1%
Nagybánhegyes	80	15,3%	84,8%	20,2	97,5%	2,5%	0	3	33791	1,9%
Nagykamarás	23	53,9%	46,1%	35,8	51,4%	48,6%	2,6	0	8900	0,3%
Pusztatottlaka	22,5	25,8%	74,2%	9,1	100,0 %	0,0%	0	0	4395	0,6%
Végegyháza	88,9	16,0%	84,0%	25,8	90,3%	9,7%	0	0	31637	1,3%
Összesen	1056,4	27,2%	72,8%	516,9	79,8%	20,2%	38,2	23	646303	1,1%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; *2022. évi adatok

Úthálózat és járdák

Az Orosházi járásban több mint **1000 km hosszú az önkormányzati kezelésű úthálózat**, ennek kevesebb mint **egyharmada burkolt (28%)**, míg a burkolatlan szakaszok aránya meghaladja a **70%-ot**.

A járásközpont, **Orosháza** viszonylag kiegyensúlyozott képet mutat: a teljes úthálózatának közel harmada (29,7%) kiépített, a **belterületi burkolt utak** aránya pedig eléri a 67%-ot. Ez ugyan nem számít kiemelkedő értéknek, de a járás többi településével összehasonlítva kedvezőbb helyzetet tükröz.

Nagyszénás a járás egyik leginkább fejlett településének tekinthető az úthálózati mutatók alapján, az utak több mint fele kiépített (50,6%), a belterületi kiépítettség pedig közel 90%-os. Hasonlóan kedvező értékeket találunk **Gádos** és **Kardoskút** esetében, ahol a belterületi utak 86–90%-a burkolt, bár a teljes úthálózaton belüli kiépítettség már jóval szerényebb.

A járás több településén azonban komoly infrastrukturális hiányosságok mutatkoznak. **Békéssámson**, **Csanádapáca** és **Pusztaföldvár** esetében a kiépített utak aránya nem éri el a 21%-ot, és belterületen is 50–60% között mozog a burkolt szakaszok részaránya, ami hátrányosan befolyásolhatja a településközi és belső közlekedés minőségét.

Tótkomlós esetében érdekes kettősség figyelhető meg, bár a kiépített útszakaszok aránya a teljes hálózatban 41,3%, a belterületen mindössze 49,6%-os a burkoltság.

A teljes **járdahálózat** hossza **434 km**, amelynek több mint **94%-a burkolt**. Számos település (pl. Orosháza, Békéssámson, Csanádapáca, Tótkomlós) teljes egészében kiépített járdával rendelkezik. Ugyanakkor Nagyszénás és Pusztaföldvár esetében még mindig érdemi részben burkolatlan járdaszakaszokkal találkozunk (27,9%, illetve 22,6%).

Kerékpárutak

A járásban **26,1 km** hosszúságú kerékpárút vagy közös gyalog- és kerékpárút található. Ez a mutató elmarad a járási úthálózat volumenétől. Egyedül Orosháza rendelkezik számottevő kerékpárúttal (19,5 km), míg más településeken vagy egyáltalán nincs (pl. Békéssámson, Pusztaföldvár), vagy csak szórványosan található (pl. Kardoskút, Tótkomlós).

Szabadidős létesítmények, zöldterületek

A járás területén **369 nyilvántartott játszótér, tornapálya és pihenőhely** található, ezek szinte teljes egészében Orosházán koncentrálódnak (356 db), míg több településen – például Békéssámson, Pusztaföldvár – ilyen infrastruktúra nem jelenik meg.

Az önkormányzati tulajdonú zöldfelület teljes nagysága meghaladja az 1,5 millió m²-t, azonban a belterületen belüli arány átlagosan 3,3%, ami mérsékeltnek tekinthető. Tótkomlós ebben a tekintetben

kiemelkedik a járáson belül (16,5%), míg Pusztaföldvár (0,3%) és Csanádapáca (0,5%) alacsony arányban rendelkezik zöldfelülettel. Ezek az adatok jól tükrözik a településszerkezet eltéréseit és az önkormányzati zöldterület-fejlesztés lehetőségeit.

149. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Orosházi járás, 2023

Orosházi járás										
Települések	Önkormányzati kiépített és kiépítetlen út és köztér hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kiépített és kiépítetlen járda hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kerékpárút, közös tulajdonú és köztérben létesített hossz (km)	Játszóterek, tornapályák, sporttelepek, egyéb szabadidő- és rekreációs célú létesítmények területe (m ²)	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület (m ²)*	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület a belterület arányában (%)*
		Önkormányzati kiépített út és köztér aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér aránya (%)		Önkormányzati kiépített járda aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen járda aránya (%)				
Orosháza	455,3	29,7%	70,3%	232,2	100,0 %	0,0%	19,5	356	490843	2,1%
Békéssámszon	93,9	12,1%	87,9%	36,1	100,0 %	0,0%	0	0	28217	1,1%
Csanádapáca	114,4	17,0%	83,0%	42,6	100,0 %	0,0%	0	2	19858	0,5%
Gádosros	90,2	37,5%	62,5%	28,3	98,6%	1,4%	0	4	51589	1,6%
Kardoskút	50	21,4%	78,6%	7,2	90,3%	9,7%	0,8	2	12193	1,8%
Nagyszénás	58,3	50,6%	49,4%	63	72,1%	27,9%	3,1	3	151874	3,4%
Pusztaföldvár	96,6	20,4%	79,6%	24,3	77,4%	22,6%	0	0	7933	0,3%
Tótkomlós	57,6	41,3%	58,7%	0,6	100,0 %	0,0%	2,7	2	757673	16,5%
Összesen	1016,3	27,9%	72,1%	434,3	94,4%	5,6%	26,1	369	1520180	3,3%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; *2022. évi adatok

Úthálózat és járdák

A teljes önkormányzati úthálózat hossza **788 km**, amelynek csupán **17,7%-a burkolt**, így a **burkolatlan utak túlsúlya** egyértelműen érzékelhető.

A járásközpont, **Sarkad** a maga 173,2 kilométeres hálózatával a térség közlekedési gerincét alkotja, kiépítettségi szintje (35,6%) pedig messze meghaladja a többi települését. Emellett a **belterületi utak** 75,5%-a burkolt, ami a járási átlagot (56%) jelentősen felülmúlja, és viszonylag elfogadható szintű városi közlekedést biztosít.

A járás többi településén azonban kifejezetten alacsony a kiépített utak aránya, különösen Mezőgyán (5,8%), **Újszalonta** (4,2%) és **Okány** (8,5%) esetében. Ezeken a településeken a közlekedés infrastrukturális feltételei még mindig erősen korlátozottak, amit tovább súlyosbít, hogy a belterületi burkolt utak aránya is jellemzően 30–50% között mozog – **Mezőgyánban** például mindössze 28,3%.

Kivételt jelent **Körösnagyharsány**, ahol ugyan a teljes úthálózat igen kicsi (12,9 km), annak közel fele (48,8%) kiépített, bár a belterületi kiépítettség (42,6%) nem kiemelkedő. Ehhez hasonlóan **Geszt** is az átlag felett teljesíti a burkolt utak arányában, ugyanakkor abszolút értékben csak kis hálózatról beszélhetünk.

A belterületi közlekedés legfejlettebb formáját Sarkadon kívül **Kötegyán** biztosítja a térségben, ahol a burkolt belterületi utak aránya 60% fölötti. Ezzel szemben több településen – például Okányban és Mezőgyánban – még ez az érték sem haladja meg a 40%-ot.

A járási szinten összesen 246,8 km hosszúságú **járdahálózat** található, amely közel teljes egészében kiépített (97,8%). A legtöbb település 100%-os arányt mutat, kivételt Okány, Sarkadkeresztúr és Mezőgyán képez, ahol némi arányban még burkolatlan járdaszakasz is fellelhető (2–9%).

Kerékpáros infrastruktúra

A járásban **36,8 km önkormányzati fenntartású kerékpárút** vagy közös gyalog- és kerékpárút található. A kiépítés döntően Sarkad városához köthető (27,6 km), míg több kisebb településen (pl. Biharugra, Geszt, Újszalonta) egyáltalán nem szerepel ilyen típusú közlekedési infrastruktúra.

Szabadidős és közösségi terek, zöldterületek

A térségben összesen **16 játszótér, tornapálya és pihenőhely** található, eloszlásuk azonban egyenetlen. Egyes települések – Mezőgyán (10 db), Sarkad (3 db) – mutatnak aktivitást ezen a téren, míg más falvakban (pl. Biharugra, Geszt, Körösnagyharsány, Újszalonta) egyetlen ilyen közösségi tér sem található, ami a lakosság életminőségére, szabadidős lehetőségeire is hatással lehet.

A járás önkormányzati tulajdonú zöldfelületeinek összesített nagysága meghaladja a **411 ezer m²-t**, azonban ez mindössze **1,6%-át teszi ki a teljes belterületnek**. A zöldterület-arány általában alacsony, különösen Sarkadkeresztúr (0,2%), Okány (0,5%) és Zsadány (0,7%) esetében. Pozitív példaként Sarkad említhető, ahol a belterületi arány 3,7%, ami a járási átlag felett van.

150. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Sarkadi járás, 2023

Sarkadi járás										
Települések	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kiépített és kiépítetlen járda hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek száma	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület (m ²)*	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület a belterület arányában (%)*
		Önkormányzati kiépített út és köztér aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér aránya (%)		Önkormányzati kiépített járda aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen járda aránya (%)				
Sarkad	173,2	35,6%	64,4%	75,6	100,0 %	0,0%	27,6	3	289310	3,7%
Biharugra	45,1	24,2%	75,8%	16,8	100,0 %	0,0%	0	0	11671	0,6%
Geszt	12,4	28,2%	71,8%	5,3	100,0 %	0,0%	0	0	0	0,0%
Körösnagyharsány	12,9	48,8%	51,2%	8	100,0	0,0%	0	0	9953	1,1%

					%					
Kötegyán	90,4	17,1%	82,9%	19,7	100,0 %	0,0%	1,7	1	35604	1,4%
Méhkerék	60,8	17,3%	82,7%	18,7	100,0 %	0,0%	0	1	11531	0,7%
Mezőgyán	68,5	5,8%	94,2%	20,2	96,5%	3,5%	0	10	19003	1,0%
Okány	137,9	8,5%	91,5%	48,3	90,9%	9,1%	1,6	0	17521	0,5%
Sarkadkeresztúr	65,6	9,6%	90,4%	19,8	98,0%	2,0%	3,8	0	4400	0,2%
Újszalonta	40,1	4,2%	95,8%	3,4	100,0 %	0,0%	0	0	0	0,0%
Zsadány	81,3	9,3%	90,7%	11	100,0 %	0,0%	2,1	1	12823	0,7%
Összesen	788,2	17,7%	82,3 %	246,8	97,8%	2,2%	36,8	16	411816	1,6%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; *2022. évi adatok

Úthálózat és járdák

A Szarvasi járás teljes úthálózata **1210 km**, amelyből mindössze **14,9% számít burkoltnak**, míg **85,1% kiépítetlen**. Szarvas, mint járási központ, a legnagyobb hálózattal rendelkezik (480,3 km), melynek csaknem ötöde (19,7%) kiépített. A városon belül a **belterületi utak** közel 70%-a burkolt, ami kedvezőbb képet mutat a járási átlagnál, és biztosítja az alapvető városi közlekedés feltételeit.

A térség többi települése esetében azonban jóval alacsonyabb a fejlettség szintje. Örménykúton például az úthálózat csupán 2,8%-a rendelkezik burkolattal, ami kiemelkedően alacsony érték, és a belterületi utak esetében is mindössze 68,4% a kiépítettség aránya.

Kardos teljes úthálózatának mindössze 6,5%-a burkolt, a belterületi utak esetében magas, 88,9%-os kiépítettséggel rendelkezik.

Békésszentandrás és **Csabacsúd** közepén helyezkednek el: előbbinél 13%, utóbbinál 10,6% a teljes burkolt úthányad, és a belterületi utak esetében sem érik el a 60%-os szintet, ami érezhető infrastrukturális lemaradásra utal. Különösen Békésszentandrás esetében figyelemre méltó, hogy a belterületi kiépítettség mindössze 34,2%, ami jelentős fejlesztési szükségletet jelez.

Kondoros valamivel kedvezőbb helyzetben van: a teljes hálózat közel 18%-a burkolt, a belterületi arány pedig 57,6%, ami szintén a középmezőnybe sorolja a járáson belül.

A járdahálózat összesített hossza **270 km körüli**, melynek **háromnegyede burkolt**. Jelentős különbségek figyelhetők meg a települések között, Örménykút (100%) és Békésszentandrás közel teljes kiépítettséggel rendelkezik, míg Kardos és Kondoros esetében a burkolatlan járdaszakaszok aránya megközelíti az 50%-ot.

Kerékpárutak

A járásban **57,5 km kerékpárút** vagy közös gyalog- és kerékpárút szerepel a nyilvántartásban. Ezek jellemzően Szarvas, Kondoros, valamint Békésszentandrás településein találhatók meg, míg Örménykúton és Kardoson nincs ilyen infrastruktúra.

Szabadidős és közösségi terek, zöldterületek

Összesen 24 közösségi tér található a járásban. Békésszentandrás 10 létesítménnyel emelkedik ki, míg Kardos és Örménykút teljes mértékben nélkülözi ezeket a közösségi helyszíneket. Szarvas 8 helyszínnel biztosít viszonylag jó hozzáférést, de Kondoros és Csabacsúd is csak 2–4 ilyen egységet tart fenn.

A járás zöldfelületeinek összesített mérete meghaladja a 900 ezer m²-t, amely a belterületek átlagosan 4,2%-át fedi le. Kiemelkedő zöldfelületi arány jellemzi Csabacsúdot (6,7%) és Békésszentandrás (6,2%), míg Kardos, Örménykút és Kondoros jóval az átlag alatti értékkel bír (1,7–4,0%).

151. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Szarvasi járás, 2023

Szarvasi járás										
Települések	Önkormányzati kiépített és kiépítetlen út és köztér hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kiépített és kiépítetlen járda hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kerékpárút, közös melegen átvezetett hővezető (km)	Játszóterek, tornapályák, nyíltterületek (ha)	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület (m ²)*	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület a belterület arányában (%)*
		Önkormányzati kiépített út és köztér aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér aránya (%)		Önkormányzati kiépített járda aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen járda aránya (%)				
Szarvas	480,3	19,7%	80,3%	108,7	81,3%	18,7%	28,3	8	358171	3,3%
Békésszentandrás	223,5	13,0%	87,0%	29,2	93,5%	6,5%	8,9	10	278651	6,2%
Csabacsúd	140,5	10,6%	89,4%	28,9	91,0%	9,0%	2,5	4	103146	6,7%
Kardos	73,9	6,5%	93,5%	14,9	53,7%	46,3%	8,3	0	8307	1,7%
Kondoros	194,7	17,7%	82,3%	84,7	55,1%	44,9%	9,5	2	146224	4,0%
Örménykút	97,5	2,8%	97,2%	3,5	100,0%	0,0%	0	0	7636	1,8%
Összesen	1210,4	14,9%	85,1%	269,9	74,2%	25,8%	57,5	24	902135	4,2%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; *2022. évi adatok

Úthálózat és járdák

A Szeghalmi járásban **1393 km hosszú önkormányzati úthálózat** és köztér található, ennek mindössze **13,2%-a burkolt**. A **burkolatlan** szakaszok aránya meghaladja a **85%-ot**, ami az egyik legalacsonyabb kiépítettségi értéket mutatja az eddig vizsgált járások körében.

A **belterületi kiépített utak** aránya járási szinten 66,9%, amely ugyan meghaladja néhány más Békés vármegyei járás értékét, de még mindig elmarad az optimálistól.

Szeghalom, mint járási központ, valamelyest kedvezőbb képet mutat: a városban a belterületi utak 87,5%-a kiépített, ami a megye egyik legjobb aránya. Ugyanakkor a teljes úthálózat csupán 14,8%-a burkolt, tehát főként külterületeken jelentős fejlesztésekre lenne szükség.

Vésztő esetében a belterületi kiépítettség is magas (79,5%), és a teljes önkormányzati úthosszhoz viszonyítva is az egyik legjobb arányt (21,8%) mutatja a járásban.

Kertészsziget és **Körösladány** szintén valamelyest jobb arányokat mutatnak a burkolt úthossz tekintetében (21% és 8,4%), ám a belterületi kiépítettségi szintjük között jelentős különbség van: míg Körösladányban ez 67,9%, addig Kertészszigeten csupán 51,4%.

Füzesgyarmat és **Körösújfalú** szintén jelentős elmaradásokat mutatnak. Előbbinél az önkormányzati utak csupán 11,1%-a burkolt, és a belterületi arány is mindössze 52,4%. **Körösújfaluban** ez az érték még alacsonyabb, 46,8%, ami a közlekedési nehézségek mellett a települési komfortérzetet is csökkentheti.

Bucsa esetében a belterületi kiépítettség alacsony (31,9%), a teljes úthálózat burkoltsági aránya is mindössze 10,3%.

A **járdák** összesített hossza **221 km**, ennek közel **94%-a burkolt**. Szinte minden település közel 100%-os kiépítettséggel rendelkezik, kivéve Füzesgyarmatot, ahol a járdák közel háromnegyede még burkolatlan. Vésztő szintén kiemelkedik, itt több mint 76 km hosszú járdahálózat áll rendelkezésre.

Kerékpárutak

A járás kerékpáros infrastruktúrája **30,2 km hosszú**. A leghosszabb szakaszok Szeghalmon és Vésztőn található, ahol a lakosság számára jóval szélesebb körű hozzáférés biztosított. Más településeken, mint Bucsá, Kertészsziget vagy Körösújfalú, a kerékpárút-hálózat szinte elhanyagolható.

Közösségi terek

A járásban 27 játszótér, tornapálya vagy pihenőhely szerepel a nyilvántartásban, ezek nagy része Szeghalmon (16 db) koncentrálódik. Több településen (pl. Füzesgyarmat, Körösújfalú, Kertészsziget) csak egy-egy ilyen létesítmény található, míg Bucsá esetében nem szerepel nyilvántartott közösségi tér.

Szabadidős és közösségi terek, zöldterületek

A járásban található zöldfelületek összesített területe **577 559 m²**, ami a **belterületek 2,1%-át** teszi ki. Ez a mutató jelentős eltéréseket mutat a települések között: Szeghalom jóval az átlag felett teljesít (6,5%), míg több település, mint Bucsá, Füzesgyarmat vagy Körösújfalú mindössze 0,1–0,2%-os arányt ér el, ami rendkívül alacsony érték.

152. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Szeghalmi járás, 2023

Szeghalmi járás										
Települések	Önkormányzati kiépített és kiépítetlen út és köztér hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kiépített és kiépítetlen járda hossza összesen (km)	Ebből:		Önkormányzati kerékpárút, közös tulajdonú és karánálított hálózata (km)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek (db)	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület (m ²)*	Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület a belterület arányában (%)*
		Önkormányzati kiépített út és köztér aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér aránya (%)		Önkormányzati kiépített járda aránya (%)	Önkormányzati kiépítetlen járda aránya (%)				
Szeghalom	307,6	14,8%	85,2%	71,3	98,5%	1,5%	8,9	16	448480	6,5%
Bucsá	86	10,3%	89,7%	18,2	100,0%	0,0%	0	1	1437	0,1%
Füzesgyarmat	318,7	11,1%	88,9%	10	29,0%	71,0%	0	1	6835	0,1%
Kertészsziget	31,5	21,0%	79,0%	4,2	100,0%	0,0%	0	1	11202	3,1%
Körösüladány	383,1	8,4%	91,6%	35,7	100,0%	0,0%	7,6	4	35810	0,8%
Körösújfalú	30,6	12,4%	87,6%	5,2	100,0%	0,0%	0	1	1586	0,2%
Vésztő	235,4	21,8%	78,2%	76,5	92,8%	7,2%	13,7	3	72209	1,1%
Összesen	1392,9	13,2%	86,8%	221,1	93,8%	6,2%	30,2	27	577559	2,1%

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR; *2022. évi adatok

Békés vármegyében a **települési infrastruktúra kiépítettsége** erősen járásfüggő. A városias térségek – elsősorban Békéscsaba és Gyula – jó kiépítettségi mutatókkal rendelkeznek az utak, járdák,

kerékpárutak és közösségi terek tekintetében, míg a periférikusabb járások – Mezőkovácsháza, Sarkad, Szeghalom – jelentős lemaradást mutatnak.

A **burkolattal** rendelkező belterületi utak és köztér aránya Békéscsabai járásban 80%, a legtöbb járásban azonban 56-67% közé esik. A járdahálózat főként a központi településeken burkolt, a Békési, Szarvasi és Mezőkovácsházai járásokban meghaladta a 20-25%-ot a kiépítetlen járdák aránya. A kerékpárút-hálózat Békéscsabai, Szarvasi, Békési és Mezőkovácsházai járásokban a legkiterjedtebb (84-38%).

A **zöldfelületek** aránya is jelentős különbségeket mutat: míg Gyulán és Békéscsabán az önkormányzati zöldterületek aránya meghaladja az 5%-ot, addig Mezőkovácsházán és Sarkadon ez 1,1–1,6% körül alakul.

A vármegye 25 kistépelülésén nem található **játszótér, pihenőhely vagy tornapálya**, ami jelentősen szűkíti a lakosság – különösen a gyermekek, fiatalok és idősek – helyben elérhető szabadidős lehetőségeit. A hiány legkirívóbban a Mezőkovácsházai és a Sarkadi járásokban mutatkozik, ahol a települések több mint felében nem állnak rendelkezésre ilyen létesítmények.

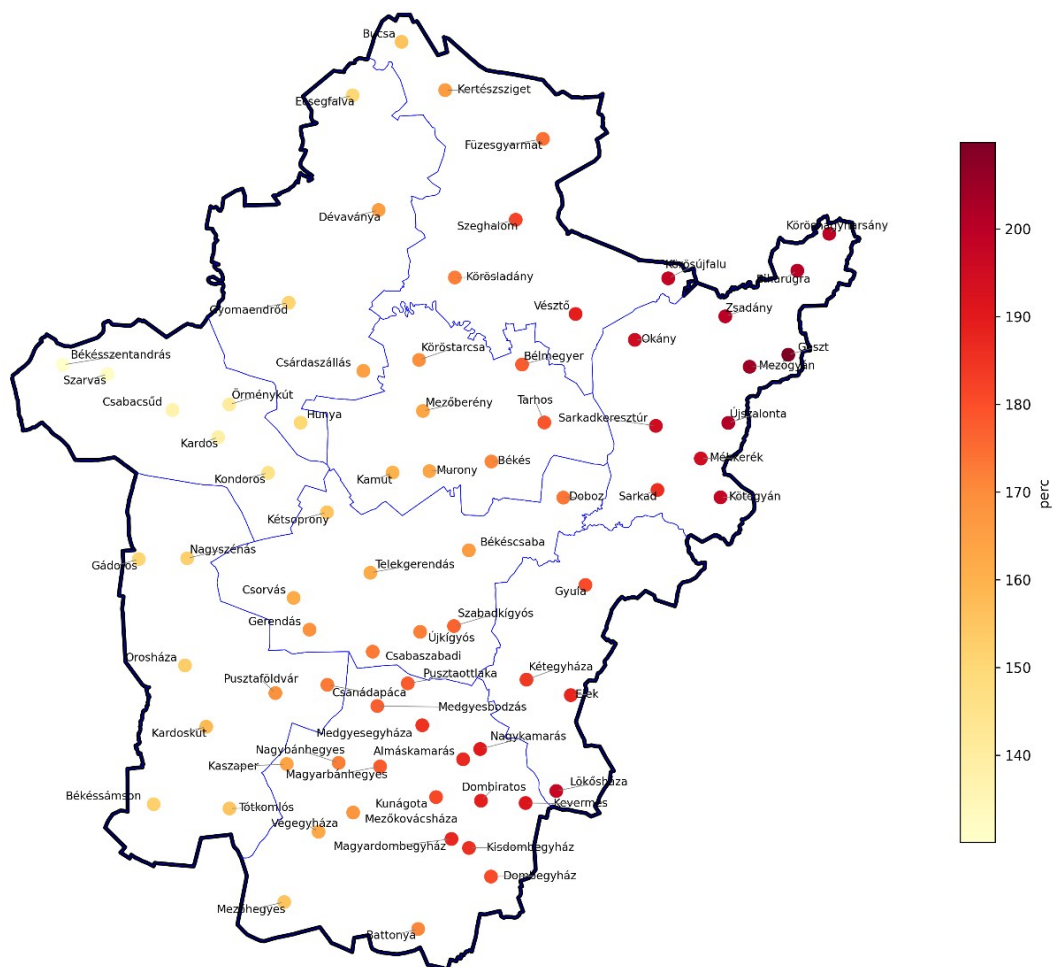
A térségi különbségek alapján **elsősorban a déli és keleti járásokban indokolt a közlekedési infrastruktúra, közösségi terek játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek és zöldfelületek fejlesztése**, a hátrányos helyzetű települések felzárkóztatása érdekében.

Békés vármegye településeinek **közüti elérhetősége** jelentős területi különbségeket mutat, amelyeket nagymértékben befolyásol a földrajzi elhelyezkedés, az úthálózat minősége és a közvetlen kapcsolatok megléte. **Budapest irányába** a vármegyéből történő utazás alapvetően a 4-es főút, illetve az M44-es autópályán mentén a leggyorsabb. A menetidő **130 és 210 perc** között változik, ami **közel 80 perces különbséget** jelent a legkedvezőbb és legkedvezőtlenebb helyzetű települések között.

A Szarvasi járás települései a legjobban elérhetők, jellemzően 130–145 perc alatt megközelíthető a főváros. A Békéscsabai, Békési, Gyomaendrődi, Orosházi és Mezőkovácsházai járás települései 150–180 perces átlagos menetidővel bírnak, míg a Sarkadi és Szeghalmi járás, valamint a határ menti községek elérhetősége a leggyengébb: 180–210 perces utazási idővel.

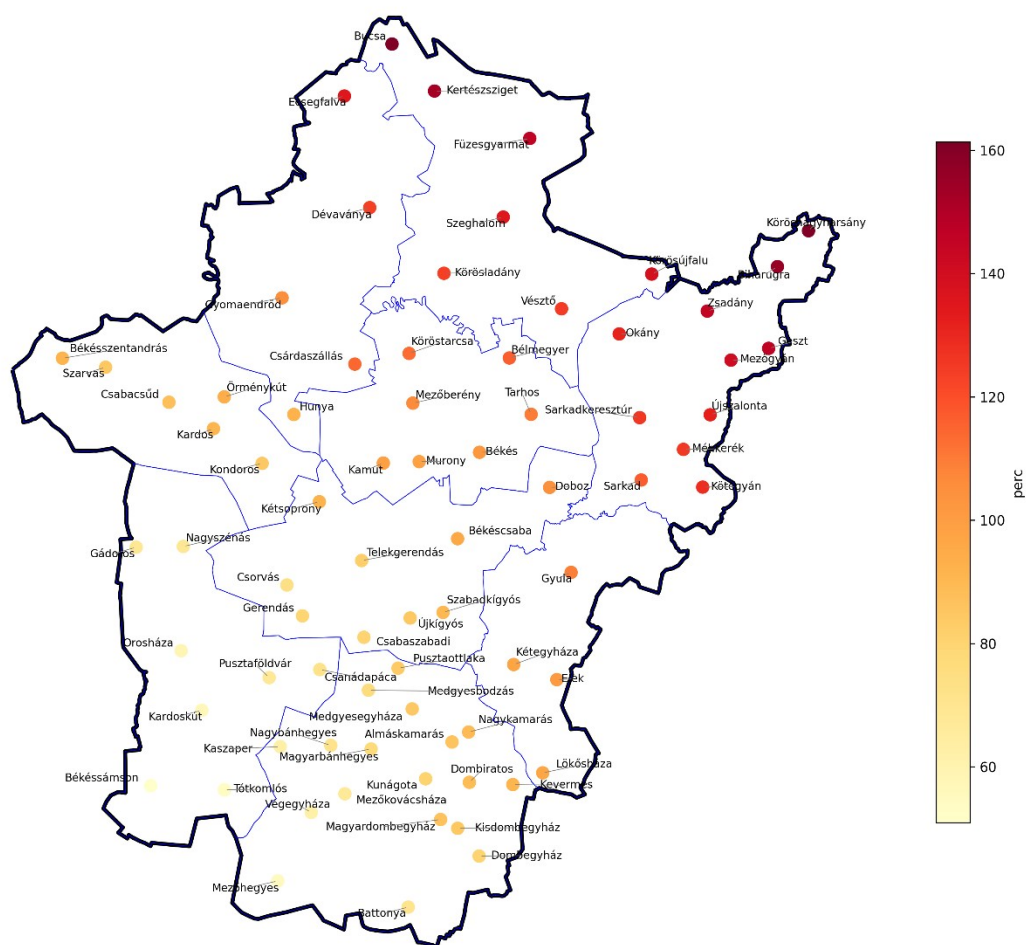
A közlekedési hátrány különösen a kis települések esetében jelenthet problémát a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, a munkaerő-mobilitás és a társadalmi integráció szempontjából is. Ez indokoltá teszi a célzott infrastrukturális és közszolgáltatás-fejlesztéseket az érintett térségekben.

67. ábra Budapest elérési ideje közúton a leggyorsabb úton (perc), 2022

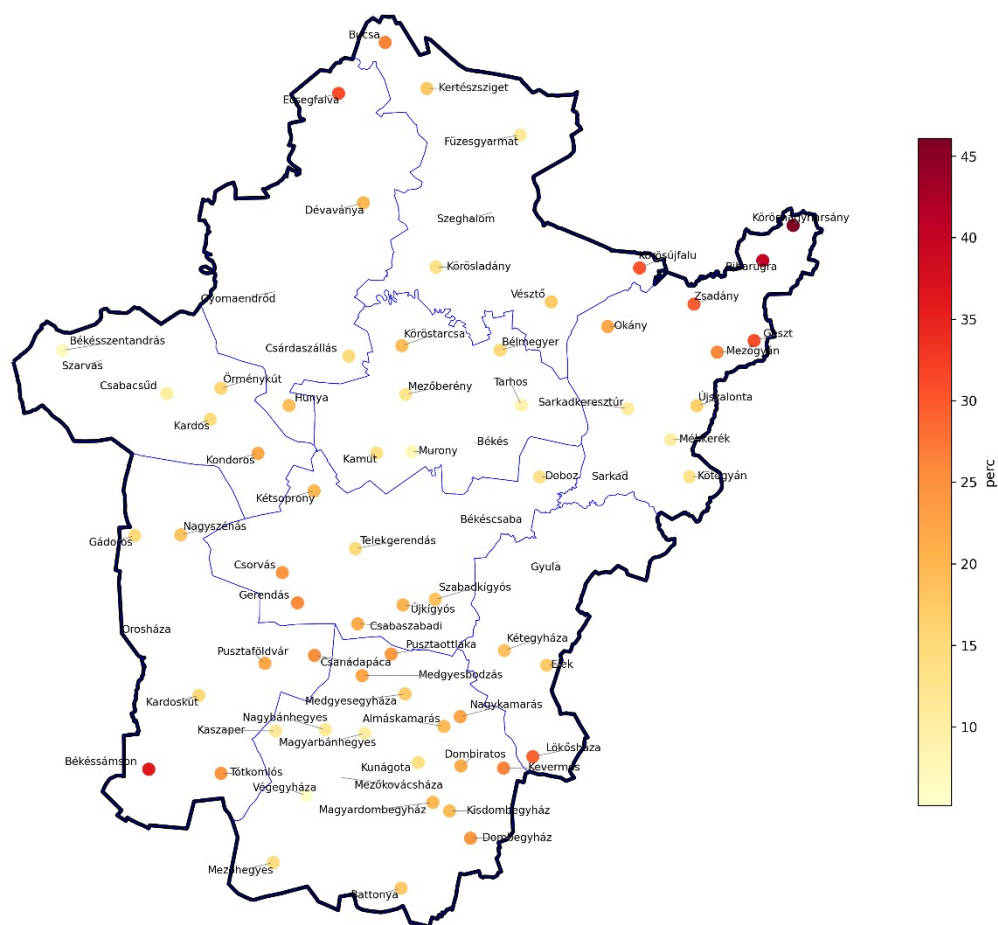
A Dél-alföldi régióközpont, Szeged elérhetősége szintén erősen eltér a megyén belül. A legjobb helyzetben az Orosházi járás nyugati és déli települései vannak (pl. Orosháza, Békéssámson, Tótkomlós), ahonnan Szeged alig egy óra alatt elérhető. Ezzel szemben a vármegye keleti és északi peremvidékéről – pl. Biharugra, Geszt, Mezőgyán, Szeghalom – 2 óra feletti menetidővel kell számolni. Ez nem csupán a távolság, hanem a hiányzó gyorsforgalmi összeköttetés következménye is.

68. ábra Szeged régióközpont elérési ideje közúton a leggyorsabb úton (perc)

A vármegyeszékhely, Békéscsaba elérhetősége valamivel kiegyenlítettebb képet mutat, de itt is érzékelhető a keleti–nyugati lejtés: míg a megyeszékhelyhez közeli településekről (pl. Dóboz, Kamut, Mezőberény) 15–25 perc alatt elérhető Békéscsaba, addig a határ menti községekből (pl. Geszt, Körösnagyharsány, Bucsaján) gyakran 60 perc feletti a menetidő. A Sarkadi és a Szeghalmi járás települései ebből a szempontból is hátrányosabb helyzetben vannak.

69. ábra Saját járásszékhely elérési ideje közúton a leggyorsabb úton (perc)

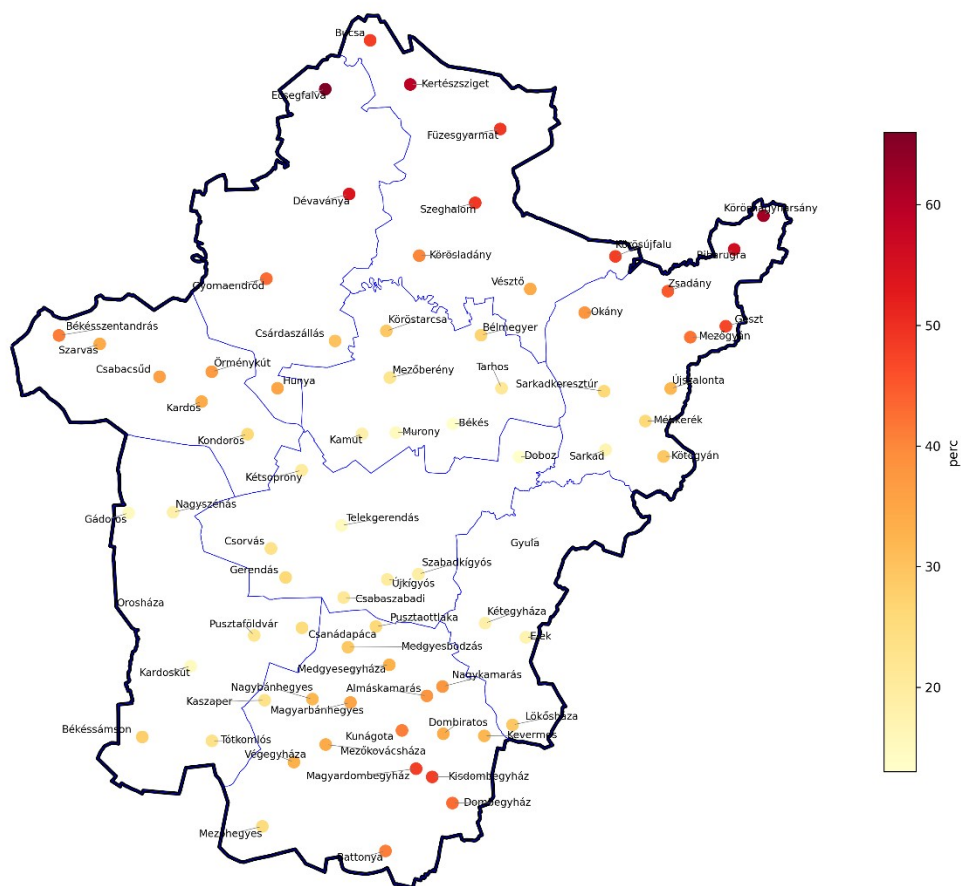
A vármegye településeinek saját járásszékhelyhez való közúti elérhetősége jellemzően kedvező, azonban térségi eltérések megfigyelhetők. A többségében 10–25 perces utazási idők a járásközpontok viszonylagos közelségét és az alapúthálózat meglétét tükrözik.

A legjobb elérhetőség a kisebb területű vagy koncentrált járásokban figyelhető meg, mint például **Szarvas (Békésszentandrás: 6,5 perc)** vagy **Szeghalom (Végegryháza: 5,2 perc)**. Ezzel szemben a **Sarkadi és Mezőkovácsházai járás** több településéről – elsősorban a határ menti fekvésű községekből – 25–30 perc feletti menetidővel kell számolni (pl. Geszt, Zsadány, Medgyesbodzás).

A **Gyomaendrődi és Orosházi járás** belső kapcsolatai is mutatnak némi szórást – Ecsegfalva és Békéssámszon például kiemelkedően hosszú, 30–36 perces menetidővel érhető el járásközpontjukból. Az elérhetőségi adatok megerősítik, hogy a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés földrajzi akadályai a megye egyes periferiás térségeiben továbbra is jelen vannak. A közúthálózat célzott fejlesztése a belső kohéziót és a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést is előmozdíthatja

Ezzel szemben a **Szeghalmi, Sarkadi, Mezőkovácsházai és Gyomaendrődi járás** települései (pl. **Bucsa – 51 perc, Geszt – 50 perc, Ecsefalva – 45 perc, Kisdombgyház – 47 perc**) jelentős közúti hátrányt szenvednek, ami nemcsak a mobilitást, hanem a gazdasági kapcsolódási lehetőségeket is korlátozza.

71. ábra Legközelebbi legalább 20 ezer fős város elérési ideje (perc)

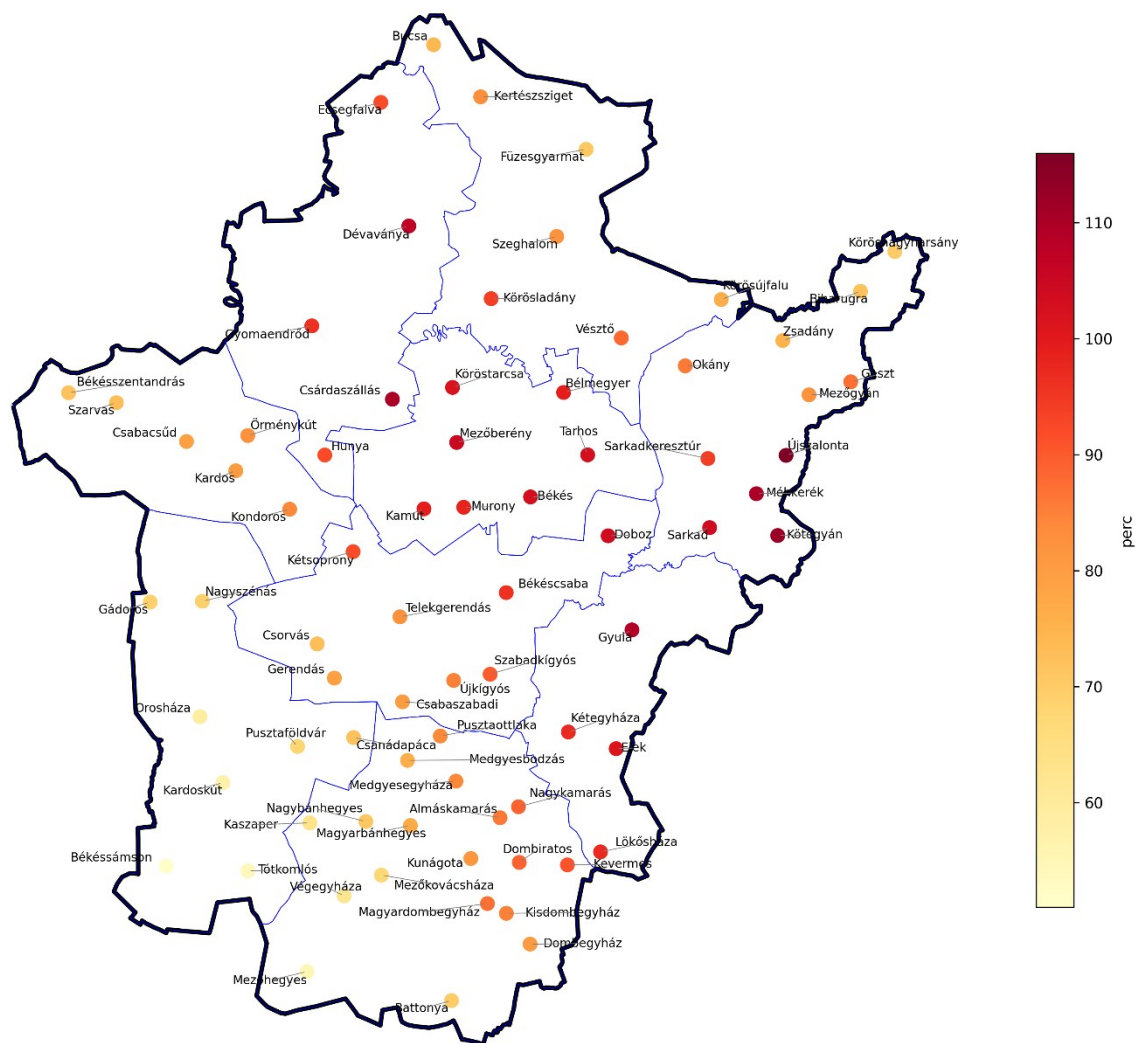

Békés vármegye középső részein, különösen Békéscsaba, Gyula és Orosháza térségében 15–20 percen belül elérhető valamelyik nagyobb város.

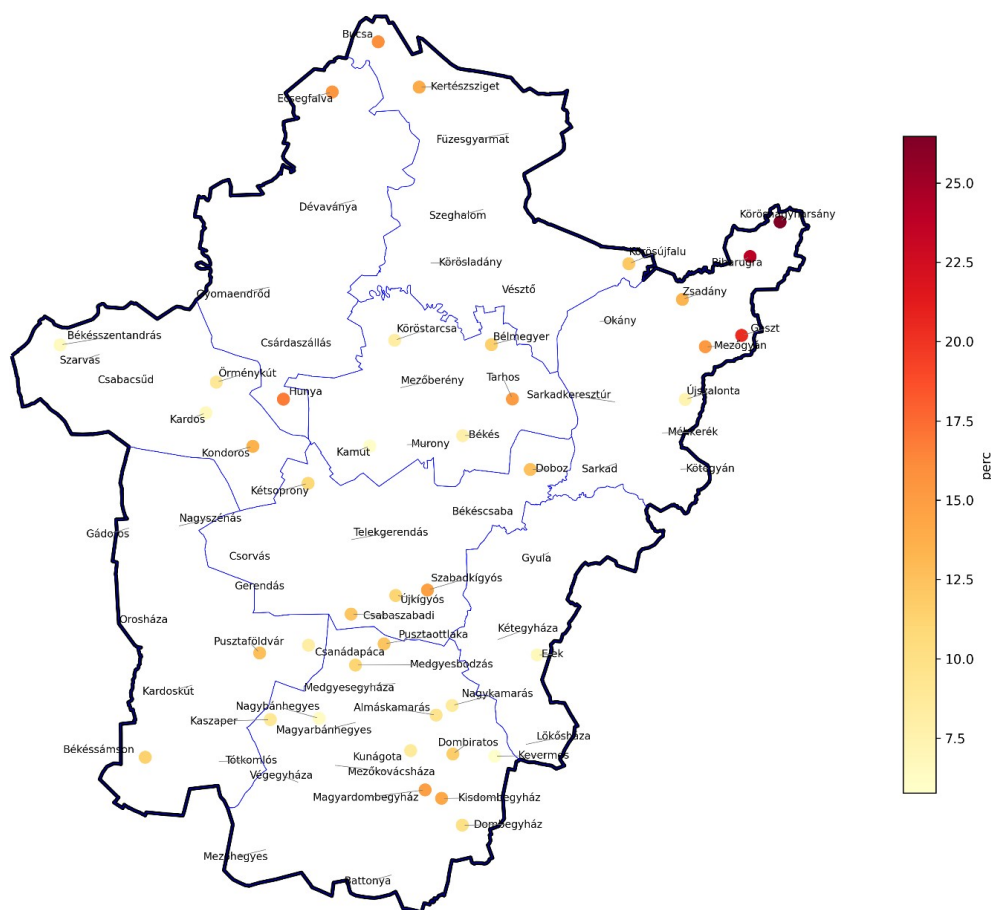
A Mezőkovácsházai járás déli településeiről az elérési idő jellemzően 40–50 perc, míg a Szeghalmi járás több pontjáról is hasonló időtartamot igényel az utazás.

A Sarkadi járás keleti, határ menti részei szintén távolabb esnek, itt is 40–60 perces idővel kell számolni. Kőrösnagyarsány a legnagyobb elérési idejű település, 62 perccel.

72. ábra Legközelebbi legalább 100 ezer fős város elérési ideje (perc)

Békés vármegyében a legtöbb település 15 percen belül eléri a legközelebbi vasútállomást, ami kedvező alapot jelenthet a fenntartható közlekedés fejlesztéséhez. A megyeszékhely (Békéscsaba), a nagyobb városok (Gyula, Orosháza, Mezőberény, Gyomaendrőd, Mezőkovácsháza) és több kisebb központ jól kapcsolódik a vasúti hálózathoz, így számos környező település is gyorsan elérheti a legközelebbi állomást.

Különösen kedvező a vasúti hozzáférés pl. **Kamut (5,9 perc)**, **Kevermes (5,8 perc)**, **Békésszentandrás (6,5 perc)**, **Elek (6,7 perc)** és **Kardos (6,6 perc)** esetében. A nyugati és északkeleti járások **településeinek** többsége szintén 10–13 perc alatt eléri valamelyik állomást.

Ugyanakkor a megye keleti, délkeleti peremén fekvő települések vasúti elérhetősége jóval kedvezőtlenebb: **Biharugra (23,9 perc)**, **Geszt (20,3 perc)**, **Körösnagyharsány (26,5 perc)** és **Hunya (16,8 perc)** esetében hosszabb elérési idő tapasztalható. Ezeken a területeken a vasúti közlekedés kevésbé alternatíva, ami erősíti a közúti közlekedés dominanciáját.

A **vasúti személyszállítás kihasználtsága visszafogott**, különösen a gyéribben lakott, periférikus térségekben (pl. Mezőkovácsházai, Sarkadi járás). A lakosság jelentős része a közúti közlekedésre –

autóbuszra vagy személygépkocsira – kényszerül, mivel a vasúti közlekedés ritkább, és nem nyújt kellő menetrendi sűrűséget vagy időbeni illeszkedést.

A vasúti infrastruktúra állapota vegyes: míg a fővonalakon a pályarekonstrukciók révén részben megvalósult a villamosítás és sebességemelés, a mellékvonalak többsége elavult, korszerűsítésre szorul. A **vasúti megállóhelyek** komfortszintje alacsony, több helyen hiányzik a teljes akadálymentesítés, valamint a digitális utastájékoztató.

153. táblázat Vasútállomással nem rendelkező települések, Békés vármegye, 2024

Járások	Települések			
Békéscsabai járás	Csabaszabadi	Doboz	Gerendás	Kétsoprony
	Szabadkígyós	Újkígyós		
Békési járás	Békés	Bélmegyer	Kamut	Köröstarcsa
	Tarhos			
Gyomaendrődi járás	Ecsefalva	Hunya		
Gyula járás	Elek			
Mezőkovácsházai járás	Battonya	Dombegyház	Dombiratos	Kaszaper
	Kevermes	Kisdombegyház	Kunágota	Magyardombegyház
	Medgyesbodzás	Nagybánhegyes	Nagykamarás	Pusztatottlaka
Orosházi járás	Békéssámsón	Csanádapáca	Pusztaföldvár	
Sarkadi járás	Biharugra	Geszt	Körösnagyharsány	Mezőgyán
	Újszalonta	Zsadány		
Szarvasi járás	Kardos	Kondoros	Örménykút	
Szeghalmi járás	Bucsa	Kertészsziget	Körösújfalú	

Forrás: TEIR-KSH/TSTAR

A vasúti elérés korlátozottságát jól mutatja, hogy a vármegye 75 településéből csupán 34 rendelkezik vasútállomással. A kieső települések közösségi közlekedésének biztosítására azonban mindenhol működik **helyközi autóbusz-megállóhely**, amely a megye alapvető közlekedési infrastruktúrájának fontos eleme.

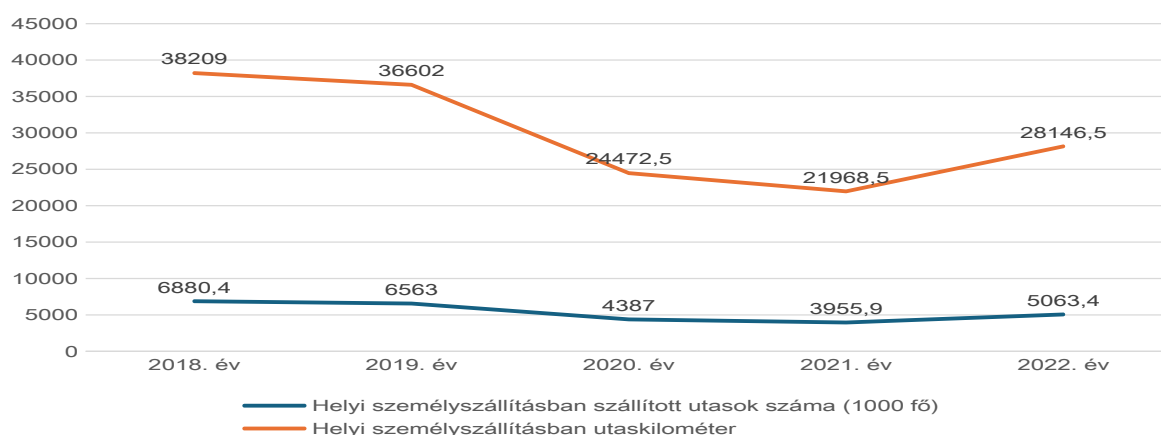
Különösen a kisebb településeken, a személygépkocsival nem rendelkező családok körében jelentős nehézséget okoz, hogy a **közösségi közlekedés járatai nem igazodnak megfelelően a tanulási és munkavállalási célú napi ingázáshoz**, valamint egyes alapvető szolgáltatások eléréséhez. A menetrendek és a járatsűrűség sok esetben nem illeszkednek az oktatási intézmények tanítási rendjéhez, a munkakezdési és -befejezési időpontokhoz, vagy például az egészségügyi ellátás rendelési idejéhez. A magas bejáró tanulói létszám tovább növeli a problémát, mivel az iskolai járatok kapacitása számos településen nem elegendő, ami zsúfoltságához és kényelmetlen utazási körülményekhez vezet. A helyzet javítása érdekében szükséges a közösségi közlekedési menetrendek felülvizsgálata és összehangolása az oktatási, munkaerőpiaci és egészségügyi igényekkel, valamint az iskolabusz-kapacitások bővítése. Kiemelt beavatkozási irány az **igényvezérelt közlekedési megoldások** bevezetése, amelyek előzetes igénybejelentés alapján, rugalmas útvonalon és menetrenddel működnek. Ezek a kisebb kapacitású (jellemzően kisbuszos) szolgáltatások lehetővé tennék a települések közötti, gazdaságosan nem üzemeltethető járatok kiváltását, miközben biztosítják a lakosság számára az alapvető szolgáltatások elérését. Az igényvezérelt rendszerek bevezetését pályázati és állami források bevonásával, valamint önkormányzati, közlekedési szolgáltatói és civil szereplők együttműködésével célszerű megvalósítani.

A vármegye kilenc városában működik **helyi járatos autóbusz-közlekedés**, Békés, Békéscsaba, Gyula, Mezőkovácsháza, Orosháza, Sarkad, Szarvas, Szeghalom és Vésztő lakosai számára biztosított a településen belüli közösségi mobilitás. Ezek a járatok fontos szerepet töltenek be a mindennapi közlekedésben, különösen az idősek, a diákok és az autóval nem rendelkezők számára. Mezőberényben a helyi járatos közlekedés 2025. július 1-jével megszűnt, elsősorban a kihasználatlanságra visszavezethető gazdaságtalan működés miatt.

2018 és 2019 között Békés vármegyében még stabil utasforgalom jellemezte a helyi személyszállítást, évente több mint 6,5 millió főt szállítottak. A COVID–19 járvány hatására 2020-ban jelentős visszaesés következett be, az utasok száma közel 33%-kal csökkent, az utaskilométer teljesítmény pedig közel 14 ezer kilométerrel esett vissza. A következő évben ez a tendencia tovább folytatódott, 2021-ben az utasszám 3,96 millió főre süllyedt, míg a teljesítmény 21 969 utaskilométer volt.

2022-ben már enyhe növekedés mutatkozott: az utasszám meghaladta az 5 millió főt, míg az utaskilométer értéke 28 147 km-re emelkedett. Ez arra utal, hogy a helyi közlekedés iránti kereslet újra növekedni kezdett, de a járvány előtti szintekhez képest még mindig elmaradás volt tapasztalható.

74. ábra Helyi személyszállítás, Békés vármegye, 2018-2022

Forrás: KSH-Statinfo

A helyi járatokkal nem rendelkező települések lakossága számára kiemelten fontos a helyi közlekedés fejlesztése. Megoldást jelenthet kisebb kapacitású, **igényvezérelt járatok** vagy **településközi mikrobuszos szolgáltatások** bevezetése, amelyek előre egyeztetett menetrenddel és útvonalon biztosítják az alapvető szolgáltatások – például egészségügyi ellátás, oktatás, ügyintézés – elérését a központi településeken. A fejlesztésekhez szükséges a helyi és helyközi közlekedés összehangolása, valamint önkormányzati és állami támogatások biztosítása a működés fenntarthatóságához.

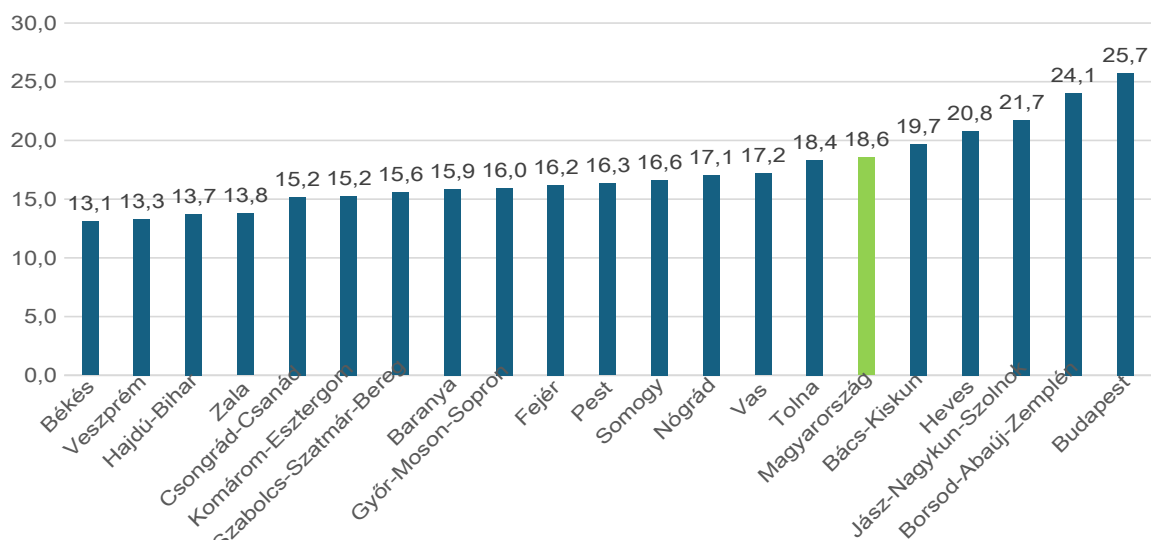
4.4. Bűnmegelőzést és közbiztonság

Békés vármegye közbiztonsági helyzete országos összehasonlításban kedvező: az 1000 lakosra jutó bűncselekmények száma (13,1) jelentősen elmarad az országos átlagtól (18,6), amellyel a megye a legjobb helyezést éri el a megyék között. Ez a kedvező mutató stabil társadalmi közegre, alacsony konfliktusszintre, kiegyensúlyozott közösségi működésre, valamint a rendőrség hatékony bűnmegelőzési és felderítési tevékenységére utal.

A kedvező bűnözési mutatók pozitív hatást gyakorolnak a lakosság szubjektív biztonságérzetére, hozzájárulhatnak a térség népességmegtartó képességéhez, valamint erősíthetik a befektetői és

turisztikai vonzerőt is. E mutatók különösen fontosak lehetnek a fiatal családok és az időskorú lakosság helyben maradásának ösztönzésében.

75. ábra Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint, 2023²⁵

Forrás: KSH/STADAT

A 2014 és 2023 között Békés vármegyében jelentős és tartós csökkenés figyelhető meg a regisztrált bűncselekmények számában. Míg 2014-ben még közel 8000 (7 956) bűncselekményt regisztráltak, addig 2022-ben ez a szám 3 906-ra csökkent. Bár 2023-ban enyhe növekedés tapasztalható (4 112 eset), ez még mindig közel 50%-kal alacsonyabb a 2014-es szinthez képest. Az adatok tehát egyértelműen pozitív tendenciát jeleznek a közbiztonság alakulásában.

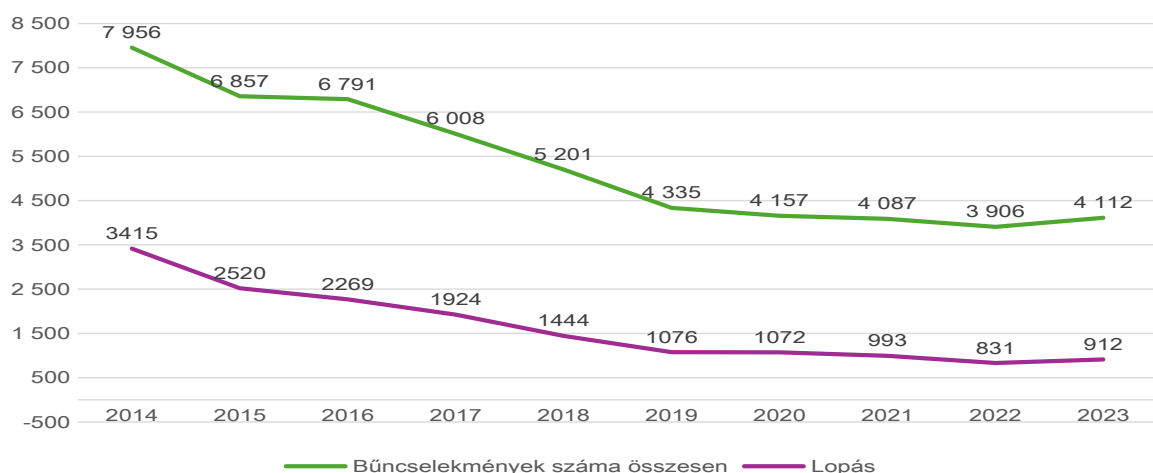
Kiemelten fontos vizsgálni a leggyakoribb bűncselekményi kategóriát, a lopásokat, amelyek száma az évtized során szintén drasztikusan visszaesett: 2014-ben még 3 415 esetet regisztráltak, míg 2022-re ez a szám 831-re esett vissza, ami 76%-os csökkenést jelent. 2023-ban enyhe emelkedés (912 eset) figyelhető meg, de ez továbbra is jelentősen elmarad a korábbi évek értékeitől.

A tendencia alapján megállapítható, hogy Békés vármegyében a bűncselekmények száma folyamatosan csökken, különösen 2014–2022 között, amit követően egy enyhe emelkedés történt. A lopások számának visszaesése különösen szembetűnő, ami az egyik legérzékenyebb és leggyakrabban tapasztalt bűncselekménytípus biztonságérzetre gyakorolt hatása szempontjából is jelentős.

A 2023-as enyhe növekedés felhívja a figyelmet arra, hogy a közbiztonsági intézkedéseket – különösen a bűnmegelőzési programokat és a közterületi jelenlétet – továbbra is fenn kell tartani és szükség szerint célzottan erősíteni kell.

76. ábra Regisztrált bűncselekmények száma Békés vármegyében, 2014-2023

²⁵ A 2024-es adatok valószínűsíthető adatrögzítési hibát tartalmaznak. Az esetszám több, mint hatszorosan meghaladja az előző évet, a bűncselekménytípusok számának viszonylagos változatlansága mellett, ezért nem került elemzésre.

Forrás: KSH/STADAT

Békés vármegyében az összes regisztrált bűncselekmény száma 2023. évben 4 112 volt. A bűnözés szerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy az esetek közel 60%-a (58,2%) nem nevesített, kisebb súlyú, általános kategóriába sorolt bűncselekmény volt, amelyek nem tartoztak a klasszikusan nyilvántartott főbb bűncselekménytípusok közé. Ez a kategória valószínűsíthetően különféle szabálysértéseket, kisebb súlyú vagyon elleni cselekményeket és speciális eljárás alá tartozó eseteket foglal magába.

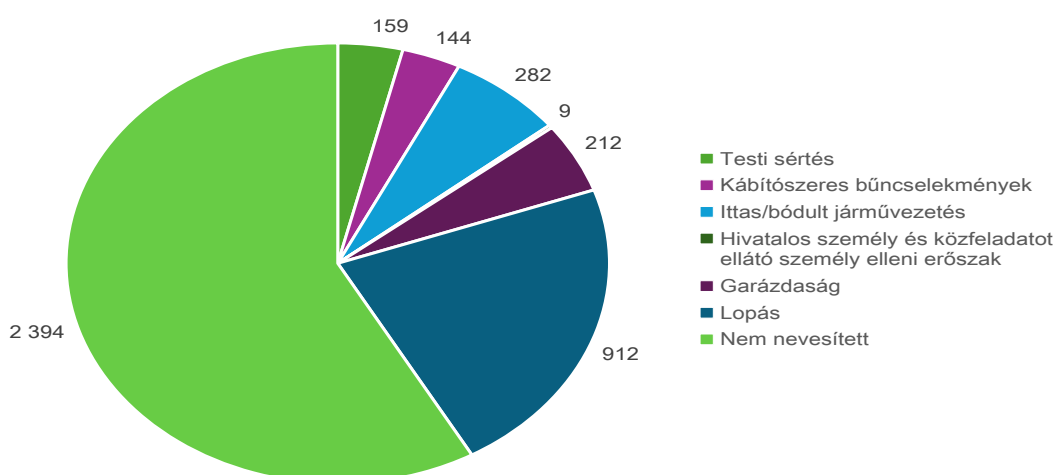
A leggyakrabban regisztrált konkrét bűncselekménytípus a lopás volt, amely az összes eset 22,2%-át tette ki, és ezzel továbbra is a legmeghatározóbb vagyon elleni bűncselekmény a térségben.

Az ittas vagy bódult járművezetés az esetek 6,9%-át, a garázdaság pedig 5,2%-át adta, jelezve, hogy a közlekedési és közrend elleni kihágások továbbra is hangsúlyos problémát jelentenek a megyében.

A testi sértések (3,9%) és a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények (3,5%) kisebb arányban jelentek meg, de ezek kezelése szempontjából kiemelten fontos a megelőzés, különösen a fiatalok és a veszélyeztetett társadalmi csoportok körében.

A hivatalos személy elleni erőszak rendkívül ritka (0,2%), ugyanakkor súlyos következményekkel járó eseteket takar.

77. ábra Regisztrált bűncselekmények típusok szerinti megoszlása Békés vármegyében, 2023

Forrás: KSH/STADAT

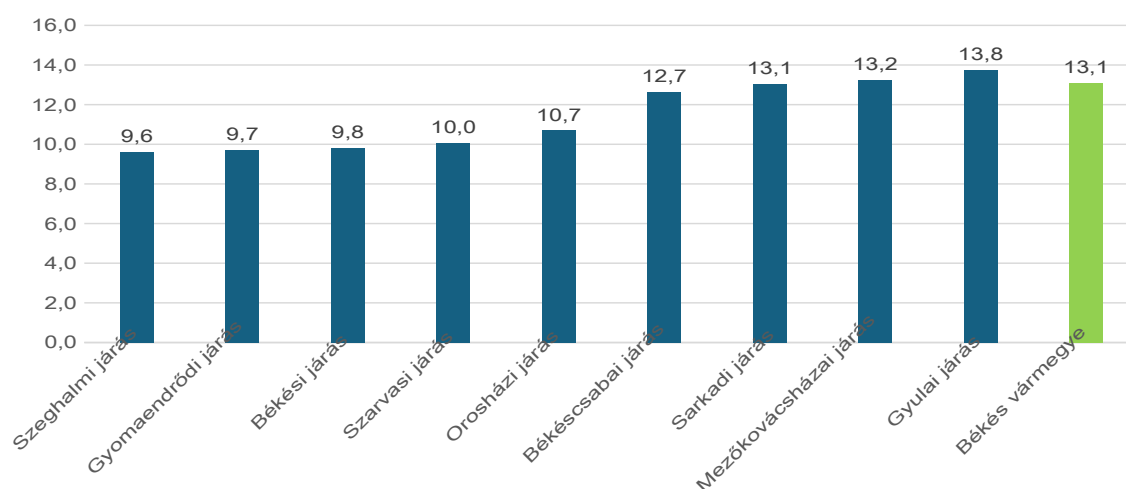
A vármegyén belül a járások területi különbségeket mutatnak. Legalacsonyabb ezer lakosra jutó bűncselekményi arány a Szeghalmi (9,6), Gyomaendrődi (9,7), Békési (9,8) és Szarvasi (10,0) járásokban figyelhető meg. Ezekre a térségekre jellemző a kisebb településsűrűség, az erősebb közösségi kohézió és az alacsonyabb konfliktusszint, ami kedvezően hat a közrendre. Ezekben a járásokban fontos a meglévő kedvező tendenciák megtartása, a közösségépítés és a fiatalok prevenciós programokba való bevonása.

A középmezőnyben helyezkedik el az Orosházi járás (10,7) és a Békéscsabai járás (12,7), ahol a városias környezet, a nagyobb népsűrűség és a forgalmas közterületek részben magyarázhatják a magasabb esetszámokat.

A legmagasabb 1000 főre jutó bűncselekményi arány a Sarkadi (13,1), a Mezőkovácsházai (13,2) és a Gyulai (13,8) járásokban figyelhető meg. Noha ezek az értékek még mindig az országos átlag (18,6) alatt maradnak, a megyei viszonylatban kiemelkedőnek számítanak. A Sarkadi és Mezőkovácsházai járások esetében a magasabb arányok hátterében részben településszintű társadalmi hátrányok, szegregált lakókörnyezetek, valamint a rendészeti jelenlét hiányosságai állhatnak. E térségekben indokolt a bűnmegelőzési és szociális beavatkozások összehangolt alkalmazása. A Gyulai járás esetében ugyanakkor más típusú hatásmechanizmus is feltételezhető: a térség kiemelt turisztikai célpontként magasabb átmenő forgalommal és idegenforgalmi jelenléttel bír, ami önmagában növelheti a regisztrált bűncselekmények számát. Ennek megfelelően a megelőző intézkedéseknek itt más logika mentén, a turisztikai időszakokra fókuszálva kell megvalósulniuk.

Összességében elmondható, hogy Békés vármegyében kedvező a közbiztonsági helyzet, azonban a járási szintű különbségek indokoltá teszik a beavatkozások differenciált, helyalapú tervezését.

78. ábra Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint, 2022

Forrás: TEIR-KSH/T-STAR

Békés vármegyében 2019 és 2023 között a regisztrált elkövetések száma 4 121-ről 3 886-ra, összességében 6%-kal csökkent. Életkori megoszlása alapvetően összhangban van az országos tendenciával, azonban bizonyos korcsoportokban lokális eltérések figyelhetők meg.

A felnőttek (25 év feletti) általi elkövetések aránya Békés vármegyében stabilan 73–78% között alakult, legmagasabb értékkel 2019-ben (3 220 eset, 78,2%). Ez az arány országos összevetésben kedvezőnek mondható, és a megye stabil közbiztonsági helyzetét tükrözi.

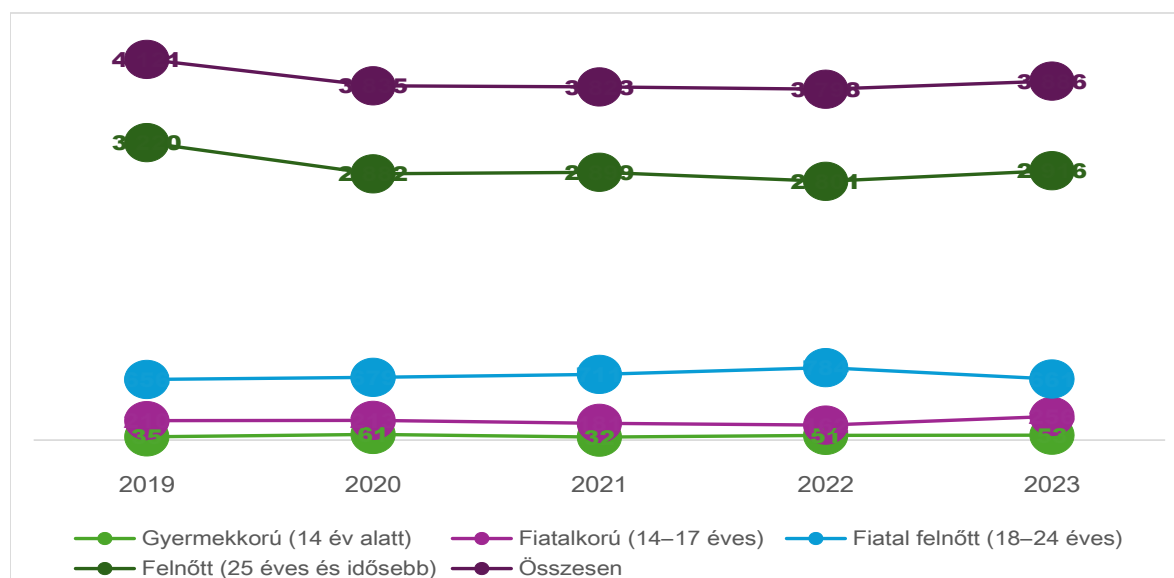
A **fiatal felnőttek** (18–24 évesek) általi elkövetések aránya 2022-ben érte el a csúcst (784 eset, 20,6%), ami az országos 18,8%-ot is meghaladta. Ez rámutat arra, hogy ez a korosztály kiemelten veszélyeztetett az elkövetés szempontjából a megyében. A visszaesés 2023-ra biztató, de **nem elhanyagolható mértékű a részarányuk** (17,0%).

A **fiatalkorúak** (14–17 évesek) általi elkövetések aránya jellemzően 4–6% között mozgott, de 2023-ban jelentős növekedést mutatott (256 eset, 6,6%), ami több mint másfél százalékponttal meghaladja az országos átlagot. Ez figyelmeztető jelzésként értelmezhető a **fiatalok körében növekvő szociális és magatartásbeli kockázatokra**.

A **gyermekkorúak** (14 év alattiak) által elkövetett esetek aránya továbbra is **alacsony** (0,8–1,6%), a 2023-as érték (1,4%) azonban az országos átlagnak megfelelő. Ez azt jelzi, hogy a bűnözői magatartás már ebben a korcsoportban is érzékelhetően jelen van, ha még ritka is.

Békés vármegye elkövetéseinek arányaiban a felnőttek általi elkövetések dominanciája stabil, ugyanakkor a fiatal felnőttek és fiatalkorúak arányának ingadozása az utóbbi években fokozott figyelmet igényel. A 2023-as évben tapasztalt emelkedés különösen a fiatalkorúaknál hívja fel a figyelmet az iskolai, kortársi és családi problémák szerepére az elkövetés kialakulásában.

79. ábra Regisztrált elkövetések száma életkor szerint Békés vármegyében, 2019–2024

Forrás: KSH/STADAT

A 2019 és 2024 közötti időszakban Békés vármegyében évente 2 300–2 900 közötti személy vált bűncselekmény sértettjévé. Az adatok korcsoportos bontása alapján megállapítható, hogy a sértetté válás tartósan a felnőtt lakosságot (18–59 év) érintette legnagyobb arányban, ugyanakkor az elmúlt hat év során a gyermek-, fiatalkorú és időskorú csoportok aránya is érdemi változást mutatott.

A **gyermekkorú sértettek** aránya 2019-ben 2,9% volt (74 eset), ez a mutató 2020-ban közel duplájára emelkedett (146), majd hullámvázakat követően 2023-ban volt a legalacsonyabb (57 eset), 2024-re ismét közel duplájára (100 eset) nőtt, ami 3,5 százalékpontot jelentett. E hullámváz mögött valószínűleg a **gyermekvédelmi jelzőrendszer érzékenysége, illetve az iskolai bántalmazás, online visszaélések bejelentési hajlandóságának változása állhat**.

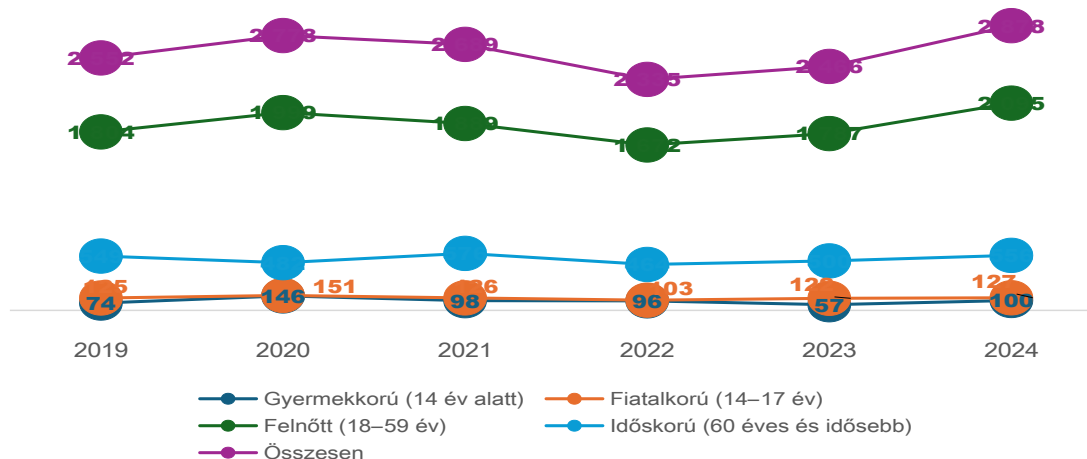
Országos összevetésben Békés vármegye értékei enyhén magasabbak vagy azonosak voltak a gyermekkorú sértettek arányában.

A **fiatalkorúak** esetében 2019–2023 között a **sértetté válási arány** stabilan 4,3–4,9% (103-151) között mozgott, ami **tartósan meghaladja az országos értéket** (országosan 3,3–3,8% között). Ez arra utal, hogy a megyében élő fiatalkorúak fokozottabban ki vannak téve olyan bűncselekménytípusoknak, amelyek kortársi környezethez vagy lakókörnyezethez kapcsolódnak – pl. iskolai agresszió, utcai zaklatás, családon belüli konfliktusok.

A **felnőtt korosztály** minden évben a sértettek mintegy 70–73%-át adta. A 2022-es évben volt a legalacsonyabb az arányuk (71,6%), míg 2023-ra ismét 72,5%-ra emelkedett. Az **országos trendekhez képest** Békés vármegyében ez az arány 2–3 százalékponttal **alacsonyabb**, amely részben az időskorúak és fiatalkorúak viszonylag magasabb arányából következik.

Az **időskorú sértettek aránya** Békés vármegyében az egyik legstabilabb, ugyanakkor **következetesen magasabb, mint az országos átlag**. 2019-ben 21,5%, 2021-ben 21,4%, 2023-ban pedig 20,3% volt az arányuk, míg országosan ugyanebben az időszakban 18–20% között mozgott. Ez arra utal, hogy a megyei időskorú lakosság fokozottabban ki van téve a bűncselekményeknek, különösen az olyan típusoknak, mint a csalások, megtévesztések, trükkös lopások, amelyek az egyedül élő, bizalommal teli időseket célozzák.

80. ábra Regisztrált sértetté válások száma korcsoportonként Békés vármegyében, 2019-2024

Forrás: KSH/STADAT

Békés vármegye közbiztonsági helyzete országos viszonylatban kedvezőnek tekinthető, az 1000 lakosra jutó bűncselekmények száma (13,1) jelentősen elmarad az országos átlagtól (18,6), amellyel a megye a legkedvezőbb helyezést éri el, ugyanakkor **jelentős különbségek mutatkoznak a településtípusok között**. A nagyobb városokban a közbiztonsági rendszer szervezettebb: rendszeresek a prevenció programok, a közterületi járőrszolgálatok és az iskolai előadások. Ezzel szemben a kisebb, különösen a hátrányos helyzetű falvakban a rendőri jelenlét és a bűnmegelőzési aktivitás korlátozottabb, a szolgáltatások elérése nehezebb.

A CPTED (*Crime Prevention Through Environmental Design*) elvek a fizikai környezet tudatos kialakításával segítik a bűncselekmények megelőzését és a lakosság biztonságérzetének növelését. Békés vármegyében e módszer ismeretének és alkalmazásának hiánya indokoltá teszi a szakemberek képzését, a bűnmegelőzési szempontok településfejlesztési stratégiákba való beépítését és mintaprojektek elindítását.

Kiemelt kockázatu csoportok:

Az **idősek** esetében a legnagyobb kockázatot a trükkös lopások jelentik, melyek során az elkövetők különféle megtévesztéssel – például ál-vízóra leolvasóként vagy „unokázós” csalással – jutnak be az otthonukba. Ezek főként a megye szegényebb falvaiban fordulnak elő, és elsősorban egyedül élő, hiszékeny időseket érintenek. A Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság ennek megelőzésére innovatív, proaktív módszerekkel él, például 2022-ben a szociális étkeztetés keretében tálcabetéteken elhelyezett információkkal látták el az érintetteket, gyakorlati tanácsokat adva az önvédelemhez.

A **fiatalok** körében a dizájn drogok, a vandalizmus és a céltalan időtöltésből fakadó bűnelkövetés jelent komoly kihívást. A szociális háttérrel nem rendelkező, munkanélküliség által sújtott településeken a deviancia kockázata magasabb. A rendőrség iskolai prevenciós programokat működtet: 2025 tavaszán például több mint 800 fiatal vett részt drogmegelőzési rendezvényeken. A „Tálcán kínáljuk a biztonságot” elnevezésű kampány is hozzájárult a tudatosítás erősítéséhez.

Az értelmi fogyatékossgal élő személyek fokozottan veszélyeztetettek a bűncselekmények áldozataként. Korlátozott kognitív képességeik miatt sok esetben nem tudják felmérni vagy érzékelni a veszélyhelyzeteket, ami kiszolgáltatottá teszi őket a bűnelkövetőkkel szemben. Könnyen befolyásolhatók és megfélemlíthetők, személyes adataikkal, irataikkal való visszaélés gyakori. Kiemelten sérülékeny csoportot alkotnak a nők, akiknél magasabb a szexuális kizsákmányolás kockázata, beleértve a prostitúcióba kényszerítést is. Alacsony kognitív képességeik és korlátozott kommunikációs lehetőségeik miatt nehezebben tudnak segítséget kérni, vagy elhagyni a veszélyt jelentő helyzeteket.

A **mélyszegénységben élők és a roma közösségek** körében a **kapcsolati erőszak esetszáma és látenciája** egyaránt magas. A probléma fennmaradásához hozzájárul a gazdasági kiszolgáltatottság, az alacsony iskolai végzettség, a munkanélküliség, valamint a segítő szolgáltatásokhoz való korlátozott hozzáférés. A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a kapcsolati erőszak sok esetben társadalmi tabutémának számít, és magánügyként kezelik, így az érintettek nem kérnek segítséget, vagy nem fordulnak a hatóságokhoz. A látencia csökkentése érdekében szükség van bizalomerősítő, helyben elérhető segítségnyújtási formákra, a segítő hálózatok együttműködésének erősítésére, valamint szemléletformáló kampányokra, amelyek oldják a tabusítást és ösztönzik a segítségkérést.

Kiszolgáltatottság és emberkereskedelem kockázatai a mélyszegénységben élők, idősek, nők és fogyatékkal élők körében

Az emberkereskedelem és ezen belül a munka célú és prostitúciós célú kizsákmányolás évente mintegy 60-65 ezer embert érint Magyarországon. Békés vármegyében – hasonlóan az ország más hátrányos helyzetű térségeihez – fokozottan jelen van, különösen a mélyszegénységben élő, marginalizált társadalmi csoportokat, ezen belül az időseket is érintve. Az emberkereskedelem áldozatai gyakran alacsony iskolai végzettségű, munkanélküli, fogyatékkal élő vagy hajléktalan személyek, akik kilátástalan helyzetükből adódóan könnyen esnek kényszersmunka, kizsákmányolás vagy ún. „házi rabszolgaság” áldozatául.

A „csicskáztatás” kifejezés alatt olyan – jellemzően vidéken, de újabban városi környezetben is előforduló – kényszersmunkaformát értünk, ahol a sérülékeny helyzetű személyeket lakhatás, étkezés vagy tartozás fejében dolgoztatják ellenszolgáltatás nélkül. Gyakran nevükben segélyeket, hiteleket vesznek fel, és sok esetben fizikai vagy pszichés bántalmazásnak is ki vannak téve. A jelenség rejtve marad, az áldozatok ritkán fordulnak a hatóságokhoz a félelem, szégyenérzet, vagy az intézményes támogatás hiánya miatt.

Békés vármegyében különösen Szarvas térségében azonosíthatók a házi rabszolgaság formái, melyek visszaszorításáért civil szervezetek – pl. az Ótemplomi Szeretetszolgálat – kiemelt erőfeszítéseket

tesznek. A szegénység, alacsony mobilitás, nyelvi és társadalmi elszigeteltség, valamint a gazdasági lehetőségek szűkössége mind növeli az áldozattá válás kockázatát, ezért a jelenség megelőzése, felismerése és kezelése a szociális ellátórendszer és a bűnmegelőzés kiemelt feladata.

Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok

154. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Békéscsabai járás

Békéscsabai járás		
	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciók programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítségét célzó programok a településen
Békéscsaba	X	X
Csabasabadi	0	
Csorvás	X	
Doboz	0	
Gerendás	X	
Kétsoprony	X	
Szabadkígyós	X	
Telekgerendás	0	
Újkígyós	0	

A **Békéscsabai járásban** Békéscsabai Rendőrkapitányság több szinten végez prevenciók tevékenységet: **Békéscsabán** működteti a **DADA** és **ELLEN-SZER** programokat, rendszeresen tart iskolai bűnmegelőzési tájékoztatókat, valamint megszervezi a „**Gondolat-Ébresztő!**” pályázatot. A kapitányság aktív tagja a Békéscsabai Kábítószerügyi Egyeztető Fórumnak, ahol a segítő szervezetekkel közösen szervez prevenciók rendezvényeket.

A járás területén helyi szinten is megvalósulnak rendőrségi és szociális együttműködésben szervezett foglalkozások:

1. **Kétsopronyon** és **Szabadkígyóson** drogprevenciók programokat tartottak; utóbbi településen a Család- és Gyermekejóléti Szolgálat kampányanyaggal is segítette a tudatosítást.
2. **Csorváson** és **Gerendáson** rendőr és védőnő közös előadásokkal erősítik a fiatalok veszélyérzékenységét.

A megyében egyedülként **Békéscsabán működik Áldozatsegítő Központ**, amely jogi, érzelmi, gyakorlati és pénzügyi segítséget nyújt a bűncselekmények áldozatainak. A szolgáltatás intézményi és civil együttműködések alapul, azonban megyei szinten a hozzáférés területileg korlátozott.

155. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Békési járás

Békési járás		
	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciók programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítségét célzó programok a településen
Békés	X	
Bélmegyer	0	
Kamut	X	
Köröstarcsa	0	
Mezőberény	X	
Murony	0	

Tarhos	0	

A Békési Rendőrkapitányság kiemelt figyelmet fordít a fiatalok körében végzett bűnmegelőzési munkára. **Kamuton** rendszeres prevenciós előadásokat tartanak bűnmegelőzési és kábítószerfogyasztással kapcsolatos témákban. **Mezőberényben** a helyi általános iskola bekapcsolódott a DADA és az Iskola rendőre programokba, továbbá megvalósult az **ELLEN-SZER** program is, a Békés Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztályának szervezésében.

Békés városa aktív szereplője a helyi Kábítószerügyi Egyeztető Fórumnak (KEF), amely a rendőrség, az oktatási intézmények, az egészségügyi és szociális terület, valamint civil szervezetek együttműködésével valósít meg prevenciós rendezvényeket és érzékenyítő programokat.

A programok fő célja a fiatalok biztonságtudatának erősítése, a kockázatos magatartásformák megelőzése, valamint a helyi közösségi szereplők együttműködésének erősítése a bűnmegelőzés érdekében.

156. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Gyomaendrődi járás

Gyomaendrődi járás		
	Bűnmegelőzést és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítségét célzó programok a településen
Gyomaendrőd	X	
Csárdaszállás		
Dévaványa	X	
Ecsefalva	X	
Hunya		

Gyomaendrődön az önkormányzat EFOP-projektek keretében több olyan programot és foglalkozást szervezett, amelyek a családon belüli erőszak megelőzését, a látencia csökkentését, valamint az áldozatok támogatását célozták. A közösségi események, érzékenyítő előadások és csoportfoglalkozások hozzájárultak a társadalmi tudatosság növeléséhez.

Dévaványán a Békés Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztályával való együttműködés keretében prevenciós célú tájékoztatás zajlik, hírlevelek és információs anyagok formájában. Az oktatási intézmények részt vesznek a DADA programban, amely a gyermekek jogtudatosságát és önvédelmi képességeit erősíti.

Ecsefalván drogprevenciós előadást tartottak a rendőrség közreműködésével, elsősorban iskoláskorú fiatalok számára.

A programok közös jellemzője a szemléletformálás, a korai felismerés támogatása, valamint a biztonságot és együttműködést elősegítő rendőrségi jelenlét erősítése a közösségekben.

157. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Gyulai járás

Gyulai járás

	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítségét célzó programok a településen
Gyula	X	
Elek	X	
Kétegyháza	X	
Lőkösháza		

A járás központjában, **Gyulán** aktívan működik a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF), amely az oktatási és szociális intézményekkel együttműködésben egészségnevelési és drogrevenációs programokat valósít meg. A város iskoláiban rendszeresen zajlanak egészségfejlesztési és drogrevenációs foglalkozások, amelyekben a védőnői hálózat, addiktológiai és ifjúsági szakemberek, valamint az iskolai szociális segítők is közreműködnek. A gyermekek biztonság tudatosságát a DADA program is támogatja.

Elek és Kétegyháza településeken az iskolarendőr program keretében rendőrségi előadások valósulnak meg, amelyek a fiatalok jogtudatosságát, konfliktuskezelését és a bűnmegelőzéssel kapcsolatos ismereteiket erősítik.

158. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Mezőkovácsházai járást

Mezőkovácsházai járás		
	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítségét célzó programok a településen
Mezőkovácsháza	X	
Almáskamarás		
Battonya		
Dombegyház	X	
Dombiratos	X	
Kaszaper	X	
Kevermes	X	
Kisdombegyház	X	
Kunágota	X	
Magyarbánhegyes		
Magyardombegyház		
Medgyesbodzás	X	
Medgyesegyháza	X	
Mezőhegyes	X	
Nagybánhegyes	X	
Nagykamarás	X	
Pusztatottlaka	X	
Végegyháza		

A **Mezőkovácsházai járás** településein a drogrevenáció elsősorban iskolai és közösségi szinteken zajlik, rendőrségi és intézményi együttműködés keretében. **Mezőkovácsházán** az Egészségfejlesztési Iroda látja el a drogrevenációs feladatokat, különösen a 12–18 éves korosztály számára szervezett figyelemfelhívó kampányokon keresztül, melybe aktívan bekapcsolódik a Békés Megyei Rendőrfőkapitányság előadásokat és interaktív foglalkozásokat is kezdeményezve.

Battonyán a **Kamasztanya** és a **Tanoda** keretében tartanak drogrevenziós előadásokat, míg az **Életmód Klubban** heti rendszerességgel zajlanak egészségvédelmi témájú foglalkozások szakemberek bevonásával.

Mezőhegyesen az általános és középiskolák a **DADA programhoz** csatlakoztak, amelynek keretében rendőrök tartanak foglalkozásokat a diákoknak. Ez a program évtizedek óta ismert prevenciós modellként működik, a tanulók részletes ismereteket kapnak a szerhasználat veszélyeiről.

A járás többi kistéleplülésén a drogrevenziós tevékenység jellemzően az általános iskolás korosztályra koncentrál, és rendőrségi bűnmegelőzési előadások formájában valósul meg. Ezek általában eseti jellegűek, és helyi kezdeményezéshez vagy meghíváshoz kötöttek.

159. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Orosházi járás

Orosházi járás		
	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítségét célzó programok a településen
Orosháza	x	
Békéssámsón		
Csanádapáca		
Gádos	x	
Kardoskút	x	
Nagyszénás	x	
Pusztaföldvár	x	
Tótkomlós	X	

Orosházán a Mi-Értünk Prevenciós és Segítő Egyesület kínál tanácsadást és programokat a drogrevenzió terén.

Gádoson a rendőrség közreműködésével, főként az Orosházi Kistérség Egyesített Gyermejjóléti Központja és Családsegítő Szolgálatja szervez drogrevenziós előadásokat.

Kardoskúton, Nagyszénáson és Pusztaföldváron az általános iskolákban a rendőrség közreműködésével valósul meg a drogrevenzió.

Tótkomlóson az intézmények csatlakoztak a DADA programhoz, valamint a középiskolákban az ELLEN-SZER program is működik a 10–11. évfolyamon.

160. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Sarkadi járás

Sarkadi járás		
	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítségét célzó programok a településen
Sarkad	X	
Biharugra		
Geszt		
Körösnagyharsány		
Kötegyán		
Méhkerék		
Mezőgyán		
Okány	X	

Sarkadkeresztúr	X	
Újszalonta	X	
Zsadány		

A Sarkadi járásban a drogprevenciók tevékenységek főként a **Sarkadi Rendőrkapitányság** koordinálásával valósulnak meg, iskolai szintekre fókuszálva. **Sarkadon** működik a **Kábítószer Egyeztető Fórum**, amely előadásokkal és szórólapokkal hívja fel a gyermekek figyelmét a kábítószer-használat veszélyeire.

Okányban és **Sarkadkeresztúron** a járási rendőrség szakemberei tartanak rendszeres drogprevenciók előadásokat az általános iskolák tanulói számára, többnyire a tanórai programokba illesztve.

161. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Szarvasi járás

Szarvasi járás		
	Bűnmegelőzést és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciók programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítségét célzó programok a településen
Szarvas	X	
Békésszentandrás		
Csabacsúd	X	
Kardos		
Kondoros	X	
Örménykút	X	

A Szarvasi járásban a drogprevenciók tevékenységek több szereplő együttműködésével zajlanak. **Szarvason** a **Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF)** kiemelkedő szerepet tölt be: együttműködési megállapodást kötött a Körösszögi Kistérségi Társulással, ezzel a prevenciók munka több településre is kiterjedt. 2016 óta a **Szarvasi Roma Nemzetiségi Önkormányzattal** való együttműködés révén a roma közösség bevonása is megtörtént. A KEF nemcsak pályázati forrásokat von be évente, hanem aktív szereplője az országos hálózati együttműködésnek, valamint felelős az önkormányzat drogstratégiájának kidolgozásáért.

A rendőrség több programmal is jelen van a járásban, többek között az „**Ovi-zsaru**”, **DADA**, „**Iskola rendőre**” programokkal, illetve részt vesz a **Biztonságos Internet Nap** keretében tartott ismeretátadó rendezvényeken is.

Kondoroson a helyi általános iskolában minden tanévben drogprevenciók előadásokat szerveznek. **Békésszentandrás**on a védőnői szolgálat részeként kérhető prevenciók tájékoztatás az általános iskolák tanulók részére.

Csabacsúdon és **Örménykúton**. aktív a **Polgárőr Egyesület** és több más civil szervezet (pl. Nagycsaládosok Egyesülete, Mozgássérültek Egyesülete, Nyugdíjas Klub), amelyek különböző célcsoportokat szólítanak meg, hozzájárulva a bűnmegelőzéshez és a közösségi integrációhoz.

162. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok Szeghalmi járás

Szeghalmi járás		
	Bűnmegelőzést és/vagy áldozattá	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és

	válását csökkentő prevenciós programok	az áldozatok segítségét célzó programok a településen
Szeghalom	X	
Bucsa	X	
Füzesgyarmat		
Kertészsziget	X	
Körösladány	X	
Körösújfalú		
Vésztő		

A **Szeghalmi járásban** a drogprevenciós tevékenységek több településen is jelen vannak, elsősorban iskolai keretek között, rendőrségi és intézményi együttműködésben. Szeghalmon a DADA program keretében évek óta oktatók és rendőrök tartanak foglalkozásokat általános és középiskolai tanulók számára.

Körösladányban a drogprevenció állandó szolgáltatásként működik, az általános iskola és a családsegítő szolgálat együttműködésében.

Bucsán prevenciós tájékoztatók jellemzően rendezvényekhez – például a Rákóczi Napokhoz – kapcsolódnak, illetve rendőrségi kezdeményezésre valósulnak meg.

Kertészszigeten a járási rendőrkapitányság referense tart iskolai előadásokat, valamint online platformokon is elérhetővé tesz tájékoztató anyagokat a fiatalok számára.

Összességében a járásban működő drogprevenciós tevékenységek az iskolás korosztályra koncentrálnak, több településen rendőrségi, illetve szociális intézményi együttműködésben valósulnak meg. A programok rendszeressége és intenzitása azonban településenként eltér

Bűnmegelőzés a településeken

A **Polgárőrség szerepe** különösen meghatározó a kisebb településeken. Békés vármegye szinte minden településén működik aktív polgárőr csoport, akik éjszakai járőrzéssel, iskolák környéki jelenléttel, időslátogatással segítik a rendőrség munkáját. A hátrányos helyzetű falvakban – ahol kevesebb a hivatásos rendőr – nélkülözhetetlen a jelenlétük.

Rendszeresen szerveznek **közös akciókat** mezőőrökkel, különösen falopások és terménylopások megelőzésére, amelyek a szegényebb térségekben jellemzőek.

Kamerarendszerek kiépítése is egyre gyakoribb: több településen sikerült EU-s vagy hazai forrásból közterületi térfigyelő rendszert telepíteni, ami jelentősen javítja a közbiztonságot, különösen a garázdaság és betörések visszaszorításában. A technikai eszközök fenntartása azonban kihívást jelent a forráshiányos önkormányzatoknak.

Társadalmi háttér és kihívások

- A **mélyszegénység sújtotta térségekben** gyakoribbak a vagyon elleni és erőszakos bűncselekmények.
- A **roma közösségekben** élők egy része gyakran szociális kirekesztettség, munkanélküliség, marginalizáció miatt válik érintetté a bűnügyekben – áldozatként vagy elkövetőként is.
- A **közterületi rendezetlenség** (pl. rossz közvilágítás, illegális hulladék, elhanyagolt közterek) és a szociális konfliktusok (pl. családi erőszak, alkohol- és droghasználat) rontják a biztonságérzetet.

- A **hátrányos helyzetű csoportok** gyakran információhiányban szenvednek, szociálisan elszigeteltek, és előítéletekkel, stigmatizációval is szembesülnek, ami akadályozza a bűnmegelőzési beavatkozások hatékonyságát.

Roma közösségek bűnmegelőzési és közbiztonsági kihívásai Békés vármegyében

A roma közösségek esetében a bűnmegelőzési és közbiztonsági kérdések sajátos kihívásokat vetnek fel, amelyek szorosan **összefüggenek a társadalmi leszakadással, az alacsony iskolai végzettséggel és a tartós munkanélküliséggel**. Különösen a fiatalok körében nagyobb a kockázata a deviáns viselkedésformák megjelenésének, ami gyakran a társadalmi kirekesztettség és a jövőkép hiányának következménye.

A **közösség és a rendvédelmi szervek közötti bizalmatlanság** tovább nehezíti a hatékony bűnmegelőzést. A szegregált lakóköznyezetekben, roma telepeken gyakoribbak a közbiztonsági incidensek, ugyanakkor megfigyelhető, hogy ezekben a közösségekben egyre nagyobb szerepet vállalnak az önszerveződő kezdeményezések a helyi rend fenntartásában és a konfliktusok megelőzésében.

A **roma civil szervezetek részvétele a bűnmegelőzési együttműködésekben** és programokban még nem tekinthető általánosnak. A hatékony prevencióhoz elengedhetetlen lenne az ilyen szervezetek tudatos bevonása, a helyi közösségek szerepének megerősítése, valamint a rendőrség és a lakosság közötti párbeszéd erősítése a bizalomépítés érdekében.

Fejlesztési irányok

A bűnmegelőzés sikeressége szempontjából kulcsfontosságú a közösségi alapú megközelítés. Szükség van a fiatalok és idősek aktív bevonására, tájékoztatására, valamint a rendőrség, önkormányzatok, oktatási és szociális intézmények közötti szoros együttműködésre. Csak így biztosítható, hogy minden járási településen javuljanak az életfeltételek, és csökkenjen a bűnözéshez vezető kockázati tényezők hatása.

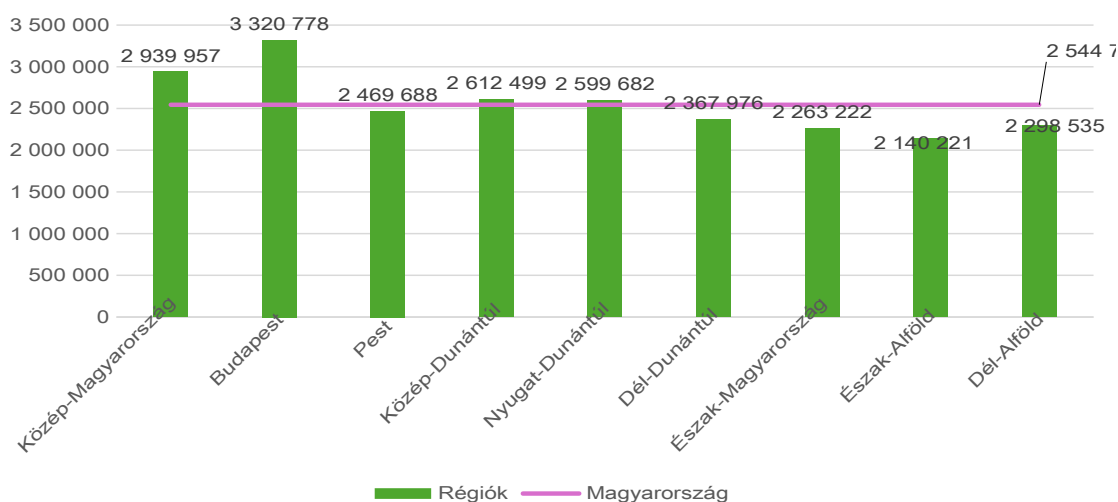
5. Közösségi programok

5.1. Szegénységi mutatók

A Dél-alföldi régióban az egy főre jutó éves nettó jövedelem 2023-ban 2 298 535 forint volt, ami havi szinten körülbelül 190 ezer forintot jelentett. Ez az érték elmarad az országos átlagtól (2 544 764 Ft), és a régiók többségéhez képest is kedvezőtlenebb. A Dél-Alföld e mutató alapján az ország jövedelmi rangsorának alsó harmadában helyezkedik el; ennél alacsonyabb értéket csupán Észak-Alföld és Észak-Magyarország mutatott.

Ez a jövedelmi helyzet meghatározó tényezőként jelenik meg a térség szociális kihívásaiban, különös tekintettel a szociális szolgáltatások iránti igényekre, a lakosság önálló megélhetési lehetőségeire és a társadalmi mobilitási esélyekre. A kedvezőtlenebb jövedelmi helyzet a foglalkoztatási szerkezetre, az elvándorlási trendekre, valamint az ellátórendszerre is közvetlen hatással van.

81. ábra Egy főre jutó nettó jövedelem régió szerint [forint/fő/2023. év]

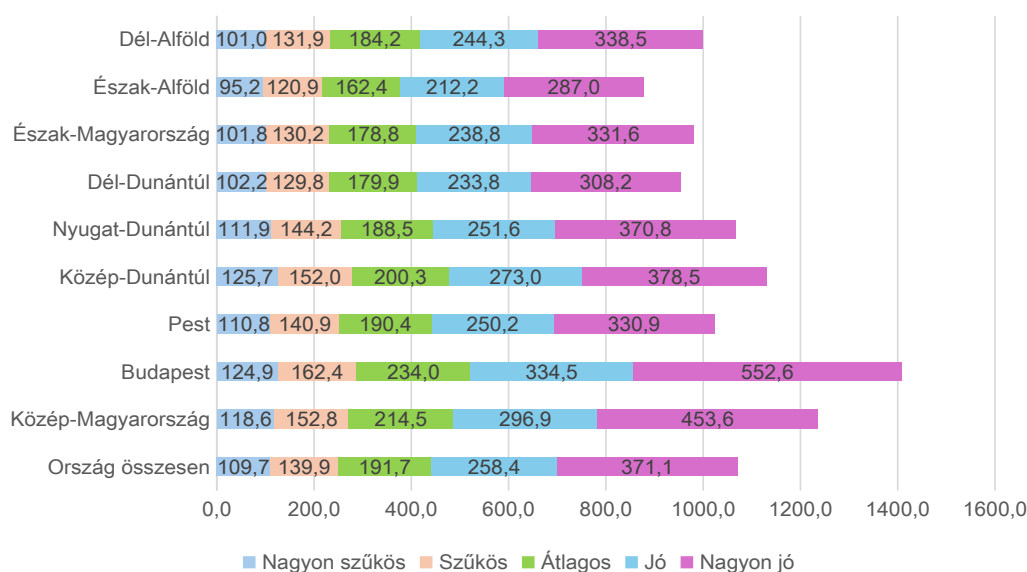
Forrás: KSH/STADAT

A régiók közötti jövedelmi különbségek jelentősen befolyásolják a megélhetési lehetőségeket. A **Dél-Alföldön** az egy főre jutó havi nettó jövedelem 2022-ben 191 540 Ft volt, amely épphogy meghaladja az **„átlagos” megélhetési szinthez** szükséges összeget (184 200 Ft), de nem biztosítja a „jó” életszínvonalhoz (244 300 Ft) szükséges forrást.

Az országos összevetésben csak Budapest és a Közép-magyarországi régióban teszi lehetővé a jövedelmi szint a „jó” megélhetést, míg a legtöbb régió – így a Dél-Alföld is – legfeljebb az „átlagos” szintet képes biztosítani. Az Észak-Alföld esetében a jövedelem még ezt sem éri el. Ebből adódóan a dél-alföldi térség lakossága jövedelmi helyzetét tekintve az országos középmezőny alsó szegmensébe tartozik.

82. ábra Megélhetési szintekhez szükségesnek tartott jövedelemösszeg régió szerint [ezer forint/hó/fő], 2023

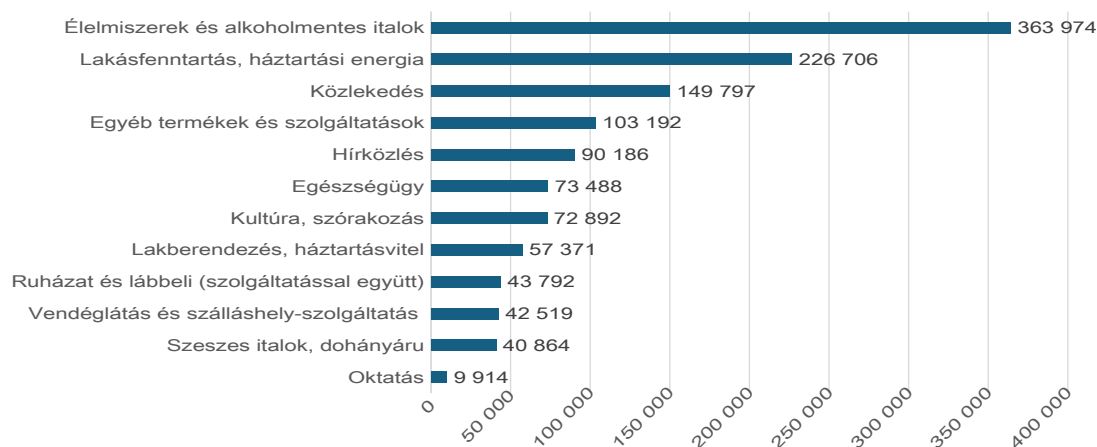
Forrás: KSH/STADAT

A KSH legfrissebb, 2020-ra vonatkozó adatai alapján a Dél-Alföldön élő háztartások egy főre jutó éves fogyasztási kiadásai átlagosan 1 274 695 forintot tettek ki. A kiadások jelentős része az alapvető megélhetéshez kapcsolódik, az összeg közel 30%-át élelmiszerre (363 974 Ft), míg további 17,8%-át lakásfenntartásra és háztartási energiára (226 706 Ft) fordítják a háztartások. Jelentős tétel a közlekedés (149 797 Ft), a hírközlés (90 186 Ft) és az egészségügy (73 488 Ft) is.

A kulturális és szabadidős kiadások (72 892 Ft), valamint a vendéglátás és szálláshely-szolgáltatásokra fordított összeg (42 519 Ft) az összkiadásnak csupán kisebb hányadát képezik, míg az oktatásra fordított éves kiadás (9 914 Ft) kifejezetten alacsony.

A kiadási szerkezet jól tükrözi a régió jövedelmi helyzetét: a rendelkezésre álló jövedelem túlnyomó része az alapvető szükségletek kielégítésére fordítódik, a diszkrecionális – azaz szabadon választható – kiadásokra csak mérsékelten jut forrás.

83. ábra Fogyasztásszerkezet egy főre jutó éves kiadások alapján, Dél-alföldi régió [forint/fő/2020. év]

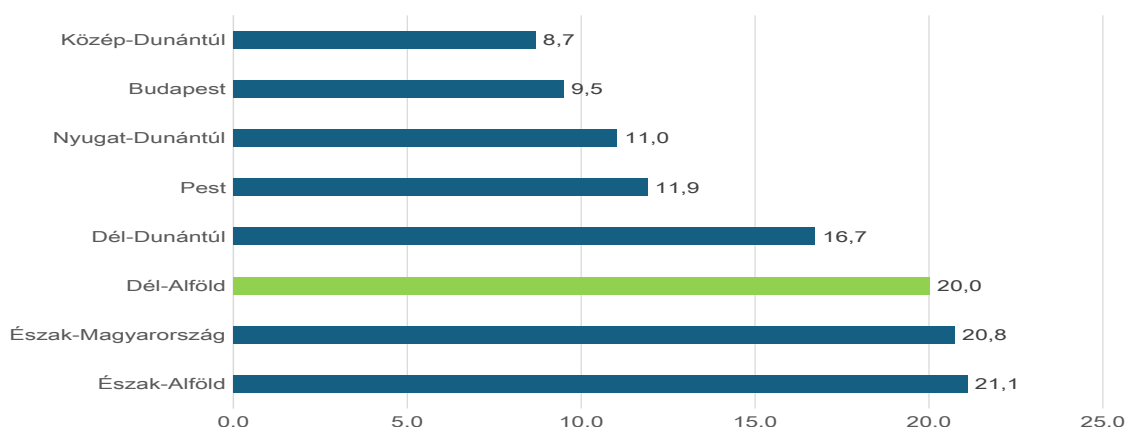

Forrás: KSH/STADAT

A **relatív jövedelmi szegénységi arány** a Dél-Alföldön **2023-ban 20,0% volt**, ami azt jelenti, hogy a régió lakosságának ötöde olyan háztartásban élt, ahol az egy főre jutó jövedelem nem érte el az országos mediánjövedelem 60%-át. Ezzel az értékkel a Dél-Alföld **az ország harmadik legkedvezőtlenebb helyzetű régiója**, közvetlenül Észak-Alföld (21,1%) és Észak-Magyarország (20,8%) után.

A mutató jól tükrözi a jövedelmi szakadékot az ország keleti és nyugati fele között: míg a Dél-Alföldön minden ötödik ember relatív szegénységben él, addig a nyugat- és közép-magyarországi régiókban (pl. Közép-Dunántúl 8,7%, Budapest 9,5%, Nyugat-Dunántúl 11,0%) ez az arány lényegesen alacsonyabb. Pest megye is kedvezőbb helyzetben van (11,9%).

84. ábra Relatív jövedelmi szegénységi arány a régiók szerint, 2023

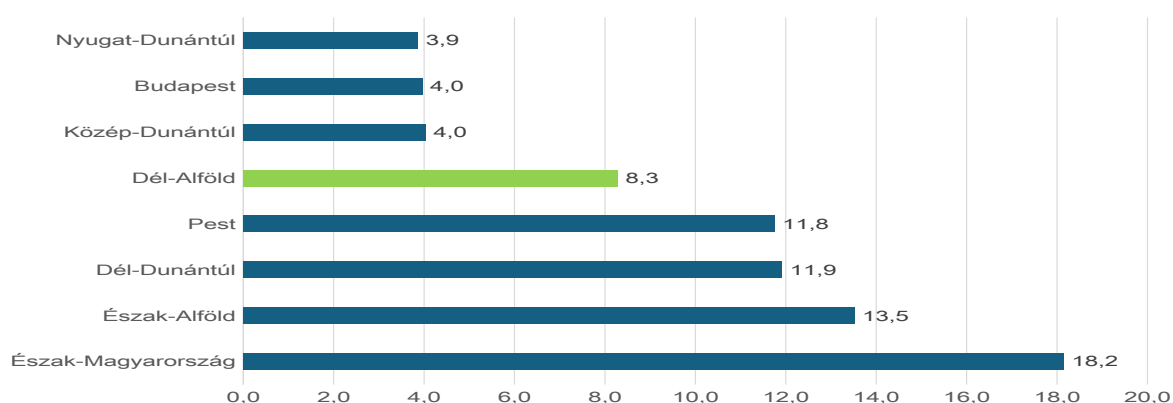
Forrás: KSH/STADAT

A **súlyos anyagi és szociális deprivációban** élők aránya a **Dél-Alföldön 2023-ban 8,3% volt**. Ez azt jelenti, hogy a lakosság közel tizede olyan háztartásban élt, amely több alapvető fogyasztási és életszínvonalbeli tételhez – például megfelelő fűtéshez, váratlan kiadások fedezéséhez vagy rendszeres húsfogyasztáshoz – nem tudott hozzáférni.

A dél-alföldi arány **kedvezőbb**, mint a kelet-magyarországi régiókban: Észak-Magyarországon ez az arány 18,2%, Észak-Alföldön 13,5%. Ugyanakkor több, mint kétszerese a nyugat-magyarországi és közép-magyarországi régiók mutatóinak, ahol a deprivációs arány jellemzően 4% körüli (pl. Közép-Dunántúl: 4,0%, Nyugat-Dunántúl: 3,9%, Budapest: 4,0%).

Bár a Dél-Alföld a keleti régiókhoz képest kedvezőbb helyzetben van, a mutató továbbra is jelzi a társadalmi leszakadás kockázatát.

85. ábra Súlyos anyagi és szociális deprivációban élők aránya 2023

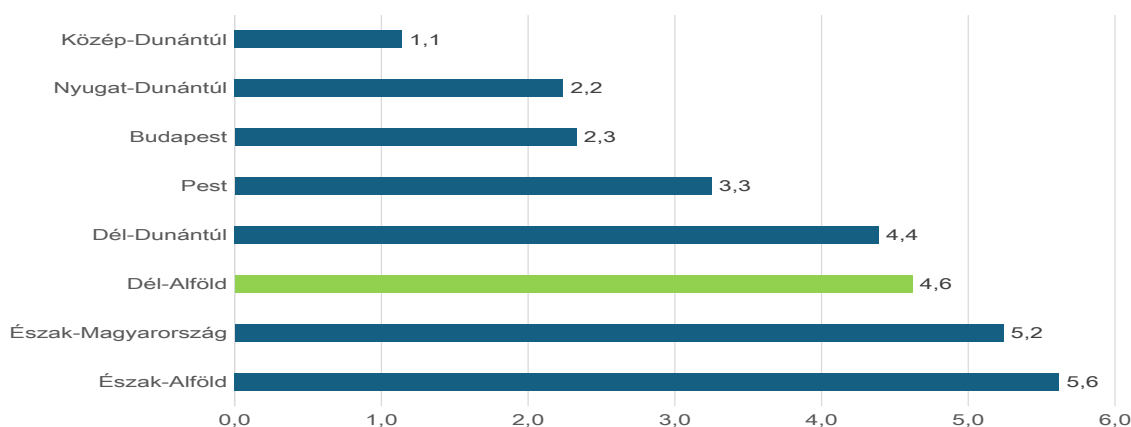
Forrás: KSH/STADAT

A Dél-Alföldön a **nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők** aránya **2023-ban 4,6% volt**, ami azt jelenti, hogy a 18–64 év közötti népesség közel öt százaléka olyan háztartásban élt, ahol a munkaképes korú tagok éves szinten az elérhető munkaidő kevesebb mint 20%-át dolgozták le.

Ez az érték magasabb, mint a közép- és nyugat-magyarországi régiókban – például Közép-Dunántúlon (1,1%), Nyugat-Dunántúlon (2,2%), vagy Budapesten (2,3%) –, ugyanakkor kedvezőbb, mint Észak-Alföld (5,6%) és Észak-Magyarország (5,2%) esetében. A Dél-Dunántúl hasonló mutatót mutat (4,4%).

A Dél-Alföld helyzete ebben a dimenzióban **közepesen kedvezőtlen**, ami arra utal, hogy a munkaerőpiaci részvétel még mindig nem teljes körű, különösen a társadalmi perifériára szorult háztartásokban.

86. ábra Nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők aránya, 2023

Forrás: KSH/STADAT

Szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya azon személyek arányát jelenti a teljes népességben, akik a fentebb ismertetett három mutató – a relatív jövedelmi szegénység vagy a súlyos anyagi és szociális depriváció vagy a nagyon alacsony munkaintenzitás – közül **legalább egyben** érintettek.

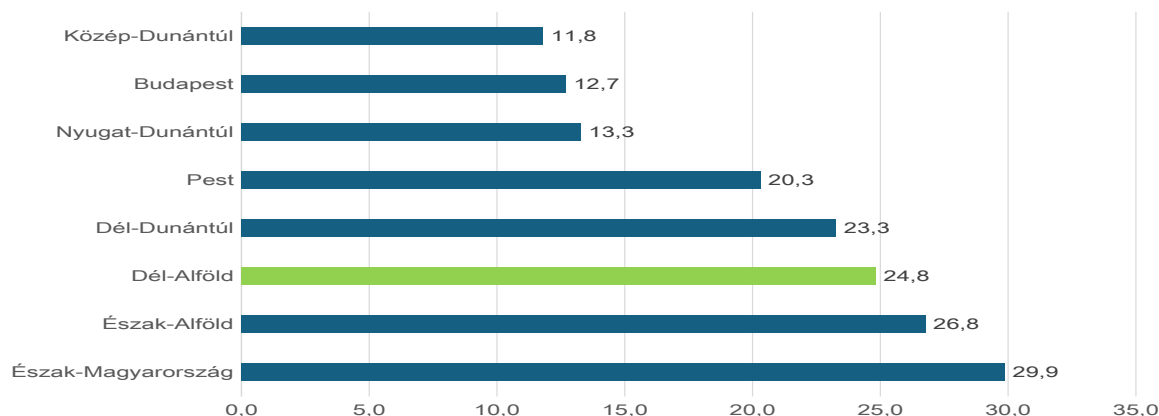
A Dél-alföldi régióban a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya **2023-ban 24,8% volt**, ami azt jelenti, hogy **minden negyedik ember legalább egy** hátrányos élethelyzet – jövedelmi szegénység, súlyos anyagi depriváció vagy nagyon alacsony munkaintenzitás – által érintett

volt. Ez az érték az országos átlagnál magasabb, és a régiót a harmadik legrosszabb helyzetű térséggé teszi Észak-Magyarország (29,9%) és Észak-Alföld (26,8%) után.

Ezzel szemben a legalacsonyabb kockázati arányokat a nyugat- és közép-magyarországi régiók – például a Közép-Dunántúl (11,8%) és Budapest (12,7%) – mutatják.

A Dél-Alföldön tapasztalható magas érték **egyértelműen jelzi a társadalmi felzárkózást célzó beavatkozások szükségességét**, különös tekintettel az alacsony jövedelmű háztartások támogatására, a munkaerőpiaci integráció erősítésére és a területi egyenlőtlenségek mérséklésére.

87. ábra A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya régiók szerint, 2023

Forrás: KSH/STADAT

A hátrányos helyzetű lakosság anyagi helyzetének jellemzői Békés vármegyében

Békés vármegyében több településen tartós jövedelmi szegénység jellemzi a **roma lakosság** egy részét. Sok család jövedelme kizárólag szociális támogatásokból, családi pótlékból és közfoglalkoztatásból származik, amely nem biztosít stabil megélhetést. Gyakoriak a közüzemi tartozások, lakbérhátralékok, valamint az uzsorahitelek miatti eladósodás. A megélhetési bizonytalanság több formában is megjelenik: élelmiszerhiány, fűtési nehézségek és alapvető szükségletek kielégítésének hiánya. A gyermekszegénység különösen súlyos, a roma gyermekek jelentős része hátrányos helyzetűként szerepel az oktatási és gyermekvédelmi nyilvántartásokban.

A **mélyszegénységben élők** többségére jellemző a rendszeres jövedelem hiánya, a megélhetés gyakran kizárólag szociális ellátásokból és alkalmi munkákból történik. Számos háztartás eladósodott, elterjedtek az uzsorakölcsönök és a közüzemi tartozások, ami tovább mélyíti a szegénységet. A szociális segélyezési rendszer nem minden esetben biztosít megfelelő védelmet; sokan informális, gyakran nem jogszerű megoldásokra kényszerülnek a mindennapi túlélés érdekében. A hátrányos társadalmi helyzetet gyakran súlyosbítja a kirekesztettség, az alacsony iskolai végzettség és a munkaerőpiaci lehetőségek szűkössége.

5.2. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

163. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Békéscsabai járásban

Békéscsabai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Békéscsaba	X		
Csorvás	X		
Doboz	X		
Telekgerendás	X		
Újkígyós	X		

A roma közösségek helyi programjai több településen is hozzájárulnak a közösségi kapcsolatok erősítéséhez és a gyermekek aktív bevonásához. **Békéscsabán** a Roma Nemzetiségi Önkormányzat szoros együttműködést ápol a Békéscsabai Cigánylakosok Egyesületével és az Alapítvány a Rajkókért tagjaival. Ennek keretében közösen szerveznek különféle programokat, például cigánygyerekek táboroztatását, cigány gasztronómiai napot, sportnapokat és kirándulásokat.

Csorváson az iskola pedagógusai többek között a Pénz Hete programot valósítják meg, amelyen roma gyermekek is részt vesznek. Emellett kézműves és horgász nyári táborokat is szerveznek számukra. Dobozon baba-mama klub működik, amely lehetőséget biztosít a kisgyermekes családok közösségi részvételére és kapcsolatépítésére.

Újkígyóson nyári napközis tábor és élménytábor nyújt kikapcsolódási lehetőséget a helyi gyermekek számára. A Roma Nemzetiségi Önkormányzat minden évben megrendezi a Mikulás- és karácsonyi ünnepséget, amelyen a cigány gyermekek hagyományőrző táncos előadással kedveskednek a közönségnek. Nemzetközi Roma Nap alkalmából a Roma Nemzetiségi Önkormányzat vetélkedőt szervezett a gyermekeknek, ahol rövid versekkel, énekkel, rajzokkal készülhettek a gyerekek a „megmérettetésre”.

164. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Békési járásban

Békési járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Békés	X		
Mezőberény	X		

Békésen a Roma Nemzetiségi Önkormányzat és a roma kötődésű civil szervezetek rendszeresen szerveznek közösségi programokat roma gyermekek számára. A sportnapok és a gyermeknap keretében zajló sportversenyek kiemelt eseménynek számítanak, melyek díjazását részben a városi önkormányzat biztosítja. A város több alkalommal is helyet adott a vármegyei Cigánylakosok Sportnapjának, erősítve ezzel a közösségi identitást és az együttműködést.

Az EFI egészségnapokat, szűrőnapokat szervez.

Mezőberényben a Humánsegítő Szolgálat nyári táborokat, valamint Mikulás ünnepségeket szervez, amelyekbe rendszeresen bevonják a roma gyermekeket is. A programok lehetőséget biztosítanak a szabadidő hasznos eltöltésére, valamint a közösségi élmények megélésére.

165. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Gyomaendrődi járásban

Gyomaendrődi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyomaendrőd	X		
Ecsefalva	X		

Gyomaendrődön heti rendszerességgel működik baba-mama klub a Határ Győző Városi Könyvtárban, amelyet két éven aluli gyermekek és édesanyjaik számára szerveznek. A városban tanoda program is működik, amely keretében rendszeresen valósulnak meg nyári táborok, tehetséggazdagító, képességfejlesztő és hátránykompenzáló foglalkozások. Emellett szabadidős és sporttevékenységeket is biztosítanak a roma gyermekek számára, elősegítve ezzel közösségi beilleszkedésüket és egyéni fejlődésüket.

Ecsefalvi Közösségért Közhasznú Egyesület nyári szünetben több hetes tábort tartanak, sokrétű programokkal gyermekek részére.

A **Gyulai járáshoz** tartozó HEP dokumentumokban a mélyszegénységben élő és roma gyermekek számára nyújtott szolgáltatásokról nincs adat.

166. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Mezőkovácsházai járásban

Mezőkovácsházai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Kunágota	X		
Medgyesegyháza	X		
Nagykamarás	X		

Kunágotán a Roma Nemzetiségi Önkormányzat nyári tábort szervez, amely a hátrányos helyzetű, mélyszegénységben élő családokat célozza. A program célja a roma gyermekek és családjaik társadalmi felzárkózásának és integrációjának elősegítése. A tábor során különböző közösségi és fejlesztő tevékenységeken keresztül a teljes család bevonásával törekednek az esélykülönbségek mérséklésére.

Medgyesegyházán működik a Biztos Kezdet Gyerekház és a Tanoda program is, melyek speciálisan a gyermekszegénység csökkentését szolgálják. A szolgáltatások célzottan támogatják a kisgyermekes családokat és az iskoláskorú gyermekeket készségfejlesztéssel, tanulástámogatással és közösségi programokkal.

Nagykamaráson a közösségépítő programkínálat az idei évben tovább bővült. A település szintű majálison gyermekprogramok, arcfestés, zenei előadások, ügyességi játékok, sor- és sportversenyek, valamint futballmérkőzések biztosították az aktív részvétel és szórakozás lehetőségét, elősegítve a roma és nem roma lakosok közötti kapcsolatok erősítését.

167. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége az Orosházi járásban

Orosházi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Orosháza	X		
Pusztaföldvár	X		
Tótkomlós	X		

Orosházán az általános iskolák nyári napközis táborokat szerveznek, amelyek lehetőséget biztosítanak a gyermekek számára a tartalmas szabadidő eltöltésére és közösségi élmények megélésére.

Pusztaföldváron és Tótkomlóson rendszeresen működik baba-mama klub, amelyet kisgyermekes anyukák és kismamák számára szerveznek.

Cigány Nemzetiségi Önkormányzat gyermekeknek tábort szervez. A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat szervez nyári napközis táborokat, valamint lehetőséget biztosít a gyermekek számára Erzsébet-táborban való részvételre.

168. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Sarkadi járásban

Sarkadi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Sarkad	X		
Sarkadkeresztúr	X		
Tótkomlós	X		

Sarkadon rendszeresen szerveznek családi napokat, amelyek a közösségi élmények mellett hasznos ismereteket is nyújtanak a résztvevőknek. Ezen kívül a családi gazdálkodással, napi pénzkezeléssel és adózással kapcsolatos ismeretátadás is történt, kifejezetten a mélyszegénységben élő családok igényeire szabva.

Sarkadkeresztúron a Biztos Kezdet Ici-piciri Gyerekház havi rendszerességgel szervez baba-mama klubot, amely a kisgyermekes szülők számára biztosít találkozási és támogatási lehetőséget. Emellett interaktív szülői klubok keretében pénzügyi tudatosságfejlesztő programok is megvalósultak, elősegítve a családok gazdasági önállóságát és hosszú távú megerősödését.

A **Szarvasi és a Szeghalmi járásokhoz** tartozó HEP dokumentumok és a települési adatbekérők sem tartalmaznak a mélyszegénységben élő és roma gyermekek számára nyújtott szolgáltatásokról információt.

5.3. Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

A **Békéscsabai járásban** összesen **895 sajátos nevelési igényű gyermek és tanuló** szerepel a nyilvántartásban. Közülük **257 fő (29%) külön csoportban** részesül oktatásban, ami az országos integrációs törekvésekhez képest magasabb arányra utal. Az SNI-s tanulók többsége, **638 fő (71%) integrált nevelésben** vesz részt.

Az integráltan oktatott gyermekek többsége **súlyos tanulási zavarral (68%)** vagy **autizmus spektrum zavarral (20%)** él. Az érzékszervi (hallás-, látássérülés) és mozgásszervi fogyatékossgal élők aránya 1–3% között mozog, ami az inkluzív nevelés feltételrendszerének korlátozott elérhetőségére utalhat a járásban.

A tanulók közel háromnegyede Békéscsaba város intézményeiben tanul, ami jelzi a térségi központ szerepét az SNI-s gyermekek ellátásában. A kisebb településeken elsősorban tanulási és figyelemzavarral küzdő gyermekeket integrálnak.

169. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Békéscsabai járásban, 2024

Békéscsabai járás											
Települések	Külön csoportban nevelt, oktatott SNI-s gyermekek, tanulók száma	Integráltan nevelhető, oktatható SNI-s gyermekek, tanulók száma	Ebből (%):								
			Nagyothon és siket	Gyengénlátó és vak	Mozgásszervi fogyatékos	Beszéd fogyatékos	Enyhén értelmi fogyatékos	Autizmus spektrum zavar	Súlyos tanulási zavar	Súlyos figyelem zavar	Súlyos magatartás-szabályozás
Békéscsaba	257	466	1,3%	0,4%	2,6%	1,1%	0,2%	23,0%	66,5%	3,2%	1,7%
Csabasabadi											
Csorvás		31			6,5%		3,2%	9,7%	77,4%		3,2%
Doboz		31	6,5%			3,2%		3,2%	87,1%		
Gerendás		20					20,0%	20,0%	60,0%		
Kétsoprony		15							93,3%		6,7%
Szabadkígyós		25					4,0%	20,0%	60,0%	12,0%	4,0%
Telekgerendás		3						33,3%	66,7%		
Újkígyós		47						10,6%	61,7%	8,5%	19,1%

Összesen	257	638	1,3%	0,3%	2,2%	0,9%	1,1%	19,7%	67,9%	3,4%	3,1%

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A Békési járásban összesen **692 sajátos nevelési igényű gyermek és tanuló** szerepel a nyilvántartásban. Közülük **237 fő (34%) külön csoportban**, míg **455 fő (66%) integráltan** vesz részt az oktatásban. A szegregált nevelés aránya magasabb az országos átlagnál.

Az integráltan nevelt tanulók 82%-a **súlyos tanulási zavarral** él, míg 5,7%-uk **autizmus spektrum zavarral** küzd. Az **enyhe értelmi fogyatékossgal élők** aránya (4,4%) viszonylag magas, míg a beszéd fogyatékossgal, érzékszervi vagy mozgásszervi fogyatékossgal élő tanulók aránya 1% körüli vagy annál alacsonyabb.

A tanulók közel fele Békés város intézményeiben tanul, ahol jelentős a külön csoportban oktatott tanulók aránya. A kisebb településeken (pl. Mezőberény, Köröstarcsa) kizárólag integrált nevelés zajlik, túlnyomórészt tanulási zavarral élő gyermekekkel.

170. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Békési járásban, 2024

Békési járás											
Települések	Külön csoportban nevelt, oktatott SNI-s gyermekek, tanulók száma	Integráltan nevelhető, oktatható SNI-s gyermekek, tanulók száma	Ebből (%):								
			Nagyothon és siket	Gyengénlátó és vak	Mozgásszervi fogyatékos	Beszéd fogyatékos	Enyhén értelmi fogyatékos	Autizmus spektrum zavar	Súlyos tanulási zavar	Súlyos figyelem zavar	Súlyos magatartás-szabályozás
Békés	237	222		0,5%	1,4%			5,4%	85,6%	4,1%	3,2%
Bélmegyer	0	0									
Kamut	0	17						5,9%	94,1%		
Köröstarcsa	0	43					20,9%	7,0%	72,1%		
Mezőberény	0	154	0,6%		1,3%		7,1%	4,5%	79,2%	1,9%	5,2%
Murony	0	0									
Tarhos	0	19						15,8%	84,2%		
Összesen	237	455	0,2%	0,2%	1,1%	0,0%	4,4%	5,7%	82,4%	2,6%	3,3%

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A Gyomaendrődi járásban összesen **227 sajátos nevelési igényű gyermek és tanuló** szerepel a nyilvántartásban. Közülük **43 fő (19%) külön csoportban**, **184 fő (81%) integrált nevelésben** vesz részt. Ez az egyik legmagasabb integrációs arány a megyében.

Az integráltan oktatott tanulók közel **86%-a súlyos tanulási zavarral** él, további **9,8%-uk autizmus spektrum zavarral**. Az egyéb fogyatékossgai típusok – mozgásszervi, beszéd fogyatékos, értelmi, érzékszervi – együttes aránya alacsony (egyenként 1% alatti).

A tanulók többsége Gyomaendrőd és Dévaványa településeiben tanul, a kisebb községekben (pl. Ecsegfalva, Hunya) kizárólag integrált nevelés zajlik, döntően tanulási zavarral élő gyermekekkel.

171. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Gyomaendrődi járásban, 2024

Gyomaendrődi járás											
Települések	Külön csoportban nevelt, oktatott SNI-s gyermekek, tanulók száma	Integráltan nevelhető, oktatható SNI-s gyermekek, tanulók száma	Ebből (%):								
			Nagyothonlakó és siket	Gyengénlátó és vak	Mozgásszervi fogyatékos	Beszéd fogyatékos	Enyhén értelmi fogyatékos	Autizmus spektrum zavar	Súlyos tanulási zavar	Súlyos figyelem zavar	Súlyos magatartás-szabályozás
Gyomaendrőd	29	108			0,9%			11,1%	87,0%		0,9%
Csárdaszállás											
Dévaványa	14	68		1,5%	4,4%		1,5%	7,4%	85,3%		
Ecsefalva		5				20,0 %		20,0%	60,0%		
Hunya		3							100,0 %		
Összesen	43	184	0,0%	0,5%	2,2%	0,5%	0,5%	9,8%	85,9%	0,0%	0,5%

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Gyulai járásban** összesen **427 sajátos nevelési igényű gyermek és tanuló** vesz részt az oktatásban, közülük 167 fő (39%) külön csoportban, míg 260 fő (61%) integrált oktatásban tanul. A szegregált nevelés aránya az egyik legmagasabb a megyében.

Az integráltan nevelt tanulók közel **70%-a súlyos tanulási zavarral**, további **19%-a autizmus spektrum zavarral** él. Az enyhe értelmi fogyatékos (0,8%) és a beszéd fogyatékos (1,2%) aránya mérsékelt. Mozgásszervi, hallás- és látássérült tanulók együttvéve is csak 4,2%-ot tesznek ki.

A kisebb településeken (Elek, Kétegyháza, Lőkösháza) kizárólag integrált oktatás zajlik, a tanulási zavar túlsúlya mellett egyes esetekben magas a figyelem- és magatartásszabályozási zavarban érintettek aránya (pl. Lőkösházán 19%).

A Gyulai járásban jelentős a szegregált oktatás aránya, főként Gyulán belül. Az integrált oktatásban részt vevő tanulók diagnózisprofilja viszonylag koncentrált, döntően tanulási zavaros és autizmus spektrum zavaros tanulóira épül.

172. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Gyulai járásban, 2024

Gyulai járás											
Települések	Külön csoportban nevelt, oktatott SNI-s gyermekek, tanulók száma	Integráltan nevelhető, oktatható SNI-s gyermekek, tanulók száma	Ebből (%):								
			Nagyothon és siket	Gyengénlátó és vak	Mozgásszervi fogyatékos	Beszéd fogyatékos	Enyhén értelmi fogyatékos	Autizmus spektrum zavar	Súlyos tanulási zavar	Súlyos figyelem zavar	Súlyos magatartás-szabályozás
Gyula	167	187	2,1%	0,5%	3,2%	1,6%		23,0%	64,7%	4,3%	0,5%
Elek	0	27					7,4%	11,1%	81,5%		
Kétegyháza	0	25						12,0%	88,0%		
Lőkösháza	0	21						4,8%	76,2%		19,0%
Összesen	167	260	1,5%	0,4%	2,3%	1,2%	0,8%	19,2%	69,6%	3,1%	1,9%

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A Mezőkovácsházai járásban összesen **379 sajátos nevelési igényű gyermek és tanuló** tanul. Közülük 171 fő (45%) külön csoportban, míg 208 fő (55%) integráltan vesz részt az oktatásban. A szegregált nevelés aránya a megyében itt az egyik legmagasabb, ami döntően Magyarbánhegyes kiugró adatainak köszönhető (154 fő külön oktatásban).

Az integráltan oktatott tanulók közel **80%-a súlyos tanulási zavarral** él, 7,2%-uk autizmus spektrum zavarral, és további 7,2%-uk enyhe értelmi fogyatékossgal. A mozgásszervi fogyatékossgal élő tanulók aránya 1%, más fogyatékosági kategóriák szinte nem jelennek meg. A figyelemzavarban érintettek aránya viszonylag magas (5,3%).

A kisebb települések (pl. Medgyesbodzás, Pusztatottlaka, Dombiratos) egy részében nincs nyilvántartott SNI-s tanuló. Az integrált oktatás a legtöbb településen kizárólag tanulási zavarral élő gyermekeket érint. A fogyatékosági típusok szempontjából a diagnózisok homogének, kevésbé diverzifikáltak.

173. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Mezőkovácsházai járásban, 2024

Mezőkovácsházai járás			
Települések	≠	–	Ebből (%):

	ülön csoportban nevelt, oktatott SNI-s gyermekek,	tanulók száma ntegráltan nevelhető, oktatható SNI-s gyermekek,	Nagyothalló és siket	Gyengénlátó és vak	Mozgásszervi fogyatékos	Beszédfogyatékos	Enyhén értelmi fogyatékos	Autizmus spektrum zavar	Súlyos tanulási zavar	Súlyos figyelem zavar	Súlyos magatartás-szabályozás
Mezőkovácsháza		26			3,8%		3,8%	11,5 %	73,1%	7,7%	
Almáskamarás		11					9,1%		81,8%	9,1%	
Battonya		31					6,5%	3,2%	71,0%	19,4%	
Dombegyház		18					11,1%		88,9%		
Dombiratos											
Kaszaper		9						11,1 %	77,8%	11,1%	
Kevermes		7						14,3 %	71,4%	14,3%	
Kisdombegyház											
Kunágota		16					37,5%		62,5%		
Magyarbánhegyes	154	8			12,5%			12,5 %	75,0%		
Magyardombegyház											
Medgyesbodzás											
Medgyesegyháza		27						3,7%	96,3%		
Mezőhegyes	17	26						11,5 %	88,5%		
Nagybánhegyes		9						22,2 %	77,8%		
Nagykamarás		9					11,1%	22,2 %	66,7%		
Pusztasótlaka											
Végegyháza		11					18,2%		81,8%		
Összesen	171	208	0%	0%	1,0%	0,0%	7,2%	7,2%	79,3%	5,3%	0,0%

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

Az **Orosházi járásban 685 sajátos nevelési igényű gyermek és tanuló** vesz részt az oktatásban, közülük 94 fő (14%) külön csoportban, 591 fő (86%) integrált nevelés keretében. Ez szintén magas integrációs arány a vármegyében.

Az integráltan oktatott tanulók többsége, **70%-a súlyos tanulási zavarral él**, további **11,5%-uk autizmus spektrum zavaros**, **9%-uk súlyos figyelemzavarral** küzd. Az enyhe értelmi fogyatékosok aránya (3,7%) mérsékelt, a mozgásszervi, látás- és hallássérült tanulók együttes aránya pedig mindössze 1,9%.

A tanulók közel fele Orosházán tanul, ahol a külön oktatásban részesülők túlnyomó többsége is megtalálható. A kisebb településeken – például Gádoroson, Pusztaföldváron vagy Csanádapácán – kizárólag integrált nevelés folyik, szinte kizárólag tanulási zavarral élő gyermekek részvételével. Ugyanakkor egyes községekben (pl. Csanádapáca, Kardoskút) kiugróan magas a figyelemzavarban érintettek aránya.

Az Orosházi járás integrációs mutatói kedvezőek, de az ellátott gyermekek fogyatékosági spektruma erősen koncentrált. Az inkluzív nevelés fejlesztése különösen az érzékszervi és mozgásszervi fogyatékossgal élő tanulók bevonásával válhat teljessé.

174. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma az Orosházi járásban, 2024

Orosházi járás											
Települések	Külön csoportban nevelt, oktatott SNI-s gyermekek, tanulók száma	Integráltan nevelhető, oktatható SNI-s gyermekek, tanulók száma	Ebből (%):								
			Nagyoathalló és siket	Gyengénlátó és vak	Mozgásszervi fogyatékos	Beszéd fogyatékos	Enyhén értelmi fogyatékos	Autizmus spektrum zavar	Súlyos tanulási zavar	Súlyos figyelem zavar	Súlyos magatartás-szabályozás
Orosháza	88	309	0,6%	0,6%	0,3%	1,6%	3,9%	12,3%	66,0%	11,7%	2,9%
Békéssámszon	0	34	2,9%				23,5%		64,7%	8,8%	
Csanádapáca	0	25				4,0%		20,0%	44,0%	32,0%	
Gádosros	0	50						16,0%	84,0%		
Kardoskút	0	5							80,0%	20,0%	
Nagyszénás	0	53	1,9%	1,9%			3,8%	7,5%	69,8%	9,4%	5,7%
Pusztaföldvár	0	17						5,9%	94,1%		
Tótkomlós	6	98			3,1%	4,1%		12,2%	80,6%		
Összesen	94	591	0,7%	0,5%	0,7%	1,7%	3,7%	11,5%	70,2%	9,0%	2,0%

Forrás: <https://dari.oktatás.hu/kirpub/index>

A Sarkadi járásban 285 gyermek részesül sajátos nevelési igény szerint oktatásban, közülük mindössze 20 fő (7%) külön csoportban, míg 265 fő (93%) integráltan kap ellátást. Ez egy magas integrációs arányt képvisel a vármegyében.

Az integrált nevelésben részesülők 88%-a súlyos tanulási zavarral él, 4,5%-uk autizmus spektrum zavarral érintett. Az enyhe értelmi fogyatékossg aránya csupán 1,9%, egyéb fogyatékossgai típus (érzékszervi, mozgásszervi, beszéd fogyatékos) hivatalosan nem került megállapításra a nyilvántartott tanulók körében.

A járásban kizárólag Sarkadon van külön csoportos nevelés, a többi településen kizárólag integrált oktatás folyik. A kisebb falvakban az SNI-s gyermekek diagnózisa rendkívül homogén: szinte kizárólag tanulási zavarral küzdő tanulók jelennek meg. Néhány településen – például Geszten, Sarkadkeresztúron vagy Zsadányban – figyelem- és magatartásproblémák is előfordulnak, de arányuk alacsony.

175. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Sarkadi járásban, 2024

Sarkadi járás			
Települések	K	S	Ebből (%):

	lön csoportban nevelt, oktatott SNI-s gyermekek, tanulók száma	integráltan nevelhető, oktatható SNI-s gyermekek, tanulók száma	Nagyothalló és siket	Gyengénlátó és vak	Mozgásszervi fogyatékos	Beszéd fogyatékos	Enyhén értelmi fogyatékos	Autizmus spektrum zavar	Súlyos tanulási zavar	Súlyos figyelem zavar	Súlyos magatartás-szabályozás
Sarkad	20	126					0,8%	2,4%	95,2%	0,8%	0,8%
Biharugra	0	2							100,0%		
Geszt	0	17							70,6%	17,6%	11,8%
Körösnyágy	0	1								100,0%	
Kötegyán	0	11							90,9%	9,1%	
Méhkerék	0	9						11,1%	88,9%		
Mezőgyán	0	13					15,4%	7,7%	76,9%		
Okány	0	26					3,8%	3,8%	88,5%	3,8%	
Sarkadkeresztúr	0	11						9,1%	81,8%	9,1%	
Újszalonta	0	0									
Zsadány	0	49					2,0%	10,2%	81,6%		6,1%
Összesen	20	265	0%	0%	0,0%	0,0%	1,9%	4,5%	88,3%	3,0%	2,3%

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A **Szarvasi járásban** összesen **294 sajátos nevelési igényű gyermek tanul** az oktatási rendszerben, közülük **16 fő (5%) külön csoportban**, míg **278 fő (95%) integrált** nevelés keretében kap fejlesztést. Ez a legmagasabb integrációs arány a vármegyében.

Az integráltan nevelt gyermekek **73%-a súlyos tanulási zavarral él**, további **11,9%-uk autizmus spektrum zavarral**, és **5,4%-uk figyelemzavarral** küzd. Az enyhe értelmi fogyatékos aránya 2,2%, míg a mozgásszervi, hallás- és látássérültek aránya egyaránt 1,1%.

A tanulók háromnegyede Szarvason és Kondoroson tanul, ezeken a településeken a fogyatékosági típusok eloszlása viszonylag diverzifikált. Csabacsúd kiugrik magasabb arányú értelmi és autizmus spektrum zavart mutató tanulóival, míg Békésszentandrás a tanulási zavaros esetek dominálnak.

176. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Szarvasi járásban, 2024

Szarvasi járás											
Települések	Külön csoportban nevelt, oktatott SNI-s gyermekek, tanulók száma	Integráltan nevelhető, oktatható SNI-s gyermekek, tanulók száma	Ebből (%):								
			Nagyothalló és siket	Gyengénlátó és vak	Mozgásszervi fogyatékos	Beszéd fogyatékos	Enyhén értelmi fogyatékos	Autizmus spektrum zavar	Súlyos tanulási zavar	Súlyos figyelem zavar	Súlyos magatartás-szabályozás

Szarvas	16	183	0,5%	1,1%	1,1%	1,1%	2,2%	12,0%	73,8%	6,0%	2,2%
Békésszentandrás	0	24				4,2%			83,3%	4,2%	8,3%
Csabacsúd	0	14	7,1%			14,3%	7,1%	14,3%	57,1%		
Kardos	0	0									
Kondoros	0	57	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	15,8%	70,2%	5,3%	
Örménykút	0	0									
Összesen	16	278	1,1%	1,1%	1,1%	2,2%	2,2%	11,9%	73,0%	5,4%	2,2%

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A Szeghalmi járásban összesen 409 gyermek és tanuló részesül sajátos nevelési igény szerinti ellátásban, közülük **38 fő (9%) külön csoportban**, míg **371 fő (91%) integrált** oktatásban vesz részt. Az integráció aránya magas, de a külön nevelt tanulók közel fele Körösladányban, másik része Szeghalmon található.

Az integrált oktatásban részesülők több mint **86%-a súlyos tanulási zavarral él**, további 5,7%-uk autizmus spektrum zavarral, 2,7%-uk enyhe értelmi fogyatékossgal. Mozgásszervi és hallássérültek együttesen is csak 1,8%-ot képviselnek, más fogyatékosági típusok aránya elenyésző.

A legtöbb SNI-s tanuló Vésztőn, Körösladányban és Szeghalmon tanul, Vésztőn egy közép-súlyos értelmi fogyatékkal élő gyermek is részt vesz az integrált oktatásban.

A kisebb településeken (pl. Kertészsziget, Körösújfalú) kizárólag tanulási zavarral küzdő gyermekek jelennek meg az ellátásban, jellemzően kis létszámban.

177. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Szeghalmi járásban, 2024

Szeghalmi járás											
Települések	Külön csoportban nevelt, oktatott SNI-s gyermekek, tanulók száma	Integráltan nevelhető, oktatott SNI-s gyermekek, tanulók száma	Ebből (%):								
			Nagyothon és siket	Gyengénlátó és vak	Mozgásszervi fogyatékos	Beszéd-fogyatékos	Enyhén értelmi fogyatékos	Autizmus spektrum zavar	Súlyos tanulási zavar	Súlyos figyelem zavar	Súlyos magatartás-szabályozás
Szeghalom	21	71	1,4%		1,4%			8,5%	87,3%		1,4%
Bucsa	0	47			2,1%		12,8%		76,6%	6,4%	2,1%
Füzesgyarmat	0	39			2,6%		2,6%	5,1%	87,2%		2,6%
Kertészsziget	0	2							100,0%		
Körösladány	17	87	1,1%					3,4%	92,0%		3,4%
Körösújfalú	0	3							100,0%		
Vésztő	0	122			1,6%		2,5%	8,2%	84,4%	1,6%	0,8%
Összesen	38	371	0,5%	0,0%	1,3%	0,0%	2,7%	5,7%	86,3%	1,3%	1,9%

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>

A vármegye iskoláiban a **sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók** 75%-a integrált nevelésben-oktatásban vesznek részt. Az inkluzív nevelés elterjedtsége ugyanakkor jelentős járási eltéréseket és specifikus nehézségtípusokat mutat, amelyek eltérő helyi beavatkozásokat és szakmai támogatást igényelnek.

Az SNI-típusok közül a súlyos tanulási zavar minden járásban domináns, különösen a Sarkadi (88,3%), Szeghalmi (86,3%) és Gyomaendrődi (85,9%) járásokban.

Ezt követi az autizmus spektrum zavar, ami legmagasabb arányban a Békéscsabai (19,7%) és Gyulai (19,2%) járásban, legalacsonyabb a Sarkadi (4,5%) és Szeghalmi (5,7%) járásban.

Enyhe értelmi fogyatékoság magasabb arány a Mezőkovácsházai (7,2%) és Békési (4,4%) járásokban.

Súlyos figyelemzavar az Orosházi járásban kiugró (9%), máshol jellemzően 1–5% között mozog.

Beszédfigyelmetlenség jellemzően 0–2% között, kivétel a Szarvasi járás (2,2%).

Más kategóriák, mint a mozgásszervi, látási vagy hallási fogyatékoság, alacsony (jellemzően 0–2%) előfordulást mutatnak.

Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

A sajátos nevelési igényű gyermekek által igénybevehető szolgáltatások összegyűjtéséhez Békés vármegye településeinek Helyi Esélyegyenlőségi Programjai és a települési adatbekérők nyújtottak értékes információkat.

178. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Békéscsabai járás

Békéscsabai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Békéscsaba	X		
Csabaszabadi			
Csorvás	X		
Doboz			
Gerendás			
Kétsoprony			
Szabadkígyós			
Telekgerendás	X		
Újkígyós	X		

Békéscsabán a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását az Esély Pedagógiai Központ Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és EGYMI biztosítja. A városi önkormányzat nyári napközis táborában több SNI-s és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek is részt vett, akik a teljes, négy és fél hetes időszakot végiglátogatták.

Újkígyóson az óvodai szinten fejlesztő óvodapedagógus biztosítja az SNI gyermekek egyéni fejlesztését, míg az iskolai ellátás szintén megoldott. A fejlesztő tevékenységeket a városi család- és gyermekjóléti szolgálat munkatársaival együttműködésben végzik.

Csorváson a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését utazó gyógypedagógusok látják el, akik rendszeresen látogatják az intézményeket, és a gyermekek szükségleteihez igazodó fejlesztést nyújtanak.

Telekgerendáson az óvodai nevelés keretében logopédiai foglalkoztató és fejlesztő pedagógus biztosítja az SNI gyermekek számára a célzott támogatást.

179. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Békési járás

Békési járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Békés	X		
Bélmegyer			
Kamut	X		
Köröstarcsa			
Mezőberény	X		
Murony			
Tarhos			

Békésen a sajátos nevelési igényű tanulók tanórai és fejlesztő foglalkozásai egyéni fejlesztési terv alapján valósulnak meg. A tanórák és egyéb iskolai foglalkozások a helyi tantervben foglaltak szerint történnek, figyelembe véve a gyermekek speciális szükségleteit.

Mezőberényben az SNI gyermekek ellátását megbízási szerződéssel alkalmazott szakemberek végzik. A szakértői véleményben előírt fejlesztéseket megfelelő végzettségű logopédus, TSM terapeuta, gyógypedagógus, szomatopedagógus és szurdopedagógus látja el, elsősorban az óvodákban vagy saját telephelyükön. Az iskoláskorú gyermekek számára a fejlesztéseket a Pedagógiai Szakszolgálat Mezőberényi Telephelye biztosítja.

Kamuton biztosított az ellátás a sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók számára. A fejlesztéseket egy fő fejlesztő pedagógus és egy fő gyógypedagógus végzi, míg egy fő logopédus utazó tanárként látja el feladatait a településen.

180. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Gyomaendrői járás

Gyomaendrői járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyomaendrőd	X		
Csárdaszállás			
Dévaványa	X		
Ecsegfalva	X		
Hunya			

Gyomaendrődön az iskolákban a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a Pedagógiai Szakszolgálat tagintézménye biztosítja.

Déaványán a Pedagógiai Szakszolgálat helyi telephelye látja el az SNI tanulók fejlesztését, a szakértői vélemények alapján meghatározott egyéni fejlesztési tervek szerint.

Ecsegfalván utazó gyógypedagógus végzi a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését, aki rendszeresen látogatja az intézményt.

181. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Gyulai járás

Gyulai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyula	X		
Elek	X		
Kétegyháza			
Lökősháza			

Gyulán az SNI és a korai fejlesztésben részesülő gyermekek számára a Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat biztosít megfelelő ellátást a szakképzett kisgyermeknevelők mellett.

Eleken a Pedagógiai Szakszolgálat Eleki telephelye vesz részt a gyermekek fejlesztésében.

182. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Mezőkovácsházai járás

Mezőkovácsházai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Mezőkovácsháza	X		
Almáskamarás			
Battonya	X		
Dombegyház			
Dombiratos			
Kaszaper	X		
Kevermes	X		
Kisdombegyház	X		
Kunágota			
Magyarbánhegyes			
Magyardombegyház			
Medgyesbodzás			X
Medgyesegyháza			X
Mezőhegyes			X

Nagybánhegyes	X		
Nagykamarás	X		
Pusztáottlaka	X		
Végegyháza			

Mezőkovácsházán az óvodákban a fejlesztést terapeutával és gyógypedagógus végzettségű óvodapedagógussal oldják meg. A korai fejlesztési igények kielégítését az önkormányzat az EFI iroda közreműködésével heti két nap tudja biztosítani. Az iskolai tanulók ellátását a Pedagógiai Szakszolgálat tagintézménye végzi.

Battonyán utazó logopédus és fejlesztőpedagógus látja el a gyermekek fejlesztését, emellett az iskola saját gyógypedagógust is foglalkoztat, így az SNI tanulók ellátása intézményi szinten megoldott.

Kaszaperen az iskolában tanító-gyógypedagógus végzi az SNI-s gyermekek fejlesztését, míg az óvodában fejlesztőpedagógus dolgozik a szakértői vélemények alapján előírt kötelező óraszámban. Munkájukat a mezőkovácsházi kistérség támogatásával foglalkoztatott logopédus, valamint az integrációs program keretében alkalmazott pszichológus segíti.

Kevermesen és Kisdombegyházán a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését gyógypedagógus végzi, heti három alkalommal, egyéni fejlesztési terv alapján, alkalmanként 20 perces időtartamban, a szakértői vélemények előírásai szerint.

Nagybánhegyesen fejlesztőpedagógus és gyógypedagógus támogatja az intézményekben dolgozó pedagógusokat az SNI gyermekek ellátásában, egyénre szabott fejlesztésekkel.

Nagykamaráson az óvodában gyógypedagógus foglalkozik az SNI-s gyermekekkel, annak érdekében, hogy a számukra legmegfelelőbb, célzott fejlesztésben részesüljenek.

Pusztáottlakán a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások teljesítése érdekében gyógypedagógus, gyógypedagógiai asszisztens és logopédus is foglalkozik a rászoruló gyermekekkel, biztosítva a komplex és szakszerű ellátást.

183. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Orosházi járás

Orosházi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Orosháza	X		
Békéssámson	X		
Csanádapáca			
Gádos			
Kardoskút	X		
Nagyszénás	X		
Pusztaföldvár	X		
Tótkomlós	X		

Orosházán a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását a Pedagógiai Szakszolgálat Orosházi Tagintézménye biztosítja. Az intézmény keretein belül korai fejlesztést, valamint gyógypedagógiai szolgáltatásokat is nyújtanak, igazodva a gyermekek egyéni szükségleteihez.

Békéssámsonban minden köznevelési intézmény vállalja az SNI tanulók oktatását és fejlesztését. A pedagógusok munkáját konduktor is segíti, ezzel is elősegítve a speciális nevelési igényű gyermekek komplex támogatását.

Kardoskúton az óvodában fejlesztő pedagógus és gyógypedagógus foglalkozik a sajátos nevelési igényű gyermekekkel. Emellett biztosított a logopédiai ellátás is, amely kiegészíti a fejlesztési szolgáltatásokat. Pusztaföldváron az SNI gyermekek fejlesztése az óvoda és az iskola keretein belül megoldott, a szükséges fejlesztő tevékenységeket az intézmények saját erőforrásból biztosítják.

Nagyszénáson elérhető mind a korai fejlesztés, mind a gyógypedagógiai ellátás, így a gyermekek időben és célzott módon részesülhetnek a számukra szükséges támogatásban.

Tótkomlóson a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását külső szakemberek bevonásával biztosítják, akik speciális szaktudásukkal segítik a fejlesztést az intézményi keretek között.

184. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Sarkadi járásAz űrlap alja

Sarkadi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Sarkad	X		
Biharugra	X		
Geszt	X		
Körösnagyharsány	X		
Kötegyán	X		
Méhkerék			
Mezőgyán			
Okány	X		
Sarkadkeresztúr			
Újszalonta			
Zsadány			

Biharugrán és Geszten az oktatási intézmények keretein belül gyógypedagógusok gondoskodnak a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséről, biztosítva a gyermekek egyéni szükségleteihez igazodó támogatást.

Körösnagyharsányban az óvodai nevelés során fejlesztőpedagógus foglalkozik a gyermekekkel, a korai fejlesztést célzott módon biztosítva az érintettek számára.

Kötegyánban a gyermekek nevelése és fejlesztése több szakember együttműködésével valósul meg. Az óvoda és az iskola keretei között nemcsak pedagógusok, hanem pszichológus, fejlesztőpedagógus és iskolai szociális munkás is részt vesz a gyermekek támogatásában.

Okányban helyi gyógy- és fejlesztőpedagógusok alkalmazásával lehetőség nyílik az SNI és beilleszkedési zavaros gyermekek fejlesztésére. A társulási keretek között logopédiai ellátás, gyógytorna és más terápiás szolgáltatások is elérhetők. Az óvodában és általános iskolában fejlesztő foglalkozások és gyógytestnevelés is biztosított megfelelő szakképesítéssel rendelkező szakemberek bevonásával. Az iskolai ellátás integrált nevelési formában valósul meg.

Sarkadkeresztúron az óvodában egy fő gyógypedagógus foglalkozik a sajátos nevelési igényű gyermekekkel, biztosítva számukra a célzott fejlesztést a mindennapi nevelési folyamatban.

185. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Szarvasi járás

Szarvasi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Szarvas	X		
Békésszentandrás	X		
Csabacsúd	X		
Kardos			
Kondoros			
Örménykút			

Szarvason a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása már óvodás kortól biztosított. Az intézményekben gyógypedagógus és fejlesztőpedagógus dolgozik, akik célzott fejlesztést nyújtanak az érintett gyermekek számára. Az iskolai oktatásban integrált nevelés keretében történik az SNI tanulók bevonása, egyéni szükségleteik figyelembevételével.

Békésszentandrás az általános iskola szerződött szakembereken keresztül biztosítja a korai fejlesztéshez kapcsolódó ellátásokat. A szolgáltatás keretében gyógypedagógus és logopédus is igénybe vehető, akik a gyermekek egyéni fejlődését támogatják.

Kondoroson a Pedagógiai Szakszolgálat Szarvasi Tagintézménye gondoskodik az SNI gyermekek ellátásáról, a szakértői véleményekben előírt fejlesztéseknek megfelelően.

186. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Szeghalmi járás

Szeghalmi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Szeghalom	X		
Bucsa	X		
Füzesgyarmat	X		
Kertészsziget	X		
Körösladány	X		
Körösújfal			X
Vésztő			

Bucsán az óvodai nevelésben két fő gyógypedagógus segíti az óvodapedagógusok munkáját, ezzel biztosítva a sajátos nevelési igényű gyermekek korai fejlesztését. Kertészszigeten szintén elérhető gyógypedagógiai támogatás, ahol egy fő gyógypedagógus foglalkozik az érintett gyermekekkel.

Füzesgyarmaton hátránykompenzációs tevékenységként integrált pedagógiai rendszert alkalmaznak a nevelési-oktatási intézmények. A rendszer célja a hátrányos helyzetű tanulók támogatása és esélyeik kiegyenlítése a köznevelés során.

Körösladányban a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása integrált oktatási keretek között valósul meg, a Pedagógiai Szakszolgálat helyi telephelyének közreműködésével. A gyógypedagógiai szolgáltatások a gyermekek egyéni szükségleteihez igazodnak, és az intézmény saját szakembereinek bevonásával működnek. Az ellátásban gyógytestnevelő, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus,

szomatopedagógus, logopédus és autizmus spektrum pedagógusa is részt vesz, akik komplex módon biztosítják a prevenciót és a hátránykompenzációt.

Vésztőn a Pedagógiai Szakszolgálat Vésztői telephelye látja el Kőrösújfalú tanulóinak fejlesztését is. Szeghalmon működik a Pedagógiai Szakszolgálat Szeghalmi Tagintézménye, amely térségi szinten biztosítja a sajátos nevelési igényű gyermekek számára szükséges fejlesztő szolgáltatásokat.

Problémát jelent, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek **fejlődési zavara gyakran csak későn kerül felismerésre**. A szülők sok esetben nem ismerik fel a problémát, vagy ha érzik is, hogy gond van, inkább kívánnak. Nem tudják, hogy ezeknél a zavaroknál minden elvesztett hónap pótolhatatlan, hiszen a leghatékonyabb beavatkozásra 1–5 éves kor között van lehetőség. A tájékoztatás hiánya miatt a családok gyakran nem tudják, hová fordulhatnak segítségért. A gyermekorvosok nem minden esetben rendelkeznek kellő ismerettel arról, hogy hová irányítsák a gyermeket, és ha mégis megteszik, előfordul, hogy a szülők nem veszik igénybe a javasolt vizsgálatot vagy fejlesztést. Mindez azt eredményezi, hogy a korai fejlesztés lehetősége sok gyermek számára elveszik, ami egész életükre kiható hátrányt okoz. Ez a helyzet rávilágít a korai felismerést és beavatkozást biztosító szolgáltatások hiányára, valamint a szülők és alapellátásban dolgozó szakemberek célzott tájékoztatásának szükségességére.

5.4. Ifjúságot célzó tevékenységek

Az ifjúságot célzó tevékenységek bemutatásánál adatforrásként a települési HEP-eket, a települési adatbázisokban szereplő információkat, valamint a munkacsoportok anyagait használtuk fel.

187. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Békéscsabai járásban

Békéscsabai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Békéscsaba	X		
Csabaszabadi			
Csorvás	X		
Doboz	X		
Gerendás			
Kétsoprony			
Szabadkígyós			
Telekgerendás	X		
Újkígyós	X		

Békéscsaba kiemelkedő szerepet tölt be az ifjúsági programok terén. A városban működik az *Ifjúsági Garancia Program*, valamint az *Ifjúsági és Sportbizottság* ifjúsági feladatokra kiírt pályázati lehetőségekkel támogatja az értékteremtő ifjúsági kezdeményezéseket, valamint előmozdítja a fiatalok közéleti részvételét és a generációk közötti párbeszédet. Az évente megrendezett *Csabai Garabonciás Napok* során megválasztott *diákpolgármester* és két *diák-alpolgármester* képviseli a fiatalokat a városi rendezvényeken és megemlékezéseken, munkájukhoz pedig – a város költségvetési lehetőségeihez mérten – anyagi támogatás is társul. A *Békéscsabai Diákönkormányzat Városi Ifjúsági Parlamentje* évente kétszer kerül megrendezésre, ahol több mint 150 közép- és általános iskolás fiatal vitathat meg aktuális kérdéseket és dolgozhat ki javaslatokat tizenkét szekcióban. Emellett a *polgármester ifjúsági*

fogadónapja lehetőséget biztosít arra, hogy a fiatalok és az őket segítő szakemberek közvetlenül osszák meg véleményüket, ötleteiket, kérdéseiket a város vezetésével.

Csorvason rendszeresen szerveznek sporteseményeket a fiatalok számára, melyek nemcsak az egészséges életmódra nevelnek, hanem a közösségépítést is szolgálják.

Dobozon ifjúsági tábor működik, ahol a résztvevők számára közösségi és szabadidős programokat kínálnak, elősegítve ezzel a szociális kompetenciák fejlődését.

Újkígyóson Tanoda program keretében nyújtanak támogatást a fiataloknak, különös figyelmet fordítva a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok fejlesztésére. Emellett *ifjúsági klub* is működik a településen, amelyek lehetőséget adnak a fiatalok önszerveződésére, kapcsolatépítésre és szabadidő hasznos eltöltésére.

Telekgerendáson Ifjúsági Centrum szolgálja a helyi fiatalok közösségi életét.

188. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Békési járásban

Békési járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Békés	X		
Bélmegyer			
Kamut			
Köröstarcsa	X		
Mezőberény			
Murony			
Tarhos			

Békés városában működik a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF), amely a fiatalok droghasználatának megelőzését és a szenvedélybetegségek elleni helyi fellépést segíti összehangolt intézményi együttműködés keretében. A város Ifjúsági Konceptióval is rendelkezik, amely stratégiai irányokat jelöl ki a fiatalok életminőségének javítása érdekében.

Mezőberény átgondolt ifjúságpolitikai irányvonalak mentén szervezi a fiatalokkal kapcsolatos tevékenységeket. A város elkészítette saját Városi Ifjúsági Konceptióját, amelyben célként határozza meg az ifjúsági közösségi terek kialakítását, reagálva a helyben azonosított hiányokra.

2024 februárjában megalakult a városi diákönkormányzat, amely azóta aktívan részt vesz különféle ifjúsági programok szervezésében és lebonyolításában. A fiatalok szerepvállalása nem csupán a programokon való részvételben, hanem azok formálásában is megjelenik, amit az is jelez, hogy új civil szervezetek is létrejöttek az ő közreműködésükkel.

189. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Gyomaendrődi járásban

Gyomaendrődi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyomaendrőd	X		
Csárdaszállás			
Dévaványa			

Ecsegfalva			
Hunya			

Gyomaendrőd által beküldött önkormányzati adatbekérőn fejlesztési célként jelenik meg egy Ifjúsági Tanács létrehozása, amely lehetőséget teremtene a fiatalok strukturáltabb bevonására a helyi döntéshozatali és közéleti folyamatokba. A városban jelenleg Tanoda program keretében érhetők el ifjúságot célzó szolgáltatások.

190. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Gyulai járásban

Gyulai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyula	X		
Elek			
Kétegyháza			
Lőkösháza			

Gyulán az ifjúsági programok központi eleme a Gyulai Ifjúsági Központ (GYIK) működtetése, amely a fiatalok számára folyamatosan biztosít közösségi teret és programlehetőségeket. A városban kiemelt figyelmet kap az Erkel Diákünnepek, amely a helyi középiskolás fiatalok egyik legfontosabb fóruma. Szintén fontos esemény az ifjúsági konferencia, amely lehetőséget nyújt a fiatalokat érintő kérdések közös megvitatására, valamint a Városi Diákönkormányzat működtetése, amely a diákok közéleti szerepvállalását, érdekképviseletét segíti elő.

A közösségi szerepvállalás erősítését példázza a Gyulai Római Katolikus Gimnázium önkéntes diákjainak tevékenysége is, akik rendszeresen látogatják a város szociális otthonaiban élő időseket, és felolvasással, beszélgetéssel járulnak hozzá az ott élők életminőségének javításához.

191. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Mezőkovácsházai járásban

Mezőkovácsházai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Mezőkovácsháza			
Almáskamarás			
Battonya	X		
Dombegyház			
Dombiratos			
Kaszaper			
Kevermes	X		
Kisdombegyház			
Kunágota			
Magyarbánhegyes			
Magyardombegyház			
Medgyesbodzás			

Medgyesegyháza			
Mezőhegyes			
Nagybánhegyes	X		
Nagykamarás	X		
Pusztaszentlőrinc			
Véghely			

Mezőkovácsházai járás településein elsősorban civil szervezetek, alapítványok és tanoda programok keretében valósulnak meg az ifjúságot célzó kezdeményezések, amelyek közösségi élményeket, szabadidős lehetőségeket és fejlesztő tevékenységeket biztosítanak a fiatalok számára.

Kevermesen az *Egészséges Ifjúságért Közalapítvány* szervezésében valósulnak meg ifjúságot érintő események.

Nagybánhegyesen a fiatalokat célzó programokat a *Helyi Ifjúságért és Kultúráért Egyesület* szervezi, amely a helyi közösségi élet erősítésében, kulturális programok lebonyolításában és a fiatalok aktivizálásában vállal szerepet.

Nagykamaráson a szabadidő hasznos eltöltése érdekében felújításra került 2005-ben a Pinceklub, amely az ifjúságkedvenc törzshelyévé vált, a legutóbbi TÁMOP pályázat keretében konditerem is kialakításra került. Emellett az önkormányzat a közfoglalkoztatási program keretében turistaházat létesített, amely nemcsak a település turisztikai vonzerejét növeli, hanem az ifjúság számára is új lehetőségeket teremt a szervezett programokhoz.

Battányán Tanoda program keretében érhető el az ifjúságot célzó tevékenységek.

192. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége az Orosházi járásban

Orosházi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Orosháza	X		
Békéssámszon			
Csanádapáca	X		
Gádos			
Kardoskút	X		
Nagyszénás			
Pusztaszentlőrinc	X		
Tótkomlós	X		

Orosházán Diáktanya működik, amely közösségi térként szolgál az ifjúság számára. A város *települési ifjúsági koncepciója* több lépcsőben, fórumokon keresztül, a fiatalok aktív részvételével került kidolgozásra, biztosítva ezzel az érintettek bevonását a stratégiai tervezésbe.

Csanádapácán ifjúsági képviselői csoport létrehozását tervezik, amely a fiatalok érdekképviseletét és véleménynyilvánítását segítené elő helyi szinten.

Kardoskúton a *Móra Községi Színtér* biztosít helyszínt az ifjúság számára szervezett programoknak, eseményeknek, ezzel teret adva a közösségi életnek és a szabadidő hasznos eltöltésének.

Tótkomlóson a fiatalokkal foglalkozó civil szervezetek – például a labdarúgó és úszó szakosztályok, zenekarok – önkormányzati támogatásban részesülnek, ezzel is ösztönözve a közösségi és sporttevékenységekben való részvételt. A *Tótkomlós Ifjú Tehetsége* díjat minden évben kiemelkedő teljesítményt nyújtó tanulók nyerhetik el, amely nemcsak elismerést, hanem pénzügyi támogatást is jelent. A helyi *Rákóczi Szövetség* ifjúsági csoportot működtet, emellett *Ifjúsági Koncert Fúvószenekar* is működik a településen, elősegítve a zenei nevelést és közösségi élményeket.

Pusztaföldváron a *Községi Színtér* ad helyet az ifjúság szabadidős tevékenységeinek, valamint működik a *Vajda Sára Ifjúsági Kulturális Egyesület*, amely kulturális programok szervezésével járul hozzá a fiatalok közösségi életének gazdagításához.

193. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Sarkadi járásban

Sarkadi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Sarkad	X		
Biharugra			
Geszt			
Körösnagyharsány			
Kötegyán			
Méhkerék			
Mezőgyán			
Okány	X		
Sarkadkeresztúr			
Újszalonta			
Zsadány			

Sarkadon a *GINOP program* keretében valósult meg az *Ifjúsági Garancia program*, amely elsősorban a fiatalok munkaerőpiaci elhelyezkedését segítő szolgáltatásokat nyújtott. A város *Helyi Esélyegyenlőségi Programja* célkitűzésként fogalmazza meg az ifjúsági programok működtetését, jelezve a helyi döntéshozók szándékát a fiatalok támogatására és közösségi életének fejlesztésére.

Okányban a *Református Egyház* működtet *Tanoda programot*, amely keretében rendszeresen szerveznek ifjúságot célzó fejlesztő és közösségi programokat, különös tekintettel a hátrányos helyzetű fiatalok támogatására és integrációjára.

194. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Szarvasi járásban

Szarvasi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások

	elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	részen elérhetőek helyben	elérhetőek, de nem helyben
Szarvas	X		
Békésszentandrás	X		
Csabacsúd			
Kardos			
Kondoros			
Örménykút			

Szarvason elkészült a *Városi Ifjúsági Cselekvési Terv*, amely a fiatalokat érintő intézkedések tervezésének alapidokumentuma. A *Szarvasi Ifjúsági Akciócsoport Egyesület* által működtetett „Cherbo” program keretében működik a *Csodaszarvas Tanoda*, amely a hátrányos helyzetű fiatalokra fókuszál. A jövőbeni tervek között szerepel a közösségi ház felújítása és programokkal való megtöltése, amely újabb lehetőséget teremtene a fiatalok számára a közösségi életbe való bekapcsolódásra. A fiatalokat továbbá a *tömegsportolási lehetőségek térítésmentes biztosításával* is megszólítják, ösztönözve ezzel az aktív életmódot és közösségi részvételt.

Békésszentandrás a fiatalok számára elsősorban *sporttal egybekötött szabadidős programok* elérhetőek, mint például kerékpározás, természetjárás, úszás, kajak-kenu, labdarúgás és tánc. Emellett *Tanoda program* is működik a településen.

195. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Szeghalmi járásban

Szeghalmi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Szeghalom	X		
Bucsa			
Füzesgyarmat			
Kertészsziget			
Körösladány			
Körösújfalú			
Vésztő			

Szeghalmon több program is szolgálja a fiatalok közösségi részvételét és aktív életmódját. A városban működik a *Várhelyi Ifjúsági Tábor*, amely rendszeres közösségi események, táborok és programok helyszíne, elsősorban a fiatalabb korosztály számára. Emellett a *Gyermek, Ifjúsági és Szabadidősport Egyesület* a sport eszközein keresztül éri el a fiatalokat, szervezett mozgásformák, versenyek és tömegsport események révén ösztönözve őket az aktív és közösségi életre.

Összességként megállapítható, hogy Békés vármegyében a fiatalok helyi közéletbe való bevonása, közösségi tereik biztosítása és a számukra szervezett programok elérhetősége nem egységes. **A vizsgált települések közel kétharmadában semmilyen formális adat vagy célkitűzés nem jelenik meg az ifjúsággal kapcsolatban a fejlesztési dokumentumokban** vagy beküldött adatokban. Kulcskérdés a **szakpolitikai elköteleződés**, azaz hogy az ifjúságot érintő beavatkozások összehangoltan, több szakpolitika (oktatás, egészségügy, kultúra, foglalkoztatás, településfejlesztés) mentén történjenek.

Az ifjúságot érintő szolgáltatások és lehetőségek jellemzően azokon a városokban koncentrálódnak, amelyek oktatási központként is funkcionálnak. Ilyen például Békéscsaba vagy Gyula, ahol több középfokú oktatási intézmény működik, jelentős diáklétszámmal. Ezeken a településeken az ifjúság önszerveződő képessége és aktivitása is magasabb, ami kedvez a helyi programok kialakításának és az ifjúság közéleti szerepvállalásának.

Ezzel szemben az előregedő, kis lélekszámú településeken, ahol nem működnek középiskolák, a fiatalok jellemzően ingáznak, kevés időt töltenek helyben, így nem jelennek meg hangsúlyos célcsoportként a helyi döntéshozatalban és programtervezésben.

Ahol azonban van törekvés az ifjúsági korosztály megszólítására, ott jellemző **a partnerség az oktatási intézményekkel, civil szervezetekkel, valamint a fiatalok bevonása a programok megtervezésébe.** Ezeken a településeken már kialakultak olyan struktúrák – tanodák, diákönkormányzatok, ifjúsági csoportok –, amelyek biztosítják a fiatalok aktív részvételét a közösségi életben.

A helyi felmérések azt mutatják, hogy a fiatalok többsége Magyarországon, saját szülőföldjén képzelel el a jövőjét. Ugyanakkor sokan közülük „a lehetőségek hiánya miatt a térség elhagyására kényszerülnek”. A Magyar Ifjúság Kutatás 2020 című, nagymintás (8000 fős), kor, nem, településtípus, régió és iskolai végzettség szerint reprezentatív kutatása többek között a 15–29 éves korosztály mobilitási szándékait vizsgálta rövid és hosszú távon. Országos szinten a 2020-as eredmények összességében kedvezőbb képet mutattak a 2016-os adatokhoz képest, ugyanakkor Békés vármegyében aggasztó tendenciák rajzolódnak ki.

Míg országosan a fiatalok 9%-a tervez rövid távú, tanulási célú mobilitást, addig ez az arány Békés vármegyében 13%. Munkavállalási célú, rövid távú elvándorlást országosan 19%, míg a vármegyében 44% tervez. Hosszú távú, évekig tartó külföldi munkavállalási szándékkal országosan a fiatalok 22%-a él, ezzel szemben Békésben 43%. Külföldi letelepedésre vonatkozó terveket a fiatalok 12%-a fontolgat, Békés vármegyében azonban ez az arány eléri a 25%-ot. A mobilitási szándék komolysága tekintetében is jelentős a különbség: míg országosan 22% jelez határozott elhatározást, a vármegyében ez az arány 52%. A lakóhely elhagyását országosan a fiatalok 20%-a tervezi, Békés vármegyében pedig 42%.

A kutatási eredmények arra is rávilágítanak, hogy a fiatalok helyben tartását elsősorban nem a munkahelyhez vagy szervezethez való kötődés, hanem a **közösségekhez való tartozás érzése** határozza meg. Ezért kiemelten fontos, hogy milyen lehetőségeket kínálunk számukra a helyi közösségekben. A civil szervezetek szerepe különösen jelentős azokban a településekben, ahol az önkormányzati kapacitások korlátozottak. **Az ifjúság számára nyújtott programok, lehetőségek nem csupán szolgáltatások, hanem olyan stratégiai befektetések, amelyek hozzájárulnak a fiatalok megtartásához, valamint a közösségek hosszú távú megerősödéséhez.**

A települések sokrétű erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a fiatalokat helyben tartsák, és számukra vonzó jövőképet kínáljanak. A célzott programok, közösségépítő kezdeményezések és támogatási formák ellenére azonban továbbra is jelentős kihívást jelent a fiatalok elvándorlásának megfékezése.

A vármegye kistélepüléseiben több állami és civil kezdeményezés támogatja a 15–29 éves korosztályt. Az elmúlt években nemzetközi és uniós forrásból olyan programok indultak, amelyek elsősorban a nem tanuló és nem dolgozó fiatalok bevonását célozzák. Ezekbe a programokba a lakóhely szerinti járási hivatal foglalkoztatási osztályain történő regisztrációval lehet bekapcsolódni. A résztvevők különféle támogatásokra jogosultak, többek között bértámogatásra, lakhatási és utazási hozzájárulásra.

Önkormányzati szinten több település is indított saját ifjúságsegítő projekteket, amelyek közül kiemelkedik az „**Esély Otthon**” program. Ennek keretében 18–35 éves fiatalok részesülhetnek lakhatási

támogatásban és mentorálásban a helyben maradás ösztönzése érdekében. Ezekhez a kezdeményezésekhez elsősorban az önkormányzatok vagy civil szervezetek koordinálásával lehetett csatlakozni.

A programokról és lehetőségekről a fiatalok különböző információs csatornákon keresztül értesülhetnek: a járási hivatalok foglalkoztatási osztályain, a kormányhivatalok hivatalos felületein, helyi ifjúsági irodákon, valamint önkormányzati hirdetőfelületeken keresztül. Emellett számos fiatal tájékozódik önkormányzati ifjúsági fórumokon, önkéntes hálózatokon keresztül is. A településvezetők részéről is egyre gyakrabban jelenik meg az ifjúsági korosztály megszólításának igénye, a Helyi Esélyteremtő Programok szerint még a legkisebb települések egy részében is terveznek célzott intézkedéseket.

Ugyanakkor a szolgáltatások lefedettsége nem teljes. Több kistépülésen hiányoznak az ifjúsági koordinátorok és közösségi terek, így a fiatalok számára nehézkes a helyi programokhoz való hozzáférés. Gyakran csak a megyeszékhely vagy a nagyobb városok nyújtotta lehetőségek érhetők el számukra. A földrajzilag távol eső településeken – különösen Dél- és Északkelet-Békésben – a gyenge tömegközlekedés és az alacsony számú helyi kezdeményezés miatt a fiatalok elszigetelődhetnek.

A megye egészét tekintve jellemző a fiatal, képzett munkaerő elvándorlása („brain-drain”), amit tovább súlyosbít a felsőoktatási központ és a magas presztízsű munkahelyek hiánya. Ennek következtében sok ambiciózus fiatal a nagyvárosok vagy a külföld irányába távozik. Ez a tendencia nemcsak a helyi programok iránti érdeklődést csökkenti, hanem gyengíti a térségi ifjúsági együttműködések dinamizmusát is.

Bár a formális programokhoz való hozzáférés sokszor korlátozott, a fiatalok számára számos lehetőség elérhető a formális kereteken kívül is. Sok településen működnek sportegyesületek, tánccsoportok, ifjúsági klubok, melyek szabadon, önkéntes alapon látogathatók. Emellett több középiskolában működik diákönkormányzat vagy ifjúsági tanács, Békéscsabán és Gyulán pedig aktív ifjúsági kerekasztalok biztosítanak lehetőséget a fiataloknak a közéleti részvételre.

Az ifjúságot célzó tevékenységek vizsgálata során – amelynek célja a fiatalok elvándorlásának megelőzése és a helyi programok szerepének feltárása – fontos szempontként merült fel **a fogyatékkal élő fiatalok részvételi lehetősége**. Számos kulturális és közösségi helyszín – legyen az művelődési ház, vendéglő, diszkó vagy szabadtéri rendezvény, például falunap – nem rendelkezik akadálymentes WC-vel, rámpás feljáróval, kapaszkodókkal, illetve a látássérülteket segítő vezetősávokkal, tapintható tájékoztatókkal vagy piktogramokkal. Ennek következtében a fogyatékkal élők részvétele korlátozott. Részvételük gyakran csak kíséreléssel lenne biztonságos, azonban a családoknál és az intézményeknél ritkán áll rendelkezésre ilyen segítség, ami tovább szűkíti a hozzáférésüket a közösségi programokhoz.

5.5. Helyi kulturális közösségfejlesztés

A kulturális közösségfejlesztést célzó tevékenységek bemutatásához adatforrásként a települési Helyi Esélyegyenlőségi Programokat (HEP-eket), a települési adatbekérőkben szereplő információkat, valamint a munkacsoportok által összeállított anyagokat használtuk fel.

196. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Békéscsabai járásban

Békéscsabai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem

	érintett célcsoport számára	helyben	helyben
Békéscsaba	X		
Csabaszabadi	X		
Csorvás	X		
Doboz	X		
Gerendás	X		
Kétsoprony	X		
Szabadkígyós	X		
Telekgerendás	X		
Újkígyós	X		

A **Békéscsabai járásban** a kulturális közösségfejlesztés középpontjában a nemzetiségi hagyományok ápolása, a helyi identitás erősítése és a generációk közötti kapcsolatok támogatása áll. A programok szervezésében önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok és civil szervezetek egyaránt aktívan részt vesznek.

Jellemzőek a több évtizedes múltra visszatekintő hagyományos rendezvények, a szezonális ünnepkörökhöz kapcsolódó közösségi események, valamint az identitástudatot erősítő kulturális programsorozatok. A nemzetiségi értékeket kiemelten kezelő rendezvények között szerepel a *Nemzetiségek Napja*, amely évről évre fontos közösségi eseményként szolgál.

Rendszeres, identitáserősítő programként jelennek meg a *májusi majális*, a *gyermeknap*, az *ősz* *kulturális napok*, a *karácsonyi és húsvéti játszóház*, valamint a *télbúcsúztató batyusbál*.

A hagyományörzés szempontjából kiemelkedő kezdeményezés a „*A nemzeti és helyi identitástudat erősítése*” című programsorozat, amely a Magyar Falu Program keretében valósul meg.

További jelentős események közé tartozik az *Adventi Ünnepségsorozat*, a *Helytörténeti vetélkedő*, valamint a *Kisvárosi esték*, a *Gyereknapi*, a *Galiba napok* és az *augusztus 20-i megemlékezések*.

A kulturális életet helyi egyesületek – például kulturális, nyugdíjas és nemzetiségi szervezetek – aktív szervezőmunkája is gazdagítja.

197. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Békési járásban

Békési járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Békés	X		
Bélmegyer	X		
Kamut	X		
Köröstarcsa	X		
Mezőberény	X		
Murony	X		
Tarhos	X		

A **Békési járás** településein sokrétű kulturális közösségépítő tevékenységek zajlanak, amelyeket jellemzően az önkormányzatok, civil szervezetek és helyi közösségek kezdeményeznek. A programok célja a *helyi identitás megerősítése, a társadalmi kohézió növelése és a generációk közötti kapcsolatok támogatása*.

A kulturális sokszínűséget és a nemzetiségi hagyományokat ünneplő rendezvények közül kiemelkedik a *Nemzetiségi találkozó*, amely fontos közösségi eseményként jelenik meg.

A fiatalabb korosztályt megszólító kezdeményezések közé tartozik a *Kacagó Liget*, a *Street 14-es* és a *Street Jam Fest*, míg az ünnepi hangulatot teremtő programok között megtalálható az *Adventi gyertyagyújtások* is.

A közösségi összefogás eredményeként létrejött *fűszer- és gyógynövénykert* nemcsak környezeti, hanem közösségformáló jelentőséggel is bír.

A generációk közötti kapcsolatok erősítését célozzák az olyan események, mint a *nőnap* és *anyák napi összejövetelek*, amelyeket nyugdíjas klubok és helyi közösségi csoportok szerveznek.

A járás programkínálata rendkívül változatos: szerepel benne a *Mindenki Karácsonya*, a *Márton-napi felvonulás*, a *Versmondó verseny*, a *Jeles ünnepekhez kapcsolódó megemlékezések*, *Országos Oboás tábor és Fesztivál*, valamint a *könnyű- és komolyzenei koncertek*, a *Jótekonysági Bál*, és a közösségi kreativitást ösztönző *Halloween*.

198. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Gyomaendrődi járásban

Gyomaendrődi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyomaendrőd	X		
Csárdaszállás	X		
Dévaványa	X		
Ecsegfalva	X		
Hunya		X	

A **Gyomaendrődi járás** településein aktív közösségi élet zajlik, melyben kiemelt szerepet kap a *hagyományőrzés*, a *generációk közötti együttműködés*, valamint az *idősek közösségi részvétele*. A programok szervezésében nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek és önkéntesek is részt vesznek.

Jellemzőek a nemzetiségi hagyományokat ápoló rendezvények, amelyeket roma és német közösségek rendszeresen szerveznek. A közösségi aktivitás különösen az idősebb korosztály számára biztosít változatos lehetőségeket: *hímzés-varrás*, *népdaléneklés*, *kertészeti foglalkozások*, *az időskori szabadidős szokások kialakítása*, *táplálkozási tanácsadás*, *egészséges életmódra nevelés*, valamint *kézműves tevékenységek és a népi–iparművészeti hagyományok megismerése*.

A nyugdíjas korosztály közösségi bevonását szolgálják a kirándulások, főzőprogramok és közös séták, amelyeket klubjellegű szervezetek koordinálnak.

Jellemző az önkéntesség szerepvállalása is: diákok és idősebbek egyaránt részt vesznek olyan programok lebonyolításában, mint a *helytörténeti vetélkedő* vagy *különféle adománygyűjtési akciók*.

A hagyományőrzés generációkat összekötő eseményei közé tartozik az évente megtartott *Adventi események*, amelyen minden korosztály aktívan jelen van, erősítve a helyi közösségi kohéziót.

199. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Gyulai járásban

Gyulai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások

	elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	részben elérhetőek helyben	elérhetőek, de nem helyben
Gyula	X		
Elek	X		
Kétegyháza	X		
Lőkösháza	X		

A **Gyulai járás** településein gazdag közösségi programkínálat valósul meg, amelyben hangsúlyos szerepet kap a *hagyományőrzés, a nemzetiségi együttélés, a generációk közötti kapcsolatok erősítése, valamint a gyermekek és idősek közösségi bevonása*. A rendezvények szervezésében önkormányzatok, nemzetiségi közösségek és civil szereplők is aktívan közreműködnek.

A közösségépítő programok gyakran a gasztronómiához, a sporthoz, a mozgás népszerűsítéséhez és a gyermekprogramokhoz kapcsolódnak. A *helyi történeti és népi hagyományok* gondozása is fontos szerepet tölt be: mesedélutánok és népművészeti foglalkozások biztosítják a kulturális örökség átadását.

A hagyományos közösségi események közé tartozik az *Elekiek Világtalálkozója, az Eleki Szlovák Nap, a Disznótoros fesztivál, a Farsangi maszkabál, a „Böjt közepe”, a Májusfa állítás és a Sváb Bál*. A kulturális sokszínűséget tükrözik a cigány programok, a farsangi fánksütés és a húsvéti tojásfestés is.

A közösségi élet fontos eseményei közé tartoznak az olyan évente megrendezett programok, mint a *Nőnap, a Majális, a Gyermeknap, a „Pogácsfesztivál”, az Idősek napja, valamint az Adventi események*, amely a közös ünnepi hangulat megteremtését szolgálja.

A nemzetiségi együttműködés jó gyakorlata jelenik meg olyan eseményekben, amelyeket román és cigány közösségek közösen szerveznek. Ezek az alkalmak nemcsak a hagyományőrzést szolgálják, hanem hozzájárulnak a társadalmi kohézió erősítéséhez is.

200. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Mezőkovácsházai járásban

Mezőkovácsházai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Mezőkovácsháza	X		
Almáskamarás	X		
Battonya	X		
Dombegyház	X		
Dombiratos	X		
Kaszaper	X		
Kevermes	X		
Kisdombegyház	X		
Kunágota	X		
Magyarbánhegyes	X		
Magyardombegyház		X	
Medgyesbodzás	X		
Medgyesegyháza	X		
Mezőhegyes		X	
Nagybánhegyes	X		
Nagykamarás	X		
Pusztaszló	X		

Végegyháza	X		

A **Mezőkovácsházi járás** településein változatos, helyi közösségeket megszólító kulturális programok zajlanak, amelyek a *nemzetiségi hagyományok megőrzését, a civil kezdeményezések megerősítését és a közösségi együttlét támogatását szolgálják*. A rendezvények szervezésében fontos szerepet töltenek be, a civil szervezetek, egyházak és nemzetiségi önkormányzatok.

Jellemzőek a nemzetiségi identitáshoz kapcsolódó események, például *szerb bál*, a több évtizedes múltú visszatekintő *szerb tánc tábor*, valamint a *román bál* és a különféle *gasztronómiai rendezvények*, amelyek a kulturális sokszínűséget tükrözik.

Hagyományos közösségi programként jelennek meg a *falunapok, családi napok és gyermeknapok*, valamint a szezonális ünnepekhez kötődő események, mint a *májusfaállítás, az anyák napja, a szalonasütés vagy a karácsonyi ünnepek*, melyek évről évre közösségi részvételre épülnek.

A kulturális és jótékonyági célt egyszerre szolgáló események között találhatóak az *Iskolabál, Óvodabál, Román bál, Szlovák bál, Katolikus Egyház bál, Vadász vacsora és a Sport bál*.

A térségben meghatározó közösségi események a *Kovács házi Napok, a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó események*, valamint a mozgásra ösztönző programok, mint pl. a **MOZDULJ KOVÁCSHÁZA! rendezvény**.

A programkínálat egyes településeken látványosan bővült az utóbbi években, ahol a *majális, a gyermekprogramok, sorversenyek, sportversenyek és futballmérkőzések* mellett a rendezvényekhez kapcsolódó *kirakodóvásárok és utcabál előzenével* is színesíti a helyi közösségi életet.

201. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés az Orosházi járásban

Orosházi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Orosháza	X		
Békéssámszon	X		
Csanádapáca		X	
Gádos	X		
Kardoskút	X		
Nagyszénás		X	
Pusztaföldvár	X		
Tótkomlós	X		

Az **Orosházi járás** településein a helyi kulturális intézmények, közösségi terek és civil szervezetek tevékenysége kiemelten az *érték- és hagyományörzésre, valamint a közösségteremtés erősítésére irányul*. Az alkotó- és művelődési közösségek száma évről évre bővül, hozzájárulva a kulturális sokszínűség és a helyi identitás fenntartásához.

A közösségi élet kiemelkedő eseménye a *Szent István nap*, amely az augusztus 20-i nemzeti ünnephez kapcsolódik. Ez a rendezvény nemcsak a hagyományápolás fontos színtere, hanem egyben meghatározó közösségi találkozási alkalom is.

A térség több településén is hagyományos közösségi programok jellemzőek, például a júliusi *Falunap*, a *kardoskúti bálak*, a *Nyugdíjas Vers- és Prózaíró Pályázat*, valamint a *Fehértó Napja*, amelyek a helyi lakosság széles körét vonják be az eseményekbe.

Kiemelkedő közösségfejlesztési kezdeményezés az *„Együttműködés a közösségünk fejlesztéséért! – a helyi identitás és kohézió erősítése”* című projekt, amely keretében programok, részvételi fórumok, képzések és közösségi folyamatok támogatják a helyi közösségi összetartozást.

A járásban több tematikus tábor kínál fejlődési és közösségi lehetőséget különféle korosztályoknak, különösen a gyermekek és fiatalok számára. A legnépszerűbbek közé tartozik a *Kiskukta tábor*, *Honismereti tábor*, *Művészpalánta tábor*, *Strand tábor*, *Foci tábor*, *Kézműves tábor*, *Evezős tábor*, *Lovas tábor*, *Zenei tábor* és *Tűzoltó tábor*. A Városi Könyvtár által szervezett események – például a *Kalózok a Tündérbertben* – szintén hozzájárulnak a kreatív közösségi élményekhez. Számos program ingyenesen vehető igénybe, ezzel is elősegítve a széleskörű hozzáférést.

A népi kultúra megőrzésében és közvetítésében fontos szerepet töltenek be a *néptáncfoglalkozások*, a *népdalköri találkozók* és a *citera zenekari találkozók*, a *fúvószenekari és mazsorett fellépések*, amelyek rendszeres megszervezésével a különböző generációk közötti kapcsolatok is erősödnek. Emellett *jótekonysági bálak* is színesítik a helyi közösségi életet.

202. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Sarkadi járásban

Sarkadi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Sarkad	X		
Biharugra	X		
Geszt		X	
Körösnagyharsány		X	
Kötegyán	X		
Méhkerék	X		
Mezőgyán	X		
Okány	X		
Sarkadkeresztúr	X		
Újszalonta		X	
Zsadány	X		

A **Sarkadi járás** településein a közösségfejlesztés meghatározó szereplői a civil szervezetek, a nemzetiségi önkormányzatok és a lakosság önszerveződő közösségei. A programok középpontjában a *hagyományőrzés*, a *generációk közötti kapcsolatok erősítése*, valamint a *helyi identitás és közösségi összetartozás támogatása* áll.

A közösségi élet színességét erősítik az aktív civil kezdeményezések és az önszerveződő lakossági csoportok, amelyek számos helyi program megvalósításában vállalnak szerepet.

Rendszeres közösségi események valósulnak meg a civil szervezetek szervezésében, amelyek gyakran a generációk közötti együttműködésre és közös élményekre építenek. Jellemző programtípusok a *sportesemények, családi napok és közösségi alkalmak*.

A kulturális sokszínűség és a hagyományőrzés számos településen meghatározó: *falunapok, adventi gyertyagyújtás, Pünkösdi Családi Nap, Lecsó-party*, valamint jótékonysági rendezvények és bálók segítik elő a helyi közösségek kohézióját.

A nemzetiségi identitásápolás terén jelentős szerepet töltenek be a román és roma közösségekhez kötődő kulturális rendezvények. A román nemzetiséghez kapcsolódó programok gazdag hagyományőrző tartalommal bírnak, míg a cigány nemzetiségi önkormányzatok együttműködésben szervezett eseményei – többek között kulturális és közösségi programok – a roma közösség kultúrájának megőrzését és továbbadását segítik elő.

203. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Szarvasi járásban

Szarvasi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Szarvas	X		
Békésszentandrás	X		
Csabacsúd	X		
Kardos	X		
Kondoros	X		
Örménykút		X	

A **Szarvasi járás** településein kiemelt figyelmet kap a *hagyományőrzés, a közösségi részvétel ösztönzése és a nemzetiségi kultúrák megőrzése*. A kulturális rendezvények gyakran a *helyi identitás erősítését, a közös élmények megélését és a generációk közötti kapcsolatok elmélyítését* szolgálják.

A *kulturális és gasztronómiai programok* során helyi hagyományok élednek újjá, amelyek fontos szerepet töltenek be az identitás ápolásában. A nemzetiségi önkormányzatok – különösen a roma és szlovák közösségek – aktív szervezői a kulturális eseményeknek. A roma nemzetiségi programok, kiállítások és egyéb közösségi rendezvények negyedéves gyakorisággal valósulnak meg, az identitás erősítésének céljával.

Rendszeresen megtartott események között szerepel a *farsangi mulatság, az Adventi ünnepség*, valamint az ezekhez kapcsolódó közös éneklés és versszavalás, amelyek különböző korosztályok bevonásával valósulnak meg.

A hagyományápolást szolgáló programok közé tartozik a kukoricanap és a falunap, melyek a helyi közösségek kulturális örökségét mutatják be. A szlovák nemzetiséghez kapcsolódó kulturális rendezvények rendszeresek, amelyek aktívan őrzik és közvetítik a szlovák közösség örökségét.

A járás kulturális életét erőteljes civil jelenlét és nemzetiségi együttműködés jellemzi, amelyek hozzájárulnak a társadalmi kohézió és a kulturális sokszínűség megőrzéséhez.

204. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Szeghalmi járásban

Szeghalmi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Szeghalom	X		
Bucsa	X		
Füzesgyarmat	X		
Kertészsziget	X		
Körösladány	X		
Körösújfalú		X	
Vésztő	X		

A **Szeghalmi járás** településein elsősorban civil szervezetek, nemzetiségi önkormányzatok és helyi közösségek szervezésében valósulnak meg a kulturális és közösségépítő programok. A kezdeményezések a hagyományőrzésre, a generációk közötti kapcsolatok erősítésére, valamint a közösségi élmények megélésére épülnek.

Kiemelt szerepet töltenek be a nyugdíjasklubok és helyi egyesületek, amelyek aktív kulturális és közösségfejlesztő tevékenységet folytatnak. Ilyen programok például a *generációk együttműködését ösztönző események*, közösségi ünnepek és hagyományőrző rendezvények.

A közösségi élet meghatározó eseményei közé tartozik a *Városi Majális*, a *Gyermeknap*, a *Veteránautó találkozó*, a *Körösladányi napok*, a *Népi ételek főzőversenye*, a *Népi hagyományőrző családi nap*, valamint a *Ladányi disznótoros*. Ezek az események a helyi lakosság széles rétegeit mozgósítják, és gazdagítják a közösségi együttlét lehetőségeit.

A nemzetiségi értékek megőrzését szolgálják a roma és német nemzetiségi önkormányzatok által közösen szervezett rendezvények, amelyek keretében kultúrájukat, hagyományos ételeiket és zeneművészetüket is bemutatják.

A hagyományos események sorában szerepel a *falunap*, az *augusztus 20-ai kenyérszentelés*, a *húsvéti és karácsonyi kirakodóvásár*, valamint az évente megrendezett *családi főzőnap*, amely különösen a közös élmények és a helyi identitás erősítését szolgálja.

A kulturális élet sokszínűségét énekkarok, táncsoportok, valamint közösségi események gazdag kínálata biztosítja, amelyek a művelődés és szórakozás lehetőségét is megteremtik a lakosság számára.

A közösségi élet élénkítése érdekében Békés vármegyében számos településen szerveznek fesztiválokat, ifjúsági találkozókat, falunapokat, népzenei és táncos programokat, kézműves műhelyeket, illetve kulturális klubokat. A programokat jellemzően civil pályázatok (pl. NKA, NEA, Falusi Civil Alap) és önkormányzati források támogatják.

A közösségfejlesztésben aktív szereplők – például a **Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesülete** – tanácsadással és programokkal támogatják a helyi kezdeményezéseket. Több önkormányzat és civil szervezet működtet közösségi tereket, ifjúsági klubokat és művelődési egyesületeket. A megyei szintű kulturális életet olyan szervezetek koordinálják, mint a **Békés Megyei Népművészeti Egyesület** vagy a **Néptáncosok Szövetsége**, amelyek rendszeresen szerveznek kiállításokat, néptáncfesztiválokat és hagyományőrző rendezvényeket – például a **Körös-völgyi Sokadalmat**.

Számos települési könyvtár és művelődési ház biztosít kulturális programokat, nyelvtanfolyamokat, digitális tanulási lehetőségeket. A csatlakozási lehetőségekről a lakosok többnyire önkormányzati hirdetőtáblákon, helyi újságokban vagy civil portálokon értesülnek. Egyre több helyen jelennek meg

közösségi innovációs alkalmak is, amelyek konkrét helyi problémák közös megoldására hívják a lakosságot.

Kiemelt figyelmet kap a **helyi értékek és közösségi identitás ápolása**. A települések hagyományőrző rendezvényekkel – például táncházakkal, nemzetiségi napokkal – is erősítik a közösségi összetartozást. Ugyanakkor több térségben, különösen **Dél-Békés és Északkelet-Békés kisebb városaiban** (pl. Mezőhegyes, Battonya, Sarkad, Elek) komoly hiányosságok mutatkoznak. A gazdasági elmaradottság és a rossz közlekedési viszonyok ezeknek a térségeknek a perifériára sodródását eredményezték. Sok helyen a **kulturális infrastruktúra hiányos vagy rossz állapotú**, a közösségi terek szűkösek, programok ritkán érhetőek el. A szolgáltatások bár részben kiépültek, sokszor nem kapcsolódnak átjárható hálózathoz, így a peremterületeken élők számára távoliak és kevésbé ismertek maradnak.

A **közösségi prevenció** – például kortárssegítés, ifjúsági klubok, tanácsadó pontok – **teljes mértékben hiányzik a kistelepüléseken**. Sok esetben még a már meglévő programok sem jutnak el azokhoz, akik számára leginkább hasznosak lennének. Különösen a hátrányos helyzetű személyek és családok körében jellemző, hogy maguk sem keresik a részvétel lehetőségét, vagy tudatosan elzárkóznak attól. Ennek oka lehet a **motiválatlanság, az információhiány**, vagy az, hogy **szégyenérzetből** nem szívesen kerülnek közösségbe. Az elszigetelődés különösen azoknál erős, akik jelentősen leszakadtak az átlagos társadalmi szinttől, és bizalmatlanul fordulnak bármilyen külső kezdeményezés felé.

5.6. Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések

A térségi identitás kialakulása és megerősítése szorosan összefügg a kulturális és közösségi élet minőségével, elérhetőségével, valamint azokkal az együttműködési formákkal, amelyek túlmutatnak az egyes települések határain. A közösen átélt élmények, az ismétlődő, nagyrészt hagyományokra épülő rendezvények jelentős szerepet játszanak abban, hogy a lakosság térségi szinten is az összetartozás élményét élje meg.

205. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Békéscsabai járásban

Békéscsabai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Békéscsaba	X		
Csabaszabadi		X	
Csorvás			
Doboz		X	
Gerendás			X
Kétsoprony			X
Szabadkígyós			X
Telekgerendás			X
Újkígyós		X	

Békéscsaba, mint megyei jogú város, kiemelkedő szerepet tölt be **Békés vármegye** kulturális életében, térségi jelentőségű programjaival hozzájárulva a megyei identitás formálásához és a közösségi kohézió erősítéséhez. A városban rendszeresen megrendezett nagy volumenű események – mint a *Városházi Esték*, a *Békéscsabai Zenei Ifjúsági Találkozó (ZENIT)*, a *Csabai Kolbászfesztivál* és a *Nemzetközi Bábfesztivál* – kulturális vonzerejük mellett gazdasági és társadalmi kapcsolatokat is élénkítenek, regionális szintű együttműködéseket ösztönözve.

A térségi identitás erősítésében szerepet játszanak a kisebb léptékű, de regionálisan is releváns rendezvények is, mint például a **Csabaszabadi Almanapok**, a **Dobozi Mézes Fesztivál**, a **Dobozi Szüreti Napok** vagy **Újkígyóson** a *Zenés Esték a Wenckheim Kastélykertben*. Ezek az események nemcsak helyi közösségi aktivitást generálnak, hanem a környező települések lakosságát is megszólítják, így elősegítik a térségi kapcsolatok bővülését és az együttműködés kultúrájának megerősödését.

206. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Békési járásban

Békési járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Békés		X	
Bélmegyer			X
Kamut			X
Köröstarcsa		X	
Mezőberény		X	
Murony			X
Tarhos			X

A **Békési járásban** több olyan nagyrendezvény valósul meg, amely jelentős közösségépítő és térségi identitást erősítő szerepet tölt be. **Békés** város kiemelt eseménye a *Madzagfalvi Napok*, amely a járás legszélesebb lakossági részvételét mozgósító program. Különösen népszerű a „Békési Ízek Utcája” elnevezésű főzőverseny, ahol baráti társaságok, családok, munkahelyi közösségek és civil szervezetek versenyeznek – erősítve ezzel a helyi összetartozás érzését és az interakciót a járás települései között.

Mezőberényben hasonló funkciót tölt be a *Töltött Káposzta Fesztivál*, amelyben a közösségi szereplők – munkahelyi csapatok, civil egyesületek – mellett a helyi tehetségek és művészeti csoportok is aktívan szerepet vállalnak. A programban az alapfokú művészeti iskola növendékei, népdalkörök, mazzorett csoportok is fellépnek, hozzájárulva a kulturális identitás erősítéséhez.

A *Berényi Napok* rendezvénysorozata Szent István napjához kapcsolódik, és komplex módon jeleníti meg a város és a térség kulturális sokszínűségét. A programkínálatban zenés előadások, gyerekprogramok, vásári forgatag, kézműves vásár és „helyi érték sarok” is helyet kap, míg a gasztronómiai kínálatban hagyományos és nemzetiségi ételek is bemutatkoznak. A sportprogramok és a testvérvárosi találkozók szintén hozzájárulnak a közösségi és nemzetközi kapcsolatok megerősítéséhez.

207. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Gyomaendrődi járásban

Gyomaendrődi járás			
	Közösségi programok,	Közösségi programok,	Közösségi programok,

	szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyomaendrőd		X	
Csárdaszállás			X
Dévaványa			X
Ecsefalva			X
Hunya			X

A **Gyomaendrődi járás** meghatározó közösségi eseménye a *Gyomaendrődi Nemzetközi Halfőző Verseny*, amely térségi szinten is jelentős közösségépítő funkciót tölt be. A rendezvény a helyi identitás mellett a térségi összetartozást is erősíti, mivel civil szervezetek, baráti társaságok és munkahelyi közösségek egyaránt aktív résztvevői. A program találkozási pontként szolgál a járás különböző településein élők számára, és hozzájárul a társadalmi kapcsolatok erősítéséhez, a helyi hagyományok megőrzéséhez, valamint a térségi együttműködések fenntartásához.

208. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Gyulai Járásban

Gyulai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyula	X		
Elek			X
Kétegyháza			X
Lőkösháza			X

A **Gyulai járásban** két kiemelkedő rendezvény járul hozzá a térségi identitás megerősítéséhez, a helyi kulturális értékek bemutatásához és a közösségi kapcsolatok elmélyítéséhez.

A *Gyulai Nyári Korzó* több mint egy hónapon keresztül, mintegy félszáz programmal várja a helyi lakosságot és a városba látogató turistákat. A rendezvénysorozat bemutatkozási lehetőséget biztosít a helyi alkotókörök, művészeti egyesületek és oktatási intézmények művészeti csoportjai számára, ezzel elősegítve a helyi kulturális értékek láthatóvá tételét és a közösségi identitás erősítését.

A *Gyulai Végvári Napok* a város történelmi múltjára épülő, nagyszabású rendezvény, amely a gyulai vár 1566-os ostromának és 1695-ös visszafoglalásának emlékét korhű bemutatókon, hagyományőrző programokon és interaktív elemek révén idézi fel. A program nemcsak történelmi ismereteket közvetít, hanem lehetőséget teremt a helyi közösségek és a térség lakóinak találkozására, ezáltal hozzájárulva a térségi kohézió erősödéséhez.

209. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Mezőkovácsházi járásban

Mezőkovácsházai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Mezőkovácsháza		X	
Almáskamarás			X
Battonya			X
Dombegyház			X
Dombiratos			X
Kaszaper			X
Kevermes			X
Kisdombegyház			X
Kunágota			X
Magyarbánhegyes			X
Magyardombegyház			
Medgyesbodzás			X
Medgyesegyháza			X
Mezőhegyes			X
Nagybánhegyes			X
Nagykamarás		X	
Pusztatottlaka			X
Végegyháza			X

A Mezőkovácsházi járásban két jelentős közösségi esemény járul hozzá a térségi identitás és az összetartozás érzésének erősítéséhez.

A Kovácsházi Napok **Mezőkovácsháza** Szent István napjához kapcsolódó rendezvénysorozata, amely a dél-békési régió egyik legnagyobb ünnepeként tartják számon. A programkínálatban koncertek, kézműves foglalkozások, játszóházak, gyermekprogramok és egyéb szórakoztató események kapnak helyet, így a rendezvény minden korosztály számára kínál közösségi élményeket, és alkalmat teremt a járás települései közötti kapcsolatok erősítésére.

A Nagybánhegyesi Paprikafesztivál a település és környéke egyik legkedveltebb nyári eseménye, amely a helyi agrárhagyományokra épül. A program része a paprika szépségverseny, a főzőverseny, valamint a gyermekeket megszólító szabadidős és kulturális elemek. A rendezvény a közösségi élet aktivizálásán túl hozzájárul a helyi identitás erősítéséhez, valamint a térségi hagyományok ápolásához.

210. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések az Orosházi járásban

Orosházi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Orosháza		X	
Békéssámszon			X
Csanádapáca			X
Gádosos			X
Kardoskút			X
Nagyszénás			X

Pusztaföldvár			X
Tótkomlós		X	

Az Orosházi járás több jelentős kulturális eseménye is hozzájárul a térségi identitás formálásához, a helyi értékek megőrzéséhez és a közösségi kapcsolatok megerősítéséhez.

Az **Orosháza** Napok Orosháza város alapításának évfordulójához kapcsolódó ünnepségsorozat, amely a település történelmét, kulturális örökségét és közösségi értékeit helyezi fókuszba. A rendezvény szórakoztató és kulturális programokkal gazdagított eseményei a város és térsége lakosságát is megszólítják, elősegítve ezzel a térségi kötődések erősödését.

Tótkomlóson két rendezvény is kiemelkedik a térségi identitás szempontjából. A Szárazkolbász Fesztivál gasztronómiai és kulturális eseményként a helyi szlovák hagyományokra épít, zenei és közösségi programokkal kiegészülve. A rendezvény a település gasztronómiai különlegességét – a híres tótkomlósi szárazkolbászt – emeli középpontba, ezáltal erősítve a helyi értékek láthatóságát és megélését.

A Kvaszienia Fesztivál célja a helyi gasztronómia és a szlovák–magyar kulturális kapcsolatok ápolása. A rendezvény a tótkomlósi identitás megerősítését, a közösségi összetartozás elmélyítését és a fiatal generáció helyben maradásának ösztönzését szolgálja, egyúttal hagyományteremtő kezdeményezésként is funkcionál. A programok a helyi kultúra sokszínűségét és a település értékalapú fejlődését erősítik.

211. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Sarkadi járásban

Sarkadi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Sarkad		X	
Biharugra			X
Geszt			
Körösnyárharsány			
Kötegyán			X
Méhkerék			X
Mezőgyán			X
Okány			X
Sarkadkeresztúr			X
Újszalonta			
Zsadány			X

A Sarkadi járásban kisebb számban találhatók térségi jelentőségű rendezvények, ugyanakkor néhány esemény mégis hozzájárul a közösségi identitás erősítéséhez.

A *Sarkadi Fesztivál* a járás legnagyobb nyári eseménye, amely koncertekkel, kézműves programokkal és gasztronómiai kínálattal várja a helyi és környékbeli lakosságot. A rendezvény közösségi találkozási pontként szolgál, erősítve a térségi kapcsolódásokat.

A *Húsvéti Hagyományőrző Fesztivál* a népszokások bemutatásával (pl. locsolkodás, kézművesség) kínál családbarát programokat.

212. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Szarvasi járásban

Szarvasi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Szarvas	X		
Békésszentandrás		X	X
Csabacsúd			X
Kardos			X
Kondoros			X
Örménykút			X

A **Szarvasi járás** kulturális rendezvényei fontos szerepet töltenek be a térségi identitás megőrzésében és a hagyományok továbbadásában.

A Szarvasi Szilvanapok háromnapos gasztronómiai fesztivál, amely a szilvához és a belőle készült ételekhez, italokhoz kapcsolódó helyi hagyományokat ünnepli. A rendezvény kulturális és szórakoztató programkínálata széles rétegeket szólít meg, elősegítve a közösségi élmény megélését és a térségi összetartozás érzésének erősítését.

A járás egyik legjelentősebb hagyományőrző programja az **Aratónap**, amely a Kárpát-medencei Nemzetiségi Napok keretében kerül megrendezésre Szarvason. A kétnapos esemény a hagyományos aratási szokások felelevenítése mellett népi játékokkal, kulturális előadásokkal és családi programokkal gazdagított. A rendezvény nemzetiségi sokszínűséget megjelenítő jellege révén hozzájárul a térség kulturális örökségének megőrzéséhez, valamint a közösségek közötti kapcsolatépítéshez.

213. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Szeghalmi járásban

Szeghalmi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Szeghalom		X	
Bucsa			X
Füzesgyarmat			X
Kertészsziget			X
Körösladány			X
Körösújfalú			
Vésztő			X

A **Szeghalmi járás** közösségi életének kiemelkedő eseménye a Szeghalmon megrendezett Boszorkányfesztivál, amely a térség egyik legnépszerűbb nyári programja. A rendezvény széles körű lakossági részvételt vonz, elsősorban ingyenes kulturális és szórakoztató programjaival: koncertekkel, kirakodóvásárral és gyermekeknek szóló eseményekkel. A fesztivál közösségépítő ereje abban rejlik, hogy alkalmat teremt a helyi és környékbeli lakosok találkozására, a kulturális élmények közös megélésére, ezáltal hozzájárul a térségi összetartozás érzésének erősödéséhez.

A **vármegyei identitás és a települések közötti együttműködés erősítése** érdekében a vármegyei önkormányzat és civil szervezetek is több fejlesztési programot indítottak. A Békés Vármegyei

Önkormányzat több nagy értékű TOP és uniós projektet valósított meg. A **„Hagyomány, Érték, Közösség Békés megyében”** című program keretében megyei szintű közösségi eseményeket, vetítéseket, táborokat és túrákat szerveztek, melyek célja a helyi közösségek aktivizálása és a megyei kötődés erősítése volt. A projekt részeként filmek és kisfilmek is készültek a megye értékeiről.

A 2024–2027 között zajló TOP Plusz projekt, a **„Jövőnk Békés vármegye”** szintén a társadalmi kohézió erősítését célozza. Ennek keretében járásonként több településen valósulnak meg kulturális, egészségügyi, sport-, közbiztonsági és digitális témájú programok.

Számos önkormányzat működik együtt más településekkel közös pályázatok keretében, például turisztikai útvonalak kialakítására. Civil oldalról is aktívak a kapcsolatok: több szervezet ápol kulturális együttműködést a szomszédos megyékben és határon túli térségekben élő magyar közösségekkel – így például rendszeresen a közös rendezvények Arad, Bihar és Hargita megyékkel.

Több településen az etnikai és társadalmi feszültségek is nehezítik a közösségi összefogást. Különösen a roma közösségek esetében figyelhető meg, hogy a negatív társadalmi megítélés és a fokozódó szegregáció következtében kialakuló „negatív identitás” gyengíti a közösségi összetartozás érzését, és akadályozza a helyi együttműködések kialakulását.

A **roma kultúra gazdagságának és sokszínűségének** megismertetése kulcsfontosságú lépés a társadalmi előítéletek és sztereotípiák lebontásában. A rendszeres, interaktív és nyitott közösségi rendezvények lehetőséget teremtenek arra, hogy a roma közösség tagjai saját hangjukon szólaljanak meg, ezáltal hiteles képet mutattva önmagukról. A közös kulturális élmények, a személyes találkozások és a hiteles információk átadása segítik a társadalmi távolság csökkentését és a bizalmatlanság oldását – hiszen a megismerés révén csökken a félelem, és erősödhet a kölcsönös bizalom.

A vármegye perifériás térségeiben – különösen a kistelepüléseken – az intézményi együttműködési struktúrák gyengék, a szolgáltatók közötti kapcsolatrendszer széttagolt, ritkás. Bár az identitáserősítést célzó programok – mint például népzenei táborok vagy közös civil kezdeményezések – képesek élni a közösségi életet, hatásuk sok esetben korlátozott marad. A földrajzi elszigeteltség, a hiányos infrastruktúra és a gazdaságilag leszakadó térségek alacsony mozgósíthatósága jelentős mértékben csökkenti ezek elérhetőségét és hatékonyságát.

5.7. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége

A Helyi Esélyegyenlőségi Programok feldolgozása során Békés vármegyében mindössze egy településen – **Mezőberényben** – szerepelt konkrét program a roma nők munkaerőpiaci esélyeinek javítására. A Mécses Szolgáltató Közösség Egyesület a *„Nő az esély – Képzés és foglalkoztatás”* elnevezésű EFOP-1.1.3-17 kiemelt projekt keretében 2019–2020 között 16 roma fiatal – többségében nő – számára biztosított **OKJ-s szociális gondozó és ápoló képzést**. A program eredményességét mutatja, hogy nem történt lemorzsolódás, és a képzést elvégző valamennyi résztvevő elhelyezkedett a végzettségének megfelelő munkakörben.

A program egy szélesebb, 2016-ban indult, országos lefedettségű kiemelt projekt részeként valósult meg, amely a **munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű emberek – különösen a roma nők –** foglalkoztathatóságát támogatta. A projekt 2023 májusában zárult.

Békés vármegyében az állami foglalkoztatási szerv hatáskörében eljáró vármegyei kormányhivatal Foglalkoztatási, Foglalkoztatás-felügyeleti és Munkavédelmi Főosztálya és a járási hivatalok foglalkoztatási osztályai működtetnek jelenleg is Európai Unió forrásból foglalkoztatást elősegítő programokat:

- GINOP_Plusz-3.1.1-23 „A munkaerő-kínálat bővítése és fejlesztése”

A megvalósítás időtartama: **2023.12.01.-2027.08.31.**

A program célja a **30-64 év közötti álláskereső** és inaktívak foglalkoztathatóságának javítása és elhelyezkedésének segítése az elsődleges munkaerőpiacon a munkaerő fejlesztését és a munkába állás ösztönzését szolgáló támogatásokon és szolgáltatásokon keresztül.

Az eddigi eredmények szerint Békés vármegyében 2024. évben 864 fő programba vonása valósult meg. Ebből 576 fő elhelyezkedése valósult meg bértámogatással, 279 fő képzéséhez kapott juttatást, 11 fő esetében lakhatási támogatás és 23 fő esetében utazási támogatás járult hozzá az álláskereső munkába állásához. A program keretében a munkaerő-piaci helyzet és az információ megosztás további javítása érdekében a Békés Vármegyei Kormányhivatal 16 szervezettel alakított ki együttműködést.

Békés vármegyében a GINOP_Plusz-3.1.1-23 programba vontak megoszlása néhány vizsgált célcsoport szerint (2024.december 31-ig)

<i>célcsoport</i>	<i>programba vontak száma</i>	<i>elhelyezés bértámogatással</i>	<i>képzésbe vonás</i>	<i>mobilitási támogatás (lakhatási és/vagy utazási)</i>
vidéki területen élő	260	171	91	20
roma	53	30	24	3
nő	439	301	144	21
megváltozott munkaképességű	1	1	0	0

- GINOP Plusz-4.1.1-23

Az Ifjúsági Garancia Plusz - GINOP Plusz-4.1.1-23

A projekt célcsoportjába a **30 év alatti álláskereső** tartoznak, akik közül vármegyei szinten 1.874 fő bevonása a cél. A projekt 2023. október 1. - 2027. augusztus 31. közötti időszakban kerül megvalósításra. A programba történő bevonások 2024. április 15-től kezdődtek meg.

A 2024. év végéig **több mint ezer fiatal (1.003 fő) részesült támogatásban**. A programba vontak több mint 76 %-a foglalkoztatási szempontból hátrányos jellemzőkkel bír, elhelyezésükre így kiemelt figyelem irányul. A bevont fiatalok közül 851 fő elhelyezkedését segítette az Ifjúsági Garancia program. A támogatott fiatalok közül 760 fő részesült bértámogatásban, ezen túl 6 fiatal a bértámogatás mellett lakhatási támogatást is, 53 fő a bértámogatás mellett utazási támogatást is kapott. Kizárólag mobilitási támogatás nyújtásával 28 önállóan elhelyezkedett fiatal lakhatása és 4 fő munkába járása volt támogatott. A programon belül 2024. szeptembertől lehetőség nyílt képzésben való részvételre, melynek keretében 152, 30 év alatti fiatal kezdte meg a tanulmányait. Összességében az Ifjúsági Garancia Plusz - GINOP Plusz-4.1.1-23 kiemelt jelentőségű pillér projektben, Békés vármegyében a támogatások megvalósítására több mint 506 millió forint került felhasználásra 2024-ben.

Békés vármegyében az Ifjúsági Garancia Plusz - GINOP Plusz-4.1.1-23 programba vontak megoszlása néhány vizsgált célcsoport szerint (2024.december 31-ig)

<i>célcsoport</i>	<i>programba vontak száma</i>	<i>elhelyezés bértámogatással</i>	<i>képzésbe vonás</i>	<i>mobilitási támogatás (lakhatási és/vagy utazási)</i>
roma	53	32	20	1
nő	464	376	73	15

- **TOP_Plusz-3.1.1-21**

A megvalósítás időtartama **2022.03.01.-2027.12.31**, a vállalt indikátor szerint a projekt befejezéséig **legalább 2.607 fő** kerül bevonásra a munkaerőpiaci programba.

A projekt átfogó célja Békés vármegye munkaerőpiacának bővítése és a területi kohézió erősítése a térség hazai és nemzetközi versenyképességének javítása érdekében. Ezen belül további két specifikus cél került meghatározásra:

- Partnerségi keretek továbbfejlesztése a vármegye egészét átfogó komplex foglalkoztatási program hatékony lebonyolítása érdekében.
- Képzési és foglalkoztatási programok megvalósítása a munkaerőpiaci hátrányok csökkentése és a helyi munkaerő minőségének javítása érdekében.

A „TOP Plusz-3.1.1-21 Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések” felhívás nevesít ügynevezett

- A) Foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések projektrészt, illetve
- B) Munkaerőpiaci programok, a célcsoport képzéséhez, foglalkoztatásához, foglalkoztatást elősegítő szolgáltatásához kapcsolódó projektrészt.

A Békés Vármegyei Kormányhivatal 2023 októberében kezdte meg a projekttevékenységet. Az elmúlt év (2024.) végéig **554 fő jutott munkához**, melyhez 368 177 312,- Ft támogatási összeg került kiutalásra a támogatásban részesült munkáltatók számára. A célcsoportba tartozó álláskereső 2024 novemberétől támogatott **képzésben** vehetnek részt, így 2024. december 31-ig **9 fő** kapott ennek keretében álláskeresőt ösztönző juttatást.

Békés vármegyében a TOP_Plusz-3.1.1-21 programba vontak megoszlása néhány vizsgált célcsoport szerint (2024.december 31-ig)

<i>célcsoport</i>	<i>programba vontak száma</i>	<i>elhelyezés bértámogatással</i>	<i>képzésbe vonás</i>	<i>mobilitási támogatás (lakhatási és/vagy utazási)</i>
50 év feletti álláskereső	396	286	7	0
nő	192	136	3	0

5.8. Helyi kulturális intézményrendszer

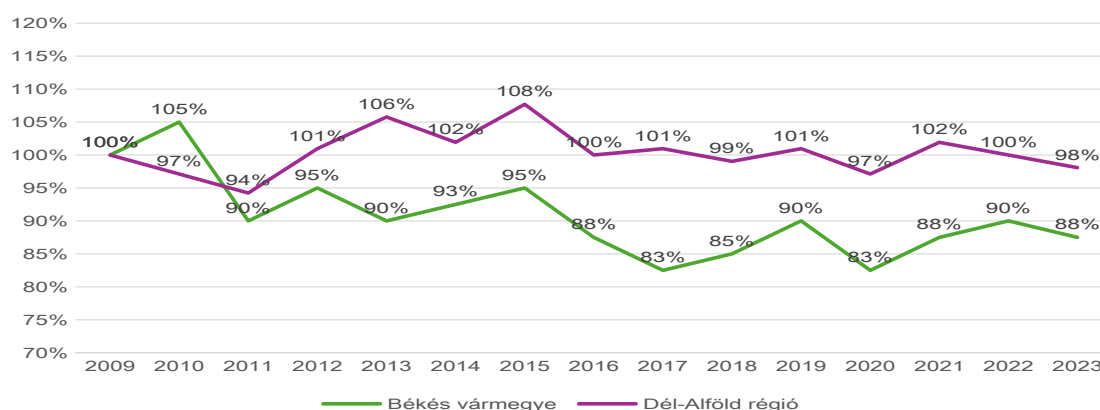
A kulturális intézményrendszerhez való hozzáférés és annak társadalmi hasznosulása több mutató mentén is értelmezhető. A rendelkezésre álló adatok alapján Békés vármegyében az elmúlt másfél évtizedben csökkenő tendencia figyelhető meg a muzeális intézmények számában, a kiállítási aktivitásban, valamint időszakosan visszaeső, de az utóbbi években újra növekvő látogatottságban.

A 2009-es bázisévben Békés vármegyében **40 muzeális intézmény** működött, míg a Dél-alföldi régióban **összesen 104 intézmény** szerepelt a nyilvántartásban. A következő években a megyei és a régiós trendek eltérő irányokat vettek.

Békés vármegyében 2010-ben még kisebb bővülés történt (42 intézmény), azonban ezt követően fokozatos csökkenés volt tapasztalható. A 2023-as adatok szerint már csak 35 intézmény működik, ami 88%-a a bázisévi értéknek. A legnagyobb visszaesés 2017-ben és 2020-ban történt, amikor az intézmények száma 33-ra csökkent.

A Dél-alföldi régióban ezzel szemben a 2009–2015 közötti időszakban növekedés történt, a csúcspontot 2015-ben érve el 112 intézménnyel (108%). Ezt követően a régiós intézményszám is mérséklődött, de 2023-ra még mindig 102 intézmény működött – azaz a kiinduló szint 98%-át sikerült megtartani.

88. ábra Muzeális intézmények számának változása, 2009-2023 (2009=100%)

Forrás: KSH/STADAT

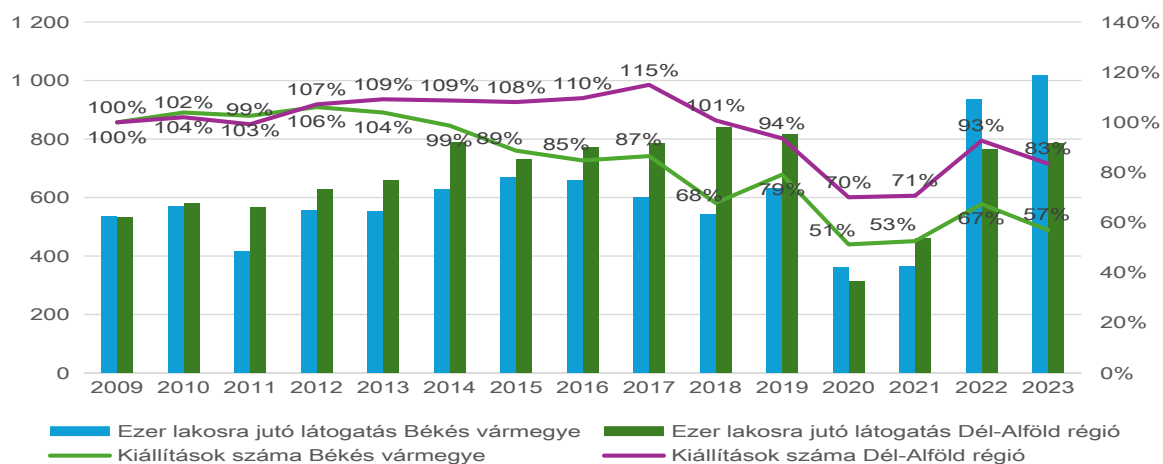
2009-ben Békés vármegyében összesen **230 kiállítást** rendeztek muzeális intézményekben, míg a Dél-alföldi régióban **642 kiállítás** valósult meg. A következő időszakban a két területi szint **ellentétes trendet** mutatott.

Békés vármegyében 2012-ben érte el a kiállítások száma a legmagasabb értéket, **106,1%-kal** (kb. **244 kiállítás**), majd fokozatos csökkenés indult meg. A visszaesés különösen a 2018 utáni időszakban vált markánssá, 2020-ban pedig mélypontra süllyedt: csupán 51,3%-os értéket regisztráltak, azaz kb. 118 kiállítást. A 2023-as adat 57%-os szinten áll, ami mintegy 131 kiállítást jelent – ez 43%-os csökkenést jelent 2009-hez képest.

Ezzel szemben a Dél-alföldi régióban a kiállítási aktivitás jelentős növekedést mutatott a 2010-es évek első felében. 2016-ban a régió elérte a 115%-os csúcserőket (kb. 738 kiállítás), majd ugyanitt is visszaesés következett, de mérsékeltebb, 16,5%-os mértékben. A 2023-as érték a bázishoz képest még így is 83,5%, ami kb. 536 kiállítást jelent – ez több mint négyszerese a Békés megyei értéknek.

A **látogatottsági mutató** dinamikus változott: a 2020–2021-es pandémiás visszaesést követően Békés megyében kiemelkedő növekedés figyelhető meg. Míg 2021-ben még csak 364 látogatás jutott ezer lakosra, 2022-ben ez az érték 934-re, 2023-ra pedig 1 017-re emelkedett. Ez utóbbi érték meghaladja a régiós átlagot (785 fő/ezer lakos), és arra utal, hogy a látogatói érdeklődés újraéledt – vélhetően a sikeres programok szervezésének vagy fejlesztésnek köszönhetően.

89. ábra Muzeális intézményekben rendezett kiállítások számának változása (2009=100%), és a muzeális intézmények 1000 lakosra jutó látogatások száma, 2009-2023

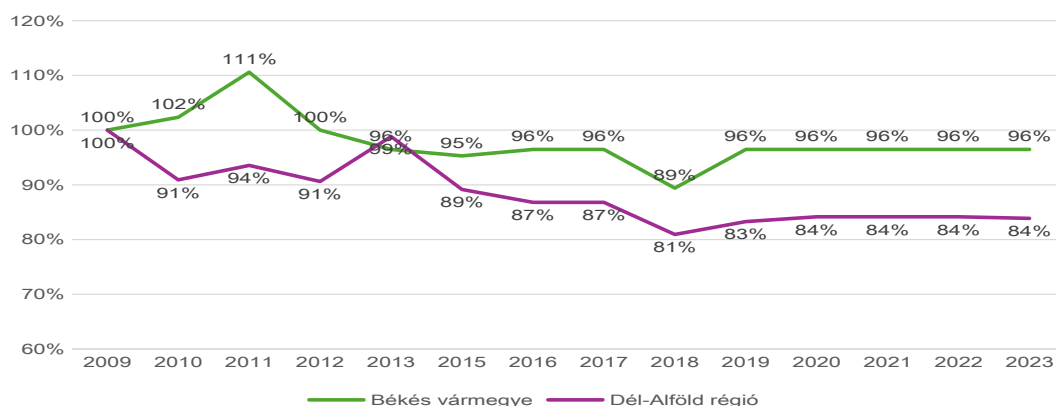
Forrás: KSH/STADAT

2009-ben Békés vármegyében összesen **85 könyvtár** működött, míg a Dél-alföldi régióban 341 könyvtár volt nyilvántartva. A vizsgált időszak során a könyvtárak száma mindkét területen változott, de eltérő tendenciák mentén.

Békés vármegyében a könyvtári intézményrendszer viszonylagos stabilitást mutatott. 2011-ben a könyvtárak száma átmenetileg elérte a 111%-ot (94 könyvtár), ezt követően kisebb visszaesés volt tapasztalható, majd 2016 és 2023 között az intézmények száma tartósan a 2009-es érték 96%-án állt (82 könyvtár). Ez a csökkenés mérsékeltnak tekinthető, különösen regionális összevetésben.

A Dél-alföldi régióban ezzel szemben jelentősebb, tartós leépülés zajlott: a könyvtárak száma 2009 és 2023 között 16%-kal csökkent (341-ről kb. 286-ra). A legnagyobb visszaesés 2018-ban következett be, amikor az intézmények száma az eredeti érték 81%-ára esett vissza, és ezt követően is csak enyhe korrekció volt tapasztalható.

90. ábra Települési könyvtárak számának változása 2009=100%

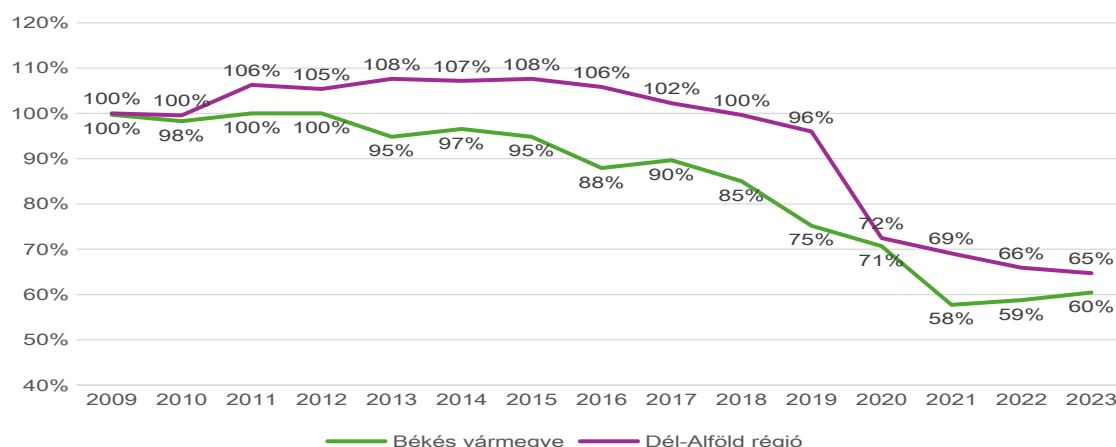

Forrás: KSH/STADAT

Békés vármegyében a **könyvtári beiratkozások száma** 2009-ben 58 ezer fő volt. Ezt követően a mutató néhány évig stagnált vagy enyhén ingadozott, azonban 2015-től tartós csökkenés vált jellemzővé. A visszaesés különösen 2018 után gyorsult fel: míg abban az évben a beiratkozási arány még a bázisérték 85%-án állt, 2023-ra 60%-ra süllyedt, azaz kevesebb mint 35 ezer beiratkozott olvasó maradt a megyében.

Ezzel szemben a Dél-Alföldi régióban a beiratkozások száma még 2013 és 2015 között meghaladta a 2009-es szintet (108%), majd 2019-től itt is fokozatos csökkenés indult meg. 2023-ra a régiós arány 65%-ra mérséklődött (kb. 145 ezer fő), ami még mindig kedvezőbb képet mutat, mint a Békés megyei adat. Ez a trend különösen figyelmet érdemel annak tükrében, hogy a könyvtárak száma a megyében viszonylag stabil maradt. A csökkenés tehát nem elsősorban intézményi leépüléssel, hanem a lakossági érdeklődés, az elérés vagy a szolgáltatásokhoz való kapcsolódás gyengülésével magyarázható – amit a COVID-19 járvány hatása is tovább erősíthetett, különösen a 2020 utáni időszakban.

91. ábra Települési könyvtárakba beiratkozott olvasók számának változása, 2009=100,0%

Forrás: KSH/STADAT

A 2009-es bázisévben Békés vármegyében ezer lakosra vetítve 2 297 darab kölcsönzött könyvtári egység jutott, míg a Dél-Alföldi régióban ez az érték 2 654 egység volt. A következő években mindkét területen csökkenés következett be, de Békés vármegyében a visszaesés üteme gyorsabb és tartósabb volt. A megyei kölcsönzési arány 2011-ben érte el csúcspontját (2 522 egységgel), ezt követően viszont 2014-re már 1 889-re esett vissza, majd 2021-re elérte a mélypontot, amikor mindössze 803 dokumentum

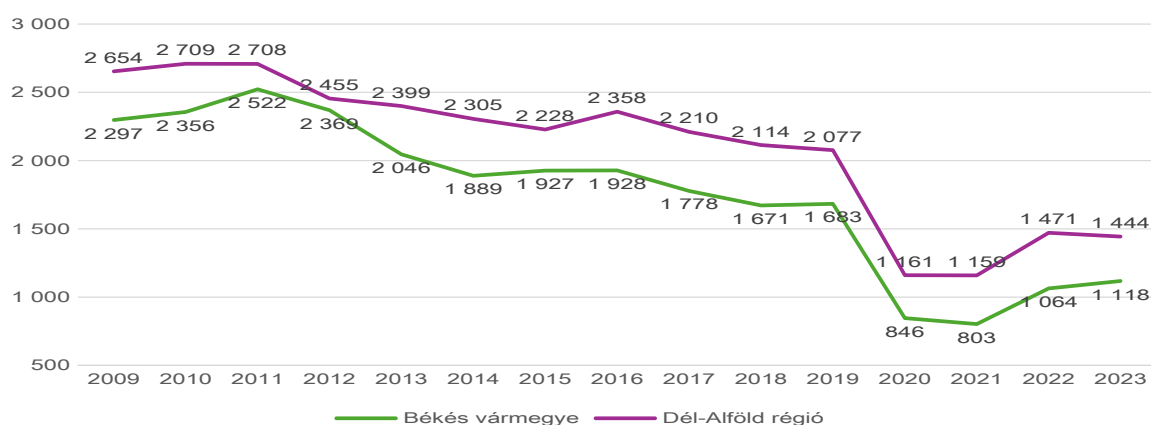
jutott ezer lakosra. Ugyanebben az évben a Dél-Alföldi régióban a mutató még mindig 1 159 volt, ami közel 44%-kal magasabb érték, mint Békés megyében.

A COVID-19 világjárvány időszaka – különösen 2020–2021 – látványos visszaesést eredményezett mindkét területen, hiszen a járványhelyzet, a korlátozások, valamint az intézmények részleges vagy teljes zárvatartása közvetlenül csökkentette a könyvtári szolgáltatásokhoz való hozzáférést és a kölcsönzési aktivitást.

2022-től ugyanakkor mindkét térségben megfigyelhető volt egy mérsékelt visszarendeződés: Békés vármegyében a kölcsönzési arány 2023-ra 1 118 egységre emelkedett, míg a Dél-Alföld egészében 1 444 egységre nőtt. Ez a növekedés pozitív fejlemény, azonban a korábbi szintektől továbbra is jelentősen elmarad – különösen Békés megyében, ahol a 2023-as érték csupán az eredeti szint 49%-át éri el.

A hosszú távú trendek alapján megállapítható, hogy **Békés vármegyében az olvasási és könyvtárhasználati aktivitás visszaesése markánsabb** volt, mint a régió egészében. Bár a könyvtári hálózat maga a megyében viszonylag stabil maradt, a kölcsönzések száma drasztikusan visszaesett. Ez részben a **használoi szokások átalakulásával, az olvasás népszerűségének csökkenésével**, illetve a **digitális tartalmak előretörésével** magyarázható. Emellett a COVID-19 világjárvány hatása is **jelentős zavaró tényezőt jelentett** a könyvtárhasználatban, amelynek hatásai még 2023-ban is érezhetők voltak.

92. ábra Ezer lakosra jutó kölcsönzött könyvtári egység száma, 2009-2023

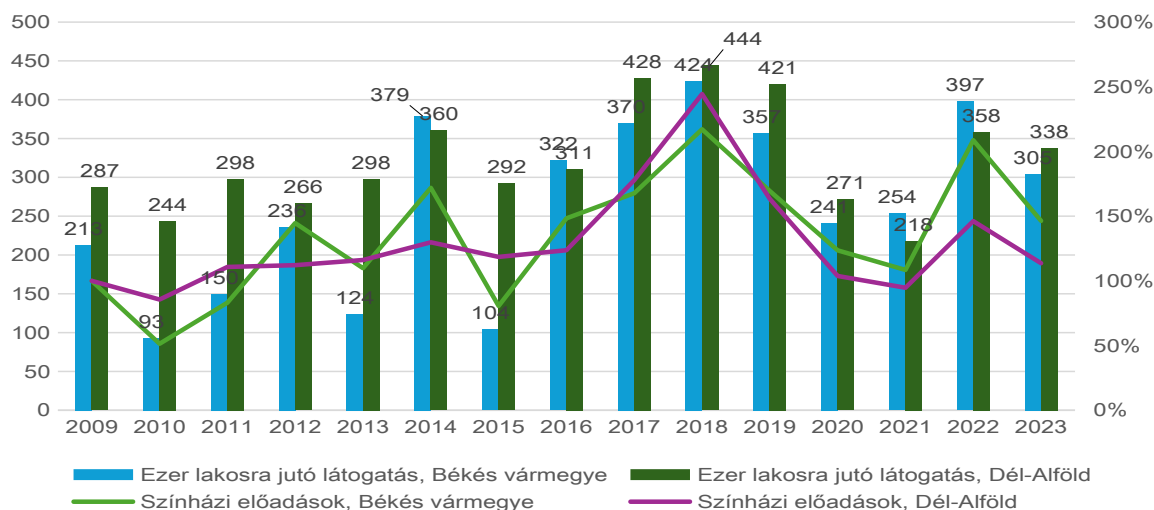

Forrás: KSH/STADAT

2009-ben **Békés vármegye** három színházában összesen **356 színházi előadást** tartottak, a **Dél-alföldi régióban 1 685 előadás** várta a közönséget. A vármegyében az előadásszám ingadozóan, de összességében növekvő tendenciát mutatott: 2012-től kezdődően szinte minden évben meghaladta a bázisévi értéket, 2018-ban elérve a csúcspontot (217%). A következő években feltehetően a COVID-19 járvány hatására kisebb visszaesés történt, majd 2022-ben ismét kiemelkedő szintre emelkedett (209%). A régióban szintén megfigyelhető volt egy fokozatos növekedés, különösen 2017 és 2019 között.

Az ezer lakosra jutó színházi látogatások száma a régióban minden évben magasabb volt, mint Békés vármegyében, ahol a 2009-es 213-ról 2018-ra 424-re emelkedett, majd ezt követően visszafogottabb szintre állt be (2023: 305). A régióban ugyanez az érték 2009-ben 287 volt, 2018-ban 444-re nőtt, és 2023-ban 338-on állt. A járványos időszak hatásai itt is érzékelhetők, de nem okoztak tartós törést a hosszú távú növekedési trendben.

93. ábra Színházak előadásainak változása (2009=100%) és az ezer lakosra jutó színházi látogatások száma, 2009-2023

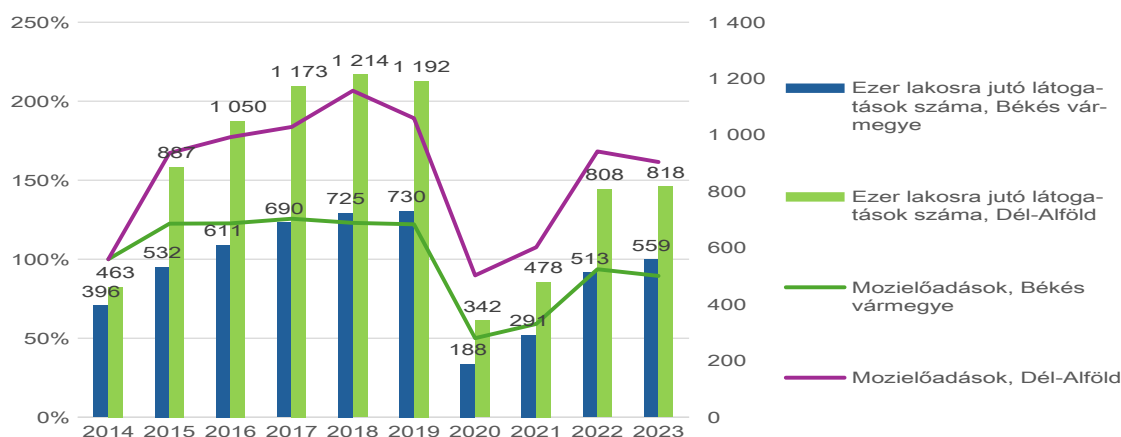
Forrás: KSH/STADAT

Békés vármegyében Békéscsabán működik **filmszínház**, ahol **2014-ben 6 060 mozielőadásra** került sor, míg a Dél-alföldi régióban 23 476-ra. A következő években mindkét térségben jelentős növekedés volt megfigyelhető: 2017-re a megyében az előadások száma 126%-ra, a régióban 207%-ra emelkedett a bázisévhez képest.

A COVID-19 járvány 2020–2021-ben számottevő visszaesést eredményezett, különösen Békés megyében, ahol az előadások száma 2020-ra megfeleződött. A régióban enyhébb volt a csökkenés, és a visszarendeződés is gyorsabban indult meg.

A látogatottsági adatok alapján 2019 volt a csúcspont: Békés megyében ezer lakosra 730 mozilátogatás jutott, a régióban pedig 1 214. A járvány után ugyan visszaesés történt, de 2023-ra már érzékelhető élénkülés volt tapasztalható, Békés megyében 559, míg a régióban 818 látogatás jutott ezer lakosra.

94. ábra Mozielőadások számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó látogatások száma, 2014-2023

Forrás: KSH/STADAT

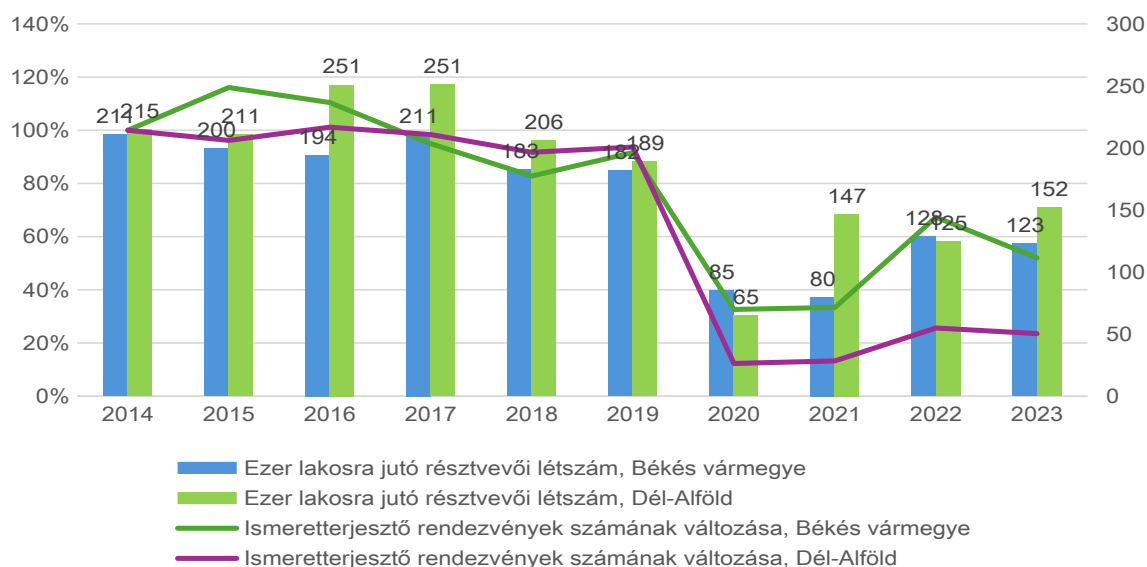
Békés vármegyében **az ismeretterjesztő rendezvények** száma a 2014-es bázisévet követően kezdetben emelkedett, 2015-ben 116%-ra nőtt, majd fokozatosan csökkent. A 2020–2021-es években – feltehetően a járványügyi korlátozások hatására – a rendezvényszám a harmadára esett vissza, és azóta sem tért vissza a kiindulási szintre: 2023-ban a mutató mindössze az 52%-án állt.

A Dél-alföldi régióban a rendezvényszám mérsékeltebben változott, a visszaesés kevésbé volt drasztikus, de itt is csak a bázisév 24%-án állt 2023-ban, így az aktivitás helyreállása még mindig elmarad a korábbi szintektől.

Az ezer lakosra jutó résztvevők száma hasonló pályát mutat. Békés vármegyében a mutató 2017-ben még 211 fő volt, de 2020-ra 85 főre, 2021-re pedig 80 főre csökkent. Az ezt követő években enyhe növekedés indult meg, 2023-ban az érték 123 főre emelkedett – ez a bázisidőszaki szintnél még mindig jelentősen alacsonyabb.

A Dél-Alföld esetében a részvételi arányok is erősen visszaestek 2020-ban (65 fő), ám 2023-ra 152 főre emelkedtek, így megelőzik a megyei szintet.

95. ábra Ismeretterjesztő előadások számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó résztvevők száma, 2014-2023

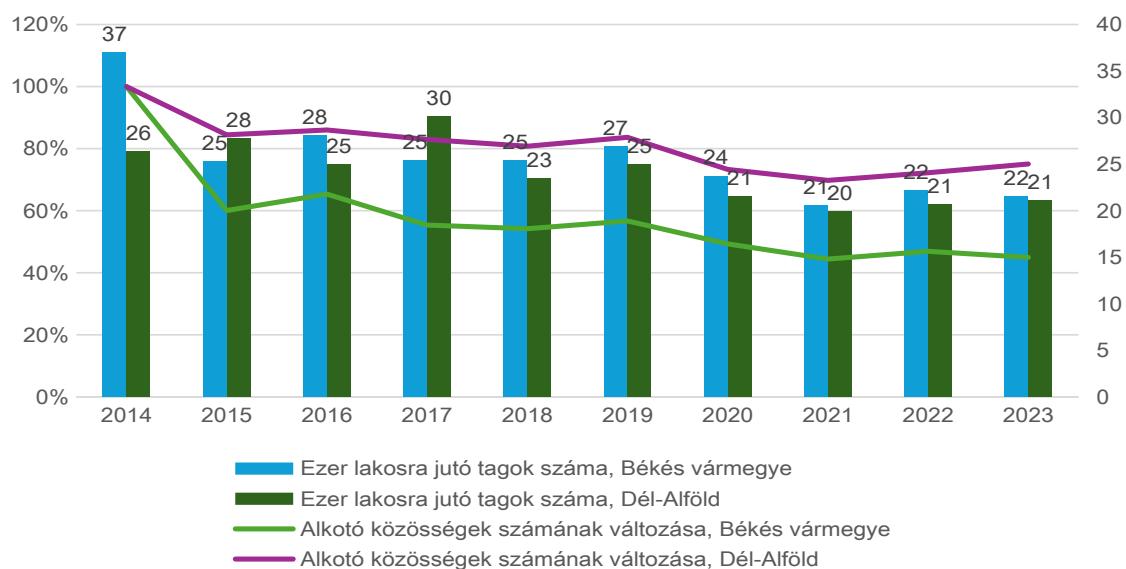
Forrás: KSH/STADAT

Békés vármegyében 2014-ben 921 **alkotó művelődési közösség** működött. Ezt követően gyors visszaesés indult: a közösségek száma 2015-re 60%-ra csökkent, és 2023-ban is csupán a bázisérték 45%-án állt. A közösségi aktivitás ezer lakosra vetítve is csökkent: a 2014-es 37 főről 2023-ra 22 főre.

A Dél-alföldi régióban lassabb volt a hanyatlás, de a tendencia itt is hasonló. A közösségek száma 2023-ra a bázisévhez képest 75%-ra esett vissza, míg a közösségi részvétel ezer lakosra vetítve 26 főről 21 főre csökkent.

A csökkenés ütemét 2020–2021-ben részben a COVID–19 járvány erősítette fel, de a kulturális közösségi élet visszaépülése 2022 után is lassú és csak részleges maradt – különösen Békés vármegyében.

96. ábra Alkotó művelődési közösségek számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó tagok száma, 2014-2023

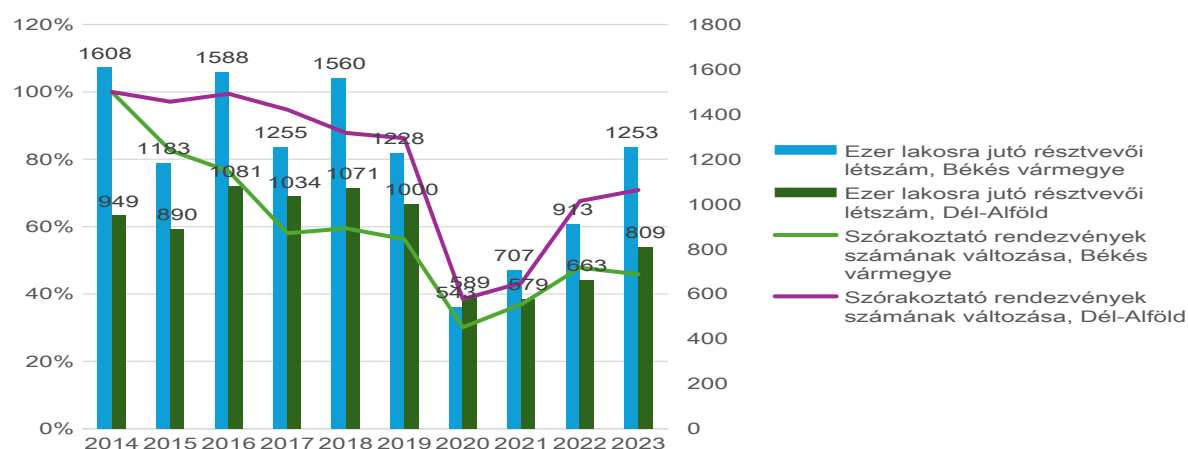
Forrás: KSH/STADAT

Békés vármegyében 2014-ben 1 876 **szórakoztató rendezvényt** tartottak, a Dél-Alföld régióban pedig 4 591-et. Az események száma ezt követően mindkét térségben jelentősen visszaesett: 2023-ra a vármegyében a bázisévi érték csupán 46%-a, míg a régióban 71%-a maradt. A legnagyobb törést a 2020-as év hozta, amikor a világjárvány következtében a rendezvényszám Békésben 30%-ra, a régióban pedig 38%-ra zuhant vissza.

Ennek ellenére a látogatottság – különösen Békés vármegyében – az egyik legmagasabb a vizsgált kulturális események körében 2014-ben ezer lakosra 1 608 látogató jutott. Bár a járvány idején itt is mélypont következett (2020-ban mindössze 543 fő), 2023-ra a mutató 1 253 főre emelkedett, ami kiemelkedően magas aktivitást jelez. A Dél-Alföld egészében az arány alacsonyabb szinten mozgott (2014: 949 fő → 2023: 809 fő), de itt is tapasztalható volt a fokozatos visszarendeződés.

A magas részvételi arány arra utal, hogy a szórakoztató programok – kisebb számuk ellenére – tömegeket tudnak mozgósítani, és továbbra is fontos szerepet töltenek be a térség közösségi-kulturális életében.

97. ábra Szórakoztató rendezvények számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó résztvevők száma, 2014-2023

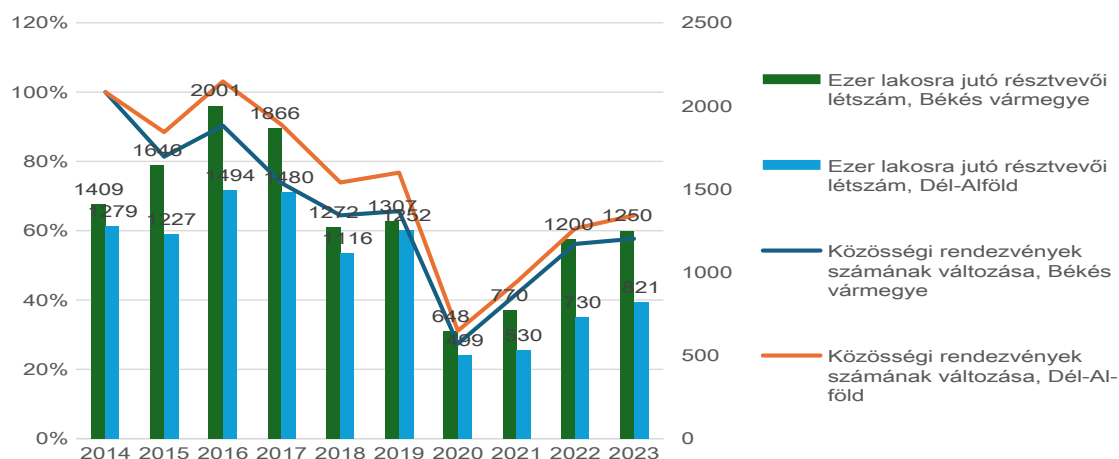
Forrás: KSH/STADAT

A 2014-es bázisévhez viszonyítva a közösségi rendezvények száma mind Békés vármegyében, mind a Dél-Alföldön csökkenő tendenciát mutatott. Békés vármegyében a rendezvényszám 2023-ra a bázisévi érték 58%-ára esett vissza, míg a régióban 64%-os szintet ért el. Ez azt mutatja, hogy bár a visszaesés mindkét térséget érintette, a régió enyhébb csökkenést produkált.

A résztvevői aktivitást tekintve azonban Békés vármegyében kedvezőbb tendencia rajzolódik ki. Az ezer lakosra jutó résztvevők száma a vármegyében a 2016-os csúcspontot követően ugyan jelentősen visszaesett a COVID-időszakban (2020–2021), de 2022-re 1200-ra, 2023-ra pedig 1250 főre nőtt, ami közelíti a bázisévi 1409-es értéket. A régiós mutató ennél alacsonyabb: 821 fő volt 2023-ban, a bázisévi 1279-hez képest.

Bár Békés vármegyében a rendezvényszám erőteljesebben csökkent, a lakosság aktivitása – az ezer főre vetített részvételi arányok alapján – kiemelkedőnek tekinthető a régióhoz képest. Ez arra utalhat, hogy a megmaradó rendezvények jobban koncentráltak, sikeresebbek vagy közösségileg erősebben beágyazottak voltak.

98. ábra Községi rendezvények számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó résztvevők száma, 2014-2023

Forrás: KSH/STADAT

Lakossági elégedettség

A lakossági kérdőív egyik kérdése a válaszadók lakóhelyükhöz való kötődését vizsgálta. A kérdésre **összesen 1546 fő** adott választ, ami Békés vármegye felnőtt lakosságának mintegy **0,6%-át** teszi ki. Bár a mintanagyság statisztikai szempontból megfelelőnek tekinthető, és lehetőséget ad a főbb tendenciák feltárására, a minta összetétele nem tükrözi a megye lakosságának demográfiai és területi eloszlását. Továbbá a módszertani útmutató a felnőtt lakosság 3-5%-át javasolja elérni. Ezen okok miatt az **eredményeket tájékoztató jelleggel, az aránytalanságok figyelembevételével szükséges értelmezni.**

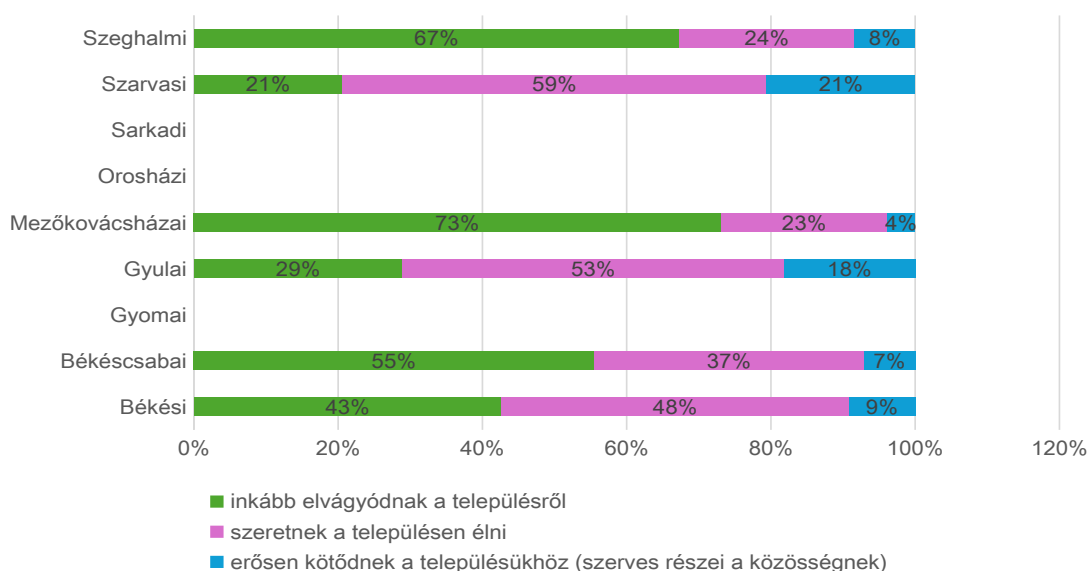
A válaszadók járasonkénti megoszlása nem egyenletes: a legtöbb válasz a Békéscsabai (448 fő) és a Békési járásból (332 fő) érkezett, de a Mezőkovácsházai (230) járásból is nagy volt a kérdőív kitöltőinek száma. Ezzel szemben a Gyomaendrődi (62 fő), a Sarkadi (56) és az Orosházi járás (51 fő) válaszadói száma nem éri el a statisztikai értékeléshez szükséges minimális elemszámot. A torzítás elkerülése érdekében e három járás adatait a kérdés elemzésében nem szerepeltetjük.

A kérdőívre adott válaszok alapján a **Szarvasi és a Gyulai járás** mutatja a legnagyobb arányban a pozitív helyi kötődést és lakóhelyi elégedettséget. Ezzel szemben a Mezőkovácsházai és a Szeghalmi járásban tapasztalható a legkritikusabb helyzet: ezekben a térségekben magas az elvagyódás, és alacsony a közösségi kötődés aránya. A közösségi identitás erősítése és a fiatalok helyben tartását célzó programok ezekben a járásokban különösen indokoltak.

A **súlyozott megyei átlagok** alapján a válaszadók 51,6%-a jelezte, hogy inkább elvagyódik jelenlegi lakóhelyéről, míg 38,6% nyilatkozott úgy, hogy szívesen él településén. A válaszadók 9,4%-a számolt be erős helyi kötődésről, vagyis arról, hogy szoros kapcsolatot ápol a helyi közösséggel, és annak szerves részének tekinti magát.

Az eredmények arra utalhatnak, hogy a megye lakosságának jelentős része nem rendelkezik stabil helyi identitással vagy közösségi kapcsolódással. Ez a jelenség hosszabb távon gyengítheti a térség társadalmi kohézióját és megtartó erejét, különösen a fiatalabb generációk körében.

99. ábra Fejezze be az alábbi mondatot: A településen élők...

5.9.

5.9. Digitális kompetenciafejlesztés

A digitális kompetenciák napjainkban alapvető feltételei a társadalmi részvételnek, a munkaerőpiaci érvényesülésnek és a mindennapi ügyintézésnek – például orvoshoz időpontfoglalás, hivatalos ügyek intézése ügyfélkapun keresztül, online bankolás vagy közlekedési információk elérése. Az alacsony digitális jártasság fokozza a leszakadás kockázatát, különösen az idősek, a vidéken élők és a hátrányos helyzetű csoportok körében. Ezért kiemelt jelentőségű feltérképezni, hogy a különböző térségekben milyen mértékben rendelkeznek a lakosok digitális készségekkel, és milyen beavatkozások indokoltak a digitális esélyegyenlőség biztosítása érdekében.

A **Békéscsabai járás** a megye legkedvezőbb digitális mutatóival rendelkezik: a lakosság 43%-a legalább középszintű digitális jártasságot mutat, míg a digitálisan inaktívak aránya a legalacsonyabb (19%).

Békéscsaba városi környezetéből adódóan kiemelkedik, míg a kisebb települések (pl. Gerendás, Telekgerendás) lemaradást mutatnak, különösen a magas szintű használat terén. A digitális írástudás terjedése ugyan megfigyelhető, de a leszakadó csoportok aránya továbbra is jelentős, különösen a kisebb települések esetében.

214. táblázat Digitális jártasság, Békéscsabai járás, 2022

Békéscsabai járás					
Települések	6 éves és annál idősebb népesség (fő)	Nem végez digitális tevékenységet (%)	Alapszintű digitális tevékenységet végez (%)	Középszintű digitális tevékenységet végez (%)	Magas szintű digitális tevékenységet végez (%)
Békéscsaba	52 508	17%	29%	45%	9%
Csabaszabadi	240	23%	38%	37%	3%
Csorvás	4 174	23%	34%	38%	5%
Doboz	3 721	24%	41%	31%	4%
Gerendás	1 017	27%	35%	34%	4%
Kétsoprony	1 168	22%	34%	38%	5%
Szabadkígyós	2 189	22%	34%	38%	6%
Telekgerendás	1 310	25%	30%	38%	7%
Újkígyós	4 493	25%	31%	39%	5%
Összesen	70 820	19%	30%	43%	8%

Forrás: KSH/Népszámlálás, 2022

A **Békési járás** digitális középszintű jártassága (37%) elmarad a megyei élvonaltól, ugyanakkor az alapszintű kompetenciák aránya (36%) kiemelkedő. Békés város és Mezőberény jobban teljesít, míg a kisebb községek (pl. Kamut, Tarhos) magasabb digitális inaktivitással küzdenek.

215. táblázat Digitális jártasság, Békési járás, 2022

Békési járás					
Települések	6 éves és annál idősebb népesség (fő)	Nem végez digitális tevékenységet (%)	Alapszintű digitális tevékenységet végez (%)	Középszintű digitális tevékenységet végez (%)	Magas szintű digitális tevékenységet végez (%)
Békés	16 675	21%	36%	37%	6%
Bélmegyer	781	26%	36%	34%	5%
Kamut	897	28%	30%	37%	5%
Köröstarcsa	2 086	21%	38%	37%	4%
Mezőberény	8 782	22%	35%	38%	5%
Murony	1 058	21%	37%	37%	5%
Tarhos	645	24%	34%	38%	4%
Összesen	30 924	22%	36%	37%	5%

Forrás: KSH/Népszámlálás, 2022

A **Gyomaendrődi járásban** a digitális inaktivitás (24%) magas, a legalább középszintű jártasság (36%) pedig alacsonyabb a megyei átlagnál. Gyomaendrőd város átlaga jobb, de a kisebb falvak – különösen Hunya és Ecsegfalva – jelentősen elmaradnak a digitális kompetenciák terén.

216. táblázat Digitális jártasság, Gyomaendrődi járás, 2022

Gyomaendrődi járás					
Települések	6 éves és annál	Nem végez	Alapszintű	Középszintű	Magas szintű

	idősebb népesség (fő)	digitális tevékenységet (%)	digitális tevékenységet végez (%)	digitális tevékenységet végez (%)	digitális tevékenységet végez (%)
Gyomaendrőd	11 523	23%	35%	37%	5%
Csárdaszállás	362	24%	33%	37%	6%
Dévaványa	6 425	26%	35%	35%	4%
Ecseghalva	1 007	30%	35%	33%	3%
Hunya	530	31%	27%	37%	4%
Összesen	19 847	24%	35%	36%	4%

Forrás: KSH/Népszámlálás, 2022

A **Gyulai járás** az egyik legerősebb digitális jártassággal rendelkezik, ahol a középszintű kompetenciák aránya eléri a 42%-ot, és a digitálisan inaktívak aránya is kedvező (20%). Gyula város dominanciája határozottan javítja a járási átlagot, míg Elek és Lőkösháza kissé elmaradnak ebben.

217. táblázat Digitális jártasság, Gyulai járás, 2022

Gyulai járás					
Települések	6 éves és annál idősebb népesség (fő)	Nem végez digitális tevékenységet (%)	Alapszintű digitális tevékenységet végez (%)	Középszintű digitális tevékenységet végez (%)	Magas szintű digitális tevékenységet végez (%)
Gyula	26 693	19%	29%	44%	8%
Elek	4 022	25%	36%	36%	3%
Kétegyháza	3 093	25%	34%	38%	4%
Lőkösháza	1 415	23%	36%	38%	3%
Összesen	35 223	20%	31%	42%	7%

Forrás: KSH/Népszámlálás, 2022

A **Mezőkovácsházai járás** a legkedvezőtlenebb digitális helyzetben lévő térség: a digitálisan inaktív lakosság aránya 26%, míg a magas szintű digitális kompetenciával rendelkezők aránya mindössze 3%. A járás valamennyi települése lemaradást mutat, különösen Almáskamarás, Magyardombegyház és Pusztaszentlőrinc.

218. táblázat Digitális jártasság, Mezőkovácsházai járás, 2022

Mezőkovácsházai járás					
Települések	6 éves és annál idősebb népesség (fő)	Nem végez digitális tevékenységet (%)	Alapszintű digitális tevékenységet végez (%)	Középszintű digitális tevékenységet végez (%)	Magas szintű digitális tevékenységet végez (%)
Mezőkovácsháza	5 055	23%	34%	39%	4%
Almáskamarás	690	29%	41%	28%	2%
Battonya	4 766	27%	34%	35%	4%
Dombegyház	1 538	28%	34%	35%	2%
Dombiratos	436	28%	39%	29%	3%
Kaszaper	1 581	26%	38%	32%	4%

Kevermes	1 502	29%	32%	35%	3%
Kisdombgyház	360	31%	28%	39%	2%
Kunágota	2 177	28%	36%	33%	3%
Magyarábányhegyes	1 712	26%	40%	31%	3%
Magyardombgyház	156	33%	32%	34%	0%
Medgyesbodzás	810	30%	33%	34%	2%
Medgyesegyháza	3 022	24%	34%	39%	4%
Mezőhegyes	4 288	24%	30%	41%	5%
Nagybányhegyes	1 019	26%	34%	36%	5%
Nagykamarás	1 063	31%	37%	29%	3%
Pusztatottlaka	274	36%	30%	33%	1%
Végegyháza	1 047	30%	34%	34%	2%
Összesen	31 496	26%	34%	36%	3%

Forrás: KSH/Népszámlálás, 2022

Az **Orosházi járásban** a digitális jártasság mutatói kiegyensúlyozottak, a lakosság 40% rendelkezik középszintű kompetenciával, a digitálisan inaktív aránya 22%. Orosháza városi szerepe meghatározó, míg a kisebb települések (pl. Nagyszénás, Csanádapáca, Gádos) szerényebb értékeket mutatnak.

219. táblázat Digitális jártasság, Orosházi járás, 2022

Orosházi járás					
Települések	6 éves és annál idősebb népesség (fő)	Nem végez digitális tevékenységet (%)	Alapszintű digitális tevékenységet végez (%)	Középszintű digitális tevékenységet végez (%)	Magas szintű digitális tevékenységet végez (%)
Orosháza	24 519	21%	31%	41%	6%
Békéssámsón	2 087	23%	35%	39%	3%
Csanádapáca	2 196	25%	33%	38%	3%
Gádos	3 084	25%	34%	37%	4%
Kardoskút	679	24%	28%	43%	5%
Nagyszénás	4 175	26%	32%	38%	4%
Pusztaföldvár	1 357	24%	38%	35%	3%
Tótkomlós	5 086	23%	33%	38%	6%
Összesen	43 183	22%	32%	40%	6%

Forrás: KSH/Népszámlálás, 2022

A **Sarkadi járásban** a digitálisan inaktív népesség aránya magas (25%), és a magas szintű digitális jártassággal rendelkezők aránya csupán 4%. Bár Sarkad és Méhkerék eredményei jobbák, a kisebb falvak – különösen Körösnagyharsány, Biharugra, Sarkadkeresztúr, Zsadány, Újszalonta – súlyos digitális hátrányt mutatnak.

220. táblázat Digitális jártasság, Sarkadi járás, 2022

Sarkadi járás					
Települések	6 éves és annál idősebb népesség (fő)	Nem végez digitális tevékenységet (%)	Alapszintű digitális tevékenységet végez (%)	Középszintű digitális tevékenységet végez (%)	Magas szintű digitális tevékenységet végez (%)
Sarkad	8 626	23%	38%	36%	4%
Biharugra	707	29%	25%	41%	6%

Geszt	630	21%	32%	45%	3%
Körösnagyharsány	411	41%	31%	27%	2%
Kötegyán	1 126	26%	32%	36%	6%
Méhkerék	1 793	24%	32%	41%	3%
Mezőgyán	807	26%	44%	29%	2%
Okány	2 073	23%	35%	38%	5%
Sarkadkeresztúr	1 284	28%	34%	34%	3%
Újszalonta	82	28%	40%	28%	4%
Zsadány	1 443	28%	41%	29%	1%
Összesen	18 982	25%	36%	36%	4%

Forrás: KSH/Népszámlálás, 2022

A **Szarvasi járásban** a középszintű digitális jártasság aránya magas (39%), a magas szintű aktivitás pedig 6%-ot ér el. Szarvas és Békésszentandrás kiemelkednek, mind a középszintű, mind a magasszintű digitális tevékenységekben, míg Kardos és Örménykút digitális mutatói jóval elmaradnak a járási átlagtól.

221. táblázat Digitális jártasság, Szarvasi járás, 2022

Szarvasi járás					
Települések	6 éves és annál idősebb népesség (fő)	Nem végez digitális tevékenységet (%)	Alapszintű digitális tevékenységet végez (%)	Középszintű digitális tevékenységet végez (%)	Magas szintű digitális tevékenységet végez (%)
Szarvas	13 752	22%	32%	40%	7%
Békésszentandrás	3 159	23%	29%	41%	7%
Csabacsúd	1 524	25%	33%	38%	4%
Kardos	474	29%	31%	34%	6%
Kondoros	4 320	27%	29%	39%	5%
Örménykút	270	40%	33%	25%	2%
Összesen	23 499	23%	31%	39%	6%

Forrás: KSH/Népszámlálás, 2022

A **Szeghalmi járás** mutatói közelítenek a megyei átlaghoz: 38% rendelkezik középszintű digitális jártassággal, míg a digitálisan inaktívak aránya 23%. Szeghalom és Füzesgyarmat viszonylag kedvező képet mutat, Körösújfalu és Kertészsziget viszont a digitálisan leszakadó települések közé tartoznak.

222. táblázat Digitális jártasság, Szeghalmi járás, 2022

Szeghalmi járás					
Települések	6 éves és annál idősebb népesség (fő)	Nem végez digitális tevékenységet (%)	Alapszintű digitális tevékenységet végez (%)	Középszintű digitális tevékenységet végez (%)	Magas szintű digitális tevékenységet végez (%)
Szeghalom	7 638	22%	34%	38%	5%
Bucsa	1 920	25%	33%	38%	4%
Füzesgyarmat	4 781	22%	34%	39%	5%
Kertészsziget	298	30%	31%	35%	4%
Körösladány	3 849	24%	35%	37%	4%
Körösújfalu	344	31%	27%	38%	4%

Vésztő	5 860	24%	34%	39%	4%
Összesen	24 690	23%	34%	38%	4%

Forrás: KSH/Népszámlálás, 2022

Békés vármegyében a digitális kompetenciák terén markáns térségi eltérések mutatkoznak, melyek alapvetően az urbanizáltság, az oktatási háttér és az infrastruktúra fejlettsége mentén rajzolódnak ki. A fejlettebb járásközpontokban – különösen Békéscsabán és Gyulán – magasabb arányban vannak jelen a legalább középszintű és magas szintű digitális kompetenciával rendelkező lakosok. Ugyanakkor a kisebb, periférikus településeken jelentős arányban élnek digitálisan inaktív személyek.

A digitálisan inaktívak aránya a Mezőkovácsházai (26%), a Gyomaendrődi (24%) és a Sarkadi járásban (25%) a legmagasabb, míg a Békéscsabai járásban ez az arány a legalacsonyabb (19%)

A Békés vármegyében élő 6 éves és annál idősebb népesség 73%-a végez rendszeresen valamilyen digitális tevékenységet. Ezen belül a lakosság 44%-a nemcsak böngészik vagy kommunikációs alkalmazásokat használ, hanem magasabb szintű digitális tevékenységeket is folytat: rendszeresen intézi ügyeit online, vásárol az interneten vagy szoftvereket használ. A Központi Statisztikai Hivatal módszertana alapján ők minősülnek legalább középszintű digitális jártassággal rendelkező személyeknek.

Békés vármegye digitális kompetenciaszintje ugyanakkor elmarad az országos átlagtól: míg országosan a lakosság 83%-a használ rendszeresen digitális eszközöket, és 53%-uk rendelkezik legalább középszintű jártassággal, addig a vármegyei mutatók ennél mintegy 10 százalékponttal alacsonyabb értékeket mutatnak. Ezek az eltérések is jól mutatják, hogy a digitális felzárkózás és kompetenciafejlesztés célzott, térségi alapú támogatást igényel, különös tekintettel az alacsony aktivitású és hátrányos helyzetű településekre.

Digitális kompetenciafejlesztési programok a Helyi Esélyegyenlőségi Programok és a települési adatok tükrében

A települési Helyi Esélyegyenlőségi Programok és a települési adatbekérők vonatkozó részeinek áttekintése során arra fókuszáltunk, hogy **hol valósultak meg** dokumentáltan **tényleges** digitális kompetenciafejlesztő programok. Azokat a beavatkozásokat vettük figyelembe, amelyek nem csupán az internet-hozzáférés és a számítógéphasználat lehetőségét biztosították, hanem azokhoz edukatív támogatás – képzett mentor, oktató, könyvtáros vagy önkéntes segítő – is társult, elősegítve a célcsoportok digitális készségeinek fejlődését.

223. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Békéscsabai járás

Békéscsabai járás			
	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Digitális kompetenciafejlesztési programok részben elérhetőek helyben	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek, de nem helyben
Békéscsaba	X		
Csabaszabadi			
Csorvás			
Doboz			
Gerendás			
Kétsoprony			

Szabadkígyós			
Telekgerendás			
Újkígyós			

2024 áprilisában csatlakozott a Békés Megyei Könyvtár is **Netrevalók** programhoz, melynek célja hogy a digitális ismeretekkel kevésbé rendelkező társadalmi csoportok – kiemelten az idősök – elsajátíthassák az alapvető digitális készségeket.

A helyi megvalósítás során diákönkéntesek – iskolai közösségi szolgálat keretében – tartanak gyakorlatorientált könyvtári foglalkozásokat az idősök számára. A kezdeményezés egyedülálló módon összekapcsolja a generációkat, miközben segíti a szépkorúakat az okoseszközök és digitális alkalmazások használatának elsajátításában, hozzájárulva digitális társadalmi egyenlőtlenségek csökkentéséhez.

224. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Békési járás

Békési járás			
	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Digitális kompetenciafejlesztési programok részben elérhetőek helyben	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek, de nem helyben
Békés	X		
Bélmegyer			
Kamut	X		
Köröstarcsa	X		
Mezőberény	X		
Murony	X		
Tarhos			

Békés város szerepelt azon hat vidéki település között, ahol 2022-ben – a korábban működő Digitális Jólét Program Pontok tapasztalataira építve – Digitális Tudásközpont létesült. A Tudásközpont felszerelését, működtetését, valamint szakmai támogatását és koordinációját a Digitális Jólét Program biztosítja.

Mezőberényben a Mécses Szolgáló Közösség Egyesület 2018–2019 között valósította meg a GINOP-3.3.3-17 „Esély a jövőnek – a digitális írástudás lehetőségét mindenkinek” elnevezésű projektjét. A program keretében 120 hátrányos helyzetű személy vett részt digitális készségeket fejlesztő képzésben, amely során segítséget kaptak többek között az ügyfélkapus regisztrációban, valamint a különböző online ügyintézési és támogatási rendszerek használatának elsajátításában. Több kisebb településen is történtek helyi szintű kezdeményezések a digitális kompetenciák fejlesztésére. **Kamuton** és **Muronyban** a közösségi színtereken rendelkezésre álló eszközök segítségével, a helyi dolgozók és iskolások bevonásával igyekeznek támogatni a felnőttek és idősök digitális ismereteinek bővítését.

Köröstarcsán több alkalommal is szerveztek számítógépes tanfolyamokat idősek számára, kifejezetten a digitális eszközhasználat alapjainak elsajátítását célozva.

225. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Gyomaendrődi járás

Gyomaendrődi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyomaendrőd	X		
Csárdaszállás			
Dévaványa	X		
Ecsefalva	X		
Hunya			

Gyomaendrődön digitális kompetencia fejlesztését célzó képzéseket számos alkalommal szerveztek. A képzések egy része a munkaerőpiacon történő elhelyezkedéshez nyújtott segítséget.

Dévaványán és Ecsefalván Digitális Jólét program pályázatán közösségi internet hozzáférési pontok lettek kialakítva. Ehhez a programhoz kapcsolódott mentor képzés, Hátrányos helyzetű célcsoportok online kompetencia fejlesztés, szemléletformáló tréningek megvalósítása.

226. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Gyulai járás

Gyulai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Gyula	X		
Elek	X		
Kétegyháza	X		
Lőkösháza	X		

Gyulán a Helyi Esélyegyenlőségi Program korábbi helyzetelemzése alapján a Nyugdíjasok Akadémiája frontális oktatása mellett önkéntes diákok bevonásával személyre szabott internet-oktatás indult. A program célja, hogy minden időskorú mellé egy diák társuljon, így biztosítva az egyéni tanulási tempóhoz való igazodást, és egyben erősítve a generációk közötti kapcsolatokat is.

Eleken és Kétegyházán az idősek klubjaiban biztosítanak segítséget a digitális ismeretek elsajátításához, gyakorlati útmutatással és helyben elérhető eszközökkel.

Lőkösházán a könyvtár biztosít széleskörű hozzáférést az internethez és a számítógépekhez, ahol a könyvtári munkatársak személyes segítséget nyújtanak az idősek számára az eszközhasználat és alapvető digitális műveletek megtanulásához.

227. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Mezőkovácsházai járás

Mezőkovácsházai járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben

Mezőkovácsháza	X		
Almáskamarás			
Battonya	X		
Dombegyház			
Dombiratos			
Kaszaper			
Kevermes	X		
Kisdombegyház			
Kunágota	X		
Magyarbánhegyes			
Magyardombegyház			
Medgyesbodzás			
Medgyesegyháza			
Mezőhegyes			
Nagybánhegyes			
Nagykamarás	X		
Pusztaszele			
Véghely			

Mezőkovácsházán több alkalommal szerveztek számítógép- és internetfelhasználói tanfolyamokat, köztük kifejezetten 60 év felettieknek szóló képzéseket is. A Digitális Jólét Program keretében jelenleg is működik két csoport 65 év felettiek számára.

Battonyán és Kevermesen a könyvtár munkatársai segítik a lakosságot digitális ügyintézésben, és igény szerint lehetőség van alapvető számítógépes ismeretek elsajátítására is.

Nagykamarás ingyenes alapfokú számítástechnikai tanfolyam szervezésével támogatta a jelentkezők kompetenciafejlesztését, míg **Kunágotán** szintén elérhetők digitális készségeket fejlesztő képzés.

228. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Orosházi járás

Orosházi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Orosháza	X		
Békéssámson			
Csanádapáca			
Gádos			
Kardoskút	X		
Nagyszénás			
Pusztaszele			
Tótkomlós	X		

Orosházán a városi könyvtárban működik a Digitális Jólét Program közösségi pontja, amely segítő személyes jelenlétével biztosítja az internethez való hozzáférést és a digitális eszközhasználat támogatását.

Tótkomlóson a szociális alapszolgáltatást nyújtó intézmény munkatársai nyújtanak segítséget az idősek számára az alapvető informatikai jártasság megszerzésében, különösen a számítógépek kezelésében.

Kardoskúton a GINOP program keretében szerveztek digitális alapismereteket nyújtó tanfolyamokat, amelyek lehetőséget biztosítottak a hátrányos helyzetű lakosok digitális felzárkózására.

229. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Sarkadi járás

Sarkadi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Sarkad	X		
Biharugra			
Geszt			
Körösnyágyharsány			
Kötegyán			
Méhkerék			
Mezőgyán			
Okány			
Sarkadkeresztúr			
Újszalonta			
Zsadány			

A **Sarkadi járás** települései közül csak Sarkadon érhető el nyilvános internet-hozzáférés a könyvtáron keresztül. A helyszínen nemcsak az eszközhasználat biztosított, hanem személyes segítséget is kapnak azok, akik támogatást igényelnek a digitális felületek használatához.

230. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Szarvasi járás

Szarvasi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Szarvas	X		
Békésszentandrás	X		
Csabacsúd	X		
Kardos	X		
Kondoros			
Örménykút			

A **Szarvasi járásban** több településen is működnek jól strukturált kezdeményezések, amelyek célja a digitális ismeretek bővítése és a hozzáférés biztosítása, különös tekintettel az idősek és a hátrányos helyzetű csoportok bevonására.

Szarvason a városi könyvtárban működő Digitális Jólét Program Pont két mentorral segíti a digitális kompetenciák megszerzését, valamint az internet- és eszközhasználatához való hozzáférést.

Csabacsúdon a könyvtár biztosítja az internetes és számítógépes hozzáférést, ahol a könyvtáros munkatárs képzett DJP mentor szerepében nyújt gyakorlati segítséget az érdeklődők számára.

Kardoson unoka–nagy szülő program keretében valósult meg az idősek digitális kompetenciáinak fejlesztése, személyes támogatással és generációk közötti együttműködésben.

Békésszentandráson európai uniós forrásból több lépcsős, ingyenes képzéssorozatot valósítottak meg, amelynek keretében a résztvevők elsajátíthatták az okostelefonok és számítógépek használatának alapjait, ezzel támogatva a lakosság digitális felzárkózását.

231. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Szeghalmi járás

Szeghalmi járás			
	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Szeghalom			
Bucsa			
Füzesgyarmat			
Kertészsziget			
Körösladány	X		
Körösújfalú			
Vésztő			

Egy EFOP projekt keretében 2020–2021-ben mintegy 30 fő, 55 év feletti résztvevő számára valósult meg informatikai alapképzés, amely célzottan az időskorúak digitális kompetenciáinak fejlesztését szolgálta.

Összegzés

Békés vármegye járaiban a digitális kompetenciák fejlesztését elsősorban közösségi terekre (könyvtárak, IKSZT-k), a Digitális Jólét Program Pontokra, valamint időszakos projektekre (EFOP, GINOP) épülő helyi kezdeményezések biztosítják. A lefedettség területileg változó.

Célzott beavatkozási javaslatok a digitális kompetenciafejlesztés területén – a KSH adatok és a HEP-ek összevetése alapján

A **Békéscsabai járás** települései közül csak Békéscsabán valósult meg szervezett digitális kompetenciafejlesztési program, a többi településen nincs ismert intézkedés, noha a statisztikai adatok több helyen kimondottan kedvezőtlen digitális aktivitási mutatókat jeleznek.

A járás többi településén – pl. Gerendás, Doboz, Újkígyós, Csorvás, Csabaszabadi – a KSH adatok szerint a 6 éves és annál idősebb népesség 22–27%-a egyáltalán nem végez digitális tevékenységet, de képzési program nem dokumentált. Ez alapján a járásban szükséges célzott beavatkozásokat indítani, különösen a periférikus helyzetű községekben, az időskorú és alacsony jártasságú lakosság digitális felzárkóztatása érdekében.

A **Békési járásban** a digitális inaktivitás mértéke meghaladja a megyei átlagot, különösen Kamuton (28%) és Bélmegyeren (26%). A járás nagyobb településein – Békés, Mezőberény, Köröstarcsa – már megvalósultak célzott programok, részben strukturált módon (pl. DJP Tudásközpont, GINOP- és EFOP-projektek), részben közösségi kezdeményezésként.

Bélmegyeren és Tarhoson azonban intézkedés nem dokumentált, miközben a digitális inaktivitás aránya jelentős. Ezeken a településeken további, célzott beavatkozás szükséges, különösen az idősek és alacsony jártasságú lakosok digitális felzárkóztatása érdekében.

A **Gyomaendrődi járásban** a digitálisan inaktív lakosság aránya 24%, a magas szintű digitális jártassággal rendelkezők aránya mindössze 4%, amely a megye egyik legalacsonyabb értéke. **Gyomaendrőd, Dévaványa és Ecsefalva** településein megvalósultak célzott programok, így a hozzáférés és kompetenciafejlesztés részben biztosított.

Ugyanakkor **Hunya és Csárdaszállás** esetében nem azonosíthatóak intézkedések, pedig a digitális inaktivitás itt a legmagasabb. Ezeken a településeken **további beavatkozás szükséges**, elsősorban az idősek és hátrányos helyzetű lakosok felzárkóztatása érdekében.

A **Mezőkovácsházi járás** lakosságának 26%-a nem végez semmilyen digitális tevékenységet, a magas szintű digitális jártasság aránya mindössze 3%, ami a megyei szinten is kedvezőtlen mutatónak számít. A járás településeinek többségén alacsony a középszintű vagy magas szintű digitális aktivitás aránya, különösen a kisebb falvakban.

Intézkedések elsősorban **Mezőkovácsházán, Battonyán, Kevermesen, Nagykamaráson és Kunágótán** történtek. Mezőkovácsházán a Digitális Jólét Program keretében idősek számára szervezett tanfolyamok jelenleg is működnek. A könyvtárak több településen nyújtanak segítséget digitális ügyintézéshez, és biztosítanak alapszintű képzést.

A járás egészét tekintve a programlefedettség szűk körű és településenként eltérő, így a mutatók alapján **további beavatkozás indokolt**, különösen a legkisebb, magas digitális inaktivitással jellemezhető településeken.

Az **Orosházi járás** lakosságának 22%-a nem végez semmilyen digitális tevékenységet, miközben a középszintű kompetenciával rendelkezők aránya meghaladja a 40%-ot, ami az egyik legkedvezőbb arány a vármegyében. Ugyanakkor a magas szintű digitális aktivitás csupán 6%-ot ér el. A járás települései közül Orosházán működik DJP Pont a könyvtárban, amely nemcsak technikai hozzáférést, hanem humán támogatást is biztosít.

Kardoskúton GINOP program keretében szerveztek digitális alapképzéseket, míg Tótkomlóson a szociális alapszolgáltatásban dolgozók segítik az időseket az alapszintű digitális ismeretek elsajátításában. Bár a főbb városi központokban jelen vannak a fejlesztő programok, több kisebb településen nem azonosítható aktív kezdeményezés, így ezekre a célzott beavatkozás indokolt lehet.

A **Sarkadi járásban** a 6 éves és annál idősebb lakosság negyede (25%) nem végez semmilyen digitális tevékenységet, a középszintű digitális kompetenciával rendelkezők aránya átlagosan 36%, a magas szintű tudással bírók aránya pedig csupán 4%, ami a vármegyei átlagnál is alacsonyabb. A járásban egyedül Sarkadon működik internet-hozzáférést biztosító könyvtári szolgáltatás, ahol a digitális ügyintézéshez segítséget is nyújtanak. Más településeken nem azonosítható célzott vagy strukturált digitális kompetenciafejlesztő program, így a térségben kiemelten indokolt további fejlesztések és programok elindítása, különösen a kisebb, hátrányos helyzetű községekben.

A **Szarvasi járás** lakosságának 23%-a nem végez digitális tevékenységet, míg a középszintű digitális kompetenciával rendelkezők aránya 39%, a magas szintűeké 6%. **Szarvason** működik a Digitális Jólét Program (DJP) könyvtári pontja két mentorral, amely célzottan támogatja a digitális ismeretek elsajátítását. **Csabacsúdn** a könyvtáros mentor segíti a hozzáférést és a tanulást. **Kardoson** unoka–nagy szülő program keretében valósul meg idősek képzése, míg **Békésszentandrás**on uniós forrásból több ütemben megszervezett tanfolyamokon sajátíthatják el a lakosok a digitális eszközök használatát. A járás lefedettsége kedvező, azonban **Örménykúton** – ahol a digitálisan inaktívak aránya eléri a 40%-ot – nem található beazonosítható program, így ott további beavatkozás indokolt.

A **Szeghalmi járás** településein korlátozott számú program valósult meg a digitális kompetenciák fejlesztése érdekében, jóllehet a statisztikai adatok alapján ez indokolt lenne. A 6 éves és idősebb lakosság 23%-a nem végez semmilyen digitális tevékenységet, a magas szintű használat aránya mindössze 4%. Egy EFOP projekt keretében 2020–2021-ben 30 fő, 55 év feletti résztvevő számára zajlott informatikai alapképzés, amely az időskorúak célzott fejlesztését szolgálta. A járás további településein nem azonosítható rendszeres vagy intézményesített program, ezért a lefedettség bővítése és az alacsony aktivitású csoportok bevonása további fejlesztést igényel.

Hiányterületek

A megyei és járási szereplők számos programot indítottak a digitális kompetenciák fejlesztésére. Ahogyan a települési HEP-ekben is bemutatásra került, a **Digitális Jólét Program** keretében vidéki városokban Digitális Tudásközpontok jöttek létre, amelyek elsősorban azoknak kínálnak lehetőséget, akik eddig nem fértek hozzá ilyen jellegű oktatáshoz.

Élményalapú módszerek beépítése a közoktatásba is megkezdődött. Könyvtárak, ifjúsági klubok, nonprofit műhelyek és a megyei könyvtár robotikai foglalkozásokat, tréningeket szerveznek, amelyek többsége ingyenes vagy minimális díjú.

Középiskolák és szakképző intézmények **programozó- és kiberbiztonsági versenyeket** hirdetnek, a fiatalok ezekről leginkább iskolai vagy civil szervezeti csatornákon keresztül értesülnek.

Az **idősebb generáció** számára a Békés Megyei Könyvtárban és közösségi terekben fiatal önkéntesek – pl. iskolai közösségi szolgálat keretében – tartanak személyre szabott digitális képzéseket.

Bár a digitális infrastruktúra javult, a fejlesztések hozzáférése egyenlőtlen. Kistelepüléseken gyakori a gyenge internetkapcsolat és az eszközhiány. Idősebb és alacsony jövedelmű háztartások sokszor nem rendelkeznek megfelelő digitális eszközökkel. A „**digitális szakadék**” – különösen a város–vidék és fiatal–idős ellentét mentén – továbbra is fennáll, amit a megyei fejlesztési dokumentumok is kiemelten kezelendő problémaként jelölnek meg.

Az állandó digitális oktatási pontok hiánya, a fizikai és mentális akadályozottság, valamint a tájékoztatás hiányosságai korlátozzák a részvételt. A kis települések gyenge informatikai infrastruktúrája, az alulinformáltság, és a civil szektor forráshiánya (különösen a fiatal közösségi vezetők elvándorlása miatt) szintén hátráltató tényezők.

A digitális felzárkóztatás részeként okosfalu-, okosotthon- és tudakozóprogramok is indultak, többek között könyvtárak, művelődési házak és járási kormányablakok bevonásával.

Az idősek és **fogyatékkal élők digitális kompetenciáinak fejlesztése** nemcsak az alapvető informatikai ismeretek bővítését jelenti, hanem a gondozásba integrálható, intelligens technológiák megismertetését és használatának elsajátítását is. Ide tartoznak az egészségügyi állapot valós idejű nyomon követését biztosító eszközök (pl. okosórák, EKG, vérnyomásmérők), a gyógyszerelés betartását segítő intelligens adagolók és emlékeztetők, valamint az otthonautomatizálási rendszerek, amelyek megkönnyítik a mindennapi életet és növelik az önállóságot.

A digitális kompetenciafejlesztés egyik kiemelt **célja**, hogy a fogyatékkal élők, családjaik és a velük dolgozó szakemberek megismerjék és használni tudják a mindennapi gondozást támogató modern technológiákat. Ezek az eszközök nemcsak a biztonságot növelik és az önállóságot segítik, hanem lehetőséget adnak a fizikai és mentális jólét folyamatos nyomon követésére is.

Az alkalmazható digitális technológiák főbb kategóriái:

- *Egészségkövető eszközök:* okosórák, intelligens vérnyomásmérők, EKG-k, esésérzékelők.
- *Gyógyszerkezelést támogató megoldások:* intelligens tabletta-adagolók és emlékeztető rendszerek.
- *Távfelügyeleti rendszerek:* otthoni intelligens érzékelők, amelyek jelzik a napi rutin változásait.
- *Otthonautomatizálás és környezetvezérlés:* hangvezérlés, távirányítható eszközök, biztonsági szenzorok.
- *Alternatív beviteli és kommunikációs eszközök:* hangfelismerő szoftverek, szemkövető rendszerek, nagy kontrasztú billentyűzetek, képernyőolvasók, Braille-eszközök.
- *Megismerést és szervezést támogató alkalmazások:* emlékeztetők, egyszerűsített útvonaltervezők, figyelmeztető applikációk.

E technológiák bevezetése lehetőséget teremt arra, hogy a fogyatékkal élők a napi feladataikat önállóbban lássák el, miközben családjuk és gondozóik folyamatosan és biztonságosan nyomon követhetik állapotukat.

Összességében: a digitális kompetenciafejlesztési programok minden korosztályt megszólítanak, azonban a **hozzáférés egyenlőtlensége, az eszközhiány és az alapkészségek hiánya** továbbra is komoly akadályt jelent Békés vármegye egyes térségeiben.

1. sz. melléklet Felzárkózási Fórum tagjai

Felzárkózási Fórum szavazati joggal rendelkező tagjai
Baranka Faipari Kft.
Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Békés Vármegye Roma Nemzetiségi Önkormányzata
Békés Vármegyei Aktivitás Nonprofit Kft.
Békés Vármegyei Foglalkoztatási Paktum
Békés Vármegyei Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF)
Békés Vármegyei Kormányhivatal Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztály,
Békés Vármegyei Kormányhivatal Foglalkoztatási, Foglalkoztatás-felügyeleti és Munkavédelmi Főosztály
Békés Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály
Békés Vármegyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály
Békés Vármegyei Nők Egyesülete
Békéscsabai Tankerületi Központ
Békési Református Egyházmegye
Békési Roma Nemzetiségi Önkormányzat (városi)
Dobozi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat (nagyközségi)
Erdei Capital Invests Kft.
Gazsó és Nico Kft.
Gyomaendrőd Város Önkormányzata
Gyöngyház Integrált Szociális és Gyermekvédelmi központ Békés Vármegye
Gyulai Szakképzési Centrum
Igazságügyi Minisztérium Békéscsabai Áldozatsegítő Központ
Kétegyháza Nagyközség Önkormányzata
Kunágota Község Önkormányzat
Magyar Vöröskereszt Békés Megyei Szervezete
Mécses Egyesület
Mezőberényi Szlovákok Szervezete
Mezőgyán Község Cigány Nemzetiségi Önkormányzata (községi)
Mi egy Másért Közhasznú Egyesület
Szarvas Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata (városi)
Újkígyós Város Önkormányzata
Újszalonta Község Önkormányzata
Zsadány Roma Nemzetiségi Önkormányzat (községi)

Felzárkózási Fórum egyéb tagjai
1. VK. Országgyűlési képviselő
2. VK. Országgyűlési képviselő
3. VK. Országgyűlési képviselő
4. VK. Országgyűlési képviselő
Békés Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ
Békés Megyei Népművészeti Egyesület
BÉKÉS MEGYEI NYUGDÍJAS EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGE
Békés Vármegye Önkormányzata
Békés Vármegyei Kormányhivatal- vármegyei főispán

Békés Vármegyei Központi Kórház
Békés Vármegyei Rendőr-Főkapitányság
Belügyminisztérium gondoskodáspolitikáért felelős szakterülete
Civil Szervezetek Szövetsége
Gyulai Idegenforgalmi Egyesület
Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymisszió
Mi-Értünk Prevenció és Segítő Egyesület
Orosházi Nagycsaládosok Egyesületet
Tabán Néptánc Egyesület
Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság Dél-Alföldi Társadalmi Esélyteremtési Igazgatóság

2. sz. melléklet Munkacsoportok és tagjai

Gyermekevédelem munkacsoport		
Vezetője: dr. Kolysza-Tóth Annamária		
Békés Vármegyei Nők Egyesülete	Békés Vármegyei Foglalkoztatási Paktum (Szegedi Balázs)	Békés Vármegyei Kormányhivatal - Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály
Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság Dr. Bedéné Szilágyi Bernadett	Békés Vármegyei Roma Nemzetiségi Önkormányzata	Gyöngyház Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Központ Békés Vármegye
Kétegyháza Nagyközség Önkormányzata	Mezőgyán Község Cigány Nemzetiségi Önkormányzata	Mécses Egyesület
Újkígyós Város Önkormányzata	Zsadányi Roma Nemzetiségi Önkormányzat	

Ifjúsági, időügyi- és közösségi szemléletformálás munkacsoport		
Vezetője: Mert Judit		
Békés Vármegyei Foglalkoztatási Paktum (Szegedi Balázs)	Békés Vármegyei Kábítószerügyi Egyeztető Fórum	Békés Vármegyei Kormányhivatal - Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztály
Békés Vármegyei Kormányhivatal - Foglalkoztatási, Foglalkoztatás-felügyeleti és Munkavédelmi Főosztály	Békés Vármegyei Kormányhivatal - Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály	Békés Vármegyei Kormányhivatal - Népegészségügyi Főosztály
Békés Vármegyei Nők Egyesülete	Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság Telekné Furák Mónika	Békés Vármegyei Roma Nemzetiségi Önkormányzata
Gyomaendrőd Város Önkormányzata	Kétegyháza Nagyközség Önkormányzata	Magyar Vöröskereszt Békés Megyei Szervezete
Mezőberényi Szlovákok Szervezete	Mezőgyán Község Cigány Nemzetiségi Önkormányzata	Mi egy Másért Közhasznú Egyesület
Mi-értünk Prevenciók Egyesület	Újkígyós Város Önkormányzata	Zsadányi Roma Nemzetiségi Önkormányzat

Fogyatékkal élők munkacsoport		
Vezetője: Nelhübel-Oláh Henriette		
Békés Vármegyei Aktivitás Nonprofit Kft.	Békés Vármegyei Kábítószerügyi Egyeztető Fórum	Békés Vármegyei Kormányhivatal - Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály
Békés Vármegyei Kormányhivatal - Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztály	Békéscsabai Tankerületi Központ	Esély Pedagógiai Központ
Gyöngyház Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Központ	Kétegyháza Nagyközség Önkormányzata	Mécses Egyesület

Békés Vármegye		
Mezőgyán Község Cigány Nemzetiségi Önkormányzata	Zsadányi Roma Nemzetiségi Önkormányzat	

Nők munkacsoport

Vezetője: Szferléné Dénes Pálma

Békés Vármegyei Foglalkoztatási Paktum (Szegedi Balázs)	Békés Vármegyei Kormányhivatal - Foglalkoztatási, Foglalkoztatás-felügyeleti és Munkavédelmi Főosztály	Békés Vármegyei Nők Egyesülete
Békés Vármegyei Roma Nemzetiségi Önkormányzata	Kétegyháza Nagyközség Önkormányzata	Magyar Vöröskereszt Békés Megyei Szervezete
Mezőgyán Község Cigány Nemzetiségi Önkormányzata	Szarvas Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata	Zsadányi Roma Nemzetiségi Önkormányzat

Romaügyi munkacsoport

Vezetője: Toszeczky Renáta

Békés Vármegyei Kormányhivatal - Foglalkoztatási, Foglalkoztatás-felügyeleti és Munkavédelmi Főosztály	Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság Ürmös Gyula	Békés Vármegyei Roma Nemzetiségi Önkormányzata
Békéscsabai Áldozatsegítő Központ	Dobozi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat	Gyomaendrőd Város Önkormányzata
Gyulai Szakképzési Centrum	Kétegyháza Nagyközség Önkormányzata	Mezőgyán Község Cigány Nemzetiségi Önkormányzata
Szarvas Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata	Zsadányi Roma Nemzetiségi Önkormányzat	

Romaügyi munkacsoport

Vezetője: Toszeczky Renáta

Békés Vármegyei Kormányhivatal - Foglalkoztatási, Foglalkoztatás-felügyeleti és Munkavédelmi Főosztály	Békés Vármegyei Nők Egyesülete	Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság Bátikai Miklós
Békés Vármegyei Roma Nemzetiségi Önkormányzata	Békéscsabai Áldozatsegítő Központ	Dobozi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat
Gyulai Szakképzési Centrum	Kétegyháza Nagyközség Önkormányzata	Mezőgyán Község Cigány Nemzetiségi Önkormányzata
Szarvas Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata	Zsadányi Roma Nemzetiségi Önkormányzat	

Ábrajegyzék

1. ábra Települések száma népességszám kategóriák szerint, 2023. december 31.....	28
2. ábra Népesség megoszlása a települések jogállása szerint, 2024.....	28
3. ábra Békés vármegye népességének korszerkezeti alakulása, 2011-2024.....	30
4. ábra Lakónépesség korösszetétele főbb korcsoportok és járások szerint, 2024. január 1.....	30
5. ábra Az eltartottsági ráták alakulása a vármegyében, 2012 és 2024.....	31
6. ábra Békés vármegye népességének száma nemek és életkor szerint, 2025. január 1.....	32
7. ábra A 15 éves és idősebb népesség nem, családi állapot szerinti megoszlása Békés vármegyében	32
8. ábra Ezer lakosra jutó élveszületés és halálozás Békés vármegyében, 2011-2024.....	33
9. ábra Ezer lakosra jutó természetes szaporodás /fogyás és vándorlási különbözet a Békés vármegyében 2011-2024.....	34
10. ábra Az ezer lakosra jutó tényleges szaporodás, fogyás vármegyénként, 2023.....	34
11. ábra Születéskor várható átlagos élettartam, 2001-2023.....	35
12. ábra Csecsemőhalandóság ezer élveszülöttre, 2011-2024.....	36
13. ábra Nemzeti kisebbségek száma Békés vármegyében, 2011. 2022.....	38
14. ábra Roma kisebbség száma és népességaránya járások szerint, 2022.....	39
15. ábra A népesség megoszlása a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint és nemek szerint, 2016.....	40
16. ábra A népesség megoszlása befejezett iskolai végzettség szerint, 2022.....	40
17. ábra A 15-64 éves korúak gazdasági aktivitási aránya, 2015-2024.....	41
18. ábra Gazdasági szempontból inaktívak aránya Békés vármegye járaásaiban, 2022.....	42
19. ábra Munkanélküliségi ráta alakulása a 15-64 éves korosztályban, 2015-2024.....	42
20. ábra A nyilvántartott álláskeresők gazdaságilag aktív népességhez viszonyított aránya Békés vármegye járaásaiban, 2024.....	43
21. ábra A nyilvántartott álláskeresők gazdaságilag aktív népességhez viszonyított aránya iskolai végzettség szerint, Békés vármegye 2024.....	44
22. ábra Üres álláshelyek száma és a potenciális munkaerő-tartalék Békés vármegyében, 2015-2024	44
23. ábra Nyilvántartott álláskeresők, álláskeresői járadékban és szociális ellátásban részesülők száma Békés vármegyében, 2015-2024.....	45
24. ábra Nyilvántartott pályakezdő álláskeresőkhöz viszonyított aránya, 2015-2024.....	46
25. ábra Nyilvántartott álláskeresők, közöttük az egy éven túl nyilvántartottak és a közfoglalkoztatottak száma Békés vármegye járaásaiban, 2023.....	47
26. ábra Békés megye részaránya Magyarország bruttó hazai termékéhez (%), 2014-2023.....	48
27. ábra Regisztrált gazdasági szervezetek számának változása Békés vármegyében és országosan 2014-2024 (2014=100,0%).....	49
28. ábra Békés vármegyei regisztrált gazdasági szervezetek száma gazdálkodási forma szerint, 2014- 2024. (december 31.).....	50
29. ábra Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma, 2014-2023.....	50
30. ábra Ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma, 2014-2023.....	51
31. ábra Ezer vállalkozásra jutó új vállalkozások száma, 2014-2023.....	51
32. ábra Ezer vállalkozásra jutó megszűnt vállalkozások száma, 2014-2023.....	52
33. ábra Az országos közutak hosszának változása Békés vármegyében, 2015-2024 (2015=100%).....	53

34. ábra Békés vármegyei közutak burkolatállapot szerinti megoszlása (%), 2022.....	54
35. ábra Személysérüléssel közúti közlekedési balesetek száma tízezer lakosra, 2015-2024.....	55
36. ábra Halálos kimenetelű, és ittasan okozott balesetek aránya, 2015-2024.....	56
37. ábra Balesetet szenvedett személyek száma tízezer lakosra, ebből meghaltak aránya, 2015-2024	56
38. ábra Országos építészeti normál nyomtávú vasutak építési hossza (km), ebből működtetett vonalhossz (%) Békés vármegye, 2014-2023.....	57
39. ábra Közütemi ivóvízvezeték- és szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya, 2024-2023	58
40. ábra A távfűtésbe és a melegvízszolgáltatásba bekapcsolt lakások számának változása (2010. év =100%).....	59
41. ábra egészségügyi alapellátásban dolgozó háziorvosok (gyermek és felnőtt) számának változása, 2014-2023 (2014=100%).....	60
42. ábra Egy háziorvosra, és egy gyermekorvosra jutó lakosság szám Békés megyében és Magyarországon, 2014-2023.....	61
43. ábra Háziorvosok, házi gyermekorvosok éves betegforgalma, 2023.....	62
44. ábra Békés vármegye háziorvosi, házigyermekorvosi ellátottsága, 2024.....	72
45. ábra A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett pszichiátriai és szenvedélybetegek nappali ellátásának férőhelyei, kihasználtsága* települési bontásban, Békés vármegye, 2025.....	127
46. ábra Községi ellátások (pszichiátriai, szenvedélybetegek) és támogató szolgáltatás elérhetősége a szolgáltatói nyilvántartás alapján, Békés vármegye, 2025.....	131
47. ábra Ápolást, gondozást nyújtó intézmények férőhelyeinek megoszlása az ellátotti csoportok között Békés vármegyében, 2025.....	133
48. ábra Az ezer fő 64 év feletti lakosra jutó idősek otthoni férőhelyek száma, 2023.....	134
49. ábra Bölcsődei férőhelyek az ellátási formák szerint, Békés vármegye járásaiban, 2023.....	163
50. ábra 100 bölcsődéskorú (0-2 éves) gyermekre jutó működő bölcsődei és minibölcsődei férőhelyek száma, 2023.....	164
51. ábra Szociális és gyermekvédelmi szolgáltatások fenntartók szerint.....	188
52. ábra Az óvodai feladatellátási helyek számának változása a vármegyében és országosan, 2015/2016=100%.....	189
53. ábra Az óvodapedagógusok számának változása a vármegyében és országosan, 2015/2016=100%	190
54. ábra Gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya az óvodai nevelésben járásonként, 2024/2025.....	200
55. ábra Az általános iskolai feladatellátási helyek számának változása a vármegyében és országosan, 2015/2016=100%.....	201
56. ábra A pedagógusok számának változása a vármegyében és országosan, 2015/2016=100%.....	201
57. ábra Sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményezett, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel gyermekek aránya az óvodai nevelésben járásonként, 2024/2025.....	212
58. ábra Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók az általános iskolákban vármegyék szerint, 2024/25 tanév I. félév.....	213
59. ábra Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók az általános iskolákban járárok szerint, 2024/25 tanév I. félév.....	213
60. ábra Egy pedagógusra jutó gyermekek száma járásonként, 2024.....	214
61. ábra Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya Békés vármegye járásaiban, 2024	215
62. ábra Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók iskolatípusok szerinti aránya Békés vármegyében, 2024/25. tanév, I. félév.....	224

63. ábra Lakásállomány változása Békés vármegyében 2001 és 2022 között, 2001=100%.....	247
64. ábra Komfort nélküli szükség és egyéb lakások aránya Békés vármegye járásaiban, 2001, 2011, 2022.....	248
65. ábra Lakások építési év szerinti összetétele Békés vármegye járásaiban, 2022.....	249
66. ábra Lakások megoszlása a falazat anyaga szerint Békés vármegye járásaiban, 2022.....	250
67. ábra Budapest elérési ideje közúton a leggyorsabb úton (perc), 2022.....	285
68. ábra Szeged régióközpont elérési ideje közúton a leggyorsabb úton (perc).....	286
69. ábra Saját járásszékhely elérési ideje közúton a leggyorsabb úton (perc).....	287
70. ábra Legközelebbi gyorsforgalmi út csomópont elérési ideje közúton a leggyorsabb úton (perc)	288
71. ábra Legközelebbi legalább 20 ezer fős város elérési ideje (perc).....	289
72. ábra Legközelebbi legalább 100 ezer fős város elérési ideje (perc).....	290
73. ábra Legközelebbi vasútállomás elérési ideje közúton a leggyorsabb úton (perc).....	291
74. ábra Helyi személyszállítás, Békés vármegye, 2018-2022.....	293
75. ábra Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint, 2023.....	294
76. ábra Regisztrált bűncselekmények száma Békés vármegyében, 2014-2023.....	295
77. ábra Regisztrált bűncselekmények típusok szerinti megoszlása Békés vármegyében, 2023.....	295
78. ábra Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint, 2022.....	296
79. ábra Regisztrált elkövetések száma életkor szerint Békés vármegyében, 2019-2024.....	297
80. ábra Regisztrált sértetté válások száma korcsoportonként Békés vármegyében, 2019-2024.....	298
81. ábra Egy főre jutó nettó jövedelem régió szerint [forint/fő/2023. év].....	307
82. ábra Megélhetési szintekhez szükségesnek tartott jövedelemösszeg régió szerint [ezer forint/hó/fő], 2023.....	308
83. ábra Fogyasztásszerkezet egy főre jutó éves kiadások alapján, Dél-alföldi régió [forint/fő/2020. év]	308
84. ábra Relatív jövedelmi szegénységi arány a régiók szerint, 2023.....	309
85. ábra Súlyos anyagi és szociális deprivációban élők aránya 2023.....	310
86. ábra Nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők aránya, 2023.....	310
87. ábra A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya régiók szerint, 2023	311
88. ábra Muzeális intézmények számának változása, 2009-2023 (2009=100%).....	353
89. ábra Muzeális intézményekben rendezett kiállítások számának változása (2009=100%), és a muzeális intézmények 1000 lakosra jutó látogatások száma, 2009-2023.....	354
90. ábra Települési könyvtárak számának változása 2009=100%.....	354
91. ábra Települési könyvtárakba beiratkozott olvasók számának változása, 2009=100,0%.....	355
92. ábra Ezer lakosra jutó kölcsönzött könyvtári egység száma, 2009-2023.....	356
93. ábra Színházak előadásainak változása (2009=100%) és az ezer lakosra jutó színházi látogatások száma, 2009-2023.....	356
94. ábra Mozielőadások számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó látogatások száma, 2014-2023.....	357
95. ábra Ismeretterjesztő előadások számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó résztvevők száma, 2014-2023.....	358
96. ábra Alkotó művelődési közösségek számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó tagok száma, 2014-2023.....	358
97. ábra Szórakoztató rendezvények számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó résztvevők száma, 2014-2023.....	359

98. ábra Községi rendezvények számának változása (2014=100%), és az ezer lakosra jutó résztvevők száma, 2014-2023.....	360
99. ábra Fejezze be az alábbi mondatot: A településen élők.....	361

Táblajegyzék

1. táblázat A lakónépesség Békés vármegyében és járásaiban, 2011 és 2024. évek.....	29
2. táblázat Standardizált halálozási hányadosok (SHH) Békés vármegyében és járásaiban, 2023.....	37
3. táblázat Bruttó hazai termék (GDP) vármegyék szerint [piaci beszerzési áron, millió Ft], 2023.....	47
4. táblázat Egy főre jutó bruttó hazai termék vármegyék szerint, 2023.....	48
5. táblázat Békéscsabai járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024.....	63
6. táblázat Békési járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024.....	64
7. táblázat Gyomaendrődi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024.....	65
8. táblázat Gyulai járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024.....	66
9. táblázat Mezőkovácsházai járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024.....	67
10. táblázat Az Orosházi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024.....	68
11. táblázat A Sarkadi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024.....	69
12. táblázat A Szarvasi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024.....	70
13. táblázat A Szeghalmi járás településeinek egészségügyi alapellátása – háziorvosi, gyermekorvosi és gyógyszerértári ellátottság, 2024.....	71
14. táblázat Fogorvosi alapellátások száma, fogorvosi ügyeletek elérhetősége települési bontásban, Békés vármegye 2024.....	77
15. táblázat Védőnői állások összesítője Békés vármegyében, 2019-2023.....	81
16. táblázat Betöltött védőnői álláshelyek járások és települések szintjén, 2022.....	82
17. táblázat Nyilvántartott várandós anyákra és a területi védőnői látogatásra vonatkozó mutatók alakulása Békés vármegyében és országosan, 2019-2023.....	84
18. táblázat A 0–6 éves gyermekek fokozott gondozási igényei és a területi védőnői látogatások megoszlása Békés megyében és országosan, 2019-2023.....	85
19. táblázat A 0–6 éves gyermekek fokozott gondozási igényei korcsoportonként, és a területi védőnői látogatások megoszlása Békés megyében és országosan, 2023.....	86
20. táblázat Szűrővizsgálatok elérhetősége települési szinten, Békés vármegye.....	89
21. táblázat Otthoni szakápolás és otthoni hősepipe ellátás elérhetősége településenként, Békés vármegye.....	95
22. táblázat Járóbeteg-szakellátást nyújtó szolgáltatók Békés vármegye járásaiban.....	98
23. táblázat Járóbeteg gondozók forgalma, 2024.....	99
24. táblázat Fogorvosok száma a fogászati rendelésen, Békés vármegye.....	102

25. táblázat Működő ágyak száma kórházanként, osztályonként, 2024.....	102
26. táblázat Kórházi ápolási napok átlagos száma kórházanként, 2019-2024.....	104
27. táblázat Békési Gyógyászati Központ és Gyógyfürdő mozgó szakorvosi szolgálatának ellátási típusa és területe.....	106
28. táblázat Mentőfeladatok paraméterei Békés vármegyében, 2019-2024.....	107
29. táblázat A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett szociális alapszolgáltatások megoszlása járásonként, településenként, Békés vármegye, 2025.....	112
30. táblázat A családsegítő szolgálatok igénybevételi adatai Békés vármegyében, 2020.....	117
31. táblázat A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett fogyatékos személyek nappali ellátásának férőhelyei, kihasználtsága* települési bontásban, Békés vármegye, 2025.....	119
32. táblázat A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett hajléktalan személyek nappali ellátásának férőhelyei, kihasználtsága* települési bontásban, Békés vármegye, 2025.....	121
33. táblázat A szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett idősek és demens személyek nappali ellátásának férőhelyei, kihasználtsága* települési bontásban, Békés vármegye, 2025.....	122
34. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Békéscsabai járásban, 2025, 2023.....	135
35. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Békési járásban, 2025, 2023.....	135
36. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Gyomaendrődi járásban, 2025, 2023.....	135
37. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Gyulai járásban, 2025, 2023.....	136
38. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Mezőkovácsházai járásban, 2025, 2023.....	136
39. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága az Orosházi járásban, 2025, 2023.....	137
40. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Sarkadi járásban, 2025, 2023.....	137
41. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Szarvasi járásban, 2025, 2023.....	138
42. táblázat Szolgáltatói nyilvántartásba szereplő idősek otthona férőhelyeinek száma, kihasználtsága a Szeghalmi járásban, 2025, 2023.....	138
43. táblázat Fogyatékos személyek otthona férőhelyeinek száma, 2025.....	138
44. táblázat Pszichiátriai betegek otthona férőhelyeinek száma, 2025.....	139
45. táblázat Szenvedélybetegek otthona férőhelyeinek száma, 2025.....	139
46. táblázat Hajléktalanok otthona férőhelyeinek száma, 2025.....	139
47. táblázat Rehabilitációs intézményi férőhelyek fogyatékos személyek, és szenvedélybetegek részére 2025.....	140
48. táblázat Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona férőhelyeinek száma, 2025.....	141
49. táblázat Fogyatékos személyek rehabilitációs célú lakóotthona férőhelyeinek száma, 2025.....	141
50. táblázat Időskorúak gondozóháza férőhelyeinek száma, 2025.....	142
51. táblázat Éjjeli menedékhely férőhelyeinek száma, 2025.....	142
52. táblázat Hajléktalan személyek átmeneti szállása férőhelyeinek száma, 2025.....	142
53. táblázat Támogatott lakhatás férőhelyek fogyatékos személyek részére, 2025.....	143
54. táblázat Támogatott lakhatás férőhelyek pszichiátriai betegek részére, 2025.....	144
55. táblázat Támogatott lakhatás férőhelyek szenvedélybetegek részére, 2025.....	144

56. táblázat Akkreditált tanúsítvánnyal rendelkező foglalkoztatók, Békés megye, 2025.....	146
57. táblázat Intézményi ellátási keretek között 2025 évben állami befogadással rendelkező fejlesztő foglalkoztatást biztosító szervezetek Békés megyében.....	147
58. táblázat Gyermekvédelem a Békéscsabai járásban, 2023.....	150
59. táblázat Gyermekvédelem a Békési járásban, 2023.....	151
60. táblázat Gyermekvédelem a Gyomaendrődi járásban, 2023.....	152
61. táblázat Gyermekvédelem a Gyulai járásban, 2023.....	153
62. táblázat Gyermekvédelem a Gyomaendrődi járásban, 2023.....	154
63. táblázat Gyermekvédelem az Orosházi járásban, 2023.....	155
64. táblázat Gyermekvédelem a Sarkadi járásban, 2023.....	156
65. táblázat Gyermekvédelem a Szarvasi járásban, 2023.....	157
66. táblázat Gyermekvédelem a Szeghalmi járásban, 2023.....	158
67. táblázat Család-és gyermekjóléti szolgáltatások által lefedett területek.....	159
68. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Békéscsabai járásban, 2023.....	164
69. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Békési járásban, 2023.....	165
70. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Gyomaendrődi járásban, 2023.....	166
71. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Gyulai járásban, 2023.....	167
72. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Mezőkovácsházai járásban, 2023.....	168
73. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk az Orosházi járásban, 2023.....	169
74. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Sarkadi járásban, 2023.....	170
75. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Szarvasi járásban, 2023.....	171
76. táblázat Bölcsődei férőhelyszámok és kihasználtságuk a Szeghalmi járásban, 2023.....	172
77. táblázat Ellátatlan települések járásonkénti bontásban Békés vármegyében – minden bölcsődetípus figyelembevételével, 2025.....	173
78. táblázat Gyermekek átmeneti gondozását biztosító férőhelyek száma településenként, 2025....	175
79. táblázat Tanodák, Biztos Kezdet Gyerekházak a Békés vármegyei járásokban, 2025.....	179
80. táblázat Gyermekvédelmi szakellátások járásonként Békés vármegyében, 2025.....	181
81. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Békéscsabai járásban, 2024/2025.....	190
82. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Békési járásban, 2024/2025.....	191
83. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Gyomaendrődi járásban, 2024/2025.....	192
84. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Gyulai járásban, 2024/2025.....	193
85. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Mezőkovácsházai járásban, 2024/2025.....	194
86. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya az Orosházi járásban, 2024/2025.....	195

87. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Sarkadi járásban, 2024/2025.....	196
88. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Szarvasi járásban, 2024/2025.....	197
89. táblázat Óvodai férőhelyek kihasználtsága és az óvodai nevelésben gyógypedagógiai oktatásban részesülő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek aránya a Szeghalmi járásban, 2024/2025.....	198
90. táblázat Általános iskolák a Békéscsabai járásban, 2024.....	202
91. táblázat Általános iskolák a Békési járásban.....	203
92. táblázat Általános iskolák a Gyomaendrődi járásban, 2024.....	204
93. táblázat Általános iskolák a Gyulai járásban, 2024.....	205
94. táblázat Általános iskolák a Mezőkovácsházai járásban, 2024.....	206
95. táblázat Általános iskolák a Orosházi járásban, 2024.....	207
96. táblázat Általános iskolák a Sarkadi járásban, 2024.....	208
97. táblázat Általános iskolák a Szarvasi járásban, 2024.....	209
98. táblázat Általános iskolák a Szeghalmi járásban, 2024.....	210
99. táblázat Közoktatást jellemző mutatók iskolatípusonként, Békéscsabai járás, Békési járás, 2024/25.....	220
100. táblázat Közoktatást jellemző mutatók iskolatípusonként, Gyomaendrődi járás, Gyulai járás, 2024/25.....	220
101. táblázat Közoktatást jellemző mutatók iskolatípusonként, Mezőkovácsházai járás, Orosházi járás, 2024/25.....	221
102. táblázat Közoktatást jellemző mutatók iskolatípusonként, Sarkadi járás, Szarvasi járás, Szeghalmi járás, 2024/25.....	222
103. táblázat Hátrányos helyzetű tanulók tanulói létszámhoz viszonyított aránya Békés vármegye járásában, 2024/2025.....	223
104. táblázat Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók, tanulói létszámhoz viszonyított aránya Békés vármegye járásában, 2024/2025.....	225
105. táblázat Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók száma, és a tanulói létszámhoz viszonyított aránya Békés vármegye járásában, 2024/2025.....	226
106. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Békéscsabai járásban, 2024/25.....	228
107. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Békési járásban, 2024/25.....	229
108. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Gyomaendrődi járásban, 2024/25.....	229
109. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Gyulai járásban, 2024/25.....	230
110. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Mezőkovácsházai járásban, 2024/25.....	230
111. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások az Orosházi járásban, 2024/25.....	231
112. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Sarkadi járásban, 2024/25.....	231
113. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Szarvasi járásban, 2024/25.....	232
114. táblázat Elérhető fejlesztő, nevelő oktatások a Szeghalmi járásban, 2024/25.....	232
115. táblázat Gyógypedagógiai intézmények, fejlesztő iskolák Békés megyében.....	233
116. táblázat Felnőttképzés Békés vármegye járásában, 2024/25.....	235
117. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Békéscsabai járásban, 2024/2025.....	240
118. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Békési járásban, 2024/2025.....	241

119. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Gyomaendrődi járásban, 2024/2025.....	241
120. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Gyulai járásban, 2024/2025.....	241
121. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Mezőkovácsházai járásban, 2024/2025.....	242
122. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások az Orosházi járásban, 2024/2025.....	242
123. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Sarkadi járásban, 2024/2025.....	243
124. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Szarvasi járásban, 2024/2025.....	243
125. táblázat Pedagógiai szakszolgáltatások a Szeghalmi járásban, 2024/2025.....	244
126. táblázat Lakásállomány jellemzői a Békéscsabai járásban, 2022.....	251
127. táblázat Lakásállomány jellemzői a Békési járásban, 2022.....	252
128. táblázat Lakásállomány jellemzői a Gyomaendrődi járásban, 2022.....	253
129. táblázat Lakásállomány jellemzői a Gyulai járásban, 2022.....	253
130. táblázat Lakásállomány jellemzői a Mezőkovácsházai járásban, 2022.....	254
131. táblázat Lakásállomány jellemzői a Orosházi járásban, 2022.....	255
132. táblázat Lakásállomány jellemzői a Sarkadi járásban, 2022.....	256
133. táblázat Lakásállomány jellemzői a Szarvasi járásban, 2022.....	257
134. táblázat Lakásállomány jellemzői a Szeghalmi járásban, 2022.....	258
135. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Békéscsabai járásban.....	262
136. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Békési járásban.....	263
137. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Gyomaendrődi járásban.....	264
138. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Gyulai járásban.....	265
139. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Mezőkovácsházai járásban.....	266
140. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége az Orosházi járásban.....	267
141. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Sarkadi járásban.....	268
142. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Szarvasi járásban.....	269
143. táblázat Közszolgáltatások elérhetősége a Szeghalmi járásban.....	270
144. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Békéscsabai járás, 2023.....	273
145. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Békési járás, 2023.....	275
146. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Gyomaendrődi járás, 2023.....	276
147. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Gyulai járás, 2023.....	277
148. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Mezőkovácsházai járás, 2023.....	278
149. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Orosházi járás, 2023.....	280
150. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Sarkadi járás, 2023.....	281
151. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Szarvasi járás, 2023.....	282
152. táblázat Önkormányzati utak, járdák, játszóterek és zöldterületek, Szeghalmi járás, 2023.....	284
153. táblázat Vasútállomással nem rendelkező települések, Békés vármegye, 2024.....	292
154. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Békéscsabai járás.....	300
155. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Békési járás.....	300
156. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Gyomaendrődi járás.....	301
157. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Gyulai járás.....	302
158. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Mezőkovácsházai járás.....	302
159. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Orosházi járás.....	303
160. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Sarkadi járás.....	303
161. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok, Szarvasi járás.....	304
162. táblázat Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok Szeghalmi járás.....	305

163. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Békéscsabai járásban.....	312
164. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Békési járásban.....	312
165. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Gyomaendrődi járásban.....	313
166. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Mezőkovácsházai járásban.....	313
167. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége az Orosházi járásban.....	314
168. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Sarkadi járásban.....	314
169. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Békéscsabai járásban, 2024.....	315
170. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Békési járásban, 2024.....	316
171. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Gyomaendrődi járásban, 2024...	317
172. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Gyulai járásban, 2024.....	318
173. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Mezőkovácsházai járásban, 2024	318
174. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma az Orosházi járásban, 2024.....	319
175. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Sarkadi járásban, 2024.....	320
176. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Szarvasi járásban, 2024.....	321
177. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma a Szeghalmi járásban, 2024.....	322
178. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Békéscsabai járás	323
179. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Békési járás.....	323
180. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Gyomaendrődi járás	324
181. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Gyulai járás.....	324
182. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Mezőkovácsházai járás.....	325
183. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Orosházi járás. ...	326
184. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Sarkadi járásAz űrlap alja.....	326
185. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Szarvasi járás.....	327
186. táblázat Sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, Szeghalmi járás. .	327
187. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Békéscsabai járásban.....	328
188. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Békési járásban	329
189. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Gyomaendrődi járásban.....	330
190. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Gyulai járásban	330
191. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Mezőkovácsházai járásban.....	331

192. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége az Orosházi járásban.....	332
193. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Sarkadi járásban.....	332
194. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Szarvasi járásban.....	333
195. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Szeghalmi járásban.....	333
196. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Békéscsabai járásban.....	336
197. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Békési járásban.....	337
198. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Gyomaendrődi járásban.....	337
199. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Gyulai járásban.....	338
200. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Mezőkovácsházai járásban.....	339
201. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés az Orosházi járásban.....	340
202. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Sarkadi járásban.....	341
203. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Szarvasi járásban.....	341
204. táblázat Helyi kulturális közösségfejlesztés a Szeghalmi járásban.....	342
205. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Békéscsabai járásban.....	344
206. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Békési járásban.....	344
207. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Gyomaendrődi járásban.....	345
208. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Gyulai járásban.....	346
209. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Mezőkovácsházai járásban.....	346
210. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések az Orosházi járásban.....	347
211. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Sarkadi járásban.....	348
212. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Szarvasi járásban.....	348
213. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Szeghalmi járásban.....	349
214. táblázat Digitális jártasság, Békéscsabai járás, 2022.....	361
215. táblázat Digitális jártasság, Békési járás, 2022.....	362
216. táblázat Digitális jártasság, Gyomaendrődi járás, 2022.....	362
217. táblázat Digitális jártasság, Gyulai járás, 2022.....	363
218. táblázat Digitális jártasság, Mezőkovácsházai járás, 2022.....	363
219. táblázat Digitális jártasság, Orosházi járás, 2022.....	364
220. táblázat Digitális jártasság, Sarkadi járás, 2022.....	364
221. táblázat Digitális jártasság, Szarvasi járás, 2022.....	365
222. táblázat Digitális jártasság, Szeghalmi járás, 2022.....	365
223. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Békéscsabai járás.....	366
224. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Békési járás.....	367

225. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Gyomaendrődi járás.....	367
226. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Gyulai járás.....	368
227. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Mezőkovácsházai járás.....	368
228. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Orosházi járás.....	369
229. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Sarkadi járás.....	369
230. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Szarvasi járás.....	370
231. táblázat Digitális kompetenciafejlesztés, Szeghalmi járás.....	370